UNIVERSAL
LIBRARY
OU-234273
UNIVERSAL
LIBRARY

ع
٩٩٣٥٧٩١٥
س - ت

١٧

۳۹

بسم الله الرحمن الرحيم

نحمده ونصلي على رسوله الكريم

بعون سبحان هوالقاهر القادر نصبون رحمان هوالاول والآخر صحيفه نظيفه

مقبول الخواطر نزهة الناظر درة المفاخر اكليل الجواهر خلاصة النوادر مسمى به

سفينة النجاة

از افادات قاموس محيط فاضل صالح صحيح الفضل والتقى

باهتمام اقل انام كليل الخاطر جويائے آثار اكابر احقر عباد الله الغفار ابوالخيرات

قطب الدين احمد حشره الله تعالى تحت لواء نبيه المحاشر بمحمد وآله في سنة ۹۳ ۱۲ھ

در مطبع انوار واقع

لاهور مطبوع الدولة

اشتہارات

مصطلحات اردو

یہ کتاب لکھنؤ اور دہلی کے محاورات ہیں مع اشعار مثالیہ ایسی تالیف ہوئی ہے کہ یہ شعرا ہی کے واسطے مفید ضروری اور کارآمد نہیں ہے بلکہ نثر کے لیے بھی یہ کتاب نہایت غیر مرتب ہے قیمت فی جلد عہ محصول ڈاک ۲ ر

دستور الشعرا

یہ کتاب بڑی کوشش سے شعرائے متقدمین کے کلام مثالیہ اشعار سے مرتب کی گئی ہے اسکے دیکھنے سے معلوم ہوتا ہے کہ فلاں لفظ کے یہ معنے اور یہ لفظ فلاں زبان کی ہے اور شعرائے دہلی و لکھنؤ نے اسکو تانیث باندھا ہے یا تذکیر قیمت فی جلد ۲ ر محصول ڈاک ۱ ر

منتخب النفائس

نفائس اللغات جو اردو زبان کی پہلی مستند لغت ہے اوسیکا یہ خلاصہ ہے قیمت فی جلد ۴ ر محصول ڈاک ۱ ر

الفاظ عزیزیہ

یہ مختصر لغت کی کتاب ہے لڑکوں اور کم استعداد معلموں کا بہت اس کتاب سے مطلب نکل آتا ہے قیمت فی جلد ۲ ر محصول ڈاک ۰ ر

کریم اللغات

اردو زبان کے لغت کی کتابوں میں یہ لغت بھی اول درجہ کی مقبول اور کارآمد ہے قیمت فی جلد ۴ ر محصول ڈاک ۰ ر

مصطلحات الشعرا

اس کتاب سے ہر علم دوست واقف ہے بہت کم کتب لغات ایسے ہیں جو اس مستند لغت کی سند نہ لائے ہوں قیمت فی جلد عہ ر محصول ڈاک ۲ ر

فرہنگ انوار سہیلی

یہ کتاب لائق قدر اور کارآمد طلبا کے ہے ضروری لغات اور عبارت عربی انوار سہیلی کے معنے طلبا کو بے مدد استاد معلوم ہو جاتے ہیں قیمت فی جلد ۱ ر محصول ڈاک ۰ ر

فرہنگ دیوان حافظ

اسکے مولف نے لغات اور اصطلاحات کو ترتیب مع انکے معانی لغوی اور اصطلاح کی تشریح کے ساتھ لکھا ہے قیمت فی جلد ۱ ر محصول ڈاک ۰ ر

فرہنگ دیوان غنی

یہ فرہنگ معلمون اور طالب علمون کے کارآمد ہے اصطلاحات اور لغات مشکلہ کو خوب حل کیا قیمت فی جلد ۰ ر محصول ڈاک ۰ ر

دیوان حافظ جلی قلم

اگرچہ یہ متبرک دیوان صدہا بار طبع ہو چکا ہے مگر یہ بھی بار مطبع نامی نے سوائے جدید خوشی کے فرہنگ بھی بڑھا دی ہے قیمت فی جلد ۱۳ ر محصول ڈاک ۲ ر

دیوان غنی

یہ بات دعوے کے ساتھ کہی جا سکتی ہے کہ اس سے قبل اسقدر واضح یہ دیوان کسی اور مطبع میں طبع نہیں ہوا ہے خصوصاً فرہنگ نے اور بھی اسے ہر ہفت کر دیا قیمت فی جلد ۴ ر محصول ڈاک ۱ ر

جنتری صد سالہ

یہ جنتری ابتدائے سنہ ۱۸۱۶ع لغایت سنہ ۱۹۰۰ع مطابق سنہ ۱۲۳۱ھ لغایت سنہ ۱۳۱۸ھ موافق سنہ ۱۲۲۳ف لغایت سنہ ۱۳۰۸ فصلی موافق سنہ ۱۸۵۰ لغایت سنہ ۱۹۵۰ بکرمی مطبع نامی کی کوشش سے مرتب ہو کے طبع ہوئی ہے قیمت فی جلد ۴ ر محصول ڈاک ۱ ر

۲۹

بسم اللہ الرحمن الرحیم

الحمد للہ رب العالمین حمداً یفوق حمد الشاکرین بحمدہ علی السراء والضراء ونشکرہ علی الشدۃ والرخاء وندفع بہ بوائل الزمان وطوارق الحدثان ونعوذ بہ من الآراء المختلفۃ والاھواء المتعادیۃ ونسالہ ان یجعل الحق دثارنا والصدق شعارنا والتقوی زادنا والجنۃ معادنا ولوان یجعلنا راضین بقسمتہ موقنین بتوفیقہ وعصمتہ والصلوٰۃ علی محمد نبیہ المرتضی وسیفہ المنتضی المبعوث بالرأفۃ والاخلاق المنعوت بالشرف الاعراق وعلی آلہ واسرتہ واصحابہ وزمرتہ قال ابو جعفر احمد بن علی المقری البیہقی رضی اللہ عنہ اما بعد فان ھذہ مصادر ھذبت فارسیتھا وعرضت علی کتب لائمۃ عربیتھا وجردتھا علی امثال الاشیاء لیصغر حجمھا ویسھل حفظھا واضحت اشکالھا وسمتا غفالھا وصرفت معظم عنایتی الی مصادر القرآن انھا فصاحۃ الاوھو مفتاحھا وبلاغۃ الا ومنہ تستقی مصباحھا وقفتھا بمصادر احادیث الرسول التی لاشرف الا وھی السبیل الیہ ولا خیر الا وھی الدلیل علیہ وتبعتھا الافعال تکثر فی دواوین العرب ذھبت الفیصل عند حل المشکل والمثال المعطل لتکون عدۃ لی فی حیواتی وتذکرۃ عنی بعد وفاتی وطال ما اقتحمت لتصحیحھا موارد السھو ورکبت لتنقیحھا مطایا الخلوۃ والفکر حتی ھدیت لمطلوبی وفتح لی الطریق الی من التراجم التی تشتق غلیل الشارب وتقضی لبانۃ الی المستنن الشارب وتصفحتھا مرۃ بعد اخری وثانیۃ بعد اولی لتصفح من اذا زال اول شیئا لم یقنعہ الا ان یکون منہ علی الزبدۃ ویفوز بالقدح المعلی من القسمۃ حتی خرجت من جملۃ التصحیف خروج المغرقمن الصقال وبرزت من الحلی فی معرض الاستقلال وسمیتھا تاج المصادر اسال اللہ تعالی ان یعصمنی من فحش الغلط بفتح التوفیق وان یخلص عملی لوجھہ ویشفعہ من عائبتہ وعفوہ انہ علی ما یشاء قدیر وبالاجابۃ ادیبہ البلوجردی

باب فعل یفعل من السالم بفتح العین فی الماضی وضمها فی الغابر

النَّقْبُ - سوراخ کردن النُّقُوبُ والثَّقَابَةُ
افروختہ شدن آتش والنُّقُوبُ بسیار شدن
شتر
الْحَلَبُ - گوسپند داشتن وبدوہ از جائے
بجائے بردن والمحلب بکسر الحاء ظرف الحلب
والحلب بضم الحاء شیر دوشیدن گفتن وبالک
برستور زدن تا از پیش برود والجُلُوبُ
پوست برآوردن جراحت -
الْجَنَابَةُ - وریدن بیگانگان فرود آمدن -
الْجَنْبُ - دور کردن وایدے الی مفعولین
وبالتشدید للجنب - کشیدن اسپ واشتر
الْجَنُوبُ - بادیا باد جنوب گردیدن
وجنب الرجل اذا اصابہ ریح الجنوب وکذلک
اذا فذتہ ذات الجنب ومنہ الحدیث المجنوب
فی سبیل اللہ شہید -
الْجَنْبُ والْجَابُ والْجَابَةُ - بازداشتن -
الْحَرْبُ - بستدن مال -
الْحَزْبُ والْحَزَابَةُ - کارے رسیدن -
الْحُسْبَانُ والْحُسْبُ والْحِسَابُ والْحِسَابَةُ
والْحُسْبَةُ شمردن -
الْحُظُوبُ - فربہ شدن -

الْحَلْبُ - دوشیدن -
الْحِزَابَةُ - وزدی کردن یعدی بالباء قال الاصمعی
الْحَارِبُ سارق البعیر خاصۃ -
الْخَطْبُ والْخُطْبَةُ خطبہ کردن الْخِطْبَةُ
والْخِطَابُ زن خواستن -
الْخَلَابَةُ والْخَلَبُ فریفتن الْخَلْبُ
گیاہ بریدن -
الرُّتُوبُ - ایستادن -
الرَّجْبُ - بزرگ داشتن -
الرُّسُوبُ - بآب فرو شدن بضم بکسر وشدن
الرَّطْبُ والرُّطُوبُ سست بودن
الرَّقُوبُ والرِّقْبَةُ والرُّقْبَانُ بضم اشتن
الرَّكْبُ - برزانو نشستن دبزانو زدن -
الزَّرْبُ - شبگاہ ساختن یقال زربت الغنم
ای جعلت لہا حظیرۃ زربت الجرز فی مجرزہا
ای ادخلتہ -
الزُّرُوبُ - بیرون شدن -
السَّكْبُ - ریزانیدن آب السُّكُوبُ
والتِّسْكَابُ ریختہ شدن آب فی الحدیث
فاذا سکب المؤذن ای اذن واصلہ من سکب الماء
کما تقول العرب افرغ فی اذانی حدیثا -
السَّلْبُ - ربودن یقال سلبت زیدا مالا او
سلبت من زید مالا -

اَلتَّعْبُ - ہلاک کردن و اندوہگین کردن
و مشغول کردن اَلتَّعْبُوْبُ ہلاک شدن -
اَلشُّعُوْبُ - کونہ روی بگشتن و الماضی
شَعَبَ وَشَعَّبَ و مصدر شَعَّبَ اَلشُّعُوْبَةُ
والفتح اجود -
اَلشَّغْبُ - برفتن خون از جراحت و شیر
از پستان و الغابر من الثانی یفعل و یفعل بالضم والفتح
اَلشَّرْبُ - دیافتن خن اَلشُّرُوْبُ باریک
میان شدن اسپ -
اَلشُّبُوْبُ - باریک شدن و کاز نزاری
اَلصَّقْبُ - الشرب علی شیٔ معجمۃ یابس
اَلطَّلْبُ - جستن -
اَلْعَتْبُ وَالْمَعْتَبُ وَالْمَعْتَبَةُ رفتن و بعد
بعلی اَلْعَتَبَانُ برسہ قوائم رفتن شتر و بکما
جستن مردم والغابر من العتب یعتب و یعتب
اَلْعَزْبُ - باز داشتن از کارے -
اَلْعَزُوْبُ - باز ایستادن اَلْعَزُوْبُ
دور شدن و غائب شدن الغابر یفعل و یفعل
اَلْعَقْبُ وَالْعُقُوْبُ وَالْعَاقِبَةُ - از پی آمد
وَالْعَقْبُ برداشتہ زدن پے بپے بعید
برجائی و قری فعقبتم فاتو الذین بفتح القاف
وکسرہا ایضا و معناہما غنمتم -
اَلْعُكُوْبُ - انبوہے کردن شتر ہاب خوردن
اَلْعَلْبُ - نشان کردن رسن بر پہلوی ستور
و جز آن و دستہ شمشیرے محکم -
اَلْغُرُوْبُ - دور شدن و فرو شدن آفتاب و ستارہ
اَلْقَحَابُ - غنودن شتر -
اَلْقَرَابَةُ - یکشبہ راہ ماندن میان کسے و میان آب
اَلْقَرْبُ - شمشیر در نیام کردن -
اَلْكَتَابُ وَالْكِتَابَةُ وَالْكُتُبُ - بستن
اَلْكَعْبُ - مشک دوختن و حلقہ افگندن آں
وہذا التركيب يدل على جمع الشيء وضمه والكاف
كتب فی قلوبہم الایمان ای جمع و ربما یجیٔ
الكتابة بمعنى الفرض والايجاب -
اَلْكَرْبُ - غمگین کردن و تنگ کردن بند
و بندی اَلْكُرُوْبُ - نزدیک شدن کسے
بکارے کردن و یقال كَرَبَ ان یفعل
کذا اے کاد یفعل و آفتاب بفرو شدن
و آتش کے بفرو بردن اَلْكَسْبُ - پیوستن
اَلْكُعُوْبُ - نا پستان شدن -
اَلْكَلْبُ - مغز در میان ادیم گرفتن -
و بکلاب زدن ستور را -
اَلْلَّتْبُ وَاللُّتُوْبُ - ایستادن بر پے
اَللُّزُوْبُ وَاللَّزْبُ - دوشیدہ شدن
و یقال عن الکسائی -
اَللُّغُوْبُ - ماندہ شدن و فعل یفعل فعلا و فعالا

لغۃ فیہ ضعیفۃ والفتح منہما لاغیر۔
اَلنُّتُوْبُ۔ ازجای برخاستن۔
اَلنَّجْبُ۔ پوست از درخت برکندن والغابر یفعل ویفعل اَلنَّجْبُ۔ نذر کردن۔
اَلنَّخْبُ۔ گزیدن مور وجاع کردن۔
اَلنَّدْبُ۔ باکاری خواندن ویعدی الی المفعول الثانی باللام وبرمردہ گریستن۔
اَلنَّسْبُ وَالنِّسْبَۃُ۔ برکسے باز خواندن۔
اَلنَّضُوْبُ۔ آب بزمین فرو شدن وبخ ورشدن قوم
اَلنَّقْبُ۔ سوراخ کردن ونقبہ کردن جامہ وہی القطعۃ من الثوب تشد کالازار اَلنَّقَابَۃُ نقیبی کردن ویعدی بعلی وقال سیبویہ اذا کسرت النون فہی اسم فاذا فتحتہا فہی مصدر کالوکالۃ
اَلنَّکَابَۃُ۔ عریفی کردن اَلنَّکْبُ۔ افگار کردن بسنگ سم ستور ونگوسار کردن تیر دان ای الجعبۃ ونکب فلان فہو منکوب اذا اصابتہ مُنْکَبَۃُ النُّکُوْبُ۔ ازراہ بگشتن والماضی نَکَبَ ویَنْکِبُ ویَنْکُبُ۔
اَلْہَرْبُ۔ بگریختن۔
اَلْہَلْبُ۔ موے دنبال اسپ بکندن وفی الحدیث والسماء تلبدنی ای تبلنی وتمطرنی
اَلْہَبَاتُ وَالْہُبُوْتُ۔ ایستادن۔
اَلْہَرْتُ۔ نیک مالیدن

اَلْہَرْتُ۔ سوراخ کردن ودلیلی کردن
اَلْہَبْتُ۔ خفتن ومنہ اَلْہَبَاتُ۔
اَلْہَکْتُ وَالْہُکُوْتُ وَالْہِکَاتُ۔ خاموش شدن وسکت الغضب ای سکن۔
اَلْہَلْتُ۔ کاسہ پاک کردن وفی الخبر ان القصعۃ تستغفر لسالتہا وبنی بریدن ومنہ الحدیث سلت اللہ اقدامہا ای قطعہا وخضاب از دست فرو کردن زن وسرستردن وکند شدن شمشیر۔
اَلْہَمْتُ۔ قصد کردن وبرسیرت نیکو رفتن ورفتن کمان۔
اَلْہَمْتُ وَالْہُمَامُ وَالْہُمُوْتُ خاموش شدن
اَلْہَنُوْتُ۔ فرمان برداری کردن ودرنماز دیر ایستادن ودرنماز دعا خواندن خاموش بودن
اَلْہَقْتُ وَالْہَقَاتَۃُ۔ دشمن داشتن والاسم مَقِیْتٌ ومَمْقُوْتٌ۔
اَلْہَبْتُ وَالْہَبَاتُ۔ رستن۔
اَلْہَقْتُ۔ مغز از استخوان بیرون کردن
اَلْہَکْتُ۔ سرانگشت یا سر چوب برزمین زدن وکسے را بر سر افگندن۔
اَلْہَلْثُ۔ سہ یک مال کسے بستدن۔
اَلْہَدْتُ۔ نوشیدن
اَلْہَرْثُ وَالْہِرَاثَۃُ۔ کشت کردن۔

وَالْحَرْثُ - جمع کردن مال وسوزانیدن آتش ولاغر کردن ستور از بسیاری راندن ودرس کردن قرآن ومنه الحدیث احرثوا هذا القرآن ای فتشوه

اَلْحَفْثُ - واداشتن -

اَلرَّفْثُ - نافرجام گفتن وجماع کردن تقول رفث بها ومعها واما قوله الرفث الی نسائکم فلما کان الرفث فی معنی الافضاء عدی بالی کما یعدی افضیت بالی وهذا من باب اجراء الشیء مجری نظیره فاعرف هذا فانه سعة رشت الشیء اصلحته وسحته بیدی -

اَلظَّمْثُ - دوشیزگی بردن والغابر یفعل ویفعل وحائض شدن وفَعِلَ یفعَلُ لغة فی هذا واصل هذا التکیب یدل علی السر

اَلْعَرْثُ - پاره پاره کردن جگر وداکردن جانور والغابر یفعُل ویفعِل بالضم والکسر

اَلْکَرْثُ - اندوهگین کردن کرثه الغم کرثا ای اشتد علیه وبلغ منه الشفعة تقال الاصمعی لایقال کرثه انما یقال کرثه

اَلْمَرْثُ - نان اندر آب افشتن وانگشت خویش فائیدن کودک ومنه الحدیث یمرثون بخاتمهم وفی الحدیث قد مرثوه معناه وخمروه بادخالهم ایدیهم الوخیرة فیه -

اَلْمَکْثُ - درنگ کردن والماضی مکث ومَکِثَ والنعت منه ماکثٌ ومکث ایضا والنعت مکیث وفعل وفعل هما المشهوران

اَلْمَلْثُ - کسی را بچرب سخنی از کار باز داشتن

اَلْنَّبْثُ - چاه پاک کردن ومنه النبیثة -

اَلْنَّجْثُ - فریاد خواستن والنجث استخراج الحدیث والدفین وبهما فی الحدیث -

اَلْنَّفْثُ - بشتافتن فی الحدیث ولا تنفث میراثنا اردت انها افیة علی ما ائتمنت علیه من حفظ متاعنا -

اَلْنَّکْثُ - تاب باز دادن پیمان وعهد شکستن

اَلْبَلُوحُ - دمیدن سپید دوم -

اَلْتَّلُوحُ - آرامیدن تن -

اَلْثَّلُوجُ - برف باریدن وثلجنا السماء من الثلج المفعول منها

اَلْخَرُوجُ والْخُرُوجُ - بیرون آمدن -

اَلْخَلَجَانُ والْخَلَجَانُ - جستن اندامها وانا یفعُل ویفعِل -

اَلْدَّرُوجُ والْمَدَّاجَانُ - رفتن ودرج القوم ای انقرضوا -

اَلْدَّلْجُ والْدُّلُوجُ - دلو از سر چاه فراگرفتن تا آب در حوض ریزی -

اَلْدَّمُوجُ - محکم شدن چیزی در چیزی والدموج درشدن در حرب -

اَلسُّلُوْحُ۔ نرم شدن شکم شتر از خوردن سلج
اَلسَّبْحُ۔ بخیہ دوراندوختن و آمیختن۔
اَلْعُرُوْحُ۔ بآسمان و بالا برشدن اَلْعَرَجَانُ مانند کسے رفتن کہ لنگ باشد۔
اَلْعَنْجُ۔ سرانتر باز کشیدن بہار والاَلم منہ العنج بالتحریک وعناج کردن دلورا۔
اَلْفَلْجُ۔ ظفر یافتن ویعدی بنفسہ ویعلی۔
اَلْلَّغْجُ۔ الاکل باطراف الفم۔
اَلْمَرْجُ۔ اندرہم گذاشتن و بچراگذاشتن ستوررا
اَلْمَزْجُ۔ آمیختن۔
اَلْعَلْجُ۔ شیر خوردن کودک۔
اَلْنَفْجُ۔ بالتحریک سپیدے سپید شدن۔
اَلْنَفْجُ۔ برداشتن پستان زن پیراہن را
اَلْهَجْهَجُ۔ سیراب شدن شتر بیک دفعہ ویفعل للتفعیل
اَلْنَفْحَانُ۔ بیرون بستن خرگوش۔
اَلْجُنُوْحُ۔ بکشتن والغابر یَفْعُلُ ویَفْعَلُ والفتح افصح ومنہ الحدیث وقد جنح اللیل ای اقبل بظلمتہ۔
اَلزُّجَانُ۔ افزون آمدن ویفعل لغۃ فیہ
اَلصَّلَاحُ والصُّلُوْحُ نیک شدن اللمتی صَلُحَ وصَلَحَ۔
اَلطَّلَاحُ۔ ضد الصلاح بدشدن۔
اَلْمُلُوْحُ۔ شور شدن آب والنعت ملح لاغیر
اَلسَّلْحُ۔ پوست باز کردن۔

اَلصَّرْحُ والصُّرَاحُ۔ بانگ کردن ویقال اَلطَّاوُسُ یصرح۔
اَلطَّلْحُ۔ دیگ پختن والغابر من السَّلْحِ الی آخرہا یفعل ویفعل
اَلنَّفْحُ۔ درد میدن ایعدے بنفسہ یعنی وبہ اکثر ونفح بہا اے بحق۔
اَلْجُمُوْدُ۔ مقیم شدن بجاے۔
اَلْبَرْدُ۔ سائیدن بسوہان بود در چشم کشیدن وسرد گردانیدن وسرد شدن۔
اَلْبُرُوْدُ۔ بمردن وبرد علیہ حقی اے ثبت ووجب وبردت الارض صابہا البرد وفی الحدیث برد ای سہل وفی حدیث آخر شرب النبذ بعد بارد اے سکن وفتر۔
اَلْبُلُوْدُ۔ مقیم شدن۔
اَلْثُلُوْدُ۔ کہن شدن مال وجزآن والغابر یفعل ویفعل۔
اَلْثَرْدُ۔ نان در کاسہ شکستن جردت الاخر اذا اکل الجراد منہا ومصدرہ الجَرْدُ وجَرِدَ الانسان اذا اکل الجراد واشتکی بطنہ۔
اَلْجُمُوْدُ والْجَمْدُ۔ بفسردن وابجمود بخیلی کرد
اَلْحَسَدُ والْحُسُوْدُ والْحَسَادَۃُ بدخواستن وبعدے الی المفعول الثانی بنفسہ ویعلی والغابر یفعل ویفعل
اَلْحَصْدُ والْحَصَادُ۔ درودن۔
اَلْخُلُوْدُ۔ جاویدان شدن ودانستن۔

اَلْخُمُوْدُ - فرو نشستن آتش و تب گرم و آرزش بنشستن بیمار و یا بمردن -
اَلْبُوْدُ - مقیم شدن و وداشتن -
اَلْبَثُّ - برہم نہادن کالا و فی الحدیث رثت حالته ای دانعت حوائجه -
اَلْبَنَادُ وَالْبَنْدُ وَالْبَنْدُ - راہ راست گرفتن -
اَلْبَهْدُ وَالْبُهُوْدُ - بشتم و شتن و راہ نگاہ داشتن -
اَلْبَهْدُ - بانگ کردن بر و تہدید کردن و نخوابیدن را بیدار استن زن -
اَلْبُقُوْدُ وَالْبَقَادُ - بخفتن -
اَلْبُكُوْدُ - ایستادن اب و باد و کشتی و ترازو و آفتاب وقت زوال -
اَلْبَمْدُ - ہلاک کردن و الغابر یفعل و یفعل
اَلْبَنْدُ - کسے را مسکہ دادن -
اَلْبَزْدُ - خود کردن و زرد را پوستن -
اَلْبُجُوْدُ وَالْمَجْدُ - سر بر زمین نہادن و الاسم البجدة بالکسر البجود - فرو تنی کردن
اَلْبَرْدُ - مشک و فتن و زرد پوستن و کارے پوستہ کردن و سخن نیکو راندن -
اَلْبَمُوْدُ - بازی کردن و یفعل لغة و سر در گفتن و غافل بودن و نیکو رفتن ستر و سر بر داشتن از تکبر و الغابر من ہذا یفعل و یفعل و فی الحدیث سامدین یعنی قیاما -
اَلْبُنُوْدُ - نشست بکاہ یا بچیزے و آگندہ شدن و فی الحدیث حتی رایت النساء یبندن بل ای یصیدن فیه و السند ما ارتفع من الارض قبل واد
اَلْبَكْدُ - عطا دادن -
اَلْبَصْدُ - قصد کردن -
اَلْبَرْدُ وَالْبَطْرُدُ - براندن و دور کردن و یقال من ہذا طردته فذهب و لا یاتی منه افتعل و لا انفعل الا فی لغة ردیة -
اَلْبِعَادَةُ وَالْبُعُوْدَةُ وَالْبُعُوْدِيَّةُ پرستیدن
اَلْبُعُوْدُ - برآمدن نبات و دندان و جز آن
اَلْبَعْدُ - یاری کردن و بر باز و زدن -
اَلْبُعُوْدُ - از راہ بگشتن و فی الفاعل عُنُوْدٌ از راہ بگشتن و خون باز نا ایستادن از زخم
اَلْبَفْرَادَةُ - تنہا شدن -
اَلْبَفْسَادُ وَالْبُفُوْدُ - تباہ شدن و الماضی فعل و فعل و النعت من ہذا فسید و الفعل افعد و النعت منه فاسد -
اَلْبَقْعُوْدُ وَالْبَقْعَدُ - نشستن و یا بچ کشتن دال خال و فی الحدیث ثم قعد ینبذ بمناه ثم قام ینبذ یقال قعد فلان بالامر اذا قام به و فی حدیث آخر نهی ان یقعد علی القبر قیل ان القعود

القحط والاحداث وقیل اراد الاحداد وقیل
اراد تھوین الامر لان فی القعود علیہ تھاونا بالمیت
والموت وھذا التركیب یدل علی الثبات علی
ای حالۃ کانت ۔ منہ قولہ جل ذکرہ مقاعد للقتال
وقول العرب قعدت المرۃ من المحیض ای ثبتت
علی حالۃ الطھر۔

اَلْقُعُوْدُ ۔ سخت شدن ۔

اَلْكَرْدُ ۔ راندن ۔

اَلْكَسَادُ ۔ نارواشدن آذر زبان والمنت
کاسد وکسید ۔

اَلْكُنُوْدُ ۔ ناسپاسی کردن ۔

اَللُّبُوْدُ ۔ برسینہ خفتن مرغ و بزمین وارسیدن

اَلْجَدُّ ۔ کسی را غلبہ کردن بشرف وچیارہای را
علف تمام دادن ۔

اَلْمَرْدُ ۔ اَلْمَرْدُ ۔ ای سرکردن ای جوانان وداد و

اَلْمَرْدُوْدُ علی شیء المردون علیہ ۔

اَلْمَسْدُ ۔ نیک تافتن رسن ۔

اَلْمَصْدُ ۔ کمیدن آب دہن ومجامعی کردن

اَلْمَكْوُدُ ۔ بجای مقام کردن ۔

اَلنَّجْدُ ۔ مقہور کردن والجہد المکروب
والماضی نجد نجد افہ منجود ونجید ۔

اَلنَّشْدُ ۔ سوگند بردادن ۔ اَلنِّشْدَانُ
وَالنِّشْدَۃُ ۔ بستن گم شدہ ۔

اَلنَّقْدُ ۔ نقد کردن یعدی الی المفعول الثانی
بنفسہ وباللام وبہین چیزی برگزیدن وفی
الحدیث ان نقدت الناس نقدوک ای
ان عبتم واعتبتم من نقدت راسہ باصبعی ضربتہ

اَلنُّهُوْدُ ۔ بستان بیرون آمدن ۔

اَلْهُجُوْدُ ۔ بخفتن بشب وبیدار بودن ۔

اَلْهُمُوْدُ ۔ بمردن آتش وکہنہ شدن جامہ و
منہ الحدیث یہمد من الجوع ای یہلک وسوے
یہمد ولیس بالوجہ ۔

اَلْجَذُّ فی قلان لجذا اذا اعطیتہ ثم سالک فاکثر
واللجذ الاکل بطرف اللسان ولجذ الکلب و
لجذ کسمع اے ولغ فی الاناء ۔

اَلْمَرْذُ اَلْمَرُوْثُ اَلْمَلْذُ ۔ دروغ گفتن ونیزہ زدن

اَلنَّفَاذُ وَالنُّفُوْذُ ۔ بیرون گذشتن تیر
از انچہ بران آید درواں گشتن قضا وفرمان
وانچہ بدان ماند وفی الحدیث انفذ عنک
ای دعہ والعرب تقول انفذ عنک ای
خذ وامض لا مغنی لعینک ۔

اَلْبَثْرُ ۔ بریدن ۔

اَلْبَثْرُ اَلْبُثُوْرُ ۔ برجستن چیزی از تن
والماضی فعل وفعل وفعل ۔

اَلْبَدُّ ۔ بنی گرفتن وسوے چیزی شتافتن
وہذا یعدی بالی ۔

اَلْبَذْرُ - تخم اندر زمین افگندن -
اَلْبَزْرُ - بصاز دن -
اَلْبَشْرُ - طلب کردن حاجت نه بهنگام وکشتی
کردن شتر نه بهنگام وکاریدن بن یعنی نبل او
نه بهنگام والبسر خلط البسر مع غیره فی النبیذ
وهو فی الحدیث -
اَلْبُسُوْرُ - رسیدن خرما تر کردن -
اَلْبَشِیْرُ وَالْبَشَّارُ وَالْبُشْرٰی - مژدگان دادن
وَالْبَشْرُ مجامعت کردن وخوردن کلخ
جمار خرما وهی پوست تراشیدن -
اَلْبَطْرُ - رنج تکافیدن -
اَلْبَغْرُ - تشنگی فتن -
اَلْبُکُوْرُ - بامداد کردن -
اَلْتَّجْرُ وَالتِّجَارَةُ - بازرگانی کردن -
اَلتَّبْرُ - سازداشتن اَلتُّبُوْرُ - هلاک شدن
وزیان کردن -
اَلتَّجْرُ - خلط التمر مع غیره فی النبیذ وهو فی الحدیث
اَلْجَبْرُ وَالْجُبُوْرُ - ستم بر کاری داشتن
فی لغة تمیم وکثیر من الحجازیین اَلْجَبْرُ شکسته
وادر بستن ونیکو کردن حال کسے
اَلْجُبُوْرُ - شکسته را بسته شدن -
اَلْجَدْرُ - دیوار کردن -
اَلْجَزْرُ - شتر کشتن وپوست باز کردن وکم شدن
آب رود ودیا والغابر من هذا یفعل ویفعل
وفی الحدیث لاجزرتک جزر الضرب ای
العسل الابیض یقال جزرت العسل
اذا شربته واستخرجته من خلیته ای لاصابنک
اَلْجَسَارَةُ - چیزے کردن اَلْجَسُوْرُ بسیار تن
اَلْجَشْرُ - بچرا گذاشتن ستور شبانروزی
اَلْجُشُوْرُ - بدمیدن صبح -
اَلْجُفُوْرُ - سست شدن فحل از کشنی -
اَلْجَبْرُ وَالْجَبْرَةُ وَالْجُبُوْرُ - شناختن کردن
اَلْجَحْرُ - واداشتن کسے را از تصرف مال خویش
وبندی بعلے وحرام کردن وایدی بمعنیه
اَلْحَدْرُ - بشتاب خواندن قرآن وبشتاب
بانگ نماز گفتن واز بالا بزیر افگندن وکشتی
به نشیب فرو فرستادن وبرابا هبیط فی حدرم
والستاه ای حکمتهم -
اَلْحُدُوْرُ - بلا هیبه شدن -
اَلْحَزْرُ - تقدیر کردن والغابر یفعل
ویفعل وترش شدن شیر ونبیذ -
اَلْحَشْرُ - برانگیختن کردن اندامی از اندامها
خویش ویعدی الی المفعول الثانی بعن -
یفعل ویفعل وفی الحدیث فکسرته وحشرات
اَلْحَشْرُ کردگردن والغابر یفعل ویفعل
وتیز کردن نان وجز آن ویقال خشر لوحش موتما

اَلْحَصْرُ - اندر حصار کردن وشمردن وباز داشتن
اَلْحُصْرُ - شکم برگرفتن والماضی حصر مجہولا -
اَلْحُضُوْرُ - حاضر آمدن وفعل بالکسر یفعل
بالضم افتہ فیہ وہذا المنار شاد
اَلْحَضَارَۃُ - مقیم شدن بحضر
اَلْحَظْرُ وَالْحِظَارَۃُ وَالْحَظَارَۃُ وَالْحِظَارُ الحجر
اَلْحَمْرُ پشت دوال تراشیدن وپوست
فروکشیدن گویند -
اَلْخَبَرُ بالضم والخبرۃ بیازمودن ویقال
من این خبرت ہذا الامر ای من این علمت
اَلْخُثُوْرُ معتبر شدن مایع والماضی فعل
وفعل لغتان قلیلتان والنعت من الجمیع
خاثر ویقال خثرت نفسہ اذا اختلطت -
اَلْخَلْدُ - مصدر خدر الاسد اذا لزم عرینہ
والظبی اذا تخلف عن القطیع -
اَلْخُلُوْرُ - فرا دل آمدن اندیشہ ویعدی
بالباء ویعلی ایضا -
اَلْخَمْرُ مایہ خمیر اندر آوردن والغابر یفعل ویفعِل
اَلدَّاْرُ - ہلاک شدن اَلدُّبُوْرُ - پشت
بدادن شب وروز وروی فراکردن آن بگذشتن
تیر از نشانہ وبسیر شدن وبادبا دبور گردیدن
مدبر باشی ای ذہب بہ دُبُوْرًا الرجل اذا
اصابہ ریح الدبور ودَبَرَ غلان القوم دَبْرًا

ودبورًا اذا کان آخر ہم منہ الحدیث حتی یرنا ای خلفنا -
اَلدَّثُوْرُ - ناپدید شدن -
اَلدَّثْرُ - بسوختن والغابر یفعُل ویفعِل -
اَلدَّمُوْرُ - بے دستوری رسای کہی شدن
وفی الحدیث من اطلع فی بیت اخیہ بغیر اذنہ فقد دَمَرَ
اَلدَّمَارُ وَالدُّمُوْرُ - ہلاک شدن -
اَلدَّبْرُ - نبشتن والغابر یفعُل ویفعِل و
فی الحدیث یذبرہ ای یتقنہ -
اَلذِّکْرُ وَالذِّکْرٰی وَالذِّکْرَۃُ وَالتَّذْکَارُ
یاد کردن والذکر علی ضربین ذکر بعد خلاف
النسیان کقولہ جل علا وما انسانیہ الا الشیطان
ان اذکرہ وذکر ہو قول الانسان فیہ للمذکور وہو
کثیر فی الکلام وقول فیہ تلب للمذکور کقولہ تعا
حکایۃ عن قوم ابراہیم علیہ السلام سمعنا فتی
یذکرہم ای یعیبہم -
اَلذَّمْرُ - قتال آمیختن -
اَلذَّمَارَۃُ - بانگ کردن شیر -
اَلذَّبْرُ - نبشتن والغابر یفعُل ویفعِل بکشتن
وتہدید کردن وبرزدن چاہ بسنگ -
اَلزَّجْرُ - تہدید کردن وبمرغ فال گرفتن
واز کاری باززدن وبانگ ستور زدن تا برود
اَلزَّمْرُ - نای زدن والفاعل زَمَّارَۃٌ
ولا یکاد یقال زامر ویقال للمرأۃ زامرۃ

لہ ای بفتح الخاء وضمہا کما فی القاموس

ولا یقال زمارۃ والفاعل یفعل ویفعل۔
اَلسَّبْرُ۔ اندازہ گرفتن و آزمودن۔
اَلسَّتْرُ۔ پوشیدن۔
اَلسَّجْرُ۔ پر کردن و تہی کردن و بداشتاذ و آتش بافتن۔
وَالسَّجْرُ وَالسُّجُوْرُ۔ نالہ دراز کشیدن شتر وسجرت الکلب جعلت فی عنقہ السّاجور۔
اَلسَّدْرُ۔ فروگذاشتن معے و ناپاکی کردن
اَلسَّطْرُ۔ نبشتن۔
اَلسَّقْرُ۔ گرما در کسے اثر کردن۔
اَلسَّکْرُ۔ بستن آب اَلسُّکُوْرُ۔ باد بیار ایدن
اَلسَّمْرُ۔ افسانہ گفتن وَالسَّمْرُ مسمخ آہنی جازن وفی الحدیث فسمر علیہم معناہ انہ حمر لہا مسامیر الحدید ثم کلمہم بہا۔
اَلشَّبْرُ۔ عطا دادن و درکہ العجاج۔
اَلشَّتْرُ۔ اشتر گردانیدن۔
اَلشَّجْرُ وَالشُّجُوْرُ۔ اختلاف افتادن
وَالشَّجْرُ۔ واگردانیدن وطعنہ زدن بہ نیزہ وچیزے برسہ پایہ افگندن وفی حدیث آخر شُجُوْا فَاہَا ای ادخلوا فیہ عودا فتعود۔
اَلشَّزْرُ۔ چیزے بزور تافتن والفاعل یفعل ویفعل۔
اَلشَّعْرُ المخایطۃ المتباعدۃ۔

اَلشَّطْرُ۔ دور شدن اَلشَّطْرُ بد و نیم کردن
اَلشَّطَارَۃُ۔ دربدی در شدن وفعل لغۃ فیہا وشطر بصر الرجل شطرا وشطورا وہو الذی کانہ ینظر الیک والی آخر۔
اَلشَّعْرُ بدانستن از طریق حس وقال سیبویہ اصلہ شعرۃ کالذریۃ والفطنۃ فحذفوا الہاء۔
اَلشُّکْرُ وَالشُّکُوْرُ وَالشُّکْرَانُ سپاسداری کردن ولیعدی بنفسہ وباللام فصیح
اَلشَّمْرُ وکشتی کردن در رفتن۔
اَلصَّبْرُ وَالصَّبَارَۃُ۔ پائیدانی کردن۔
اَلصَّدْرُ وَالصُّدُوْرُ۔ بازگشتن۔
اَلصَّقْرُ وَالصَّقْرَۃُ۔ گرمای آفتاب در کسے اثر کردن
وَالصَّقْرُ۔ سنگ بمیتین زدن قیادت کردن بر حرم خویش
اَلضَّمْرُ وَالضُّمُوْرُ۔ باریک میان شدن وفعل لغۃ فیہ والنعت منہما ضامر۔
اَلطَّمْرُ۔ ماست شدن شیر۔
اَلطُّمُوْرُ۔ برجستن از بالا بزیر برجستن وفعل لغۃ فیہما۔ اَلطَّمْرُ۔ پنہان کردن۔
اَلطُّہْرُ وَالطَّہَارَۃُ وَالطُّہُوْرُ۔ پاک شدن والماضی فعل وفعل۔ والفتح اقیس والاجود لانہا للمشت والنعت منہا طاہر۔
اَلْعَبَارَۃُ۔ خواب گذاردن اَلْعَبْرُ کتاب خواندن

بتفکر و بمردن اَلْعُبُوْرُ وَالْعَبْرُ - برآمدن بگذشتن
اَلْعَثْرُ وَالْعُثُوْرُ - دیدہ شدن اَلْعِثَارُ -
بسر در آمدن والغابر یفعل ویفعِل
اَلْعُشْرُ - بالضم یک بستدن -
اَلْعِمَارَةُ - آباد ان کردن و آباد ان شدن
اَلْغُبُوْرُ - باقیماندن و ماضی شدن -
اَلْغَمْرُ - فرا پوشیدن آب چیزرا و فی الحدیث
حتی غمر علیہ اے اغمر علیہ -
اَلْفُتُوْرُ - سست شدن -
اَلْفَجْرُ - آب بر اندن اَلْفُجُوْرُ - بسیار مائی کردن
و دروغ گفتن و فی الحدیث والا فجرتک اے
عصیتک و منہ و نترک من یفجرک -
اَلْفُلُوْرُ - الجحود -
اَلْفَرُّ - بگاہ گفتن و منہ الحدیث فقر ظہرہ ای نحرہ -
اَلْفَطْرُ - آفریدن و ابتدا کردن و شگافتن و
فطیر بختین و بدو انگشت بدوشیدن -
اَلْفِکْرُ - اندیشہ کردن -
اَلْقَبْرُ - در گور کردن -
اَلْقَتْرُ وَالْقُتُوْرُ - نقد تنگ داشتن والغابر یفتِر
اَلْقَدْرُ - اندازہ کردن والغابر من یقدِر
الی ہہنا یفعُل ویفعِل ومنہ وما قدروا اللہ
حق قدرہ ای ما عظموہ وما وصفوہ حق عظمتہ
وصفتہ التی ینبغی ان یوصف بہا وفی الحدیث ما قدرہ الـ

وَالْقَسْرُ - دگیختن و الترکیب
یدل علی مبلغ الشی وکنہہ و نہایتہ -
اَلْقَصْرُ - باز ماندن از کاری و شبانگاہ گردیدن
اَلْقَصْرُ وَالْقَصَارَةُ - جامہ شستن -
اَلْقَطْرُ - چکانیدن و بقطران اندودن شتر
اَلْقَطَرَانُ - چکیدن اَلْقُطُوْرُ - بشدن
در رفتہ زمین -
اَلْقَفْرُ - انبہ کسے فراشتن -
اَلْقَمْرُ - بہ قمار غلبہ کردن یقال قمرتہ فقمرہ قمرًا
اذا فاخرتہ فیہ فغلبتہ -
اَلْکَبْرُ - بہ بزرگی غلبہ کردن -
اَلْکُفْرُ وَالْکُفْرَانُ وَالْکُفُوْرُ - ناسپاسی کردن
و ناگرویدن بخدای تعالی -
اَلْکَمْرُ - بہ بزرگی کمر غلبہ کردن
اَلْمَتْرُ - کشیدن و بریدن -
اَلْمَخْرُ وَالْخُمُوْرُ - بشگافتن کشتی آب را
ومخرت الارض رسلت فیہا الماء والغابر منہما
یفعُل ویفعِل -
اَلْمَقْرُ اَلْمَذْرُ - بگل کردن -
اَلْمَصْرُ - بسر انگشتان دوشیدن و دوشیدن
جملہ شیر گی در پستان
اَلْمَصُوْرُ - زبان کز شدن شیر -
اَلْمَطْرُ - باریدن و بارانیدن -

اَلْمَطْرُ وَالْقَطْرُ وَالْمَطْرُ بستانیدن
اَلْمَقْرُ گردن تیکستن وماہی در نمک آغشتن
اَلْمَكْرُ بدسگالیدن وخضاب کردن بسرخی
وتاریکی شب ومنہ اشتق المکر لانہ
السعی بالفساد فی خفیۃ ومداجاۃ۔
اَلنَّثْرُ نثار کردن شکر وجز آن وَالنَّثْرُ
ما فی الانف بالنفس ویقال من ہذا نثر
یَنْثُرُ بکسر الثاء من نثر السکر یَنْثُرُ بالضم
النثار والاخبار تدل علی ہذا وہو قولہ اذا توضأ
فلینثر وفی حدیث آخر ثم لینثر۔
اَلنَّجْرُ تراشیدن چوب نیک یا بد۔
آب گرم کردن سنگ تافتہ۔
اَلنَّخْرُ سوت الانف والعابر یفعل ویفعل
اَلنَّدْرُ بیفتادن وبیرون جستن فی الحدیث
ان رجلا ندر فی مجلس عمر والندر بالعجلۃ
اَلنَّدْرُ برخوشتن واجب کردن العابر
یفعل ویفعل۔
اَلنَّزْرُ اندک دادن والالحاح فی السوال
ایضا وہذا فی الحدیث۔
اَلنَّشْرُ گوشت کندن مرغ بہ منقار۔
اَلنَّشْرُ خون کشادن ستور۔
اَلنَّشُوْرُ زندہ شدن۔
اَلنَّشْرُ آشکار کردن خبر ویفعل لغۃ فیہ

وباز کردن نامہ جامہ بریدن حجاب بارہ بہت
اردو ویفعل لغۃ فی ہذا عن المقبلی زندہ کردن
وپراگندہ کردن وتنشر عنہ من النشرۃ وہی کالتعویذ
والرقیۃ ونشرت الارض اذا انبتت النشر
وہی الکلأ اذا ایبس ثم اصابہ مطر فی الصیف
فاخضر وہو ردی للراعیۃ۔
اَلنَّصْرُ وَالنَّصْرَۃُ یاری کردن باران یدین
وہو فی الحدیث ونصرت بلد بنی فلان
اذا آتیتہ ونصرتہ اعطیتہ۔
اَلنَّضْرُ وَالنَّضَارَۃُ وَالنَّضْرَۃُ تازہ روی
کردن وشدن۔
اَلنَّظْرَۃُ بالحفظ بالعین ومنہ الناظور
اَلنَّظْرُ چشم داشتن وَالنَّظْرُ کَالْاَنْظَارِ
نگریستن ویعدی بالی ویجوز ان یحذف الجار
ویوصل الفعل ویستعمل علی ضرب من المعانی
کلہا یرجع المرسلون وبمعنی التعطف والرحمۃ
کقولہ تعالی لا ینظر الیہم یوم القیمۃ وبمعنی الامہال
والتاخیر وہو غیر متعد کقولہ تعالی انظرنا نقتبس
وانظرنی الی یوم یبعثون وقد یتعدی ہذا بالجار
کقولہ تعالی اولم ینظروا فی ملکوت السموات
والارض وکقولہ افلا ینظرون الی الابل
بمعنی المقابلۃ کقولہم المنزل ینظر الیک وقد
تنظر الی دار فلان وفی الحدیث کانت تنظر

ان کنت فی حدیث آخر من انفق من انبه
وهو ینظر الیه ای یعلم انه انبه وقد حمل بعضهم
النظر علی الرؤیة کقوله تعالی یوم ینظر المرء ما قدمت
یداه وکقوله تعالی کانما یساقون الی الموت
وهم ینظرون۔

اَلنَّفَارُ وَالنُّفُوْرُ۔ رمیدن وانفر یَنْفِرُ
وَیَنْفُرُ وفی الحدیث فنفروه وفی الحدیث
الآخر فنفرت علینا ای خلجت اَلنَّفْرُ غلبه کردن
کس را در سب۔

اَلنَّقْرُ۔ دانه برچیدن مرغ وصفیر زدن بهیچ
وبسیار کردن ودر چوب کندن وکردن والفاعل
نقار ویجعل من النقر فی الناقوس۔

اَلنَّقْعُ فی الصوت۔

اَلْهَجْرُ واَلْهَجْرَانُ۔ ازکسے ببریدن۔

اَلْهَدْرُ۔ بیهوده گفتن۔

اَلْهَمْرُ۔ ریزشدن اشک وآب۔

اَلْبُرُوْزُ۔ بیرون آمدن وجا بمعنی المبراز
فی بعض اللغات۔

اَلْجَزُّ۔ بریدن ودنبک خوردن۔

اَلْجَزُّ وَالْجَیْزِیُّ۔ بازداشتن۔ اَلْجَزُّ
شتر را به حجاز بستن وهو جبل۔

اَلْخَزُّ۔ سوزه دوختن وآنچه بدان مانند
والفاعل یفعل ویفعل۔

اَلرَّجْزُ۔ رجز گفتن۔

اَلرَّکْزُ۔ نیزه بزمین فرو بردن۔

اَلرَّمْزُ۔ اشارت کردن بلب یا به ابرو
ویا بچشم والفاعل یفعل ویفعل۔

اَلصَّمْتُ۔ خاموش بودن ونشخوار باز زدن شتر

اَلطَّنْزُ۔ افسوس داشتن۔

اَلْعَجُوْزُ۔ پیر شدن زن۔

اَلْعَزُّ۔ اندک شدن شیر شتر۔

اَلْلَّکْزُ۔ مشت بر سینه زدن۔

اَلْمَزُّ۔ بچنگال گرفتن سخت یقال المزنی
من هذا العجین مزة ای قطع لی منه قطعة۔

اَلْنَّجْزُ۔ روا کردن حاجت۔

اَلْنَّشُوْزُ۔ ناساختن زن با شوی یا شوی با زن

اَلْنَّشْزُ۔ برتر نشستن وبرتری جستن والمستقبل منشز

اَلنَّقْزُ وَالنَّقْزَانُ۔ برجستن والفاعل من النشوز
الی ههنا یفعل ویفعل۔

اَلنَّکْزُ۔ گزیدن مار وزدن وفاتر کردن
وبرسیدن آب چاه وبرسانیدن۔

اَلْنَّجْسُ۔ آب زدن ورفتن آن۔

اَلْجَرْسُ۔ خوردن منهج چیزرا ویفعل
لغة فیه وبه لغت گفتن۔

اَلْجُمُوْس - بیفسردن روغن -
اَلْحِرَاسَة - نگاہداشتن -
اَلْخَمْس - بیک شدن -
اَلْخُنُوْس - پنہان شدن و واپس شدن و خنسل بہائمہ از قبض -
اَلدِّرَاسَة وَالدَّرْس - علم خواندن -
اَلدُّرُوْس - ناپدید شدن اَلدِّرَاس کوفتن خرمن گندم اَلدَّرْس - ناپدید کردن و حائض شدن زن و کہنہ شدن جامہ -
اَلدَّمْس - در گور کردن پنہان کردن و بپوشانیدن خبر اَلدُّمُوْس - تاریک شدن شب والغابر منہما یفعل و یفعل -
اَلزَّجْس - بانگ کردن بر و جنبانیدن دلو در چاہ تا پر شود -
اَلزَّرْس - سنگ انداختن در چیزے -
اَلزَّکْس - واپس گردانیدن -
اَلزَّمْس - در خاک پنہان کردن و پوشانیدن خبر والغابر یفعل و یفعل -
اَلسَّدْس - شش کمال بستدن و ششم شدن
اَلشَّمَاس وَالشُّمُوْس - پشت دادن سپ
اَلشَّمْس - بآفتاب شدن روز والغابر یفعل و یفعل و فعل یفعل - ایضا لغة ذلم یرہ ابن السکیت الضم -

اَلطَّمْس - ناپدید کردن اَلطُّمُوْس - ناپدید شدن والغابر منہما یفعل و یفعل
عرست البعیر اذا شددت عرقوبہ الی ساعدہ بہارک
اَلْعَطَاس - عطسہ دادن در ہمہ قالوا عطس بالصبح اذا انفلق والغابر یفعل و یفعل -
اَلْعِنَاس وَالْعُنُوْس - در ہماندن دختر در خانہ از بے شوہری -
اَلْغَمْس - تکبر کردن -
اَلْقَعْس - زبیں پشت، واز رفتن -
اَلْقَمْس - باب فرو دن و فرو شدن و الغابر یفعل و یفعل و غالبا یختص بالسمک و بالغوص و جنبیدن کودک در شکم -
اَلْکَنْس - خانہ رفتن -
اَلْلَّدْس - گیاہ خوردن -
اَللَّفْس - افسوس اشتن و اقتب نہادن و عیب کردن -
اَللَّمْس - بسودن بدست و جماع کردن والغابر یفعل و یفعل وَاللَّمْس - یکون بالید ثم اتسع فیہ فاوقع علی غیر اللمس لمجامعۃ میل علی ہذا قولہ تعالی فلمسوہ بایدیہم خصصہ بالید لئلا یلتبس بالوجہ الآخر و من الاتساع قولہ وانا لمسنا السماء قال ابو علی ای عالجنا السماء وقد منا استراقہ ظننا قبل الاحاطۃ بہ

من اللمس بالجارحة فی شیٔ وکذلک والمسہ فلا أجد۔

اَلْمَرْسُ - اندر آب آغشتن وانگشت لیسیدن کودک ودست در دستار خوان مالیدن

اَلْمَلْسُ - خایہ بکشیدن ونیک براندن

اَلْمَنْسُ - سر انگشت یا سر چوب فراکردن والغابر یفعُل ویفعِل -

اَلْمَنْدَسُ - نیزہ زدن -

اَلْمَنَاسُ - غنودن -

اَلنَّفْسُ - ناقوس زدن والنفس الاقس الضفا

اَلنَّكْسُ - سرفرو افکندن وانگوسار کردن

اَلنَّكْسُ - باز سرشدن بیمار والماضی نکس والمصدر بضم النون وقد یفتح ومنہ الحدیث یقرأ القرآن منکوسا ای یبدأ بالمعوذتین تم یرتفع الی البقرۃ کما یعلم الصبیان فی الکتاب

اَلْبَطْشُ - سخت گرفتن والغابر یفعَل ویفعِل

اَلْجَرْشُ - بلغور کردن وسبوسہ از سر بیختن بشانہ -

اَلْجَمْشُ - حلق الشعر بالنورۃ -

اَلْخَمْشُ - خراشیدن والغابر یفعَل ویفعِل وبن چاہ -

اَلرَّقْشُ - خط نیکو نبشتن -

اَلعَرْشُ - جفتہ بستن وبنا کردن از چوب والغابر یفعُل ویفعِل وبن چاہ بسنگ وسروے بچوب برزیدن -

اَلْعَنْشُ - بدو در آوردن وسخت راندن

اَلْفَرْشُ واَلْفِرَاشُ - گسترانیدن وفرشہ امرہ اذا اوسعہ ایاہ وفی الحدیث فرجک وفرشک ای جعلت لہ حتی فراش مالک یقال فرشت ایا الرجل اذا فرشت لہ کما یقول وزنت الرجل وکلتہ اذا وزت لہ وکلت لہ -

اَلْمَرْشُ - خرق الجلد بالمخراق والاظافیر

اَلنَّبْشُ - نباشی کردن ونبات برکندن

اَلنَّجْشُ - صید برانگیختن وبشتافتن وگرگ شتر وان تزاید فی الثمن لیقع غیرک ولیس من حاجتک وہو فی الحدیث -

اَلنَّفْشُ - واخیدن پشم وپنبہ والنفوش والنفوش - چرا کردن گوسپند وشتر شب برنشان والغابر یفعُل ویفعِل وفی الحدیث یمیت نافشا ای راعیا -

اَلنَّقْشُ - خاراندن برکندن ونگار کردن ومنقاش برکندن النقش ان تضرب العذق بالنقاش حتی یرطب ونقش العذق علی المیسم فاعلہ اذا ظہر بہ نکت من الارطاب وفی الحدیث فانقشوا ای تقوا -

اَلْجُمُوْصُ - بشدن آماس -
اَلْخَرْصُ - حزر کردن - وَالْخَرْصُ دروغ گفتن
اَلْخُلُوْصُ وَالْخَالِصَةُ - ویژه شدن وَالْخُلُوْصُ
کسی رسیدن اَلْخَلَاصُ - برستن -
اَلْخُمُوْصُ - مصدر خَمَصَهُ الْجُوْعُ خَمْصًا وَخُمْصَةً
باریک میان کردا ورا -
اَلدُّلُوْصُ اَلدَّلْصُ - درخشان شدن زره -
اَلرَّقْصُ - پای کوفتن و جوشیدن شراب
وجنبیدن سراب اَلرَّقْصُ وَالرَّقَصَانُ
کلاہما بالتحریک بپویہ رفتن شتر -
اَلرَّمْصُ - وادر بستن مصیبت وذلیلی کردن
میان گروہے و سرگین فگندن ماکیان -
اَلْقَرْصُ - بدی گفتن و بناخن گرفتن و
گزیدن کیک و زالہ نشاندن -
اَلْقِمَاصُ وَالْقَمْصُ - بریکزدن والغابر
یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ قَمَصَ الْبَحْرُ السفینۃ اذا حرکہا بالموج
اَلْقَنْصُ - انبوہ وفزار شدن از پری یعنے
تشنج برآمدن -
اَلنُّهُوْضُ الارتفاع والغابر یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ -
وانگیختہ شدن و ناسازواری کردن در سیر
اَلنَّقْصُ - کم کردن اَلنُّقْصَانُ کم شدن -
اَلْبَرْضُ - اندک دادن والغابر یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ
وابلندک از چشمہ بیرون آمدن اَلْبُرُوْضُ

پدید آمدن نبات تازہ -
اَلْمُوْضَةُ وَالْمَضُّ - ترش شدن و فعل
لغتیہ ومصدر و اَلْمُوْضَةُ - لاغیر بالغت
من ہذا حامض ایضا وہو نادر اَلْمُوْضُ شتر
خوردن شتر -
اَلرَّفْضُ وَالرَّفْضُ - براندافتن
ودست بداشتن والغابر یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ -
اَلرَّكْضُ - تحریک الرجل ومنہ اُرْكُضْ قیل
رَكَضَ الفَرَسُ اذا عدا او لیس بالاصل والصواب
رَكَضَ الفَرَسُ وقال سیبویہ رَكَضَ الدَّابَّةُ رَكَضَتْهُ
انا وقد رَكَضَ البَعِيْرُ کما یقال رَمَحَ ذُو الحافر وربما
قالوا رَكَضَ الطَّائِرُ اذا حرک جناحیہ فی الطیران
اَلْعَرْضُ - چوب بپہنا نہادن وشمشیر بپہنا
بریان نہادن والغابر منہما یَفْعُلُ وَیَفْعِلُ -
اَلْغُمُوْضُ - ہامون شدن زمین ہے
اَلْغَضُّ - نازدن مشک وجنبانیدن رحم
والغابر یَفْعِلُ وَیَفْعُلُ -
اَلتَّغَضُّ - جنبانیدن سر اَلتَّغَوُّضُ وَالتَّغَاضُنُ
جنبیدن سر وپالان اشتر ومیغ ودندان
ومنہ الحدیث وتغضغضت انسانی وغابر ہذا الفعل
کغابر الغض -
اَلتَّفَضُّ - بیفشاندن وتفضت الابل تجب
وتفضت المکان اذا نظرت جمیع ما فیہ لتعرفہ

النقض - واکردن بنا و شکستن عهد و قاب
باز دادن رسن -
البسط - بگسترانیدن و فراید یرفتن عذر -
الخروط - برگ نازه درخت تر و کردن و جوب
را بست باز کردن و الغابر من هذا یفعل و فعل
السقوط و السقط - بیفتادن و قوله تعالی
و لما سقط فی ایدیهم ای ندموا و منه سقط
الندم فی ایدیهم و لم یذکر الندم و قیل سقط
علی ما لم یسم فاعله کما یقال رغب فی فلان
و لا یقال سقطت کما لا یقال رغبت نما یقال
رغب فی و لا سقط فلان فی یده بمعنی ندم و
سقط فی ایدیهم و اسقط ایضا الا ان سقط
اکثر و اجود و بعضهم انکر اسقط و هذا نظم
لم یسمع قبل القرآن و لا عرفته العرب و
التکیب یدل علی نزول الشیء من اعلی
الی اسفل و وقوعه علی الارض ثم اتسع فیه
فقیل للخطاء من الکلام سقط لانهم شبهوا
بما لا یحتاج الیه و ذکر الید لان الندم یحدث
فی القلب و اثره یظهر فی الید کقوله تعالی
فاصبح یقلب کفیه علی ما انفق فیها و قوله یوم
یعض الظالم علی یدیه و لان الید هی الجارحة
العظمی فربما یسند الیها ما لم تباشره کقوله تعالی
ذلک بما قدمت یداک و فی الحدیث مر

بتمرة مسقوطة قیل اراد ساقطة مثل قوله
وعده ماتیا ای اتیا و قیل مسقوطة بمعنی
النسب ای ذات سقوط کجاریة مفتوحة ای
ذات فتح و الایقال فتحتها قلت و یمکن ان یکون
من الاسقاط مثل انزله الله فهو منزل -
السمط - گوسپند یا پوست بریان کردن
و الغابر یفعل و یفعل - السمود ذهاب
جلاوة اللبن من غیر تغیر الطعم -
الشرط - پیمان کردن و نیشتر زدن و الغابر
یفعل و یفعل -
العلط - نشان کردن بینی کسی را بدیگر یا کردن
و علط بسهم صاحبه -
الفرط و الفروط و الفرطان - شتابیدن کسی
و الفرط و الفراط و الفروط - نیش شتابیدن
و الفرط - تقصیر کردن -
القمط - غلبه کردن در جوهر کسی را -
القفط - کشنی کردن مرغ و الغابر یفعل و یفعل
القمط - بند بپای گوسپند بستن و کودک را
بقماط بستن و کشنی کردن مرغ -
القنوط - نا امید شدن و جمله ابواب از وی
مستعمل ست مگر فعل یفعل بالضم فیهما و مصدر
فعل یفعل قنط و قنوطا ست و فعل یفعل
بالفتح فیهما و فعل یفعل بالکسر فیهما مر کیست

از دواب وهذا فاعل للغاة ان تجعل من باب فعل بالفتح ويفعل بالكسر لاجتماع القراء على قوله من بعد ما قنطوا انه بالفتح وعن قوله ومن يقنط بالكسر والفتح وفي الحديث لقط بالنار اي كواه في عنقه وهو قلوب لط

اَللَّقْطُ - برچیدن -

اَلْمَخْطُ - مبني پاک کردن -

اَلْمَرْطُ - برکندن موے از تن -

اَلْمَسْطُ - پاک کردن رحم وزدوکانی -

اَلْمَشْطُ - بشانہ کردن موے -

اَلْمَقْطُ - ضرب بالکرة على الارض ثم تاخذها اذا نزت اَلْمَقُوْطُ - نزار بزرگ

اَلْمَلْطُ - از تمد در میان خشت کردن -

اَلنُّبُوْطُ - بیرون آمدن آب از قعر چاہ والغابر يفعل ويفعل -

اَلنَّشْطُ - گزیدن مار والغابر كذلك والنَّشْطُ بستن وله نشوطة - گره زدن گشادن وهو من الاضداد -

اَلنَّقْطُ - نقطہ زدن -

اَلْوَلْطُ - زدن یا سیوختن -

اَللَّمْظُ - زبان گرد دہان برآوردن لَمَظَ الرَّجُلُ لَمْظًا اِذَا تَتَبَّعَ بِلِسَانِهِ بَقِيَّةَ الطَّعَامِ فِي فِيْهِ اَوْ اَخْرَجَ لِسَانَهُ فَمَسَحَ بِهِ شَفَتَيْهِ -

اَلطُّلُوْعُ وَالْمَطْلَعُ - برآمدن آفتاب وماندان

وَالْطُّلُوْعُ - نزدیک کسے غائب شدن

وبعد من بعن وشکوفہ آمدن خرما -

اَلْفَقُوْعُ - سخت زرد شدن -

اَلنَّبْعُ وَالنُّبُوْعُ وَالنَّبَعَانُ كالنبوط اَلْهُمُوْحُ دویدن اشتک والغابر من الفقوع الى هنا يفعل ويفعل ومن النبوع يفعل ايضا والماضي من الجميع فعل -

اَلْبُزُوْغُ - برآمدن آفتاب وماند ودندان شتر

اَلْبُلُوْغُ - برسیدن يقال بلغتك وبلغت اليك بلغني وبلغ الى ونزدیک گشتن بچیزی ومنه قوله تعالى فاذا بلغن اجلهن -

اَلدِّبَاغَةُ وَالدِّبَاغُ وَالدَّبْغُ - پوست پیراستن ونابره كالفقوع -

اَلسُّبُوْغُ - فراخ شدن اَلصَّبْغُ - رنگ کردن جامه والغابر منه كالفقوع -

اَلْفَرَاغُ وَالْفُرُوْغُ - پرداختہ شدن تہی شدن فعل يفعل وفعل يفعل ايضا لغة والفرغ على ضربين احدهما الفراغ من الشغل والآخر القصد للشيء ومنه قوله سنفرغ لكم ايه الثقلان وقد فرغت الى نمير -

اَلْمَضْغُ - بجائیدن والماضي الغابر منه كالفقوع

اَلْجَرْفُ - جمع چیزے بردن وکل زمین فرو کردن

اَلْجَلْفُ - پوست باز کردن از بن کندن بیدن

اَلْحَرْفُ - میوه از درخت باز کردن قد حرفنا اى اصابنا مطر الخريف وكذلك حرفت الارض فهى محروفة -

اَلْحَشْوُ - نشستن در زمین -

اَلْخَلَافَةُ وَالْخِلَيْفَةُ - ایستادن جای کسے کہ پیش تو بودہ باشد وَالْخَلْفُ - از پے کسے در آمدن و تباہ شدن کسے و خلف بودن از ملاک پدر و عم و برادر و بعدی یقال خلف الله عليك اى كان الله خليفة والدك او من فقدته عليك وذلك در جامہ دادن وَالنَّعْتُ خَلِيْفُ الْخَلْفِ وَالْخُلُوْفُ بو دہن بگردیدن و شیر ز طعام و نبیذ تباہ شدن

اَلرَّجْفُ وَالرَّجِيْفُ وَالرَّجَفَانُ - لرزیدن و رجف الرعد رجفا و رجيفا وذلك دويه فى السحاب

اَلرَّسْفُ وَالرَّسَفَانُ - رفتن با بند و الغابر یفعل و یفعل -

اَلرَّشْفُ - مکیدن و الغابر کذلك -

اَلرَّصْفُ - پے بر تیر پیچیدن و سخن بیوستن و بر ہم نہادن سنگ از بہر پنہا -

اَلرَّعْفُ - از بینی بشدن و فعل یفعل لغة اَلرُّعَافُ - خون از بینی بیامدن و ماضیہ و نابرہ کالْفُتُوْحِ وفعل بالضم لغة فيه فصيحة

اَلسَّرْفُ - سرفہ خوردن برگ درخت و سوخ کردن درخت راو الماضى من هذا سَرِفَ -

اَلسَّقْفُ - بنا را آسمانہ کردن -

اَلصَّلْفُ - زمین را بمالہ راست کردن -

اَلسَّلَفُ - گمشتن اَلسُّلُوْفُ از پیش شدن والنعت سالف وفعل بالضم لغة والنعت منه سَالِيْفٌ وجمعه سُلُفٌ ومن هذا قرئ فجعلناهم سُلُفًا بضمتين على احد القولين -

اَلسَّنَفُ - شتر را سناف بر بستن وَالسِّنَافُ للبعير بمنزلة اللبب للدابة والغابر يفعل ويفعل وفى الاصمعى الا الاسناف -

اَلشَّرَفُ - غلبہ کردن کسے را بشرف -

اَلشَّرُوْفُ - پیر شدن ماہ شتر -

اَلشُّبُوْفُ اَلشَّبُوْفُ الْعَرَاقَةُ - عریق کردن

اَلْعَكَفُ - باز داشتن اَلْعُكُوْفُ باز داشتہ شدن روی فراچیزی کردن و گرد چیزی در آمدن و در جا مقیم شدن والغابر من الكل يفعل ويفعل

اَلْكَنَفُ - نگاہ داشتن و چسپیدن چیزے و بعدی بعن و شبگاہ ساختن ستور را و نشاخ درخت والغابر من هذا يفعل ويفعل وفى الحديث وكنفها اى مع كفه وليصير كنفا لها يقال لصف لونه اى برق للكف

الرَّفْقُ ویعدی باللام ومنه اللَّطِیفُ من اسماء اللہ تعالیٰ
اَلنَّصْفُ - بنیمہ چیزے رسیدن نیمہ از سر و زمگذشتن
اَلنِّصَافُ وَالنَّصَافَةُ - خدمت کردن
اَلنَّطْفُ وَالنَّطَفَانُ - چکیدن آب والغابر
یفعل ویفعل -
اَلنَّفْفُ - تنگافتن خریزہ لمنک وتنگافتن دماغ
اَلنَّکْفُ - اشک از رخ فاترکردن بانگشت
وتنگ داشتن وپسیدن از چیزے وازباران
بگذشتن ومنه الحدیث ولا نکیف آخرہ ای
لا یقطع آخرہ ونکفت اثرہ نکفا وذلک
اذا عدا ظلفا من الارض لا یؤدی اثرا
فاعترضته فی مکان سهل -
اَلنَّقْبُ - ویران کردن سیل بند را
اَلنُّرُوقُ وَالنَّرَقَانُ - درخشیدن والبرق
تهدید کردن وخویشتن بیاراستن زن
وروغن مذکر برطعام کردن وآبستن شدن
شتر برآبستنی -
اَلنَّزَقُ وَالنَّسَقُ - خوے والبصق خوے افگندن
اَلنُّسُوقُ - درازشدن وافزودن مدن از کسے
بفضل وجز آن -
اَلنَّلْقُ - واکشادن در و در بستن -
اَلنَّمْقُ - بسنگ منجنیق زدن -
اَلنَّمْرَقُ - بسوزان بسائیدن وندان بهم سائیدن

از ختم والغابر منهما یفعل ویفعل -
اَلْهَفْقُ وَالْهَفَقَانُ - خبیدن علم سراب
وَالْهَفْقُ - زخم سکزدن بشمشیر وغابر هما
یفعل ویفعل وَالْهَفْقُ تغیب القضیب فی
الفرج وهو فی الآثار اَلْهُفُوقُ فروشدن
ستارہ اَلْهَفَقَانُ بانگ کردن باد درجستن
وَالْهَفْقُ - درخشیدن برق وپریدن مرغ
وخبانیدن سر در حال غنودن وچیزے
پین زدن -
اَلْهَلْقُ - آفریدن وتقدیر کردن ورفع نمان
اَلْهَنْقُ - خفه کردن -
اَلْهَذْقُ - ریزانیدن آب یقال وقع الله
رُوحَهُ اذا دُعِیَ علیه بالموت -
اَلْهَلْقُ - شمشیر از نیام برآوردن -
اَلْهَمُوقُ - از جا نشدن بے دستوری
اَلْهَمْقُ - وندان شکستن -
اَلْهَنْقُ - سگین فگندن مرغ -
اَلْهَوْقُ - گردن بزغاله در رسن محکم کردن
بالهاء بقیة والغابر منهما یفعل ویفعل -
اَلْوَثْقُ - بستن -
اَلْوَزْقُ - روزی دادن در حق مرزوق
اے مجدود -
اَلْوَشْقُ - تیر باران کردن -

اَلرِّفْقُ وَالْمَرْفَقُ - چربی کردن ویدے
بالبارو بہ علے اَلرِّفْقُ - نرانوشتر بستن
چون ترسند کہ باوطن بالرِّفَاقِ وہو بکسر
اَلرَّمْقُ وَالرُّمُوقُ - نگریستن بہ کسے -
اَلزَّلَقُ - ریدن مرغ والغابر یَزْرُقُ و
یَزْرِقُ وغیرہ کوتاہ انداختن ویالان
پس انداختن شتر -
اَلسُّمُوقُ - بلند شدن -
اَلشُّرُوقُ وَالشَّرْقُ - برآمدن آفتاب
وَالشَّرَقُ - گوش گوسپند شگافتن -
اَلتَّشْنِقُ - سر شتر بہ مہار باز کشیدن -
اَلتَّصْدِیقُ - راست گفتن و راست گردانیدن
وعدہ ویقال صَدَقُوہُمُ الْقِتَالَ -
اَلطُّرُوقُ - بشب آمدن اَلطَّرْقُ
وَالطُّرُوقُ - گشنی کردن اشتر وَالطَّرْقُ
سنگ زدن کاہنان وشپم راچوب زدن تا پختہ
گردد وطَرَقَتِ الْاِبِلُ الْمَاءَ اِذَا بَالَتْ فِیہِ
وَبَعُرَتْ فَہُوَ مَاءٌ طَرِقٌ وَمَطْرُوقٌ -
اَلطَّلْقُ وَالطَّلَاقُ - رہا شدن از عقد
نکاح والمراۃ طَالِقَۃٌ وَطَالِقٌ ایضاً قال
الاخفش لایقال طَلُقَتْ بالضم وحکی اللیث
الضم وقال ابن الاعرابی طَلُقَتْ مِنَ
الطَّلَاقِ اَجْوَدُ وَبِفَتْحِ اللَّامِ جَائِزٌ اَلطَّلْقُ
وَالطُّلُوقُ - دوشیدہ را ندن میان شتر وآب -
وَطَلَقَتُ الْمَرْاَۃُ تُطْلَقُ طَلَقًا ای صَاحَبَہَا عِنْدَ
الْوِلَادَۃِ وَیُقَالُ اَطْلَقَ یَدَیْکَ بِخَیْرٍ ای اُبْسُطْہُمَا
عَتُقَتْ بِالضَّمِّ ای قَدُمَتْ وَوَجُبَتْ کَاَنَّہُ
حَفِظَہُمَا وَلَمْ یَحْنَثْ -
اَلْعَلْقُ - نشان کردن گوسپند را -
اَلْعَرْقُ وَالْمَعْرَقُ - گوشت از استخوان
باز کردن وبنان بخوردن -
اَلْعُنُقُ - دست بگردن کسے فراکردن
و در بر گرفتن ویرا -
اَلْعَلَقُ - برگ از درخت خوردن -
اَلْغَبَقُ - شراب شبانگاہی دادن -
اَلْفَتْقُ - کشادن و دوختہ باز کردن و
فَتْقُ الْمِسْکِ بِغَیْرِہٖ اِسْتِخْرَاجُ رَائِحَتِہٖ شَیْءٌ
مُدْخَلٌ عَلَیْہِ -
اَلْفَرْقُ وَالْفُرْقَانُ - جدا کردن والغابر یَفْعُلُ
ویَفْعِلُ وَفَرَقَتِ النَّاقَۃُ فُرُوقًا اِذَا اَخَذَہَا
الْمَخَاضُ فَنَدَتْ فِی الْاَرْضِ وَکَذٰلِکَ الْاَتَانُ
وَفَرَقَ کُلَّ الطَّرِیقِ ای اَجْہَلَہُ کُلَّہُ طَرِیقَانِ
اَوْ اَمْرٌ فَعَرَفَ جِہَتَہُ -
اَلْفَسْقُ وَالْفُسُوقُ - بیرون آمدن آنغبان خدائے
والغابر یَفْعُلُ ویَفْعِلُ وفَسَقَتِ الرُّطَبَۃُ اِذَا خَرَجَتْ عَنْ قِشْرِہَا
اَللَّمْقُ نَحْوُ الرَّمْقِ وَالْکِتَابَۃِ وَضَرْبُ الْعَیْنِ لِلْخَامَۃِ

اَلْمَذْقُ - شیر یا مے باآب آمیختن و دوستی ورزیدن و ناراستن -

اَلْمَرْقُ - پشم از پوست کہ در پیرایش بردہ باشند برکندن و خوردی بسیار دریدگی کردن

اَلْمُرُوْقُ - بیرون گذشتن تیر از ان چیزی بران آید و از دین و سنت بیرون شدن

اَلْمَشْقُ - اَلسُّرْعَةُ فِی الطَّعْنِ وَالضَّرْبِ وَالْاَکْلِ وَالْکِتَابَةِ وَالْمَشْطُ وَمَزْقُ الثَّوْبِ وَجَذْبُ الشَّیْءِ لِیَمْتَدَّ وَیَطُوْلَ اَلْمَلْقُ محو دن یعنی محو کردن و بعصا زدن و شستن جامہ و شیر خوردن اشتر بچہ -

اَلْبَلْقُ - بمشتن -

اَلْنَّتْقُ - پوست باز کردن و کشیدن دلو بزرگ از چاہ

وَالزَّعْزَعَةُ وَالنَّغْضُ وَالنُّتُوْقُ بسیار کودک شدن زن

اَلْزَّرْقُ وَالنَّزُوْقُ - برجستن ستور و جز آن در سبقت گرفتن بر دیگر ستوران -

اَلْنَّسْقُ - بترتیب کردن -

اَلنِّفَاقُ - رواشدن آخریان اَلنَّفُوْقُ - بمردن ستور -

اَلنَّمْقُ - بمشتن -

اَلْبَتْكُ - ان تَقْبِضَ عَلَی الشَّیْءِ فَتَجْذِبَهُ فَیَنْبَتِرَ

وبریدن والغابر من ہذا یفعل ویفعل

اَلْبُرُوْكُ - فرو خفتن شتر وکل شیء ثبت واقام فقد برک -

اَلْبَشْكُ - بجیم فراخ زدن میان دو رنگ گفتہ اند شتر

اَلتَّرْكُ - دست بداشتن تَمَسَّكَ السِّنَامُ تمکاسی طال وارتفع اَلْحَرَاكُ سر زیر کف زدن

اَلْحُلُوْكُ وَالْحُلُوْكَةُ - سخت سیاہ شدن -

اَلْحَنَكُ - لو یشہ بر ستور کردن والغابر یفعل ویفعل وکام کودک مالیدن بخرمہ و جز آن و نشاندن

اَلدُّلُوْكُ - گمیختن آفتاب و قت زوال و فرو شدن آن

اَلدَّلْكُ - نیک بمالیدن -

اَلدَّمُوْكُ - فسوختن - اَلدَّمَكُ نیک دیدن خرگوش -

اَلرَّيْكُ - آمیختن و نیکو کردن ترید و طعام ساختن از زر و غن و خرما و بنیو -

اَلرَّتْكُ وَالرَّتَكَانُ - مقاربۃ خطو البعیر فی رسلانہ ولا یقال الا للبعیر -

اَلرُّمُوْكُ - ایستادن بجائے -

اَلسَّلْكُ - در آوردن و سپردن اَلسُّلُوْكُ راہ سپردن

اَلسَّمْكُ - بلند گردانیدن اَلسُّمُوْكُ بلند شدن

اَلْعَرْكُ - مالیدن گوش و ادیم و انچہ بدان ماند وکسی را در حرب مقہور کردن و کوبان تا مرگ بدین فریہ ہست یانہ -

اَلْعُرُوْكُ وَالْعِرَاكُ - زن را حیض افتادن

اَلْعَلْكُ - فائیدن -

اَلْغَشْكُ - ناگہان کشتن المستقبل یفعل ویفعل

اَلْفَرْكُ - کالیدن خوشہ وجامہ ونحو ہما۔
اَلْفُنُوْكُ - ستیہیدن در کار واز طعام
ہیچ باز نادادن اسی ہمہ بخوردن ویعدی
بفی والماضی من الثانی فعل وفعل بجائے ایستادن
ویعدی بالباء۔
اَلْفَنْكُ - بیامیختن۔
اَلْفَسْكُ وَالْفَسْكُ - قربان کردن بہ خدائے تعالیٰ
وعبادت کردن وگفتہ اند شستن باب۔
اَلْفُحُوْلُ - بزرگ شدن۔
اَلْفَذْلُ - دادن۔
اَلْفَزْلُ - سخن گفتن وصافی کردن شراب
اَلْفَزْلُ - برآمدن دندان نیشتر اشتر۔
اَلْفَطْلُ وَالْفَطُوْلُ وَالْفُطُوْلُ وَالْفَاطِلُ
وہو شاذ باطل شدن اَلْفَطَالَةُ بیکار شدن
اَلْفَقُوْلُ - ریش ودندان شتر برآمدن
وباگیاہ شدن زمین۔
اَلْفَكْلُ - آمیختن وبکیلہ ساختن۔
اَلْفَتْلُ - تباہ کردن دل بدوستی وفعل لغۃ
اَلْفَثْلُ - خیو بیفگندن الغابر یفعل ویفعل
ودمیدن بسبز زبان۔
اَلْفَقْلُ - افزودن ادمی وزن وبرنگیزانیدن گویند
اَلْفَجْلُ - آفریدن۔
اَلْفَدْلُ - محکم تافتن وبدل الحب فی بعض لغۃ

اَلْجَذْلُ - مصدر الجاذل وہو المنتصب
بمکانہ لا یبرح شبہ بالجذل۔
اَلْجَلُّ - جریش بگداختن۔
اَلْجَلَاوُ - برجستن مرغ وبندی وشتر بکرہ
در رفتن بکیاے والغابر یفعل ویفعل۔
اَلْحُصُوْلُ - حاصل شدن۔
اَلْحَظْلُ - واز داشتن از تصرف ویعدی بعلی
اَلْحَظَلَاوُ مشی الغضبان ہو ان یکیف
بعض مشیہ۔
اَلْخَذْلُ وَالْخَذَلَانُ - خوار فروگذاشتن
وخذل القطبی عن القطیع اذا تخلف وخذلت
الوحشیۃ اذا قامت علی ولدہا۔
اَلْخُمُوْلُ - بے نام شدن۔
اَلذَّبْلُ - الجمع والاصلاح اَلذُّبُوْلُ سرگین
در زمین زدن۔
اَلذَّجْلُ - تموہ الشی وکل شی غطیتہ فقد ذجلتہ
اَلذُّخُوْلُ وَالْمَدْخَلُ - در شدن اتمال خلت
البیت والصحیح فی البیت ادالی البیت
ودخل فلان فہو مدخول ای فی عقلہ خلل وہو تعیب
اَلذَّمْلُ - نیک کردن میان قوم وسرگین در زمین زدن
اَلذَّبَلُ - باریک میان شدن اَلذَّبَلُ
پژمردہ شدن والماضی فعل وفعل للنعت
من فعل ذابل ایضا وہو غریب۔

اَلذَّمِیلُ وَالدَّمَلَانُ - نوعی از رفتن شتر
والغابر یفعِل ویفعَل ربل القوم ای کثروا -
اَلزَّجَلُ - شیر خوردن وگوسپند بآواز آوختن
اَلزَّذَلُ - فرومایه کردن -
اَلزَّفَلُ - وار کردن جامه وخرامیدن زن
والیدی لبن -
اَلزَّکَلُ - بکیاے زدن -
اَلزَّمَلُ - حصیر بافتن اَلزَّمَلَانُ والرَّمَلُ
بالتحریک بوئیدن -
اَلزَّبَلُ - سرگین در زمین زدن -
اَلزَّجَلُ - انداختن ویکدیگر بالبار وارسال
الحمام الهادی -
اَلتَّجَلُ - آب یختن ومنه الحدیث فسجلها
زاد فقرا معا ومن رویٰ بالحاء اراد فقرا الها
کلها یقال اَلسَّجَلُ فی خطبة اذا مضی فیها
اَلسَّذَلُ - جامه فروگذاشتن -
اَلسَّعَالُ - خندیدن -
اَلسَّفُولُ - ضد العلو -
اَلسَّقَلُ - بزدائیدن -
اَلسَّمُولُ - کهنه شدن جامه اَلسَّمَلُ -
چشم بر کندن وصلح افگندن میان قوم ونحس
وچاه پاک کردن -
اَلسَّبُولُ - بیمار الیدن کودک -

اَلشَّکَلُ - اشکال اسپ وبسمرغ نهادن ولقطه
وعجمه زدن -
اَلشَّمُولُ - باد بادشمال گردیدن وهمه را
فرا رسیدن والماضی من الثانی فعل وفعل
وبالکسر افصح -
اَلشَّمَلُ - پستان گوسپند وخوشه خرما در غلاف
نهادن وشمل الرجل صابه ریح الشمال -
اَلصَّقَلُ وَالصِّقَالُ اَلصَّقْلُ اَلصَّمُولُ -
خشک شدن وسخت شدن -
اَلطَّلُ - گردن بزرگ باز کردن ونیک راندن شتر
اَلعَتَلُ - کشیدن بعنف -
اَلعَذَلُ - ملامت کردن -
اَلعَضَلُ - از شوی کردن باز داشتن
وبد زیستن با زن تا خویشتن را باز خرد
والغابر من العتل الی ههنا یفعُل ویفعِل
اَلعَقَلُ - نابه کردن کسی را بعقل -
اَلعَکَلُ - کالا بر هم نهادن وبرای
فروش گفتن وبکیاسی شتر بستن والتعکیب
یدل علی الجمع والضم -
اَلغَفَلُ وَالغَفْلَةُ - غافل شدن -
اَلغَمَلُ - میوه در پنیری کردن تا پزد وادیم
بپوشیدن بسمت گردد تا موی زود بر تو ان کند
وجامه بر مردم دستور افگندن تا خوی گیرند

ونبات بیک دیگر افتادن۔

اَلْفَضْلُ۔ افزون آمدن وفعل یفعل لغۃ فیہ وفیہ لغۃ ثالثۃ مرکبۃ منہما فضل بالکسر ویفضل بالضم وہو شاذ وغلبہ کردن یفضل

اَلْقَبُوْلُ۔ باد باباد قبول کردین روے ذکر کردن وسہ نام قابل۔

اَلْقَبَالَۃُ۔ پائیدانی کردن ویعد بالبار والنفاسر یفعل ویفعل وقبلت النعل شددت قبالہا

اَلْقَتْلُ۔ والقِتَالُ والقِتَالُ۔ کشتن سخت رام کردن وقتلت الشیٔ خبرا ای احطت بہ والشراب مزجتہ بالماء وقتلت ای اصاب نفسہ وبقیۃ جسمہ فالترکیب یدل علی الازلال والاماتۃ واما قول فرزدق قد قتل اللہ زیادا عنی فمستعمل عن ہہنا لما دخلہ من معنی قد صرفہ اللہ عنی لانہ اذا قتلہ فقد صرف عنہ والاصل فیہ ان الفعل اذا کان بمعنی فعل آخر وامدہما یتعدی بحرف والآخر بآخر فان العرب تتسع فتوقع احد الحرفین موقع صاحبہ ایذانا بان ہذا الفعل بمعنی ذلک الفعل

اَلْقَذْلُ۔ بقذال زدن وسیلی بجہ کردن

اَلْقَفْلُ بالتحریک والقُفُوْلُ۔ از سفر باز گشتن

اَلْکَحْلُ۔ سرمہ در چشم کردن وخشک سال سدن

اَلْکَفْنُ۔ پیوستہ روزہ داشتن اَلْکِفَالَۃُ وَالْکُفُوْلُ۔ پائیدانی کردن ویعدی الی المفعول الثانی بالباء ومنہ الحدیث وانت خیر المکفولین ای احق من کفل فی صغرہ وارضع حتی نشا والمکفول فی الفقہ اذا اوصل بعن فہو الذی علیہ الدین واذا اوصل باللام فہو الذی لہ الدین واذا اوصل بالباء فہو الدین والکفیل ہو الذی ثبت علیہ الدین۔

اَلْکَمْلُ وَالْکَمَالُ۔ تمام شدن الماضی فعل وفعل والنعت من ہذا الکمیل وفعل ہذہ ازدادوہا۔

اَلْمَثُوْلُ۔ بر پا ایستادن وبزمین فتادو سیلان وہو من الاضداد اَلْمَثْلُ وَالْمُثْلَۃُ مثلہ کردن ومنہ الحدیث من مثل بالشعر من الخدود قیل ہو حلقہ من الخدود وقیل ہو خضابہ بالسواد۔

اَلْمَجْلُ۔ شقہ بستن دست۔

اَلْمَذْلُ۔ تنگ شدن۔ پوشش واز نہانی

اَلْمَصْلُ۔ ترف کردن وتراویدن پیہ وچکیدن آن۔

اَلْمَطْلُ۔ مدافعت کردن ودام ودراز کردن این ہر سہ

اَلْمَعْلُ۔ باب فرو بردن وبکسی نگریستن۔

اَلْمَحْلُ۔ بسیار شدن آب در جاہ۔

النبل - تیک اندختن تیر و قیام کردن بمصلحت و ذبیلی
آن و تیر انداختن بسوی کسے و غلبه کردن بسی در ان
النبالة - تیر گری کردن النبالة - ماہر شدن
بکارے و فی الحدیث کنت انبل لاے اخرج
و فی حدیث آخر فتمثل لو بکر اے تقدم
النشل - خاک از چاہ بیرون کردن
و زره از خویشتن بفگندن و الشر کیت مثل
ملی استخرا ج شے من شے -
النخل - تکا فتن و انداختن و زادن و
باز خراب شدن زمین و طعنه زدن چنانکه
جراحت آن فراخ باشد و یقال من نخل
الناس نخلوه ای من تناز عهم تناولوه
و نخلت اسئلتے ای استخرجته -
النخل - بیختن و ویژه کردن
النذل - فراوا بردن بر بودن و دلو
از چاہ برآوردن و جز آن -
النشل - پر و پشم و موے بفگندن حیوان
و النابز من الاول یفعل و یفعل -
النشول - بیفتادن آن و جامه از کسے -
النشل - زه کردن -
النشل - گوشت از دیگ برکشیدن -
النشول - اندک شدن گوشت بران
النصول - زائل شدن خضاب بپکان

از تیر و هم از جاے بیرون آمدن محکم شدن
پیکان در جاے خویش تا بیرون نیاید و هذا لسن الا صمعی
النفل - غلبه کردن بتیر انداختن کسے را -
النقل - فراوا بردن و دونگ و جامه دادن
و نهبل و طل دادن ستور را -
النکول - از دشمن یا از سوگند باز ایستادن
و یعدے یعدی فعل لغتیه و انکرها الاصمعی -
طعام منکول اصابه النمل و انی الی بیت فنجل
بها ای رمی بالقفیه قال الازهری و الاعرف
هنجل بمعنے رمی و لعله تجعل عرقه ابن فارس
الهمل و الهملان و الهمول و التهمال
انتثار دمع العابر یفعل و یفعل -
والهمل - چرا کردن شتر بشب و روز انسان
الجثوم - بر سینه خفتن مرغ و آدمی و العابر
یفعل و یفعل -
الجحم و الجحامة - جامت کردن و هن
بستن شتر و باز داشتن از چیزے و مکیدن
کودک پستان مادر را -
الحکم - حکمه لکام بدو بن اسپ کردن و
باز داشتن از کارے -
الحلم - حکم کردن یقال حکم له بکذا
الحلم - خواب بدن یعدے بالباء و نفسه -
الحذمة - خامت کردن -

اَلدَّسْمُ۔ گوش و برادت بزبان یا کلیدن ابستن
اَلدَّفْوُ وَالدَّمْقُ۔ عَلَی الْقَلْبِ۔
اَلتَّجْمُ۔ شکسار کردن بینی اشتر بسخن کفتن
ونظر بن کردن فی الحدیث لاترجوا اقبری
ای لاتجعلوا علیہ الحجارۃ ولکن سنوہ
بالارض۔
اَلرُّدَامُ۔ الْحَبْقُ اَلرُّدُوْمُ فتق مالع
اَلسَّرَامُ وَالسُّرَادُ۔ بنا نبیذ
اشتر از نزاری والغابر یفعل ویفعل
ورزمت الشی جمعتہ۔ اَلزَّرْمُ
انگبک کردن اشتر۔
اَلرَّسْمُ۔ نہادی نہادن ومہر کردن
فرس رسیم علی یکذا وکذا ای کتب۔
اَلرَّشْمُ۔ مہر کردن فرس۔
اَلرَّظْمُ۔ درگل افگندن کسے۔
اَلرَّغْمُ۔ مخاط کو سپند دمیدن۔
اَلرَّقْمُ۔ نبشتن ومہر کردن۔
اَلرَّکْمُ۔ برہم نشاندن
اَلزَّعْمُ وَالزُّعْمُ وَالْمَزْعَمُ۔ گفتن برنا
وَالزَّعْمُ وَالزَّعَامَۃُ۔ پایندانی کردن و
میدے بالبار۔
اَلزَّقْمُ۔ اکل التمر والزبد۔
اَلسَّجْمُ۔ وراندن اشک اَلسَّجْمُ وَالسَّجَامُ

ریختن اشک۔
اَلسَّهْوَمُ۔ گوزیدن کمشتن والماضی کم
وَسُهِمَ وَسَهِمَ الرَّجُلُ اِذَا اصابہ۔
اَلسَّکْمُ۔ یاوہ دادن وبیہودہ دادن۔
والماضی سَکَمَہٗ سَکْمًا وَسَکَّمَہٗ عفتہ۔
اَلصَّکْمُ۔ زدن بیرو۔
اَلصَّرَامَۃُ۔ شوخی کردن کودک۔ اَلصَّرِیْمُ
گوشت از استخوان باز کردن والغابر منہما
یفعل ویفعل۔
اَلصَّجْمُ۔ آزمودن وہ دندان بر چیزی نہادن
تا خوب است یا سست ورأیت فلانا فَصَجَمْتُ عَنِّی
تبسم کانہا تعرفہ وفی الحدیث اَنَّ الصَّجْمَ النَّوی
طبخا ای تبالغ فی نضجہ حتی تفتت۔
اَلصَّلْمُ۔ غلبہ کردن بعلم۔
اَلصَّدْمُ۔ فرا پیش شدن۔
اَلصَّتْمُ وَالصِّکَانُ۔ پوشیدن راز اَلصَّلْمُ
غلبہ کردن بکرم۔
اَلصَّحْمُ۔ اَلْعَرَقُ وَفِعْلُ یَفْعَلُ لُغَۃٌ۔
اَلصَّلْمُ۔ سد فم الطریق وغیرہ۔
اَلصَّکْمُ۔ مشت زدن۔
اَلصُّهُوْمُ۔ برآمدن سرگ ونبات وپدید
آمدن خارجی فتنہ وستارہ والتکبیب بدل
علی الظہور والطلوع۔

اَلْجُهُوْدُ - ناگاہ فراچیزی رسیدن وچشم
بکبود شدن اَلْجَحْدُ - ناگاہ فراچیزے رسانیدن خانۂ
اَلْجُدُوْدُ وَالْجُدَادُ تن آور شدن -
اَلْجُطُوْنُ - بزشکم زدن فلان دون کاربدانستن و در
اطوی شدن اَلْجُطُوْنُ وَالْجَطَانَةُ
انواع کسے شدن یعنی بالبار و لطن
اَلْجَبَلُ اِذَا اشتکی بطنہ -
اَلْجَمْنُ - بہشت یک سال بستدن -
اَلْجَنُّ - بدول شدن والنعت جبان
والرجل والمراۃ فیہ سواء وفعل بالضم نعتہ
فیہ والنعت من ہذا جبین -
اَلْجَرُوْنُ - نرم شدن جائے زرہ و فرسودن کارے
اَلْجَنُّ - فراخ نیتن کشیدن -
اَلْحَزْنُ - درو کردن ستور والماضی
فعل وفعل والنعت منہما حزون ویقال حزن
فی الضرع اذا لم یزد ولم ینقص -
اَلْحُزْنُ - اندوہگین کردن اختلفوا فی حزن
فقال قوم حزن وأحزن بمعنے واحد وقال
قوم لا یقولون حزنہ الامر یقولون احزنہ فاذا
صاروا الی الماضی قالوا احزنہ وذہبوا الی
اشتقاق احزن واصل حزن قال الازہری
للغۃ الجیدۃ حزنہ یحزنہ -
اَلْحَضْنُ - در زیر گرفتن مرغ خانہ را وَالْحِضَانَةُ

وایگی کردن - وَالْحَضَانَةُ - داشتن
کسے را از حاجت وے -
اَلْحَقْنُ - داشتن بول وخون از رحمین
وشیر در وما -
اَلْحَتْنُ - ختنہ کردن والغابر یفعل ویفعل
اَلْحَزْنُ - نگاہ داشتن سر و مال گذہ و ہندان گوشت -
اَلدَّجْنُ وَالدُّجُوْنُ - تاریک شدن روز وابر
وبجاے مقام کردن -
اَلدُّخُوْنُ - بدمدن دود والغابر یفعل ویفعل
اَلدَّكْنُ - برہم نہادن منہ اشتقاق الدکان
فی قول وقیل ہو من قولہم اکمۃ دکاء اذا کانت
منبسطۃ فالنون علی ہذا زائدۃ وقال
ابن درید الدکان عربی صحیح -
اَلدَّهْنُ - بروغن چرب کردن چرب کردن
باران زمین وبعصاردن الغابر یفعل ویفعل -
اَلدَّقْنُ - برزنخدان زدن بعصاردن
ویقال دقن علی یدہ اذا وضعہا تحت ذقنہ
اَلدَّجْنُ - الزجن داشتن ستور و تعہد
ناکردن دیرا بہ علف اَلدُّجُوْنُ - داداشتہ
شدن وے والیستادن بجاے
اَلدَّدْنُ - برہم نہادن کالاء -
اَلدَّزْنُ - برانگیزانیدن -
اَلدَّسْنُ - بستن ستور برسن -

اَلرَّشْنُ - طفیلی کردن -
اَلرَّضْنُ - تمام کردن و دشنام دادن
اَلرَّطَانَةُ - بجز از تازی سخن گفتن -
اَلرُّكُونُ - خفتن و فعل یفعل لغة ایضا وہی شاذة وَحُكِمَ مِنْ حُرُوفِ الْحَلْقِ وَاللُّغَةُ الْفَصِيحَةُ فعل یفعل نحو لا -
اَلسَّجْنُ - در زندان کردن -
اَلسُّخُونَةُ - گرم شدن والماضی فعل یفعل والفتح اجود -
اَلسَّدْنُ وَالسَّدَانَةُ - خدمت کعبہ کردن وسَدَنَ الثَّوْبَ وَالسِّتْرَ اِذَا اَرْسَلَهُ -
اَلسُّكُونُ - آرمیدن -
اَلسَّكْنُ - در سرای نشستن -
اَلسَّمْنُ - روغن گاو یا گوسپند در طعام کردن یا کسے را روغن گاو یا گوسپند دادن -
اَلسَّجْنُ - اندوہگین کردن -
اَلسُّدُونُ - بی نیاز شدن آہو بر دیوار -
اَلشُّطُونُ - دور شدن یعدی بعن اَلشَّطْنُ بستن چہارپایہ یقال شَطَنَ شَطْنًا اِذَا اَلْحَنَ تَشْدِيدَهُ
اَلشَّقْنُ - اندک کردن عطا -
اَلطَّعْنُ - نیزہ زدن و پای در زاد نہادن والفرس یَطْعَنُ فِي الْعِنَانِ اِذَا مَدَّهُ وَيَشْطُنُ فِي السَّيْرِ وَالطَّعْنُ وَالطَّعَانُ عیب کردن والطَّعْنُ

رفتن والغابر من ہذا الفعل والفعل والفعل یجیز الفتح فی جمیع ذلک -
اَلْعَتْنُ - بفتح عین کشیدن والغابر یفعل بالفعل
اَلْعَثْنُ - دود کردن -
اَلْعَرْنُ - سر در پیش انداختن کردن وفعل یفعل لغة عن الطوسی -
اَلْعَلْنُ وَالْعَلَنُ وَالْعَلَانِيَةُ - آشکارا کردن
اَلْعَمْنُ - در نگ کردن از جائے -
اَلْعَهْنُ - خشک شدن نخل خرما -
اَلْغَمْنُ اَلْغَمَلُ - فی التمر والجلد -
اَلْفَطْنَةُ - دریافتن -
اَلْقِرَانُ - حج و عمرہ بہم کردن -
اَلْقَرْنُ - دو اشتر را بہ یک سنا ہم بازیستن وہر دو پای موضع دست نہادن راست پیوستہ چیزے بچیزے والغابر من ہذا الفعل والفعل
اَلْقُطُونُ - مقیم شدن -
اَلْكُمُونُ - پنہان شدن -
اَلْكِهَانَةُ - بالکسر خبر گوئی کردن -
اَللَّبْنُ - شیر دادن والغابر یفعل والفعل
اَلْلَجُونُ - گران رو شدن اشتر -
اَللَّسْنُ - کسے را در زبان گرفتن -
اَلْمَتْنُ - بر پشت زدن و ہمہ روز رفتن و پوست خایہ کشتن شگافتن خایہ و بار کہایہ دن کشیدن

اَلْمَنُّ - بر مثانہ زدن -
اَلْمَجُوْنُ وَالْمَجَانَةُ - ناپاکی کردن -
اَلْمَخْنُ - گریستن کشیدن دلواز چاہ -
اَلْمَدُوْنُ - بجای مقام کردن -
اَلْمَرُوْنُ وَالْمَرَانَةُ - عادت کردن و
یدی بطلے وَالْمَرُوْنُ - نرم شدن اَمَرَتْ
روغن بریا ے استر زدن از سردی -
اَلْمَزْنُ - پر کردن مشک -
اَلْمَشْنُ - بتمازیانہ زدن پوست باز کردن
اَلْهَدُوْنُ وَالْهُدُوْنَةُ - بیارمیدن -

ومن المضاعف

اَلْبَبُّ - خادم کردن غلبہ کردن کوہان بریدن
وجزآن وکشن دادن خربا -
اَلْخَبُّ وَالْخَبَبُ وَالْخَبِيْبُ - دویدن
اسے دویدن وَالْخَبُّ بلند شدن گیاہ
وباآشوب شدن دریا -
اَلذَّبُّ - وارندن وبیزمرزن نبات
وہوا سیدن لب از تشنگی وبیمار بودن
از اصابہ -
اَلذَّبَابُ الزب افزون کردن تمام کردن
وجمع کردن ومتہری کردن بر قوی وپیروزدن
ویفعل لغۃ فی ہذا -
اَلسَّبُّ - دشنام دادن وبریدن وبلعنہ زدن سرا
اَلشَّبُّ وَالشُّبُوْبُ وَالشَّبِيْبُ - برسکیدن
اسپ الغابر یفعل ویفعل -
اَلصَّبُّ - ریختن -
اَلضَّبُّ - دوتسیدن استر -
اَلطَّبُّ - مغز در مشک گرفتن -
اَلعَبُّ - آب خوردن شتاب وراندن نبات
اَلعُبَابُ - موج زدن دریا -
اَلكَبُّ - برروے افگندن در سیمان کردہ کردن
اَللَّبُّ - بر سبلہ زدن -
اَلهَبَابُ - نشاط کردن شتر بدرفتن
اَلهَبُّ - از خواب بیدار شدن وکردن
ومنہ قراءۃ ابی من ہبذا من مرقدنا وہی
لغۃ قلیلۃ ویجوز ان یحمل علی انہ اراد ہبنا
بنا بعثنا لقطنا فحذف الکون وعدی
الفعل بنفسہ -
اَلهَبُوْبُ وَالهَبِيْبُ - تشنہ بار وحاجت
یفعل کذا کما تقول کاد یفعل کذا وذلک
یہبون الیہا ای یسرعون -
اَلبَتُّ - بریدن والزام بفعل وفعل -
اَلحَتُّ - بشاختن وکندن الورق عن
الغصن والمہر من الشجر وحدوث الحدث

وهو قشره وحكه۔

اَلْصَتُّ۔ بهم فاکو فتن عته عتًا از اردہ علیه القول مرة بعد مرة وعته بالمسالة اذا الح علیه۔

اَلْفَتُّ۔ کسے را سر باب فرو بردن و پنهان کردن خنده وغته بالامر ای کده وفی الحدیث فغتنی معناه فضغطنی وکانه مضارع غطنی فی حدیث آخر لغیت فیه میزابان ای یدفقان الماء فیه دفقا متتابعا مأخوذ من غث السنارب الماء جرعا بعد جرع

اَلْفَثُّ۔ خرد مرد کردن المفعول فقیت ومفتوت

اَلْفَتُّ۔ روغن بریا هین خوشبوی کردن وسیست رودن وبخن چینی کردن۔

اَلْلَتُّ۔ ترکردن بیست وجزآن وبستن چیزے محکم

اَلْمَتُّ۔ نزدیکی جستن بکسے برای سببی بکشیدن

اَلْهَتُّ۔ سخن نیکو راندن وفی الحدیث ما کانوا بالهتاتین یقال رجل هتات وهتت ای مهذار وحکوا الهت شکستن ومنه الحدیث فبدعکم الله بفتا بتا وفی حدیث آخر فتها یعنی ثمرة فی البطیخ ای صبها حتی سمع لها هتیت وهو الصوت

اَلْبَتُّ۔ پراگنده کردن وآشکارا کردن راز۔

اَلْجَتُّ۔ ازبن برکندن وجث ای قرع

اَلْحَتُّ والحتیتی۔ برادر ولیدن برکار۔

اَلْعَتُّ۔ دیوک خوردن بشم را وفی الحدیث فجار ابو بکر بالرکلة یقتها ای یجمعه۔

اَلْقَتُّ۔ جمع الشیء کله۔

اَلْمَتُّ۔ دست در چیزے بمالیدن۔

اَلْنَتُّ۔ آشکارا حدیث۔

اَلْهَتُّ۔ شکافتن ریش وجزآن وتیزه زدن۔

اَلْبَخُّ۔ ریختن آب وخون۔

اَلْجَخُّ والجَحُّ۔ عن ابی بکر محمد بن السری استاذ ابی الفسوی عن السلج حج کردن والجَحُّ بجحت بر کسے غلبه کردن وبجحت حجا فهو محجوج اذا سرت الشجة بالمیل للعلاج وفی الحدیث فجحتها ای صرفتها عن حجتها۔

اَلرَّحُّ۔ جنبانیدن۔

اَلزَّحُّ۔ آهن بن نیزه بر کسے زدن۔

اَلشَّحُّ۔ روان شدن نا لطو کا هگل کردن بوار۔

اَلشَّحُّ۔ تیز شکستن ویفعل لغة فیه وقطع کردن سنا وقوت شراب شکستن وبشگافتن کشتی دریا را۔

اَلْفَحُّ۔ پای از هم باز نهادن وفخ قوسه افا رفع وتر ها عن کبد ها۔

اَلْمَحُّ۔ آب از دهن بیندا فتن جزآن وچینه دادن مرغ بچه را به منقار۔

اَلْنَحُّ۔ چیزے در زیر خاک کردن وفی الحدیث وحت الارض من تحت الکلبة

ای وسعت وبسطت۔

الرَّدُّ۔ دور کردن۔

الشَّحُّ والشُّحُوْحُ۔ ریختہ شدن آب از مشک

باران والشَّحُّ ریزانیدن آب بتازیانہ زدن

الشَّحُّ۔ بخیلی کردن والماضی فعل وفعال الغالب

یفعل ویفعل۔

الشَّطُّ۔ بیاشنہ فراشیدن۔

الشَّخُّ۔ پیوختن کسے را بدست یا درکردن فلانی

فشخم گرفتن۔

الضَّخُّ۔ کرکردن۔

الجَدُّ۔ بریدن کوشش کردن والغالب یفعل لغۃ وجُدَّ

فلان فی المال جدًّا اذا کان ذا حظ فیہ فھو

جدید ومجدود وجُدَّ جدی۔

الحَدُّ۔ کنارہ چیزے پدید کردن حد برانیدن

بر کسے وبازداشتن از کاری منہ جل مجازی

اذا کان ممنوعا من البخت وغیرہ الحداد

سوگ داشتن زن بر مردہ والغالب یفعل

الحَدُّ۔ زمین کندن۔

الرَّدُّ والمَرَدُّ والرِّدُّ والمَرْدُوْد

والمُرْتَدُّ والرِّدِّیْدی والرَّادَّۃ

بازگردانیدن یعدی الی المفعول الثانی بعن

والرَّدُّ مصدر رَدَّ اعلیہ الشئی اذا لم یقبلہ وکذلک

اذا نظاہ ورَدَّ الیہ جوابا ای رجع ورَدَّہ الی

منہ الی ای صرفہ ومنہ الحدیث ان شئت

مردودۃ علیک المردودۃ المطلقۃ ورَدَّ

الامانۃ والباب یدل علی رجع الشئی۔

السَّدُّ والمَسَدُّ۔ رخنہ استوار کردن

ودریافتن خلل وفی حدیث الشعبی ما شئت

علی خصم قط ای ما قطعت علی خصم

الشَّدُّ۔ استوار بستن الغالب یفعل ویفعل

وحملہ بردن ویعدی بعلی ودویدن روز دو

برآمدن ونیرومند گردانیدن۔

الصَّدُّ۔ بگردانیدن ھذا متعدٍ القَدُّ

والصُّدُوْد۔ بگشتن وھذا لازم الصَّدُّ

بانگ کردن ویفعل لغۃ۔

القَدُّ۔ پرکردن۔

العَدُّ۔ شمردن یقال عددتہ وعددت بہ

ویقال عددتک مائۃ وعددت لک مائۃ۔

القَدُّ۔ بریدن نباتا ودرو فی بابا ہیدن

ورجل مَعْدُوْد ای حسن القد۔

الکَدُّ۔ رنجیدن ورنجانیدن اشارت

کردن بانگشت۔

اللَّدُّ۔ دارو یکسو دہن فرو رفتن والماضی

لَدَّ وخصم غلبہ کردن در جدال۔

المَدُّ۔ کشیدن یقال مددتہ ومددت

ومداد ورد وات کردن مدد قوم گشتن

ومنہ قولہ تعالی والبحر یمدہ من بعدہ سبعۃ ابحر۔ المَدُّ۔ فراخ شدن ومنہ قولہ تعالی ویمددکم باموال وبنین۔ المَدُّ۔ دراز کردن ومنہ قولہ تعالی ان ربک یمد الظل والفعل فی ھذہ الثلثۃ لازم ومتعد۔

و افزون کردن آب و افزون شدن آن در ضلالت فرو گذاشتن و شتر را دیر دادن
وَالْمَدِيْدُ - نَشْرُ الدَّقِيْقِ عَلَى ظَهْرِ الْاِبِلِ
اَلْهَدُّ - شکستن بنا و شکسته کردن اندوه و معصیت خداوند را
اَلْبَدُّ - غلبه کردن -
اَلْجَدُّ وَالْجَدَّةُ - بریدن -
اَلشَّدُّ وَدُّ - تنها ماندن والغابر من هذا یفعل و یفعل
اَلْقَدُّ - پر بزیر نهادن و کناره بریدن
اَلْهَدُّ - زود بریدن و بشتاب خواندن
اَلْمَدُّ - جستن جسته از زیر جوازه والغابر یفعل و یفعل و در رسیدن از شهر -
اَلْمَرُّ - بسیار شدن والغابر یفعل و یفعل
اَلْحَرُّ - کشیدن و بخط کردن سخن و جنابت کردن و مرت الناقة اذا اتت علی مضربها ثم حاذته بابهام و لم تمنح والباب یمل علی هذا الشیء و یحبه
اَلْحَرُّ وَالْحَرَارَةُ وَالْحُرُوْرُ - گرم شدن و در الماضی فعل و فعل والغابر یفعل و یفعل والحرور باد بیابان در روز گرمی -
اَلذَّرُّ - تیز بارانی فرو گذاشتن اَلذَّرُّ وَالذُّرُوْرُ فرود آمدن آن - اَلذَّرُّ

نمک سوده یا انچه بدان ماند زرمی بر چیزی پراگندن -
اَلذُّرُوْرُ - برآمدن آفتاب و ماه و ستاره -
اَلزَّرُّ - بند به فالبستن بدجایی یا بر کسی ستوار گرفتن بند ان
اَلسَّرُّ - ناف کودک بریدن و زناف خرمزدن و ان تجعل فی طرف الزند عودا ثم ادخله فی قابلة التفخ یقال سر زندک عودا فانه اسرای اجوف
اَلسِّرُّ وَالسَّرَارُ وَالْمَسَرَّةُ وَالْمَسَرَّةُ - شادمانه کردن
اَلشَّرُّ - چیزی در آفتاب افگندن تا خشک شود
وَالشَّرُّ وَالشُّرُوْرُ وَالشَّرَرُ وَالشَّرَارَةُ وَالشَّرَارَةُ - بدشدن و الماضی فعل و فعل و فعل و هذا شاذ
اَلصَّرُّ - راست بداشتن اسپ گوش را و هذا متعد بنفسه و بحرف و صریستان و حاضر مصرور ای منقبض -
اَلضَّرُّ وَالْمَضَرَّةُ وَالضَّرَّةُ - گزند کردن و یفعل لغة فیه و منه قرا الاعمش فلن یضیروا الله شیئا بالکسر و هذه لغة شاذة لتنبیها -
اَلطَّرُّ - تیز کردن سنان و بریدن و شگافتن کیسه -
اَلطَّرُّ وَالطُّرُوْرُ - رستن نبات و دمیدن سبلت یقال طر شاربه و طر بالفتح اجود و راندن آشتی و فی الحدیث وقد طرت النجوم ای انتشرت من طررت الشیء ای جلوته و من رویه

بفتح الطاء اراد طلعت من بطن النبات وفی
حدیث عطاء اذا طرزت مسجدک ای اذا
زینته وطیبته من قولهم کالعلم یرید الوجه ای جمیل۔
العرز۔ سرگین زمین دن منه الحدیث من
نخلة غیر عرزة وکسی را غمگین کردن کسی بگناه او ت
العرزة۔ ریدن مرغ وعرزة ای آماه وطاف
به ومنه الحدیث ماعنا بک ای جاء ناپک۔
العزل۔ پینه دادن مرغ بچه را بمنقار۔
العزز۔ بفتحتین یقال اما غرک منی ای ما وقعت
بی وعنی ای لم غفلت عنی ام لم اجترأت علی۔
العز والعزاز۔ دندان ستور نگریستن والعز
وایتر وهیدن از چیزے ویعدی بعن۔
العزز۔ آب سرد برکسی یا در جاے ریختن
وقرار دادن حدیث در گوش مسمع۔
العز۔ بالضم سرد گشتن روز۔
العزر۔ واگردانیدن هذا متعد والعزر
والعزور۔ واگردیدن هذا لازم۔
العزر۔ گشتن بکسب ویعدی بالباء وبعلی۔
العز والعزور والعمز۔ بشدن بتر تو
الابل بترا اذا اخذها واراد ان تسلخ منه۔
العزز۔ ربودن۔
العزز۔ درودن کشت وبریدن خرما وپشم
از گوسپند۔

العزز۔ بریدن سر یا اندامی دیگر ودرخنه در
چوب افگندن۔
العزز۔ پرچین ردیوار نهادن وبهم زیاد ونتز
العزز۔ چیزے در زمین یا در دیوار استوار کردن
وزر فین رجای نیکو کردن دنبال اینین بردن
ملخ ونیزه زدن۔
العزز۔ غلبه کردن قرار ابو حیوة وعزی الخطاب
مخففة هو من هذا الا انه خفف الکلمة بحذف
الزاء الثانیة او الاولی کما حکاه ابن عرابی
من قولهم ظننت ذاک فی ظننت استثقالا
لتتالی سن سوراخ پستان شتر۔
العزز۔ از جاے جستن۔
العزازة۔ الانقباض والیبس وعزز
الشیء ای ضیقه وعزز الرجل ای تقبض من البرد
العزز والعزز۔ استوار بستن۔
العزز۔ کمیدن۔
العزز۔ بجنبانیدن العزیز انشاط اوردن
حادی شتر را۔
العزز۔ نرم راندن وخورد مرد کردن بسپت
وانچه بدان ماند وبخن چینی کردن یقال العزز
عقاربه ای ارسل نمائمه واذاه وبراکنده
کردن اشتر وزجر کردن شتر در حال راندن
وهذا فی الحدیث۔

اَلْجَشُّ - بسودن و دوا پختہ و میدن خبر
اَلْحَشُّ - کشتن و سرہ انک ابطلت حسنۃ القتل
و شانہ کردن ستور و سوختن سرما گیاہ را
و گوشت در آتش افگندن خس نصیبہ خشاش
جعلہ حشیشا -
اَلدَّشُّ - پنہان کردن و پنہان فرستادن
وَدَشَ البعیر اذا لمی النار فی مسایرہ وارفاغہ
اَلرَّشُّ - میان دو تن صلح انگندن و تباہ کردن
میان ایشان و چاہ کندن و باندازہ شیشہ
کردن و رَشَّ المیت ای قبر و فی الحدیث
امین اہل الرس ہم الذین یتبدلون الکذب
و یوثمون فی افواہ الناس و قد رَشَّ یَرُشُّ -
اَلعَشُّ و العَسُّ - بشب گشتن برای
احتراز از دزدان و العَشُّ تنہا چرا کردن
شتر و طعام سبک دادن کسے را -
اَلفَشُّ - عیب کردن یقال فَشَّ خطبۃ الخطیب
اَلفَشُّ - از پے فراشدن و سخن چینی کردن
و تنہا چرا کردن شتر -
اَلمَشُّ - خوردن -
اَلمَسُّ - بسودن و الماضی مَسَّتْ و مِسْتُ
و الاول اکثر یفعل و یفعل بالفتح افصح و قد یطلق و المراد
المباشرۃ تمییز بین الجارحۃ بالمطلوب -
اَلنَّشُّ - خشک شدن و التابع یفعل و یفعل و راندن شتر

اَلهَشُّ - راندن -
اَلجَشُّ - ... کمستن و ہو الاصل
و منہ جشست -
اَلبَرُّ - از طمنتہ طمنا جلیلا و چاہ پاک کردن -
اَلحَشُّ - افروختن آتش و گیاہ در دودن
و ستور را گیاہ دادن و پر پر تیر نہادن -
اَلخَشُّ - در چیزے آمدن و بر دیدنی اندکے کردن
اَلرَّشُّ - آب بزدن و اندک باریک بارید ن
اَلطَّشُّ - باران نرم بارید ن -
اَلعَشُّ - من قولک عش معروفۃ ای اقلہ
اَلغَشُّ - خیانت کردن -
اَلفَشُّ باد از مشک بیرون کردن و منہ الحدیث
ان الشیطان یفشل ای ینفخ نفخا ضعیفا و زود شد
اَلفَشَّرُ اَلفَشْرُ - و فشل القوم ای اجبوا الہدہ ہزال
اَلمَشُّ - دست در چیزے در شست لیدن آن در پرش از و بشنود
اَلنَّشُّ - نرم دادن نسج و آسختن و کلاہا فی الحدیث
اَلهَشُّ - برگ از درخت فرو کردن برای گوسپند
و یفعل لغۃ فیہ و منہ قری و اہشش بہا علی غنمی
اَلحَصُّ - مواز سر بیرون خوذ و بہرہ دادن
کسے را و نیک دیدن و فی شعر ابی طالب ابن
قسط لا یحص شعیرۃ ای لا ینقص -
اَلخُصُوصُ و الخُصُوصِیَّۃُ - و الفتح افصح و الخصی
و الخاصۃ خاص کردن و الخصوصیۃ یمکن ایضا

ای یکون صفة مصدر محذوف تقدیرہ شیئ
خاص بین الخصة والخصوصیة۔
الخوض۔ تنگ بر یکدیگر آوردن واستولا
بر آوردن بادمنہ قولہ تعالی بیان من صوص
الفص۔ جدا کردن۔
القص والقصص۔ از پے فراشدن
و بگفتن یقال قص علیہ الخبر و القصص و قصہ بر داشتن
و پیدن موی و قصصت الشعر قطعتہ
نادر و قصالموت لغة فی اقصہ۔
القض۔ نیک براندن و بر داشتن و
آنکار کردن و نیک بر سیدن از چیزے
القض۔ افشردن۔
القض۔ افزودن۔
القض۔ خرد مرد کردن۔
القض۔ فرو نوا نیدن و فرو داشتن
آواز و کم کردن قدر و فض الطرف اغمال الکرو
والترکیب یدل علی التفتح۔
القض شکستن بارگانی پراگندہ کردن
القض۔ سفتن و شکار بردن۔
المض۔ بہم آوردن جراحت المض شکستن
البط۔ شگافتن ریش۔
الحط۔ از بالا بزیر آوردن و فرو آمدن
و بالا ان و از بہا چیزے کم کردن و جایہ مخطوطة
المین ای محاورة مستونة وحط البعیر فی
السیر خاطا اعتراہ فی زمامہ۔
الحظ۔ بشتن و خط کشیدن و فی الی بیت
خط اللہ لو ھا ھو من الخطیطة و ھی ارض
لم ینظر بین ارضین نظیرتین۔
الشط والشطوط۔ دور شدن۔ الغابر
یفعل و یفعل الشطط۔ ستم کردن۔
العط۔ شق الثوب من غیر بینونة العط
بریدن بدر ازنا۔
الغط۔ کسے را آب فرو بردن۔
القط۔ سر قلم زدن و بریدن بہا۔
اللط۔ ملازم شدن و با در سانیدن و پردہ
فرو پوشیدن حق کسے انکار کردن و بپوشیدن
چیزے و فی الحدیث ولطت بالذنب قیل
اخفت شخصہا دونہ و قیل منعتہ ابصارہا من
لطت الناقة بذنبہا اذا جعلتہ بین فخذیہا
والباب یدل علی الملازمة والمقاربة
المظ۔ کشیدن۔
الشظ۔ چوب در جوال محکم کردن۔
الکظ۔ بہ بر آوردن طعام تکلم او کظنی بہ
الامر ای جہدنی من الکرب۔
الدغ۔ سپوختن بعنف
الشغ۔ کمیز انداختن شتر۔

اَلْكَعُّ وَالْكُعُوْعُ - بدول شدن والغابر یفعل ویفعل ویفعل وقال سیبویه الکسر اجود
اَلْهَعَةُ - قی کردن -
اَلْحَفُّ وَالْحِفَافُ - موی بر کندن از بدن
وَالْحَفُّ - گرد برگرد در گرفتن یعدی الی المفعول الثانی بالباء وگرد چیزی در آمدن وقد تهم الحاجة اذا کانوا محاویج وفی الحدیث مَنْ حَفَّنَا ای من مدحنا والحفة الکرامة التامة وقیل من خدمنا -
اَلذَّفُّ وَالذِّفَافُ - الاجهاز علی الجریح
اَلرَّفُّ - مزیدن وبسیار خوردن وفلان یرفنا ای یحوطنا وفی الحدیث او رفنا ومعناه اطعمنا ایضا فاتبع حفنا کنانی لطعام ومرانی فاذا افرد دعا قالوا امرانی -
اَلذَّفُّ وَالذِّفَافُ - عروسی نمودن عروس وستادن
اَلشَّفُّ - بافتن برگ خرما -
اَلشَّفُّ - نزار کردن واندوهگین کردن
اَلصَّفُّ - رسته کردن وزین را صفه ساختن وگوشت تنگ باز کردن تا بریان شود -
اَلضَّفُّ اَلْجَنْبُ بِالْكَفِّ كَمَا تعال فَنَاطِفُ لَكَ ای فنا ارتفع لک وامکن -
اَلْقَفُّ - سیم بیان انگشتان بدزدیدن در وقت سره کردن -
اَلْكَفُّ - باز ایستادن ونورد کردن جامه ونا بینا کردن -
اَلْكُفُوْفُ - نابینا شدن عن ابن الاعرابی ودندان شتر باز گونه افتادن -
اَللَّفُّ - دریچیدن حق کسی را ازو باز ستدن وتولهم جاء او من لف لفهم ای ومن عدد فهم
اَلْحَقُّ - درست کردن وسزاوار گردانیدن ودرست بدانستن سخن کسی را بر حق بدانستن وواجب گردانیدن ونزدیک کسی شدن وغلبه کردن کسی را بحق وتحقیق عذره اذا فعلت ما کان یجذره وفی الحدیث ما حَقَّ امرأ ای ما الزم الامر وفی حدیث آخر ولا حَقَّ ای ولا حظ فی الاسلام لمن ترک الصلوة وفی حدیث آخر لیس للنساء اَنْ یُحَقِّقْنَ الطَّرِیْقَ ای یزکینه -
اَلدَّقُّ - کوفتن -
اَلزَّقُّ - چینه کردن مرغ بچه را بمنقار -
اَلشَّقُّ - سرگین انداختن گنجشک -
اَلشَّقُّ - تنگافتن ودریدن وتفریق کردن جماعت وفی الحدیث مَنْ شَقَّ عصا المسلمین وبهم باز ماندن چشم -
وَالشَّقُّ وَالشُّقُوْقُ - دندان شتر برآمدن
وَالشِّقُّ وَالْمَشَقَّةُ - دشوار آمدن و دشوار نهادن بر کسی -
اَلْعَقُّ - تنگافتن وتیر سوی آسمان انداختن

وگوسپند کشتن از سر فرزند وزن هفتم وسوے
وے باز کردن
اَلْعُقُوْقُ وَالْعُقَّةُ - نافرمان برداری کردن
کسے کہ حق او بر تو واجب باشد وفی الحدیث
عَقَّتْ اُمَّہٗ فرستادی حملت والاجود اَعَقَّتْ
اَلْبَكُّ - گردن شکستن وانبوہی کردن -
اَلْحَكُّ - خاریدن وخلیدن چیزے در دل -
اَلدَّكُّ - کوفتن چیزی تا بزمین برابر گردد
وبرانیاشتن چاہ ودَكَّتِ الرَّجُلُ از دکہ شد
اَلْحَمْدُ لِلّٰہِ دَكًّا اے کسرۃ کسر اَلدَّكُّ پست
فعل باگردن بستن گناہ برگردن کسے کردن
وچیزے بر چیزے افگندن -
وَرَكَّ الشَّیْءُ - ای رق وضعف -
اَلسَّكُّ - پیشیزہ بر زدن وگوش از بن
بر کندن وتنگ شدن غائط -
اَلشَّكُّ - بگمان افتادن ولنگیدن شتر
لنگیدنی سہل ونیز بہم بازدوختن -
اَلصَّكُّ - زدن وچک کردن صَكَكْتُ
اَلْبَابَ اے اَطْبَقْتُہٗ -
اَلْعَكُّ - بازداشتن وحدیث را دیگر بارہ
درخواستن وگرم شدن روز وتبازیانہ زدن
وبکتہ الحمی اے لزمتہ واحتمتہ -
اَلْفَكُّ وَالْفِكَاكُ - بالفتح آزاد کردن

بندہ وَالْفَكُّ بند از جاے بیاوردن
وپاے ورنجن شکستن وکر وبازستدن و
دارو در دہن کودک کردن وفَكُّ الشَّیْخِ
اَلْکَبِیْرُ مَکًّا اے فتح الحیۃ من الہرم والعرکیب
یُدَلُّ عَلَی الْفَرَجِ وَالْفَتْحِ -
اَللَّكُّ - زدن -
اَلْمَكُّ - کمیدن -
اَلْهَكُّ - رسیدہ شدن چاہ وشمشیر زدن
اَلْبَلُّ - تر کردن وپیوستن رحم وقولہم ملک
اللہ بابلہ اے رزقہ اللہ یدعولہ -
اَلتَّلُّ - ریختن وبر وے افگندن وفی
الحدیث فَتَلَّہٗ فی یدہ ای دفعہ الیہ -
اَلتَّلُّ - خاک در چاہ ریختن وریختن سیم و
تباہ کردن نظام کار وفرو افگندن خانہ
وَالثَّلُّ وَالتَّلَلُ - ہلاک کردن -
اَلْجَلُّ - پشک چیدن - اَلْجُلُوْلُ -
فروگذاشتن خان ومان وباجای دیگر شدن
اَلْجَلُّ - واکشادن والْجَلُّ وَالْجُلُوْلُ -
وَالْجَلَلُ - فرود آمدن یقال جَلَلْتُ اِلٰی قَوْمِ
وجَلَلْتُ بہم بجنگ -
اَلْخَلُّ - استوار کردن بخلال خاص کردن
درخواندن درویش شدن زبان سرسبز
شکافتن تا شیر نتواند خوردن وَالْخَلُّ

وَالْخُلُوْلُ - زائل شدن -
اَلدَّلَالَةُ وَالدِّلَالَةُ - وبفتح دال راه نمودن -
وَالدَّلُوْلَةُ - راه نمودن -
اَلسَّلُّ - برکشیدن تمشیه وجزآن -
اَلسَّلُّ وَالسُّلَلُ - برآمدن تبل الثوب او اخالة
فیها الخ یا مادة تخفیفیة نلتشم الفعال اے
رسیابتم الاجیة -
اَلظَّلُّ - باطل شدن خون من ابی بیتہ
والکسائی وباطل کردن آن وظلت الارض
فی بعض لغاتہ اے اصابہا الظل والظلت
ای کالا فی طلاۃ وفی الحدیث انہ نہی
عن صلوٰۃ الظلۃ اذا اعطلہ وقیل لسعی فی بطلان
شیء اعم من الدم المطلول -
اَلْعَلُّ - دیگر بارہ شراب دادن وخوردن طالغائب
منہ یفعل ویفعل وبیا یے زدن -
اَلْعِلَّةُ - بیمار شدن علی المریض فہو علیل
اے معلول -
اَلْغَلُّ - دست واکردن بستن ودرآوردن
شمشیر ودرآمدن درفتن آب میان درختان
اَلْغَلُّ تشنہ شدن والماضی کمنع الغلول
وَالْغُلُّ چیزے از غنیمت بدزدیدن -
اَلْفَلُّ - بہزیمت درشکستن -
اَلْفَلُّ - تمیر درزیر آتش کردن وجامہ

یکبار زکردن ومتافتن -
اَلْقَمُّ - گرد کردن چیزے واصلاح آوردن
اَلْجُمُوْمُ - بسیار شدن مال وجز آن گرد آمدن
آب پس از کاہیدن الجم والجم کسودد
ستور والماضی منہ فعل وفعل وفعاع الغابر من
الجمیع والجمام فعل ویفعل الجم - گرد کردن
پیمانہ وجمع قلۃ اجمام طالن جمود الی ناد یان
الجم - گرد آمدن وقصد کردن گرد کردن
آب فقط کما فی الماضی من ہذا فعل تمام الجمل
من الجمل -
اَلْحَمُّ - پاک کردن چاہ ومنہ قلیب محموم
ای لم ینزح وفی الحدیث وماء وقلیب حمیم
اَلذَّمُّ - جلا دادن وروشنے کہ بود والذمو
الاذمر والمذمن لغتان ایضا -
اَلذَّمُّ - نکوہیدن -
اَلزَّمُّ وَالْمُزَمَّمُ - بصلاح آوردن خلل
والغابر یفعل ویفعل اَلزَّمُّ - خوردن ہو
فی الحدیث -
اَلزَّمُّ - مہار کردن شتر ونعلین تکمیر کردن
وفراپیش شدن یقال اخذ الذئب سخلۃ
فذہب بہا زامرا سہا ای رافعا -
اَلسَّمُّ - زہر دادن وزہر در طعام کردن و
نیک کردن میان تیم ودستر شیشہ وجز آن

استوار کردن و قصد کردن و غور کاری
معلوم کردن و سُمِّیَتِ النعمۃ ای خصت و دم
یومنا من السموم والسموم باد یا باد سموم گردیدن
اَلشَّمُّ وَالشَّمِیْمُ وَالتَّشَمُّمُ - انبوئیدن
والغابر یفعل ویفعل -
اَلصَّمُّ - سرشیشہ استوار کردن و بسنگ
وعصا زدن وصَمَّ صَدَاہُ ای اھلک -
اَلضَّمُّ - فاہم آوردن -
اَلطَّمُّ - موی بریدن وانباشتن یفعل لغۃ
من ہذا وکل شئ کثر حتی ملأ وغلب قیل طَمَّ
اَلطُّمُوْمُ - موی سرغول کردن -
اَلْعُمُوْمُ - ہمہ را فرا رسیدن اَلْعُمُوْمَۃُ
عم گشتن -
اَلْغَمُّ - فرا پوشیدن وغمگین گردانیدن وغامہ برستن
ہموار پاک ناہموار شدن ماء والمصدر من ہذا
اَلْغَمُّ والغَمِّیُّ ایضا والماضی غَمَّ الہلال و
پوشیدہ شدن خبر والماضی فعل وفعل
وغَمُّ یومنا اذا کان یأخذ بالنفس من شدۃ
الحر فھو یوم غَمٌّ ولیلۃ غَمَّۃٌ ایضا مصدر وصف
بہ للمبالغۃ -
اَلْقَمُّ - غار و فتر خانہ و خوردن مردم گویند
اَلْکَمُّ - زنبور بر سر چیزی نہادن کمت
النخلۃ اے اخرجت اکمامہا -
اَللَّمُّ - گرد کردن و اصلاح آوردن و رجل
مرموم بہ لمم ای مجنون -
اَلنَّمُّ وَالتَّنْمِیْمُ وَالنَّمِیْمَۃُ - سخن چینی کردن
والغابر یفعل ویفعل -
اَلْھَمُّ - خواستن و قصد کردن و بعذیان یا بسیار
وگذرانیدن وخوابانیدن کودک بنوازیدن
واندوہگین کردن -
اَلْجَنُوْنُ وَالْجُنَانُ - درآمدن شب یعذ
یفعل وہو الاختیار ونفسہ ایضا -
اَلْجَنُّ - دفن کردن وماضیہما جَنَّ بالفتح -
اَلْجَنَّۃُ وَالْجُنُوْنُ - دیوانہ شدن والجُنُوْن
نیک بالیدن گیاہ وبسیار بانگ کردن گوس
والماضی من ہذا الثانیۃ جَنَّ بالضم اَلْجَنُّ
برگشتن و یعدے یعن -
اَلشَّنُّ - دندان بشکستن و زدہ و بخوشتن
وگذاشتن تیز کردن و رختن آب برنق و نیک
پراندیدن و نیک راندن شتر و از جاے
بگردانیدن و نہادن نہادن ومنہ الحدیث
سُنَّ لکم ماؤ وصورت کردن وسَنَّ الماء
فہو مسنون ای تغیر ومنہ اظہار المسنون والمسنون
المنتن فی قول الشاعر فی مرمر مسنون و
رجل مسنون الوجہ اذا کان فی وجہہ انفہ طول
اَلشَّنُّ - رختن بعنف وغارت کردن -

نیک روشدن اسپ۔
اَلْجَوْدَةُ وَالْجُوْدَةُ۔ ایضاً نیک شدن الجواد
تشنہ شدن والمانی منہ جید الجُوْدُ
جان بدادن۔
اَلْدُّوْدُ وَالزِّیَادَةُ۔ راندن۔
اَلرَّوْدُ وَالرِّیَادُ۔ جستن آب گیاہ و آمد و شد
کردن اَلرَّوْدَانُ۔ زن رسای ہمسالگان
بسیار شدن۔
اَلسِّیَادَةُ وَالسُّوْدُدُ وَالسُّیُوْدَةُ
مہتر شدن و ہوستعد و غلبہ کردن بسیاری و بہتری
اَلْعُوْدُ وَالْعَوْدَةُ وَالْمَعَادُ۔ باز گشتن۔
اَلْعِیَادَةُ۔ بیمار پرسیدن و محکی رَجُلٌ مَعْوُوْدٌ
من مرضہ وعاد الرجل کذا ای اعتادہ
وفی الحدیث عَادَ لَهَا اَی صَارَ وفی حدیث
آخر ویَعُوْدُ قِطْرَانًا وَاَعَدْتُ فُتَانًا۔
اَلْغَوْدُ۔ بمردن ویفعل لغۃ۔
اَلْقَوْدُ وَالْقِیَادَةُ وَالْمَقَادَةُ وَالْقَیْدُوْدَةُ
کشیدن و حکی فَرَسٌ مَقُوْدٌ واجاز ابو عباس
اتمام المفعول من الواوفی ہذا الباب کلہ
والقیاس والسماع بابیانہ۔
اَلْهَوْدُ وَالْهِیَادَةُ۔ توبہ کردن و جہودشدن
اَلْهَوْذُ اَلسَّوْقُ السَّرِیْعُ اَلْعَوْذُ وَالْعِیَاذُ
اَلْمَعَاذَةُ وَالْمَعَاذَةُ وَاللَّوْذُ وَاللِّیَاذُ۔
پناہ بردن بکسے۔
اَلْبَوْرُ۔ آزمودن و مصدر بُرْتُ النَّاقَةَ
عَلَی الْفَحْلِ وَیُقَالُ اَیْضًا وہوان تعرضہا
عَلَی الْفَحْلِ لِتَنْظُرَ اَلَاِقِحٌ ہِیَ اَمْ لَا لِاَنَّہَا اِذَا کَانَتْ
لَاقِحًا کَانَتْ فِی مَبْدَءِ الْفَحْلِ وَیُقَالُ اَیْضًا بَارَ الْفَحْلُ
النَّاقَةَ اِذَا تَشَمَّمَا لِیَعْرِفَ لِقَاحَہَا مِنْ حِیَالِہَا
اَلْبَوَارُ۔ ہلاک شدن و کاسد شدن۔
اَلثَّوْرُ وَالثُّوْرَانُ۔ انگیختہ شدن گرد و فتنہ
و خشم و جوشیدن و دمیدن سُرفہ و عاستن
سوئے کسے از بہر زخم۔
اَلْجَوْرُ۔ از راہ بگشتن و بیدی یعنی ستم کردن
و بیدے بعلے۔
اَلْحَوْرُ وَالْحُوْرُ وَالْحُوْرَةُ۔ باز گشتن و اَلْحُوَّرُ
بانگ کردن عمامہ عن الزجاج و کاستہ شدن
اَلْحُوْرَةُ وَالْحُوَّرُ سُستشدن اَلْخُوَّارُ۔
بانگ کردن و خوار و اَلْحُوَّارُ صاحبۃ الحوران بالطعنۃ
اَلدَّوْرُ وَالدَّوَرَانُ۔ بگشتن و دیر بالرجل
من دوار الراس۔
اَلزَّوْرُ وَالْمَزَارُ وَالزِّیَارَةُ وَالزَّوَارَةُ۔
بالضم زیارت کردن۔
اَلشُّزُوْرُ مصدر سار اِلَیْہِ الْاَسَدُ وَغَیْرُہٗ
ای وثب وغیرہ اَلشُّزُوْرُ۔ بدیوار برشدن
والباب یدل علی العلو والارتفاع

اَلشُّوْرُ - انگبین فتن و عرضہ کردن ستور
بر خریدار و نیکو فریشتن اسپ -
اَلصَّوْرُ - مصدر قولک لاُلطُوْرَنَّہٗ لاَقْرَنَّہٗ -
اَلْعَوْرُ - یک چشم شدن وَعَارَہٗ یَعُوْرُہٗ
وَیَعِیْرُہٗ ای فقأ و ذھب بہ -
اَلْغَوْرُ - نفع رسانیدن و دیت دادن و
خوار باز آوردن و الغابر من الجمیع یفعل و
یفعل و سوزمینی کو بکوفہ و باشد فرو رفتن
اَلْغَوْرُ وَالْغُوْرُ - آب رازمین فرو خوردن
و چشم بکوفہ شدن و فعل یفعل لغۃ فی ہذا -
اَلْغَیَارُ - فرو شدن آفتاب و انچہ بدان ماند
اَلْفَوْرُ وَالْفَوَرَانُ - جوشیدن دیگ
و چشم و آب چشمہ و نحوہ -
اَلْکَوْرُ - عمامہ در سر بستن -
اَلْمَوْرُ - گردیدن و رفتن خون -
اَلنَّوْرُ - روشن شدن اَلنَّوْرُ وَالنُّوَارُ
رمانیدن اَلنَّوَارُ - خرج علی الصحۃ و قیاسہ
اَلنِّیَارُ - لانہ مصدر فعل اَلنَّوْرُ وَالنُّوَارُ رمانیدن
اَلْھَوْرُ وَالْھُوُوْرُ - بیہودہ شدن النت
حار وھارَ وھُرْتُہٗ بالشی متعد ای اتھمتہ -
اَلْھَوْرُ وَالْھَجَارُ وَالْھُوْرُ - بگذشتن و الجوار
ربودن اَلْھَوْرُ - نرم راندن ستور -
اَلْھَوْرُ وَالْھِیَانَۃُ - گرد کردن -
اَلْھَوْرُ - آزمودن -
اَلْھَوْرُ - خائیدن -
اَلْھَوْرُ اَلْعَدْوُ وَالْھَوْرُ - پیروزی یافتن
و بندے بالبار و ہلاک شدن -
اَلْبَوْسُ - بوسیدن -
اَلْجَوْسُ - در سرای گشتن برای غارت
اَلْجَوَسَانُ - بشب گشتن -
اَلْحَوْسُ وَالذِّیْبُ یَحُوْسُ الْغَنَمَ ای یَتَلَھَّا
وَیَفْرَسُھَا وَفِی الْحَدِیْثِ فَیَحُوْسُوْا الْعَدُوَّ نَبْلًا
ای بالغوم الکنایۃ فیھم والترکیب یدل
علی مخالطۃ الشیٔ و وطئہ
اَلْحَوْسُ - غلبہ کردن بندے بالبار و الغابر یفعل و یفعل
اَلدَّوْسُ وَالدِّیَاسُ وَالدِّیَاسَۃُ - خرمن کوفتن
وَالدَّوْسُ - روشن کردن تخم شیر جزآن بپائے
بخستن و منہ المداس -
اَلسِّیَاسَۃُ - نگاہداشتن -
اَلطَّوْسُ - بوشانیدن -
اَلْعَوْسُ وَالْعَوَسَانُ وَالْعَوْسُ وَالْعِیَاسَۃُ
سیاسۃ المال -
اَلْقَوْسُ - القیاس وَالْقِیْسُ -
اَلْکَوْسُ - بیکندن کسی را فرا پشت و علاج کردن
بر سینہ پای و سوزن سیاہی کردن -
اَلْلَّوْسُ - چشیدن و راندن اشتر -

اَلْهَوْسُ - کوفتن و بشب گشتن و نیک خوردن و زدن مردان
اَلْهَوْشُ - گرد کردن صید بر صیاد تا بگیرد
و گرد کردن چیزے و راندن آن -
اَلْهَوْشُ - برتہیگاہ زدن -
اَلنَّوْشُ - فراگرفتن و فی الحدیث ناشت بہ ای تعلق
اَلْهَوْشُ - سخت جنبانیدن -
اَلْبَوْصُ - درگذشتن و از پیش بشدن و فی الحدیث
فباص منہ ای استتر و ہرب -
اَلْحَوْصُ وَالْحِیَاصَۃُ - دوختن -
اَلشَّوْصُ - شستن و پاک کردن -
اَلْغَوْصُ وَالْغِیَاصَۃُ - باب فرو شدن و بعد
بفی غاص علی الامر ای علمہ والہاجم علی الشی غماص
اَلْمَوْصُ - بشستن -
اَلنَّوْصُ وَالْمَنَاصُ - بگریختن -
اَلْحَوْضُ - حوض کردن -
اَلْخَوْضُ وَالْخِیَاضُ - در آب شدن و الخوض
شراب شوریدن و در کارے شروع کردن و
خاصۃ بالسیف ای حرک بسیفہ فی المضروب
اَلرِّیَاضَۃُ وَالرِّیَاضُ - رام کردن ستور -
اَلْعَوْضُ - بدل دادن و بدل شدن -
اَلنَّوْضُ - اَلذَّہَابُ فی البلاد -
اَلْحَوْطُ وَالْحِیطَۃُ وَالْحِیَاطَۃُ - نگاہ داشتن
ویقال حاطہم قصاہم وقصاہم ای کان منہم

فی قاصیتہم -
اَلتَّسَوُّطُ - بتازیانہ زدن و آمیختن -
اَلْعِیَاطَۃُ وَالْعُوطُ وَالْعُوطَاطُ نازاندن و شدن
شتر و گوسپند و غلام فی الشی یَعُوطُ غَوْطًا وَیُعِیطُ غَیْطًا
وخل فیہ قلبت الواو اصح لقولہم تَعَوَّطَ -
اَللَّوْطُ - بادوسیدن دوستی بدل حوض را
گل کردن اَللِّوَاطَۃُ - معروفہ -
اَلنَّوْطُ وَالنِّیَاطُ - چیزی از جای در آویختن
وَنِیطَ الرَّجُلُ ای اصابتہ نَوْطَۃٌ وَسُئِمَ فی صدرہ
فی الحدیث اہل النار کل جواظ قیل الکثیر
اللحم المختال فی مشیتہ وقد جاظ یجوظ جوظا
وجوظانا وقیل الجموع المنوع وقیل القصیر
البطین کل قد قیل اَلْفَوْظُ وَالْفَوْظَاءُ بمردن
اَلْبُوعُ - بازپیمودن کام فراخ نہادن اشتر و اسب
اَلتَّوْعُ - مصدر تُعْتُ السمن او للماء اذا
کسرتہ بقطعۃ خبز ترفعہ بہ -
اَلْجُوعُ وَالْمَجَاعَۃُ - گرسنہ شدن -
اَلزَّوْعُ - ترسانیدن و بشگفتی آوردن
نیکوی چیزے مردم را -
اَلزَّوْعُ - مہار اشتر جنبانیدن تا نیک برود
اَلشَّوْعُ - گذاشتہ شدن اشتر -
اَلضَّوْعُ - پراگندہ کردن -
اَلضَّوْعُ - بوی خوش دمیدن و جنبیدن ہوا بدان

اَلطَّوْعُ - فرمان برداری کردن وفعل لغة عن ابن السکیت یقال طاع له المرتع ای رتع

اَلقَوْعُ وَالقِیَاعُ - گشنی کردن کاع الکلب فی الرمال اے مشی علی کوعه وذلک اذا اشتد الحر

اَللَّوْعُ - اندوہ ومصیبت وعشق دل ابستون

اَلنَّوْعُ - قیل ہوا تباع الجوع یقال ہو جائع نائع وقیل العطش اَلنَّوْعُ جنبیدن شاخ درخت

اَلهَوَاعُ وَالهَیْعُوْعَةُ - قی کردن -

اَلبَوْعُ - ہیجان الدم -

اَلرَّوْغُ وَالرَّوَغَانُ - روباہ بازی کردن وفی المثل کلکم آروغ من ثعلب وَالرَّوْغُ پنہان سوئے چیزے شدن -

اَلسَّوْغُ - روا بودن وبگلو فرو گذاشتن طعام وشراب بآسانی بگلو فرو شدن آن -

اَلصَّوْغُ - زرگری کردن وآفریدن ربما قالوا فلان یصوغ الکذب وہو استعارة ومنه الحدیث کذبة کذبہا الصواغون -

اَلجَوْفُ - جراحتی کردن کہ اندرون شود -

اَلجَوْفُ غلبہ کردن کسی را بترسانیدن -

اَلدَّوْفُ - سودن وبوئیدن مسافت الطریق من ہذا وہلاک شدن -

اَلشَّوْفُ - یزدائیدن وبیاراستن والماضی من ہذا شیف علی مالم یسم فاعله -

اَلصَّوْفُ - کژ شدن تیر از نشانہ وصاف عنی شرّ فلان اے عدل وَالصُّوْفُ وَالصُّؤُوْفُ - بسیار پشم شدن گوسپند پس از اندک والنعت صائف وصاف کلا شئ ولاث واصوف وفعل لفعل لغة فیه -

اَلطَّوْفُ وَالطَّوَافُ وَالطَّوَفَانُ وَالتَّطَوُّفُ گرد برآمدن وَالطُّوْفُ - بمقضای حاجت من اَلقَوْفُ - از پے کسے فراشدن -

اَلنَّوْفُ - دراز وبلند شدن -

اَلبَوْقُ وَالبُوْقُ - معصدر باقتم البائقة ای داہیة -

اَلتَّوْقُ وَالتَّوَقَانُ - آرزو خواستن -

اَلحَوْقُ - خانہ روفتن -

اَلذَّوْقُ وَالذُّؤُوْقُ وَالذَّوَاقُ وَالذَّوَاقَةُ - اچمیدن اَلذَّوْقُ وَالذَّوَاقُ وَالمَذَاقُ وَالمَذَاقَةُ چشیدن وَالذُّوْقُ - آزمودن -

اَلرُّوْقُ - نیک آمدن وصافی شدن شراب

اَلسَّوْقُ وَالسِّیَاقُ وَالمَسَاقُ - راندن - اَلسِّیَاقُ - جان کندن اَلسَّوْقُ - برسانیدن وسقت الی امراتی صداقها -

اَلشَّوْقُ - آرزومند گردانیدن -

اَلطَّوْقُ - الطاقة -

اَلعَوْقُ - باز داشتن -

اَلْفَوْقُ - درگذشتن از کسے در فضل و فوق
تیر شکستن اَلْفُوَاقُ - حلک بر کسی افتادن -
اَلْفُوُوْقُ - جان کندن -
اَلْمُوْقُ - ارزان شدن اخریان اَلْمُوْقُ
وَالْمُوَاقُ وَالْمُوُوْقُ - احمق شدن -
اَلْبُوْكُ - گشنی کردن خر و فربہ شدن
شتر وَتَبْوِيْرُ الْمَارِ يُقَالُ بَاكَ الْقِنِّيُّ يَبُوْكُهَا
بَوْكًا وَهِيَ جَمْعُ قَنَاةِ الْمَارِ وَمِنْهُ الْحَدِيْثُ
اَنَّهُمَا تَوَرَّبُوْا كَوْنٌ يَبُوْكُ يَثْبُوْكُ بِقَدْحٍ
فَكَذَلِكَ سُمِّيَتْ ثَبُوْكَ اَيْ يُحَرِّكُوْنَ بِنَصْلِ
السَّهْمِ لِيَخْرُجَ مِنْهُ الْمَارُ وَفِي الْحَدِيْثِ ثَرَبُوْهَا
بِيْنَ رَاحَتَيْهِ اَيْ يُدَوِّرُ الْبُنْدُقَةَ -
اَلْهَوْكُ وَالْحِيَاكَةُ - بافتن -
اَلدَّوْكُ وَالْمَدَاكُ - سودن بات القوم
يَدُوْكُوْنَ دَوْكًا اے باتوانی اختلاط و دواران
اَلشَّوْكُ - خار در تن شدن و خار در تن
کسے کردن -
اَلْلَّوْكُ - خائیدن -
اَلْبَوْلُ - بول کردن -
اَلْحَوْلُ وَالْحَوَلَانُ وَالتَّحْوَالُ - گشتن
وَمِنْهُ مِنْ هٰذَا اَيْ اخْتَرْتُهُ مِنْهُ -
اَلْحَوْلُ وَالْحَوْكَانُ - سال برگشتن وَالْحَوْلُ
وَالْحِوَالُ - از جای بجای شدن وَالْحَوْلُ

جدائی افگندن و یکسالہ شدن و گمشتن
کونہ آدمی از حال خویش و گمان جنبیدن
وکذلک کل متحرک فی دورٍ اَلْحَوْلُ -
از عہد گشتن و بر نشیت ستور بجستن و عادت
الناقۃ حیالًا اذا ضربہا الفحل فلم تحمل وکذلک النخل
اَلْحَوْلُ نیکو تعہد کردن یعدی بعلی وفی الحدیث
لا تحول علیک ای لا تتکبر من الحول التکبر -
اَلدَّوْلَةُ - دولت دادن و دالت الایام
ای دارت وَدَالَ الثَّوْبُ ای بلی -
اَلزَّوَالُ وَالزَّوِيْلُ وَالتَّزْوَالُ گمشتن -
اَلشَّوْلُ - برداشتن بسوے و شتر دنبال را و بعدے
بالبار و برداشتہ شدن دنبال اونٹ ای برآمدن
یک کفہ ترازو -
اَلصَّوْلُ وَالصَّوْلَةُ وَالْمُصَالَةُ - حملہ کردن
وصیل لہ کذا ای اُتِيْحَ لَہ -
اَلطَّوْلُ - دراز شدن اَلطَّوْلُ بدراز
و بفضل غلبہ کردن بکسے فضل کردن وہذا یعدی بعلی
اَلْعَوْلُ - میل کردن جور کردن غلبہ کردن
والماضی من ہذا عَيِلَ وَمِنْهُ قَوْلُهُمْ عَيِلَ صَبْرِيْ
و بزرگ شدن کار و بسیار عیال شدن وہذا عن
الکسائی والجید اَعَالَ وَالْعَوْلُ عَوْلُ الفریضۃ
وقد عالت ای ارتفعت وہو ان تزید
سہامًا فتدخل النقصان علی اہل الفرائض

وقیل ہو ما خوذ من القول الذی ہو المیل
العیالۃ والعون والعقول۔ کسے را
در عیال خویش داشتن۔
القول۔ ہلاک کردن ناگاہ فراگرفتن۔
القول والقولۃ والقیل والقال و
المقال والتقوال۔ گفتن والقول قد
یراد بہ النطق والکلام کقول الراجز بتلا
الحوض وقال قطنی مہلا رویدا قد ملأت
بطنی وفی القرآن انما یقول لہ کن فیکون
ای یکونہ فیکون وہذا مذہب جماعۃ من النحویین
وفی حدیث تنطف بالعزو قال ای تشتمل
بالعز وغلب بہ وفی حدیث آخر وان قال
لغیرہ اے حکم واصلہا من القیل وہو
الملک ینفذ قولہ وحکمہ وفی الحدیث اتقوا
مرائیا یرید انظنۃ وفی حدیث آخر البر
تقولون بہن ای تظنون وترون۔
المول والموال۔ بسیار مال شدن
والغابر یفعل ویفعل۔
النول۔ عطا دادن یقال نلت لہ بالعطیۃ
ونلتہ العطیۃ ومنہ ما نولک ان یفعل کذا
ای ما ینبغی لک وتخصیصہ ای للینبغی لک من
ما تعطیناہ من نوالک وفی الحدیث قد نال
الرجیل یرید حان الرجیل ومنہ الحدیث

الحسن ما نال لہم ان یفقہوا ای الم یان لہم
الہول۔ ترسانیدن۔
الہوم والہومان۔ گرد چیزی گردیدن
الدوم والدوام والدیمومۃ ہمیشہ بودن
والغابر یفعل ویفعل فعل یفعل لغۃ ہی
شاذۃ ودام الشیء اے سکن ومنہ الحدیث
فی المار الدائم اے الساکن۔
الزوم والمزام۔ چسبیدن وما الزوم فی الحرف
فصوت ضعیف لانک تزوم الحرکۃ ولا تتمہا
السوم۔ زود بگذشتن وجراکردن وخواری
ورنج نمانیدن وبہا کردن۔
الصوم والصیام۔ روزہ داشتن۔
والصوم۔ روز بہ نیمہ سیدن وعدت کردن
شتر مرغ وآرامیدن باد والیستادن ستور
بی علف ومرد بیکار۔
العوم۔ آشنا کردن در آب۔
القیام۔ برخاستن وافزون آب در وانیدن
بازار وکساد شدن آن والیستادن ستور
از ماندگی وبسر بردن کار وعدی بالباء
ہذا وفی الحدیث ان لا آخرہ الا قائما ای
تمسکا بدینی وقیل لا تابتا علی الاسلام
الکوم۔ کشتی کردن است۔
اللوم واللومۃ واللائمۃ والملامۃ

نکموہیدن والنعت ملوم وجاریہم ایضا
تیم الرجل فہو موم وہو البرسام
النوم - غلبہ کردن کسے را بخواب -
البون - افزون آمدن از کسے در فضل
والبون - البعد -
الخون والخیانۃ والمخانۃ والخائنۃ -
خیانت کردن ویعدی الی المفعولین بنفسہ
الذون خسیس شدن عن بعضہم -
الذون - آہستن -
الصون والصیان والصیانۃ - نگاہداشتن
والمفعول مصون ومصؤن ولا یقال مصان
وصان الفرس اذا قام علی طرف جاہہ من حر او حفی
العون والعؤن - کدبانو شدن -
الکون - پیدائی کردن ویعدی بلی والکون
والکینونۃ - بودن واصل کینونۃ کیونونۃ
فیعلولۃ فقلبت الواو الثانیۃ بعد الیاء یاء واوتمت
الساکنۃ فی المتحرکۃ فصارت کینونۃ ثم خففت
والزمت التخفیف خلاف باب سید ومیت
لان ہذہ اثقل من ذلک فصارت کینونۃ
علی فعلولۃ والی ہذا القول ذہب ابن جنی
میت قال حذفت عینہا وصارت یا فعلۃ
عوضا منہا وکذلک القول فیما کان علی ہذا الوزن
من ہذا الباب -

الہون - بنوت کسی بکشیدن -
الہون والہوان - خوار شدن الہون
آسان شدن ویعدی بلعلی -
ابہتلہ ای ما قطنت لاجابتہ بالکرہ وجاء ای جیء
الشوہ - زشت شدن عیبہ الرجل آفت رسید
مرد را وعیبہ الزرع آفت رسید کشت را وحکی
احمد بن یحیی ثعلب رفض مبنیۃ من العامۃ
وتاسہ معوبۃ تقولہم اعوہ -
الفوہ - سخن گفتن ویعدی بالباء -
الموہ والموہ - پدید آمدن آب چاہ بسیار
شدن آن والغلبہ بفعل وفعل وآب آمدن
در کشتی والموہ - کسی را آب دادن ومیہ لغۃ
النوہ - بزرگوار شدن وشدن بزرگ

ومن الناقص

الجباوۃ - گرد کردن خراج وآب -
الجبو - خزیدن کودک تیر تا بر نشانہ آید
وبلند شدن سیگ وجبوت لہم سین ای
دنوت لہا وفلان یجبو ما حولہ ای یجمیہ ویمنعہ
الجبوۃ والجباء - عطا دادن ویعدی الی
المفعول الثانی بالباء وبنفسہ -
الجبو - فرو نشستن زبانہ آتش -
الربو - افزون شدن وبالا گرفتن وبر بالا شدن
ودمہ بر افتادن وبر بالیدن در سین تونی

وفعل لغة فی ہذا۔
اَلصَّبُوُ۔ باد بامداد صبا گردیدن اَلصَّبْوَۃُ
وَالصِّبَا وَالصَّبُوُّ المیل الی الجہل والفتوۃ
اَلضَّبُوُ۔ گرد انیدن آتش چیز برا۔
اَلطَّبُوُ۔ خواندن ولیطبی لغۃ۔
اَلقَبُوُ۔ گرد کردن و برفع کردن حرکت
وہذا عن اہل المدینۃ وفی الحدیث قبؤا مقبؤا
من قبوت البناء ای رفعتہ۔
اَلکَبُوُ وَالکُبُوُّ۔ برروی افتادن وَالکَبُوُ
آتش از آتش زنہ وخوی از اسپ بیرون
ناآمدن وآب ازکوزہ ومانند آن ریختن و
کبت النار اذا غطاہا الرماد والجمر تحتہ۔
اَلنَّبُوُ۔ واپس جستن تیر وچشم از چیزی
وبجای دگر ناگرفتن وبنا الشیء علی بجائی وبنا علی
اَلہَبُوُ۔ گرد برخاستن وفرو مردن آتش۔
اَلحَتُوُّ۔ تیک دیدن وباز نوردیدن تشلیم
اَلدَّتُوُ۔ قوی کردن وسست کردن
وہذا من الاضداد ودلو برفق کشیدن ازچاہ
واشارت کردن بسر والثالث والرابع
یعدیان بالباء۔
اَلشَّتُوُّ۔ زمستان بجای ایستادن ودر روزگار قحط شدن
اَلعَتُوُّ وَالعُتِیُّ۔ بیرمانی کردن اَلعَتِیُّ
بغایت پیری رسیدن ومنہ قولہ ابن مسعود

عَتیا بفتح العین۔
اَلقَتُوُّ وَالمَقتُوُّ۔ خدمت کردن۔
اَلکَتُوُّ۔ کام خود نہادن۔
اَلمَنُوُّ۔ کشیدن۔
اَلجَثُوُّ وَالجُثِیُّ۔ بزانو در نشستن یعدی بعلی
اَلجَثُوُّ۔ خاک پاشیدن واندک دادن عطا
اَلعَثُوُّ۔ فساد کردن عثا السیل المرتع عثوا
یعثوا وعثارا اذا رجع بعضہ الی بعض وذہب طامۃ
اَلنَّثُوُّ۔ آشکارا کردن خبر۔
اَلجَوُّ۔ ایستادن بجای وبخیل کردن وبخیر
ومن ہذا سمی الرجل جوۃ ویعدیان بالباء
وغلبہ کردن کسی را ببرد واجوبہ خیرا ای لطمتہ
اَللَّبُوُّ۔ تاریک شدن شب الا صمعی جا
اللیل انما ہو لبس کل شیء ولیس بمن الظلمۃ
قال ومنہ قولہم جا الاسلام ای مولی لبس کل شیء۔
اَلرَّجُوُّ وَالرَّجَاءُ وَالرَّجَاوَۃُ۔ امید داشتن
اَلرَّجُوُّ وَالرَّجَاءُ۔ تر سیدن۔
اَلرَّجَاءُ۔ مصدر رَجَا اخراج الخ فاتیست جیاۃ
اَلشَّجُوُّ۔ آرامیدن شب دریا وپلک چشم۔
اَلشَّجُوُّ۔ اندوہگین کردن۔
اَلحَجُوُّ۔ شیر دادن مادر بچہ را۔
اَلفَجُوُّ۔ دو کمان از دستہ دور کردن۔
اَلنَّجَاءُ وَالنَّجَاءُ۔ رستن اَلنَّجَاءُ وَالنَّجَاءُ مشترک

وانبیش شدن اَلنَّجْوُ بیرون آمدن حدث و پوست از گوشت باز کردن وَهَبه کردن خواستن وَالنَّجْوُ وَالنَّجْوَی رازگفتن اَلنَّجْوُ وَالنَّجَاءُ وَالنَّجَاءُ نکوهیدن وَالنَّجْوُ وَالنَّجَاءُ بجا کردن حرف۔

اَلنَّجْوُ الزَّمِنُ وَمِنْهُ نَجَی اسم رجل غیر منصرف لانہ معدول عن جاح یقال نَجَاکَ اللّٰہُ نَجْوَکَ ای وجهک۔

اَلنَّدْحُ واگستر انیدن وکوزدر کوانداختن ومنه الحدیث سُئِلَ عن النَّدْحِ بالجارة یعنی بالسبق بالحجارت وَدَحُوا لفرس ان یرمی بیدیه رمیا لایرفع سنبکه عن الارض کثیرا۔

اَلدَّحْوُ۔ گردانیدن آسیا وگردشدن را۔

اَلتَّحْوُ۔ سحابر نامه بستن وبیل گل از زمین فراز ندیدن ورندیدن کاغذ۔

اَلثَّحْوُ۔ بهن باز کردن وباز شدن بعیدے ولاعیدے

اَلصَّحْوُ۔ از مستی باهوش آمدن وبشدن ضد

اَلضَّحْوُ۔ پدید آمدن وهویدا شدن وفی الحدیث وضحاظله ای مات ومعنی ضحا اذا صار شمسا واذا صار ظل انسان شمسا فقد بطل صاحبه

اَلطَّحْوُ۔ اَلدَّحْوُ وَالذَّهَابُ فی الارض وطحا به قلبه اذا ذهب به فی کل شئی۔

اَلظَّحْوُ۔ پوست از چوب باز کردن۔

اَلحَوْ۔ بستردن۔

اَلخَوْ۔ آهنگ کردن وچشم سوے کسے کردن

اَلخَاءُ وَالخَاوَةُ۔ راه شدن اَلخَوْخَاءُ خاکستر وآتش از دیگدان بیرون کردن تا بآتش فراخ شود ویفعل لغة فیه۔

اَلخُوْ۔ دارو بینی کسے واکردن تقول منه خُوْتُ الرجل ولخیته اسعطته۔

اَلبَدْوُ۔ پدید آمدن اَلبَدْوُ۔ بیابان شدن اَلبَدَاوَةُ۔ مقیم شدن اَلبَدَاءُ۔ رای نو پدید آمدن وفی الحدیث ما عدا مما بدا قبل فیه ما الذی ظهر منک من التخلف بعد ما ظهر منک فی الطاعة وقیل ما صرفک عما کان بدا لنا من نصرتک وقیل ما بدا لک منی فصرفک عنی

اَلجَدْوُ۔ از کسے چیزے خواستن۔

اَلجَدَاءُ وَالجَدْوُ۔ راندن اشتر بغمه۔

اَلزَّدْوُ۔ کوزبازیدن گام فراخ نهادن شتر

اَلسَّدْوُ۔ سرود رفتن نهادن گام فراخ نهادن شتر

اَلشَّدْوُ۔ سرود باشعر گفتن یا کشیدن آواز وچیزے از علم فراگرفتن۔

اَلعَدْوُ وَالتَّعْدَاءُ۔ دویدن اَلعَدْوُ۔ بگردانیدن وفاگذشتن از چیزے اَلعَدْوُ وَالعُدْوُ وَالعُدْوَانُ وَالعُدَاءُ بیدریکدیگر دون وفی الحدیث تعدوا التی تسمی العدوة ای اصل العدة

وهي الحلة وفي الحديث ما عد مما يرد وقد ذكرت معناه قبل هذا
اَلْغَدْوُ وَالْغُدُوُّ - بامداد كردن رفتن را وقت -
اَلْقَدْوُ - خوش بودن طعام كَدَتِ الْاَرْضُ تَكْدُوْ وَالطَّعَامُ بَاتَهَا
اَلْكَدْوُ - گرد كردن قوي را در انجمن وبانجمن رفتن
وجوانمردي كردن وچراكردن شتر ميان علل ونهل
اَلْبَدَاءُ - نابكار گفتن وبعدي بطلب -
اَلْجَذْوُ - برزانو نشستن جذا جُذُوًّا اي
ثبت قائما -
اَلْحَذْوُ - نعلين برابر كردن باپاي جزآن
ودر برابر كسي نشستن ودر برابر چيزي افتادن
وفي الحديث فحذا بهما وجوه المشركين اي
فحثا القبضة من التراب في حديث آخر
فيحذون اسے يقطعون الحذو سرشدن
اَلْغَذْوُ وَالْغِذَاءُ - پرورانيدن اَلْغَذْوُ
ودويدن آب خون نشاشتن غذا البول تقطع
اَلْهَذْوُ وَالْهُذَا - بيهوده گفتن -
اَلْبَرْوُ - آفريدن -
اَلثَّرْوُ - بسيار گردانيدن وبسيار شدن
وبر بسياري غلبه كردن -
اَلثَّرْوُ - دامن ودامنده شدن
وبشتاب افتن وبيفتادن ووعيد كردن
اَلشَّرْوُ - زرده جامه از كسي وياازخويشتن
باز كردن وامدده از كسي وابرزن مهر شدن
اَلصَّرْوُ - شاريدن خون از جراحت -
اَلْعَرْوُ - بنزديك كسي آمدن وچيزي سيدن
وعرى الرجل من العروا ر اَلْعَرْوُ - سترشم
برچيزي زدن وشگفت داشتن -
اَلْقَرْوُ - در شهر اگرديدن -
اَلْكَرْوُ - كوي باز يدن پاد وگرد والفرس خبطه
بيده في استقامة لا يقبلها نحو بطنه -
اَلْهَرْوُ - بعصا زدن -
اَلْبَزْوُ - گردنكشي كردن وبيقدري بطلب -
اَلْحَزْوُ - تقدير كردن وبرداشتن سراب
چيزي را وبمرغ فال گرفتن -
اَلْخَزْوُ - نگاهداشتن ومقهور كردن -
اَلْعَزْوُ - كسي باز خواندن اَلْعَزْوُ وَالْمَغْزَى
بجنگ كسي شدن واصل العزو طلب الشي
اَلنَّزْوُ وَالنُّزْوَانُ - از زمين برجستن اَلنَّزَاءُ
مصدر نزاء الذكر على الانثى يقال ذلك
في ذوات الحافر والظلف والسباع وقلبي
نيز والي كذا اي ينزع اليه -
اَلْحَسْوُ - آشاميدن -
اَلدَّسْوُ - نهان كردن وبنا باليدن -
اَلرَّسْوُ - بعلم كردن واز كسي حديث كردن
اَلرُّسْوُ وَالْمَرْسَى - استوار كردن درچيزي
اَلتَّرَسُّوُ وَالرَّسْوُ - ايستادن كشتي دردريا

اَلْعَسَاءُ وَالْعُسُوُّ۔ سخت و خشک شدن
اَلْعُسِیُّ۔ بغایت پیری رسیدن اَلْعُسُوُّ
درشت شدن از کار و رفت شدن
نبات و فعل لغۃ فی ہذا و عسی من افعال المقاربۃ
و فیہ طمع و اشفاق و ہو غیر متصرف و یقال
من ہذا عسی بالکسر ایضا و الفتح اجود و لغت
من ہذا عسٍ یقال ہو عسٍ بذلک۔
اَلْغُسُوُّ۔ تاریک شدن شب و فعل یفعل
لغۃ فیہ و ہی شاذۃ۔
اَلْفَسُوُّ۔ معروف۔
اَلْقَسْوَۃُ وَالْقَسَاءُ وَالْقَسَاوَۃُ وَالْقُسِیُّ
سخت دل شدن اَلْقَسُوُّ۔ بہر شدن سیم
اَلْکِسْوَۃُ۔ جامہ پوشانیدن۔
اَلْحَشُوُّ۔ آگندن۔
اَلْخَشُوُّ۔ خرما بد بار آوردن۔
اَلرِّشْوَۃُ۔ رشوت دادن۔
اَلْعَشُوُّ۔ شام دادن و شام خوردن از
کسی اعراض کردن و عَنَا یَعْشُوْ اذا ضعف
بصرہ و ہما بعدیان بمعنی و بکلیہما فسر قولہ تعالی
و من یعش عن ذکر الرحمن اَلْعُشُوُّ بنزدیک
آتش شدن برای بردن مع ضعف البصر
و یقال بالی و عشوۃ قصدۃ لیلا بذا ہو الاصل
ثم صار کل قاصد عاشیا۔

اَلْفُشُوُّ۔ آشکارا شدن خبر۔
اَلْفَشْوُ۔ پوست باز کردن۔
اَلْحَصُوُّ۔ المنع۔
اَلشَّصُوُّ۔ چشم بہم باز ماندن و اذا اردت
السحابۃ ید المیت و رجلاہ و قوائم القربۃ
و المکوۃ قیل شَصَا شُصِیًّا۔
اَلْعَصُوُّ۔ بعصا زدن و بستن جراحت۔
اَلْقَصُوُّ۔ کرانہ اشتر و گوسپند بریدن یقال
شاۃ قَصْوَاء و ناقۃ قَصْوَاء و لا یقال جمل
اَقْصَی و انما یقال مَقْصُوٌّ و ہو قصی اَلْقَصُوُّ
دور شدن و النعت قاصٍ قصی۔
اَلْلَصُوُّ۔ الانضمام لریبۃ
اَلنَّصُوُّ۔ موی پیشانی بگرفتن و فی الحدیث غلام
تَنْصُوْنَ مِتکم ای تسرحون شعرہ۔
اَلْحَضُوُّ۔ آتش افروختن۔
اَلرَّضُوُّ۔ غلبہ کردن بخشنودی۔
اَلْغَضُوُّ۔ تاریک شدن شب۔
اَلْفَضَاءُ۔ فراخ شدن زمین مضوت علی الامر
مُضْوًا و مضوًّا بگذشتم بر کارے۔
اَلنَّضُوُّ۔ جامہ و شمشیر برکشیدن و قطع کردن
مسافت و زائل شدن خضاب بگذشتن تیر
اَلنَّضِیُّ۔ سبقت کردن ستور بر دیگر ستوران
اَلنَّطُوُّ۔ تحریک الشی مزعزعا و منہ الحدیث

فطانی طوۃ۔

الخطو۔ گام نہادن۔

التخطو۔ بگرفتن بعنف و یعدی بالباء و علی بردن بعدی و گام فراخ نہادن اسیب سقا الراعی او علی الناقۃ اذا ادخل یدہ فی رحمہا لیخرج ما فیہا من ماء الفحل لتلقح الناقۃ۔

العطو۔ فراز گرفتن و غلبہ کردن کسی را بخوض کردن در کارے۔

القطو۔ تاریک شدن شب۔

القطو۔ گام فرود نہادن از تشاط۔

المطو۔ نیک اندن ستور در سفر و الترکیب یدل علی بذ فی الشیٔ و امتداد و فی الحدیث انطا ای اسکت۔

البظو۔ آگندہ شدن گوشت الخظو۔ و الکظو البظو و قیل البظو ابتداع الخظو و لم یبن الفعل منہ۔

البعو۔ جنایت کردن۔

الضعو۔ خرد ک شدن و منہ الضعوۃ

الدعاء و المدعاۃ۔ بدعوت خواندن و الدعاء و الدعایۃ۔ کالسکایۃ و الدعوی خواندن یقال دعوت اللہ لہ بالخیر و علیہ بالشر دعاء و قیل فی قولہ تعالی تدعوا من ادبر و تولی ای تعذب قولہم دعاہ اللہ ای عذبہ و ہذا قول المبرد و قد جاء دعوتہ زیدا بمعنی سمیتہ و ہو فی التعدی کالاختیار۔

الدغو۔ باز ایستادن۔

الدغو و الغو۔ گشنی کردن اشتر۔

الثغاء و الثاغیۃ۔ بانگ کردن گوسپند

الزغاء و الزاغیۃ۔ بانگ کردن شتر

الصغو و الصغو۔ بچسپیدن و الغا بر فعل و فعیل

الصغو و الصغاء۔ بانگ کردن دباہ و گربہ

الطاغوت و الطغیان و الطغوان و لطا و الطغو و الطغوی۔ از حد در گذشتن و فعل فعیل و فعل یفعل لغتان فیہ و وزن طاغوت فلعوت و اصلہ فلعوت و فی الحدیث اذا فغا ای اذا نور۔

اللغو و اللاغیۃ۔ ناز جام گفتن۔

ثفاہ۔ ای اتبعہ۔

الجفاء۔ جفا کردن و قرار ناگرفتن چیزے بر جای خویش و ہذا یعدی بعن۔

الحفو۔ باز داشتن۔

الخفو۔ بدر فشیدن برق ضعیف۔

الدفو۔ تمام کردن خستہ۔

الزفو۔ رفو گفتن و آرام دادن۔

الشفو۔ شتافتن در رفتن و در بریدن۔

الصفا۔ صافی شدن و صفوت القدر

اَخَذَتْ صِفَتَهَا وَصِفَتِ النَّاقَةِ بِسْيَارِ شَدَنْ
اَلضَّفْوُ وَالضُّفُوُّ - تَمَامْ شَدَنْ وَدَرَازْ شَدَنْ
وَالضَّفْوُ - بِسْيَارْ شَدَنْ مَالْ وَغَيْرِهِ -
اَلطَّفْوُ وَالطُّفُوُّ - بَرْ سَرِ آبْ آمَدَنْ چِيزِي
وَمَرَّ الظَّبْيُ يَطْفُو وَيَطْفُوْ اِذَا اَخَفَّ عَلَى الْاَرْضِ
وَاشْتَدَّ عَدْوُهُ -
اَلْعَفْوُ - جُرْمْ اَزْ كَسِي فَرَاگُذَاشْتَنْ وَبِيَدِ بْنِ مَنْ
وَبِنَزْدِيكْ كَسِي شُدَنْ بَا بَيِّدِ اِحْسَانْ نَامِيدَنْ
كَرْدَنْ اَثَرْ وَبِسْيَارْ گَرْدَانِيدَنْ اَلْعَفْوُ -
بِسْيَارْ شُدَنْ وَمِنْهُ الْحَدِيثُ وَعَفَا الْوَبَرُ
اَلْعَفَاءُ - نَابُودْ شُدَنْ اَثَرْ وَعَفَتْ لَهُ مِنَ
الْمَرْعَى اِذَا عَرَفَتْ لَهُ وَلَا وَاثَرَتْهُ بِهِ وَعَفَتِ
الْقِدْرُ اِذَا تَرَكَتْ فِي اَسْفَلِهَا شَيْئًا وَفِي الْحَدِيثِ
فَعَفَتْ عَفْوًا اَيْ نِمْتُ نَوْمَةً خَفِيفَةً وَالْمَعْرُوفُ
اَغْفَى وَقَلَّمَا يُقَالُ عَفَا -
اَلْقَفْوُ وَالْقَفُوُّ - اَزْ پَيِّ فَرَاشْتَنْ وَالْقَفْوُ
صَرِيحٌ قَذْفٌ گُفْتَنْ وَطَعَامْ بَهِينْ فَرَا مِهْمَانْ دَادَنْ
اَلْهَفْوُ - بَالْ جُنْبَانِيدَنْ مُرْغْ وَگَرْسِنَهْ شُدَنْ
اَلْهَفْوَةُ الذِّلَّةُ وَالْهَفْوُ وَالْهُفُوُّ - صُوفْ
وَجِزْآنْ بِهَوَا بَرْ شُدَنْ -
حُقِّيَ الرَّجُلُ فَهُوَ مَحْقُوٌّ اَصَابَهُ وَجَعٌ فِي الْبَطْنِ
اَلذَّفْوُ وَالزُّفَاءُ وَالزُّفُّ وَالزُّفَاءُ -
بَانگْ كَرْدَنْ خُرُوسْ -

اَلشَّقْوُ - غَلَبَهْ كَرْدَنْ كَسِي رَا بِشَقَاوَتْ -
اَلْعَقْوُ - قَلَبَ الْعُوقِ لِقَوْلِ الرَّجُلِ فَهُوَ مَعْقُوٌّ اِذَا اَعْيَا
اَللَّقْوَةُ - وَهِيَ دَارِفِي الْوَجْهِ -
اَلْمَقْوُ - رَدِينَهْ مَالِيدَنْ وَدُرُشْتْ كَرْدَنْ آيِنَهْ
وَدِنْدَانْ وَشَمْشِيرْ وَغَيْرِهِ -
اَلنَّقْوُ - مَغْزْ اَزْ اُسْتُخْوَانْ بِيرُونْ كَرْدَنْ -
اَلذَّكَا - مَقْصُورْ اَفْرُوخْتَهْ شُدَنْ آتَشْ -
اَلزَّكْوُ - گُنَاهْ بَرْ كَسِي نِهَادَنْ وَمَصْدَرِ رَكُوتُ
الشَّيْءَ اَصْلَحْتُهُ وَشَدَدْتُهُ وَرَكُوتُ الْحِمْلَ عَلَى الْبَعِيرِ
خَاصَّةً وَفِي الْحَدِيثِ اُرْكُضُوهُذَيْنِ يَعْنِي اَخِرَهُمَا
يُقَالُ رَكَا وَيَرْكُوُ اِذَا اَخَّرَهُ -
اَلزَّكَاءُ - بَالِيدَنْ كِشْتْ وَزِيَادَتْ شُدَنْ
وَبِصَلَاحْ آمَدَنْ وَبِنَازِيسْتَنْ دَرْ خَصْبْ -
وَالزَّكْوُ وَالزَّكَاءُ - بَالِيدَنْ كُودَكْ
وَبِهَذَا الْاَمْرِ لَا يَزْكُو بِفُلَانٍ اَيْ لَا يَلِيقُ بِهِ -
اَلشَّكْوُ وَالشِّكَايَةُ وَالشَّكَاءُ وَالشَّكَاةُ -
وَالشَّكِيَّةُ - گِلَهْ كَرْدَنْ -
اَلْعَكْوُ - دُنْبَالْ سُتُورْ بَسْتَنْ وَفُرُوبُرْدَنْ شُدَنْ نَتْرَ
وَالتَّرْكِيبُ يَدُلُّ عَلَى تَجَمُّعٍ وَنَظْمٍ -
اَلْمَكَاءُ وَالْمَكْوُ بِشَنْوِلِيدَنْ وَالْمَكَاءُ مَصْدَرُ
مَكَتِ اسْتُهُ اِذَا كَانَتْ مَفْتُوحَةً -
اَلْبَلْوُ وَالْبَلَاءُ - الْاِخْتِبَارُ وَيَكُونُ بِالْخَيْرِ
وَالشَّرِّ وَقَوْلُهُ تَعَالَى وَنَبْلُوَاخْبَارَكُمْ اَيْ نَكْشِفُ

وانظهر وجاز ان یوضع البلو موضع الکشف لان القصد بالبلو الکشف فجاز ان یفسر بما یؤول الیہ۔

التلاوۃ۔ خواندن التلو والتلو۔ از پے فراشدن والتلو۔ فراگذاشتن کسے

الجلاء۔ بالفتح از خانمان بیرون کردن و بیرون شدن و روشن شدن الجلاء والجلوۃ۔ عروس جلوہ کردن و جلاھا زوجہا و صیغا ای اعطاھا والجلاء۔ زدودن و اندودہ و ابردن والجلاء والجلو۔ بضم روشن کردن بسرمہ۔

الحلاوۃ۔ شیرین شدن ویقال حلا یحلی فی عینی یحلو حلاوۃ وقال الاصمعی حلی فی عینی بالکسر یحلی حلا فی فمی بالفتح یحلو والحلوان کسی چیزی دادن بزعم کہ کردہ باشد بسرمہ ہمبہ وحلوت المرأۃ وحلیت حلوۃ وحلیا اذا جعلت لہا حلیا۔

الخلو۔ خالی شدن وگذاشتن الخلوۃ۔ والخلاء۔ خلوت کردن باکسے یقال خلا معہ والیہ بمعنی واحد وخلوت بہ ای سخرتہ

الدلو۔ دلو از چاہ برکشیدن و جاء بالدلو بمعنی الاداء فی الشعر و آہستہ راندن شتر۔ ودلوت بفلان الیک اذا استشفعت بہ الیہ۔

السلو۔ زائل شدن اندوہ و عشق و یقال بعین فعل یفعل کلاھما بالفتح لغۃ فیہ شاذۃ

الطلو۔ بستن پای بچہ چہار ماہ کہ سنگل دارد

العلو۔ گردنکشی کردن و بلند شدن و قوی گشتن بر کاری و برز بر چیزی شدن و غلبہ کردن مر کسی را و علاہ بالسیف ای ضربہ والترکیب یدل علی السمو والارتفاع مع کثرۃ

الغلو۔ از حد اندر گذشتن الغلاء گران شدن نرخ الغلو۔ تیر بہ اندر انداختن تا کدام دور تر شود۔

الفلو۔ از شیر باز کردن و پروردن و شمشیر بر سر زدن۔

القلو۔ بمعدہ لہ باختن و گندم وغیرہ بتابہ بریان کردن وقل الحمار الآتن ای طرحہا وقلت الناقۃ براکبہا قلوا اذا القدمت

السمو۔ بلند شدن السماۃ۔ حمل بردن فحل بر مادہ وقد سموا اذا خرجوا للصید۔

الطمو۔ بر آمدن دریا و رود وفی الحدیث تعمو الی ہذہ مرۃ ای تخضع وتذل

الغمو۔ سقف پوشیدن وفی الحدیث الکبر ای استر وحاور وی اکمہوھا ای ارفعوھا من الکوۃ وھی الترمۃ المشرفۃ۔

النمو والنماء والنمی۔

اَلْحُنُوُّ وَالْحُنُوُّ - مہربانی کردن و یعدی بعلی
اَلْحُنُوُّ وَالْحِنَایَۃُ - خم دادن الماضی حَنُوْتُ
وَحَنَیْتُ ومصدرہ الْحَنِیُّ وحنت النَّعْجَۃُ
تَحْنُوْ اذا اشتہت الفحل فہی حانٍ بلا ہاء -
اَلدُّنُوُّ - نزدیک آمدن - اَلدَّنَاءَۃُ - ناکس
وفرومایہ شدن -
اَلرُّنُوُّ بالراء مہموزۃ نگریستن ویعدی بالی -
اَلرُّنَاءُ - بانگ کردن -
اَلسُّنُوُّ - آب کشیدن و آب دادن گاو ومیغ زمین را
اَلْعُنُوُّ - فروتنی نمودن ومقیم بودن بجاے
وراسیری ویدید آمدن نبات ویفعل لغۃً فی
ہذا اعلی لکسائی وعَنَوْتُ الشیٔ اخرجتہ وظہرت
وعنت بہ امور نزلت -
اَلْقَنُوُّ وَالْقِنْوَۃُ - وانہادن مال وجز آن -
اَلْمَنُوُّ - آزمودن ومنیت لغۃٌ -
اَلذَّہُوُّ وَالذَّہَاءُ وَالذَّہَاءَۃُ وَالذَّاہِیَۃُ
داہی شدن ودہی یذہی ذہیاً لغۃٌ فیہ -
اَلزَّہُوُّ رفتن بہ نرمی وآرامیدن دریا
ومیان پاے ازہم باز نہادن -
اَلزَّہُوُّ - کبر نمودن والماضی منہ فعل والامر
من ہذا القبیل اعنی زہی الرجل وعنی بالامر
ونجحت الناقۃ وما اشبہہا یفعل وعلی بنی یذہا
یزہو بہذا المعنی ومنہ زہاد وسرخ وزرد شدن

غورہ خرما ونزدیک آمدن زہ گوسپند وبز
الابل زہوا اذا سارت بعد الورد لیلۃ او اکثر
وزہوتہا اناۃ تعدی ولا تعدی -
اَلسَّہْوُ وَالسُّہُوُّ - غافل شدن -
اَلشَّہْوَۃُ وَالشَّہْوُ - آرزو بردن -
اَلطَّہْوُ - پختن گوشت وبشدن در زمین -
اَللَّہْوُ وَاللَّہْیُ - بازی کردن مہت البقرۃ
مہانی بیاضہا صافی شدن -
اَلنَّہْیُ وَالنُّہُوُّ - عن التعیینی -

ومن المہموز الصحیح

اَلْاَلْبُ - گرد کردن شتر و راندن آن ویفعل
لغۃٌ ولشکر گرد کردن -
اَلْاَبُوْدُ - رمیدن والغابر یفعل ویفعل
اَلْاَخْذُ وَالتَّاخَاذُ - فراگرفتن یعدی بالباء
ونفسہ ویستعمل فی معان کثیرۃ منہا ان یدل
علی العقاب کقولہ تعالی فَاَخَذْنٰہُمْ بِالْبَاْسَاءِ
وکذلک اَخَذْتُ بنک وغیرہا ومنہا ان یستعمل
للمقارنۃ کقولہم اَخَذَ یقول کذا ومنہا ان
تتلقی بما تتلقی بہ القسم کقولہ تعالی وَاِذْ اَخَذَ اللّٰہُ
مِیْثَاقَ الَّذِیْنَ اُوْتُوا الْکِتٰبَ لَتُبَیِّنُنَّہٗ لِلنَّاسِ
اَلْاَثْرُ وَالْاَثَارَۃُ - روایت کردن -
اَلْاَجْرُ - مزد دادن ویفعل لغۃٌ ومزد در کسی دیدن
وَلَاجَرَمَ وَلَاجُرَمَ استخوان برکتری ودر کسیتن

والغابر یفعل ویفعل۔

الْاَمْرُ۔ فرمان دادن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ وبالباء وکلمۃ علی لتحکم الاختیار وبسیار کردن

الْاِمَارَۃُ والْاِمْرَۃُ۔ امیر شدن والماضی فعل وفعل ومصدرہما الْاِمَارَۃُ۔

الْاِبَاقُ۔ بگریختن۔

الْاِبْرُوْكُ۔ مقیم شدن وچریدن شتر در ابراک را وپیوستہ در شورہ بودن وبہ شدن جراحت والغابر من ہذا بالضم لاغیر۔

الْاِبْلَاكُ۔ لگام خائیدن۔

الْاِبْهَالُ۔ بسندہ کردن جامہ بای بگیاہ از بہ

الْاِبْهَالُ۔ شور انگیختن الْاِبْهَالُ التاخر

الْاُفُوْلُ۔ فرو شدن آفتاب ماہتاب ستارہ والغابر من الْاِبَاقِ الی ہہنا یفعل ویفعل سوی الْاِبَاقِ الْاِبْهَالِ۔

الْاَكْلُ والْمَاكَلُ۔ بخوردن۔

الْاَمْلُ والْاَمْلَةُ۔ امید داشتن۔

الْاَهْلُ۔ کدخدائی شدن۔

الْاَبْنُ۔ متہم کردن وفی الحدیث لَا تُؤْبَنُ فِیْہِ الْحَرَمُ ای لَا یُذْکَرُ بِقَبِیْحٍ کَانَ یُصَانُ مَجْلِسُہٗ عَنْ رَفَثِ الْقَوْلِ

الْاَجْنُ والْاَجُوْنُ والْاَسُوْنُ گمشتن آب زمال خویش والغابر من الاول الی الاسون یفعل ویفعل

الْاَخْذُ والْاَمْرُ والْاَكْلُ یفعل یفعل والامر من الْاَخْذِ والْاَمْرِ والْاَكْلِ خُذْ مُرْ كُلْ ویجوز افعل من الامر ایضا یدل علیہ قولہ تعالیٰ وَاْمُرْ اَهْلَكَ بالصلوٰۃ وباقی الباب علی القیاس وہو افعل۔

ومن المهموز الفا والمضاعف

الْاَبُّ والْاَبَابُ والْاَبَابَةُ۔ ساختن ورفتن راو عزم کردن بران والْاَبُّ۔ دست بشمشیر زدن از بہر کشیدن۔

الْاَبَّةُ۔ غلبہ کردن بجہت۔

الْاَجَّةُ۔ رویدن شتر مرغ الْاَجِيْجُ زبانہ زدن آتش الْاَجُوْجُ۔ شور شدن آب الْاَجُّ۔ نمیدن شتر مرغ۔

الْاَدُّ۔ بنالیدن اشتر الی وطنہ وکسی با او سیدن

الْاَزُّ۔ جماع کردن وآتش افروختن۔

الْاَزُّ۔ بر جوشیدن دیگ الْاَزُّ الْاَغْرَاءُ والتَّهْيِيْجُ۔ بہم در شدن وواہم آوردن۔

الْاَسُّ۔ مصدر اَسَّ النَّبَاتُ ای زجرہا وقال اسّ قاسّ البناء اذا بناہ علی اساس

الْاَشُّ۔ قیام البعض علی البعض للشر لا للخیر

الْاَضُّ۔ سخت شدن۔

الْاَضُّ۔ الالجاء الاضطرار والغابر یفعل ویفعل

الْاَفُّ۔ اُف کردن والغابر یفعل یفعل۔

الْاَلُّ۔ جوہر زدن وصافی شدن کونہ بنشاختن

الْاَمَامَةُ وَالْاِمَامَةُ - امامی کردن الْاَمَّ - آهنگ کردن یقال اممته وایممته بالتخفیف سرکشتن دیناکه بجالگاه مغز رسد الْاَمُّوْمَةُ مادر کشتن -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الْاَوْبُ وَالْاَوْبَةُ وَالْاَيْبَةُ وَالْاِيَابُ وَالْمَآبُ بازگشتن وَالْاُوْبُ - فروشدن آفتاب بدودر آوردن وبیج آوردن وبائل گشتن آفتاب باخر روز -

الْاَوْسُ وَالْاِيَاسُ - عطا دادن وَالْاَوْسُ عوض دادن -

الْاَوْفُ - آفت رسیدن والماضی فعل منه یقال زرع مَوْفٌ وما وُفَ -

الْاَوْلُ - بازگشتن وستبر شدن انگبین ونحوه وآل الامیر رعیته اولا وایالا ای ساسهم وآل الامیر رعیته اولا وایالا ای ساسهم واحسن سیاستها

الْاَوْنُ - آهستگی بجربی کردن نرم رفتن -

الْاَوْهُ - آوه کردن -

ومن الناقص المهموز الفاء

الْاَبْوَةُ - پدر شدن الْاَبُوَّةُ وَالْاِبَاوَةُ پدری

الْاَتْوُ وَالْاَتْوَةُ - آمدن والغابر یاتو والمعروف یاتی وهو متعد بنفسه وانما قال اتو علی واد النمل لانه حمله علی الاشراف الْاَتْوُ وَالْاِتَاوَةُ خراج دادن الْاَتَاوَةُ - بار دادن خرما وکشت

الْاَثَاوَةُ وَالْاِثَايَةُ وَالْاَثْيُ - سخن چینی کردن وتعدی بالباء والغابر یفعل ویفعل -

الْاَخْوَةُ - برادر شدن

الْاَدْوُ وَالْاَدْيُ - رفتن والغابر یفعل ویفعل

الْاَسْوُ وَالْاَسْيُ - دارو کردن جراحت وپینک کردن میان قوم -

الْاَلْوُ - تقصیر کردن وتوانستن والْوَتُ ای ابطأت

الْاَمْوَةُ - پرستار شدن الْاَمْوَرَةُ بانگ کردن

ومن الناقص المهموز العين

اَلدَّاوُ - مثل الدار -

اَلسَّاوُ - غمگین کردن -

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْبُوْءُ وَالْبُوْءُ - بازگشتن اَلْبَوَاءُ قرار دادن وهمتا بودن در قصاص ویعدی الجمیع بالبا

اَلسَّوْءُ وَالسَّوْأَةُ وَالسَّوْءَةُ وَالْمَسَاءَةُ وَالْمَسَائِيَةُ - غمگین کردن وسار الشی اذا قبح ومنه سار شذا وسی اذا قبح ومنه سیئت وجوه الذین کفروا وسُوْت به ظنا گمانی بد بردم بوی

اَلضَّوْءُ وَالضَّوْأُ وَالضِّيَاءُ - روشن شدن

طَاوَ یَطُوْ - علی وزن قال یقول ای جار وذهب وطَیٌّ علی فیعل منه ومن اخذه من طَوَی المنازل فقد اخطأ -

اَلْمُوَاءُ۔ بانگ کردن گربہ۔
اَلنُّوْءُ وَالنُّوَاءُ۔ بگرانی برخواستن النوء گران کردن وبفتادن۔
اَلْهُوْءُ۔ قصد بزرگی کردن وبت خیرا ای زنتہ

باب فعل یفعل بالکسر من السالم بفتح العین فی الماضی وکسرھا فی المستقبل

اَلتُّرْبُ۔ خاک برچیزے کردن۔
اَلثَّلْبُ۔ نقص کردن۔
اَلْجَذْبُ۔ عیب کردن۔
اَلْجَذْبُ۔ کشیدن واسپ کرہ از شیر باز کردن وبیشترے از راہ بگذشتن۔
اَلْجُلُوْبُ وَالْجَلْبُ۔ پوست فراآوردن جراحت والغابر بفعل ویفعل۔
اَلْحَضْبُ۔ سنگ انداختن۔
اَلْحُضْبُ۔ افروختن آتش۔
اَلْحَطْبُ۔ ہیزم جمع کردن وہمہ آوردن دیگ کسے
اَلْخَرْبُ۔ شگافتن پوست باگوشت گزیدن مار
اَلْخَشْبُ۔ آمیختن وتیز راشیدن اول بار وشعر گفتن چنانکہ آید نہ میتوق۔
اَلْخَضْبُ۔ سبز شدن درخت اَلْخِضَابُ وَالْخَضْبُ۔ خضاب کردن۔
اَلشَّذْبُ۔ پوست از درخت باز کردن۔
اَلشُّطُوْبُ۔ دور شدن وفی الحدیث فشطب

اَلتَّرْجِیْعُ ای عدل۔
اَلضَّرْبُ۔ شیر بر ہم دوشیدن وعمل بازد اشتن وضَرَبَ الصبیُّ یُعَلَّمُ اذا کان یمکث یوما ما الا یحدث۔
اَلصَّلْبُ۔ بردار کردن وتب گرم شدن وبعد ہی یعلے
اَلضَّرْبُ وَالْمَضْرَبُ وَالتَّضْرَابُ زدن
اَلضَّرْبُ وَالْمِضْرَبُ۔ رفتن وَالضَّرْبُ پدید کردن ودست کسی رامل وے وذوبستن ویعدے بعلے وضربت عنہ ای ترکتہ وامسکت عنہ ومنہ افنضرب عنکم الذکر صفحا وضربت الارض وضربت ایضا مثل آمد بروی قولہ تعم فضربنا علی اذانہم ای منعناہم ای یسمعوا الان الشائم اذا سمع انتہ والمعنی امنناہم ومنعناہم السمع اَلضِّرَابُ کنفی کردن شتر اَلضَّرْبَانُ حبستن جراحت وریش از درد۔
اَلْعَصْبُ۔ گشتی کردن وبمزد دادن گشتن
اَلْعُصْبُ۔ گرد آمدن شتر بر آب فعل لغتہ فیہ وخیو بردہن خشک شدن ویعدی بالبا وبنفسہ وسر والبستن وشاخہای درخت بہم باز بستن وبستن ران شتر تا شیر وہ وخایہ کشن تا بیفتد۔
اَلْعَضْبُ۔ بریدن وبعصا بزدن وبشمام دادن ویقال عضبہ اضعفہ۔

اَلْغَصْبُ - بستم بستدن و یعدے الی المفعول الثانی بعلے و بمن -
اَلْغَلَبُ وَالْغَلَبُ وَالْغَلَبَةُ وَالْغَلَبَى غلبہ کردن
اَلْغَسِيْبُ - بانگ کردن آب -
اَلْقَشْبُ - زہر دادن و فی الحدیث قشبنی ریحہا اے صار ریحہا کالسم فی النفی و زہر در طعام کردن و کسے را بہ بدی یاد کردن و فی حدیث عمر من قشبنا اراد ان ریح الطیب فی حال الاحرام قشب ان ریح النتن قشب و فی حدیث ایضا قشبک المال ای ذہب بعقلک و الباب یدل علی شیئین احدہما جدۃ فی الشیٔ و الثانی خلط شیٔ بشیٔ -
اَلْقَصْبُ - پارہ پارہ کردن گوشت و عیب کردن و نای زدن و قصب الہوای اقنع من شرب الماء قبل ان یروی و قصبتہ انا فوہ بغیر قاصب و ناقۃ قاصب ایضا -
اَلْقَضْبُ - بریدن و بہ قضیب زدن -
اَلْقَطْبُ وَالْقُطُوْبُ - پیشانی فراہم کشیدن
اَلْقَطْبُ - آمیختن شراب بہ بریدن گوشہ جوال و پارہ درہم افگندن -
اَلْقَلْبُ - باز گردانیدن و باز گون کردن و بر دل زدن و دل خرما بکشیدن و سرخ شدن غورۂ خرما -

اَلْكَتْبُ - فراہم آوردن و فی الحدیث اذا کتبوکم ای قربوا منکم -
اَلْكَذْبُ وَالْكِذْبُ وَالْكَاذِبَةُ وَالْكِذَّابُ وَالْمِكْذُوْبُ وَالْمِكْذُوْبَةُ وَالْاَكْذُوْبَةُ دروغ گفتن و فی ہذا الاصل اشکال و انا اوضحہ اعلم ان الکذب ضرب من القول فاذا جاز ان یتسع فی القول فیجعل غیر نطق نحو قد قالت الاتساع للبطن الحقی و الامتلاء الحوض و قال قطنی حسبی و فکر ثم قال فی التفکیر و غیرہا فکذلک یجوز فی الکذب ان یجعل غیر نطق نحو کذب القراطف و کذب الصبوح و کذب العتیق و کذب علیکم الحج و ما اشبہہا و کما اذا اخبر عن الشیٔ علی خلاف ما ہو بہ کان انتفاء الصدق فیہ فکذلک کذب فی ہذہ المواضع یدل علی انتفاء ہذہ الاشیاء فمعنی کذب القراطف ای ہی منتفیۃ فاوجدوہا بالفارۃ و کذلک کذب العتیق ای الی وجود للعتیق الذی ہو التمر فاطلبہ واذا لم تجد التمر فکیف تجد العتیق و معنی الجمیع ان ہذہ الاشیاء منتفیۃ ای معدومۃ لیس لہا وجود فاوجدوہا و قیل معنی الجمیع الاغرار و قیل الوجوب و مما یقوی القول الاول قولہ تعالی لیس لوقعتہا کاذبۃ وضع الکاذبۃ موضع الانتفاء و تحریر

انّ الباری تعالی نفی الانتفار بقولہ لیس فاذا نفی الانتفار کان اثباتاً فیصیر التقدیر وقعتہا ثابتۃ وللکلام فی ہذا الموضع مجال وفی ما ذکرت کفایۃ۔

اَلْکَسْبُ۔ کار کردن و حاصل کردن کسبے چیزرا

اَللَّثْبُ۔ جامہ پوشیدن و کار در سینہ شتر زدن

اَللَّسْبُ۔ گزیدن کژدم و بتازیانہ زدن

اَلنَّحْبُ۔ گزیدن گرسنگی در سینہ۔

اَلنَّحَّابُ اَلْقُحَابُ اَلنَّزِیْبُ۔ بانگ کردن آہ مقال ابن درید ہو للذکر خاصۃ۔

اَلنَّسِیْبُ وَالتَّشْبِیْبُ۔ بیاد کردن و نصب کردن حرف و یستعمل فی الاعراب و دشمنی کردن باکسی و بعدی باللام و سرود گفتن بر طریق عرب و ہذا فی الحدیث و نصب القوم سارُوا یومہم و ہو سیر لین۔

اَلنَّعْبُ وَالنَّعِیْبُ وَالنُّعْبَانُ وَالتَّعْبَانُ وَالنَّعَابُ۔ بانگ کردن کلاغ و فعل لفعیل لغۃ فیہ و نعب الدیک علی الاستعارۃ۔

اَلْھَدْبُ۔ دوشیدن شتر و خرما رفتن۔

اَلْھَضْبُ۔ باران بارانیدن و ہضب القوم اے افاضوا فیہ و ارتفعت اصواتہم

اَلْبَلْتُ۔ بریدن۔

اَلْحَلْتُ۔ سر بستردن و دام گزاردن۔

اَلْخُفُوْتُ۔ بیارامیدن آواز اَلْخَفَاتُ ناگاہ بمردن اَلْخَفْتُ۔ پنہان راز گفتن۔

اَلزَّفْتُ۔ خرمہ مردکردن۔

اَلسَّبْتُ۔ موی تراشیدن و شنبہ کردن و بشتاب بدفتن و گردن زدن و قیام کردن جہودان بروز شنبہ و ارسال الشعر عن العقص

اَلصَّلْتُ۔ اسپ تاختن و جاناً بلین یصلت و سرق یصلت اذا کان قلیلا لدسم کثیر الماء

اَلْعَرْتُ۔ جنبیدن نیزہ و در فشیدن برق

اَلْعَفْتُ۔ بر پیچانیدن دست تا بشکند و شکستن سخن از لکنت۔

اَلْعَمْتُ۔ کروہہ کردن بشیم از بہر رشتن غمتہ الطعام عمتاً اذا ثقل علی قلبہ۔

اَلْقَرْتُ۔ خشک شدن خون در جراحت

اَلْکَبْتُ۔ بر روی افگندن و ہلاک کردن و خوار کردن و واگردانیدن و پیچانیدن چیزے

اَلْکَفْتُ۔ فراہم آوردن و فی الحدیث اکفتوا صبیانکم و بشتافتن و نیک راندن و بگردانیدن و صرف الشئی عن وجہہ۔

اَللَّفْتُ۔ بگردانیدن و پیچانیدن چیزی و ہذا فی الحدیث۔

اَلنَّحْتُ۔ تراشیدن و فعل لغۃ بالفتح و قرا الحسن و ینحتون من الجبال۔

اَلنَّفِیْثُ - تیر و انداختن دیگ از جوشیدن
واز خشم جوشیدن -
اَلنَّهِیْبُ - کالنهیر الا انه دونه وفی الحدیث
فرایت الشیطان ینهب ای یصوت -
اَلْهَبْتُ - بشمشیر زدن و کم کردن جاه کسے
وکلاهما فی الحدیث -
اَلْهَرْتُ - دریدن جامه و نیک نخستن گوشت
وطعن کردن در کسے -
اَلْهَفْتُ وَالْهُفَاتُ - تطایر الشیء الخفیفة
وکل شیء انخفض واتضع فقد هفت -
اَلثَّلْثُ - سوم شدن و سه کردن -
اَلضَّبْثُ - سخت بگرفتن و بعدی بالبار -
اَلْعَبْثُ وَالْعَلْثُ وَالْغَبْثُ وَالْغَلْثُ
آمیختن وَالْعَلْثُ - بیرون نا آمدن آتش
از آتش زنه فرشت کبده و فرثا ای نثرته -
اَلنَّفْثُ - دردمیدن والفاء بدلها یفعل ویفعل
اَلْهَجْهَجَةُ - چوب زدن اَلْجَهْجَهَةُ - اَلْجَبْتُ -
اَلْجَدْحُ - بالان شتر وساز آن بر شتر نهادن
وتیز نگریستن بکسے وچیزی بکسی انداختن
وگناه کسے بر دیگرے نهادن -
اَلْحَفْرُ - برزمین زدن و آتش برافروختن
اَلْحَلْحُ - پنبه فرهیدن ویفعل لغة فیه -
اَلْخَبْرُ - کرز کردن -

اَلْخَبْجُ - بعصا زدن وَالْخَجُّ وَالْخَبْخَبُ اَلْحَبْقُ
اَلْخَلَاجُ - بجا افگندن شتر پیش از وقت و
اگرچه تمام خلق شده باشد اَلْخَلْجُ - کشیدن
وبابرو وبچشم اشارت کردن -
اَلدَّبْجُ - بهار استن بهار زمین را -
اَلدَّلْجُ وَالدَّلَجُ - شتافتن پای از نسوای
اَلدَّمْجُ - پر کردن مشک -
اَلسَّدْجُ - دروغ گفتن -
اَلشَّرْجُ - بهم آوردن گوشه جوال وغیرها
را خره کردن -
اَلضَّرْجُ - تسکافتن -
اَلْعَسْجُ - گردن بازیدن شتر در وقت رفتن
اَلْعَفْجُ - بعصا زدن وجماع کردن -
اَلْعَمْجُ - زود رفتن -
اَلْغَمْجُ - عناج ساختن دلو را -
اَلْفَلْجُ - ربوار رفتن اسپ -
اَلْفَمْجُ - امدک اندک خوردن شراب فعل فعلا
لغة فیه فلان بحر لا یُفْمَجُ ای لا یُنْزَحُ -
اَلْفَرْجُ - اوندوه وابردن والاسم اَلْفَرَجُ
بالتحریک والترکیب یدل علی تفتح فی الشیء
اَلْفَشْجُ - پای از زهم باز نهادن برای بول -
اَلْفَلْجُ - وانجشیدن وزمین مساحت کردن و
کزیت بر کسی نهادن وفی الحدیث لیج بای

ای صرع وکذلک اذا سقط من قیام وَجَبَتْ به الارض اذا جلدت به الارض۔

اَلْمَشْخُ۔ بیا میختن۔

اَلْمَنْخُ۔ اَلضُّرَاطُ۔

اَلنَّتْجُ۔ بچہ گرفتن از اشتر وگوسپند۔ دانچہ بدان ماند ومنہ الحدیث حل نتج اہل قومک ای تولدہا فتلی نتاجہا اَلنِّتَاجُ۔ زادن شتر والفعل من ہذا نتجت الناقۃ۔

اَلنَّسْجُ۔ بافتن الغابر یفعل ویفعل نسجت البرد الربع اذا تعارته ریحان طولاً وعرضاً تشبیہا بنسج الحائک اَلنَّشِیْجُ۔ گریستن باواز و آواز دادن مشک وخم دیگ از جوشیدن

اَلنَّفْخُ۔ بیرون آمدن چوزہ از خایہ۔

اَلنَّقْحَانُ۔ برجستن خرگوش وفی الحدیث فنفجت بہم الطریق ای رمت بہم فجأۃ۔

اَلْہَدْجَانُ۔ نرم رفتن پیران۔

اَلْہَرْجُ۔ بسیار گشتن وگفتن ورفتن اسپ ودر مجامعت افراط کردن۔

اَلْہَلْیُ۔ بانگ کردن فحل۔

اَلْہَنْخُ دادن یہنخ لغت۔

اَلْہَتْرُ وَالْہَتُوْرُ۔ تراویدن آب از مشک و عرق از تن۔

اَلْہَفْہُ۔ آب زدن وتشنگی نشاندن ونضحوہم بالنبل ای رموہم ونضح عن نفسہ اذا دفع عنہا بحجۃ ونضح بالعرق ای عرق۔

اَلْہَطْلُ۔ سرون زدن والغابر یفعل ویفعل

اَلْہَلْکُ وَالْہَنَاکُ۔ زن کردن وشوی کردن ومجامعت کردن۔

اَلْہَلْیُ وَالْہَلِیْجُ۔ بانگ کردن فحل وفعل یفعل لغۃ فیہ۔

اَلْہَنْجُ۔ بافتن وبیرون کشیدن چیزی از جائے

ہَمَدَ الرجل کذہ بالمسلۃ وہمد النساء الرجل افادہن مارہ۔

اَلْہَلْدُ۔ بریوست زدن وبتازیانہ زدن وجلدۃ الارض اذا اصابہا اَلْجَلِیْدُ وفی الحدیث فجلد بالرجل نوما ای سقط وکان مجالدۃ یجالد ای یکذب۔

اَلْہُنُوْدُ۔ مقیم شدن۔

اَلْہَرْدُ۔ آہنگ کردن ومنہ قولہ تعالی وغدوا علی حرد قادرین قالوا علی قصد وقالوا علی منع من حاردت الابل اذا قلت البانہا اَلْہُرُوْدُ۔ ازمیان قوم بگریختن

اَلْہَشْدُ۔ فراہم آمدن۔

اَلْہَفْدُ وَالْہُفُوْدُ وَالْہَفَدَانُ۔ بشتافتن شتر مرغ وشتر ومردم در خدمت وہذا الباب الیک نسعی وتحفد۔

اَلْحَقْدُ۔ کینہ گرفتن والماضی حَقِدَ حِقْدًا لغۃ

اَلْخَضْدُ۔ نیک خوردن بدو دراوردن چوب وپیراستن خار ومنہ فی سدر مخضود وکل رطب قضبتہ فقد خضدتہ ومثل اکل الفتار۔ والغض غیر ہنا وفی الحدیث ثمارھم لم تخضد ای تاتیھم بطراوتھا لم یصبھا ذبول ولا انتقاص قیل صوابہ لم تخضد یقال خضدت الثمرۃ خضدا اذا اغبثت ایاما فضمرت الثمرۃ واترویت

اَلرَّفْدُ۔ یاری کردن وعطا دادن ومانند نمدرین ساختن شتر را۔

اَلرَّقْدُ۔ ہلاک شدن۔

اَلزَّبْدُ۔ عطا دادن وشیر جنبانیدن تا مسکہ برآرد۔

اَلشَّرَادُ وَالشُّرُوْدُ۔ رمیدن۔

اَلصَّفْدُ۔ بند کردن۔

اَلصَّلُوْدُ۔ کند شدن آتش زنہ وفی الحدیث ابیض یصلد ای یبرق ویصر بصیصا۔

اَلضَّمْدُ۔ دار وبرجراحت بستن وفعل لغۃ ودود وشکان بہم داشتن ودور ولی کردن وربما قالوا ضمدہ بالعصا ضربہا علی الراس

اَلْعَضْدُ۔ پیچانیدن ومنہ اَلْعَضِیْدَۃُ۔ وَالْعُمُوْدُ۔ بریدن۔

اَلْعَضْدُ۔ درخت بریدن اَلْعَضَدَانُ صَفَّقَ رجلیہ فوصب من غیر عدو۔

اَلْعَقْدُ وَالْعُقُوْدُ۔ گرہ وبیع بستن وسوگند بقصد خوردن وپیمان کردن وَالْعَقْلُ ستبر شدن آنکبین وغیرہ وفی الحدیث من عقد لحیتہ ای جعدھا۔

اَلْعَمْدُ۔ اَلْقَصْدُ ویعدی باللام وعمدت الشی اقمتہ لبعاد وعمدہ المرض اے قرحہ والاعماد اکثر وعمدت الرکیۃ کثر ماؤھا۔

اَلْعَنُوْدُ۔ ستیزہ کردن والفاعل عنید وعاند وعنود ویعند لغۃ۔

اَلْغَمْدُ۔ کشیدہ نیام کردن وانا بفعل وفعیل والاغماد اکثر۔

اَلْفَصْدُ۔ رگ زدن وہو متعد۔

اَلْفَقْدُ وَالْفِقْدَانُ۔ گم شدہ جستن ویافتن

اَلْقَرْدُ۔ روغن در مشک گرد کردن۔

اَلْقَصْدُ۔ آہنگ کردن ویعدی بنفسہ وباللام وبالی وتکستن چوب وداد کردن ومیانہ بستن

اَلْقَلْدُ۔ نیک تافتن رشتہ۔

اَلْکَبْدُ۔ بر جگر زدن وفی الحدیث کبدہم۔

اَلْبَرْدُ۔ ای شق علیہم وضیق۔

اَلْکَنْدُ۔ بریدن۔

اَللَّسْدُ۔ شیر خوردن ہوبرہ از مادر فعل فعلا لغۃ ولیسیدان انگبین۔

اَلنَّضْدُ۔ برہم نہادن۔

اَلْهَرْدُ اَلْهَرْتُ - وزرد کردن جامه وهذا فی الحدیث -

اَلْجَنْذُ - کشیدن وہو غیر مقلوب -

اَلْحَنْذُ - بریان کردن گوسپند ومانند آن ونجوی آوردن اسپ وسوختن آفتاب چیزرا شمرت لناقة ثم اذا ای لقحت فتلک انہا

اَلْفَلْذُ - بار دادن از عطا -

اَلنَّبْذُ - افگندن ومنہ اتخاذ النبیذ -

اَلنَّبْذَانُ - جستن رگ -

اَلتَّبْرُ - شکستن ومنہ اَلتَّبْرُ اَلتَّبَارُ - ہلاک شدن وفعل لغة فیہ -

اَلتَّمْرُ - خرما دادن -

اَلثَّمْرُ - پختہ شدن میوہ وجد الشی استیصالہ

اَلْجَزْرُ - بریدن خرما -

اَلْحَتْرُ - اندک دادن وبیوند در دامن خیمہ دادن ونگریستن وکندشدن چشم از مسافت ودور

اَلْحَفْرُ - زمین کندن وشوخ گرفتن بن دندان وفعل فعلاً لغة رديئة فی ہذا ولا غر کردن -

اَلْحَقْرُ - خوار داشتن -

اَلْخَتْرُ وَالْخُتُوْرُ - عذر کردن ولفعل لغة

اَلْخُسْرُ وَالْخَسَارَةُ - کاستن وفعل لفعل لغة وکلاہما قرئ بالاول من ابی بردة ولا تخسروا المیزان -

اَلْخَسْرُ - چیزی بدازمیان نیک بیرون کردن -

اَلْخَطْرُ وَالْخَطَرَانُ وَالْخَطِيْرُ - ونبال برداشتن شتر الْخَطَرَانُ - خرامیدن وجنبیدن نیز خطران

اَلرَّسْحُ - ارتفاعہ واتخاضہ للطعن - ٧٠

اَلْخَفْرُ وَالْخَفَارَةُ - زینہار دادن وعہد بجاے آوردن -

اَلْخَمْرُ - خمر دادن ومنہ اَلْخُمُوْرُ وشرم داشتن وپوشیدن گواہی -

اَلدَّفْرُ - الدفع -

اَلزَّبْرُ - تہدید کردن ونبشتن -

اَلدَّخِيْلُ اَلتَّنَفُّسُ - بشدة وفعل لفعل لغة فیہ

اَلذَّفْرُ - برداشتن بار اَلذَّفِيْرُ - اول بانگ خر ونالیدن والاسم منہ اَلذَّفْرَةُ

اَلزَّمْرُ - بانگ کردن شتر مرغ -

اَلسَّفْرُ - رفتن ومعنی روی برہنہ کردن ونبشتن اَلسِّفَارَةُ - نیک کردن میان قوم اَلسُّفُوْرُ - بسفر شدن وسفرت البعیر بالسفار وہی حدیدة توضع علی انف البعیر مکان الخطام من انف الفرس ربما کان خیطاً یشد علی خطام البعیر ویدار علیہ ویجعل العقبة زماماً

اَلتَّنْخِيْرُ - بانگ کردن خر -

اَلصَّبْرُ - شکیبائی کردن وباز داشتن ویقال قبل فلان صبرا وحلف صبرا اذا حبس علی القتل حتی یقتل او علی الیمین حتی یحلف

اَلصَّفِیْرُ۔ سخن لیدن۔
اَلضَّبْرُ۔ دستہ کردن کتاب ونحوہ وثب الفرس جامعًا قوائمہ۔
اَلضَّفْرُ۔ تافتن رسن بافتن گیسو ونحوہ ودویدن
اَلطَّحْرُ۔ اَلذَّحْرُ ولیفعل لغۃ فیہ عن القتیبی۔
اَلطَّفُوْرُ۔ اَلْوَثُوْبُ۔
اَلْعَتْرُ وَالْعِتْرَانُ۔ جنبیدن نیزہ وَالْعَتْرُ عتیرۃ گشتن وہی ذبیحۃ کانت تذبح فی رجب فی الجاھلیۃ۔
اَلْعَجْرُ۔ گردن بدو در آوردن ومدّہ
اَلْفَرَسُ فِیْہِ نحو عجزہ فی العدو ثم قیل مرّ الفرس یعجز عجزًا اذا مرّ مرّ سریعًا۔
اَلْعَذْرُ وَالْعُذْرِیُّ۔ معذور داشتن ومنہ الحدیث من یعذرنی من رجل ای من یقوم بعذری ان کافأتہ عن سوء صنیعہ ولا یلومنی بل یلومہ۔ اَلْعُذْرُ سر افسار بر اسپ کردن ولیفعل لغۃ وختنہ کردن ویسیار عیب شد ان عذرہ اللہ من العذرۃ فعذر وہو معذور اذا حاج بوجع الحلق من الدم اَلْعُذْرُ المنع الزود۔
اَلْعَسْرُ وَالْمَعْسُوْرُ۔ وام خواستن در وقت تنگدستی غریم ولیفعل لغۃ والمفعول مثل المعسور والمعقول وغیرہما لایکون مصدرًا عند سیبویہ البتۃ ویتاول علی انہ صفۃ قال واستغنی بہذا عن غیرہ وعند غیرہ یجوز ان یکون مصدرًا اَلْعُسْرُ وَالْعَسَرَانُ۔ نبال برداشتن شتر ولیعسر بالبار وعسرت المراۃ اذا عسر ولادھا۔
اَلْعَشْرُ۔ دہم شدن ودہ بکردن۔
اَلْعَصْرُ۔ افشردن انگور وزیتون وغیرہ وعصر القوم ای مطروا ومنہ قولہ تعالیٰ وفیہ یعصرون ای ینجون من العصر وہو المنجات۔
اَلْعَفْرُ۔ در خاک مالیدن کشن دادن خرما وعفر النزع ان یسقی سقیۃ ثم یترک لیاسا لا یسقی فاذا عطش سقوہ فیصلح علی ذلک
اَلْعَقْرُ۔ پے کردن وریش کردن وسرخ خرما بریدن وفی الحدیث ان لا یعقر مواشیا ای لا یقطع شجرا وفی حدیث آخر لیعقرن اللہ اسدا یعلمکم اصلہ من عقر النخل وہو ان یقطع رؤسہا فیتیبس۔
اَلْعَکْرُ۔ حلہ بدن برکسی اَلْعَکُّ وَالْعُکُوْرُ واگردیدن والغایر لیفعل ولیفعل۔
اَلْغَدْرُ۔ بیوفائی کردن۔
اَلْغَفْرُ۔ بخشیدن وداداشتن۔
اَلْمَغْفَرَۃُ وَالْغَفْرُ وَالْغُفْرَانُ۔ آہرزیدن اَلْغَفْرُ۔ وا پوشیدن وبار در بار دادن کردن

وباسر شدن بیماری و جراحت

اَلْفُدُرُ۔ اَلْفُدُوْرُ۔ والغابر یفعل ویفعل

اَلْفَسْرُ۔ ہموار کردن ونظر الطبیب الی الماء

اَلْفَقْرُ۔ پشت کسے شکستن و فقرت انف البعیر اذا حززتہ بحدیدۃ ثم جعلت علی موضع الحز الجریر وعلیہ قرملوی لتذللہ بذلک وترویضہ۔

اَلْقَذْرُ۔ بوی گوشت دمیدن در وقت پختن ربریان کردن وفعل یفعل لغۃ فیہ۔

اَلْقَدْرُ وَالْقُدْرَۃُ وَالْقُدْرَانُ وَالْقِدْرُ وَالْقِدَارَۃُ۔ توانا شدن ویعدی بالی وفعل یفعل یفعل لغتان فیہ اَلْقَدْرُ۔ تنگ داشتن۔

اَلْقَسْرُ۔ بستم بکارے داشتن۔

اَلْقَشْرُ۔ پوست باز کردن والغابر یفعل ویفعل

اَلْقَمْرُ۔ قمار بردن ویفعل لغۃ عن القتیبی

اَلْکَسْرُ۔ شکستن وضم الطائر جناحیہ عند الانقضاض

اَلْکَشْرُ۔ کماریدن و دندان برہنہ کردن۔

اَلْکَفْرُ۔ پوشیدن۔

اَلنَّبْرُ۔ بہمہ کردن وبرداشتن۔

اَلنَّعْرُ۔ نعرہ زدن و در فتنہ برجستن۔

اَلنَّفْرُ وَالنُّفُوْرُ۔ بسفر بیرون شدن۔

اَلنَّفْرُ۔ بیرون شدن حاج از منا۔

اَلْبَهْرُ۔ بریدن گوشت۔

اَلْهَدْرُ وَالْهُدَرُ۔ باطل شدن خون۔

اَلْهَدِیْرُ۔ بانگ کردن کبوتر۔ اَلْهَدْرُ۔

وَالْهَدِیْرُ وَالتَّهْدَارُ۔ جوشیدن شراب

وَالْهَدْرُ وَالْهَدِیْرُ۔ بانگ کردن شتر کشتن

وضربہ فہدرت دیتہ ھُدُوْرًا ای سقطت

اَلْهَذْرُ وَالتَّهْذَارُ۔ بسیار گفتن والغابر یفعل ویفعل وفی الحدیث تہذرون الدنیا ای تتوسعون فیہا۔

اَلْهَرْرُ اَلْبَذْرُ اَلْهَصْرُ۔ شکستن وفی الحدیث ثم ھصر ظہرہ ای ثنا دثنیا شدیدا فی استواء من رقبتہ ومتن ظہرہ ولا یقوسہ ولا یتحادب فی رکوعہ وہصرت۔

اَلْغَضْنُ وَالْغَضْنُ۔ اذا اخذت براسہ واملتہ الیک وفی الحدیث فہصروا الی لطنہ ای ضبعیہ

اَلْتَّرُوْرُ۔ سخت شدن۔

اَلْجَلْزُ۔ پے کردن برجای۔

اَلْجَمْزُ۔ دویدن ویفعل لغۃ فیہ ولکلاہما قرار انس کولوا الیہ وہم یجمزون مکان یجمزون

اَلْجَلْزُ۔ پوشیدن دمنہ الجنازۃ۔

اَلْحَفْرُ۔ فاسپوختن وفاجنبانیدن۔

اَلْحَمْزُ۔ حرافۃ الشیء وحمز الہم قلبہ ای حرقہ

اَلْخَبْزُ۔ نان پختن ونان دادن ونیک راندن

والترکیب یدل علی خبط الشئی بالید۔
اَلضَّفْزُ۔ علف در دہن تشنہ کردن و برجستن
وسعانی الحدیث وجماع کردن و پویہ رفتن۔
اَلْعَجْزُ وَالْعَجْزَۃُ۔ ناتوان شدن
وَالْمِعْجَزُ۔ بکسر الجیم شاذ وکذلک کل ما کان
علی ہذا الوزن من باب فعل یفعل فالقیاس
مَفْعَلٌ بفتح۔
اَلْعَشَنَّانُ۔ مشیۃ المقطوع الرجل۔
اَلْعَکْرُ۔ باہم آمدن۔
اَلْعَرْسُ۔ بسپوختن ونجوہ و پای در رکاب
کرازیوست خوب باشد نہادن۔
اَلْغَمْزُ۔ بچشم نمودن وسخت افشردن و
غمز الدابۃ من جلہا وغمزت۔
اَلْکَبْشُ۔ مثل غبطت۔
اَلْغَرْسُ۔ جدا کردن نصیب۔
اَلْقَفْزَانُ وَالْقَفْزُ۔ برجستن۔
اَلْکَنْزُ۔ گنج نہادن وخرما در بار دان نہادن۔
اَللَّبْزُ۔ بجوروں وضرب الناقۃ تجمع خفہا۔
اَلْمَزُّ۔ عیب کردن والغابر یفعل ویفعل
واصلہ الاشارۃ بالعین ونحوہا ولمزہ لمزا ای
ضربہ ودفعہ۔
اَلنَّبْزُ۔ لقب نہادن۔
اَلنَّفْزَانُ۔ بالفار برجستن۔

اَلْہَمْزُ۔ حرف را بہمزہ کردن وانشردن و
عیب کردن وہمزہ ہمز امثل لمزہ لمزا۔
اَلْجُلُوْسُ وَالْمَجْلِسُ۔ نشستن المجلس
بنجد شدن۔
اَلْحَبْسُ۔ باز داشتن۔
اَلْجَدْسُ۔ برگمان گفتن وبشدن در زمین
نہ بصیرت وبیفگندن وفرو خوابانیدن شتر وحدت
بسہم ای رمیت بہ۔
اَلْخَلْسُ۔ ربودن۔
اَلْخَمْسُ۔ پنجم شدن وپنج بکردن۔
اَلدَّفْسُ۔ الضرب بالرجل وقیل العدو شدۃ فی الصدر
بالرجل۔
اَلسَّدْسُ۔ ششم شدن وشش بکردن۔
اَلضَّرْسُ۔ دندان برتیز نہادن وجز آن بزدیدن
جاہ بسنگ ضرسہم الزمان ای شدد علیہم ظفوس
الدہر وفوزہ منیۃ۔
اَلطَّلْسُ۔ اَلطَّمْسُ محو کردن۔
اَلْعَبْسُ وَالْعُبُوْسُ۔ روی ترش کردن۔
اَلْحَبْسُ۔ باز داشتن لمذکار سخت وسخت
گرفتن چیزے۔
اَلْعَدْسُ۔ بشدن در زمین نہ بر ہدایت
وبرگمان گفتن وشدۃ الوطی۔
اَلْعَفْسُ اَلْحَبْسُ والابتداء ایضا وسوق الابل

اَلْعَكْسُ - رد کردن آخر الشیٔ فی اولہ و بنی شتر
بادست وی بستن تا رام شود و منہ الحدیث
اعکسوا انفسکم ای اندعوھا و کفوھا و شیر بر خورد کیختن
اَلْعَلْسُ - شراب خوردن -
اَلْفَرْسُ - درخت نشاندن -
اَلْغَطْسُ وَالْغَمْسُ - باب فرو بردن -
اَلْفَرْسُ - گردن فرو شکستن و اصل الفرس
دق ثم عیر کل قتل فرسا و قد نہی عن الفرس
فی الذبح و ہو کسر عظم الرقبۃ قبل ان یبرد -
اَلْفُطُوْسُ وَالْفَقُوْسُ - بمردن لقمہ
خایہ تباہ کردن مرغ -
اَلْقَبْسُ - کسے را علم آموختن و آتش دادن
و طلب کردن آن -
اَلْقَرْسُ - سخت شدن سرما و افسردن آب -
اَلْقَلْسُ - قی کردن و کف انداختن شراب -
اَلْكَبْسُ - انباشتن و جائے ناگاہ بغارت
و گرفتن و سر در جامہ فرو بردن -
اَلْكَدْسُ اسراع المشقل فی السیر العطاس ایضا
و فی الحدیث و کمدوس فی نار جہنم ای مدفوع
یقال تکدس الانسان علی راسہ اذا وقع و کدسہ غیرہ
اَلْكَنُوْسُ - در آشیان شدن اہو گوزن و سگ وحشی
اَللَّبْسُ - پوشیدہ کردن قرئ و لیلبسوا
علیہم دینہم بفتح الباء و یجوز ان یکون لغۃ غیر مشہورۃ

ویجوز ان یراد بہ شدۃ المخالطۃ فی دینہم فشبہ
بلبست الثوب فحمل علیہ -
اَلْطَسُ - الوطی الدقیق الشدید -
اَلْمَلْسُ - بکاس کردن در بیع و باز ستدن
اَلنَّبْسُ سخن گفتن و یستعمل فی النفی یقال ما نبس بکلمۃ
اَلنَّقْسُ بچشیم کردن -
اَلنَّمْسُ - پوشیدن راز گفتن با کسے -
اَلْهَجْسُ - چیزے در دل افتادن -
اَلْهَرْسُ - کوفتن و منہ الہریسۃ -
اَلْهَلْسُ - لاغر کردن و رجل ملہوس العقل
ای مسلوبہ و قد ھلس -
اَلْهَمْسُ - آواز نرم دادن -
اَلْحَرْشُ - صید کردن سوسمار و منہ الحدیث
نیفر من الحرش یعنی الخدیعۃ و خراشیدن -
اَلْحَفْشُ - آب دیدن از مطہرہ و گرد کردن
و الفرس یحفش ای یاتی بجری بعد جری
و سیم یحفشون علیک ای یجمعون و یتالبون -
اَلْحَنْشُ - صید کردن و بدو در آوردن
اَلْخَدْشُ - خراشیدن -
اَلْخَرْشُ - شلہ و الکسب ایضا -
اَلْعَمْشُ - افزون شدن -
اَلْغَبْشُ - تاریک شدن شب -
اَلْقَرْشُ - گرد کردن و کسب کردن

بہ سمیت قریش دہی فی الاصل دابۃ فی البحر۔
اَلْفَشُّ۔ فراہم آوردن از جایہا۔
اَلْکَدْشُ۔ اَلْخَدْشُ والکسب السوق الشدید
اَلْخَدْشُ النَّتْشُ۔ چیزے بمنقار از جائی بیرون کردن ومانتشت منہ شیئا ای ما اصبت
اَلنَّکْشُ۔ آب ہمہ بکشیدن از چاہ۔
اَلْہَبْشُ۔ الجمع والکسب۔
اَلْہَرْشُ۔ درہم بستن سگ یقال ہمش القوم وہوان تجرکوا ویغلی بعضہم فی بعض۔
اَلْحَرْصُ۔ دریدن جامہ در کوفتن۔
اَلْخَرِصُ۔ آرزوے والنعت حریص وفعل کفعل فیہ لغۃ قلیلۃ۔
اَلْخَبْصُ۔ خلط الشیٔ بالشیٔ ومنہ الخبیص عربت السماء عرضا دام برقہا۔
اَلْعَفْصُ۔ رشتہ بر سر شیشہ بستن۔
اَلْعَقْصُ تافتن موے۔
اَلْغَلْصُ۔ قطع الغلصمۃ غمصا ای استعفرہ ولم یرہ شیئا یقال غمص فلان النعمۃ اذا لم یشکرہ وغمصت علیہ قولا قالہ ای عبتہ علیہ وہو مغموص علیہ ای مطعون فی دینہ وفعل کفعل فعلا وفعلا لغۃ فی ہذا التکیب عن الفارابی وغیرہ والاخبار تدل علی الکسر منہا قولہ وغمص الناس والتغمص [illegible]

اَلْفَرْصُ۔ بریدن وشگافتن وبر فریضہ زدن
اَلْقَبْصُ۔ بسر انگشتان فراگرفتن والقبص الخفۃ والنشاط والنعت قابض عن الفارابی واوردہ الجوہری فی باب فعل بالکسر قال ومصدرہ اَلْقَبَصُ والنعت قابص قلص الظل ای نقص الماء ای ارتفع فی البیر والشفت ای انزوت والثوب ای انزوی بعد الغسل ومصدر الجمع۔
اَلْقَلْصُ واکثر ما یقال فی انضمام شیٔ بعضہ الی بعض۔
اَلْقَنْصُ۔ صید کردن۔
اَلنَّکْوُصُ وَالنَّکِیصُ وَالنُّکُوصُ۔ بر گشتن عن امر وفعل وفعیل لغۃ۔
اَلنَّمْصُ۔ موی برشتہ از روی بکندن زن ومنہ الحدیث لعن اللہ النامصۃ۔
اَلْجَرْضُ۔ فرو بردن آب بہ ہن برانبوہ خشم ویعدی بالباء ویقال ہو یجرض نفسہ ای یکاد یقضی۔
اَلْحَبْضُ۔ تیر در پیش تیر انداز افتادن وحق کسی باطل شدن وکم شدن آب چاہ۔
اَلْحَفْضُ۔ بچوب خم دادن چیزی از دست نگہدارن
اَلْخَفْضُ۔ فرو داشتن آواز وخوش عیش گردانیدن وگشتن ونرم رفتن شتر وخفض کردن حرف وہو فی الاعراب بمنزلۃ الکسر فی البناء فی مواضعہا الخوامس الخفض

اَلرَّبُوْض - فرو خفتن گاو و گوسپند و آب وسنگ و منه الحدیث فاربضوا فی دار هم طیبا نفیل اقم فی دار هم آمنا لا تبرح کانک ظبی فی کناسه قد امن حیث لا یدری انسیا و قیل امره الهم کالمتوحش لانه بین ظهرانی الکفرة فمتی رابه منهم نفر عنهم شارد اَلْعَرْبُوْض فی الکبش کالجثوم فی النحل

اَلرَّفْض - پراگنده کردن شتر در چراگاه

اَلرَّفُوْض - پراگنده شدن ایشان -

اَلرَّمْض - گوسپند با پوست در زیر خاکستر وسنگ کردن تا پخته گردد و بکان در میان قوم سنگ نهادن و بران کوفتن تا تنگ گردد و یفعل و یفعل لغة

اَلْعَرْض پیش آمدن یقال عرض له امر کذا و عرضت له الدواب وعرضت له لکنه لغیا عرضا لکن ابی زید و مر فی فلان فما عرضت له و ما عرضت له و عرضت له الخان جبدتان و آشکارا کردن و عرضه کردن و بدل دادن و عرض الرجل اذا اتی العروض و هی مکة و المدینة و ما حولها و عرضت الناقة اذا اصابها کسر او آفة -

اَلْغَرْض - پر کردن و گم شدن و تیز رفتن دوان

اَلْفَرْض - فریضه کردن و عطا دادن و من اصل الفرض الحز فی الشیء یقال فرضت الزند و السوک

اَلْفَرُوْض - بیرون شدن گاو و یفعل لغة فی

اَلْقَبْض - بشتافتن و منه صافات و یقبضن فی احد القولین و بشتاب راندن و فراگرفتن پنجه -

و تنگ کردن و تنگ شدن فلان ای مات فهو مقبوض

اَلْقَرْض - بگشتن از چیزی و منه تقرضهم ذات الشمال ای تجیء الشمال و شعر گفتن و بریدن نباخن بیراهی و بریدن موی عانه و بداشتن و التکسیب یدل علی القطع کرضت الناقة اذا لفظت من ربع حملها و الفعل کرض

اَلنَّبْضَان وَالنَّبْض جستن رگ -

اَلنَّلْط - مصدر نلط الشیء اذا القی بعضه فوق بعض و هو فی الحدیث -

اَلْجَلْط - دروغ گفتن و سرستدن و منه خبط عشواء و خبطت الرجل اذا نعت علیه من غیر معرفة بینکما -

اَلْخَرْط - راندن دار و شکم را و منه الحدیث خرط علینا الاحتلام ای ارسل و در چرخ بردن چوب و منه رجل مخروط اللحیة ای فیها طول من غیر عرض -

اَلْخَلْط - آمیختن -

اَلْخَمْط - گوسپند بپوست بریان کردن

اَلرَّبْط - بستن و الفعل و یفعل -

اَلشَّمْط - آمیختن -

اَلضَّبْط - نگاهداشتن -

اَلضَّرْط الجبن -

اَلْعَبْط - کشتن بهیمه بی علت و شتافتن -

و دروغ گفتن بے عذر و فی الحدیث ان یغبطوا ضروع الغنم ارادلا یغبطوا ای لا یعقروھا فیدموھا من العبیط۔

اَلْغَبْطُ۔ اَلْقَرْطُ و یستعمل فی العنز۔

اَلْغَبْطُ۔ بر مجیدن گوسفند تا فربہ شود یا نہ

اَلْغِبْطَۃُ وَالْغَبْطُ۔ نعمت کسی را آرزو بردن بے آنکہ زوے چیزے برود بخلاف الحسد۔

اَلْقُسُوْطُ۔ بے دادی کردن۔

اَلْقَشْطُ وَالْقِشْطُ۔ چیزے از روی چیزے دابردن و کشطت البعیر کشطا نزعت جلدہ و الایقال سلختہ۔

اَللَّبْطُ۔ اللزج فی جمیع احکامہ و فی الحدیث النبی صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم فتشظھا اللہ بالجبال ای فرج من الارض الجبال فصیرھا اوتادا لھا قال الدرید

اَللَّشْطُ۔ غمز الشیٔ تیطد۔

اَلْمَخِیْطُ۔ باد از سینہ برآوردن۔

اَلنَّشْطُ۔ از زمینی بزمینی شدن و منہ قولہ تعالیٰ والناشطات نشطا یعنی النجوم تنشط من برج الی برج و بستن رسن بکرہ کہ آسان باز نشود و کشیدن دلو از چاہ بے بگرہ و بہذا فسر و الناشطات نشطا و معناہ الملائکۃ تنشط ارواح المومنین کما تنشط الدلو من البئر فالنشط الجذب باللین و النزع بخلافہ۔

اَلنَّفِیْطُ۔ بدمیدن بینی بزر و لغۃ فی النفیت

اَلْھَبْطُ۔ فرود آوردن و کاستہ کردن بہاء آخر بان اَلْھُبُوْطُ۔ فرود آمدن و یفعل بالضم لغۃ ایضا و منہ قراۃ الاعمش لما یھبط من خشیۃ اللہ و کاستہ شدن بہار آن۔

اَلْھَرْطُ۔ درعرض کسے افتادن۔

اَلْھَمْطُ۔ الظلم و الخبط و الاخذ بغیر ایضا

اَلْغَلْظُ وَالْکَنْظُ۔ سختی رسیدن و سختی رسانیدن

اَلْقَرْظُ۔ پیراستن دیم ببرگ سلم۔

اَللَّفْظُ۔ گفتن و از دہن بیندا ختن۔

اَلرُّجُوْعُ وَالرَّجْعُ وَالْمَرْجِعُ۔ باز گردیدن

اَلرَّجْعُ۔ باز گردانیدن اَلرَّجَاعُ۔ وانمودن شتر کہ بچہ دارد و مندا و الرَّجْعُ وَالرُّجْعَانُ جواب مہ باز فرستادن

اَلرَّضْعُ وَالرَّضَاعُ وَالرِّضَاعَۃُ شیر خوردن

اَلنُّزُوْعُ۔ کشیدہ شدن و یعدی بالی القلیل نزع الی البیہ فی الشبہ ای ذھب بالی الیتادن و یعدی بعن۔ اَلنَّزْعُ۔ برکندن چیزے و منہ قولھم فلان فی النزع ای فی قلع الحیاۃ و کمان کشیدن وَالنِّزَاعُ آرزو مند گشتن و یعدی بالی و نزعت الحبل اذا جرت طلقا ای شوطا

اَلْجَفُّ۔ تکبر کردن وَالْجَفِیْفُ۔ الصوت من الجوف و ھو اشد من الغطیط و ھو فی

الحدیث وجدف الطائر جدوفا اذا کان مقصوصا فراتیہ اذا طار کانہ یردد جناحیہ الی خلفہ وجدف السفینۃ ضربہا بالمجداف۔

اَلْجُذَافُ - بریدن مرغ وشتافتن در رفتن وجذف الطائر مثل جذف۔

اَلْجُزَفُ - بگزاف کردن فارسی معرب۔

اَلْحَذَفُ - بیفگندن چیزی سوی کسی انداختن۔

اَلْحَرَفُ - کسب کردن از بہر عیال و حرفت الشئ عن وجہہ حرفا۔

اَلْحَصَفُ - خرمای بد از میان نیک بیرون کردن

اَلْحَلَفُ وَالْحِلْفُ وَالْمَحْلُوْفُ - سوگند خوردن

اَلْحَذَفُ - سنگ انداختن بانگشت۔

اَلْخَسَفُ - بزمین فرو بردن - اَلْخُسُوْفُ بزمین فرو شدن وچشم بسر فرو شدن وبگرفتن ماہ وفی الحدیث خسف بہم عین الشعری استنبط لہم عین الشعری ای دلّ الطریق الیہ وہو ماخوذ من الخسیف وخشف الانسان خشفا من الخشفۃ وہو الحس والحرکۃ وخشف الثلج ونحوہ فی شدۃ البرد وتسمع لہ خشفۃ عند المشی۔

اَلْخَصَفُ - برہم نہادن ونعلین وانچہ بدان مانند دوختن اَلْخِصَافُ - نہ ماہہ بچہ بیفگندن شتر فہی ناقۃ خصوف۔

اَلْخَضَفُ - النَّطِرُ۔

اَلْخَطَفُ - ربودن وخَطِفَ اصح وافصح

اَلْخَطَفَانُ - زود در رفتن شتر۔

اَلْخَلَفُ - آب کشیدن۔

اَلْخَنَافُ - ان یلوی البعیر انفہ من الزمام قلبہ خُفَّ یدہ الی وحشیہ ایضا الخانف الذی یتشمخ بانفہ من الکبر ومنہ ابو مخنف لوط ابن یحیی من نقلۃ السیر۔

اَلدَّلِیْفُ - گام خورد نہادن ودلفت الکتیبۃ فی الحرب ای تقدمت اَلدَّلْفُ نرم رفتن پیر۔

اَلذَّرَفَانُ - سست رفتن اَلذَّرِیْفُ وَالذُّرُوْفُ وَالذَّرَفَانُ وَالتَّذْرَافُ رفتن اشک۔

اَلرَّضَفُ - داغ کردن بسنگ وشیر ودیگ گرم کردن بران۔

اَلزَّرَفُ - بشتافتن۔

اَلتَّشَوُّفُ وَالشُّفُوْفُ اَلصَّدَفُ وَالصُّدُوْفُ بکشتن۔

اَلصَّرَفُ - بگردانیدن وتزئین الحدیث بالزیادۃ فیہ وصرف الدراہم بالدنانیر معروف

اَلصَّرِیْفُ - جرست کردن دندان شتر ودر سرای وگردنای وبکرہ چاہ۔

اَلصِّرَافُ وَالصُّرُوْفُ - بکشتن آمدن سنگ

اَلذَّبْقُ - موے بر کندن -
اَلزَّلْقُ - موی سترون وبخیز انیدن ومنه قرار الیزلقونک بفتح الیاء زلقت الفرس شکلت فی قوائمه الاربع -
اَلسَّبْقُ وَالسِّبَاقُ - پیشی گرفتن -
اَلسَّرْقُ وَالسَّرِقَةُ - الاول بفتح الراء والثانی بکسرها دزدی کردن تقول سرق منه مالا ورجا قالوا سرقه مالا -
اَلسَّفْقُ - در فاکردن وبمعنی الصفق فی البیع والبیعة رایته فی الحدیث وجهان السین قد تبدل مکان الصاد مع القاف وما حرف معدودة
اَلسَّلْقُ - بزبان آزردن ومنه سلوقلم بالسنة حداد ای جهروا فیکم بالسوء من القول وخایه کواژه کردن ویکبارگی گوشه جوال درهم افگندن وسنان باز افگندن وبانگ کردن ومنه الحدیث لیس منا من حلق وقیل معناه ان تمرش المراة وجهها وتصکه وجرب کردن چیزی وفی الحدیث وقد سلقت لنا فواهنا ای خرج بها السلاق -
اَلشَّهِيْقُ وَالتَّنَهُّقُ وَالشُّهُوْقُ - عند بعضهم آخر بانگ خر وفعل الفعل لغة فیه ویقال تنهق فلان شهقة فمات ای صاح صیحة والاصل تنهق ارتفع ومنه النشاهق -

اَلصَّفْقُ وَالتَّصْفَاقُ - واگردانیدن -
وَالصَّفْقُ - چشم فرو خوابانیدن وبمعنی قرار کردن ودست بر هم زدن بیع یا به بیعت ویعدی باللام
اَلصَّفْقُ - الضرب الذی یسمع له صوت یقال صفقته الریح وصفقت العود اذا حرکت اوتاره
اَلصَّلْقُ - آواز بلند برداشتن وبمعنی صاعقة -
اَلطُّفُوْقُ وَالطَّفْقُ - در ایستادن در کاری
اَلعَتْقُ وَالعِتَاقُ وَالعَتَاقَةُ - آزاد شدن والنعت عتیق وعاتق وَالعَتَقُ - از بیش شدن
اَلعَذْقُ - کسی را بعیبی معروف کردن وبریدن شاخ خرما وبار بیاوردن اذخر -
اَلعُرُوْقُ - بشدن در زمین -
اَلعَزْقُ - تنگا فتن زمین بکاند -
اَلعَفْقُ - بتازیانه وعصا زدن وبسیار گشنی کردن وسرعة الایراد وکثرته والحبق ایضا
اَلغَسَقَانُ وَالغَسَقُ - دویدن آب از چشم وزرداب از جراحت الغُسُوْقُ تاریک شدن چشم
اَلغَنَقُ - بتازیانه زدن ومنه الحدیث وغفقنی بالدرة ای ضربنی ضربا خفیفا وان ترادلا بل کل ساعة
اَلغَلَقُ - در بستن وهذه لغة متروکة
اَلفَلَقُ - تنگا فتن -
اَللَّفْقُ - بهم باز دوختن -

ف حلق وسلق الی آخر الحدیث ۱۲

اَلْمَزْقُ - سرگین افگندن مرغ والغابر یفعل ویفعل ودریدن -
اَلنَّطْقُ وَالْمَنْطِقُ سخن گفتن -
اَلنَّعِیْقُ وَالنَّعَاقُ وَالنُّعْقَانُ وَالنَّعْقُ بانگ برگوسپندان ومنه اَلنَّعِیْقُ بانگ کردن کلاغ
اَلنَّهِیْقُ وَالنَّهَاقُ - بانگ کردن خر وفعل یفعل عن الفارابی لغة فیه -
اَلْحَبْكُ - نیک بافتن واستوار کردن -
اَلْحَتْكُ وَالْحَتَكَانُ - گام خود نهادن بشتافتن
اَلْحَزْكُ اَلْحَرْقُ اَلْحَشْكُ وَالْحُشُوْكُ گرد آمدن شیر در بیشه ومنه حَرَكَةٌ ظَهِيْرٌ للضرورة
اَلْحُشُوْكُ - گرد آمدن مردمان وبسیار بار شدن خرما بن وضعیف شدن باد والْحَشْكُ اندک بار شدن آسمان -
اَلسَّبْكُ - گداختن سیم وزر آن وازان چیزی ساختن
اَلسَّفْكُ - اشک وخون ریختن والغابر یفعل ویفعل -
اَلشَّبْكُ - اَلْخَلْطُ - والتداخل -
اَلْعَتَاءُ - باد وسیدن بکودیعدی بالباء -
اَلْمُلْكُ - بالضم بادشاه شدن ومنه قرئ بِمَلْكِنَا وبِمُلْكِنَا وَالْمِلْكُ وَالْمُلْكُ - بالحرکات الثلث خداوند شدن ومنه قرئ بِمَلْكِنَا وحکی بالضم فی هذا المصدر عن الاخفش اَلْمُلْكُ

بالفتح زن کردن ونیک سرشتن آرد -
اَلنَّزْكُ - طعنه زدن باکنیزک وطعنه کردن کسے
اَلْهَتْكُ - پرده دریدن -
اَلْهَلَاكُ وَالْهُلُوْكُ وَالْمَهْلَكُ وَالْمُهْلِكُ وَالتَّهْلُكَةُ ومنه من نوادر المصادر - وَالْهُلُوْكُ نیست شدن وفعل ویفعل لغة فیه وعلی هذا قرأ الحسن وابن اسحق ویهلک الحرث والنسل وله وجهان احدهما ان یکون شاذا کابی یابی والثانی ان یکون من باب فعل یفعل غیر انه استغنی عن ماضیه بهلک اَلْهُلْكُ هلاک کردن فی لغة تمیم
اَلْبَتْلُ - جدا کردن -
اَلتَّبْلُ - تباه وبیماری کردن عشق کسی را وتبل الدهر اے افناه -
اَلثَّمْلُ - بر ریق شراب خوردن -
اَلْجَزْلُ - بریدن -
اَلْجَغْوَلُ - شتافتن اَلْجَغْلُ - شتابانیدن وفی الحدیث جغل سمکا ای القی ورمی به -
اَلْجَيْلُ - دام فرو کردن -
اَلْجَدْلُ - ستم کردن -
اَلْجَسْلُ - الرذل -
اَلْجَفْلُ - گرد آمدن وپر شدن آب وشیر بستان وباک داشتن هکذا ویعدی بنفسه وبالباء ومن

نیک باریدن باران وزدودن۔
اَلْحَمْلُ۔ برداشتن بسر و پشت و منہ وسائھم یوم القیمۃ حملاً اَلْحِمْلُ۔ بار داشتن زن ومنہ حملت حملاً خفیفاً وحملاً ثقیلاً بردن و یعدی بعلی و بار کشیدن و کسی را بر ستور خود نشاندن وحمل علی نفسہ فی السلیری جہد ھا فی ذلک الحالۃ پایندانی کردن۔
اَلْخَبْلُ۔ ناقص عقل و اعضا گردانیدن۔
اَلْخَتْلُ۔ فریفتن۔
اَلْخَزْلُ۔ بریدن وفی الحدیث مشی فخزل ای تفکک فیہ۔
اَلْخَسْلُ اَلْحَسْلُ اَلْحَصْلُ وَالْحِصَالُ اَلنَّصْلُ اَلسَّحِیْلُ وَالسُّحَالُ۔ الصوت الذی یدور فی صدر الحمار۔
اَلتَّھْلِیْلُ وَالتَّھَالُ وَالتَّھْلَالُ وَالتَّھْلَلَۃُ بانگ کردن اسپ۔
اَلْحَبْلُ۔ برگ از درخت فاگرفتن و رسن تافتن و بیکان در تیر نشاندن۔
اَلْعَدْلُ۔ داد کردن و یعدی بعلی و برابر کردن چیزے و یعدی الی المفعول الثانی بالباء اَلْعُدُوْلُ۔ بگشتن و یعدی بعن۔
اَلْعَزْلُ۔ عزل کردن از زن و یعدی بعن و باز کردن و معدول کردن۔

اَلْعَسْلُ۔ بالتحریک وَالْعَسَلَانُ بوئیدن اَلْعَسَلَانُ۔ جنبیدن نیزہ۔ اَلْعَسْلُ بگمین در طعام کردن والغابر یفعُل ویفعِل۔
اَلْغَطْلُ۔ مصدر غطلت الکلاب والجراد اذا رکب بعضہا بعضاً فی الصفاد۔
اَلْعَقْلُ وَالْمَعْقُوْلُ۔ خردمند گشتن و دریافتن وَالْعَقْلُ۔ دیت دادن وہو متعد و دیت از کسی دادن و یعدی الی المفعول الثانی بعن و قصاص را دست بداشتن از بہر دیت یقال عقلت لزید دم عمرو فہذا وہو الفرق بین عقلتہ وعقلت عنہ وعقلت لہ ولنگ شتر با دست بستن و قبض آوردن دار و شکم را و موے را بشانہ کردن۔ اَلْعُقُوْلُ۔ برگوہ شدن از کوہی
اَلْغَزْلُ۔ رشتن۔
اَلْفَسْلُ۔ بشستن۔
اَلْفَتْلُ۔ تافتن و باز گردانیدن۔
اَلْفَصْلُ۔ جدا کردن و منقطع کردن خصومت
اَلْفُصُوْلُ۔ از جای بر فتن۔ اَلْفَصْلُ وَالْفِصَالُ۔ از شیر شتر باز کردن۔
اَلْقَرْمَلَانُ۔ العرجان۔
اَلْقَصْلُ۔ بریدن و خوید دادن ستور۔
اَلْقَطْلُ۔ بریدن۔
اَلْقَفُوْلُ۔ خشک شدن۔

اَلْبَکَلُ - بند کردن و تاخیر کردن در دام -
اَلنُّزُوْلُ وَالْمَنْزِلُ - فرود آمدن یقال
نزلتهم ونزلت بهم ونزل الرجل اذا زکم و
اَلنُّزُوْلُ - بمنا آمدن -
اَلنَّسْلَانُ وَالنَّسْلُ - شتافتن -
اَلنَّطْلُ - نطول برخوشیدن ریختن وفی الحدیث
وانفلنا هم خمسین جلاسن بنی هاشم اے
خلصنا الهم خمسین علی البراءة والنفل صلة التفی
سمیت الیمین فی القسامة نفلا لان القصاص ینفی بها
اَلْهَتْلُ وَالْهَتَلَانُ وَالْتِهْتَالُ - باران بارید
اَلْهَدْلُ - جامه وجز آن فروگذاشتن اَلْهَدِیْلُ
بانگ کردن قمری وآنچه بدان ماند از مرغان
اَلْهَزْلُ - لاغر کردن وهزل گفتن اَلْهُزَالُ
لاغر شدن والماضی فَعِلَ -
اَلْهَطْلُ وَالْهَطْلَانُ - ریختن باران اشک
یقال سحاب هاطل وهطل -
اَلْهَزْمُ - دندان پیشین برجای نهادن ودر شتر
شتر والغبر سمنا یفعل ویفعل -
اَلْوَسْمُ - کاریدن -
اَلْوَغَامُ - بانگ کردن آهو وگاو وشتر
ویقال الرجل اذا لم یقصح له عن معنی ما تحدثه
اَلْوَثْمُ - دندان پیشین کسے شکستن -
اَلْوَثْرُ - رخنه کردن -

اَلْجَدْمُ وَالْجُدَامُ - عن الازهری بریدن
اَلْجَرْمُ - گناه کردن - اَلْجَرَّامُ - کسب کردن
والنعت فاعل وفعیل - وبریدن بار خرما
وموی گویند -
اَلْجَزْمُ - ساکن کردن حرف وبریدن
وپرکردن مشک وبریدن خرما وخرکردن آن
اَلْجَلْمُ - بوسیدن وگوشت فراگرفتن که بر
استخوان باشد -
اَلْحَتْمُ - واجب کردن وحکم کردن کار -
اَلْحَثْمُ - دادن -
اَلْحَذْمُ - گرم کردن -
اَلْحَذْمُ - بشتاب خواندن ومنه الحدیث
اذا اقمت فاحذم وبریدن وکل شئ اسرعت
فیه فقد خذمته -
اَلْحَرْمُ وَالْحَرِیْمَةُ وَالْحَرِیْمَةُ وَالْحِرْمَانُ
پیرفذی کردن -
اَلْحَزْمُ - استوار کردن وتنگ برستور بستن
اَلْحَسْمُ وَالْحَسُوْمُ - بریدن بیوستن داغ کردن
اَلْحَشْمُ - بخشم آوردن وتشویر دادن -
اَلْحَطْمُ - الحبق -
اَلْحَطْمُ - شکستن یقال حطمته السن -
اذا هشمه -
اَلْخَتْمُ - سر کردن قرآن تمام کردن وختم الله للخیر

اَلْخَذْمُ - بریدن -

اَلْخَزْمُ - تباه کردن بخیه و بریدن و کم کردن و از راه گشتن ذَمَّتِ البَعِیرُ خَزْمًا بالخزامة وهی حلقة من شعر تجعل فی وترة انفه وتشد فیها الزمام وخزمت الجراد فی العود نظمته

اَلْخَشْمُ - اندرون بینی شکستن -

اَلْخَصْمُ - غلبه کردن کسی را بخصومت وهذا شاذ لان القیاس ان یکون هذا من باب فعل یفعل ومنه قرا حمزة وهم یخصمون -

اَلْخَطْمُ - مهار کردن وفی الحدیث آخر وتاتی الکافر لتخطمه ویقال اَلْخَطْمُ هنا الاثر علی الانف کما یخطم البعیر بالکی -

اَلدَّرْمُ وَالدَّرْمَانُ - گام خورد نهادن ونرم رفتن ستور -

اَلدَّسْمُ - ناپیدا شدن نشان -

اَلرَّتْمُ - شکستن -

اَلرَّتْمُ - مصدر رتمت انفه اذا کسرته حتی ادمیته ورتمت المراة انفها بالطیب طلیته ولطخته

اَلرَّدْمُ - رخنه برآوردن وپاره درجامه دادن

اَلرَّسْمُ - فوق الذمیل -

اَلرَّضْمُ - سنگ برهم نهادن وشوریدن زمین از بهر کشت وخوشیدن بر زمین افگندن شتر ورضمه بالارض ای جلد به الارض -

اَلزَّلْمَانُ - بریدن یقال زلم الله انفه عن الازهری یقال زلمت الحوض فهو مزلوم

ملازمة جانبیة کالثعلب المزلوم

اَلسَّلْمُ - پوست پیراستن بسلم -

اَلشَّتْمُ - دشنام دادن -

اَلشَّرْمُ - شکافتن واندک دادن -

اَلصَّدْمُ - بهم واکوفتن وکاری صعب رسیدن

اَلصَّرْمُ - بریدن سخن کسی را یا بریدن باز خرما

اَلصَّلْمُ - گوش وبینی ازبن بریدن وانچه بدان ماند

اَلطَّسُوْمُ - الطموس علی القلب -

اَلظَّلْمُ وَالْمَظْلَمَةُ - بیداد کردن والظلم مصدر ظلم الوادی اذا کمغ الماء منه موضعا لم یکن بلغه قبل ذلک وظلمت البعیر اذا نحرته من غیر داء ردا القوم اذا سقیتهم اللبن قبل ان یروب ویخرج زبده الارض ذات ظلم ای لم تکن محفورة قط فحفرتها وفی الحدیث فلم نظلما ای لم نعد لاعنه والکیب عند اهل اللغة یدل علی وضع الشئ غیر موضعه -

اَلْعَتْمُ - درنگ کردن وتاریک شدن شب

اَلْعَثْمُ - کژ وادر بستن شکسته وکژ وادر بسته شدن ویغثم بضم الثاء فیه لغة عن الازهری وعن الفراء

اَلْعَذْمُ - دندان گرفتن وملامت کردن

اَلْعَزْمُ وَالْعَزِیمَةُ وَالْعَزِیمُ وَالْعُزْمَانُ دل بر کاری نهادن یقال عزمت علیک بمعنی اقسمت علیک

اَلْعَسْمُ - طمع کردن وکسب کردن -
اَلْعِصْمَةُ - المنع -
اَلْعَصْمُ - الکسب وفی الحدیث عصم بثیابه الیسار قیل الصواب عصب ای بیس وقیل عصم الشریق بفیه عصب واعداء الصق -
اَلْعَکْمُ - رهن بند بربستن شتر وشتم داشتن وعکمت المتاع شددته والبعیر شددت علیه العدل وعکمت الرجل العدل اذا عکمته له مثل جانبته الناقة ای طلبتها له -
اَلْعَلْمُ - بشکافتن آب -
اَلْغَشْمُ وَالْغَذْمُ - بسیار دادن -
اَلْغُسُوْمُ - تاریک شدن شب -
اَلْفَشْمُ - بیداد کردن وشکستن -
اَلْفَدْمُ - مدام بربستن -
اَلْفَصْمُ - شکستن بے جدائی کردن -
اَلْفَطَامُ - از شیر باز کردن والترکیب یدل علی قطع شیء عن شیء -
اَلْقُتُوْمُ وَالْقَتَامُ - سیاه شدن -
اَلْقَشْمُ وَالْقَذْمُ - الغدم -
اَلْقَرْمُ وَالْقُرُوْمُ - ان یاکل الصبی والبهم اول ما یاکلان وَالْقَرْمُ ان یقطع جلیدة من انف البعیر لاتبین ثم تجمع فتترک علی انفه للسمة کانها زیتونة -

اَلْقَسْمُ - واجنبیدن واندیشه کردن کاری تا چون کنی -
اَلْقَشْمُ - چشیدن طعام بدانسان بیرون کردن
اَلْقَصْمُ - شکستن یا جدا کردن -
اَلْقَطْمُ - چشیدن واندان -
اَلْقَلْمُ - سم واندن بیدن -
اَلْکَدْمُ وَالْاِکْدَامُ - گزیدن
اَلْلَّزْمُ - مصدر لزم شیئا بقدم فیه ای کسره واستخرج مافیه لیاکله -
اَللَّسْمُ - تنقیتک الشیء الیابس بیدک -
اَلْکَشْمُ - از بن بریدن بنی -
اَلْکَظْمُ - خشم فرو خوردن - اَلْکُظُوْمُ نشخوار نازدن شتر -
اَلْکَلْمُ - جراحت کردن ومنه قری لتکلمهم
اَللَّثْمُ - رهن بند بربستن وشکستن شتر سنگ را بپای خود آلوده کردن شکستن
اَللَّدْمُ - بر روی زدن ویارد در عارضه والباب یدل علی الصاق شیء بشیء بصر بالغیر
اَللَّطْمُ - الضرب علی الوجه بباطن الراحة -
اَللَّفْمُ - بنی بند بربستن -
اَللَّخْمُ وَالْتَّخْمُ - الزجر والتنفیر -
اَلْنَّسِیْلَمُ وَالْتَّسْمَانُ - وزیدن باد -
اَلْنَّظْمُ - پیوستن -

اَلنَّغْمُ۔ سخن پنہان گفتن والغابر یفعل ایضاً

اَلنَّقْمُ۔ خشم گرفتن یعدی بعلی وکرامیت داشتن چیزی والماضی منہما نقِمَ بالکسر ایضاً

اَلْہَمُّ۔ اندوہ۔ اَلْہَمُّ۔ دندان پیش شکستن۔ اَلْہَتْمُ۔ القشم۔

اَلْہَدْمُ۔ ویران کردن۔

اَلْہَذُّ۔ القطع والاکل بسرعۃ۔

اَلْہَزْمُ وَالْہَزِیْمَۃُ وَالْہَزِیْمُ۔ شکستن لشکر

اَلْہَشْمُ وَالْہَضْمُ وَالْہَضْمُ۔ شکستن ومنہ الہاضوم انہ یہضم الطعام ای ترکتہ۔

اَلتَّبْنُ۔ کاہ دادن کسے را۔

اَلثَّبْنُ وَالثِّبَانُ۔ دامن بر دوختن۔

اَلثَّفْنُ۔ مصدر ثَفَنَتِ النَّاقَۃُ ضربتہ بالثفنات وفی الحدیث فجعل یثفنہا بیدیہ ای یطرحہا۔

اَلثَّمْنُ۔ ہشت کردن وہشتم شدن۔

اَلْحَفْنُ۔ کسی را چیزے اندک دادن۔ واصل الحفن جمع الشی فی کفٍّ وغیر ذلک ولا یکون الا من الشی الیابس کالدقیق ونحوہ

اَلْخَبْنُ وَالْخِبَانُ۔ بکنارہ چیزی بر داشتن وخبنت الطعام اذا غیبتہ واستعدتہ للسفر

اَلدَّفْنُ۔ در زیر خاک کردن۔

اَلدَّبْرُ۔ پیوختن وبزانو زدن شتر کسی

اَلزَّفْنُ۔ پای کوفتن۔

اَلسَّفْنُ۔ پوست باز کردن ومنہ السفینۃ وہی فعلۃ بمعنی فاعلۃ

اَلشَّتْنُ۔ جامہ وجز آن بافتن۔

اَلشَّفْنُ۔ بدبو الشین مع الفاء کسر یعدی بنفسہ وبالی۔

اَلصَّبْنُ۔ قدح شراب ہدیہ وجز آن از کسی بگردانیدن کہ نوبت او باشد وگرفتہ زدن کعقبین

اَلصَّفْنُ۔ قدم ہم باز نہادن ومنہ الحدیث فما صفونا ومعناہ پای ایستادن بر کنارۂ سُم چہارم وفی الحدیث وصفن نیابہ فی سرجہ ای جمعہا۔

اَلضَّبْنُ۔ باز داشتن۔

اَلضَّفْنُ۔ پای تشستگاہ کسی پائیدن وبدست وپای زدن شتر وضفنت بالانسان الارض ای ضربتہا۔

اَلطَّبْنُ۔ آتش در زیر خاکستر کردن تا نمیرد

اَلطَّبَانَۃُ وَالطَّبَانِیَۃُ وَالطَّبُوْنُ۔ الطبن

اَلْعَجْنُ۔ آرد سرشتن وعَجَنَ الرجل اذا نہض معتمداً علی الارض من الکبر

اَلْعَدْنُ۔ مقیم بودن بجای ولیدے بالبا ومنہ جنات عدنٍ وعدنت البلد توطنتہ۔

اَلْعَطْنُ۔ پوست در خور کردن تا نرم شود

اَلْعَطُوْنُ۔ سیراب خوردن شتر وخسیستن

والغابر یفعل ویفعل۔

اَلْغَبْنُ۔ زیان آوردن بر کسے در بیع و شرا
وغبنت الثوب والطعام مثل خبنت۔

اَلْغَصْنُ۔ شاخ بریدن۔

اَلْغَضْنُ۔ باز داشتن۔

اَلْفَتْنُ وَالْفُتُوْنُ۔ در فتنہ افگندن و فتنہ شدن

اَلْفِتْنَةُ وَالْمَفْتُوْنُ۔ آزمودن لفتن سوختن۔

اَلْقَبْوُنُ۔ بشدن در زمین۔

اَلْقَفْنُ۔ گوسپند کشتن از سوی قفا۔

اَلْكَبْنُ۔ باز نور دیدن آب دلو دسنہ الحدیث کبن غدیر سیرابی تنا ہما وکبنت الشئ ثنیته وہو مثل الخبن۔

اَلْكَفْنُ۔ پشم در رشتن۔

اَللَّبْنُ۔ بعصا یا بسنگ زدن۔

اَلْمَتْنُ۔ بر شانہ زدن۔

اَلْهَتْنُ وَالْهَتُوْنُ وَالتُّهْتَانُ۔ باران داشک باریدن۔

ومن المضاعف

اَلثَّابُ وَالثَّبُّ۔ ہلاک شدن و زیانکار شدن

اَلْحُبُّ وَالْمَحَبَّةُ۔ دوست داشتن وہذا شاذ لانہ لایاتی فی المضاعف یفعل بالکسر الا ویتہ کہ یفعل بالضم اذا کان متعدیا ما خلا ہذا الالف

اَلذَّبُّ وَالذَّبِيْبُ۔ نرم رفتن۔

اَلذَّبِيْبُ۔ ہوا سیدن لب از تشنگی

اَلزَّبِيْبُ۔ نزدیک گشتن آفتاب بفروشدن

اَلشَّبَابُ وَالشَّبِيْبَةُ۔ بالیدن کودک۔

اَلصَّبِيْبُ۔ رفتن آب وخون اندک اندک ومنہ جاء فلان قضیبا تقضیبا اذا اشتد حرکۃ علی الشئ

اَلْعَبُوْنُ۔ آنکہ یک روز تب آید دیگر روز نہ وگندہ شدن گوشت۔

اَلْغَبُّ۔ روزی آمدن و روزی نہ و شب گذاشتن بعثت لامور ای صارت الی واخرہا

اَلْقَبُوْبُ۔ خشک شدن گوشت و پوست خرما و جراحت۔

اَلْقَبِيْبُ۔ دندان بہم زدن شیر والعدو تہ الفضا

اَلْكَبُّ وَالْكَبِيْبُ وَالْهَبُّ وَالْهَبِيْبُ۔ بانگ کردن بزر از بہر گشنی۔

اَلشَّتُّ وَالشَّتَانُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلْكَبِيْتُ۔ بانگ نرم کردن شتر وجوشیدن دیگ کوزہ نوکہ در و آب کنی۔

اَلْهَبِيْتُ۔ بانگ کردن شتر بچہ۔

اَلرَّثُّ۔ باران آمدن باندک۔

اَلرَّثَاثَةُ وَالرُّثُوْثَةُ۔ کہنہ شدن جامہ رسن وغیرہما۔

اَلْغَثَاثَةُ وَالْغُثُوْثَةُ۔ لاغر شدن گوشت بفعل لغۃ فیہ وبد شدن آنچہ از غث والغثیث دویدن کہ ہر دو

اَلْمَثِيْثُ وَالنَّثِيْثُ - تراویدن خیک -

اَلنَّجُّ وَالنَّجِيْجُ وَالنُّجُوْجُ - بجوشیدن آب از آوندان و نیز

اَلنَّجُّ - کثرت جستن باد -

اَلدَّجِيْجُ اَلدَّجْدَجَانُ - نرم رفتن ابر وغیرہ

اَلضَّجُّ وَالضَّجَاجُ وَالضَّجِيْجُ وَالضَّجِيْجُ وَالضَّجْضَجَةُ

بانگ کردن -

اَلْجَابُّ وَالْجَاجَةُ - پلید شدن سفیدی چشم

وفعل افعل لغة والمصدر من هذا اللحم ایضا

اَلنَّجُّ - خون دریدن و دویدن از بینی -

اَلسَّحُوْحُ وَالسَّحُوْحَةُ - فربہ شدن گوسپند

اَلصَّحَّةُ - تندرست شدن والنعت صحیح وصحاح

اَلْفَجُّ - بانگ کردن مار وفعل لغة -

اَلْحُوْحُ - کہنہ شدن جامہ -

ومنه الحديث كان اذا سجد حجّ وفي الحديث

آخر كان اذا صلى حجّ قيل معناه تحول من مكان

الى مكان وقيل رفع بطنه عن الفخذ وخوى -

اَلْوَخُّ - درخشیدن اخگر -

اَلْفَخُّ - بخست کردن خفتہ -

اَلْجَدُّ - سخن گفتن بحقیقت - اَلْجَدُّ -

بزرگ شدن در چشم کسے اَلْجِدَّةُ - نوشدن شمشیر

اَلْحَدُّ وَالْحِدَّةُ - تیز شدن شمشیر اَلْحَدُّ

وَالْحِدَّةُ - تیزی کردن بر کسے -

اَلسَّدَادُ وَالسُّدُوْدُ - راست شدن قول

اَلْفَدِيْدُ - بانگ کردن و خراسیدن -

اَلنَّدُّ وَالنِّدَادُ وَالنُّدُوْدُ - رمیدن شتر

اَلْهَدِيْدُ - بانگ کردن بافتادن دیوار وغیرہ

اَلْفَدُّ - تنہا شدن -

اَلْلَذَاذَةُ وَاللَّذَاذُ - خوش شدن -

اَلتَّرُوْرُ - بیتابی دادن والغابر الفعل والفعل و

فی الحدیث فانا احرّک لک ای تحذلک حریرۃ -

اَلْخَرُوْرُ اَلتَّرُوْدُ اَلْخَرِيْرُ - بانگ کردن آب

اَلْزَرِيْرُ - درفشیدن چشم درد -

اَلْعَرِيْرُ - جمع ست کردن قلم و پالان شتر

ومحل نحوہ فاما قراءۃ ابن عباس فصرهن ایک بکسرۃ

الصاد مشدّدۃ الراء مفتوحۃ ومعناہ قطعهن

فهی شاذۃ لتعدّیہا وقرار عکرمۃ فصرهن بضم

الصاد والراء مشدّدۃ جارت علی القیاس -

اَلطَّرُوْرُ اَلتَّرُوْدُ - وغابرہ مثلہ -

اَلْعِرَارُ - بانگ کردن شتر مرغ وبعضهم

یالی ذلک ولا یجیز الاعار اَلْعَرُّ کرہ شدن

اَلْغَرَارَةُ - غافل شدن -

اَلْفِرَارُ - گریختن -

اَلْقَرُّ وَالْقَرِيْرُ - بانگ کردن ماکیان

اَلْقَرَارُ وَالْقُرُوْرُ - آرام گرفتن والغابر

یفعل ویفعل والکسر افصح -

اَلْلَّرِيْرُ - صوت کصوت المخنوق -

اَلْهَرِيْرُ - زنویدن سگ اَلْهَرُ وَالْهَرِيْرُ دشوار داشتن چیزے ویفعل فیہ لغۃ عن المبرد اندوہ در دل ۱

اَلْعِزُّ وَالْعَزَازَةُ - عزیز شدن اَلْعَزُّ وَالْعِزَّةُ - قوی شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ وضعیف شدن عن الفارابی وقال عَزَّ عَلَيَّ مَا اَصَابَ فُلَانًا ای اشتد - ۲

اَلْغَزِيْزُ - دویدن ریم از جراحت -

اَلْنَّنِيْنُ - بانگ کردن آہو و دویدن بر

اَلْحَسُّ - بخشودن وفعل یفعل لغۃ فیہ ۴

اَلْحُشُوْشُ - خشک شدن بچہ در شکم والماضی فعل وقیل فعل - ۵

اَلْفَشِيْشُ - بانگ کردن مار بوست

اَلْكَشِيْشُ - مثلہ بانگ جوشیدن غرو خوردن زمین آب را -

اَلْهَشُّ وَالْهُشُوْشُ - سست شدن -

اَلْبَصِيْصُ - درخشیدن -

اَلشُّصُوْصُ - اندک شدن شیر شتر و سخت شدن عیش

اَلْفَصِيْصُ لُغَيْزٌ اَلْكَصِيْصُ الحرکۃ - والالتواء من الجہد -

اَلْبَضَاضَةُ وَالْبُضُوْضَةُ - نازک پوست شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ - ۶

اَلْبَضِيْضُ - تراویدن آب

اَلْغَضَاضَةُ وَالْغُضُوْضَةُ - تازہ شدن وفعل یفعل لغۃ فیہ -

اَلْنَّضِيْضُ وَالْبَضِيْضُ - ویقال خذ مانضّ لک من دین ای تیسر وفی الحدیث مانضّ لے ما صار ورقًا او عینًا وفی حدیث آخر مانضّ من اموالہم ای ما ظہر وحصل من اثمانہا ۱۰

اَلْغَطِيْطُ - بخست کردن خفتہ وغیرہ وغط البعیر غطیطًا ہدر فی الشقیقۃ وفی الحدیث فغطّنی ای خنقنی واصل الغط الضغط الشدید ۱۱

ومنہ الحدیث الاضر فغط حتی رکض برجلہ ۱۲

اَلْقَطُّ - گران شدن نرخ وفی الحدیث - ۱۳

فَبَعَّ اظہر ای صبّہا صبًّا واسعًا یقال بَعَّ المطر یَبِعُّ اذا اشتد وروی بالثاء یقال ثَعَّ یَثِعُّ بالفتح اذا قاء اراد قذفہا بالبطاء ۱۴

اَلْجُفُوْفُ وَالْجَفَافُ - خشک شدن والفاعل یَجِفُّ ویَجُفُّ اَلْجُفُوْفُ - انکار لشتاں ۱۵

موی از بے روغنی -

اَلْحَفُّ - سادہ کردن بروت وشرف الفرس وغیرہ خفیفًا اذا سمعت دوی جریہ ۱۶

اَلْحَفَّةُ - سبک شدن و در خدمت شتافتن

اَلْجُفُوْفُ - اندک شدن عن الجوہری وبزودی رفتن عن الفارابی -

اَلْدَّفِيْفُ - نرم رفتن و پریدن مرغ

بر روی زمین و فی الحدیث یوکل ما دف
ارض ای حرک بناحیہ فی الطیران کالحمام ونحوہ۔
الزفیف۔ زود رفتن عن الفارابی۔
الزف والزفیف۔ در فشیدن لون
ونبات از سیراب۔
الزفیف۔ شتافتن مردم وشتر مرغ وشتر
الشف۔ افزون آمدن۔
الشفوف والشفف۔ تنک شدن جامہ۔
الشوف۔ گداختہ شدن۔
العف والعفۃ والعفاف والعفاف۔
باز ایستادن از زشتی۔
العفوف۔ سوی باتیغ خاستن خشک
شدن جامہ ونباتہ وجز آن
العفیف۔ زود رفتن۔
البق والابقاق۔ الحق واجب شدن
وسم اوارشدن۔
الخفیق۔ صوت الفرج۔
الفرج۔ الرقۃ باریک شدن۔
الرقۃ۔ تنگ شدن۔
الکفیق۔ آواز دادن جوشیدن دیگ
وفی الحدیث بطونہم تغیق۔
التغیق۔ بانگ کردن غوک کثرد دم مالیان وگربہ
التکوک۔ احمق شدن۔

الترکۃ والترکاکۃ۔ سست شدن۔
البل۔ بہ شدن از بیماری۔
الجلال والجلالۃ۔ بزرگ قدر شدن
الجل والجلال۔ حلال شدن وبے یاء باللام
الجلال۔ واجب شدن وام وعقوبت و
بیان بعلے وبیرون آمدن از حرمت والزام
وزن از عدۃ الحلۃ والحلول بہ بجا لگا،
رسیدن کہ شتن بے انجار وابود الحلول
حالہ یحول وام۔
الدل والدلال۔ ناز کردن۔
الذل والذلۃ والمذلۃ۔ خوار شدن
الذل۔ رام شدن۔
الزل والزلیل والمزل۔ بلغزید قدم
الزلل۔ ذلت افتادن در سخن الاول
کم آمدن سیم در سختن
الضلول۔ دم گرفتن گوشت پختہ یا خام
وفعیل لغۃ ایضا والکسر اقوی الصلیل
آواز دادن آہن ونحوہ۔
الضلال۔ ضایع شدن وہلاک شدن
الضلالۃ والضلال۔ گمراہ شدن
والغابر یضل فیہما لغۃ نجد وہی الفصیحۃ و
یضل وہی لغۃ اہل العالیۃ وفی الحدیث
لعلی اضل ناقتی ای اغیب عن عذاب اللہ

اَلْغَلُّ - کینہ ورشدن و غل البعیر اذا لم یقض
اَلْقَلَّةُ وَالْقُلُّ - اندک شدن -
اَلْکَلُّ وَالْکِلَّةُ وَالْکَلَالَةُ وَالْکُلُوْلُ - کند شدن زبان و شمشیر و باد چشم اَلْکَلَالُ
وَالْکَلَالَةُ - ماندہ شدن مرد م و شتر
اَلْکَلَالَةُ - بے پدر شدن و بے فرزند شدن
اَلتَّمَامُ - تمام شدن -
اَلْجُمُوْمُ - دم گرفتن گوشت بریان و نخیتہ
اَلدَّمَامَةُ - زشت رو ئی شدن و الغابر یفعل
و یفعل والماضی فعل و فعل بالضم و ہذا شاذ -
اَلذَّمِیْمُ - آب بینی و دیدن -
اَلرَّقَّةُ - بوسیدہ شدن استخوان -
اَلرَّمِیْمُ - نرم دیدن -
اَلرُّمُوْمُ - نرم رفتن -
اَلْحَنِیْنُ - آرزومند شدن و یعدہ بالی
و باک کردن ناقہ بزاری -
اَلْحَنَانُ - بخشودن و یعدی بعلی -
اَلْحَنِیْنُ - کابکار فی الانف والضحک فی الانف
اَلدَّنِیْنُ - الذمیم -
اَلدَّنِیْنُ - خرو شیدن -
اَلضَّنُّ وَالضَّنَانَةُ - بخیلی کردن و الغابر
یَضِنُّ و یَضِنُّ والفتح افصح -
اَلطَّنِیْنُ - آواز دادن رو بنہ و مگس و بط
و از غلاف نرو د اسپ و امثال آن -

وَطَنَّ یَطِنُّ طَنَّاتٍ وہو فی الغریب المصنف -
اَلْھَنِیْنُ - نالیدن و گریستن -

من المعتل لقا

اَلْوَثْبُ وَالْوُثُوْبُ وَالْوَثِیْبُ وَالْوِثْبَانُ - برجستن و ثب فی لغۃ حمیر اقعد -
اَلْوُجُوْبُ - واجب شدن و بیفتادن دیوار
اَلْوَجِیْبُ - طپیدن دل -
اَلْجَبَّةُ - فرو شدن آفتاب و بستن بیع
اَلْوَجْبَةُ - بیفتادن دیوار و فی الحدیث فاذا وجب ای مات -
اَلْوُرُوْبُ - رفتن آب -
اَلْوَسْبُ - بسیار گیاہ شدن زمین -
اَلْوُصُوْبُ - دائم شدن -
اَلْوُضُوْبُ - بر کاری ایستادن و فی الحدیث فوا وجب للغسل واجبی ان یخرج کل نقبۃ فی ذکرہ من المار -
اَلْوُقُوْبُ - در آمدن و چشم بکوفرو شدن
اَلْوَقِیْبُ - صوت قنب الفرس -
اَلْوَکْبُ - بر کاری ایستادن اَلْوَکَبَانُ آہستہ رفتن و منہ اشتق -
اَلْھُوْکُبُ اَلْوُلُوْبُ - رسیدن یقال ولب الیک کانما کان ولب اذا ذہب علی وجہہ یقال ابتہ فوہبتہ اَبِتُّہٗ وَاَہِبُہٗ -

اَلْوَقْتُ - پدید کردن وقت تقول وقتہ فھو موقوت اذا بین للفعل وقتا یفعل فیہ ومنہ قولہ تعالیٰ کتابا موقوتا ای مفروضا فی الاوقات

اَلْوَلْتُ - بکاشتن -

اَلْوَلْثُ - العھد بین القوم یقع من غیر قصد او یکون غیر موکد وھو فی الحدیث ویعصارزلہ

اَلْوَدْہُ - خون کشادن ستور وینک کردن میان گروہے -

اَلْوَسِیْجُ - دویدن شتر -

اَلْوَشِیْجُ - بہم درشدن -

اَلْوُلُوْجُ وَالْوَلْجُ - درآمدن -

اَلْوَھْیُ وَالْوَھْیَانُ - درخشیدن -

اَلْوُضُوْءُ - پدید اشتن وروشن شدن

اَلْوَقْدُ وَالْوَقْدَۃُ - میخ زدن -

اَلْوُجُوْدُ اَلْوِجْدَانُ - یافتن وفعل یفعل لغۃ فیہ وھذہ لغۃ تمیمۃ اخت لھا وھی لک لغۃ عامریۃ وجدھا ووجد الشیٔ عن عدم فھو موجود ولا یقال وجدہ -

اَلْمُوْجِدَۃُ وَالْوَجْدَانُ - خشم گرفتن -

اَلْوَجْدُ - اندوہگین شدن - اَلْوَجْدُ - وَالْوِجْدُ وَالْوُجْدُ وَالْجِدَۃُ - تونگر شدن

اَلْوَحْدُ وَالْوَحْدَۃُ وَالْوُحْدَۃُ - یگانہ شدن

اَلْوَخْدُ وَالْوَخِیْدُ وَالْوَخْدَانُ - پویدن شتر

اَلْوِرْدُ وَالْوُرُوْدُ - آمدن باب اَلْوُرُوْدُ حاضر آمدن وَوَرَدَتْہُ الْحُمّٰی وِرْدًا فھو مورود ومن الورد -

اَلْوَطْدُ وَالطِّدَۃُ - استوار کردن وطدہ الی الارض مثل وتدہ وتمدہ الی الارض وفی الحدیث طدنی الیک ای ضمنی الیک من وطد یطد قال ابو علی فی مصدر وطد ووتد طدۃ وتدۃ وکرھوا وطدا ووتدا لانہ ان یبین تثقل وان ادغم التبس -

اَلْوَعْدُ وَالْعِدَّۃُ وَالْمَوْعُوْدَۃُ وَالْوَعْدُ وَالْمِیْعَادُ - وعدہ کردن ویقال عدتہ خیرا ووعدتہ شرا فاذا اسقطوا الخیر والشر قالوا فی الخیر اَلْوَعْدُ وَالْعِدَۃُ - وفی الشر الایعاد - اَلْوَعِیْدُ ویتعدی الی مفعولین ویجوز ان یقتصر علی احدھما -

اَلْوَغْدُ وَالْغِدَّۃُ - خدمت کردن -

اَلْوَفْدُ وَالْوُفُوْدُ وَالْوِفَادَۃُ - نزد سلطان شدن برسولی -

اَلْوُقُوْدُ - بالفتح عن ابن جنی وھو شاذ - وَالْوُقُوْدُ وَالْوَقْدَانُ وَالْوَقْدُ وَالْقِدَّۃُ افروختہ شدن وَقَدَدْتُہُ ای قصدت قصدہ

اَلْوَھْدَۃُ - زادن -

اَلْوَقْذُ وَالْقِذَّۃُ - الضرب بالخشبۃ حتی تسیر

وَیشرف علی الموت وشاۃ موقوذۃ قلت بالخشبۃ ویقال وقذہ النعاس اذا غلبہ وفی الحدیث فوقذ النفاق ای دمغہ وکسرہ وفی حدیث آخر فیقذہ الورع ای یسکنہ۔

اَلْوَقْرُ وَالْوِقْرَۃُ۔ کم کردن وکینہ کردن وطاق کردن۔

اَلْوَقْرُ۔ بسیار گشنی کردن شتر۔

اَلْوَجْرُ۔ دار وبگلو فرو کردن منہ الحدیث فوجرتہ بالسیف ای طعنتہ۔

اَلْوِزْرُ وَالْوِزْرَۃُ۔ گناہ برداشتن فتقول منہ وزر یزر وزرا ویوزر وزرا ویزر یوزر فہو موزور وزر انما جاء فی الحدیث ما زورات لکان اجورات ولو افرد لقال موزورات وزرت فلانا ای غلبتہ۔

اَلْوَشْرُ۔ روشن کردن دندان وتنگ کردن آن وہو فی الحدیث وبریدن چوبہا ست اردہ۔

اَلْوَعْوَرَۃُ۔ درشت شدن زمین وگرم شدن

اَلْوَفْرُ وَالْفِرَّۃُ۔ تمام کردن۔

اَلْوُفُوْرُ۔ تمام شدن وبسیار شدن۔

اَلْوُقُوْرُ۔ خانہ نشستن۔

اَلْوَقَارُ وَالْقِرَّۃُ۔ بآرام شدن وفعل یفعل فیہ لغۃ والنعت منہما وقور اَلْوَقْرُ۔ گران کردن گوش وشکافتن استوان۔

اَلْوَکْرُ۔ درآشیانہ شدن مرغ ودیر کردن مشک ووکرت الناقۃ واکرأت الوکری وہی عدو فیہ نزو وکذلک الفرس۔

اَلْوَجِیْزُ ۱ درسیوختن سوزن وسنان ونحوہما ۲ وتاثیر کردن سپیدی در موئے۔

اَلْوَعْزُ۔ درایستادن برنہادن ویعدی بالی

اَلْوَکْزُ۔ مشت بر زنخ زدن وفا تولیدن ای از خویشتن دور کردن۔

اَلْوَھْزُ۔ الضرب بثقل لید وفی الحدیث اذا الناس یہزون الاباعر یقال ہزتہ اذا دفعتہ وفی الحدیث نہی عن الوجی وہو ان یکون الرجل مع جاریتہ والاخری تسمع حسہ۔

اَلْوَدْسُ۔ پنہان کردن پوشیدہ شدن چیزے بر کسے۔

اَلْوَطْسُ شکستن ضرب الشدید بالکف وغیرہ

اَلْوَقْسُ۔ کرگرفتن شتر۔

اَلْوَکْسُ۔ النقص والنقصان ایضا یقال وکس فی تجارتہ اذا خسر فیہا اَلْوَکْسَانُ۔ فراخ رفتن شتر۔

اَلْوَھْسُ۔ شدۃ السیر والاکل والوطی۔ والدق والسر والنیمۃ۔

اَلْوَرْدُسُ۔ برطعام خوردن طفیلی کردن

اَلْوَبِیْصُ۔ درخشیدن۔

اَلْوَقْصُ - گردن شکستن -
اَلْوَهْصُ - چیزی سست را شکستن و چیزی را نیک سپردن بای فی الحدیث وهصه الله کافة رمی به و غمزه الی الارض -
اَلْوَخْضُ - طعنه زدن چنانکه در رجوت نفتید
اَلْوَمْضُ وَالْوَمِيْضُ وَالْوَمَضَانُ درخشیدن
اَلْوَبْطُ وَالْوُبُوْطُ - ضعیف رای شدن وفعل یفعل فعلا لغة ایضا -
اَلْوَخْطُ - آمیختن سپیدی با موی نیز و زدن چنانکه بگردد و زود رفتن -
اَلْوَسْطُ وَالسِّطَةُ - درمیان شدن و منه قوله تعالی فوسطن به جمعا -
اَلْوَقْطُ - بیفگندن و فی الحدیث وقط فی راسه - وضع راسه و من خاه بالظاء اراد ثقل راسه -
اَلْوَهْطُ - شکستن -
اَلْوَشْظُ - پاره و استخوان شکستن و سوراخ تبر محکم کردن بکاز -
اَلْوَعْظُ وَالْعِظَةُ وَالْمَوْعِظَةُ - پند دادن
اَلْوَكْظُ - الدفع والدبر -
اَلْوَجْفُ وَالْوَجِيْفُ وَالْوَجْفَانُ - پویدن بستور اَلْوَجِيْفُ - تپیدن دل

وقف الرجل اذا ضرب بنفسه الارض وكذلك البعير -
اَلْوَخْفُ - خطمی بهم زدن تا درهم دوشد -
اَلْوَدْقُ - چکیدن مهره و آب ز انار -
اَلْوَرْفُ وَالْوَرِيْفُ - فراخ شدن و بستعمل فی الظل اَلْوَرِيْفُ وَالْوُرُوْفُ وَالْوَرْفُ - درخشیدن نبات از تازگی -
اَلْوَزِيْفُ - بشتافتن در رفتن و منه قوله تعالی فاقبلوا الیه یزفون مخففة -
اَلْوَصْفُ وَالصِّفَةُ - پدید کردن نشان
اَلْوُصُوْفُ - نیک رفتن شتر -
اَلْوَظْفُ - قید شتر تنگ کردن از بی نرسیدن
اَلْوَقْفُ - واداشتن و وقف کردن و وقفته علی ذنبه ای طعنه علیه اَلْوُقُوْفُ - والایستادن
اَلْوَكْفُ وَالْوَكِيْفُ وَالتَّوْكَافُ چکیدن آب ز سقف و لو و نحوها و فی الحدیث ثم وكفوا عن عمالهم ای قصروا عنه ونقصوا ما نموذ من الوكف وهو النقص -
اَلْوَهْفُ وَالْوَهِيْفُ - برگ بیاوردن درخت وَالْوَهْفُ - قیمی کلیسیا کردن و فی کلام قتادة کلما وهف لشئی ای عرض
اَلْوَدْقُ - باریدن نزدیک شدن و بعد
بالی و انس گرفتن و بعد بالباء و بکسر الدال خداوند سم -

اَلْوَرَقُ - برگ از درخت فراگرفتن و برگ بیاوردن وے -
اَلْوَسْقُ - گرد کردن و راندن و برداشتن
اَلْوَشْقُ - قدید کردن -
اَلْوَعِيْقُ وَالْوَعَاقُ - آواز دادن شکم اسپ چون بدود -
اَلْوَلْقُ - روان گشتن زبان در دروغ و منه اذا تلقنوه بالسنتکم وشتاتن و سبک زدن
اَلْوَمْوَلَةُ - بن پیلہ گفتن و درکتہ و رکا جلتہ خیال و رکی -
اَلْوَنَاءُ - ضعیف کردن تیر مردم را -
اَلْوَبْلُ - باران مہیب بزرگ قطرہ باریدن ومنہ اخذہ وبال اذا اخذہ بلا -
اَلْوَجَلُ - غلبہ کردن کسی را برفتن در کل وسل فلان اذا غلب ومنہ اخذت اسیلتہ
اَلْوَشَرَانُ - چکیدن -
اَلْوَصْلُ - عطا دادن وَالْوَصْلُ - وَالصِّلَةُ - پیوستن و پیوستہ شدن -
اَلْوُصُوْلُ - رسیدن یعدی بالی و وصل ای دعا دعوی الجاهلية وهو ان يقول بالی فلان ومنہ قولہ تعالی الا الذين يصلون الی قوم قیل معناہ يتصلون بهم ويلتجئون اليهم بالحلف والجوار والاتجار -
اَلْوَغْلُ - ناخواندہ نزدیک شراب خوار آن رفتن
اَلْوُغُوْلُ - درمیان درختان نہانشدن
اَلْوُقُوْلُ - برکوہ شدن -
اَلْوَكْلُ وَالْوُكُوْلُ - کسی را بازو گذاشتن وکاری باکسی گذاشتن وکلینی لہم ای دعینی
اَلْوَهْلُ - ذہاب بہمک الی شیء وانت تریدہ
اَلْوَشْمُ - خلکستن و زدن و دویدن و الکعب یدل علی جمع وتجمع یقال قم لہا من اوشیمۃ -
اَلْوُجُوْمُ - خاموش گشتن از اندوہ یا از خشم وحمت وَحُمَّةٌ ای قصدت قصدہ -
اَلْوَخْمُ - بگرانی کسے را غلبہ کردن -
اَلْوَسْمُ وَالتَّسْمَةُ - داغ کردن وَالْوَسْمُ غلبہ کردن بنیکوئی -
اَلْوَشْمُ - دست بسوزن کندہ کردن -
اَلْوَضْمُ - شکستن و معیوب کردن و بمت الشی اذا شدختہ بسرعۃ -
اَلْوَضْمُ - گوشت برخوان یا برجائی کہ گوشت بروی نہند نہادن و بکسی فرود آمدن -
اَلْوَغْمُ - خبر کردن بچیزے بی یقین -
اَلْوَقْمُ - وازدن و قہر کردن - وَالْمُوْقُوْمُ الشدید الحزن -
اَلْمُوْكُوْمُ وَالْمُوْقُوْمُ - دوکمت الارض اذا وطئت واکل نباتہا -

اَلْوَفْمُ - ریدن گس -
اَلْوَهْمُ - الوہل -
اَلْوَتْنُ - بر وتین زدن - اَلْوُتُوْنُ وَالْتِتَةُ دائم شدن آب وغیرہ -
اَلْوَجْنُ - کوفتن -
اَلْوَدْنُ وَالْوَدَانُ - ترکردن ودنت المراۃ اذا ولدت ولداً نحیفاً قلیل الجسم والولد مَوْدُوْنٌ ومُوْدُنٌ -
اَلْوَسْنُ وَالْوِسْنَةُ - سخن یقال وزنت فلانا درہما وزنت لفلان بمعنے الاصل اللام ثم حذفت فوصل الفعل ومنہ واذا کالوہم اووزنوہم وفی الحدیث قبل ان توزن اے تحرز وتخرص -
اَلْوَضْنُ - نوار وزرہ بافتن وچیزے بجواہر مرصع کردن ومنہ علی سرر موضونۃ
اَلْوَکْنُ - خایہ در زیر گرفتن وانشستن مرغ دم
اَلْوَهْنُ - سست شدن وسست گرداندن
اَلْوَبْهُ - باک داشتن یقال ما وبہت الی فلان ای ما اکترثت

من المعتل الیائی

اَلْیُسْرُ - قمار باریدن وَالْیَسْرُ وَالْمَیْسِرُ واجب شدن ویسرت لہ القول میسوراً ای لینتہ ویسر القوم -
اَلْجَزُوْرُ - ای اجتزروہا واقتسموا اعضاءہا
اَلْیُعَارُ - بانگ کردن بز -
اَلْیَنْعُ وَالْیَنَعُ وَالْیَنُوْعُ وَالْیُنْعُ بجای رسیدن میوہ وفعل یفعل لغۃ فیہ -
اَلْیُمْنُ وَالْیُمُنُ - مبارک گرفتن یقال یمنہم فہو یامن ویمین ویمن علی قومہ فہو میمون ومنہ حدیث بعضہم فی تفسیر کھیعص قال الیاء من یمین فالیمین والیاء من یمن بمعنی واحد کالتقدیر والتقادر

من اللفیف المقرون

اَلْوَحْیُ - وحی فرستادن ونبشتن وسخن پنہان گفتن واشارت کردن -
اَلْوَخْیُ - قصد کردن وفرستادن ورفتن -
اَلْوَدْیُ وَالدِّیَةُ - خون بہا دادن اَلْوَدْیُ بیرون آمدن ودی وروان گشتن سیل ودای وودی الفرس دیا اذا اولی لیبول اولیضرب -
اَلْوَرْیُ وَالرِّیَةُ - بیرون آمدن آتش از آتش زنہ وفعل یفعل وفعل یفعل لغتان فیہ واگندہ شدن مغز استخوان وبخوردن یکدیگر مردم را
اَلْوَشْیُ وَالشِّیَةُ - نگار کردن در جامہ
اَلْوَشْیُ - بسیار شدن اَلْوِشَایَةُ - غمز کردن ویقال وشی کلامہ ای کذب -
اَلْوَصْیُ وَالْوِصِیُّ - پیوستن چیزی بچیزی ووصت الارض ذا اتصل نبتہا -

۴ اَلْوَعْیُ وَالْعِیَۃُ - نگاہداشتن و اُوْعِیَ گردہ آمدن ہود در جراحت و واو در بستن استعمال

۵ اَلْوَفَاءُ - پیمان نگاہداشتن - اَلْوَفْیُ - تمام و بسیار شدن -

۶ اَلْوَقْیُ وَالْوِقَایَۃُ - نگاہداشتن یعدی الی المفعولین و قد الغرس اذا کان یہاب الشئی من وجہ یجدہ فی عافرہ و یقال علی ظلعک ای الزمہ و اربع علیہ -

۷ اَلْوَلْیُ - باران دوم آمدن و الماضی فعل -

۸ اَلْوَلْیُ وَالْوَنْیُ وَالْوَنِیُّ - سست شدن و فلان لا یزال یفعل کذا ای لا یزال -

۹ اَلْوَہْیُ وَالْوَہِیُّ - سست و دریدہ شدن و ہذا الحائط اذا ضعف و ہم بالسقوط و وہت غزالی السمار بانہا و کذلک کل شئی استرخا رباطہ -

ومن الیائی

۱ یدیت الرجل اصبت یدہ و یدیت عندہ و الیہ یدا اذا اتخذت عندہ نعمۃ و ایدیت الیہ و عندہ یدا قال لا عتشن ایدیت عندہ و الیہ شہرا من یدیت الیہ و عندہ و اما قول الشاعر

۲ بیت علی بن جسحاس بن وہب ہ باسفل ذی الجدۃ یدا لکریم ہ یحلون علی النظیر کما یحلون النقیض علی النقیض -

ومن معتل الہمزۃ

اَلْوَائِیُ - وعدہ کردن و واجب کردن -

ومن معتل العین

اَلْبَیْبُ - بریدن و قطع کردن مسافت

اَلْخَیْبَۃُ - بے بہرہ مند شدن -

اَلرَّیْبُ وَالرِّیْبَۃُ - گمان انگندن -

اَلسَّیْبُ - رفتن آب -

اَلشَّیْبُ وَالشَّیْبَۃُ - سپید شدن سر و النعت منہ اشیب علی غیر القیاس و شائب علی القیاس ایضا -

اَلصَّیْبُ - رسیدن بچیزے و منہ یقال صاب السہم القرطاس تیر بر نشانہ آمد -

اَلطَّیْبُ وَالطِّیْبَۃُ وَالتَّطْیَابُ - خوش شدن و خوش بوی شدن و الطیب پاکیزہ شدن -

اَلْعَیْبُ وَالْمَعَابُ وَالْمَعَابَۃُ - عیب کردن و الشئی معیب و معیوب ایضا علی الاصل و بتمیم یقولون المفعول من ہیبار و عیوب شاذ

اَلْغَیْبُ وَالْغَیْبَۃُ وَالْغَیَابُ وَالْغُیُوْبُ وَالْمَغِیْبُ وَالْغَیْبُوْبَۃُ - غائب شدن و الکلام فی الغیبوبۃ و ما کان من ہذا الباب علی ہذا الوزن کالکلام فی الکینونۃ الا ان غیبوبۃ و بابہا من غاب یغیب فلا یکون فیہا

تقلب الواو الی الیاء بل یکون الیاء الاولی یاء فیعلولة والثانیة عین الفعل کما ان باب بیع لایکون فیه القلب الذی کان فی باب سید فلا یکون اصله بیوع کما کان اصل سید سیود نبه ای اصابه۔

اَلْبَیْتُ وَالْبَیْتُوْتَةُ۔ شب کاری کردن وَالْبُیُوْتَةُ۔ شب گذاشتن وفعل لفعل لغة فیهما یقال بتّ القوم وبتّ بهم۔

اَلزَّیْتُ۔ روغن زیت در طعام کردن و المفعول مزیت ومزیوت وکسی را روغن زیت دادن۔

اَللَّیْتُ۔ باز داشتن ویفعل لغة فیه وکم کردن

اَلزَّیْثُ۔ درنگ شدن ودرنگ کردن

اَلْغَیْثُ وَالْغُیُوْثُ وَالْمَغَاثُ وَالْغَیْثَانُ تباهی کردن۔

اَلْغَیْثُ۔ باران فرستادن وبارید ن و بارانیدن ودغاث الغیث الارض اصابها فهی ارض مغیثة ومغیوثة۔

اَلْمَیْتُ اَلْمَوْتُ اَلْمُیْتُ وَالْهَیْتَانُ۔ اندک دادن۔

اَلْغَیْنُ وَالْغَیَمَانُ۔ خطا شدن تیر ما اَعْیَجَ من کلامه بشیء عیجا ای ما اغبار به وشربت مارملحا فما عجت به ای لم ارو منه۔

اَلْبَیْعُ۔ منفعت کردن۔

اَلْهَیَاجُ۔ انگیختہ شدن جنگ وَالْهَیْجُ کنگیختن

اَلْقَیْمُ۔ تقدیر کردن وتعدی باللام جنسید ن در قدر

اَلرَّیْحُ۔ بوی یافتن ومنه الحدیث لم یرح رائحة الجنة

اَلزَّیْجُ۔ بالزار دور شدن خضاب۔

اَلسَّیْحُ وَالسُّیُوْحُ وَالسِّیَاحَةُ وَالسَّحَانُ در زمین رفتن وَالسَّیْحُ۔ رفتن آب۔

اَلصَّیْحُ وَالصَّیْحَةُ وَالصِّیَاحَةُ وَالصَّحَانُ بانگ کردن۔

اَلطَّیْحُ۔ بفتادن وهلاک شدن وگشته شدن در زمین ویفعل لغة فی الجمیع وزعم الخلیل ان طاح یطیح من فعل یفعل بالکسر فیهما وانه من ذوات الواو لقولهم طوحته۔

اَلْفَیْحُ وَالْفَیَحَانُ وَالْفُوْحُ۔ جوشیدن دیگ ودمیدن خون از جراحت وفاحت الغارة ای اتسعت۔

اَلْقَیْحُ۔ ریم گرفتن دندان۔

اَلْمَیْحُ۔ عطا دادن ومسواک کردن وتفاعت کردن وآب بدست از چاه در دلو کردن وگشنی کردن در رفتن۔

اَلشَّیْخُ وَالشَّیْخُوْخَةُ اَلشَّیَخُ۔ بتحریک پیر شدن۔

اَلطَّیْخُ۔ آلوده شدن وگران وتکبر کردن۔

اَلْبَيْدُ وَالْبَيْدُوْدَةُ وَالْبُيُوْدُ - ہلاک شدن
اَلْحَيْدُ وَالْحَيْدُوْدَةُ وَالْحَيْدَةُ وَالْحِيَادُ
وَالْحُيُوْدُ وَالْمَحِيْدُ وَالْحَيَدَانُ - بگشتن -
اَلزَّيْدُ وَالزِّيَادَةُ وَالزَّوَادَةُ وَالْمَزِيْدُ
افزون کردن و بعدے الی المفعولین و افزون شدن
اَلشَّيْدُ - کج کردن بنا و افراشتن آن -
اَلصَّيْدُ - شکار کردن فعل لفعل لغة فیه
اَلْفَيْدُ اَلدَّوْفُ - خرامیدن و زیادت
کردن و شدن و منه الفائدة و فاد المال
لفلان ای ثبت -
اَلْكَيْدُ وَالْمَكِيْدَةُ - مکر کردن وَالْكَيْدُ
الحبض و ہو کید بنفسہ ای یجود بہا و کلاہما
فی الحدیث و الباب یدل علی معالجة الشیء بشدة
اَلْمَيْدُ - جنبیدن و خرامیدن مد الرجل
احسنت الیہ -
اَلْهَيْدُ - جنبانیدن و منہ الحدیث یانارلاتہدة
ای لاتزعجیہ و منہ الحدیث الآخر ہدہ یعنون
المسجد ای ہدہ ثم اصلحہ و فی الحدیث فلاتہدة
الآخرة یعنی الیتیمة یقول لایکترث لہ یقال
مایہید نی کلامک ای ما اکثرت لہ و التركیب یدل
علی التحریک و الازعاج اَلْهَيْدُ - شکستن عن الفارابی
اَلْخَيْدُ - نیک شدن تقول منہ خرت یاجل
و غلبہ کردن کسی را بہبی و بہترین برگزیدن

ومنہ استخار اللہ یخیرہ لک -
اَلسَّيْرُ وَالسَّيْرُوْرَةُ وَالسِّيَارُ وَالْمَسِيْرُ
رفتن و علی مسور بہ من السیر و ہو شاذ و
راندن و سار بہم سیرة حسنة ای
طریقة حسنة -
اَلصَّيْرُ وَصَيْرُوْرَةُ وَالصَّيْرُ وَالْمَصِيْرُ - گشتن
اَلصَّبْرُ - بخشانیدن و پارہ کردن -
اَلضَّيْرُ - زیان کردن -
اَلطَّيَرَانُ وَالطَّيْرُ وَصَيْرُوْرَةُ - پریدن
والباب یدل علی خفة الشیء فی الہواء ثم یستعار
ذلک فی غیرہ و فی کل -
اَلْغَيْرُ - رمیدن اسپ و بشدن در زمین
و فی الحدیث بالتخرة و الغایرة ای الساقطة
اَلْغَيَارُ - خوار بار آوردن و سودن کردن
و غارہم اللہ بمطر یغیرہم و یغورہم ای سقاہم
اَلْمَيْرُ - خوار بار آوردن -
اَلنَّيْرُ - علم کردن جامہ -
اَلْهَيْرُ - نرم راندن -
اَلضَّيْزُ - جور کردن و نقصان کردن -
اَلْمَيْزُ - جدا کردن -
اَلْحَيْسُ - آمیختن و منہ حاس لحیس -
ای تخذہ و ہو تمر یخلط بسمن واقط -
اَلْخَيْسُ - دم گرفتن مردار و منہ خاس البیع

والطعام كانه كسد حتى فسد۔
اَلرَّئِيسُ وَالرَّيَسَانُ ۔خراميدن۔
اَلعِيسُ ۔گشتی کردن شتر۔
اَلقَيسُ وَالقِيَاسُ ۔اندازہ کردن چیزے باچیزی ویتعدی الی المفعول الثانی بالباء ویلی
اَلكَيسُ وَالكِيَاسَةُ ۔زیرک شدن۔
وَالكَيسُ ۔بزیرکی غلبہ کردن ومنہ الحدیث انما کستک۔
اَلمَيسُ وَالمَيَسَانُ ۔خرامیدن۔
اَلهَيسُ ۔رفتن۔
اَلجَيشُ وَالجَيَشَانُ ۔برجوش آمدن دیگ وموج زدن دریا وبرتر آمدن دل از اندازہ ویا از بیم وجاشت نفسہ ای دارت النفسان
اَلرَّيشُ ۔پر بریر نہادن وحال کسی نیکو کردن وہذا علی التشبیہ۔
اَلطَّيشُ ۔بگشتن تیر از نشانہ وسبکسار شدن
اَلعَيشُ وَالعَيشَةُ وَالمَعَاشُ وَالمَعِيشَةُ وَالعَيشُوشَةُ ۔زیستن۔
اَلمَيشُ ۔آمیختن سخن وبزعوی یا الشیم وشیر میش یابز وحلب نصف ما فی الضرع فاذا جاوز النصف فلیس بمیش ہاش القوم عیشا تحرکوا ہ جوا۔
اَلحَيضُ وَالحَيضَةُ وَالحَيُوضُ وَالمَحِيضُ وَالمَحَاضُ وَالحَيَضَانُ ۔بگردیدن وبعدی بعن
اَلحَيضُ ۔اندک شدن۔
اَلدَّيَصَانُ ۔روباہ بازی کردن۔
اَلفَيضُ ۔رفتن آب ما فضت ای برجت
اَلقَيضُ ۔بیفتادن دندان۔
اَلكَيضُ ۔تنہا خوردن۔
اَلبَيضُ ۔خایہ کردن مرغ وسخت شدن گرما وبسپیدی غلبہ کردن ورم کردن دست اسب وباضت البہمی سقط نصالہا۔
اَلجَيضُ ۔اَلحَيدُودَةُ اَلحَيضُ وَالمَحِيضُ بی نماز شدن زن والنعت حائض وحائضۃ عن الفراء وَالحَيضُ ۔دویدن مانند خون از درخت سَمُرَہ۔
اَلغَيضُ وَالمَغَاضُ ۔کم کردن آب وکم شدن آن
اَلفَيضُ ۔کم شدن بہار آخر یان۔
اَلفَيضُ ۔آشکارا شدن خبر وبسیار شدن چیزے وفاض الماء فیضا وفیوضۃ ای کثر حتی سال علی ضفۃ الوادی اَلفَيضُ وَالفُيُوضُ ۔بمردن ومنہ فاض الرجل وکذلک فاضت نفسہ ای خرجت روحہ عن عبیدۃ والفراء وابی زید وہی لغۃ تمیم وقال الاصمعی لایقال فاض الرجل الا فاضت نفسہ وانما یقال فاض الماء والدمع۔

اَلْقَیْضُ - خود و پوست خایهٔ مرغ و جز آن تنگافتن
اَلْهَیْضُ تیکستن استخوان از پس چیزے
وکل وجع علی وجع فهو هیض وسنه الحدیث
ماضنی فهضه ای کسر فلکسر وجاز بما فعل -
اَلْخِیَاطَةُ - دوختن والنعت مخیط ومخیوط
اَلشَّیْطُ - هلاک شدن وباطل شدن
وسوختہ شدن وآمیختن ودشنافتن وقولهم شاط
اَلْجُزُوْرُ - ای لم یبق منها نصیب الا قسم
ومنه الحدیث ویشاط لحمه کما یشاء الجزور
اَلْعِیَاطُ - بمردن شتر -
اَللَّیْطُ - وادوسیدن بدل -
اَلْمَیْطُ - دور شدن ودور کردن وجور کردن
در حکم ومنه الحدیث لو کان عمر میزانا ما کان فیه
میط شعرة ای میل شعرة -
اَلْغَیْظُ - بخشم آوردن -
اَلْفَیْظُ وَالْفُیُوْظُ وَالْفَیَظَانُ - بمردن وفاظت
نفسه ای خرجت روحه الا عند ابی عمرو بن العلاء
فانه قال لا یقال فاظت نفسه ولکن یقال فاظ اذا
مات قال بالضاد لا یجوز البتة -
اَلْقَیْظُ - تابستان جای مقام کردن وفاظ
یومنا ای اشتد حره -
اَلْبَیْعُ وَالْمَبِیْعُ - فروختن خریدن والنعت
مبیع ومبیوع -

اَلتَّیْحُ - قی از دهن بیرون آمدن وقاع
الشیء سال علی وجه الارض -
اَلذَّیْعُ وَالذُّیُوْعُ وَالذَّیَعَانُ وَالذَّیُوْعَةُ
آشکارا شدن -
اَلزَّیْعُ - بازگشتن وزیاده شدن وراع
ریعا انحرق فی قول -
اَلْلُّمْیَتُ - وهو اذا حیض منه جانب جانب
اَلسَّیْعُ وَالسُّیُوْعُ - فراوان شدن کوآب
ورفتن آب -
اَلشَّیْعُ وَالشُّیُوْعُ وَالشَّیَعَانُ وَالشُّیُوْعَةُ
آشکارا شدن اَلشِّیَاعُ - از پی فراشدن
وشاعکم السلام کما تقول علیکم السلام وهذا
قول الرجل لاصحابه اذا اراد ان یفارقهم
اَلضَّیْعُ وَالضَّیَاعَةُ وَالضَّیَاعُ بالفتح بادشدن
اَلْکَیْحُ وَاللَّیْحُ - بدل شدن وفعل لفعل
لغة فیهما والنعت لاعٌ ولائحٌ -
اَلْمَیْحُ - گداخته شدن آب وغیره -
اَلْهَیْحُ - رفتن آب وغیره اَلْهُیُوْحُ - بدلی
کردن والنعت هاعٌ وهائحٌ -
اَلْبَیْخُ - شوریدن خون -
اَلزَّیْغُ وَالزُّیُوْغُ وَالزَّیَغَانُ وَالزَّیُوْغَةُ
بچسپیدن والزَّیْغُ - درگشتن آفتاب وسایه
وکند شدن چشم -

اَلسَّیْغُ - بگلو فرو گذاشتن طعام و شراب
اَلْحَیْفُ - بیداد کردن -
اَلزَّیْفُ - مرغزار چریدن -
اَلزَّیْفُ - بہرہ شدن سیم و خرامیدن -
اَلسَّیْفُ - شمشیر زدن -
اَلصَّیْفُ - تابستان جای مقام کردن
اَلصَّیْفُ وَالصَّیْفُوْفَۃُ - چسپیدن تیر از نشانہ وصفنا اہل صابنا مطر الصیف وہو فعلنا کخر قنا وربعنا -
اَلضِّیَافَۃُ - مہمان شدن -
اَلضَّیْفُ - بچسپیدن تیر از نشانہ وضافہ الہم اے نزل بہ -
اَلطَّیْفُ وَالْمُطَافُ وَالطَّائِفُ - آمدن خیال در خواب وسوسہ -
اَلْعِیَافَۃُ - بمرغ فال گرفتن اَلْعَیْفُ - پرواز کردن مرغ بر آب یا بر مردار غافت الشجرۃ عیفانا ای مالت یمینا وشمالا -
اَلْحَیْقُ وَالْحُیُوْقُ وَالْحُیْقَانُ - فرود آمدن بلا و مکروہ و بعدی بالیار -
اَلرَّیُوْقُ اَلْجُیُوْدُ - اَلرَّیْقُ - درفشیدن سراب
اَلضَّیْقُ وَالضَّیْقَۃُ - تنگ شدن و ضاق الرجل اے بخل اما عاقت المراۃ عند زوجہا ولا لاقت ای لم تلصق بقلبہ -

اَللَّیْقُ - درخون آمدن چیزی با چیزے و بعدی بالبار و سیاہ کردن و ات شدن آن
اَلْمَیْكُ - اخذ القول بالقلب و تاثیر کردن
وَالْمَیْكُ وَالْمَیَكَانُ - تحریک المنکبین مع التقیح فی المشی -
اَلصَّیْكُ - باد وسیدن -
اَلثَّیْكُ - معروف
اَلذَّیْلُ - خرامیدن و دامن در زمین کشیدن
اَلذَّیْلُ - فاتر کردن چیزے از جای و جدا کردن
اَلسَّیْلُ وَالسَّیَلَانُ - رفتن و سالت الفرۃ استطالت و عرضت -
اَلْعَیْلَۃُ وَالْعُیُوْلُ وَالْعَائِلَۃُ - درویش شدن
اَلْعَیْلُ - کیشی کردن در رفتن و علۃ الضالۃ عیلا و عیلانا اذا لم ای وجہتہ فیہا وعالنی الشئ عیلا و معیلا اذا اعجزک -
اَلْفَیْلُوْلَۃُ وَالْفَالَۃُ - ضعیف رای شدن و فتہ فیل و فال و فائل -
اَلْقَیْلُوْلَۃُ وَالْمَقِیْلُ وَالْقَیْلُ وَالْقَائِلَۃُ نیم روز خفتن یقال ما اکلا رقائلۃ اے ما اطول نومہ ولا یقال ما اقیلہ القیاس ان یقال قال الازہری القیلولۃ عند العرب الاستراحۃ نصف النہار اذا اشتد الحر وان لم یکن مع ذلک نوم فاحتج بقولہ تعالی واحسن

مقیلا او وجه الاحتجاج منه ان الجنة لا نوم فیها
اَلْقَیْلُ - اقاله کردن بیع و هی لغة قلیلة و الاکثر
الاقالة و شراب نیمروز خوردن -
اَلْکَیْلُ - یعدی کما یعدی الوزن وَالْکَیْلُ
بیرون نا آمدن آتش از آتش زنه -
اَلْمَیْلُ وَالْمَیَلَانُ وَالْمَالُ وَالْمَیْلُ وَ
الْمَیْلُوْلَةُ - چسپیدن یقال منه مال الشیء و
مال عن الحق و مال علیه فی الظلم -
اَلْهَیْلُ - فرو ریختن -
اَلتَّیْمُ - به بندگی گرفتن دوستی -
اَلْخَیْمُوْمَةُ - بد دل شدن و یعدی بعن -
اَلْخَیْمُ - پای برداشتن داست السماء
تدیم دیما من الدیمة عن ابی زید -
اَلذَّیْمُ وَالذَّامُ - عیب کردن و النعت
مذیم و مذیوم -
اَلرَّیْحُ - انجای فراتر شدن و یعدی بنفسه و بمن
اَلشَّیْمُ - شمشیر در نیام کردن و شمشیر کشیدن
و نکریستن با برتا کجا بارد -
اَلضَّیْمُ - بیداد کردن و هو متعد -
اَلطَّیْمُ - مصدر طامه الله علی الخیر ای جبله -
اَلْغَیْمُ - آرزومند شمشیر گشتن و الغالب بفعل و نفعل
اَلْغَیْمُوْمَةُ - ابرناک شدن آسمان -
اَلْغَیْمُ - العطش و حر الجوف -

اَلْهَیْمُ وَالْهُیُوْمُ وَالْهَیَمَانُ وَالتَّهَاءُ -
روی بجانبی نهادن از عشق و غیره اَلْهَیَامُ
سخت تشنه شدن و داء یاخذ الابل مع الهیم
فتهیم و فی الارض لا ترعی -
اَلْبَیَانُ وَالتِّبْیَانُ - و هو شاذ - هویدا شدن
اَلْبَیْنُ وَالْبَیْنُوْنَةُ - جدا شدن و البین
اَلْبَوْنُ اَلْجَیْنُ - بالکسر گام بردن و حان
حینه ای قرب وقته -
اَلْحَیْنُ - بالفتح هلاک شدن -
اَلدَّیْنُ - وام دادن وام ستدن اَلدَّیْنُ
مقهور کردن و خوار شدن و کردن و یاد آمر
کردن و فرمان بردار گشتن کسی را اَلدِّیَانَةُ
و نیز آگاه گشتن و یعدی بالباء و النعت -
اَلرَّیْنُ وَالرَّیُوْنُ - غلبه کردن گناه بر دل
و خواب بر چشم و مستی بر تن -
اَلرَّیْنُ - شوریده شدن تن و کل ما علیک
فقد رانَ بک و رانک و ران علیک و منه الحدیث
اصبح قد رین به یقول احاط بما له الدین و رین
بالرجل اذا وقع فیما لا یستطیع الخروج منه و ملا قبل به
اَلزَّیْنُ - آراستن -
اَلشَّیْنُ - معیوب کردن -
اَلطَّیْنُ - گل کردن و مهر کردن نامه بگل
و طانه الله علی الخیر ای جبله علیه -

اَلْعَيْنُ - بچشم کردن و بچشمہ رسیدن در کندن
اَلْعَيَانُ - دیدن آب و اشک اَلْعَيَانَةُ
دیدبانی کردن و بعدی بفعلے -
اَلْغَيْنُ - فرا پوشیدن چیزی دہن را
ومنہ الحدیث انہ لیغان علی قلبی الماضی
فعل امر بر گرفتن آسمان و تشنہ شدن و شوریدہ
منش شدن -
اَلْقَيْنُ - آہنگری کردن و گرد کردن
اَللَّيْنُ وَاللِّيْنَةُ وَاللَّيَانُ - نرم شدن
اَلْمَيْنُ - دروغ گفتن -
اَلتَّيْهُ وَالتِّيْهَانُ - حیران شدن زعم
الخلیل ان تاہ یتیہ من باب فعل یفعل
وہو من ذوات الواو لقولہ تَوَهَّتُ التِّيْہ
تکبر کردن -
اَللَّيْلُ - در پردہ شدن -

ومن الناقص

اَلْجِبَايَةُ - گرد کردن آب و خراج و فعل
یفعل لغۃ وہے شاذۃ -
اَلرَّبْيُ - درمیان قومی بر بالیدن -
اَلزَّبْيُ - برداشتن و زبیت اذا سقت
الیہ ما یکرہہ
اَلسَّبْيُ وَالسِّبَاءُ - اسیر گرفتن اَلسِّبَاءُ
خمر خریدن تا از جاے بجاے بری -
اَلسَّبْيُ - دور کردن -
اَلطَّيُّ - خواندن و طباہ من کذا اصرعہ عنہ
اَلْجُثُوُّ وَالْجِثِيُّ - بزانو در نشستن -
اَلْحَثْيُ وَالْحَثَاءُ - خاک پاشیدن -
اَلْحَفْيُ - سرگین افگندن گاو -
اَلرَّثْيُ وَالرَّثِيَّةُ - مزہ را ستودن -
وَرَثَايَ يَرْثُوْ رَثْوًا - لغۃ فیہ وربما ہمزت
العرب ماضیہ فقالوا رثات المیت ورحمت
نمودن و بعدی باللام اَلرِّثَايَةُ - سخن
کسی یاد گرفتن -
اَلْغَثْيُ وَالْغَثَيَانُ - نمش بزدن از چیزے
کہ طبع ازان نافر باشد -
اَلْمَثْيُ اَلْمَثْوُ -
اَلْمَحْيُ - گل از زمین بہ بیل فارندیدن -
اَلْمَحْيُ - المحو -
اَلْخَذَيَانُ - بشتاب رفتن ستور -
اَلرَّدَيَانُ وَالرَّدْيُ - دویدن ستور
اَلرَّدْيُ - سنگ انداختن و افزودن سہم
واز جاے در جاے افتادن وردیتہ الحمّٰی
ای کسرتہ بالصخرۃ -
اَلْفِدَاءُ وَالْفِدْيَةُ - باز خریدن و فداء
کسی را گفتن کہ من فداے تو باد و یعدیان
الی المفعول الثانی بحرف الجر -

اَلْقَدَیَانُ - شتافتن اَلْقَدْیُ اَلْقَدْوُ
اَلْهَدْیُ - راہ نمودن در دین و یعدی الی
المفعولین بحرفی جر اللام و بالی و قد یحذف
حرف الجر فیتعدی الی المفعولین بنفسہ راہ
راست گرفتن اَلْهِدَایَةُ راہ راست نمودن
در ہر چیزے اَلْهِدَاءُ - زن بخانہ شوہر
فرستادن اَلْهَدْیُ - بر طریق کسی رفتن و
منہ الحدیث واہدوا ہدی فاراد ما یسیر
بشدن و فی الحدیث فاہدی ای ارجع ای
لم یجئ - بیان و حجت ما حج یقول احاب
انما قال اللہ واللہ وسکت وقبل ما ہدی بین
من قولہ تعالے فاماتموہ فہدیناہم وقولہ
اولم یہد لہم -
اَلْمَذْیُ - بریدن و گزیدن شراب بان را
اَلْقَذْیُ - بینداختن چشم خاشہ را از خود
وقذت الشاۃ ای القت بیاضا من رحمہا
اَلْمَذْیُ اَلْاَمْذَاءُ - بالمعنیین -
اَلْهَذْیُ وَالْهَذَیَانُ - بیہودہ گفتن و
وفعل الفعل لاغیۃ فیہ -
اَلْبَرْیُ وَالْبَرَایَةُ - تراشیدن بریت
القلم بریا وَالْبَرْیُ - نزار کردن ستور در
راندن بسیار و بیش آمدن -
اَلْجَرْیُ وَالْجَرْیَةُ وَالْجَرَیَانُ وَالْمَجْرٰی

رفتن آب وغیرہ -
اَلْحَرْیُ - کاستہ شدن -
اَلدِّرَایَةُ وَالدِّرْیَةُ وَالدَّرْیُ - دانستن
ویعدی بالباء وبنفسہ قال سیبویہ بالباء اکثر
وسیبین ما قالہ قولہ ولا ادریکم بہ ولو کان علی
اللغۃ الاخری لقال ولا ادریکموہ اَلدَّرِیُّ فریغین
اَلدَّرْیُ - دامیدن اَلدِّرَایَةُ عیب کردن
ویعدی بعلی سریت عنہ الثوب لغۃ فیہ سروت
عنہ الدرع بالواو ولا غیر
وَالشَّرْیُ وَالْمُشَرَّیُ وَالشِّرَایَةُ - بشتاب رفتن
اَلشَّرْیُ وَالشِّرَاءُ - خریدن و فروختن -
اَلضَّرْیُ - بریدن و واداشتن وضربت
الماء اذا استقیتہ ثم قطعت وصربت ماشیہم
صَرْیًا ای فصلت -
اَلْفَرْیُ - بریدن بروجہ اصلاح وکارے
کردن کہ بشگفتگی آرد و مشک دوختن و
دروغ تراشیدن و فریت الارض سرتا وقطعتہا -
اَلْقِرْیُ وَالْقِرَاءُ - معانی کردن اَلْقَرْیُ -
گرد کردن آب وغیرہ در شہرہا گشتن -
اَلْکَرْیُ - جوی کندن -
اَلْمَرْیُ - پستان شتر مالیدن تا شیر فرود
وبیرون آوردن تنگ از ستور و بادہ
باران از میغ و انکار کردن و منہ افتمرونہ علی ما یرے

اَلْجَزَاءُ۔ پاداش دادن وغلبہ کردن کسی را
بدان وبگزاردن وجزی عنی ہذا الامر اے
قضی وناب منہ لاتجزی نفس الآیۃ وفی الحدیث
الصلٰوۃ تجزی عنک۔
اَلْجَزِیُّ اَلْجَزُوْءُ وَالْجِزْیُ غلبہ کردن کسی را بچیز
اَلْغَزْیُ اَلْغَزْوُ۔ وفی الحدیث فتری منہا حتی
ات ای نزف دمہ ولم یرقا روی بفتح ونزو احد
اَلْمَسْیُ اخراج النطفۃ من الرحم والولد
من البطن۔
اَلنَّسْیُ۔ برعرق نساز دن۔
اَلْخَشْیُ۔ غلبہ کردن بترسیدن۔
اَلْمَشْیُ وَالْمِشَاءُ۔ رفتن المشاء۔
بسیار فرزند وچہا پاشدن۔
اَلْحَصَاءُ۔ خایہ بکشیدن۔
اَلْعَصْیُ وَالْمَعْصِیَۃُ وَالْعِصْیَانُ۔
نافرمانی کردن والنعت عاص وعصی فعصی
اللحم عن العظم گوشت از استخوان باز شدن
اَلْقَضَاءُ۔ حکم کردن ومنہ قضی بسبک وبگزاردن
وام وغیرہ ومنہ قضینا الی بنی اسرائیل وقضینا
الیہ ذلک الامر وبمردن ومنہ فمنہم من قضی نحبہ
ومحکم کردن چیزے وباندازہ کردن ومنہ
فقضیہن سبع سموات فی یومین القضاء القدر و
پرداختن ومنہ فوکزہ موسی فقضی علیہ اے

قتلہ مکانہ کانہ فرغ منہ والترکیب یدل علی
احکام الشی واتقانہ ونفاذہ وقال الازہری
مرجع الجمیع الی انقطاع الشی وتمامہ۔
اَلْمُضِیُّ۔ بگذشتن چیزی اَلْمَضَاءُ۔ درکار
بگذشتن ومضیت علی الامر مضیا مثل منعوت
اَلْغَطْیُ۔ فرا پوشیدن وہو متعد وتاریک شدن
شب وغطی غطیا وغطیانا اذا استلار شیبا۔
اَلسَّعْیُ۔ غلبہ کردن کسی را بر فتن۔
اَلْبَغْیُ وستم وکشی کردن ویعدی بعلی
ونیک باریدن باران وبر شدن آب
رود خانہ وبیا ماسیدن جراحت وریم بر شدن
آن وکل مجاوزۃ للی فہی بغی۔
اَلْبَغَایَۃُ وَالْبُغَاءُ۔ بضم الباء فیہما وَالْبِغْیَۃُ
جستن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ وباللام
وہما بمعنی واحد وَالْبِغَاءُ۔ زنا کردن وفی
الحدیث ما بغی لاے ما خیرلہ۔
حفیت۔ الیہ الوصیت بالغت۔
اَلْخَفْیُ۔ آشکارا کردن ہذا ہو الفصیح و
پنہان کردن وضعیف وپنہاد فشردن حق
اَلزَّفْیُ۔ بال باز کردن شتر مرغ وبر داشتن
سراب چیز پراوزفتہ الریح زفیانا ای طردتہ
اَلسَّفْیُ۔ دامیدن۔
اَلشَّفْیُ وَالشِّفَاءُ۔ آسانی دادن۔

اَلْتَّقِیُّ - پرہیزگار بودن -
اَلْکِفَایَۃُ - بسندہ کردن و بیدے الی المفعولین وکفاک الشئی ای حسبک -
اَلْتَّقِیُّ - رستن و رہندہ شدن - وفی الحدیث ما نفی من شعرک ای تار و نیست کردن -
اَلْبَقِیُّ - مصدر بقیت الشئی ای نظرت الیہ وترقبتہ تقاہ بترسید از و حذر کرد از او و پیش او باز شد -
تَبَقِّیَہٖ - بفتح التاء واتق اللہ وہذا علی التوہم والاصل اتقاہ یتقیہ واتقی فاتقی افتعل من وقیت الا ان الواو التی ہی فاء من وقیت ابدلت تاء کما فی التعد ثم حذفت التاء الاولی الکائنۃ بدلا من الفاء وسقطت ہمزۃ الوصل فبقی تقی ووزنہ تعل ولو کان المحذوف تاء افتعل لکان یقال تقی یتقی واتق علی مثال سقی یسقی واسق وہذا حکم تجہ یتجہ وتسع یتسع فحذفت التاء التی ہی بدل من الفاء فی الوجہ ووسع وحکی یتقی بسکون التاء ومصدر التقی علی وزن السقی وعلی ہذا التاء بدل من الواو -
اَلرَّقِیُّ - افسون کردن -
اَلتَّرَقِّیُ وَالتُّرْقَاءُ - بانگ کردن کوف -

اَلسَّقْیُ وَالسِّقَایَۃُ - آب دادن خوردن را
اَلسَّقْیُ - آب خواستن کسے را و باران فرستادن و استسقا کردن و آب در مشک کردن و ربا یجی سَقَی بمعنے استقی فی الارض والماشیۃ علی الصبی عقبا اذا احدث اول ما یحدث وبعد ذلک ما دام صغیرا -
اَلْمَقِیُّ اَلْمَقُوْلُ اَلنَّقِیُّ - النقو -
اَلْبُکَاءُ وَالْبِکَاءُ - گریستن وقیل بینہما فرق وہو انک اذا نددت ارذت الصوت الذی یکون مع البکاء واذا قصرت اردت الدموع وجزوجہا وبکیتہ وبکیت علیہ بمعنی وغلبہ کردن کسی را بدان -
اَلْحِکَایَۃُ - قول وفعل کسے را حکایت کردن وحکوت الکلام لغۃ وہو اچیزے مانیدن نکیت فی العدو نکایۃ اذا قتلت فیہم وجرحت
اَلْخَلُّ - گیاہ درودن سیلے الشاۃ اے نزع سلا عنہا وہو الذی یکون فیہ الولد -
اَلصَّلُّ - در ہلاکت افگندن ویعدی باللام ودر آتش آوردن وبریان کردن گوشت ومنہ الحدیث اتی بشاۃ مصلیۃ وبعکالیدن ومنہ المصالی وہی الاشراک -
اَلطَّلُّ - اندودن وواداشتن وپاے بچہ بچہارپای بستن -

اَلْغَلْیُ - اَلْغَلَیَانُ - جوشیدن آلفگ بسیار و معانی و غرائب آن بیرون آوردن و شمشیر بر سر زدن فی الحدیث من لطمۃ فالیۃ ای قاطعۃ اَلْقَلْیُ وَالْمُقَلِیَۃُ وَالْقَلَاءُ - دشمن داشتن وفعل یفعل لغۃ فیہ وہی لغۃ مطیۃ اَلْقَلْیُ بدود لہ بازی کردن و بریان کردن گوشت و پیست وغیرہما -

اَلْکَلْیُ - برگردہ زدن -

اَلْحُمَیَّۃُ وَالْحُمُوَّۃُ - بازداشتن طعام و شراب از بیمار و یعدی الی المفعولین - اَلْحَمَایَۃُ نگاہداشتن اَلْحَمِیَّۃُ وَالْحَمِیَّۃُ - ننگ داشتن از کردن کارے -

اَلدِّمَاءُ - جنبیدن -

اَلدِّمْیَانُ - شتافتن و ذمی ریح کذا اذا فتی

اَلرِّمَایَۃُ وَالرَّمْیُ وَالرِّمْیَا - تیر انداختن یقال رمیت عن القوس وعلیہا والاولیٰ بہا الان تلقیہا من یدک - اَلرَّمَّی افزون شدن و دشنام دادن رمی اللہ لک ای نصرک صنع لک والترکیب یدل علی نبذ الشیٔ یقال رمیت الشیٔ من یدی رمیا ای القیتہ سمی الصید اذا مات وانت تراہ اَلطَّمْیُ وَالطُّمُوُّ - شتافتن -

اَلْعَمْیُ - کف و خاشاک انداختن موج -

اَلْغَمْیُ - بیہوش شدن یقال غمی علیہ وسقف خانہ پوشیدن -

اَلْکَمْیُ - گواہی پوشیدن -

اَلنَّمَاءُ - بالیدن و افزون شدن اَلنَّمْیُ وَالنَّمَاءُ - خبر باسناد برداشتن و نمی الخضاب والشعر ارتفع وعداہ ویفعل بالضم لغۃ فی الجمیع ونمیت الشیٔ علی الشیٔ رفعتہ علیہ ونمیت الرجل الی ابیہ نمیا ای نسبتہ الیہ ونمت الریشۃ ای ثابت حیث لا یراہا الرامی فماتت -

اَلْہَمْیُ وَالْہُمْیَانُ - دویدن آب بہمت الماشیۃ نات للمرعیٰ -

اَلْبَنْیُ وَالْبِنَاءُ وَالْبُنْیُ وَالْبُنْیَۃُ وَالْبُنْیَانُ بنا کردن قال القتیبی اصل البنیان الکسر لیکون کالعصیان والغشیان - اَلْبِنَاءُ - زن بخانہ آوردن یعدی بعلی بالبار خطار و فریہ کردن اَلثَّنْیُ - دوتا کردن و واداشتن یقال جار ثانیا من عنافہ وواگردانیدن دوم شدم -

اَلْجَنْیُ وَالْجِنَایَۃُ - بار از درخت باز کردن اَلْجِنَایَۃُ - جنایت کردن و شور انگیختن -

اَلزَّنَاءُ وَالزِّنَا - زنا کردن -

اَلضَّنَاءُ - بسیار شدن کودک -

اَلْعِنَایَۃُ وَالْمَعْنَیٰ - خواستن و فی الحدیث من کل دار یغنیک ای یقصدک عنیت فلانا

عینًا ای قصدته وقیل یعنیک یشغلک یقال
هذا الامر لا یعنینی ای لا یشغلنی ومنه قولہ ترکہ
ما لا یعنیہ ای لا یہمہ۔
اَلْقَنْیُ وَالْقِنْیَۃُ اَلْقَنْوُ وقنیت الجاریۃ
تقنی قنیۃ مثل التقنیۃ۔
اَلْکِنَایَۃُ۔ ان تتکلم بشئ وتریدہ بغیرہ
ویعدی بالباء وبعن ویفعُل ویفعِل لغۃ فیہ
اَلْمَنْیُ۔ تقدیر کردن وآزمودن وبیرون آمدن منی

ومن اللفیف المقرون

اَلثَّوَاءُ وَالثَّوِیُّ۔ مقیم شدن یقال ثوت
البصرۃ وبالبصرۃ۔
اَلْحَیُّ۔ گرد کردن۔
اَلْحَوَاءُ وَالْحَوَایَۃُ وَالْحَوِیُّ۔ خالی شدن
سرائے وبیفتادن آن وخوت النجوم خیًا
اَمحلت وذلک اذا سقطت ولم تمطر فی
نوءہا وخوت المراۃ وخویت ایضًا خلا جوفہا
عند الولادت۔
اَلذَّوِیُّ۔ پژمردن وفعل یفعِل لغۃ عند یونس
اَلرَّوَایَۃُ۔ روایت کردن۔
اَلرَّوِیُّ۔ آب کشیدن از بہر کسی وہو متعد
وکسی را بر شتر بستن تا از خواب نیفتد وروت
علی اہلی ولا اہلی اذا تیتہم بالماء۔
اَلزَّوِیُّ۔ گرد انیدن ویعدی بعن وباہم آوردن

اَلشَّیُّ۔ بریان کردن گوشت۔
اَلصَّوِیُّ۔ خشک شدن۔
ضَوَیْتُ اِلَیْہِ ضَوًی وَضَیًا عن ابی زید
اذا اویت الیہ وانضممت۔
اَلطَّیُّ۔ التعمد للجوع ودر نوردیدن برزید چاہ
اَلْعَیُّ۔ بیمانیدن وواگردانیدن۔
اَلْعَوَاءُ۔ بانگ کردن سگ وگرگ وشغال
اَلْغَیُّ وَالْغَوَایَۃُ۔ بے راہ شدن وفعلت
لغۃ عن القینی قال والفتح اجود ونوید شدن
وَالْغَیُّ الفساد عن ابن الاعرابی وبہ فسر
وعصی ادم ربہ فغوی ای فسد علیہ عیشہ۔
اَلْکَیُّ۔ داغ کردن وتیز نگریستن بکبر وبی کژدم گزیدن
اَللَّیُّ۔ تافتن رسن ودنبال خایانیدن شتر
وپیچانیدن سر وگردانیدن زبان در دہن
ومنہ یلوون السنتہم ولویتہ علیہ ای ثنیتہ علیہ
والجمع متعد۔
اَللَّیُّ۔ وہو شاذ عن ابی زید وَاللَّیَّانُ۔
مدافعت کردن دائم وقد حکی اللِّیَّانُ بکسر اللام
اَلنَّیُّ وَالنِّوَایَۃُ۔ فربہ شدن شتر والنی
خستہ بگفتن اَلنِّیَّۃُ وَالنَّوَاۃُ نیت کردن
ونواک اللہ ای صحبک فی سفرک وحفظک وفی
الحدیث ومن نوی الدنیا تعجزہ یقول من
یسع لہا یخب من نوبت الشئ اذا جددت فی طلبہ

اَلْهَوِیُّ - بفتح الهاء فرود افتادن از بالا
وبگذشتن ورود ومنه الحدیث ثم انطلق یهوی
وفرود آمدن عقاب برصید وهوت الطعنة
فتحت فاها وهوت امه تثکلته بمعنی سقطت و
هلکت وقوله تعالی تهوی الیهم ای تسرع وتخطاهم

ومن مهموز الهاء

اَلْاُهِیُّ وَالْاَهِیُّ - بکسر الهمزة عن ابی زید
وهو شاذ والاوار باما وی شدن یقال
اویت الیه واویته وباما ی بردن -
اَلْاٰیَةُ وَالْاٰوِیَةُ وَالْاٰوَانُ وَالْاٰوِیَةُ بخشودن
ویعدی باللام -

ومن مهموز الفاء

اَلْاَدْبُ - مهمان خواندن -
اَلْاَشْبُ - ملامت کردن میان قومی
بهم آوردن -
اَلْاَلْتُ - کم کردن وفعل یفعل لغة فی هذا
ومنه وما التناهم بکسر اللام ومنه الحدیث ما الت
علی میراث المؤمنین معناه اخطه بذلک انقص منه
انتقصه وبازداشتن وسوگند دادن -
اَلْاَمْتُ - اندازه کردن -
اَلْاَنْتُ - نالیدن وحسد کردن -
اَلْاَنْدُ - باهم آمدن والتخلف ایضا
اَلْاَنْدُ وَالْاُنُوْدُ وَالْاَنِیْدُ - نالیدن -

اَلْاَفْخُ - برافراز پیش سر زدن -
اَلْاَقُوْدُ - مقیم شدن بجای -
اَلْاَبْرُ وَالْاِبَارُ - نیش زدن کشادم وسوزن
دادن درنان سگ را وهو فی الحدیث فکسر
دادن خرما بن وبایه لغة -
اَلْاَزْرُ - نیرومند کردن ومنه قرا فازدبا القصر
اَلْاَسْرُ وَالْاِسَارُ - اسیر کردن والامسر
آفریدن وبالان بر دوال بستن اَلْاَسْرُ
بسته شدن بول والماضی فعل
اَلْاَشْرُ اَلْوَشْرُ اَلْاَصْرُ - بازداشتن وشکستن
اَلْاَطْرُ - بدرود در آوردن ولی برسر فار تیر عیدان
اَلْاَفْرُ - نیک دیدن وفوالرجل ای خف الحدة
اَلْاَفُوْرُ - برجستن ورد دیدن -
اَلْاَمْرُ وَالْاُمُوْرُ - باهم آمدن واستوار شدن
اَلْاَنْسُ - قهر کردن وباکسی درشتی کردن
اَلْاَنْسُ - برذکر شدن -
اَلْاَنْسُ - خیانت کردن وشوریده خرد
گشتن والماضی فعل من هذا -
اَلْاُنْسُ - بضم الهمزة انس گرفتن ویعدی
بالباء ویفعل لغة فیه -
اَلْاَنْضُ - شتر را باض بستن وهو حبل شدید
به یسنع یده الی عضده وباهم آمدن رگ نسا و
الماضی من هذا فعل وفعال الارض دوچه خورده

چوب والماضی فعل۔
الاَنِیضُ۔ بگردیدن گوشت۔
الاَوقُطُ۔ بنیوساختن۔
الاَتفُ۔ از پے فراشتن۔
الاَلفُ۔ ہزار دادن۔
الاَلفُ۔ برہنی رون وبنی سیدن آب وغیرہ
الاَفقُ۔ مصدر افق الادیم ای نبغہ حتی یصیر افیقا وہو الذی لم تتم دباغتہ و قیل ہو الادیم الذی بلغ قبل ان یحرز و تفصیل نہادن درعطا۔
الاَفُوقُ۔ بشدن درجہان وبگردانیدن
الاَلقُ۔ زبان آور شدن در دروغ والق فہو بالوقای اصابہ جنون۔
الاَفکُ۔ دروغ گفتن وبگردانیدن۔
الاَبلُ۔ غلبہ کردن وابال الرجل عن امراتہ اے امتنع عن غشیانہا۔
الاَزلُ۔ درتنگی وخشکی سال شدن وواداشتن وبرگردانیدن۔
الاَثلُونُ۔ کام خوردنہادن۔
الاَثمُ۔ درنگ کردن بجاے۔
الاَثمُ والاِثامُ۔ پژہ غمردن ونا نخوردن دادن والفت افگندن ویوست باز کردن۔
الاَغرُ۔ بخوردن ودندان برچیزی نہادن ونیک تافتن رسن۔
الاَزمُ۔ دندان گرفتن ودندان ہم نہادن وبافتن چیزے وباز ایستادن از چیزی ویعدے بعد وملازم گرفتن ویعدے بالبار وتنگی روزگار برکسے وازشہم السنۃ ازما استاصلتہم۔
الاَمَانُ الاَتلَونُ الاَذنُ۔ برگشتن کون
الاَفنُ۔ کم خرد گردانیدن وشیر ہم دوشیدن وقیل الافن خلاف التعیین۔
الاَنۃ والاَنوۃ والاَنیۃ۔ الانوح۔

ومن المضاعف المہموز الفاء

الاَثاثۃ۔ انبوہ شدن مویے نبات شاخ درخت
الاَحیطُ۔ جرست کردن پالان وغیرہ وبانگ کردن شتر بزاری والاَثلُ الشجرۃ جنت
الاَلُّ والاَلالُ والاَلیلُ۔ نالیدن بیمار
الاَنینُ۔ شلہ۔

ومن المہموز الفاء الاجوف

الاَیدُ والاَدُ۔ قوی شدن۔
الاَرُّ۔ جماع کردن۔
الاَیضُ۔ کشتن وبازگشتن۔
الاَیامُ۔ دوکردن الاَیمُ والاَیمۃ والاَیومُ۔ بے شوی شدن زن و بے زن شدن مرد۔
الاَینُ۔ ماندہ شدن قال ابو زید لا

ومن الناقص المهموز الفاء

۱ اَلْاَتِیُّ وَالْاِتْیَةُ وَالْاِتْیَانُ - آمدن قولہ تعالیٰ
لا توھا بالقصر ای لفعلوھا وکذلک ما اتیم
بالمعروف بالقصر ای ما فعلتم من قولھم
اتیت جمیلا ای فعلتہ -

۲ اَلْاَذِیُّ - ستبر شدن شیر -

۳ اَلْاَسِیُّ - انگبین کردن منج و دوبن یک گرفتن

۴ اَلرَّایَةُ - تاری الی الدابة اذا انضمت
الیھا والفت معا سعفا واحدا -

۵ اَلْاَزِیُّ وَالْاُزِیُّ - اَلتَّقَبُّضُ -

۶ اَلْاَنِیُّ - بنایت گرمی رسیدن و منہ ہین
جیم آن وفا رسیدن و منہ غیر ناظرین اناہ

۷ اَلْاَنِیُّ کرانی - علی وزن المعی وَالْاَنِیُّ - کاہ آمدن

ومن المهموز العين

۱ اَلنَّعْتُ - نالیدن -

۲ اَلنَّاْرُ وَالنَّؤْرُ - بانگ کردن شیر وفعل الفعل فیہ

۳ اَلنُّؤْمُ - بانگ کردن بزاری -

ومن المهموز المعتل الفاء

۱ اَلْوَاْبُ وَالْاِبَةُ - شرم داشتن -

۲ اَلْوَاْدُ - زندہ در گور کردن دختر -

۳ اَلْوَاْرُ - ترسانیدن -

۴ اَلْوَاْلُ وَالْوُؤْلُ - پناہ گرفتن بکسی یا بجائے
وبعد بالی دنی الحدیث فلا والت ای لا نجوت

ومن الناقص المهموز العين

۱ اَلصَّبْئُ - بانگ کردن نرخ و موش و پیلو خوک

ومن المهموز اللام

۱ اَلْهَنَاءُ - عطا دادن - اَلْهَنَاءُ - بگوریدن
طعام کسی تقول هنأ الطعام والغابر منها
یفعل والفعل والماضی فعل ایضا -

ومن الاجوف المهموز اللام

۱ اَلْمَجِیُّ وَالْمَجِیْئَةُ - آمدن -

۲ اَلْفَیْءُ وَالْفَیْئَةُ وَالْفُیُوْءُ - الرجوع بازگشتن

۳ اَلْقَیْءُ - قی کردن -

۴ اَلْمَکْءُ وَالْمَکْئَةُ - ترسیدن و بد دل شدن

۵ اَلنَّیْءُ - خام ماندن گوشت -

۶ اَلْهَیْئَةُ وَالْهَیْءُ - ساختہ شدن کاری را
ومنہ قری قولہ تعالیٰ ھیئت لک ای لبعضھم ھیئت
بمعنی تہیات -

باب فعل يفعل بفتح العين في الماضي والغابر

۱ اَلتَّعْبُ - اَرب راندن -

۲ اَلْجَعْبُ - بیفگندن و بر کندن -

۳ اَلدُّعَابَةُ - مزاح گفتن -

۴ اَلذَّهَبُ وَالذُّهُوْبُ - بشدن -

۵ اَلرَّعْبُ - ترسانیدن و بر کردن -
اَلزَّعْبُ - دفع کردن و پارہ از چیزے

بکسی فرادادن وبذا یعدی باللام۔
اَلنَّحْبُ۔ کشیدن ونیکو خوردن طعام وشراب
اَلشَّعْبُ۔ فراہم آوردن وپراگندہ کردن
وعد قوم ھذا وما اشبہہ من الاضداد وعند
المحققین لغاۃ مختلفۃ۔
اَلشَّغْبُ۔ بالتسکین شوریدن وآمیختن ویعدی
بنفسہ وبالباء وبعلی۔
اَلضَّغَابُ وَالضَّغِیْبُ۔ بانگ کردن روباہ
اَللَّحْبُ۔ گوشت از استخوان وپوست
از درخت باز کردن ودر شاہراہ رفتن
ویقال لحب ایضا اذا مر مرا سریعا مستقیما
اَللَّعْبُ۔ لعاب رفتن کودک۔
اَلنَّحْبُ۔ بیرون کشیدن وبادل گردانیدن
اَلنَّعْبُ۔ ضرب من السیر۔
اَلنَّھْبُ۔ غارت کردن وبدگفتن کسے را
وبے پاسے گرفتن سگ۔
اَلْبَغْتَۃُ وَالْبَغْتُ۔ ناگاہ گرفتن۔
اَلْبَھْتُ وَالْبُھْتَانُ۔ زور گفتن والبھت
ناگاہ فراگرفتن ومنہ قولہ بل تاتیہم بغتۃ فتبہتہم فحیران
شدن وبہت بالکسر وبہت بالضم لغات
فی الاخیر والافصح بہت ومنہ بھت الذی
کفر لانہ یقال رجل بہوت ولا یقال باھت
ولا بھیت فحصل اربع لغات اتلاھا فبھت

وہی قراۃ العامۃ وبہت بالضم اقوی معنی
من بہت بالکسر لان فعلان اتی للمبالغۃ کقولہ
الرجل وشعرا ذا قوی فقرہ جاد شعرہ وبہت
بالفتح یجوز ان یکون لازما کبقیۃ اللغات
الثلث ویجوز ان یکون متعدیا وحینئذ
یکون قاعلہ محذوفا علی تقدیر فبہتا الذی
کفر ابراھیم یعنی رام ان یبہت ابراھیم الا انہ
لم یحصل لہ ذلک جاز ان تقول فبہت
الکافر ابراھیم وانما کانت ومنہ الارادۃ کقولہ
اذا قمتم الی الصلوۃ فاذا قرات القران فالکفی
بالمسبب الذی ہو القیام وقراۃ من السبب
الذی ہو الارادۃ فاعرفہ۔
اَلنَّحْتُ۔ ہلاک کردن واز بیخ بر کندن
وپیہ از گوشت باز کردن۔
اَلصَّفْتُ۔ جوہ کردن وہو فی الحدیث
ما وجدت الصفت۔
اَلْحَتُّ۔ القشر وفی الحدیث
فلحتوکم یقال لحت عصاہ اذا قشرھا۔
اَلنَّعْتُ۔ نشان دادن۔
اَلْبَحْثُ۔ بالباء واثر وھیدن۔
اَلْبَعْثُ۔ مردہ زندہ کردن واز خواب
بیدار کردن وفرستادن وہو متعد الی المفعولین
یقال بعثتہ رسولا وحکی بعثت بہ وبعثت الناقۃ اثرتہا

اَلدَّغْثُ - پیدا آمدن بیماری و الماضی فعل

اَلرَّغْثُ - شیر خوردن ورغث الرجل اذا کثر علیہ السوال حتی ینفد ما عندہ -

اَلضَّغْثُ - حدیث بہم در آمیختن و دستہ کردن گیاہ و بر مچیدن کو یان -

اَلقَبْثُ - اندک دادن -

اَلکَہْثُ وَالکَہَاثُ وَالکَہَثَانُ - زبان از دہن بیرون کردن سگ از تشنگی یا از ماندگی -

اَلمَغْثُ - معیوب کردن و دار و زہم بانشدن و دار و اندر آب آغشتن و در ہم آمیختن لبن و زعفران -

اَلبَعْمُ - شکم شکافتن -

اَلبَہْجُ - شاد کردن -

اَلبَہْنُ - پیاپے درخشیدن برق -

اَلبَہْجُ - خراشیدن -

اَلبَہْمُ - سودن بوے و ہمہ شب رفتن و دستہ بستن با دو سجت الریح الارض قشرتہا -

اَلبَہْمُ وَالبَہَاجُ - بانگ کردن کلاغ و اشتر و لیفعل لغۃ -

اَلبَہْمُ - بشتہ الانجح -

اَلبَہْمُ - سوزانیدن -

اَلبَہْرُ وَالبَہْجُ - غنبانیدن دلو در چاہ -

اَلبَہْمُ - جماع کردن -

اَلبَہْمُ - بشتاب رفتن -

اَلبَہْجُ اَلبَہْجُ اَلبَہْمُ اَلبَہْمُ اَلبَہْمُ - ہویدا کردن راہ و رفتن دران -

اَلبَدْہُ - بینداختن و بچوب زدن و عجز الرجل عن حالتہ کلہا والبعیر عن جملہ -

اَلبَدْوُہُ - خرامیدن زن -

اَلبَدْہُ - تنگ افتن -

اَلبَرْوُہُ - پدید آمدن صید چنانکہ جانب چپ و اسوی تو دارد و عرب آنرا شوم دارند

اَلبَطْہُ - بر روی افگندن -

اَلبَلْوُہُ - ماندہ شدن و خشک شدن خاک ممکن

اَلجَدْہُ - پست شوریدن -

اَلجَرْوُہُ - خستہ کردن و کسب کردن و طعن کردن در کسے -

اَلجَزْہُ - عطا دادن -

اَلجَلْہُ - خوردن شتر سر درخت را -

اَلجَمْوُہُ وَالجَاہُ - سرکشی کردن اسپ و کشتی چنانکہ دیر آخر نتوان داشت سر ما زدن از چیزے و عجم اے اسرع دمنہ و ہم یجحون

اَلجَہْمُ - بر بال زدن -

اَلدَّلْوُہُ - دیر بار گران رفتن -

اَلزَّبْرُ - گلو بریدن و تنگ افتن بناخس پوشیدن سقف -

اَلرَّدْحُ - شقہ در پس خیمہ دادن و زمد بر سقف زدن -
اَلرُّزُوحُ وَالرُّزَاحُ - ماندہ شدن شتر از نزاری
اَلرَّزَاحُ - لاغر شدن -
اَلرَّشْحُ - بیامدن خوے -
اَلرَّضْحُ - شکستن خستہ خرما و سنگ -
اَلرُّقَاحَةُ - کسب کردن و بازرگانی کردن -
اَلرُّكُوحُ - الی الشے -
اَلرُّكُونُ الیہ -
اَلرَّمْحُ - لگد زدن و نیزہ زدن -
اَلسَّبْحُ - تصرف کردن در معیشت و بر داختہ شدن
اَلسِّبَاحَةُ - آشنا کردن -
اَلسَّدْحُ - بر روی افگندن یا بر پشت -
اَلسَّرْحُ - کسی را بجای فرستادن و بچرا کردن
با مداد در رفتن بول پس از بستگی -
اَلسَّرُوحُ - بچراشتن -
اَلسَّطْحُ - گسترانیدن -
اَلسَّفْحُ - ریزانیدن آب و جز آن اَلسَّفُوحُ
وَالسَّفْحَانُ - ریختہ شدن -
اَلسَّلْحُ - حدث کردن -
اَلسَّمَاحُ وَالسَّمَاحَةُ - سخاوت کردن
ولیدی بالبار و سمح لی اے اعطانی -
اَلسُّنُوحُ - سخن سربستہ گفتن وَالسُّنُوحُ

پیدا آمدن مرغ یا آہو از دست راست
ولیدی بالبار و ضد البروح والعرب تتیمن بہ
وسنح لی رای اے عرض -
اَلْجَرْبَاءُ - یشیح علی العوذای یمتد -
اَلشَّرْحُ - پدید کردن و کشادہ کردن دل
و شرحہ کردن گوشت و فی الحدیث یشرحون
النساء شرحًا یقال شرح فلان جاریتہ اذا
وطیہا علی قفاہا و فی حدیث آخر یشرحون
الی الدنیا یریدیتبسطون الیہا و یرغبون فیہا
اَلشَّفْحُ - الکسر والبعد والشیح والجمع فی الحدیث
اَلصَّبْحُ - صبوحی دادن و با مداد بجای یا نزدیک
کسے شدن -
اَلصَّدْحُ - بانگ کردن خرد و کلاغ -
اَلصَّفْحُ - اعراض کردن از کسی یا از چیزی
و فراگذاشتن جرم و ہما یعدیان لبعن و سائل را
رد کردن و شمشیر بر پہنا بر کسی زدن و صفحت
الرجل اذا سقیتہ ای خراب کان -
اَلصُّلُوحُ - من الفارابی -
اَلضَّبْحُ - از حال بگردانیدن آتش و خراشیدن
چیزی را و صوت انفاس الخیل اذا عدون
و بدالخیل العضد فی السیر ایضًا -
اَلضَّبَاحُ وَالضَّبْحُ - بانگ کردن روباہ -
اَلضَّرْحُ - دور کردن و زمین کندن -

اَلضَّرَاحُ - لگد زدن ستور -
اَلطَّرْحُ - بیفگندن ویعدی بنفسه وبالبار -
اَلطُّفُوحُ - پرشدن ویقال اُطْفِحَ عنی ای اذهب عنی وطفحت الریح القطفت اذا سطعت بها -
اَلطَّلَحُ - ماندہ کردن ستور وماندہ شدن وے طَمَحَ بصره الی الشیء ای ارتفع طمحا وطماحا وطمح الرجل بعد فی الطلب -
اَلْفَتْحُ - کشادن وحکم کردن وفراخ شدن سر سوراخ پستان شتر -
اَلْفَدْحُ - گران کردن کار وام کسی را -
اَلْفَسْحُ - فراخ کردن ویعدی باللام -
اَلْفَضْحُ - رسوا کردن وسنة الحدیث حتی فضحه
اَلْصُّبْحُ - ای دهمه بیاض الصبح ویروی بالصاد اے بینه وفضح الصبح ای بدا
اَلْفَطْحُ - پهن کردن -
اَلْفَلْحُ - شگافتن -
اَلْقَبْحُ - نفرین کردن اَلْقَبْحُ وَالْقُبُوحُ ازنیکی دور کردن -
اَلْقَدْحُ - آتش زدن ودر نسب طعن کردن وآب کشیدن از چشم وخره در دندان ودرخت افتادن وچشم بکوفرو شدن

وخوردی بگفلیز برداشتن ودر کار کسی خلل آوردن
اَلْقَرْحُ - خسته کردن اَلْقُرُوحُ هم روشدن ستور واَلبستانی شتر پدید آمدن وقرحه بحقا اے استقبله به -
اَلْقَذْحُ - بول انداختن سگ ویعدی بالباء وفعل لفعل -
اَلْقَمْحُ وَالْقُمُوحُ - سر باز زدن شتر از آب خوردن -
اَلْقَنْحُ - بدو در آوردن -
اَلْكَبْحُ - لگام باز کشیدن -
اَلْكَدْحُ - خراشیدن وکار کردن -
اَلْلَّسْحُ - برف وخانه رفتن -
اَلْكَشْحُ - نهان داشتن دشمنی واعراض کردن ازچیزی وبراندن وكشح القوم عن الماء انكشحوا تفرقوا عنه -
اَلْكَفْحُ - روی یار بوسه دادن ویا شمشیر زدن
اَلْكَبْحُ اَلْكَبْحُ - اَلْكُلُوحُ وَالْكُلُومُ ترش کردن روے -
اَللَّطْحُ - دست نرم بر چیزی زدن وبر زمین زدن ویعدی بالبار -
اَللَّفْحُ - سوختن وضربتی سبک زدن -
اَللَّمْحُ وَاللَّمَحَانُ وَالتَّلَمَانُ - نگریستن والاسم
اَللَّمْحَةُ وَاللَّمْحَةُ - درخشیدن ستاره وبرق -

اَلْمَتْحُ - آب کشیدن از چاہ و روز دور برآمدن
اَلْمَدْحُ - ستودن -
اَلْمَزْحُ وَالْمِزَاحُ بِالضَّمِّ عن السراج مزاح کردن
اَلْمَسْحُ - بسودن بروی دست و بریدن شمشیر و بکلیہما فسر فطفق مسحا و شستن و منہ یقال للرجل اذا توضا فغسل اعضاءہ قد تمسح
اَلْمَسَاحَةُ - بکسر المیم زمین پیمودن -
اَلْمَصُوحُ - ناپیدا شدن و مسح الظل اقصر والنبات اذا ولی لون زہرہ ولبن الناقة اذا ولی ذہب ومصحت بالشئی ذہبت بہ -
اَلْمَضْحُ - عیب کردن -
اَلْمَلْحُ - نمک باندازہ در طعام کردن و شورہ دادن چہارپای و شیر دادن کسی را وہذا فی الحدیث وفی الحدیث کالشاة الملوحة ای المسوطة -
اَلنَّبْحُ وَالنَّبِيحُ وَالنُّبَاحُ - بانگ کردن سگ فعل کفعیل لغة ربما قالوا نبح الظبی -
اَلنُّجْحُ وَالنَّجَاحُ - رواشدن حاجت -
اَلنَّدْحُ - فراخ کردن ومنہ الحدیث فلانا جیة ای لا تفرقہ ولا توسعہ ومن روی بالباء اراد لا تفضحہ من البدح وہو العلانیة -
اَلنُّزْحُ - دور شدن اَلنَّزْحُ - آب کشیدن از چاہ -

اَلنَّشْحُ وَالنُّشُوحُ - آب خوردن بسیری
اَلنَّصْحُ وَالنَّصَاحَةُ - بالفتح وَالنَّصَاحِيَةُ وَالنُّصُوحُ - نصیحت کردن وتعدیہ باللام وبنفسہ وباللام اجود ونصحت العسل صفیتہا من الشمع لِلنَّصْحِ - جامہ دوختن اَلنُّصُوحُ سیراب خوردن -
اَلنَّضْحُ وَالتَّنْضَاحُ - آب زدن وتراویدن مشک وغون -
اَلنَّفْحُ وَالنُّفُوحُ - بوے خوش دمیدن - وَالنَّفْحُ - دمیدن خون از رگ و باد سرد جستن و لگد زدن ستور و عطا دادن ونفحہ بالسیف ونفحہ بالعصا
اَلتُّنُوخُ - مقام کردن ومنہ الحدیث فتنوخ اورے فتنوخوا اے رسخوا -
اَلْجَفْخُ وَالْجَخَفُ - فخر وتکبر کردن -
اَلْجَلْخُ - پر کردن سیل رود خانہ را -
اَلرَّسُوخُ - استوار گشتن و بیخ آور شدن
اَلرَّضْخُ - کوفتن واندک دادن -
اَلزَّنْخُ اَلْجَفْخُ اَلسَّنْخُ - النوم والفراغ ومنہ قری سنخا طویلا ای فراغا -
اَلسَّلْخُ - در آخر ماہ شدن وسلخت المراة درعہا نزعتہ -
اَلسُّنُوخُ - ثابت شدن در علم -
اَلشَّدْخُ - سر شکستن وفراخ بردن سپیدی روی اسب

اَلشَّرْخُ۔ فراوانی رسیدن کودک وشرخ ناب البعیر شرخا اذا شق البضعۃ۔
اَلشَّمْخُ وَالشُّمُوْخُ۔ بلند شدن ویقال شمخ بانفہ ای تکبر۔
اَلصَّمْخُ۔ برسوراخ گوش زدن وفی الحدیث الاطلخا قیل ہو مقلوب لطخا وقیل سدوھا
اَلْفَتْحُ۔ سر انگشتان سوی کف واشکستن
اَلْفَسْخُ۔ نقض کردن بیع ودیگر عہدھا وازجای بیاوردن بند فسخت عنی ثوبی ای طرحتہ
اَلْفَضْخُ۔ کوفتن غورہ خرما وشکستن
اَلْقَرْضُ۔ رام ومقہور کردن۔
اَلْقَفْخُ وَالْقَفَاخُ۔ برچیزی میان تہی زدن
اَلْلَّمْخُ اَلسَّلْخُ۔ وکمخ بانفہ تکبر۔
اَللَّطْخُ۔ برآلودن۔
اَلْمَرْخُ۔ روغن مانند آن برتن مالیدن وآرد سرشتہ وآنچہ بدان ماند بدست مالیدن وفی الحدیث یمرخ معہ ای یمزح معہ۔
اَلْمَسْخُ۔ تحویل صورۃ الی ما ہو اقبح منہا وبے طعم گردانیدن۔
اَلْمَصْخُ۔ بیرون کشیدن چیزی از چیزی
اَلْمَلْخُ۔ بالنجار السیر الشدید وقیل السہل وفلان یملخ فی الباطل ملخا ای یتردد فیہ ویکثر منہ
اَلنَّسْخُ۔ منسوخ کردن ونسخہ گرفتن از جائے ودزائل کردن حکم وہو اصل واحد الا انہ مختلف فی قیاسہ فعند قوم ہو للازالۃ ومنہ نسخت الشمس الظل ای ازالتہ وکذلک نسخت الریح اثارہم ونسخ اللہ الایۃ وعند آخرین للنقل ومنہ نسخ الکتاب ای نقل ما فیہ الی کتاب آخر
اَلنَّضْخُ۔ آب از چشمہ برجوشیدن ومنہ فیہما عینان نضاختان وبزدن آب۔
اَلنَّفْخُ۔ برسزدن چنانکہ دماغ بیرون آید۔
اَلْجَحْدُ وَالْجُحُوْدُ۔ انکار کردن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ بالباء۔
اَلْجَھْدُ۔ کوشیدن ونجائیدن ورنجیدن وجہدت الطعام اشتہیتہ وکذلک اذا اکثرت من اکلہ وجہد الرجل جدا فہو مجہود ای الاغ شدن وہو فی الحدیث
اَلزَّغْدُ۔ الہدیر الشدید۔
اَلزَّھْدُ۔ حزر کردن خرما۔
اَلسَّعْدُ وَالسُّعُوْدُ۔ ہمایون شدن یقال سعد یومنا والسَّعْدُ نیکبخت کردن واختلفوا فی ہذا فاجازہ الزجاج والازہری والفارابی واستدلوا بقولہ تعالی واما الذین سعدوا بضم السین والباء سیبویہ والمحققون من اہل اللغۃ وقالوا ان کلام العرب سعدہ اللہ ولا یجوز ان یکون سعدوا من السعادۃ لانہ لازم کالشقاوۃ وقال فی ہذہ القراۃ انہا لغۃ خارجۃ

عن القیاس او یکون من باب فعل و فعلته
نحو غاض و غضته و کذلک سعد و سعدته قالو
ولا دلالة لهم فی مسعود لانه لا یجوز ان یکون
مثل اجنه الله فهو مجنون۔
اَلضَّغْدُ وَالضُّغْدُ۔ گرمار آفتاب در کسی اثر کردن
اَلضَّغْدُ۔ مقهور گردانیدن۔
اَلْلَهْلَانُ۔ دویدن خر۔
اَللَّحْدُ۔ چسپیدن از حق و گور را لحد کردن۔
اَللَّهْدُ۔ گران کردن بار کسی را و لهده
لهدا دفعه لذلة۔
اَلْمَعْدُ۔ شتافتن و معدت الشی اجتذبته بسرعة
اَلْمَغْدُ۔ در عیش خوش برآمدن و پرورانیدن
عیش خوش کسے را۔
اَلْمَهْدُ۔ گسترانیدن۔
اَلنُّهُوْدُ۔ خاستن سوے دشمن۔
اَلنَّجْدُ۔ تیز کردن۔
اَلنَّفْدُ۔ بر ران زدن۔
اَلْبَجْرُ۔ گوش اشتر شگافتن۔
اَلْبَعْرُ۔ بشک افگندن بعز الثریا بغورا
اے سقط و هاج بالمطر
اَلْبَهْرُ۔ دمه بر انگیختن و غلبه کردن ناقوس
شدن نور ماه و بهر الرجل بزع۔
اَلتَّغْرُ۔ جوشیدن دیگ۔
اَلثَّغْرُ۔ دندان پیشین شکستن و ثغر الصبی
اذا سقطت رواضعه و فی الحدیث وقد
تغروا ای هدموجر فلان تاخر۔
اَلْجَهْرُ۔ سرگین افگندن خداوند محلب از سباع
اَلْجَهْرُ وَالْجَهَارَةُ۔ آواز بلند برداشتن
اَلْجَهَارَةُ۔ بزرگ داشتن چیز را در چشم دیدار
اَلْجَهْرُ۔ چاه پاک کردن تا آب پدید آید
وصافی شود و منه حتی نری الله جهرة اے
عیانا یکشف ما بیننا و بینه و جهر نا بنی فلان
صبحناهم علی غرة۔
اَلدَّحْرُ وَالدُّحُوْرُ۔ دور کردن و منه
قراءة السلمی من کل جانب دحورا بفتح الدال
اَلدُّهُوْرُ۔ خوار شدن۔
اَلدَّغْرُ۔ بسیوختن و منه الحدیث لا تغدبن
اولادکن بالدغر و هو ان ترفع لهاة المعذور
ترکتاز کردن در جنگ و فی الحدیث دهور
الخرع یقال دهر فلان امر اذا اصابه مکروه۔
اَلدُّخْرُ۔ بالضم بخنی نهادن۔
اَلذَّغْرُ۔ ترسانیدن۔
اَلزُّخُوْرُ۔ خوشیدن دیگ و پر شدن
آب جوی و دریا و دراز شدن نبات۔
اَلزُّهُوْرُ۔ روشن شدن چراغ و آتش در سن
اَلسِّحْرُ۔ جادوی کردن و فریفتن و کل ما لطف

اخذہ ودق فھو سحر السحر التعلیل بالطعام والشراب
السعر۔ آتش افروختن وجنگ انگیختن
وسعرت الیوم فی حاجتی سعرۃ ای طفت
وسعرھم شرا ای اوسعھم وسعرناھم بالنبل
اھرقناھم واسمغنا وشعر الرجل فھو مسعور
اذا ضربتہ السموم۔
الشعر۔ غلبہ کردن کسی را بشجاعتی وفعل لفعل لغۃ عن ابن جنی
الشغر۔ پای برداشتن سگ از بہر بول
وخالی شدن شہر از مردم وقوی را از جای بیرون کردن
الشھر۔ شمشیر برکشیدن والشھر والشھرۃ
آشکار اکردن۔
الصھر۔ گرم کردن شیر تا سوختہ شود۔
والصھر۔ جریش گداز انیدن۔
الطھر۔ الدحر۔ ویفعل لغۃ عن القتیبی
الظھور۔ دست یافتن وآشکار اشدن۔
الظھر والظھور۔ برجای بلند شدن
فی الحدیث فاظھر بمن معک من المسلمین یقول
اخرج بھم الی ظاھرھا واکبر زبھم وفی حدیث
آخر قبل ان تظھر الشمس ای تعلو السطح۔
العھر والعھر والعھور والعھارۃ زنا کردن
وفعل یفعل لغۃ۔
الفخر والفخر۔ نازیدن وافزون آمدن
از کسے بفخر تقول فاخرتہ ففخرتہ افخرہ وحکی ابو زید
افخرہ بالضم علی القیاس۔
الفغر۔ دہن باز کردن وباز شدن وفی
الحدیث فغرت۔
الفقر۔ بر کندن درخت وبقعر چیزی رسیدن
الفھر والفھر۔ ان یجامع الرجل المرأۃ ثم
یحول عنھا قبل الفراغ الی الاخری فینزل
وھو فی الحدیث۔
القھر۔ غلبہ کردن کسی را وقھر اللحم اذا اخذتہ النار وسال ادھ
اللھر۔ باز زدن ودور برآمدن روز۔
المغر۔ بشتافتن۔
المھر۔ کابین کردن المھادۃ۔ زیر کشیدن
ومھر فی الماء ای سبح۔
النحر۔ شتر کشتن وبرسینہ زدن دست برداشت
نہادن در نماز ونحرت الرجل حرت فی نحرہ
النغر۔ دمیدن خون از رگ ویفعل لغۃ
النغر۔ جوشیدن دیگ وفی الحدیث ۔ے
النھر۔ بانگ زدن جوی کندن وآب رفتن دجع
النھر والباغر۔ نشاط کردن شتر۔
النھر۔ زور کردن کسے را از خویشتن۔
الوھر والوھزان۔ جنبیدن در جماعت
الوھز۔ برجستن۔
الھز۔ الدفع والضرب ولھزہ الشیب خالطہ
الھز۔ کوفتن بہاون وفا تولیدن۔

اَلنَّهْزُ - جنبانیدن ونهزہ ای دفعۃ وضربہ
ومنہ الحدیث لاینہزہ ای لایدفعہ وفی حدیث
آخر نہیز قیحا ای یقذفہ یقال نہز الرجل اذا
مدسن عنقہ وناربصدرہ لیت ہوقع ای یلقی
اَلنَّجْسُ - بکاشتن وبیداد کردن -
اَلنَّعْسُ - الہلاک واصلہ الکب - وہو
عند الانتعاش والاہلاک عند قوم ونعس بکسر
العین بمعنے ہلک لغۃ عند بعضہم ورد اکثرہم
ہذا وقالوا لو کان کذلک تجاز فی مصدرہ النعس
بفتح العین یدل علیہ قول الاعشی فالنعس ادنی لہا
من ان تقول لعا -
اَلنَّحْشُ - تباہ کردن میان قومی درخال
الیمین بین جلدۃ الشاۃ وصفاتہا تسلخہا وہو وحشۃ
وفی حدیث آخر حق علی الناس ان یدخلوا الجنۃ
بالحار والخار ای الابلہ والحمر -
اَلنَّعْسُ - الطعن وقد یکنی بہ عن الجماع
وہو عست المتاع حشوتہ -
اَلرَّعْسُ - لرزیدن ونرم رفتن از ماندگی
وجزآن اَلْعَسَانُ - جنبیدن سر از بیہوشی
وفی الحدیث رعشہ اللہ مالا ای اکثرہ بارکۃ
فیہ وکانوا قلیلا فرعشہم اللہ ای کثرہم وانمہم
وکذلک ہو فی الحسب وغیرہ -
اَلْمَرْسُ - تافتن رسن -
اَلْمَعْسُ - مالیدن ادیم وجزآن -
اَلنَّخْسُ - تنگ کردن سوراخ بکرہ بچوب
اَلنَّہْسُ - گزیدن مار وبدندان پیشین گزیدن
اَلْبَغْشُ - اندک باریدن -
اَلْبَہْشُ - آرزومند گشتن ویعدی بالے
وفی الحدیث ہل بہشت الیک ای ہل قبلت الیک
اَلْجَحْشُ - خراشیدن -
اَلْجَہْشُ - آغاز کردن گریستن -
اَلْفُحْشُ وَالْفَاحِشَۃُ - الافحاش -
اَلْمَحْشُ - سوزانیدن وخراشیدن وفی الحدیث
من شعیر نخشہ -
اَلنَّخْشُ - الفشر -
اَلنَّعْشُ - برداشتن -
اَلنَّہْشُ - النہش ویفعل لغۃ -
اَلْغَمْسُ - بالبا چشم برکندن -
اَلدَّغْصُ - پای انداختن گوسپند وجزآن
در وقت کشتن -
اَلرَّعْصُ - الاضطراب وہو فی الحدیث -
اَلرَّہْصُ - نیک افشردن ورہصہ الحجر ای مکسہ
اَلتَّغَوُّصُ - ازجای بجای شدن وچشم بہن
بازماندن وتغوص ای ارتفع -
اَلْفَحْصُ - نیک وا پژوہیدن ویعدی بعن -
وفحص راسہ اذا حلق وسطہ وترک مثل افاحیص

القطا وہو فی الحدیث
اَلْقَعْصُ - بر جائے بگشتن -
اَلْمَحْصُ - پاک کردن زرد و جز آن و نیک دیدن
ومثلہ الدحص ایضا -
اَلدَّحُوْضُ - باطل شدن حجت -
اَلدَّحْضُ - بلغزیدن پای و بگشتن آفتاب
میان آسمان -
اَلرَّحْضُ حامۃ شتن بعض المحموم اذا اخذتہ اضداع
اَلْقَحْضُ - خم دادن جون -
اَلْمَحْضُ - دوستی پذیرہ کردن و شراب پذیرہ دادن
اَلنَّحْضُ - گوشت از استخوان باز کردن و
تیز و تنک کردن سنان -
اَلنَّهْضُ وَالنُّهُوْضُ - برخاستن والنهوض
بال باز کردن مرغ از بہر پریدن و برابر شدن نبات
اَلذَّغْطُ - وَالشَّغْطُ - گشتن زود و منہ الحدیث
فسطوحا ای ذبحوها ذبحا سریعا -
اَلشَّحْطُ - وَالشُّحُوْطُ - دور شدن وفی الحدیث
یشحط الثمن ای یبلغ بہ اقصی القیمۃ وقیل
یجمع ثمنہ وروی یشحط الثمن ومعناہا واحد
اَلضَّغْطُ - فراہم آمدن -
اَلْقُحُوْطُ - باز ایستادن باران وفعل الفعیہ
وقحط القوم قحطا اذا اصابہم الجدب -
اَلْلَّحْطُ - آب زدن بر در سرای وہو فی الحدیث
لعطہ بسہم ویعین اصابہ -
اَللَّغْطُ وَاللَّغِيْطُ وَاللِّغَاطُ - شغب کردن
اَلْمَخْطُ - کشیدن رودہ از شکم و بیرون
گذشتن تیر و مخاط از بینی بیفگندن -
اَلْمَعْطُ - موے بر کندن -
اَلْمَغْطُ - کشیدن کمان و انچہ بدان ماند -
اَلنَّخْطُ - بینی پاک کردن -
اَلْهَبْطُ - گران کردن بار مردم را -
اَلْجُحُوْظُ - چشم بیرون غریدن -
اَلْلَّحْظُ - بگوشہ چشم نگریستن و بعدے بنفسہ وبالے
اَلنَّغْظُ وَالتَّعُوْظُ - قیام الذکر -
اَلْبَخْعُ - ہلاک کردن ومنہ لعلک باخع نفسک
اَلْبُخُوْعُ - باخار الاقرار بالحق والخضوع لہ
وفی الحدیث بخع الارض فقارت اکلہا
تقول استخرج مافیہا من الکنوز واموال الملوک
اَلْبَضْعُ - الجمع فیما قیل -
اَلْبَضْعُ - بریدن گوشت و شکافتن جراحت
اَلْبُضُوْعُ وَالْبَضْعُ - سیراب شدن وربما قالو
بضعت من فلان اذا سمعت منہ وہو علی
التشبیہ بقی الرجل اذا رمی بکلام قبیح وبہتان
وبقعتہم باقعۃ ای اصابتہم داہیۃ -
اَلْبَلْعُ - سر زنش کردن و پیاپی زدن شمشیر
اَلتَّسْمُ - نہ کردن و نہ یک بستدن -

اَلتَّلْعُ وَالتُّلُوْعُ - روز و در برآمدن قطع الرجل اے نکم -
اَلتَّلْعُ - سر کوفتن -
اَلْجَذْعُ - در زندان کردن و بریدن گوش و لب و بینی و دست -
اَلْجَذْعُ - واداشتن ستور بے علف و در زندان کردن -
اَلْجَزْعُ - قطع الوادی عرضاً و جزع له من المال جزعة ای قطع له منه قطعة -
اَلْجُلُوْعُ - روے برہنہ کردن -
اَلْجَلْعُ - جامہ بیرون کشیدن -
اَلْجَمْعُ - گرد کردن -
اَلْجَنْعُ - پنہان کردن اَلْجُنُوْعُ النجام
اَلْجُنُوْحُ - در تاریکی شب راہ بری کردن
اَلْخَذْعُ وَالْخَدِيْعَةُ - عن ابی یذکر یقال خدعت نفسه و معناه عن نفسه وقیل لما دخله معنی تخونته نفسه او انتقصته نفسه ندی الی مفعولین و هذا القول اذهب فی الصنعة و علی کلا الوجهین یحمل قوله تعالی وما یخدعون الا انفسهم بضم الیاء و فتح الدال
اَلْخَذْعُ - بازار کاسد شدن و در سوراخ شدن سوسمار و خشک شدن دہان خوار در چشم آویختن -
اَلْخَذْعُ - چیدن گوشت و جز آن -
اَلْخَزْعُ - شگافتن -
اَلْخَزْعُ - واپس ایستادن من هذا سمیت خزاعة
اَلْخُشُوْعُ - فروتنی نمودن و خشع البصر غضه و خشعت الارض یبست و لم تمطر و منه انک تری الارض خاشعة -
اَلْخُضُوْعُ وَالْخَضَعَانُ - و هو فی الاصل الخشوع و خضع البعیر مال لانیب و منه الحدیث خضعا بینهما حدیثاً ای لینا خضع الرجل خفض ای دبر به فسقط من جوع و غیره -
اَلْخَلْعُ - نعل و جامہ بیرون کشیدن و خلعت دادن و هذا یعدی بعلی اَلْخُلْعُ بالضم وافر و فتن زن بکابین -
اَلْخَلَاعَةُ - داس بیاوردن خوشہ و خلع الوالی عزل -
اَلْخُمَاعُ وَالْخُمُوْعُ وَالْخُمْعُ - لنگ و افتادن
اَلْخُنُوْعُ - الخضوع - و الذل -
اَلدَّسْعُ وَالدُّسُوْعُ - بسیہ و فتن و الدسع نشخوار برآوردن و فی الحدیث تدسع ان تعطی الجزیل -
اَلدَّفْعُ - فرادادہ و بسیہ و فتن و بازگشتن بانبوہے
اَلدَّفْعُ وَالدِّفَاعُ - دفع کردن و دفعت الشاة اذا اضرعت علی راس الولد -

اَلدَّكْعُ - دارِ یا خذ الخیل والابل فی صدورها
اَلدَّلْعُ - زبان از دہن بیرون کردن
و بیرون آمدن آن -
اَلدَّمْعُ - رفتن اشک و فعل فعالا لغۃ -
اَلدَّرْعُ - برشتر پیمودن و غلبہ کردن
فی الدریع چہار کردن و چہار یک مال بستدن
ومنہ الحدیث الم اجعلک تربع و چہار یہ تو
کردن و بجائے باز ایستادن و سنگ افشاندن
ومنہ الحدیث یربعون حجرا و چہارم روز
باب آمدن شتر و بار کسی بر ستور نہادن
و وا ایستادن و منہ اربع علی نفسک اے
ارفق بنفسک وکف وتب چہارم آمدن
وقد ربع الرجل یقال ربعت علیہ الحمی و
ربعت الارض اذا اصابہا مطر الربیع -
اَلرَّتْعُ - چرا کردن اَلرَّتْمُ وَالرَّتَاعُ
الاکل بشرہ -
اَلرَّضْعُ - بیالودن بہ عطر و زعفران
و جزآن و باز زدن از کاری و رد ع
الرجل تبش باز سر شد -
اَلرَّضْمُ - تغیب السنان کلہ فی المطعون
اَلرَّقْمُ - برداشتن و نیک رفتن شتر نیک
راندن وی و تقریب الشی و منہ فرس مرقوم
ای مقرب لہم و منہ الیفار رفعتہ الی السلطان

رفعنا بسلطان برداشتم و یرا و الرَّفْعُ فی
الاعراب کالضم فی البناء عند النحویین -
اَلرَّقْعُ - پارہ در جامہ دادن و ہمچو آن
اَلرَّكْعُ - الانحناء ومنہ رکوع الصلوٰۃ
اَلرَّمْعُ - جنبیدن از خشم -
اَلرَّزْعُ - کشت کردن و رویانیدن
ومن ہذا انتم تزرعون -
اَلرَّقْمُ - شدۃ ضرط الحمار -
اَلرَّمْعُ وَالرَّمَعَانُ - دیر رفتن -
اَلسَّبْعُ - ہفت بکردن و ہفت یک بستدن
و بدگفتن کسی و ہفت تو کردن و سبع الذئب
الغنم اے فرسہا و سبعت البقرۃ اذا اکل
السبع ولدہا -
اَلسَّجْعُ - بانگ کردن قمری و جز آن
و سخن گفتن بسجع و فی الحدیث اذا سجع ذلک
اَلْمُسْجَعُ - اراد سلک ذلک المسلک -
اَلسُّطُوْعُ - دمیدن بوے و صبح و برخاستن گرد
اَلسَّفْعُ - گرفتن و منہ لنسفعن بالناصیۃ
و سوزانیدن آتش و سموم دبال زدن مرغ
اَلسَّقْعُ - بانگ کردن خروس و یقال ما در
این و سلع این ذہب -
اَلسَّلْعُ - سرشکستن -
اَلشَّرْعُ - نہادی نہادن و ہویدا شدن

وشگافتن ونیزه سوی کسی راست کردن
وشرعت الا ہاب اذا سلختہ وشرع المنزل
اذا کان علی الطریق نافذ۔
اَلشُّرُوْعُ۔ درکارے شدن۔
اَلشَّرْعُ وَالشُّرُوْعُ۔ درآب شدن
اَلشَّسْعُ۔ دوال کردن نعلین را اَلشُّسُوْعُ
دور شدن۔
اَلشَّفْعُ۔ جفت کردن وشفعت الناقۃ
شفعا اذا کانت تتبعہا ولد وفی بطنہا آخر
وہو فی الحدیث اَلشَّفَاعَۃُ۔ خواہش کردن
اَلشَّلْعُ۔ نالیدن بیمار۔
اَلشَّمُّ وَالشُّمُوْعُ وَالشَّمَمَۃُ۔ بازی کردن
شنعت فلانا ای استقبحتہ وسمتہ۔
اَلصَّبْعُ۔ آب بمیان انگشت فروکشادن
از ناوراہ نمودن کسی بانگشت واشارت کردن
سوی کسی درحال غیبت وہذا یعدی بالباء وبعلی
اَلصَّدْعُ۔ آشکاری کردن ومنہ فاصدع
بما تومر وشگافتن بیابان بریدن وباز گردانیدن
وبدو فرقت کردن گویند۔
اَلصُّدُوْعُ۔ چسپیدن سوے کسے ویعدے
بالی والباب یدل علی انفراج الشیٔ۔
اَلصَّرْعُ۔ لتمیم وَالصُّرْعُ۔ لقیس۔
وَالْمَصْرَعُ۔ بیفگندن۔

اَلصَّفْعُ۔ سیلی زدن کلمۃ مولدۃ۔
اَلصَّقْعُ۔ برمیان سر زدن وبانگ کردن
خرورہ وصقت الارض مژ آمدن بروے زمین
اے الصقیع وصقعۃ الصاقعۃ لغۃ فیہ۔
اَلصُّنْعُ۔ بالضم نیکوئی کردن وتقول صنع
الیہ معروفا اَلصَّنْعُ وَالصَّنَاعَۃُ۔ نیک تعہد
کردن وصنع بہ صنیعا قبیحا ای فعل۔
اَلضَّبْعُ۔ مدالعضد للضرب او الدعار
ومدالخیل والابل ضباعہا فی السیر عندالاعی
ان یحوی بجافرہ الی عضدہ وضبعوا الناقۃ
ضبعا ای جعلوا الیامنۃ قسما۔
اَلضَّجْعُ۔ وَالضُّجُوْعُ۔ پہلو بر زمین نہادن
اَلضَّلْعُ۔ چسپیدن ویعدی بعلی۔
اَلطَّبْعُ۔ شمشیر ودرم زدن ومہر کردن
وسیری کردن والترکیب یدل علی نہایۃ
ینتہی الیہا الشیٔ حتی یختم عندہا ویقاس
علی ہذا طبع الانسان وطبیعتہ وطباعۃ ای
سجیتہ التی جبل علیہا۔
اَلظَّلْعُ۔ لنگیدن وظلعت الارض بہا ای
ای ضاقت بہم من کثرتہم۔
اَلْفَجْعُ۔ بدرد آوردن ومصیبت رسانیدن
واندوہگین گردانیدن۔
اَلْفَرْعُ۔ بسر زیر چیزی شدن وغلبہ کردن

بجمال وجزآن دفرعت بنیما ای حجرت و
کفت وفرعت راسه بالعصا ای علوته
اَلْفَرْقَعُ - بکوه برشدن -
اَلْفَصْعُ - افشردن رطب تا پوست بازشود
وفی الحدیث نهی عن فصیع الرطبة -
اَلْفَغْرُ - شکافتن -
اَلْفَقْعُ وَالْقَبَاعُ - بانگ کردن غوک -
اَلْقُبُوعُ - سر در پوست کشیدن خار شیت
وسر در جامه کشیدن آدمی ودمه بر افتادن
ولبشدن در زمین -
اَلْقَدْعُ - لگام باز کشیدن اسپ ومنه
الحدیث لایقدع الفضای لایضرب الفحه
وروی بالراء ایضا ومعناه انه کفو کریم
لامرد له وباز داشتن کسے را از کسے -
اَلْقَذْعُ - نافرجام گفتن -
اَلْقَرْعُ - کوفتن ومنه الحدیث قرع راحلته
ای ضربها بسوطه وقرعه بردن وجمله شتاب
کردنا باشد آشامیدن وقرعت راسه مثل
قرعت راسه وقرعتهم قوارع الدهر اے
اصابتهم شدائده وَالْقَرْعُ وَالْقِرَاعُ
کشنی کردن شتر اَلْقَرْمَعُ - شتافتن -
اَلْقَشْعُ - وابردن باد ابر را وابردن غم
وابر اگندن کردن قوم -

اَلْقَصْعُ - تشنگی بنشاندن وآب بگلو فرو بردن
وکسی را خورد و خوار داشتن ونرم خاییدن
شتر نشخوار را وقیل القلة وفی الحدیث
انه خطبهم علی راحلته وانها لتقصع بجرتها
قیل رد تها الی جوفها وقیل اخرجتها فملات
فاها وقیل شدت مضغها وضمت بعض
اسنانها الی بعض ماخوذ من قصع القملة
اَلْقَصْمُ - قهر کردن وبذلک سمیت قصاعة
اَلْقَطْمُ - بریدن - اَلْقَطِيعَةُ - رحم بریدن
اَلْقُطُوعُ - عبور کردن آب اَلْقِطَاعُ
وَالْقُطُوعُ - بریده شدن آبها واز سر سیر
بگرم سیر شدن مرغان وقطع بفلان فهو
مقطوع به اے واز مانده شد از سفر بفلان
وفی الحدیث اقطعوا السانه ای رضوه حتی
یسکت وقوله تعالی ثم لیقطع فلینظر قالوا
لیختنق لان الاختناق یمد السبب الی السقف
ثم یقطع نفسه من الارض حتی یختنق یقول
منه قطع الرجل بحبل ای اختنق به -
اَلْقَلْمُ - برکندن -
اَلْقَمْعُ - خوار کردن وبمقمعه زدن وقمع
در سر جاے نهادن -
اَلْقَنْعُ - سوال کردن والنعت قانع وقنیع
وقد یکون بمعنی القناعة عند بعضهم وقعه الماسه

مالت بما واها واقبلت نحوالمها وهذا التركيب
يدل على الاقبال على الشي كثعت الغنم
والابل كثوعا استرخت بطونها
الكروع - دهن برآب نهادن ودرآب خوردن
وفعل فعلا لغة فيه -
الكسع - پشت پای بادست نشستگاه کسی
باز زدن وآب سرد درپستان چارپای
زدن ودست بر سرو زدن تاشیر باز گرد شود
وراندن وفی الحدیث ان رجلا من الانصار ای
ضرب دبره -
الكنوع - نزدیک آمدن وباهم آمدن
وفروتنی نمودن وكنع النجم مال للغروب و
كنعوا عنها اے عدلوا عنها -
اللذع - سوزانیدن -
اللسع - گزیدن مار وکژدم -
اللطع - بانگشت لیسیدن -
اللقع - انداختن شتر بلوک وجز آن هر
فی الحدیث وبشیم کردن -
اللكع اللسع اللمع اللمعان - درخشیدن
المتع والمتوع - روز دور برآمدن والمتع
منفعت وبرخورداری گرفتن وبعدے بالبار -
المذع - برخی از سخن بگفتن وبرخ نهادن کردن
المزوع - نیک شتافتن -
المشع - الکسب -
المصع - جنبانیدن ستور دنبال را وبعدے
بالبار ونیک شتافتن وانداختن بچه از
شکم وزدن بشمشیر ومنه الحدیث البرق
مصع ملک ای ملک یضرب السحاب ضربة
فترى النيران في حديث آخر والفتنة مصعتهم
ای غرکتهم والاصل فیه الضرب المصوع
درفشیدن بخنوه وجزآن وبشدن شیر شتر
وکل شی ولی وذهب فقد مصع -
المقع - نیک آشامیدن ومقع فلان لبنها ذهب بها
الملع - زود رفتن -
المنع - بازداشتن از کاری وناداون چیزے
النبع والنبوع - آب از چشمه بیرون آمدن
النجوع - جای گیر آمدن بند ودر گرفتن
خضاب وتاثیر کردن دارو وموافق آمدن
طعام وشراب - النجع - مدید داون
شتر وبجوامس النجعة وهی طلب الکلاء فی موضعه
النخع - نخاع بریدن درکشتن ونخع لی بحقی
اذعن مثل نخع ونخعة الود والنصیحة اخلصتها
النسوع - واشدن دست بگردن بشتر بندن
النشوع - بالضم وجور بگلو کودک فرو کردن
النصوع - خالص شدن وهموار شدن
النفع - سود کردن -

اَلنَّقْعُ - برآمدن بانگ شتر کشتن از بهر مهمانی ونقیعه کردن وَالنَّقْعُ - وَالنُّقُوْعُ سیراب کردن وَالنُّقُوْعُ - سیراب شدن وگرد آمدن آب در کہ یقال نقعت بالماء ومن الماء ای رویت ونقعت بمعنی قلت الی ہی سکنت نفسی الیہ نکعہ حقہ اذا حبسہ ونکعہ عن الامر اعجلہ -

اَلنُّهُوْعُ - قی کردن -

اَلْهُبُوْعُ - وَالْهُبْعَانُ - گردن بلند زدن چہار پائے در رفتن -

اَلْهُجُوْعُ وَالتَّهَجُّعُ - خفتن بشب -

اَلْهُرُوْعُ وَالْهُرُوْعُ - شتافتن -

اَلْهُطُوْعُ - اقبال الرجل ببصرہ علی الشیٔ لا یقلع عنہ -

اَلْهُكُوْعُ - بسیار امیدن -

اَلْهَمْعُ وَالْهُمُوْعُ وَالْهَمَعَانُ - فرو دویدن اشک فعل یفعل لغۃ فیہ -

اَلْهَيْغُ - میسر زدن فعل یفعل لغۃ فیہ -

اَلْهَيْغُ - سر شکستن -

اَلْهَيْمَغُ - سر کوفتن وجامہ سیر رنگ کردن

اَلْهَيْمَغُ - خوار کردن وشکستن چنانکہ بمعنی سد وباطل کردن -

اَلْوَسْلَغُ اَلْتَلْهَغُ - اَلْوَشْلُوْغُ - تمام دندان نشاندن چہار پائے کہ زنگلہ دارد صدغت الرجل اذا عاذیت بصدغک صدغہ فی المشی وصدغتہ عن الشیٔ کففتہ عنہ وما یصدغ نملۃ من ضعفہ ای ما یقتل -

اَلصُّلُوْغُ - اَلْفَدْغُ - چیزی میان تہی شکستن

اَلْفَشْغُ - زدن بتاریانہ وکل شیٔ علاتہ وغطاہ فقد فشغہ -

اَلْلَدْغُ وَالتَّلْدَاغُ - گزیدن کژدم -

اَلْمَنْبَغُ وَالْمُنُوْغُ - آشکارا شدن والغابر یفعل ویفعل ویفعل والماضی فعل فی الجمیع ونبغ الرجل اذا لم یکن فی ارث الشعر ثم قال واجاد ومنہ سمی النوابغ من الشعراء -

اَلنَّدْغُ - سر انگشت فراکسی زدن والطعن بالرمح وبالکلام ایضا -

اَلنَّزْغُ - اندرہم افگندن قومی ونزغہ بکلمۃ طعن فیہ

اَلنَّسْغُ - بیرہ نان زدن وفراکسی تولیدن ودست بسوزن بکندن -

اَلنَّشْغُ - الشہیق عند الشوق حتی یکاد یبلغ بہ الغشی - اَلنُّشُوْغُ - بالضم السعوط والوجور ایضا والماضی نشغ وقال اللیث نشغت الصبی منہ الحدیث فاذا ہو ینشغ ای یمتص لبنہ من النشوغ -

اَلْمَرْغُ - گیاہ خوردن چہار پائے -

اَلْهَبُوْعُ - خفتن -

اَلْجَعْفُ - بر کندن و بیفگندن -

اَلسَّحْفُ - خزیدن و فراخیک شدن بابنوهے و زحف فی المشی اعیا -

اَلزَّعْفُ - بر جای بگشتن اَلزَّعْفُ از زودن در سخن -

اَلسَّحْفُ - سترون و فربهی از پشت گوسپند دور و باز کردن سعف الغلام اذا خرج براسه قروح شعفة الحب شعفا احرق قلبه و یقال امرضه و شعف فلان بکذا شیفته گردانیدن ویرا و شعفت البعیر بالقطران استعلته به -

اَلشَّغْفُ - رسیدن دوستی بغلاف دل

اَلْقَهْفُ - براهیانه زدن و شرب جمیع ما فی الاناء

اَلْعَقْفُ - بر کندن از اصل و استعفاف ما فی الاناء اجمع -

اَلْلَّحْفُ - لحاف بر کسی افگندن یا جامه پوشیدن

اَلْلَّخْفُ - سخت زدن -

اَلْبَحْقُ - یکچشم کردن -

اَلْبَعْقُ - شگافتن و اشتر کشتن -

اَلدَّحْقُ - دور کردن و دحقت الرحم رمت بالماء فلم تقبله -

اَلدَّعْقُ - البیع والتنفیر و خبط الابل الحوض حتی ثلمته من جوانبه و دعق الطریق ای کثر علیه الوطی و دعقة الدواب اثرت فیه -

اَلدَّهْقُ - شکستن و پاره کردن -

اَلزَّعْقُ - ترسانیدن و شور کردن طعام و بانگ کردن و هذا بعیدی بالکبار -

اَلزُّهُوْقُ - برآمدن جان و فعل لغة عند بعضهم و آگنده شدن استخوان و از پیش بشدن و نیست شدن باطل و زهق السهم ای جاوز الهدف -

اَلسَّحْقُ - سودن صعقتهم السماء اقلعت علیهم الصاعقة

اَلْفَهْقُ - برانجا کی سرنگردن پوندزدن

اَلْلَّهْقُ - سخت سپید شدن -

اَلْحَقُ - بکاهیدن و نیست بکردن و محقه الحر اقه

اَلدَّعْكُ - مالیدن -

اَلدَّهْكُ - بسودن -

اَلدَّحْكُ - دور شدن و باز دشدن فی الحدیث

اَلسَّهْكُ - سودن و سبک کردن ستور و خاک از زمین بر دن باد -

اَلْحَكُّ - ستیزه کردن -

اَلْمَعْكُ - المطال واللی و ربما قالوا معکت الادیم اے دلکته -

اَلنَّهْكُ - پوشیدن جامه تا کهنه شود و مبالغه کردن در خوردن و در دشنام -

اَلنَّهْكُ وَالنَّهْمَةُ وَالنُّهُوْكُ - نزار کردن بیمارے وفعل لغۃ ومبالغہ کردن در عقوبت ومنہ الحدیث انہکوا الاعقاب ای بالغوا فی غسلہا وتنظیفہا فی الوضوء والباب دال علی بلاغ فی عقوبۃ واذی -

اَلْبَعْلُ وَالْبُعُوْلَةُ - شوہری کردن فی الحدیث فمن یبعل علیکم امرکم ای یلی -

اَلْبَهْلُ - نفرین کردن وبہانۃ خلیتہ وارادۃ

اَلْجَلُ - بفگندن -

اَلْجَعْلُ وَالْجُعْلُ - کردن وہو مثل الاتخاذ فی التعدیۃ ولاحوال بمعنی التصییر کقولہ تعالیٰ اجعلنا قرآنا عربیا وبمعنی الایجاب کقولہ تعالیٰ وما جعلنا القبلۃ وبمعنی الحکم والقول والتسمیۃ کقولہ تعالیٰ وجعلوا الملائکۃ وبمعنی الخلق کقولہ وجعل الظلمات والنور وبمعنی ایضا صلۃ لما بعدہ نحو جعل یفعل کذا مثل طفق وانشا کل منہما صلۃ لما بعدہ من الفعل

اَلدَّخْلُ - در یا یاب کہ سرش تنگ بود وبن فرخ شدن ومنہ الحدیث لا تدخل ای لا تہرب وجوانب چاہ کندن ومنہ الحدیث وادخل فی الکلسری صر فی جانب الخبار کذا یصیر فی الدخل

اَلدَّهْلُ مشغول شدن ویعدی بلعن -

اَلرَّحْلُ وَالرِّحْلَةُ - پالان شتر بر بستن -

وَالرَّحْلُ وَالرِّحْلَةُ وَالرَّحَالُ - بار از منزل داشتن ورحلت لہ نفسی اذا صربت علی اذاہ وفی الحدیث لارحلنک یسیے ای لالعنونک

اَلرَّغْلُ - شیر خوردن بزغالہ -

اَلرُّحُوْلُ وَالْمَرْحَلُ - دور شدن -

اَلزَّغْلُ - الرغل عن الفارابی وچینہ دادن مرغ بچہ را بمقار -

اَلسَّهْلُ - بتازیانہ زدن وسودن وزود نقد کردن سیم وپوست باز کردن از چیزے وریختن باران ویک تو تافتن -

اَلشَّغْلُ مشغول کردن -

اَلضَّهْلُ - گردیدن اندک اندک وادن وتنگ واندک شدن شراب -

اَلطَّحْلُ - برسیر زدن -

اَلْفَحْلُ وَالْفَحْلَةُ - گشن فراگذاشتن در میان اشتران وَالْفَحْلُ - پی کردن شتر بشمشیر

اَلْفَعْلُ وَالْفَعَالُ - کلاہما بالفتح کردن

اَلْقُحُوْلُ - خشک شدن وفعل فعولا وفعالا ایضا لغۃ والفتح اجود -

اَلْقَحْلُ - بدگفتن کسے را وناسپاسی کردن

اَلْمَحْلُ - مکر وسعایت کردن ویعدی بالباء -

اَلْمَعْلُ - ربودن وزود رفتن ومعل الجمار اے خصاہ -

اَلْمَغْلُ - کسی را بدگفتن نزد یک کسے ویعدی بالباء

اَلنَّحْلُ - بالضم دادن اَلنِّحْلَةُ - کابین فرا دادن بخوش منشی - اَلنَّحْلُ - سخن کسی با کسے اضافت کردن و یعدی الی المفعولین

اَلنُّحُوْلُ - گداختہ شدن تن و فعل فعولا لغۃ والفتح افصح -

اَلنَّحْلُ - نعلین دریای کردن -

اَلنَّعْمُ - النزع -

اَلنَّجْمُ وَالنُّجُوْمُ - بزرگ شدن آتش و منہ النجیم

اَلنَّحْشُ - رو بہ ترش کردن -

اَلنَّحْسُ - الدفع الشدید -

اَلنَّعْمُ - ستون فرانہادن و غموم الرای غشیہم و فعل لغۃ والرغم کسر الانف الی باطنہ تہتما -

اَلنَّعْمُ - نگاہ داشتن فروشدن آفتاب را رغم فلان رَغْمًا و رُغْمًا و مرغمۃ اذا لم یقدر علی الانتصاف ومنہ الحدیث وان رغم انف ابی الدردار اے اذل و فعل لغۃ عند بعضہم

اَلنَّجْمُ - باران اندک آمدن اَلنَّحْمَلَةُ انبوہی کردن و بدوش برزدن -

اَلنَّعْمُ - ضرب من سیر الابل -

اَلنَّهْمُ - تیز رفتن - ببردن -

اَلنَّشْمُ - الطعام النشم -

اَلنَّخْوَةُ - تباہ شدن طعام و فعل فعلا لغۃ

اَلنَّشْمُ - ہر اسانیدن -

اَلنَّغْمُ - بدندان گرفتن و اشتقاق الغنیم من ہذا

اَلنَّجْوُ وَالنُّغَاءُ - گریستن کودک تا آوازش سیری شود -

اَلنَّجْوَةُ - سیاہ و نیکو شدن موے -

اَلنَّغْمُ - بوسہ دادن و سند رائحۃ الطیب

اَلنَّخْلَشُوْدُ - الغنوم شگفتن گل -

اَلنَّجْوَةُ - خویشتن در کار انگندن بے اندیشہ

اَلنَّكْمُ - در ہن شتر و سر بار دادن بستن و کمت المرأۃ اذا التقمت فاہا عند التقبیل

اَلنَّكْلُ - گوشت دادن و فی الحدیث یشالہم رجلا ای قتلہ و یقال قوبہ حتی لزق بہ لغت لغا اذا اخبت صاحبک بشیء تستیقنہ -

اَلنَّهْمُ وَالنَّهِيْمُ - بانگ برشتر زدن تا نیک برد و بانگ کردن پیل و شیر و نحوہما کذا الی الواو

وَالنَّهْمُ - سنگ انداختن بسر انگشت قال القتیبی الفیل نہیم بالکسر -

وفی الحدیث رغن الیہ ای مال -

اَلنَّهْنُ - گرو کردن یقال رہنت الشیء عند فلان و رہنتہ الشیء و دائم شدن -

اَلنَّحْنُ - در نگی شدن -

اَلنَّحْنُ - شکستن سنگ و پر کردن بر اندن

اَلنَّحْنُ - نیکو کردن میان قوم و زدن و چیزی دادن در قدح چوبین -

اَلطَّحْنُ - آرد کردن و گرد شدن مار -
اَلظَّعْنُ - رفتن و لایجوز ان یکون الساکن مخففا من المتحرک لان الفتحة لاتستثقل الکسرة والضمة وکذلک القول فیما اشبهه -
اَلظَّنُّ - چسپیدن بکسے و یعدی بالے وسخن سربستہ گفتن کہ جز مخاطب کسے نفہم نکند و یعدی باللام وخطا کردن و سرائیدن و خواندن
اَللَّعْنُ - نفرین کردن و اصلہ الطرد -
اَلْمَحْنُ - آزمودن و خاک و کل از چاہ برآوردن وبتازیانہ زدن وکشیدن ادیم تا فراخ تر شود و منہ اخذ استحن اللہ قلوبہم علی احد القولین ومعناہ وسع اللہ قلوبہم وشرحہا للتقوی مخنت البیری اخرجت ترابہا وطینہا عن الفارابی والجوہری وہو بالجار
اَلْمَهْنَةُ - الخدمت بالفتح عن الاصمعی و بالکسر عن ابی زید والکسائی وَالْمُهْنَةُ بالفتح حلب الابل عند الصدر -
اَلْبَدْءُ - ناگاہ آمدن و بدہ بطہر اذا استقبلہ بہ -
اَلْبَهْتُ - روی فراکارے کردن والماضی تجد وزنہ تعلم لان تاءہ بدل من الواو -
اَلْجَبْهُ - برپیشانی زدن وکمروہ پیش کسے داشتن وکسی را بدرشتی از کار باز زدن وجہنا المار جہاورد ناہ ولیس علیہ اداۃ الاستفہام
اَلْجَلْهُ - سنگریزہ از جای فراتر کردن -
اَلدَّرْءُ - دفع کردن از کسے قیل الہاء بدلۃ من الہمزۃ -
اَلرَّقْءُ وَالرُّقُوْءُ - باز آمدن شتر ہر کہ خواہد
اَلسَّنْهُ - براست زدن -
اَلشَّحْوُ - رفتن اسپ چنانکہ ماندگی نداند -
اَلشَّدْهُ - سرگشتہ شدن و مشغول کردن والماضی منہما شدہ -
اَلشَّغْهُ - مشغول کردن و شغہنی فلان اذا لج علیک فی المسالۃ حتی انفذ ما عندک ومنہ رجل مشغوہ ومار مشغوہ عضہ عضہ ارماہ بالبہتان
اَلْقُمُوْءُ - القموح -
اَلْكَدْءُ - خراشیدن وکوفتن بسنگ -
اَلْمَدْهُ - المدح -
اَلنَّهْرُ - الزجر -
اَلدَّرْءُ - الندہ -
اَلزَّجْرُ - اَلنَّزْءُ - دور کردن -
اَلنَّقْهُ - دریافتن اَلنُّقُوْءُ - بہ شدن از بیمار
اَلنَّكْهُ - بہ کردن ولیفعل لغۃ ونکہ الرجل تغیرت نکہتہ من التخمۃ -

ومن المعتل

اَلْوَهْبُ وَالْهِبَةُ - دادن وتقول ہبتہ ہبۃ سمیتا بمعنی حسب یتعدی الی المفعولین

ولا یستعمل منه ماض ولا مستقبل فی هذا المعنی
دَعْ ذا ای اترکه واصله ودع یدع ودعا ومصدر
ماضیه للایقال ودعه ولا وادع وانما قالوا ترکه
وهو تارک ربما جاء فی الشعر ودعه فهو مودوع
اَلْوَزْعُ - باز داشتن والوَزْعُ بالفتح الاسم
اَلْوَشْمُ - سپیدی اندر آمدن -
اَلْوَضْمُ والمِوْضِمُ والمَوْضُوعَةُ -
پنهان والوَضْمُ - بزادن وبشتافتن
ستور ووضع منه فلان ای حطّ من درجته
اَلْوُضْعُ - بالضم والتَّضْعُ - در آخر پاکی
آبستن شدن اَلْوَضِیعَةُ - زیان کردن
یقال وضع الرجل فی تجارته وشوره چریدن
شتر نزدیک آب چنانکه فراتر نشود ونزدیک
شوره وآب چرانیدن ویرا والماضی منهما
فعل وفی الحدیث من وضع السلاح ثم وضع
قدمه بدر قیل معنی ثم وضعه قاتل به وضرب
یعنی فی الفتنة یقال وضع القوم ایدیهم فی الطعام
اذا اکلوا منه ومنه قول سدیف تضع السیف
البیت ای ضع السیف علی المضروب به -
اَلْوُقُوعُ - فرو نشستن مرغ وافتادن یقال
وقع ربیع بالارض ولا یقال سقط - اَلْوَقْعُ
بخانسک بزدن کارد وجز آن وتیز کردن
آن وشخون کردن ویعدی بالباء -

اَلْوَقْعَةُ - بکسی افتادن وقعت من کذا
وعن کذا وقعا ای سقطت اَلْوَقِیعَةُ - بد گفتن
وقوله تعالی اذا وقعت الواقعة علیهم معناه وجب
السخط علیهم واهل قولهم اهلب وکعا ای جلب کلمة
اَلْوَلْعُ والوَلَعانُ - دروغ گفتن اَلْوَلُوعُ
بالفتح وهو شاذ والوَلْعُ - حریص کردن ویعدی
بالباء وجاء ولعه بمعنی جبسه -
اَلْوُلُوغُ - آب بخون خوردن سباع بزبان
ویعدی بفی وحکی ابو زید ولغ الکلب بشرابنا
وفی شرابنا ومن شرابنا -

ومن الناقص

اَلْدَّحْیُ - واگسترانیدن -
اَلْرَّحْیُ - گردانیدن آسیا -
اَلْسَّحْیُ - السحو -
اَلْشَّحْیُ - دهن باز کردن -
اَلْلَّحْیُ - ملامت کردن ویوست از چوب
باز کردن وقولهم لحاه الله ای قبحه ولعنه
اَلْمَحْیُ - المحو -
اَلْنَّحْیُ - چشم سوی کسے آوردن -
اَلْبَعْیُ - البعو -
اَلْرَّعْیُ والمَرْعَی - چرانیدن وچریدن
اَلْرِّعَایَةُ - نگاهداشتن یقال رعیت علیه
حرمته ورعیت النجوم رقبتها -

اَلسَّعْیُ - کار کردن و دویدن اَلسَّعَایَۃُ -
غمز کردن و یعدے بالبار و سعایت کردن
مکاتب بر عاملی زکوۃ کردن و یعدی - یفعلے
اَلسِّعَایَۃُ - زنا کردن بر پرستار و فی حدیث
عمر اتی بالماء سامعین فی الجاھلیۃ و معنی
المساعاۃ الزنا و خص الاماء بھا لانھن کن
یسعین علی موالیھن فیکسبن لھم -
اَلنَّعْیُ وَالنَّعْیَانُ - خبر مرگ کسی دادن
یقال نعاہ لہ و فی الحدیث نھی علی ای نعیب
علی یقال نعیت علیہ فعلہ اے عبتہ علیہ -
اَلصَّغْیُ - الصغو سکت فلان فما نفی بحرف
اے مانبس علیہ -
اَلذَّھْیُ - کسی را بلائی صعب رسیدن
و واہی شدن -
اَلزَّھْیُ - برداشتن کور آب چیزے را
و جنبانیدن باد درخت را و زہاوہ اَلسَّخْفَۃ
و تہادن بہ صھی الجرح صھیانا ندی و سال
و فعل لغۃ -
اَلطَّھْیُ - اَلطَّھْوُ - واز زدن -

ومن المھموز الفاء

ما ابہت للامر ابھاء و ھو الامر نفساہ ثم تنتبہ لہ
و فعل یفعل فعلا لغۃ -
اَلْاَھَۃُ - پیر شدن -

ومن المھموز العین

اَلْجَابُ - کسب کردن -
اَلدَّأْبُ وَالدُّؤُوْبُ - پیوستہ کاری
کردن بجد و رنجیدن -
اَلذَّأْبُ - راندن شتر و ذابہ طردہ و حضرہ -
اَلرَّأْبُ - کار را اصلاح آوردن و قدح
شکستہ را دریستن -
اَلسَّأْبُ - خفہ کردن و فراخ کردن مشک -
اَلقَأْبُ - طعام و شراب خوردن بعنف -
اَلذَّأْتُ - خفہ کردن -
اَلشَّأْتُ - مثلہ -
اَلجَأْثُ - ترسانیدن و الماضی جئث الدابۃ
اَلثَّوْأَجُ - بانگ کردن مبش -
اَلذَّأْجُ - نیک فرو بردن آب و دریدن
مشک و دمیدن در وے -
اَلنَّوْءُ - بشدن اندر زمین اَلنَّبْءُ -
جنبیدن باد -
اَلنَّأْجُ - زاری کردن در دعا -
اَلزَّادُ وَالزُّؤُوْدُ - بترسانیدن -
اَلسَّادُ وَالسُّؤُوْدُ - خفہ کردن -
اَلضُّؤَادُ - زکام گرفتن و الماضی فعل -
اَلضَّأْدُ - غلبہ کردن کسی را بخصومت -
اَلفَأْدُ - بردل زدن و دردی رسیدن

دل را و گوشت بریان کردن و انگشوا یختن۔
اَلْمَادُ۔ خرامیدن و سیراب شدن و یقال للفصو
اذا کان ناعما یتہ یمید مادا حسنا۔
اَلْمَارُ۔ جاہ کندن و بخنی نہادن۔
اَلْمَارُ وَالْمُوْرُ۔ کشندہ کسی را بکشتن و یعدے
بنفسہ و بالباء۔
اَلْمُوَارُ۔ زاری کردن و بانگ کردن گاو
اَلْمَارُ۔ مہربانی کردن شتر بر بچہ دیگر و مہربان
شدن وے۔
اَلْمَارُ۔ تباہ کردن میان قوے۔
اَلْمَانُ۔ نقصان کردن حق کسے۔
اَلْمَایَسَۃُ۔ مہتری کردن۔
اَلْمَاسُ۔ برسر زدن۔
اَلْمَاسُ۔ تبر زدن و براہیانہ سر زدن
اَلْمَاسُ۔ المار۔
اَلْمَاشُ۔ باپس افگندن و از جائگاہی
دور فراگرفتن۔
اَلْمَاظُ۔ منشک پر کردن و خفہ کردن۔
اَلْمَافُ۔ بیفگندن و بترسانیدن و بجل
مجوف اے جائع۔
اَلْمَافَۃُ وَالْمَأْفَۃُ۔ مہربانی کردن
و یعدی بالباء و فعُل یفعُل لغۃ و فعِل
یفعَل فعلا لغۃ ایضا شُئف ای فزع۔

اَلْمَالُ۔ لنگیدن و منہ جمل۔
اَلْمَالُ وَالْمَالَانُ۔ فریفتن و بنشاط
رفتن قال ابو زید ہی مشیۃ شبیہۃ بالتمثل
و مشی المتمقل۔
اَلْمُؤَلَانُ وَالْمُؤُولُ۔ سبک رفتن
اَلسُّؤَالُ وَالْمَسْئَلَۃُ۔ پرسیدن و فی
سالت لغتان تحقیق الہمزۃ و ہی اللغۃ الفاشیۃ
والامر من ہذا اِسْأَلْ و تخفیفہا و ہی علے
وجہین احدہما ان لا تنقل من ہذا الباب و
الثانی ان تجعلہ من باب فِعل یفعَل فتقول اسلت
اسال کخفت اخاف و یکون عین الکلمۃ علی ہذا
القول من الواو لقولہم ہما تیسا و لان والامر
منہما سَلْ و سَلَ فعل تتعدی الی مفعولین
و یکون المفعول الثانی علی ثلثۃ اضرب احدہما
ان یتعدے الیہ من غیر حرف ظاہر و لا مضمر کقول
الراجز سالت عمرا بعد بکر حقا و الثانی ان
یتعدی الفعل الیہ باضمار حرف کقولہ تعالی
و لا یسأل حمیم حمیما ای عن حمیم و یجوز الاظہار
کقولہ تعالی و سئلہم عن القریۃ و الثالث ان یقع
موقع المفعول الثانی استفہام کقولہ تعالی
سل بنی اسرائیل کم اتیناہم و سل من ارسلنا
قبلک من رسلنا اجلنا یجوز الاقتصار علی مفعول
و یکون علی ضربین احدہما ان تتعدی بنفسہ

کقوله تعالی واسالهما انفقتم والثانی بحرفی
المجر البار کقوله سال سائل بعذاب واقع
وعن کقولک سال عن زید النار لان
معنی الذی کانه ینهض براسه اذا مشی۔
حَامَتِ الحَائِطَ۔ ای رفعته مثل دعمته۔
اَلْلُّؤْمُ۔ عیب کردن و حقیر داشتن۔
مَرَیْتَ ای ذعرو زامات شام فلان
علی قومه شیئا ما اذا جر علیهم۔
اَلشُّؤْمُ وَشَیْمٌ علیهم اذا صار شئوما علیهم
قام البعیر اذا ملا رغاه من العشب۔
اَلْلُّؤْمُ۔ ایضا واهم آوردن جراحت
وجز آن ونیکو کردن ولامت السهم للرمی
جعلت له لوامًا۔
اَلنَّئِیْمُ۔ بانگ کردن بوم وگس۔
شانت شأنه قصد قصده وماشانت شانه
لم اکترث له ولا شانن شانهم ای لا افسد امرهم۔
اَلْمَأْنُ۔ مؤنت کشیدن ومانت الرجل
مارنا اصبت ما بین سرته وعانته وسرسوفه
ومامانت مارنه قیل ما اکترث له وقیل ما تهیات له
وقیل ما علمت به وهو یمانه ای یعلمه۔

من الناقص المهموز الفاء

اَلْاِبَاءُ۔ سرباز زدن از چیزی وهو
شاذ لخلوه من حرف الحلق۔

ومن الناقص المهموز العین

اَلْبَاءُ۔ فخر کردن۔
اَلثَّاءُ۔ تباه شدن درد۔
اَلْجَاءُ۔ گزیدن ویعدی بعلی فی نگاهداشتن
اَلدَّاءُ وَالدَّاءُ۔ فریفتن۔
اَلدَّاءُ۔ راندن والغالب بفعل وفعل وبترمزه شتن
اَلرَّاءُ۔ باجتهاد چیزی گفتن وبرشتن دن
اَلرُّؤْیَةُ وَالرُّاءُ۔ دیدن ودانستن تقول
رَاهُ وَرَآهُ مثل راعه وبندداشتن اَلرُّؤْیَا
خواب دیدن وتحذف الهمزة من مستقبل رای
وتنقل حرکتها ای الرار ور بالم تحذف۔
اَلسَّاءُ وَالسُّؤُ۔ اَلشَّاءُ وَالشَّاءُ
ازپیش بشدن وَالشَّاءُ۔ خاک از چاه
برکشیدن وشاءه اعجبه۔
اَلْفَاءُ وَالْفَاءُ۔ تشگافتن۔
اَلْلَاءُ۔ درنگی شدن رنجور شدن۔
اَلْمَاءُ وَالْمَاءُ۔ کشیدن بعست تا فرانج شود
وَالْمَاءُ۔ تباه کردن قومی لسنجن جنینی کردن
اَلنَّاءُ۔ دور شدن ویعدی بنفی وعن
وجوی کندن گردخیمه از بهر باران تقول
نَایَ نوئک ای اصلحه۔

ومن المهموز اللام

اَلْجَبَاءُ وَالْجُبُوءُ۔ بد دلی کردن وجبار

علیہ الاسود فقتلہ ای خرج وجبات عینی عن الشر
نبت عنہ۔
اَلْخَبَاءُ پنہان کردن۔
اَلرَّبَاءُ۔ بر بالا شدن و دیدبانی کردن
گردہی را و انا ارتبأ بک عن ہذا الامر ای
ارفعک عنہ و مارأیت رأیہ فلان ای ما علمت
ولم اکترث لہ۔
اَلسَّبَاءُ وَالْمِسْبَاءُ۔ خمر خریدن از بہر خوردن
وَالسِّبَاءُ۔ بتازیانہ زدن و بآتش سوختن۔
اَلصَّبْوُ۔ از دینے بدینے شدن و صابر
شدن و دندان برآمدن و صبات علی القوم
صبواً و صبوراً اذا طلعت علیہم۔
اَلضَّبَاءُ وَالضُّبُوءُ۔ پنہان شدن و
بزمین باد و سیدن۔
اَلْعَبَاءُ وَالْعُبُوءُ۔ پاک داشتن وَالْعِبَاءُ
عطر آمیختن و ساختن کار۔
اَللَّبَاءُ۔ کسے را فلہ دوشیدن وفی الحدیث
من ان تلبأ ہا یقال لبأت الودیۃ ای
غرستہا و سقیتہا اول مرۃ ماخوذ من اللباء
اَلنَّبَاءُ وَالنُّبُوءُ۔ کالصبار والصبور۔
از جای بجائے شدن وَالنَّبَاءُ بیا گاہانیدن
اَلْحَتَاءُ وَالْحُتُوءُ۔ فی الاکیسۃ جماع کردن بزن
اَلْمَتَاءُ۔ بصاز دن۔
اَلنَّتَاءُ وَالنُّتُوءُ۔ بالا گرفتن برآمدن و براحت
وجز آن۔
اَلرَّثَاءُ۔ شیر تازہ بر ترش ریختن۔
اَلْفَثَاءُ۔ فرو نشاندن جوش دیگ و چشیم۔
اَلْكَثَاءُ۔ شیر با سر آب مدن و کف برآوردن
و برآمدن نبات و پشم۔
اَلْجَاءُ۔ شاد شدن و یعدے بالبار۔
اَلْجَاءُ۔ الجماع۔
اَلْفَجَاءَةُ۔ بالمد ناگاہ رسیدن و فعل لغۃ
اَلْفَجَاءُ۔ بالتسکین عن الزجاج و بالتحریک عن جمہرۃ
وَالْمَلْجَاءُ پناہ گرفتن و یعدی بالی۔
اَلنَّجَاءُ بجستن کردن و مثل الحدیث ردوا
نجاۃ السائل بالقتاء ای ردوا شدۃ نظرہ
الی طعامکم لقمۃ تشفونہا الیہ۔
اَلْهَجَاءُ۔ خوردن طعام۔
اَلْبَدْأُ۔ ابتدا کردن و اہل الحدیث یقولون
بَدَيْنَا بمعنی بَدَانَا و آبلہ و سرخہ بیرون آمدن
والماضی من ہذا فعل۔
اَلْحَدْأُ۔ باز گردانیدن۔
اَلرَّدْأُ۔ یاری کردن۔
اَلْكَدْأُ۔ نابالیدن گیاہ و نبات
از سرما یا از کراہیت داشتن چیزی۔
اَلْهَدْءُ وَالْهُدُوءُ۔ بیارامیدن۔

اَلْبَذَاءُ۔ ناپسند آمدن حال کسے وگیاہ خور۔ ما
اَلْخَرَاءُ۔ فروتنی کردن و فعل فعولاً لغۃ۔
اَلْهَذَاءُ۔ بریدن۔
اَلْبَرَاءُ۔ بالفتح از بیماری بہ شدن ہذا
قول اہل الحجاز ویفعُل فعلا لغۃ فیہ عن سیبویہ
والمبرد وغیرہما وہو شاذ و آفریدن۔
اَلذَّرَاءُ۔ الدفع ومنہ الحدیث ادرؤا الحدود
ما استطعتم اَلدُّرَاءُ۔ رفتن ستارہ
از جای خویش و باد زہ بہ شدن شتر وَدَأَ
علینا فلانٌ درءًا ای اطلع علینا مفاجاۃً
وفی الحدیث درار جمعۃ ای بسطہا۔
اَلذَّرَاءُ۔ آفریدن۔
اَلسَّرَاءُ۔ خایہ نہادن ملخ طرأت علی القوم
طرءًا وطُرُوءًا اطلعت علیہم من بلد آخر۔
اَلْقَرَاءُ۔ جمع کردن وَالْقَرْءُ وَالْقِرَاءَۃ۔
وَالْقُرْآنُ۔ خواندن ومنہ الحدیث فلیقرأ
قراۃ ابن ام عبد قال ابوبکر معناہ فلیترتل
ترتیلا او یحزن تحزینہ او یحدر حدرہ ولا یجوز
ان یحمل معناہ علی نظم الحروف لان الاجماع
علی مخالفتہ وفی حدیث آخر اقرأکم ابیّ
قیل معنے فی وقت من الاوقات لا یزید الاحد
یتقدم فی اتقان وقیل اقرأ بمعنے قاری ہو التقدیر
قاری من امتہ ابی کما قیل اللہ اکبر بمعنی کبیر

وفلان قراء علیک السلام واقرأکم السلام بمعنی واحد
اَلْمَرْءُ۔ بگوارنیدن طعام کسرا الا تقول مرأنی
ولکن امرأنی۔
اَلْهَرْءُ۔ فحش گفتن و بزدن سرما چنانکہ
بیم ہلاک بود و نیک بختن گوشت۔
اَلْجَزْءُ۔ باز پارہ کردن و فا بخشیدن و پسند
کردن و یعدی بار۔
اَلْجُزُرُ۔ بالضم بسندہ کردن ستور بگیاہ تا
از آب۔ والماضی فعل وفعل اَلْجَزْءُ برداشتن
کوراب چیز برا و گرد کردن شتر و راندن وے
اَلذُّرْءُ۔ مصیبت و زیان رسانیدن۔
زرأت الرجل زرءًا و مَزْرِیَۃً اذا اصبت منہ
خیرًا ما کان وفعل لغۃ فیہا۔
اَلنَّزْءُ وَالنُّزُوءُ۔ میان قوم تباہ کردن
ونزأت علیہ نزاءً حملت ورجل منزوء یکذا
ای مولع بہ۔
اَلْهُزُوءُ وَالْهُزْءَۃُ۔ افسوس داشتن و
فعل یفعل فعلًا و فعلا لغۃ ویعدی بالباء۔
اَلْبَسَاءُ وَالْبُسُوءُ۔ انس گرفتن باچیزے
وفعل فعلًا و فعولا ویعدی بالباء۔
اَلْجَسَاءُ وَالْجُسُوءُ۔ سخت و درشت شدن
اَلْخَسَاءُ۔ دور کردن اَلْخُسُوءُ دور شدن
اَلْحَسَاءُ وَالْخُسُوءُ خیرہ شدن چشم۔

اَلْمَسَاءُ - نایاکی کردن -
اَلنَّسَاءُ وَالنَّسَاءُ وَالنَّسِیءُ - تاخیر کردن
وَالنَّسَاءُ - راندن بصاد وشین بامعجمتین
وبا برگرفتن زن تقول من ہذا نسئت
المرأۃ فہی مرأۃ نسیٔ -
اَلْجَشْوُ وَالْجُشُوءُ - از جای برآمدن دل
اَلْحَشْوُ - مجامعت کردن وزخم برشکم زدن
اَلنَّشَاءُ - نیک بریان کردن گوشت -
اَلنَّشَاءُ وَالنَّشَاۃُ وَالنُّشُوءُ - برالیدن
وَالنَّشَاءُ وَالنُّشُوءُ - پدید آمدن میغ -
اَلْحَصَاءُ - سیراب شدن -
اَلنَّضَاءُ - برداشتن وزجر الناقۃ -
اَلْحَضَاءُ - فاشوریدن آتش -
اَلْحَطَاءُ - مجامعت کردن وبیفگندن چیزے
وپنجہ برپشت کسی زدن ہو فی الحدیث و
کف انداختن دیگ -
خطاء السہم - لغۃ فی خطی السہام یالان
برشتر بستن وگران کردن چیزے -
اَلْعَطَاءُ - اَلْحَطَاءُ الا فی المعنی الاخیر -
اَللَّطَاءُ - بزمین باد وسیدن وفعل فعولا گفتہ
اَلْحَفَاءُ - کف انداختن دیگ وسیل
وبرزمین افگندن ونگوسار بکردن دیگ
واما الذی فی الحدیث فاجفاہ واقدرہم
بما فیہا فہی لغۃ مجہولۃ -
اَلرَّفَاءُ - رفو کردن -
اَلْکَفَاءُ - نکو کردن اوانے وبازگردانیدن کسرا
اَللَّغَاءُ - گوشت از استخوان پوست از
چوب باز کردن -
اَلرَّقَاءُ وَالرُّقُوءُ - باز ایستادن اشک
وخون وارقاء علی الملک ای ارفق بنفسک
ولا تحمل علیہا اکثر مما تطیق -
اَلشَّقَاءُ وَالشُّقُوءُ - دندان شتر برآمدن
وَالشَّقَاءُ وَزن شعر المفرق بالمشط وضرب العصا علی المفرق
اَلْفَقَاءُ - چشم برکندن -
اَلْبَکَاءُ - اندک دادن شیر
اَلزَّکَاءُ - نقد کردن -
لَکَاءٌ الارض - اے ضرب -
اَلنَّکَاءُ وَالنِّکَایَۃُ - پوست باز کردن ریش
اَلْحَلَاءُ - بتازیانہ زدن وپوست باز کردن
وحلاوہ مائۃ درہم ای اعطاہ وحلاتہ بالحلوۃ
اے کحلتہ وہو جرید لک علیہ واتم تحلب العین
اَلْخَلَاءُ وَالْخَلَاءُ - حرونی کردن -
اَلسَّلَاءُ - گداختہ مسکہ وبتازیانہ زدن -
اَلْکَلَاءَۃُ وَالْکُلُوءُ - نگاہداشتن وکلبت
بالیاء لغۃ قریش اَلْکُلُوُّ - گیاہ خوردن ستور
وکلاء الدین متاخر -

اَلْمَلَاءُ - پر کردن اَلْمَلَاءَةُ زکام افتادن والماضی فعل -
اَلثَّمَاءُ - جریش دادن و تریدہ در تنکستن و شکستن
اَلْحَمَاءُ - لوش از چاہ برآوردن -
اَلسَّمَاءُ وَالسُّمُوُّ - ایستادن بجای -
اَلْقُمُوْءُ وَالْقُمُوْءَةُ - فربہ شدن گوسپند
اَلْكَمَاءُ - سماروغ دادن وفی الحدیث
فَكَمَاءُ تُهَا نُورٌ اَلْبَصَرِ تنہا بمنزلۃ المحتہا -
اَلتَّنُوْءُ - بجائے مقیم شدن بناء علی الشیٔ
جنور کبت علیہ -
اَلدَّنَاءَةُ وَالدُّنُوْءَةُ - ناکس شدن فعل لغۃ -
اَلزَّنُوْءُ وَالزُّنُوْءُ - بالا برشدن اَلزُّنُوْءُ
بناہ باکسی دادن ویعدی بالی باز داشتن بول
وزنات الخمسین زنار دنوت وزنار اظل صہر
اَلضَّنُوْءُ - بسیار شدن مال اَلضَّنَاءُ وَالضُّنُوْءُ
وَالضَّنَاءُ - بسیار فرزند شدن -
اَلْقُنُوْءُ - سیخ شدن یقال احمر قانیٔ -
اَلْمُنَاءُ - پیراستن پوست -
اَلْهُنَاءُ - بیندودن بقطران وکسی را
در عیال خویش داشتن -
اَلْبَهَاءُ وَالْبُهُوْءُ - اَلْيَسَارُ فی مناہ وحکمہ

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْوَبَاءُ - اشارت کردن ویعدی بالی -

اَلْوَثَاءُ - بند دست از جای بیا مدن والماضی
منہ فعل یقال وثئت یدہ وبیاوردن آن -
اَلْوَجَاءُ - فاتولیدن وبکار دزدن گردن
زدن اَلْوِجَاءُ - رگہای خایہ گشن کوفتن
ومنہ الحدیث فعلیہ بالصوم فان الصوم لہ وجاء
وفی حدیث آخر فلیجأ دہن اے فلید قہس -
اَلْوَذْءُ - عیب کردن حقیر داشتن وازہار یدن
اَلْوَزْءُ - خشک بکردن گوشت -
اَلْوَضَاءُ - بسپیدروئی کسی را غلبہ کردن
اَلْوَمَاءُ وَالْوَبَاءُ - اشارت کردن یعدی بالی

باب فعل الفعل بكسر العين في الماضي وفتحها في الغابر السالم منه

اَلتَّرَبُ وَالْمَتْرَبَةُ - درویش شدن و
خاک آلودہ شدن -
اَلتَّعَبُ - رنجور شدن -
اَلتَّغَبُ - ہلاک شدن -
اَلْجَدَبُ - بے برشدن زمین -
اَلْجَرَبُ - گرگن شدن -
اَلْجَشَبُ - درشت شدن -
اَلْجَنَبُ - سلاشتر بہلو فادو سیدن
از غایت تشنگی وسخنی شدن پای وجنب البعیر
ظلع من جنبہ -
اَلْحَدَبُ - مہربانی کردن -

اَلْحَرَبُ - سخت خشم گرفتن -
اَلْحَصَبُ - سرخچہ برآمدن -
اَلْحَطَبُ - باہیمہ شدن زمین حقب البعیر اذا اصاب حقبۃ فاحتبس بولہ والعام اذا احتبس مطرہ -
اَلْحَنَبُ - منحنی شدن دست -
اَلْحَرَابُ - بیران شدن اَلْخَرَبُ ان ترم خرع الناقۃ والشاۃ مع ضیق احلیلہا
اَلْحَشَبُ - بابر شدن زمین من الحصب
اَلْحَنَبُ - سست پای شدن -
اَلدَّرَبُ وَالدُّرْبَۃُ - خوی کردن ویعدی بالبار -
اَلدَّرَبُ - تباہ شدن معدہ وجراحت ومنہ الحدیث ذرب النساء علی ازواجہن -
اَلذَّہَبُ - خیرہ شدن چشم از دیدن زر -
اَلزَّحَبُ - بالتحریک بزرگ داشتن و منہ سمی رجب رجبًا -
اَلرَّغَبُ وَالرَّغْبَۃُ وَالرَّغْبَی کالسکوی وَالرَّغْبُوْتُ وَالرَّغْبُوْتَی - رغبت کردن در چیزے ویعدی بفی ورغبت از چیزی بگردانیدن ویعدی بعن -
اَلرَّکُوْبُ وَالرَّکَبُ - برنشستن -
اَلرَّہْبُ - بالضم وَالرَّہَبُ - بالتحریک وَالرَّہْبَۃُ وَالرَّہْبُوْتُ وَالرَّہْبُوْتَی ترسیدن -
اَلسَّرَابُ - چکیدن آب از مشک نو -
اَلسَّغَبُ وَالسُّغُوْبُ - گرسنہ شدن -
اَلسَّقَبُ - نزدیک شدن -
اَلشَّجَبُ - ہلاک شدن واندوہگین شدن
اَلشَّرَبُ - بالحرکات الثلث وَالشِّرَابُ آشامیدن قال ابو عبیدۃ المصدر بالفتح لاغیر وقال علی اَلشَّرْبُ - بالفتح جمع شارب کصاحب وصحب وبالکسر المشروب کالطحن بمعنی المطحون وبالضم المصدر -
اَلصُّعُوْبُ - سخت شدن کار وفعل کنصر لغۃ شنب یوشنا شنبا ای برد فہو فاعل وفعل
اَلصَّحَبَۃُ وَالصِّحَابَۃُ - صحبت کردن -
اَلصَّخَبُ - بانگ کردن -
اَلصَّقَبُ - نزدیک شدن ضربت الارض من الضریب -
اَلطَّرَبُ - سبک شدن دل از غایت شادی یا از غایت اندوہ -
اَلعَجَبُ - شگفت داشتن -
اَلعَرَبُ - تباہ شدن معدہ بالراء وبا سر شدن جراحت -
اَلعَصَبُ - بسیار پے شدن گوشت

اَلْعَضَبُ - شکستہ بیرون شدن -
اَلْعَطَبُ - ہلاک شدن -
اَلْعَلَبُ - سخت شدن اَلْعَلَبُ - سخت شدن گوشت و نبات غربت عینہ اذا کان بہاورم فی المارنی -
اَلْغَضَبُ وَالْمَغْضَبَۃُ - خشم گرفتن و یعدی بعلی یقال غضبت لفلان اذا کان حیا و بفلان اذا کان میتا -
اَلْغَھَبُ - غافل شدن -
اَلْقِرْبَانُ - نزدیک چیزے شدن -
اَلْکَلَبُ - سخت شدن سرما زمستانی و سخت حریص شدن بر حرب قومی و شبیہ جنون یاخذ الانسان اذا عقرہ -
اَلْکَلَبُ اَلْکَلَبُ - یقال رجل کلب کلب جال کلب
اَللَّحَبُ - بانگ کردن بانبوہے اَللَّحَبُ نزار شدن از پیری -
اَللَّصَبُ - بالتسکین تپیدن انگبین و روغن لصب لزق
اَللَّصَبُ - شمشیر در نیام و انگشتری در انگشت گرفتن و پوست بر تن گرفتن از نزاری -
اَللَّعِبُ وَاللَّعَابُ - بازی کردن -
اَللَّھَبُ وَاللَّھَبَۃُ - تشنہ شدن و رجل لہبان و امراۃ لہبی -
اَلنَّشُوبُ - بستہ شدن در چیزے -

اَلنَّصَبُ - رنجور شدن -
اَلْبَلَتُ - بریدہ شدن -
اَلْثَّنَتُ - گندہ شدن گوشت -
اَلْحَلَتُ - تباہ شدن کوز و جز آن -
اَلشَّمَاتَۃُ - شادی کردن بکرو ہی کہ دشمنی را رسد و یعدی بالبار -
اَلْعَنَتُ - بزو مند شدن و در کار افتادن کہ از ان بیرون نتوان آمد و شکستہ شدن استخوان پس از چیزے قولہ اَلْعَنَتُ منکم یعنی الفجور والزنا والتریب یدل علی مشقۃ -
اَلْغَلَتُ - غلط کردن در حساب -
اَلْقَلَتُ - ہلاک شدن -
اَلْنَّثَتُ - قلب لثت -
اَلْحَنَثُ - دروغ شدن سوگند و یعدی بفی و بزو مند شدن -
اَلدَّمَثُ - نرم شدن -
اَلْوَمَثُ - گلہ کردن شتر از خوردن نوعی از شورہ
اَلشَّنَثُ - درشت شدن -
اَلْعَبَثُ - بازی کردن -
اَلْعَزَثُ - گرسنہ شدن -
اَلْغَلَثُ - بالعین والغین شدۃ القتال والزوم
اَلْلَّبَثُ - دم گرفتن گوشت -
اَللَّبَثُ - بالتسکین والبات درنگ کردن

وجار فی الشعر بالتحریک وبالفتح تشنه شدن
والنعت فعلان والمرأة فعلی۔
اَلْبَهْجُ۔ شاد شدن والنعت فعل وفعیل۔
اَلْثَّلَجُ۔ آرامیدن تن۔
اَلْجَرْحُ۔ جنبیان شدن انگشتری۔
اَلْحَبْجُ۔ برآماسیدن شکم شتر از خوردن بوعی ناسازگار
اَلْحَرْجُ۔ خیره شدن چشم وتنگ شدن دل۔
اَلْخَلْجُ۔ گله کردن از ماندگی۔
اَلْخَبْجُ۔ سست شدن۔
اَلرَّتْجُ۔ بسته شدن سخن۔
اَلزَّبْجُ۔ چشم گرفتن۔
اَلسَّلْجُ بالتسکین والتلجان بگلو فرو بردن
اَلسَّبْجُ۔ پیوسته جستن باد۔
اَلشَّبْجُ۔ انبوغ گرفتن۔
اَلْعَرْجُ۔ فرو شدن آفتاب۔
اَلْغَرْجُ۔ ناز کردن۔
اَلْفَرْجُ۔ ان یکون الرجل لا یزال ینکشف فرجه
فَلِجَ الرَّجُلُ۔ مفلوج شدن ومصدره
اَلْفَالِجُ۔ عن المبرد۔
اَللَّجْجُ۔ در چیزے بسته شدن۔
اَللَّزْجُ۔ دوسنده شدن۔
اَللَّهَجُ۔ حریص شدن ویعدی بالباء۔
اَلْمَرْجُ۔ الحرج۔

اَلنَّضْجُ۔ بالتسکین پخته شدن۔
اَلنَّعْجُ۔ فربه شدن شتر ونعج الرجل اذا کل لحم الضان فثقل علی قلبه۔
اَلنَّهْجُ۔ دمه افتادن وکهنه شدن جامه۔
اَلْهَرْجُ۔ گشتن شتر از گرما واز دم قطران که بروی مالیده باشند۔
اَلْهَزْجُ۔ سرایدن۔
اَلْبَهْجُ۔ شاد شدن وفعل الفه فیه ضعیفه
اَلْبَرْحُ۔ فراتر شیدن از جای ومنه
الحفار ای ضع الامر کانه ذهب البتة وزال
ولا ابرح افعل ذلک ای لا ازال افعله۔
اَلتَّرْحُ۔ اندوهگین شدن۔
اَلتَّبْجُ۔ سود کردن۔
اَلطَّلْحُ۔ ماندہ شدن وطلحت ابل اذا شکت
بطونها من اکل۔
اَلطَّلْحُ۔ الفرح شاد شدن ویعدی بالباء
وقوله علیه السلام بشر الفارح بتوبة العبد معناه
ارضی بالتوبة واقبل لها ومنه کل حزب بما لدیهم
فرحون ای راضون ودنگرفتن۔
اَلْقَرْحُ۔ ریش گرفتن۔
اَلْقَمْحُ۔ بالتسکین وابکندن کشح الرجل کشحا
اذا کوی من التشح وهو داء یصیب الانسان
فی کشحه فیکوی ومنه سمی۔

اَلْمَكْشُوْحُ - المرادی -
اَللَّجُّ - گرسنہ شدن -
اَللَّقْحُ - وَاللِّقَاحُ - بالفتح آبستن شتر -
اَلْمَرَحُ - نشاطی شدن والنعت فَعِلٌ وَ فَعِيلٌ وَالْاَمْرَاحُ وَالْمِرْحَانُ - دردناک وتباہ شدن جشم -
اَلْبَذْخُ - بالسکون گردنکشی کردن -
اَلتَّنَخُ وَالتَّنْخُ - گندہ شدن طعام -
اَلطَّنَخُ - ناگوار گرفتن -
اَلْبُعْدُ - بالضم والبعد ہلاک شدن -
اَلْحَمْدُ وَالْحُمُوْدُ - خیر شدن وبنالیدن نبات باندک -
اَلْجَرَدُ - بابیست دم گیشها شدن از خوردن ملخ
اَلْجَسَدُ - خون بکسی وا دوسیدن والنعت فاعل فَعِلٌ -
اَلْجَهَدُ - عیش تنگ شدن -
اَلْحَرَدُ - خشم گرفتن والنعت حاردو حردان -
اَلْحَصَدُ - سخت تافتہ شدن رسن -
اَلرَّمْدُ - بالسکون وَالرَّمَادَةُ - ہلاک شدن
اَلرَّمَدُ - جشم درد گرفتن والنعت رمد وارمد
اَلْحَمْدُ وَالْحَمْدَةُ - بالکسر عن ابی علی ستودن
اَلرَّشْدُ وَالرَّشَادُ - راہ راست یافتن
اَلرَّغَدُ - بسیار نعمت شدن -

اَلزَّرْدُ - بالسکون فرو بردن -
اَلزُّهْدُ وَالزَّهَادَةُ - زاہد شدن یقال زَهِدَ عنہ اذا رغب عنہ وفیہ اذا رغبت فیہ وفعل یفعل لغتہ وقال اللیث الزُّهْدُ والزَّهَادَةُ فی الدنیا والزَّهَادَةُ عام فی الاشیاء کلها -
اَلسَّعَادَةُ - نیکبخت شدن والنعت سعید وفی الحدیث وما سعد من الماء ای ما جاء من غیر طلب -
اَلسِّفَادُ - کشتی کردن وفعل یفعل لغتہ فیہ والکسر اجود -
اَلشَّهَادَةُ وَالشُّهُوْدُ وَالشَّهْدُ - بی خواستہ شدن
اَلشُّهُوْدُ - حاضر شدن اَلشَّهَادَةُ - گواہی دادن یقال شہد لہ علیہ بکذا وقولہم اشہد بکذا ای احلف -
اَلصَّرَدُ - گذارہ شدن تیر وسرما یافتن وصَرِدَ قلبی عن الشیء انتہی عنہ -
اَلصُّعُوْدُ وَالصَّعَدُ - برالاشدن یعدی بفی
اَلضَّمَدُ - الحقد -
اَلْعَبْدُ - تنگ داشتن وخشم گرفتن والنعت عبد وعابد -
اَلْعَضَدُ - دردمند شدن بازو -
اَلْعَكَدُ - فربہ شدن سوسمار -

اَلْعَمَدُ- کوفته شدن اندرون تستر از نشستن
ونیک نمکن شدن خاک-
اَلْعَهْدُ- وصیت کردن وعدی بالی
وپیمان کردن ودیدن ومنه الحدیث ولا یسال
عما عهد وعهدت الارض مطرت والباب
یدل علی الاحتفاظ بالشی واحداث العهد به
اَلْغَرَدُ- نغمت گردانیدن-
فهد الرجل فهدا شبه الفهد فی کثرة نومه وتمدده
ومنه الحدیث ان دخل فهد-
اَلْقَرَدُ- برهم نشستن لشیم وکنه خوردشدن
پوست وقرد الرجل سکت من عیّ-
اَلْکَمَدُ- الحزن المکتوم والنعت فعل وفعیل
اَلْلَدُ- شوخ گرفتن برجای-
اَلْنَجَدُ- خوی گرفتن-
اَلْنَفَادُ- برسیدن-
اَلْنَقَدُ- خورده شدن دندان وپوست
باز شدن سم-
اَلْنَکَدُ- اندک خیر شدن واندک شدن
آب چاه وتنگ عیش شدن-
اَلْنَمَذُ- بالسکون فراگرفتن ومنه لتخذت
علیه اجرا التار اصلیة ولیست ببدل-
اَلْنَبَذُ- سبک شدن-
اَلْنَقَذُ- بنجو- اب شدن شور چشم شدن

وشقذ ذهب وبعد-
اَلْلَجَذُ- لیسیدن سگ انارا-
اَلْبَثَرُ- والبثور البحیر- سخت تشنه شدن
اَلْبَحَرُ- البحیر- ودار فی الابل ایضا وتحیر
شدن از بیم-
اَلْبَشَرُ- شاد شدن ویعدی بالباء وبشرنی
بوجه حسن ای لقینی-
اَلْبَطَرُ- درنگرفتن وسرگشته شدن-
اَلْبَغَرُ- البحر-
اَلْبَقَرُ- درماندن ومنه بقر الکلب اذا
رای البقر فتحیر وفی الحدیث فاذا هی شبرت
ای انفخت-
اَلْبَحَرُ- فراخ شدن اندرون چاه-
اَلْجَشَرُ- مصدر جشر الساهل اذا خشن طینه
وصار کالحجر-
اَلْجَبَرُ- زرد شدن دندان وباسر شدن جراحت
اَلْحَتَرُ- دانه برجستن ازچشم-
اَلْحَذَرُ- پرهیزیدن وهو متعد والنعت
حذر وحذرو الجمع حذرون وحذاری وحاذر
عن ابی عبیدة وجمعه حاذرون قال ابو علی
اما حاذر فانه یراد به انه یفعل الحذر فیما یستقبل
اَلْحَسَرُ والحسرة- دریغ خوردن-
اَلْحَصَرُ- بخیل شدن تنگدل شدن ودرماندن

وکل من امتنع من شیٔ لم یقدر علیہ فقد حصر
عنہ والباب یدل علی الجمع والمنع والحبس
الحصر بکسر یعیب الدابۃ من الشعیر فینتفخ فوہ
الحبن بالسکون انتفاخ وخبر الوضع صار فاسدا
الحدر سست شدن اعضا و درخواب شدن بچہ
الخسر بالضم والخسران والخسارۃ
زیان کردن۔
الخضر سرد شدن و سرما زدہ شدن۔
الخضر شرمگین شدن۔
الخفر پنہان شدن از کسے۔
الدبر پشت ریش شدن۔
الدثر بسیار دود شدن الدعارۃ
والدعر بلا یہ شدن۔
الذعر والذعر تنگ معی شدن والنعت
ذعر وذعر
الشخر والشخر والشخری والشخریۃ۔
فوس کردن ویعدی بمن بالباء وہی لغۃ ردیۃ
الشدر والشدارۃ سرگشتہ شدن
اشتر گرباوالشدر خیرہ شدن چشم
الشقر شیر دار ناشدن خرما۔
الشکر مست شدن من سکر علیہ سکرا ایضا
اے غضب۔
الشہر سبے خواب شدن۔

الشکر بسیار شیر شدن شتر وبادا ذال شدن درخت یعنی بالشکیر۔
الصغر والصغار والصغر صغار شدن
وفعل یفعل لغۃ والنعت صاغر۔
الصفر تہی شدن والنعت صفر بسکون
الفاء وفی الحدیث ان رجلا اصابہ الصفر
قال القتیبی ہو الجبن وہو اجتماع الماء فی
البطن یقال صفر فہو مصفور۔
الضجر تنگدل شدن۔
الظفر ظفر یافتن ویعدی بنفسہ وبالباء
ویقال ظفرت علیہ فی معنی ظفرت بہ بانا خنہ
شدن چشم۔
الظہر دردمند شدن پشت۔
العیر اشک فرو آوردن۔
العسر دشوار شدن کار۔
العطر خوش بوی شدن وناقہ عطرۃ ای کریمۃ۔
العقر مدہوش شدن۔
العکر گرد آمدن در دے وستبر شدن
وتیرہ شدن مائع۔
العمر والعمر بالسکون فیہما دیر زیستن
الغبر باسر شدن جراحت ومنہ سمی الغرق
الغبر بالکسر لانہ لا یزال ینقض۔
الغدر بایں معنی شتر و گوسپند از گلہ۔

وتاریک شدن شب۔
اَلنَّفَرُ۔ باسہ شدن بیماری و جراحت و
باپرزہ شدن جامہ۔
اَلنَّمَرُ۔ سمنند شدن وَالنَّمَرُ۔ کینہ گرفتن
اَلنَّمَرُ۔ تنگ داشتن۔
اَلنَّدَرُ۔ پلید داشتن چیزے۔
اَلنَّصَرُ۔ کاہ گردن از بن گردن۔
اَلنَّقَرُ۔ اندک گوشت شدن۔
اَلنَّمَرُ۔ خیرہ شدن چشم از دیدن برف
وقمرت القربۃ دہوشی یصیبہا من القمر
کالاحتراق فیدخل الماء بین الادمۃ والبشرۃ
اَلنَّکَرُ۔ کالغب وَالنَّکَرُ۔ الشرق بزاد آمدن
اَلنَّکَرُ۔ تیرہ شدن والنعت فعل و
فَعِلٌ وفَعَلٌ فعولۃ لغۃ فیہ۔
اَلنَّجَرُ۔ والنجر۔
اَلنَّزَرُ۔ تباہ شدن معدہ وخایہ۔
اَلنَّعَرُ۔ سقوط الشعر ومنہ رجل معرٌ۔
اَلنَّقَرُ۔ سخت تلخ شدن۔
اَلنَّجَرُ۔ ہوشادہ شدن شتر و مردم۔
اَلنَّخَرُ۔ بوسیدہ شدن والنعت فاعل و فعل۔
اَلنَّذَرُ۔ بدانستن ویعدی بالباء قال
ابن جنی لم تستعمل العرب لقولہم نذرت بالشی
مصدرًا کانہ من الفروع المہجورۃ الاصول فعلی قولہ

اَلنَّذَرُ۔ لیس بثبت قال وشاعتی ولیس
لا مصدر لہا۔
اَلنَّضَرُ۔ تازہ روشدن۔
اَلنَّغَرُ۔ نگس گرفتن خر۔
اَلنَّغَرُ۔ خشم گرفتن اَلنَّغَرُ وَالنَّغْرَۃُ۔
جوشیدن دیگ وفعل فعلا لغۃ۔
اَلنَّقَرُ۔ چشم گرفتن ونقرت الشاۃ نقرادہو
ان یاخذہا داء فی جنوبہا۔
اَلنَّکَرُ وَالنُّکُرُ وَالنَّکِرُ وَالنَّکِیرُ۔ شناعتن
اَلنَّمَرُ۔ پلنگ رنگ شدن والنعت افعل وفعل
ایضا ومنہ ارینہا نمرۃ اُرکہا مطرۃ۔
اَلنَّکَرُ وَالنُّکَرُ۔ کالعنق والعشق
نیک شگفت داشتن۔
اَلنَّخَرُ۔ گندہ شدن طعام۔
اَلنَّجَرُ۔ بالضم وَالنَّجَرُ۔ بزرگ گونہ شدن زن
اَلنَّعَرُ۔ بے آرام شدن۔
اَلنَّجَرُ۔ بخیل شدن۔
اَلنَّجَرُ۔ نیست وسپری شدن۔
اَلنَّکَرُ۔ برسیدن آب چاہ۔
اَلنَّفَسُ۔ ناگوار شدن۔
اَلنَّمَسُ۔ سخت شدن در دین و کارزار
والنعت افعل وفعل۔
اَلنَّدَسُ۔ شوخگن شدن۔

اَلسَّجْنُ - بگردیدن آب فحل سرس بین السرس اذا کان لایلقح السکن -
اَلسَّلَاسَةُ - نرم خوے شدن
والسَّلَسُ روان شدن بول چنانکہ باز نتوان داشت وقد سلس ای ذہب عقلہ
اَلشَّرَاسَةُ والشَّرَسُ - بدخوی شدن -
اَلشَّکَاسَةُ - صعبخوی شدن والنعت فعل وحکی فعل علی القیاس -
اَلضَّبَسُ - اللقس -
اَلضَّرَسُ - کند شدن دندان از ترشی -
اَلطَّفَسُ والطَّفَاسَةُ - شوخ کن شدن -
اَلْعَبَسُ - خشک شدن شوخ برجای -
اَلْعَرَسُ - ملازم شدن یعدی بالباء ومدرس شدن
اَلْقَبَسُ - زود آبستن شدن شتر -
اَلْقَرَسُ - سخت شدن سرما -
اَلْلُّبْسُ - بالضم پوشیدن ویقال لبست فلانا ای استمتعت بہ -
اَلْمَکْسُ - بالسکون لیسیدن -
اَلْنَّقَسُ - شوریدہ شدن منش ومنہ قولہ علیہ السلام لایقولن احدکم خبثت نفسی ولکن لیقل لقست نفسی کانہ کرہ لفظ الخبث وکان من سنتہ علیہ اللہم تبدیل الاسم القبیح بالحسن کقولہ لقوم من انتم قالوا بنو غیان فقال بل انتم بنو رشدان -
اَلْلَّهَسُ - لغۃ فی اللحس اوہہۃ -
اَلْمَرَسُ - از مجری بفتادن رسن بکرہ ورسن گیر شدن بکرہ وسخت کارزار شدن
اَلْمَغَسُ - المغص والماضی مَغِصَ -
اَلْمَقَسُ - اللقس -
اَلْنَّجَسُ - پلید شدن والنعت فعل وفعل فاذا قالوا مع الرجس اتبعوہ ایاہا فقالوا رجس نجس بالکسر -
اَلْنَّحَسُ - بالسکون بداختر شدن والنعت فعل قال ابو علی لم نعلم منہ فعلا الا ان یحمل علی ضدہ الذین ہو سعد فیکون ذلک الفعل تقدیرا لاسماعا -
اَلْنَّدَسُ - سخت زیرک شدن والنعت نَدِسٌ وندس -
اَلْنَّطَسُ - سخت استاذ شدن والنعت مثلہ
اَلنَّفَاسَةُ - بخیلی کردن ویعدی بالباء ونفست علیہ الشئ نفاسۃ اذا لم ترہ یستاہلہ -
اَلنَّفَاسُ - زچہ شدن والماضی نَفِسَتْ والنعت نُفَسَاء ویجمع علی نفاس ومنفوسۃ والولد منفوس ومنہ الحدیث لایرث المنفوس حتی یستہل صارخا یعنی المولود -
اَلنَّمَسُ - تباہ شدن روغن -

اَلدَّهْشُ - سرگشته شدن والماضی فعل وفعل
اَلرَّحْشُ - لرزیدن -
اَلعَطَشُ - تشنه شدن -
اَلنَّمَشُ - نقط نقط سپید وسیاه شدن والنعت نَمِش -
اَلخَرَصُ - گرسنه وسرمازده شدن بهم وعضت الابل من القیلیان وهو نبت لاغیر وغضا ای امتلات منه حتی منعها ذلک ان تجتر -
اَلهَصُ - لنگیدن ستور از رفتن بر سنگ والماضی فعل حکی فعل ایضا -
اَلعَرَصُ - نشاطی شدن ودم گرفتن خانه از نم
اَلعَفَصُ - بخیل وبدخوے شدن -
اَلغَمَصُ - ترف گن شدن -
قَبَضَ الرَّجُلُ - قبضا اذا اکل التمر علی الریق ثم شرب فاصابه عنفلک وجع الکبد وبزرگ جگاد شدن -
اَلمَحَصُ - تسوه شدن رسن -
مَعِصَ الرَّجُلُ معصا - اصابه ذلک وهو التوار فی عصب الرجل کانه یقصر عصبه فتعوج قدمه ثم یسوی بیده وهو فی الحدیث -
اَلمَغَصُ - بالسکون پیچیده شدن رودگانی والماضی مُغِص

اَلمَلَصُ - بخیزیدن نغض الرجل نغضا اذا لم تتم مراده والبعیر اذا لم یتم شربه -
اَلهَبَضُ - نشاطی شدن -
اَلحَرَضُ - گداخته شدن از اندوه یا از عشق والنعت فعل واحده وجمعه سوار -
اَلرَّمَضُ - سوختن پای از گرمی زمین وگرم شدن روز ورمضت الغنم اذا رعت فی شدة الحر فقرحت اکبادها وجنبت بطونها
اَلغَرَضُ - تنگدل شدن وستوه شدن وبعدی بالبار وآرزومند شدن فی بعدی
اَلمَخَاضُ - دردزه خواستن -
اَلمَرَضُ - یسکون الراء بیمار شدن والنعت مریض ومن مَرِضَ بالسکون مارضه لا یجوز ان یکون مرِضَ مخففا من مرِضَ لان المفتوح لا یخفف بخلاف المکسور والمضموم ویروی بالمفتوح فشاذ لا یقاس علیه یعنی ما کل مسماع وان سلف صفقه والترکیب یدل علی ما یخرج به الانسان عن حد الصحة فای شئی کان عضت من ذلک الامر مَعَضًا ومَعَضًا اذا غضبت وشق علیک -
اَلتَّعَطُ - گنده شدن گوشت وآب -
اَلحَبَطُ - بالسکون والجُبُوطُ - باطل شدن کار
اَلحَبَطُ - برآماسیدن شکم وفاشر شدن

جراحت وبماندن نشان ریش پس از درستی۔
اَلسَّبَطُ۔ فرخال شدن موی وانعت فعل
ورجل سَبِطُ الجسم وسَبْطٌ ایضًا اذا کان
حَسَنَ القدفی الاستواء۔
اَلسَّخْطُ وَالسُّخْطُ۔ ناخوشنود شدن وخشم
گرفتن ویعدی بعلی۔
اَلشَّرْطُ۔ بالسکون بگلو فرو بردن واوریدن
اَلْغَلَطُ۔ غلط کردن یقال غلط فی المنطق
والامر وغلت فی الحساب وبعضہم یجعلہما لغتین
اَلْغَمْطُ۔ بالسکون خوار داشتن وفعل
یفعل فعلا لغۃ۔
اَلْفَاطُ۔ نشاطی شدن۔
اَلْفَطُ وَالْفَیْطُ۔ آبلہ شدن دست۔
اَلْحِفْظُ۔ نگاہداشتن واز بر کردن۔
اَلرَّعْظُ۔ سوراخ کہ پیکان در وباشد شکستہ شدن
اَلْمَشْظُ۔ خار وچوب بدست در شدن از
بر مچیدن آن۔
اَلنَّاظُ۔ بستہ افتن۔
اَلنَّبْعُ۔ دراز گردن شدن باسختی آن۔
اَلنُّجُوْعُ وَالنَّجَاعَۃُ۔ الاقرار بالحق والخضوع لہ
اَلْبَشَاعَۃُ وَالْبَشْعُ۔ گلو گیر شدن طعام۔
اَلْبَلْعُ۔ بالسکون۔
اَلشَّرْطُ۔ ہذا ہو الفصیح وفعل یفعل لغۃ۔

اَلتَّبْعُ وَالتِّبَاعَۃُ۔ بالفتح از پی فراشدن
ویا باکسی رفتن وقال الانفش تَبِعَہ والتبعۃ بمعنی
اَلذَّرْعُ۔ پر شدن ورجل ترع سریع الی
الشر والغضب۔
اَلْجَدْعُ۔ پر غذا شدن۔
اَلْجَرْعُ۔ بالسکون شراب الماء وفعل لغۃ و
وانکرہ الاصمعی۔
اَلْجَزْعُ۔ ناشکیبا شدن۔
اَلْجَشْعُ۔ سخت حریص شدن۔
اَلْجَلَعُ وَالْجَلَاعَۃُ۔ پلید زبان شدن
وبی شرم شدن۔
اَلْجَزْعُ۔ سست شدن۔
اَلدَّقْعُ۔ ناسپاس بودن در درویشی وہو
فی الحدیث وبخاک بادو سیدن از درویشی
اَلرَّتْعُ۔ الطمع والحرص الشدید ویقال
رجل رائع للذی یرضی بالقلیل من العطیۃ
ویخادن اخدان السوء وقد رتع الرجل
ومنہا الحدیث ملقیا للمرتع۔
اَلرَّضْعُ۔ بادو سیدن۔
اَلرِّضَاعُ۔ بالفتح شیر خوردن۔
اَلضَّلَعُ۔ تنگافتہ شدن قدم وپشت دست
وتباہ شدن جراحت۔
اَلذَّمَعُ۔ الدہش۔

اَلسَّلَعُ - شکافتہ شدن قدم -
اَلسَّمْعُ - بالسکون وَالسَّمَاعُ بشنیدن وَیعدی الی مفعولین و گوش فرا داشتن و یعدی بالنفس و باللام ومنہ قولہ تعالی لَاتَسْمَعُوا لِھٰذَا الْقُرْآنِ وبالی ومنہ لَایَسَّمَّعُونَ اِلَی الْمَلَاِ الْاَعْلٰی -
اَلشَّبَعُ - کالعنب سیر شدن یقال شبعت خبزا ومن خبز -
اَلشَّلَعُ - دردمند شدن و خشمگین شدن -
اَلصَّقَعُ - ریمیدہ شدن چاہ -
اَلضَّبَعُ - بکشن آمدن شتر مادہ -
اَلضَّرَاعَۃُ - الخضوع - والذل وفعل لغۃ وفی الحدیث مالی اراہما ضارعین ای خیفین وفی حدیث آخر قد ضرع ای غلبہ -
اَلضَّلَعُ - کوز شدن -
اَلطَّبَعُ - زنگار گرفتن و شوخگین شدن و کاہل شدن طلعت الجبل طلوعا علوتہ -
اَلطَّمَعُ وَالطَّمَاعَۃُ - طمع کردن ویعدی بفی عن الجمیع وبالباء ایضا عن الفارابی والنعطمع
اَلْفَزَعُ - بترسیدن ویعدی بمن وبنا وساکن ویعدی بالی وفریاد رسیدن ومنہ الحدیث انکم لتکثرون عند الفزع وفی حدیث آخر لقد فزع اہل المدینۃ ارادا ستغاثوا -
اَلْفَنَعُ - بسیار مال شدن و بوی مشک دمیدن ونشر الثناء الحسن -
اَلْقَدَعُ - سست شدن رو تسنائی چشم ومنہ الحدیث کان ابن عمر قدعا ای کثیر البکاء وفی حدیث آخر اجدنی قدعا من مسئلتہ ای جبانا وانکسارا -
اَلْقَرَعُ - نہی شدن ومنہ الحدیث قرع حجکم ای خابت ایام الحج عن النساء ومصدر قرع الرجل اذا کان یقبل المشورۃ ویرتدع اذا ردع
اَلْقَلَعُ - سست پای شدن در کشتی -
اَلْقَمَعُ - باکوھنک شدن چشم -
اَلْقَنَاعَۃُ وَالْقَنَعُ وَالْقَنَعَانُ - خرسند شدن وقنعت الماشیۃ اذا مالت للمرتع -
اَلْکَلَعُ - پرشوخ وتسگاف شدن پای -
اَلْکَنَعُ - باہم آمدن انگشت -
اَللَّطَعُ - بالسکون بلیسیدن و پانہی بستگاہ کسے باز زدن -
اَللَّکَعُ - شوخ گرفتن بر چیزے -
اَلْمُجَاعَۃُ - التماجن -
اَلْھَرَعُ - فرو دیدن اشک وخون -
اَلْھَلَعُ وَالْھُلَاعُ - سخت جزع کردن والنعت ملح وہلوع وقد جاء فی الحدیث مانع وقیل انما قال ہذا لقولہم لیل نائم اوقال لئلا یکان خالع
اَلْبَدَغُ وَالْبَطَغُ - آلودہ شدن بعذرہ -

اَلْفَرَاغُ - ریختہ شدن آب -
اَلتَّلَفُ - ہلاک شدن فی الحدیث من باع تالدًا سلط اللہ علیہ تالفًا ای متلفًا -
اَلسَّقَفُ - بالسکون یافتن وَالسَّقَفُ بالتحریک لغۃ فی الثقافۃ والنعت منہ سقف وثقف -
اَلْجَنَفُ - میل کردن -
اَلْحَصَفُ - باکرخشک شدن -
اَلْخَرَفُ - فرتوت شدن -
اَلْخَطَفُ - بالسکون ربودن وفعل وفعِل لغۃ ردیۃ قلیلۃ فیہ -
اَلدَّنَفُ - سخت بیمار شدن نزدیک گشتن آفتاب بفروشدن والباب یدل علی مشارفۃ ذھاب الشئ -
اَلرَّخَفُ - تنک شدن خمیر -
اَلرَّدَفُ - ازپے فراشدن فعل لغۃ فیہ ومنہ قراءۃ الارجح ردف لکم والکسر افصح واکثر وازپے کسی فرانشستن -
اَلزَّرَقُ - باسر شدن جراحت -
اَلسَّرَفُ - الاغفال والخطار -
اَلسَّعَفُ - نوبر خاستن بن ناخن -
اَلشَّنَفُ - دشمن داشتن -
اَلصَّلَفُ - لاف زدن وجای ناگرفتن زن در دل شوہر واصل الصلف قلۃ التزل ومنہ

ف

من یبخ بالدین یصلف معناہ من یطالب الدنیا بالدین یقل خیرہ وسیلہ وقیل لا یرزق من الناس المحبۃ وصحابہ صفۃ اذا لم یکن فیہا مار
اَلطَّرَفُ - مصدر طرفت الناقۃ ای دعت اطراف المراعی ولم تخلط بالنوق -
اَلظَّلَفُ - بازایستادن تن اکل العرف وہو شجر -
اَلْقَرَفُ مداناۃ المرض -
اَلْقَشَفُ - رنگ برگردانیدن از آفتاب یا از درویشی -
اَلْقَصَفُ - سست شدن چوب -
اَلْكَلَفُ - شیفتہ شدن وبعدی بالبار
اَللَّصَفُ - پوست خشک شدن برتن
اَللَّقَفُ - بالسکون واللَّقَفَانُ - زود فراگرفتن وزود فرا آوردن -
اَللَّقَفُ - ریہیدہ شدن بن حوض و بیفتیدن دیوار -
اَللَّهَفُ - ارمان خوردن -
اَلنَّزَفُ - بازایستادن اشک -
اَلنَّشَفُ - بالسکون درخویشتن چیدن آن وانچہ بدان ماند ومنہ المنشفۃ -
اَلنَّطَفُ - بالسکون چکیدن شیر -
اَلنَّطَفُ - آلودہ شدن بعیب وتباہ شدن

چیزے واشراف الشجۃ علی الدماغ والدبرۃ علی الجوف۔

اَلنَّکْفُ۔ تنگ داشتن وفعل لغۃ۔

اَلنَّمَقُ۔ کچشم شدن۔

اَلنَّمَقُ۔ خیرہ شدن چشم ودرد کردن شکم گوسپند از خوردن بروق وہو نبت۔

اَلنَّمَقُ۔ ریزیدہ شدن بن موے خلق الحمار خلقا اذا سفد فاصابہ فساد فی قضیبہ من تقشر واحمرار فیداوی بالحضار۔

اَلنُّمُقُ۔ بالضم احمق شدن والنعت نَمِقٌ۔

اَلنَّمَقُ۔ چشم گرفتن۔

اَلنَّزَقُ۔ سرگشتہ شدن از بیم ویا از شرم

اَلنَّلَقُ۔ تیز زبان وسنان شدن والنعت منہما فَعِلٌ وافعِلٌ وبے آرام شدن۔

اَلنَّمَقُ۔ تیرہ شدن آب والنعت رنق بالتسکین

اَلنَّہَقُ۔ تباہ شدن وعثیان الشئی بالشئی ومنہ لایرہق وجوہہم قترٌ ولا ذلۃ ورہقت الشئی ادرکتہ ورہق شخوص فلان ای دنا وفیہ رہقٌ اے غشیان للمحارم۔

اَلزَّعَقُ۔ مصدر زَعِقَ فہو زعقٌ وہو الفشیط الذی یفزع مع نشاطہ۔

اَلزَّلَقُ۔ بخیزیدن پاے۔

اَلسَّنَقُ۔ ناکوار شدن۔

اَلشَّبَقُ۔ آرزومند شدن بجماع۔

اَلشَّرَقُ۔ شراب وجز آں در گلو گرفتن ویعدیٰ بالباء

اَلصَّعَقُ وَالصَّعْقَۃُ وَالصَّعَاقُ۔ بیہوش شدن یقال منہ صَعِقَ فہو صَعِقٌ وصُعِقَ فہو مصعوقٌ وقولہ تعالی فصعق من فی السموات ای مات طبقت بیدہ طبقا اذا کانت البسط

اَلطَّرَقُ۔ بہ ہم نشستن بر۔

اَلطَّفَقُ وَالطَّفَقَانُ۔ درکارے ایستادن وطَفِقَ بجمع ظل وبات وطفق بالفتح لغۃ ردیۃ وطفق بہ اے ظفر بہ

اَلعَبَقُ وَالعَبَاقَۃُ۔ بوے خوش در کسے گرفتن ویعدیٰ بالباء والنعت عَبِقٌ۔

اَلعَرَقُ۔ خوے گرفتن۔

اَلعَسَقُ۔ درد وسیدن۔

اَلعِشْقُ وَالعَشَقُ وَالمَعْشُوقُ۔ افراط المحبۃ علقت الامراۃ علقا وعُلِقْتُ بہا عُلُوقًا اے ہویتہا۔

اَلعَلَقُ۔ خاربدرجامہ وزر در کان ودیوچہ درکام وآہو در دام وکسے درکسے آویختن وآلبستن شدن زن وعلق بفعل کذا مثل طَفِقَ والباب یدل علی نوط الشئی بالشئی العالی

اَلعَلَقُ۔ بسیار شدن آب۔

اَلغَرَقُ۔ غرق شدن والنعت فعل وفاعل الضدا

اَلْغَلَقُ - بستہ شدن کردن چنانکہ از دہن استہ
وبنا شدن پشت ستور و خشم گرفتن و
منہ الحدیث ایاک والغلق ورجل غلق شدید
الغضب کثیرۃ وقیل غلق سیی الخلق ضیقہ
عسر الرضا -
اَلْغَمَقُ - تمکن شدن -
اَلْفَتَقُ - النصب -
اَلْغَرَقُ - بالتحریک تر سیدن بعید بعن
اَلْفَسَقُ - انتشار النفس والحرص -
اَلْفَهَقُ - پر شدن -
اَلْقَلَقُ - بے آرام شدن -
اَللَّبَقُ - درخور آمدن اَللَّبَاقَةُ - زیرک
وچابک شدن -
اَللَّحَاقُ - در رسیدن بعدی بالباء ونفسہ
اَللُّحُوقُ - باریک میان شدن -
اَللُّزُوقُ وَاللُّسُوقُ وَاللُّصُوقُ دوسیدہ
شدن اَللَّسَقُ - اَللَّصَقُ - سپرز شتر
بہلو دوسیدن از غایت تشنگی -
اَللَّعَقُ - بالسکون لیسیدن لَعِقَ فلانٌ
اصابعہ اذا مات وہو کنایۃ -
اَللَّهَقُ - سخت سپید شدن -
اَلْمَلَقُ - چاپلوسی کردن واصلہ التلین -
اَلنَّزَقُ - سبکساری کردن -

اَلنَّشَقُ - بوی بردن وبستہ شدن رجاء -
اَلنَّفَقُ - پرسیدن -
اَلْحَسَكُ - کینہ گرفتن -
اَلسَّدَكُ - ملازم شدن السمغندہ شدن
اَلشَّرِكَةُ - وَالشَّرِكُ - انباز شدن باکسی
اَلضَّحِكُ وَالضَّحِكُ - خندیدن وضحکت
ومنہ بمعنی والقرد یضحک اذا صوت وفی
الحدیث یضحک اللہ الی رجلین ای یجزل
العطاء لہما لانہ موجب الضحک الاتری الی
قول کثیر غمر الرداء اذا تبسم ضاحکا علقت
بضحکتہ رقاب المال وضحکت بمعنی حاضت
عن ثعلب وابن الاعرابی -
اَلْعَسَكُ اَلسَّدَكُ - ویعدیان بالباء
اَلْفَرِكُ - بالکسر دشمن داشتن زن شوی را
وشوے زن را والنعت فروک وفارک
اَلْبُخْلُ وَالْبَخَلُ - بخیلی کردن والنعت
باخل وبخیل -
اَلْبَذَلُ - دردمند شدن دست وپای
اَلْبَعَلُ - سرگشتہ شدن -
اَلثَّقَلُ - ناخوشی بوی از بکار ناداشتن عطر
اَلثُّكْلُ وَالثَّكَلُ - بے فرزند شدن مادر
اَلثَّمَلُ - اثر کردن شراب در کسی -
اَلْجَذَلُ - شاد شدن -

اَلْجَعَلُ - بسیار کدر شدن آب -
اَلْجَهَلُ - بالسکون والحمالۃ نادان شدن
اَلْحَبَلُ - آبستن شدن -
اَلْحَدَلُ - ریزیدہ شدن مژہ چشم و سرخ شدن و دمیدن جای مژہ حَصِلَ الفرس حَصَلاً اذا اشتکی بطنہ من اکل تراب النبات -
اَلْحَظَلُ - بسیار خوردن شتر حنظل را
حَقَلَتِ الابل تَحْقَلُ گرحمۃ وہوان بجیع بطنہ
اَلْحَجَلُ - التحیر والدھش من الاستیاء وسوء احتمال الغنی ایضاً ومنہ الحدیث اذا شبعتن خجلتن اے اشرن الحجالۃ - بسیار نبات شدن
اَلْحَظَلُ - تر شدن -
اَلْحَظَلُ - تباہ وشوریدہ شدن سخن -
اَلدَّحَلُ - بزرگ شکم شدن وپر وپلید شدن
اَلرَّجَلُ - پیادہ شدن -
اَلشَّغَلُ - بدخوے وبدغذا شدن و بشولیدہ اعضا شدن -
اَلشَّمَلُ - آبستن شدن شتر -
اَلصَّحَلُ - گران آواز شدن -
اَلطَّحَلُ - دردمند شدن سپرز وتباہ شدن آب
اَلْعَتَلُ - شتافتن سوے شر -
اَلْعَجَلُ وَالْعَجَلَۃُ - شتاب کردن قولہ اعجلتم امر ربکم اے استقدم العجلۃ -

اَلْعَضَلُ - بسیار عضلہ شدن -
اَلْعَطَلُ وَالْعُطُوْلُ - خالی شدن زمال و ادب وزن از زیور والباب یدل علی الفراغ والخلو
اَلْعَکَلُ - پر دردے شدن چراغدان -
اَلْعَمَلُ - کار کردن فی الحدیث فعلمت بہا ذہنا ای سرعت
اَلْعَزَلُ - دوست داشتن حدیث بازنان وسست شدن سگ از بانگ کردن آہو برد دروری وے
اَلْفَشَلُ - بدول شدن -
اَلْقَبُوْلُ - بالفتح پذیرفتن وہو مصدر شاذ وحکی ابن الاعرابی الضم ایضاً وفراگرفتن دلو از آب گشتہ
اَلْقَبَالَۃُ - بالکسر فراگرفتن قابلہ کودک را -
اَلْقَحَلُ - پوست بر استخوان گرفتن از پیری
اَلْقَمَلُ - باسپیش شدن وبزرگ شدن شکم
اَلْکَسَلُ - کاہل شدن -
اَلْمَجَلُ - تسقہ بستن دست -
اَلْمَذَلُ وَالْمَذَلُ - ایضاً درخواب شدن پای مغلت الدابۃ مغلاً اذا اکلت التراب مع البقل فانتفخ بطنہ -
اَلنَّزَلُ وَالنَّزَالَۃُ - سخت شدن زمین چنانکہ آب بروی نہ ایستد -
اَلنَّفَلُ - تباہ شدن ادیم وکینہ ور شدن دل
اَلنَّقَلُ - حاضر جواب شدن -
اَلنَّفَلُ - قرار ناگرفتن بر زمین -

اَلنَّهَلُ - اول شربت خوردن و تشنہ شدن وسیراب شدن -
اَلْهَبَلُ - النکل -
اَلْهَبْرُ - ستودہ شدن و یعدی بالباء -
اَلْهَشْمُ - ناگوار گرفتن و سیہ برآمدن از چیزی
اَلْهَضْمُ - شدۃ الحر و برکود الریح و بذلک سمیت الہضمۃ
اَلْهَكْمُ - ملازم گرفتن راہ و جای مقام کردن
هَذَمَ الرَّجُلُ فہو مہذوم اذا اصابہ الجذام و لا یقال اجذم
اَلْهَشْمُ - رنج کاری کشیدن -
اَلْهَعْرُ - طمع کردن و آرزومند گشتن مردم بگوشت و شتر بشورہ -
اَلْهَرَمُ - ماندہ شدن رفتار و لغت حرم و حارم
اَلْهَزْمُ - کالغصص فی الصدر -
اَلْهَصْمُ - پیر شدن چہارپای -
اَلْهَلَمُ - کرم خوردہ شدن ادیم -
اَلْهَشَمُ - پہن شدن میتین بزرگ -
اَلْهَضْمُ - بالسکون ہمہ دہن خوردن -
اَلْهَسْمُ - چرب شدن و جمہم الامر و الخیل
وَہَمٌ بالسکون اے غشیہم و فعل بفعل لغۃ و الکاسر اجود
اَلرَّحْمُ ابود و الرَّحْمَةُ و المَرْحَمَةُ و الرَّحُومُ
و الرَّحُومَتِي - بخشودن یقال رحمتہ -
اَلرَّحْمُ - نالیدن شتر از زادن پس از زدہ
اَلرِّحْمَةُ - اَلرَّحْمَةُ -

اَلرَّنْمُ - سرائیدن -
اَلرَّزَمُ - بریدہ شدن اشک و بول و جز آن
اَلرَّعَمُ و المَرْعَمُ - الطمع فی غیر مطمع -
اَلرَّهَمُ - چرب شدن سپست شدن -
اَلسَّدَمُ - پشیمان شدن واندوہگین شدن
اَلسَّقَمُ - بیمار شدن -
اَلسَّلَامَةُ و السَّلَامَةُ - برستن و سلم از تسلیماً و سَلَماً ای خلص و منہ بعلا سلماً لرجل -
اَلسَّنَمُ - بلند شدن -
اَلشَّبَمُ - سرد شدن -
اَلشَّحَمُ - آرزومند پیہ گشتن -
اَلضَّرَمُ - زبانہ زدن آتش و سخت گرسنہ شدن و ضرم النبی اشتد حرہ -
اَلطَّعَمُ - بوزن العنم چشیدن و خوردن
اَلظَّلَامُ و اَلظُّلْمَةُ - تاریک شدن شب
اَلعَدَمُ - بالتحریک علی غیر قیاس کم کردن -
اَلعَدَمُ و العُدْمُ - الفقر -
اَلعَقَمُ و العُقْمُ - نازائیدہ شدن و عُقْمٌ لغۃ و یستعمل ایضاً مجہولاً -
اَلعَلَمُ - دانستن -
اَلغَدَمُ - بالسکون الوان خوردن -
اَلغَرَمُ - بالضم و المَغْرَمُ - تاوان دادن -
اَلغَلَمُ - بالضم و الغُلْمُ شہوۃ الضراب -

اَلْغُنْمُ۔ بالضم غنیمت یافتن۔
اَلنَّغَمُ۔ حریص شدن و یعدی بالباء
اَلْفَقْمُ۔ پیر شدن۔
اَلْفَهْمُ۔ بالسکون والفَهَامَةُ دانستن
اَلْقُدُوْمُ والمَقْدَمُ۔ باز آمدن از سفر و آمدن بجای و پیش فرا شدن قولہ تعالی وقدمنا الی ما عملوا ای عمدنا وقصدنا۔
اَلْقَرَمُ۔ آزومند گوشت گشتن و یعدی بالی
اَلْقَضْمُ۔ بالسکون بسر دندان خوردن و جو خوردن ستور۔
اَلْقَطَمُ۔ شہوۃ الضراب شہوۃ اللحم۔
اَلْقَتَمُ۔ تباہ شدن۔
اَللَّثْمُ۔ بوسہ دادن جا را لثم بالفتح۔
اَللَّحْمُ۔ القَرَمُ۔
اَللَّذْمُ۔ بجای مقام کردن و لزمہ الشیء اعجبہ وہو فی الشعر الہذلی۔
اَللُّزُوْمُ۔ لازم شدن و یعدی بنفسہ و بالباء
اَللَّقْمُ۔ بالسکون لقمہ فرو بردن۔
اَللَّهْمُ۔ بالسکون فراوان باریدن۔
اَلنَّدَمُ والنَّدَامَةُ۔ پشیمان شدن و یعدی بعلی
اَلنَّشَمُ۔ النمش علی القلب۔
اَلنَّعَمُ۔ خوش عیش شدن اَلنُّعْمَةُ۔ بالضم چشم روشن گردانیدن یقال نعم اللہ بک عینا ونعک عینا مثلثہ نہم فلان بکذا او لع بہ۔
اَلْهَلَمُ۔ شہوت غلبہ کردن بر شتر چنانکہ در ناقہ
اَلْهَرَمُ۔ سخت پیر شدن۔
اَلْهَقَمُ۔ سخت گرسنہ شدن۔
اَلْبَطَنُ والبُطْنَةُ۔ بزرگ شکم شدن از بسیری
اَلتَّبَنُ۔ زیرک شدن۔
اَلثَّتَنُ۔ قلب اللثت۔
اَلثَّلَنُ۔ بوے گوشت بگردیدن۔
اَلتَّفَنُ۔ درشت شدن۔
اَلْجَحَنُ۔ بد غذا شدن۔
اَلْحُزُنُ۔ اندوہگین شدن والنعت فعل وفعیل
اَلْحَسَنُ۔ گندہ شدن مشک۔
اَلْخَزَنُ۔ النتن۔
اَلدَّحَنُ۔ بزرگ شدن شکم۔
اَلدَّخَنُ۔ دود کردن آتش و دود گین شدن طعام
اَلدَّرَنُ۔ شوخ گن شدن۔
اَلدَّمَنُ۔ کینہ ور شدن و یعدی بعلی فرقت الدلو اذا خرتہا فجاوت شفتہا مائلۃ رجبت الدابۃ لغۃ فی رجبت الرجل باہم آمدن پوست مردم
اَلزَّکَنُ۔ بد انستن۔
اَلزَّحَانَةُ۔ بر جای ماندن۔
اَلسَّخِنَةُ۔ گریان شدن چشم و دردمند شدن آن
اَلسَّمَنُ۔ فربہ شدن۔

اَلتَّتَنُ - درشت شدن کف دست و خزان
اَلشَّجَنُ - اندوہگین شدن -
اَلضَّغَنُ وَالضِّغْنُ - کینہ ورشدن و ضغن
الی الدنیا رکن الیہا -
اَلضَّمَانُ - پذیرفتاری کردن اَلضَّمْنُ وَ
اَلضَّمَانَةُ - الزمانۃ -
اَلطَّبَنُ وَالطَّبَانِيَةُ - زیرک شدن -
اَلعَجَنُ - فربہ شدن شتر -
اَلعَرَنُ - جُسَارَةٌ فی رجل الدابۃ فوق الرسغ
من اُخرویہو الشقاق وقرح یاخذ البعیر فی عنقہ
فیحتک منہ -
اَلعَسَنُ - موافق آمدن علف ستور را -
اَلعَطَنُ - گندہ شدن پوست در پیراستن -
اَلعَفَنُ وَالعُفُونَةُ - بوسیدہ شدن و نم
اَلعَلَنُ - آشکارا شدن -
اَلغَبَنُ - ضعیف رای شدن و الغت غبین
اَلفُطْنَةُ وَالفَطَانَةُ وَالفَطَانِيَةُ - دریافتن
اَلقَمَنُ - سزاوار شدن -
اَلكَبَنُ - فربہ شدن -
اَللَّتَنُ - سبز شدن لب ستور از گیاہ -
اَللَّبَنُ - درد گران خاستن از بالش و بسیار شیر شدن
اَللَّحَنُ وَاللَّحْنُ الفطنۃ -
اَللَّخَنُ - گندہ شدن مشک -

اَللَّسَنُ - زبان آور شدن -
اَللَّقَنُ وَاللَّقَانِيَةُ - اخذ العلم وفہمہ -
اَلمَتَنُ - گلہ کردن از متانہ والغت متن -
اَلنَّحْتُ - بالسکون روی فراکاری کردن
والتاء بدل الیس بدل خلاف باب فعل -
اَلنَّفَنُ - اندک و خوار شدن ومنہ الحدیث لا تقیم
اَلنَّہَمُ وَالنَّاہَةُ - بگردیدن خوردنی دلہت
النافۃ عن الفہا وولدہا دلوہا اذا لم تحن الیہا
اَلنَّسَبُ - فرتوت شدن والماضی نَفِلَ -
اَلنَّسَفُ - تنک خرد شدن وسفہ الشراب
اذا اکثر منہ فلم یروا واصل الباب الخفۃ والسخافۃ
اَلنَّشَرَةُ - سخت حریص شدن -
اَلعَتَلُ - ناقص عقل شدن والماضی فعل وقال
ابو عبیدۃ ہی من المصادر التی لا یشتق منہا الافعال
اَلعَضَلُ - عضاہ جریدن -
اَلعَلَهُ - سرگشتہ وحیران شدن وسخت گرسنہ شدن
اَلعَمَهُ وَالعَمَهَانُ - التحیر والتردد -
اَلفَرَهُ - دنہ گرفتن -
اَلفِقْهُ - دریافتن -
اَلفَكَاهَةُ - بالفتح خوش شدن -
اَلكَرَهُ - بالسکون والفتح والکراہیۃ والکراہۃ
دشوار داشتن -
اَللَّبَهُ - بیدار شدن از بہر کاری کہ از ان غافل بود و باشی

اَلنُّزْهَةُ - بالضم نیکوشدن زمین بنبات -
اَلنَّفَدُ - کند و ماندہ شدن -
اَلنَّقَهُ - بہ شدن از بیماری و دریافتن -

وما النعت منه علی افعل

اَلْاَجْرَبُ - کرکن -
اَلْاَحْدَبُ - کنک -
اَلْاَخْدَبُ - الاہوج -
اَلْاَرْقَبُ - بزرگ کردن -
اَلْاَرْکَبُ - آنکہ یک زانوی او از دیگر بزرگتر بود
اَلْاَشْعَبُ - آنکہ سرون ہاش از یک دیگر دور بود
اَلْاَشْنَبُ - آنکہ دندانش تنک و تیز و آب دار بود
اَلْاَشْهَبُ - سپید -
اَلْاَعْضَبُ - آنکہ اندرون سرون شکستہ باشد
اَلْاَغْلَبُ - ستبر کردن -
اَلْاَقْلَبُ - آنکہ لبی باز گردیدہ باشد -
اَلْاَکْهَبُ - تیرہ رنگ -
اَلْاَنْصَبُ - راست سرون -
اَلْاَنْکَبُ - آنکہ کتر رود از لنگی -
اَلسَّلْتَاءُ - زنے کہ خضاب نکند -
اَلْاَلْفَتُ - آنکہ سرون وی بر یک دیگر پیچیدہ بود
وَالْاَلْفَتُ - فی کلام تمیم الاعسر وفی کلام قیس الاحمق -
اَلْاَهْرَتُ - فراخ گوشۂ دہن -

اَلْاَشْعَثُ - کالیدہ موی گرد آلودہ موی
اَلْاَعْنَتُ - آنکہ بسی برسنہ شودہ ہوئی الحدث
اَلْاَبْزَخُ - آنکہ چشمش فراخ و نیکو بود -
اَلْاَبْلَجُ - کشادا برو صبح ابلج ای مضیء
وَالْحَقُّ ابلج ای واضح -
اَلْاَبْتَحُ - بہن بہشت -
اَلْاَخْرَجُ - سیاہ و سپید -
اَلْاَخْفَجُ - کژپای -
اَلْاَدْعَجُ - آنکہ سیاہی چشم او سخت سیاہ باشد
ورجل ادعج ای اسود -
اَلْاَشْرَجُ - الذی لہ خصیۃ واحدۃ ومن الدواب الذی احدی خصیتیہ اعظم من الاخری
اَلْاَطْلَخُ - سخت احمق وہو فی الحدیث -
اَلْاَعْرَجُ - لنگ -
اَلْاَفْحَجُ - آنکہ رانہاش از یکدیگر دور باشند
وسرپای نزدیک -
اَلْاَفْرَجُ - آنکہ ہر دو الیہ وی بزرگ باشند و بہم نرسند
اَلْاَقْلَجُ - کشادہ دندان و کشادہ میان دو دست
اَلْاَجْلَحُ - آنکہ مویش از دو سوی پیشانی شدہ باشد
اَلْاَدْسَنُ - آنکہ گوشت اندک دارد بر سر زانو
وَجْهٌ اَسْجَحُ ای حسن معتدل -
اَلْاَصْهَبُ - قریب من الاصہب وہو الذی یخالط بیاضہ حمرۃ -

الاَفطُ۔ پہن سر۔
الاَفضُ۔ سپید تر شیر وقیل الفضع غبرۃ فی طحلۃ
الاَفلُ شکافتہ لب زیرین ساق قدحا ساقی باریک
الاَقوحُ۔ آن اسپ کہ سپیدی بر روی وے
چند درمی بود یا کم درمی روضۃ فرحاء فی وسطہا
نوّارۃ بیضاء۔
الاَقلحُ۔ زرد دندان۔
الاَکسحُ۔ لنگ
الاَمزحُ والاَمسحُ۔ آنکہ را نہاش در ہم
ساید در رفتن۔
الاَبزخُ۔ آنکہ پشت وے درشدہ باشد
وسینہ بیرون خزیدہ۔
الاَبلجُ۔ بزرگ منش۔
الاَصلجُ۔ کری کر۔
الاَفتحُ۔ آنکہ بندہای سر انگشتان وی نرم شد و پہن
الاَفحجُ۔ بابا دکند۔
الاَبلجُ۔ کشادہ ابرو۔
الاَجردُ۔ خرد موی وسنۃ جرداء ای کلۃ
الاجرد من الابل الذی اصابہ انقطاع فی عصبہ
من یدہ او رجلہ فہو ینفضہا اذا سار۔
الاَدردُ۔ دندان باز گونہ افتادہ۔
الاَرمدُ۔ چشم درد گرفتن۔
الاَعقدُ۔ گرفتہ سخن در شاہ عقداء اذا کان

ذنبہا کانہ معقود۔
الاَقفدُ۔ ان شتر کہ سبل دست یا پای وے
بر سوے انسی چسپیدہ بود۔
اللبداءُ۔ زنے کہ میان بزرگ باشد
والاَکبدُ مرد را نگویند۔
الاَمردُ۔ بریدن درخت بے برگ و رملۃ مرد ازالت فیہا
الاَملدُ والاَملودُ۔ نازک۔
الاَنکدُ۔ بد اختر۔
الاَبترُ۔ بریدہ دنبال و بے فرزند۔
الاَبجرُ۔ آویختہ ناف۔
الاَبخرُ۔ گندہ دہن۔
الاَبظرُ۔ آنکہ میان لب زبرینش بیرون آمدہ باشد
البظراءُ۔ زنے ختنہ نا کردہ۔
الاَجہرُ۔ روز کور۔
الاَحدرُ۔ پر گوشت۔
الاَخزرُ۔ آنکہ بگوشہ چشم نگرد۔
الاَذفرُ۔ تیز بوی و تیز گند۔
الاَزعرُ۔ تنک موی۔
الاَسجرُ۔ سرخ چشم۔
الاَسمرُ۔ گندم گون۔
الاَشترُ۔ آنکہ پلک چشم وی گردیدہ باشد۔
الاَظفرُ۔ دراز ناخن۔
الاَعجرُ۔ بزرگ شکم و کیسہ بر۔

الاعسر - چپ - واعسر یسیر چپ و راست ولا تقل اعسر الیسیر -

الافزر - آنکه لکے دار در پشت -

الاقدر - کوتاه و اسپی که پای بر جا نگاه دست نهد و یقال آنکه پای در پیش دست نهد -

الاقشر - سخت سرخ -

الاکدر - تیره گون -

الاصدر - آنکه پهلوش دمیده باشد -

الاصعر - ریزیده موی -

الاهبر والهبر - بسیار گوشت -

الاهجر - آن شتر که پالش میلرزد در وقت برخاستن -

وعجزاء - زنے بزرگ سرین والا یقال للمذکر اعجز - وانما یقال له من الاتیه عن ابی علی -

الامعز - سنگلاخ -

مکان اخمس صلب -

الاخرس - کنگ -

الاخنس - سر بینی باز پس جسته -

الادهس - خاک و ریگ نرم -

الاطلس - نای بینی فرو نشسته -

الاقعس - الابزخ و عزة قعساء اثابته -

الالبس - سر جا پیش در آمده -

الاعس - سهام بام لب فی الحدیث اری فتیة عسا قال الازهری لم یرد به سواد الشقة

کما فسره ابو عبید وانما اراد سواد الوانهم واذا قیل لعسار الشفة فهو علی ما فسره والدلیل علی ان اللعس فی البدن کله قول العجاج وبشر مع البیاض الغشا الالمس -

الاحرش - درشت -

الاحمش والحمش - بالسکون باریک ساق

الاخفش - خرد چشم و بد بین -

الارفش - بهن گوش وهو فی الحدیث -

الاعمس والاعطش - آنکه بد بیند و آب از چشم او همے رود -

الامدش - آنکه عصب دست سست باشد باندک گوشت عن الجوهری وقال الفارابی وابن فارس امراة مدشاء لا لحم علی ندیها -

الاجحص - ستبر پلک -

الابرص - بیں عین مصاب چشمی که پیرامون آن خشک دارد

الاعقش - سرون با پس پیچیده -

الغمصاء - آنکه پیرامون تر دارد -

الاحص - آنکه پلک زبرینش ستبر باشد - وقیل هو کالاجحص -

الاحمص - اندک موی ابرو -

الاحشط - دو موے -

الاحنبط - چپ و راست -

الاطرد - باریک ابرو وقال ابو زید رجل اطرد الحاجبین وهو الذی لیس لہ حاجبان قال ولا یستغنی عن ذکر الحاجبین -

الاقسط - المنتصب الرجل من الدابۃ وذلک عیب لانہ یستحب فیہما الانحناء و من الابل الذی فی عصب قوائمہ میس خلقۃ

الامرط - الذی قل خفہ عارضاہ من الشعر

الامعط - ریختہ موی -

الافلط - الامرط -

الانبط - آن اسپ کہ شکم سپید دارد -

الاتلع - دراز گردن -

الاجدع - گوش یا بینی یا لب بریدہ -

الاجلع - آنکہ لبہاش فراہم نیاید چون سنجن گوید

الاخضع - آنکہ سر افگند کہ خلقت وی را باشد

الاروع - تباہ یلک

الارصع الارضع الاسطع دراز گردن

الاسلع - الابرص -

الاصلع - لغسر وقیل الذی انحسر شعرہ مقدم راسہ -

الاصمع - خرد گوش و تیز خاطر -

الافدع - خردہ دست یا پای از سوئے کالوچ کثر

الافرع - تمام موئے سر وہو فی الحدیث -

الاقرع - الاکل -

الاقطع - دست بریدہ -

الافقع - انگشتان پای پیوستہ عرقوب -

اقمع اذا عظمت ابرتہ -

الاقرع - آنکہ پیش ساقش باریک -

الاطلع - آنکہ دندانہاش بازگونہ افتادہ باشد وآنکہ اندرون لب وی سپید بود واکثر ما یعتری ذلک السودان -

الانزع - آنکہ موی از دو سوئے پیشانی وی بشدہ باشد وموضع را نزعاء نگویند زعراء گویند -

الانکع - الاحمق الذی یتقشر انفہ -

الاهضم - آنکہ گردن وی فرو نشستہ بود

لحم اسلع - گوشتے کہ پختہ نگردد -

الالثغ - آنکہ سین را باتا گرداند وراء را بانین یا لام -

الاخلف - آن شتر کہ دوشش بریک سوئے چسپیدہ بود -

الاخنف - آنکہ بر دو کنارہ وحشی بود وگویند کہ بر انسی رود -

الاذلف - ہموار بینی -

الاسنف - شتر کہ موی چشم وبینی وی ریختہ باشد

الاسقف - دراز کنج -

الاصدف - شتری کہ سبل وی از دست یا از پای بر سوی وحشی چسپیدہ بود -

الاعجف - لاغر -
الاعرف - اسپے دراز نفس -
الاخضف - سست گوش وذلیل مخضف شتے تاریک عیش اخضف واعطف ای ناعم
الاعلف واقلف - ختنہ ناکردہ والاغلف یستعمل فی کل شئی فی غلاف -
الاغلف - ستبر و خرد گوش -
الاکتف - پہن کتف والفرس الذی فی اعالی غرا ضعیف کتفیہ انفراج -
الاکشف - سوی پشیانی باگردیدہ و بی سیر
الاکلف - آنکہ کلفہ دارد بر روے -
الاحرق - آنکہ ہیچ کار نتواند کرد -
الاحرقاء - آن گوسپند کہ گوشش بہناشگافتہ دارد
الاحلق - نسو بعیر -
الاحنق - آنکہ دندانش بیرون نشستہ باشد از دھن
الاحتقاء - زنے پست اندام -
الاحنف - آن شتر کہ بازوی او از پہلو دور بود
الاحزق - گرہ چشم و صافی از چیزہا -
الاحشق - فراخ گوشہ دھن -
الاحرقاء - ضد الحرقار -
الاحطق - سست زانو -
الاحنق - دراز گردن -
الاحتقاء - ضد الرتقار -

الاحفق - آنکہ موی سر و محاسن او بد و شاخ باشد و خرد و ہی ذو خوج و اسپے کہ یک سر نشستہ تر بود
الاحمشق الذی اصطکت الیتاہ حتی تحمشا
الاحمق - الاحمق -
اذن فوکاء وفرکۃ - سست بن -
الاجزل - شتر کہ سر و دوش پیش بود -
الاجدل - آنکہ یک دوش او فراشتہ تر بود از دیگرے -
الاخدل - زنے زفت گوشت و باریک استخوان
الاخطل - سست گوش -
الارجل - بزرگ پای و از بہایم آنکہ یکپاے سپید دارد
الاسہل - پیش چشم -
الاعزل - بے سلاح و ستوری کہ دنبال بریک سوی دارد از عادت و ہو عیب -
الاعصل - کژ دندان نشستہ و کژ ساق -
الاعقل - ستوریکہ اندک پایش خم بود
الاعزل - الاقلف عیش اعزل عیش فراخ
الافتل - آنکہ درمیان پہلو و رانش دوری باشد
الاقبل - آنکہ چشمش در پیش گردد -
القبلاء - آن گوسپند کہ سرونش در پیش آمدہ باشد
الاقزل - لنگی زشت -
الاکحل - سیاہ پلک از خلقت -
الانجل - فراخ چشم و طعنہ نجلاء ای واسعۃ -

الاهل - آوختہ آب -
الابکم والبکیم - گنگ -
الاثرم - دندان پیش شکستہ -
الاثلم - رخنہ شدہ -
الاجذم - بریدہ دست -
الاحذم - ضد الاهضم -
الاخشم - پہن بینی -
الاخرم - دیوار بینی یا سر بینی اندک بریدہ
وآنکہ بریدہ گوش وے سوراخ کردہ باشند -
الاخشم - آنکہ گند دبوے نبود -
الادرم - آنکہ شتالنگ او پنہان بود از گوشت
ودندان ریزیدہ والادرم من العراقیب الذی
غلظت ابرتہ -
الادغم - دیدہ -
الاذشم - آنکہ طعام بوید وحریص باشد بروے
الاشرہ - شگافتہ بینی -
الاصلم - گوش از بن بریدہ -
الاضجم - کژ دہن بودن -
الاعصم - آنکہ یکدست وی سیاہ بود دیگر
سپید از حیوان -
الاعلم - شگافتہ لب زیرین -
الافقر - آنکہ دندانہای زیرینش پیش آمدہ بود
الاقصم - دندان پیشین زیرینہ فراشکستہ
وپوست سرون شکستہ -
الاقصم - دندان ریزیدہ وسیاہ شدہ باشد
الاقعم - بن بینی فرو نشستہ -
الاکرم - کوتاہ بینی وانگشتان واسپی کہ
لبنی کوتاہ وزفت باشد -
الاکتم - الناقص الخلق وقیل الخسیس وقد
یکون الیضا فی الحسب -
الاهتم - دندان پیشین شکستہ -
الاهضم - المنضم الجنبین -
الاحبن - آنکہ استسقا دارد -
الاحجن - گوز -
الادثر - تیرہ وسیاہ وام -
الادلن - سیاہ وام -
الاقرن - پیوستہ ابرو -
والالخن - شمنندہ وامراۃ لخناء -
الاللن - کند زبان -
الامتن - آنکہ بول باز نتوان داشت -
الابلہ الذی غلبت علیہ سلامۃ الصدر -
الاجبہ - بزرگ پیشانی -
الاجلہ الاجلاء الاستہ - العظیم -
الاست الاسنہ - دیرینہ -
الالمہ - نابنیا مادرزادہ -
الامرہ والامقہ - سرمہ ناکردہ -

ر خویشہ دہ بودن روزگار سپید ۱۲ بقی الارب

ومن المضاعف

اَلْحُبُّ دیناک شدن۔
اَلْخُبُّ۔ گربزی کردن والنعت خَبٌّ بالفتح
اَلصَّبَابَةُ۔ آرزومند گشتن والنعت مثله
اَلصَّبُّ۔ بسیار سومار شدن زمین۔
اَلطِّبُّ۔ دانا شدن بطب والنعت طَبٌّ
وطبیب وجادوے کردن تقول منه طبّ الرجل
اَلْلَّبَابَةُ وَاللُّبُّ۔ خردمند شدن وفعل یفعل
لغة فیهما وهی شاذة وفی الحدیث فلُبُّ لای
جربه ماخوذ ابلبته۔
اَلْلَّثَاثَةُ۔ انبوه شدن ریش۔
اَلْلَّحُّ۔ چشم برهم گرفتن۔
لَحَّتْ عینه اے کثر دمعها۔
اَلْمَذَاذَةُ وَالْمَذُوذَةُ۔ بدحال شدن۔
اَلْلَّذَاذَةُ وَاللَّذَّةُ۔ مزه یافتن۔
اَلْمَرُّ وَالْمَرَارَةُ۔ تیکولی کردن والنعت
مَارٌّ ومُرٌّ وراست شدن سوگند وپذیرفتن
طاعت تقول مُرَّ حجّه ومُرَّ حجّه ومُرَّ الله حجّه۔
اَلْمَرَارَةُ۔ پرگوشت نازک وتازه شدن
اَلْحَرَّةُ۔ بالفتح والحرارة شدن الحُرُّ بالفتح
آزاد شدن بنده الحُرِّيَّةُ والحُرُورِيَّةُ۔ ازادمرد شدن
والقول فی الحروریة کالقول فی الخصوصیة تقدیره
الحریة الحروریة۔

اَلْقُرَّةُ وَالْقُرُورُ۔ روشن شدن چشم از
شادی وفعل یفعل لغة واللغة الاولی اشهر
اَلْمَرَارَةُ۔ تلخ شدن والنعت مُرٌّ بالضم
حَسِبْتُ بالخیر اَحْسَبُ بوزن ما قالوا وحسیت
یحسبون من السین یا رجل۔
اَلْخَشَّةُ وَالْخَسَاسَةُ۔ حقیر وناکس شدن
وفعل یفعل لغة۔
اَلْشَّاشَةُ۔ کشاده رو گشتن وخوش طبع شدن
اَلْشَّشُّ۔ لنگی در لنگ ستور آمدن۔
اَلْهَشَاشَةُ اَلْبَشَاشَةُ ومنه الحدیث هششت
یوما ای فرحت واشتهیت۔
اَلْغَصُصُ۔ طعام در گلو بماندن وفعلت
لغة فی الباب وهی شاذة وسخت تنگ شدن حال گاه
اَلْمَصُّ۔ مکیدن۔
اَلْعَضُّ وَالْعَضِيضُ۔ دندان گرفتن
ویعدی بنفسه وبالباء وعلی وفعل یفعل
لغة فیه وهی شاذة۔
اَلْعَضَاضَةُ۔ واهی شدن اَلْعَضِيضُ
ملازم شدن ویعدی بالباء۔
اَلْقَضُّ۔ رنگ آلوده شدن والنعت
قَضٌّ وقضضت من الطعام اذا کلته ووقع
بین اضراسک حصا۔
اَلْمَضُّ وَالْمَضِيضُ وَالْمَضَاضَةُ

اَلتَّوَجُّعُ من المصیبۃ وفی الحدیث کل عید انک قد مضضنا۔

اَلْمَضُّ۔ المصّ۔

اَلْقَطُّ۔ سخت بشک شدن مو والنعت قَطٌّ قَطَطٌ بالفتح۔

اَلْحَظُّ۔ بہرہ مند شدن والنعت حظیظ و محظوظ وحظیّ۔

اَلْفَظَاظَۃُ وَالْفَظَاظُ۔ زفت خوی شدن والنعت فَظٌّ۔

اَلسَّفُّ۔ تبسکین خوردن۔

اَلْفَکُّ۔ احمق شدن۔

اَلْبَلَلُ۔ ظفر یافتن ویعدی بالباء وفعل یفعل لغۃ۔

اَلزَّلَلُ۔ بلغزیدن وسہو افتادن در سخن

اَلضَّلَالُ۔ گم شدن تقول منہ ضللت الدار والمسجد اذا لم تعرف موضعہا وکذلک شیٔ مقیم لا یہتدی لہ۔

اَلظَّلُّ وَالظُّلُولُ۔ ہمہ روز کاری کردن والعرب تقول ظللت وظلت وقول عنترۃ ولقد ابیت علی الطوی وأظلہ ای اظل علیہ وفعل یفعل فیہ لغۃ ضعیفۃ ومنہ قرار قتادۃ فیظللن بکسر اللام۔

اَلْمَلَالَۃُ وَالْمَلَلُ وَالْمِلَّۃُ۔ سیر امدن بعد

نفسہ وبمن۔

اَلْحَمَّۃُ۔ گرم شدن آب وحمت الجمرۃ اذا صارت حممۃ۔

اَلْفَہَلُ۔ بالتحریک والفہاہۃ درماندن در سخن قَہَّ الرجل بقہقہ۔ بخندید۔

کَہَّ السَّکْرَانُ۔ ہہ کرد۔

وَمِمَّا جَاءَ مِنْ ہٰذَا الْبَابِ عَلَی الْاَصْلِ

ضَبَیْتُ البلد وجوت علیہ ومشیت الدابۃ وقطط الشعر وصلال الرجل والباقی علی القیاس

وَمَا النعت منہ علی افعل

اَلْاَحَبُّ۔ بریدہ کوہان۔

اَلْاَزَبُّ۔ بسیار موی ابرو۔

اَلْاَضَبُّ۔ آن شتر کہ سبلہ وی در دبود۔

اَلْاَقَبُّ۔ باریک میان۔

اَلْاَرَثُّ۔ گرفتہ سخن۔

اَلْاَزَجُّ۔ آنکہ ابرو شن باریک باشد ودراز ونیکو

اَلْاَشَجُّ۔ شکستہ سر۔

اَلْاَفَجُّ۔ اقبح من الافحج والفجار۔ کمانے کہ زہ وی از دستہ دور باشد۔

اَلْاَحَجُّ۔ گرفتن گلو از بسیاری بانگ کردن وفعل یفعل لغۃ فیہ وہی شاذۃ والنعت منہما اَلْاَسَکُّ۔ فراخ سم وکسیکہ پای وے ہموار بر زمین نشیند۔

الْاَبَدُّ - بزرگ خلق وپهن میان وش
والبَدَدُ فی الناس تباعد ما بین الفخذین من کثرة لحمها وفی ذوات الاربع تباعد ما بین الیدین
الْجَدَّاءُ - آنکه شیرش منقطع شده باشد از زنان ویا از گوسپندان ویا از شتران وبیابان بے آب وزن خرد بستان -
الْاَلَدُّ - سخت خصومت کردن -
الْاَحَدُّ - سبک دست واندک مویی پیشانی ودنبال واسم عروض -
الْاَسَرُّ - میان تهی ولبیر اَسَرُّ اذا کان بکمر کرته دبرة -
الْاَعَرُّ - خرد کوهان -
الْاَغَرُّ - سپید رولی -
الْاَخَصُّ - آنکه دانهائش از هم برنیاید -
الْاَکَسُّ - خرد دندان -
الْاَجَشُّ - بلند آواز -
الْاَحَصُّ - اندک موے سر -
الْاَلَصُّ - ناکشاده دندان آنکه هر دو دوشر اونزدیک باشد بگوش -
الْاَقَصُّ - درشت -
الْاَشَطُّ - کوسه وقیل لَشَطٌّ وهذا افصح -
الْاَلَطُّ - ساقط الاسنان -
هَیْقٌ اُزُفٌّ - شتر مرغی که برشن بهم چسپیده باشد

الْاَلَفُّ - دیر سخن وستبر ران -
الْاَحَقُّ - اسپ که عرق نکند وگفته اند پاک بر جائگاه دست نهد -
الْاَشَقُّ وَالْاَمَقُّ - دراز -
فَرَسٌ اَدَکُّ اذا کان متدانیا عریض الظهر
الْاَسَکُّ - خرد گوش -
الْاَصَکُّ - آنکه زانو حاش درهم کوبد -
الْاَفَکُّ - آنکه دوشش بیامده بود از سستی
الْاَبَلُّ - الحلاف -
اَلطُّلُوُّ - والذی لا یدرک ما عنده من اللوم
الْاَحَلُّ - سست پزدل -
الْاَزَلُّ - لاغر سرین -
الْاَشَلُّ - جنگ -
الْاَفَلُّ - شمشیر رخنه شده -
الْاَجَمُّ - مردی بے نیزه وبنای بے کنگره
اَلْجَمَّاءُ - گوسپند بی سرون زنی که ران وی پدیدنبود از گوشت والجما الغیر جماعة الناس -
الْاَسَمُّ - سیاه -
الْاَشَمُّ - مردی بلند بینی وکوهے بلند -
الْاَصَمُّ - سخت کر -
الْاَغَمُّ - آنکه موی بسیار دارد بر پیشانی وقفا
الْاَدَمُّ - آنکه گردنش بدوش فرو شده باشد وآنکه پشت وی درآمده باشد واسپی که پشت او

اَلْاَذَنُ - آنکہ بینی وی روان باشد۔
اَلْاَغَنُّ - آنکہ سخن در بینی گوید۔

ومن المعتل

اَلْوَرَبُ - تباہ شدن رگ۔
اَلْوَصَبُ - درد مند شدن۔
اَلْوَزَحُ - خشک شدن بول و پشکل کوسپند
اَلْوَرَحُ - تنگ شدن خمیر۔
اَلْوَسَخُ - چرمناک شدن شی۔
اَلْوَبَدُ - بدگشتن وخشم گرفتن۔
اَلْوَصَلُ - گرم شدن وخشم گرفتن یعدیان
یعلی دومدت لیلتنا اذا اشتد حرھا وبسیار
پشیم شدن شتر۔
اَلْوَجَرُ - ترسیدن النعت افعل والایقال
فی المونث فعلاء ولکن فعلتہ۔
اَلْوَحَرُ - کینہ گرفتن وَحَرِحَرِ بالکسر فیھما لغۃ
عن ابی جنی تقول فرہ ای دعہ وھو یذرہ
ای یدعہ اصالہ وذرہ مثل وسعہ یسعہ وقد
امیت ماضیہ والایقال فی ذرہ ولا واذر ولکن
ترکہ وھو تارک وقیل ھو من باب منع یمنع
محمولاً علی ودع یدع لانہ بمعناہ
قالوا ولو کان من باب وجل یوجل
لقیل فی مستقبلہ یوذر کیوجل
ولو لم یکن محمولا لم یحذف عینہ او لامہ
من حرف الحلق وھذا القول اصح۔
اَلْوَضَرُ - شوخگن شدن وچربش گرفتن
اَلْوُعُورَۃُ - درشت شدن راہ وفعل لفعل
لغۃ والنعت منھما وَعِرٌ بالسکون۔
اَلْوَخَرُ - کینہ گرفتن وسخت گرم شدن والنعت
فاعل ووَغِرٌ بالکسر فیھما لغۃ عن ابی جنی۔
اَلْوُقُرُ - بالتسکین گران گوش شدن وقیاسہ التحریک
اَلْوَقُ - لنگیدن ستور۔
اَلْوَجَعُ والتَّوَجُّعُ - درد مند شدن والمستقبل
یُوجَعُ ویَجِعُ ویَیْجَعُ۔
اَلسَّعَۃُ - ہمہ را فراہم رسیدن وفراخ شدن والغالب
یسع بحذف الواو للتعلیۃ لان ھذا الباب لا یکون الا
لازما فلما جاء متعدیا حولف بہ نظائرہ وقیل
لانہ من باب رِثَ یَرِثُ وانما فتح لحرف الحلق
یدلک علی ذلک سقوط الواو وعلی حد سقوطھا
فی یعدکذلک القول فی یطاء۔
اَلْوَلَعُ واَلْوُلُوعُ - بالفتح سخت حریص شدن
اَلْوَقَعُ - درد مند شدن پای از درشتی زمین
اَلْوَتَحُ - بزہ مند وہلاک شدن۔
اَلْوَکَفُ - بزہ مند شدن۔
اَلْوَبَقُ - ہلاک شدن۔
اَلْوَجَلُ والمُوجَلُ - بالفتح ترسیدن
وحکمہ کحکم الوجر والمستقبل منہ کمستقبل وجع

وکذلک فیما اشبهه من باب المثال اذا کان لازما
اَلْوَحَلُ والمَوْحَلُ - بالفتح در وحل افتادن
اَلْوَهَلُ - ترسیدن و فراموش و غلط کردن
وهذا یعدّی بالفی وعن -
اَلْوَحَمُ - برآلستنی آرزو خواستن -
اَلْوَخَامَةُ - ناگوارنده شدن -
اَلْوَخَمُ - دوال دلو بریده شدن -
اَلْوَغَمُ - کینه گرفتن وَوَغِمَ یَغِمُ بالکسر فیهما لغة عن ابی
اَلْوَهَمُ - غلط کردن ویعدّی بفی -
اَلسِّنَةُ وَالْوَسَنُ - بیهوش شدن از غنودگی -
والنعت فعل -
اَلْوَهَنُ - سست شدن -
ما وهبت له - وهبها ای فطنت لها وهبت به
ای ما بالیت به وانت تیبه مثل تجلل ای تبالی
اَلْوَلَهُ - پناه کسے دادن ویعدی بالی
ومن المضاعف المعتل الفاء
اَلْوُدُّ وَالْوِدَادُ - بالکسر وَالْمَوَدَّةُ -
دوست داشتن اَلْوُدُّ وَالْوِدُّ وَالْوِدَادُ
وَالْوِدَادَةُ وبالفتح فیهما آرزو کردن -
ومن الیاء
یُحَا الرَّجُلُ مَیْمُومٌ اذا طرح فی البحر -
وهما النعت منه علی افعل
اَلْأَیَّدُ - سخت -

اَلْأَیَلُّ - کوتاه دندان -
ومن اللفیف المفروق
اَلْوَجِیُّ - سوده شدن سم ستور -
ومن الیائی
یَدِیَ فلان من یده ای فی حبست یده وبیست
ومن المعتل الفاء بالیاء
اَلْیَقَظَةُ - بیدار شدن -
اَلْیَتْمُ وَالْیُتْمُ - بالسکون فیهما بی پدر شدن
مردم وبے مادر شدن چهارپایه وفعل
یفعُل بالضم فیهما لغة -
اَلْیَقَنُ - بی گمان شدن وهو متعد -
وهما النعت منه علی افعل من الواوی
اَلْأَوَبَرُ - بسیار پشم -
اَلْأَوْقَصُ - کوتاه کردن -
اَلْأَوَکَمُ - آنکه انگشت بزرگ پای وے بر دیگر افتاده بود
اَلْأَوْطَفُ - انبوه موے ابرو ومژه وسحابة وطفاء
مستوخیة الجوانب لکثرة مائها -
اَلْأَوْرَهُ - الاحمق وقیل الاخرق -
ومن الاجوف الواوی
اَلرَّوْحُ - سبک دست شدن بوی یافتن
ومنه الحدیث لم یرح رائحة الجنة وسخت بستن
باد وراح الشجر بفطر بورق الراحة فعل شدن
اسپ وراح فلان للمعروف راحة ایضا اذا انتدبه

خفة والریحة وریح الغدیر اذا غیرته الریح والنعت مَرُوحٌ عَرِیحٌ وقیاسه مَرُوحٌ لا غیر لقولهم الرُّوحُ

اَلدَّوَدُ - گرم در افتادن -

اَلعَوَرُ وَالعَوَرَةُ - باطل شدن جای والنعت عَوِرٌ -

اَلهَوَرُ - رمیدہ شدن -

اَلعَوَزُ - نایافت شدن چیزے و درویش شدن

اَلسَّوَسُ سیلشہ در افتادن و پیش گرگ شدن گوسپند

اَلعَوَصُ - دشوار شدن چیزے -

اَلخَوفُ وَالخَافَةُ وَالخِیفَةُ - ترسیدن والنعت خائف وربما قالوا خافٌ علی فعل وقوله تعالی الا ان یخافا ای یعلما ویرفا

اَلشَّاکَةُ وَالشِّیکَةُ - بخار در رفتن وغار دریاے شدن

اَلشَّوَکُ - پستان از جای برخاستن و دندان شتر برآمدن شاک الرجل شوکا ظهرت شوکته وحدته فهو شائک السلاح ایضا مقلوب منه

مِیلُ الرجل اصابه البرسام -

اَلنَّوَهُ - نفتن و کهنه شدن جامه کاسد شدن بازار

ومن لا جوف لیائی

اَلهَیبَةُ - ترسیدن وحکی مکان مهوب قیاسا مهیبٌ لانه من الهیبة -

اَلکَیدُودَةُ وَالکَوَدُ وَالمَکَادَةُ وَالمَکَادُ

خواستن ونزدیک شدن بفعلے وحکی فیه لغة شاذة وهی کُدْتُ بضم الکاف کادیقولون

۱ کید زید یفعل کذا یرید ون کاد -

۲ اَلحَیرُ وَالحَیرَةُ وَالحَیرَانُ وَالحَیرُورَةُ سرگشتہ شدن -

اَلغَیرَةُ وَالغَارُ وَالغَیرُ - رشک بردن و منه الحدیث ان الله یغار وغیرة الله ان یاتی المومن ما حرم الله قلت قد فسر النبی علیه السلام غیرة الله بالاغایة وزاره -

۳

۴

۵

۶ طَاطَ الفحل یطیط ویطاط ای هاج وهدر وهو جمل طاط وطائط -

۷ اَلهَیعُ وَالهَیعَانُ - بد دلی کردن -

۸ اَلعَیَافُ - منش بردن -

۹ اَلخَیلُ وَالخِیلَةُ وَالمَخِیلَةُ وَالخَیلُولَةُ پنداشتن وتقول فی مستقبله اخال بکسر الالف وهو الافصح وبنو اسد تقول بالفتح وهو القیاس وَالخَیَلُ کشتنی کردن مازال فلان یفعل کذا زیالا همیشه فلان چنین کاری میکرد وحکی ابو الخطاب مازیل یفعل کذا بمعنی مازال -

۱۰ اَلنَّیلُ - یافتن وحکی سیبویه غار ینیل کرای ینال ما فیه وهو من تناولت وقیاسه متوال ومعنا ینال ما فیه ومنه الحدیث ینال من الصحابة یعنی الوقیعة فیهم ورسیدن وبابهت لای ما فطنت له

ومما النعت منه على افعل من الواوی

رَجُلٌ اَرْوَبُ ای فاتر النفس مختلط وہذا قول البعضہم فی واحد الروبی۔

اَلْاَخْوَتُ۔ المسترخی۔

اَلْاَلْوَثُ۔ فیہ استرخاء۔

اَلْاَعْوَجُ۔ کثیر جل۔

اَلْهَوْجُ ای طویل وبہ تسرع وحمق والْهَوْجَاءُ الناقۃ التی کان بہا ہوجا من سرعتہا۔

اَلْاَرْوَاحُ۔ آنکہ سرپای وے از یکدیگر دور بود وپاشنہ نزدیک۔

اَلْاَسْوَدُ۔ سیاہ۔

اَلْاَفْوَدُ۔ اسپی را از پشت وگردن مردی سخت گردن

اَلْاَهْوَرُ۔ چشمی سپیدہ سخت سپید وہمچنان سیاہ

اَلْاَزْوَرُ۔ چپ یا کج رجل۔

اَصْوَرُ ای مائل مشتاق۔

اَلْعَوَرُ۔ یک چشم شدن وقد عارت العین تعار وعورت ایضا والنعت اعور۔

اَلْاَحْوَسُ۔ الشجاع۔

اَلْاَدْوَسُ۔ تباہ چشم از علتے کہ دارد۔

اَلْاَشْوَسُ۔ آنکہ بدنبال چشم نگرد از چشم تاکبر

اَلْاَدْوَشُ۔ الادوس۔

اَلْاَحْوَصُ۔ الضیق موخر العین وقیل یلہو الضیق احدی العینین۔

اَلْاَخْوَصُ چشم در در افتادن۔

اَلْاَرْوَعُ۔ آنکہ جمال می در انبشگفتی آرد

اَلرَّوْعَاءُ۔ تیز دل از اسپ واشتر والا نیوث۔

بہ الذکر۔

اَلْاَلْوَعُ۔ آنکہ خوردہ پیشش از سوی انگشت ستر کش بود۔

اَلْاَجْوَفُ۔ میان تہی

اَلْاَصْوَفُ۔ بسیار پشم۔

بِئْرٌ خَوْقَاءُ۔ ومفازۃ خوقاء ای واسعۃ بعیر اخوق کرکن۔

اَلْاَرْوَقُ۔ دراز دندان۔

اَلْاَسْوَقُ۔ نیکو ساق ودراز ساق ایضا

اَلْاَفْوَقُ۔ تیر بے فوق شکستہ۔

حلۃ شوکاء۔ حلۃ کہ درشت بافتہ باشند

اَلنَّوْاَكَةُ۔ الحماقۃ والنعت انوک۔

اَلْاَهْوَلُ۔ دیوانہ۔

اَلْاَهْوَلُ۔ کژ چشم۔

اَلْاَسْوَلُ۔ مست۔

ناقۃ کوکاء۔ شتر بزرگ کوہان۔

اَلْاَشْوَهُ۔ آنکہ زود بخشم کند۔

اَلْاَفْوَهُ۔ فراخ دہن والحالۃ محالۃ فوہاء

اذا کانت اسنانہا التی بحری الشفار بینہا طوال

من الیائی

الأعيرف - فراخ دهن -
الأجيد - دراز گردن -
الأحصيد الذي يرفع راسه كبرا والذي لا يستطيع الالتفات من داء ايضا واصله في البعير يكون به داء في راسه فيرفعه -
الأغيد - نازك خلق -
الأليس والأخليس - الشجاع
الأغيط - دراز كردن -
الأغيف - آنكه يك چشم وى سبز بود ودوگر سياه والجمل العظيم الثيل والناقة غيفاء واسعة جلد الضرع -
الأهيف - باريك ميان -
الأزيل - آنكه راه اش در يكديگر دور بود -
الأيل - شبى تاريك -
الأميل - آنكه شير وكژ گردن وآنكه بر پشت اسب نتواند بود -
الأعين - فراخ چشم -

ومن الناقص

الصباء - بالفتح والمد باكودكان بازى كردن
الزباوة - دريافتن وبعد ے نفسه بعين غبى على التسى شئله
الفتاء - جوان شدن -
العتى - فساد كردن -
الشى - خشك شدن -

الجى - موقع شدن وملازم گرفتن وبعديان بالباء
الشجى - استخوان در گلو گرفتن وبعديان بالباء واندوهگين شدن -
الضحاء والضحى والضحو - بافتاب آمدن وفعل كفعل لغة فيه والضحى خوى كرفتن
الرخى - سست شدن وفعل كفعل لغة فيه
الشحاء - راه شدن وسخيت نفسى عن الشى
اذا تركته والشحى بالتسكين لغة فى الشحو والشحى
ظل يكون من ان ثبيت البعير بالحمل الثقيل فى حر الريح بين الجلد والكتف تقول منه سحى البعير فهو سحى
الردى - هلاك شدن -
الشدى - بسيار نم شدن وشدى اليسر زدن
استرخاء تقاربه -
الصدى - تشنه شدن والنعت صد وصاد وصديان
القدى والقدد والقدى - كلول الاصابع من الخمر وفساد جوف الفصيل من شرب اللبن
الندى - جوانمردى كردن والندى
والندوة - تر شدن والنعت ندد ومانديت
بشتى يكرهها ے ما اصبت -
حذيت الشاة - خدى وهوان يقطع سلاها فى بطنها فتشكى -
الزداوة - سخت لاغر شدن شتر -
القذى - خاشه در چشم افتادن -

اَلشَّرِیُ - شاد شدن و بسیار شدن و یعدی بالباء
اَلشَّرُوُ - بالواو مہتر شدن -
اَلشَّرِیُ - بسیار خستن بخنوہ و بشترم گرفتن
و سخت خشم گرفتن و ستیہیدن ستور
در راہ رفتن و مردم در کاری و شری نام
الناقۃ اذا کثر اضطرابہ و فی الحدیث حتی شری
امر معای اعظم و تقاقم صری الماء صریٰ اذا طال
مکثہ و تغیر -
اَلصَّرَاوَۃُ - خوی فاکردن یعدی بالباء و صرت بہ ای لزمتہ
اَلطَّرَاوَۃُ وَالطَّرَاءَۃُ - مقصورۃ و الطراءۃ
تازہ شدن و فعل بالضم لغۃ -
اَلعُرُیُ - بالضم والسکون برہنہ شدن -
اَلغَرَیُ وَالغَرَاءُ - بالمد عن سیبویہ مولع
شدن و غری فلان بکذا ای فی غضبہ -
اَلغَرَیُ - مدہوش شدن و متحیر شدن -
اَللَّرَیُ - غنودن -
اَلخَزِیُ - بالکسر والسکون خوار شدن -
اَلخَزَایَۃُ - تشویر خوردن -
اَلعَزَاءُ - صبر کردن بر مصیبت -
اَلغَشَیُ - تاریک شدن شب -
اَلکَسَیُ - پرستیدہ شدن -
اَلنِّسْیَانُ وَالنِّسْیُ - فراموش کردن
و دست بداشتن و نسی الرجل نسی فہو نسٍ

اذا انشکی نساہ -
اَلحَشَیُ - دمہ بر افتادن -
اَلخَشْیَۃُ وَالخَشْیُ - ترسیدن و قولہ تعالے
فَخَشِیْنَا ان معناہ کرہنا و جاء فی الشعر خشیت
بمعنی علمت -
اَلمَشَیُ - شام خوردن -
اَلغِشْیَانُ - آمدن و مجامعت کردن و بر زیر
چیزے در آمدن یقال غشی اللیل النہار
و غشی علیہ ای اغمی علیہ غشیۃ و غشیا و غشیانا
فہو مغشی علیہ -
اَلنَّشْوَۃُ - بفتح النون مست شدن و بالکسر
بوئیدن و نشیت الخبر نشوۃ ایضا اذا تحیرت
و نظرت من این جاء و یقال من این نشیت
ہذا الخبر ای من این علمتہ -
اَلعَصَیُ - شمشیر زدن و یعدی بالباء -
اَلقَصَیُ - دور شدن -
اَلرَّضِیُ وَالرِّضْوَانُ وَالمَرْضَاۃُ - خشنود
شدن و یعدی بعلی و بعن و یقال رضیت علیہ
لامرین احدہما ان تجعل من باب اجراء الشی
مجری نظیرہ و وجہہ ان من رضی عن شی اجتبہ
و اقبل علیہ فدخلہ علی ہذا السبب والاخر ان یجعلہ
من باب اجراء الشی مجری نقیضہ و وجہہ ان
سخط یعدی بعلی فکذلک رضی الذی ہو ضدہ

ویستعمل ان یقال رضیته ورضیت به صاحبا
الْحُظْوَةُ وَالْحِظَةُ - دولتی شدن ن از ب
شوی - وحظی یافتن بچیزی وحظی فلان عند
الامیر بهره مند شدن منظی الفرس اذا تحرک
موضع شظاه -
اَللَّظْیُ - زبانه زدن آتش -
اَلصَّغْیُ وَالصَّغَاءُ - بچسپیدن -
اَللَّغْیُ - بسیار خوردن شراب مولع شدن
ویعدیان بالباء وبهمزة النقل یقال اغواه
اَلْحُفْیَةُ وَالْحَفْوَةُ وَالْحِفَایَةُ وَالْحَفَاوَةُ
بالکسر فیهن والحفار بالواو والفتح بمعنی الشیء
والنعت کغایة الحفی شدن پای آدمی وستور
والنعت حفی الحفاوة بالفتح باستقصا
ازحال کسی پرسیدن وتیمار داشتن درکار
ویعدی بالباء ولعن -
اَلْخَفَاءُ - پوشیده شدن -
بَقِیَ الشَّیْءُ بَقَاءً وَبَقِیَ مِنَ الشَّیْءِ بَقِیَّةً
وَطَیٌّ یقول بَقِیَ وبَقِیتُ مکان بَقِیَ وبَقِیتُ
وکذلک خواتها من المثل تَقَیَّ اسم
صار تقیا وفی الفعیل وفی اذا کثر من الامین
حتی یشتم -
اَلرُّقِیُّ وَالرُّقِیُّ - بالا برشدن ورفارت
فی الدرجة لغة ضعیفة -

اَلشَّقِیُّ وَالشَّقَاءُ وَالشَّقَاوَةُ وَالشِّقْوَةُ
بدبخت شدن -
اَللَّقْیَةُ وَاللِّقَاءَةُ وَاللُّقَانَةُ - هذه الثلث
للمرة الواحدة وَاللِّقَاءُ وَاللِّقَاءُ وَاللِّقِّیُّ
وَاللِّقِّیُّ - کالسُّهَی وَاللُّقْمَانُ - وبدن قال
سیبویه والفراء اللُّقْیَانُ - بالضم خطار
والکسر هو الصواب کالغثیان ونحوه اَللِّقَاءُ
وَاللُّقْیَةُ - کارزار کردن وَاللِّقَاءُ - فارسیدن
اَلنَّقَاوَةُ - پاک شدن -
اَلذَّکَاءُ - بالمد تیز دل شدن -
اَللَّکِیُّ - مولع شدن وملازم گرفتن ویعدی بالباء
اَلْمَکِیُّ - شغه بستن دست -
اَلْبِلَی وَالْبَلَاءُ - بالفتح والمد کهنه شدن تلمت
لی من حقی تلیة وتُلَاوَةً ای بقیت بقیة -
اَلْحُلِیُّ - بالتشکین بازیور شدن -
اَلْحَلَاوَةُ - شیرین شدن در دل ودر چشم
ویعدی بالباء وبفی وقولهم لم یحل منها بطائل
ای لم یستفد منها کثیر فائدة ولا یتکلم به الا مع الجحد
اَلصَّلْیُ اَلصَّلْوُ اَلصَّلِیُّ وَالصَّلَاءُ وَالصِّلَاءُ
سوختن شدن با تش وگرم شدن بدن یقال صلی فلان النار
قال الله تعالی سیصلی نارا ویقال صلی بالامر اذا قاسی حرّه وشدته
اَلْتَّلِیُّ - زرد شدن دندان -
اَلْعَلَاءُ - بزرگوار شدن وفعل یفعل لغة فیه

اَلْحُمَّی - بہ تسکین گرم شدن وحمیت علیہ غضبت والاُمومی بہمز۔

اَلدَّمی وَالدُّمِّیُّ - خون آلودہ شدن۔

اَلذَّمَاءُ - جنبیدن۔

اَلسُّمِّیُّ - اَلسُّمُوُّ۔

اَلْعُمْیَانُ وَالْعَمٰی - کور دل شدن وقری عموا وصموا بضم العین والصاد یجب ان یکون ہذا علی تقدیر فعل کذلک والا کمہ اللہ وجنہ واجنہ اللہ فکذلک عمی وعمی صم عماد واصمہ

اَلْخَنٰی - فحش گفتن ویعدے بلعلے۔

اَلضَّنٰی - بیمار شدن۔

اَلطَّنٰی - سپر زبہلو باد دیسیدن از تشنگی

اَلْعَنَاءُ - رنجور شدن اَلْعَنَایَۃُ وَالْعَنٰی بالتسکین اندیشہ مند شدن بکار کسی الماضی عَنِیَ فہو عَنٍ عَنِیٌّ فہو مُعْنًی ویعدے بالباء وبالی الاصمعی عَنِیَ بفتح العین۔

اَلْغَنٰی - مقیم شدن ومنہ الحدیث ولم یغن فی العلیا یوما سالما۔

اَلْغِنٰی - بالکسر توانگر شدن والغنی والغنیۃ بچیزی از چیزی پسندیدہ کردن وغنیت المراۃ بزوجہا غنیانا ای استغنت وغنی ای عاش

اَلْغَنَاءُ - نیست شدن۔

اَلْقَنَیَانُ - ملازم شدن۔

اَلْقِنٰی - بالکسر توانگر شدن۔

اَلرِّضٰی - ایضا۔

اَلْبَہٰی - دریدہ شدن - اَلْبَہَاءُ - زیبا شدن وفعل بالضم لغۃ فیہ والنعت منہما بَہِیٌّ واصلہ بَہَایَۃٌ فحذفت الیاء۔

اَلشَّہْوَۃُ - آرزو کردن لہیت عن الشیء لہیا ولہیانا اذا سلوت عنہ وترکت ذکرہ وخبرت عنہ ویعدی بعن وبمن عند الاصمعی ہو والد الخ

وما النعت منہ علی افعل

اَلْجَوْعَاءُ - اَلْفَقَارُ۔

اَلْاَلْحَنِیُّ - بسیار سخن وبیہودہ گوئی وشتری کہ یک زانوش از دیگرے بزرگتر باشد۔

اَلْاَخْذَعِیُّ - سست گوش۔

اَلْقَرْوَاءُ - بزرگ کوہان وگفتہ اند سخت پشت والیقال جمل اقروی ورجل اقروی مرسخت پشت

اَلْاَبْزَیُّ - پشت درشت ودسینہ بیرون آمدہ وخصمی مقہور کنندہ۔

اَلْاَغْشٰی - شب کور اَلْاَغْشَی - آنکہ سر سپید دارد از جملہ اعضا از اسپ وجز آن

اَلْاَشْغٰی - آنکہ دندانہای کمر زستہ باشد وقیل الذی یتقدم اسنانہ العلیا السفلی۔

اَلْاَدْفٰی - بزی کہ سرونی پیش گردن رسیدہ باشد ومردی دنامی مرغی دراز دنبال۔

الاَسْفَی - اسپی اندک موی پیشانی دبلغة سفوار ای خفیفة سریعة -

الاَجْلَی - آنکہ موی وی از دو سوی پیشانی بشدہ بود و گفتہ اند موی از پیش سر بشدہ -

الاَظْمَی - باریک لب - والاَظْمَی الاسود -

الاَعْمَی - نابینا -

الاَلْمَی - سیاہ وام لب -

الاَقْنَی - کژ بینی -

الاَجْحَی - خانہ بے سقف -

الاَکْحَی - بد دل وضعیف -

ومن اللفیف المقرون

التَّوَی - ہلاک المال -

الجَوَی - باسوزش شدن دل از اندوہ یا از درد یا از عشق وجویت نفسی ذالم اقف البلد وفی الحدیث فتجوی الارض من یحکم ای تتلف

الحُوَّة - زمگار گون شدن -

الدَّوِی - بیمار شدن وکینہ ور شدن دل -

الرَّوِیّ والرِّوَی - کالرَّضی سیراب شدن یقال رویت ماءً ولبناً من ماءٍ ولبنٍ -

الضَّوِی والضَّوَاء - نزار شدن -

الطَّوِی - گرسنہ شدن وباریک میان شدن

الغَوِی - ان لا یروی السخلة والفصیل من لبنها انہ ولا یروی السخلة من اللبن حتی یموت هزالا

وقیل ہو ان یشرب اللبن حتی تتخم ونفسد جوفہ

القُوَّة - نیرومند شدن -

القَوِی - خالی شدن ودر استادن دیوار

اللَّوِی - گزایش گرفتن -

الهَوِی - دوست داشتن سنہ قری ہوی الیہم وانما قیل الیہم لانہ حمل علی تمیل الیہم وانما قلنا ذلک لاجل انک تقول محبتہ فلانا ولا احببتہ من غیر حرف الجر -

ومن نبات الیاء

الحَیوة والحَیوان والحَیّ - بکسر الحا در سنہ شیم والماضی حَیِیَ والادغام اکثر لان الحرکة لازمة وان لم تکن لازمة لم تدغم کقولہ تعالی علی ان یحیی الحق وحی القوم اذا حسنت حال انفسہم -

العِیّ - بکسر العین اندر ماندن والماضی عَیِیَ وعَیَّ والنعت عَیِیٌّ علی فعیل وعَیٌّ علی فعلٍ بالفتح

ومما النعت منہ علی افعل

الاَحْوَی - کبود وام لب وجز آن -

الاَلْوَی - الرجل المجتنب المنفرد لا یزال کذا

ومن المہموز واللام

الاَرَب - وزمہ شدن روزگار وحاجت شدن والاَرَب بالشیء والاَرَب بہ وعمار یعبر الفعل وارب الرجل اذا سقطت اعضاؤہ -

الاَشَب - بہم در شدن پیشہ -

اَلْاَبْتُ - گرم شدن روز والنعت اَبِتٌ وَاَبِتٌ وَاَبْتٌ -

اَلْاَبْجُ وَالْاَبِیْجُ - خوش بوی شدن -

اَلْاَبَدُ - ختم گرفتن وَاَبَدٌ فھُوَ اَبِدٌ بالقصر اسے توحش -

اَلْاَبَلُ - شیر خوی شدن وھو فی الحدیث دحیر شدن از بیم شیر -

اَلْاَتْکُ - شتافتن والنعت فَعِلٌ -

اَلْاَتْمُ - ختم گرفتن -

اَلْاَثْرُ - تفصیل عن اللبن اخذ ای تخم عنہ -

اَلْاَثْرُ - شتر دو گرفتن -

اَلْاَثَرُ - نشاطی شدن شتر و فربہ شدن وی پس از لاغری -

اَلْاَثْمُ - بسیار شدن و بسیار کردن منہ قرأ الحسن لم یزنا متر فیھا بکسر المیم وسخت شدن کار

اَلْاَنَسُ وَالْاَنَسَۃُ - بالفتح فیھما انس گرفتن و یعدی بالباء -

اَلْاَنَفُ - تباہ شدن ریش -

اَلْاَنَفُ - شتافتن والنعت فاعل نزدیک آمدن

اَلْاَسَفُ - ارمان خوردن و خشم گرفتن و یعدی بعلی

اَلْاَلَفُ وَالْاَلْفَۃُ وَالْاِلْفُ - بالکسر دستگی گرفتن

اَلْاَنَفُ وَالْاَنَفَۃُ - ننگ داشتن وانف البعیر اشتکی انفہ من الہِنَاءِ والنعت فَعِلٌ -

اَلْاَوْدُ - گرد شدن والنعت اَوِدٌ -

اَلْاَوْدُ وَالْاَوِیْدُ - خوش بوی شدن -

اَلْاَوَقُ - بیخواب شدن -

اَلْاَوْقُ - بنہایت رسیدن در کرم -

اَلْاَوَقُ - الفرح والاعجاب بالشی والنعت فعل کفعیل -

اَلْاَیْلُ - اَرِکَتِ الْاِبِلُ اَرَکًا ای اشتکت بطونہا من اکل الاراک -

اَلْاَیْلَۃُ - استاذ شدن بکار شتر والنعت فعل وفاعل کجلال الرجل ای نام علی عفقہ فاشتکا ہا

اَلْاَکْلُ سفیدن دندان از پیری وآکلت الناقۃ اَکَالًا بالفتح اذا اشعر وکہانی بطنہا فحکہا ذلک

فَاَذَّتْ اعلمت بالرجل انست بہ -

اَلْاَثْمُ - بالکسر والمائم بزرومند شدن والنعت فاعل وفعیل وفعول ایضا

اَلْاَجَمُ - منش بزدن والنعت فاعل -

اَلْاَخْمُ - ختم گرفتن -

اَلْاَلَمُ - دردمند شدن -

اَلْاَجَنُ - بگردیدن آب والنعت فَعِلٌ -

اَلْاَحْنَۃُ - کینہ گرفتن ویعدی بعلی -

اَلْاَذَنُ - گوش فرا داشتن ومنہ الحدیث ما اَذِنَ اللہُ لشیٔ کالاَذَنِ والاَذَانَۃُ بدانستن منہ فارونوا بحرب من اللہ اَذَنٍ بالکسر دستوری دادن ویعدی بالام -

اَلْاَدَنُ - تشاطی شدن -

الْاَسَنُ - کالاجن فی المعنی والحکم وبهوش شدن از غنودگی -
الْاَفَنُ - ضعیف رای شدن وقد افن الرجل فهو افن وآفن ایضا فهو مافون واندک شیر شدن شتر -
الْاَمَانُ وَالْاَمَانَةُ وَالْاَمِیْنُ امین داشتن
الْاَدْمُ - بالسکون والْاَمَانُ وَالْاَمَانَةُ وَالْاَمْنَةُ - ایمن شدن -
الْاَلَهُ - متحیر شدن واصله اَلِهَ -
الْاَصَلُ - فراموش کردن وآسه بمعنی اعترف واثر فی لغة غیر مشهورة واصله النعم عما اعمها اذا خرج بها بثرا کالحصبة او الجدری
ومن المضاعف المهموز لفاء الفعل
الْاَلُّ - بوی گرفتن مشک ماضی لائی هذا ما جاء بالهمز التضعیف -
الْاُمُوْمَةُ - مادر شدن اُمِّمْتُ -

ومن لاجوف المهموز الفاء

الْاَوْدُ - کج شدن -

ومن الناقص المهموز الفاء

الْاَذَى وَالْاِذَاةُ - دشوار نمودن -
الْاَدَى - کینه ور شدن -
الْاَسَى - اندوه بردن -

ومن الناقص المهموز العين

اَلصَّاءَبُ - رشک افتادن وَالصَّأْبُ وَالْقَاءَبُ - ایضا بسیار خوردن آب -
اَلْكَاْبَةُ - مقصورة وَالْكَاءَبَةُ - اندوهگین شدن
اَلتَّاْءَدُ - تمکن شدن -
اَلذَّاْءَرُ - خوے ذاکردن وچیره شدن وهذا فی الحدیث -
اَلسَّاْءَرُ - باقیماندن چیزے -
اَلْفَاْءَرُ - بسیار خوش شدن -
اَلْجَاْءَزُ - آب در گلو ماندن ویعدی بالباء
اَلشَّاْءَزُ - بی آرام شدن ودرشت شدن جانگاه
اَلْبَاْسُ وَالْبُؤْسُ وَالْبَئْسُ - سخت محتاج شدن والنعت ناعل -
اَلشَّاْسُ - درشت شدن جانگاه -
اَلسَّاْفُ اَلسَّعْفُ اَلشَّأْفُ - ریش بر آمدن از کف پای -
اَلشَّاْفُ - بالتسکین دشمن داشتن -
اَلنَّأْفُ - بالتسکین خوردن وقیل نئف فی الشراب ای از توی -
اَلتَّاْقُ - پرشدن وسخت خشم گرفتن
ضَئِقَ الصَّبِیُّ ماقا اذا دخل فی المارق وهو نبت
اَلْغَاْقُ - یا خذ الانسان عند البکاء والشهیج کانه نفس بقلعه من صدره -
اَلصَّاْكُ - بوی گندیده دمیدن از تن -

الزِّعْمَانُ - مهربانی کردن و ہو متعد و فراہم آمدن سر جراحت زَعَمَہ بمعنی صلح و زَعَمَ ذَعَرَ علی مالم یسم فاعلہ۔

السَّاءَةُ والسَّاءَمَةُ والسَّاءَةُ والسَّاءَةُ سیر بر آمدن۔

ضِئِنَتِ الْغَنَمُ ضَأَنًا اذا اشبہت الضان

ومن المعتل لفاء المهموز العين

الْيَأْسُ - دانستن بلغۃ النخع و نومید شدن والفعل من ہذا ئیست منہ آیاس و آئست منہ ایئس ایاسا ایضا لاغیر بمعناہ۔

ومن المهموز اللام

فَأَفِئْتُ اذکرہ ومافئت فتا وفئوا ای مالبث اذکرہ والتکلم بہا الامع الجحد۔

الْجَأُ - مصدر جئت بالشی اذا کنت بہ مولعا ضنینا

الْحَذَاءُ - پناہ کسی دادن یکدیگر را الی حدثت بالمکان حذاء اذا لزقت بہ۔

الصَّدَاءُ - زنگار گرفتن۔

الْبَرَاءَةُ - بیزار شدن۔ الْبُرْءُ - بالضم زبیمار بہ شدن۔

الْخَرَاءَةُ - کالکراہۃ - حدث کردن۔

طَسَأْتُ طَسْئًا - اذا تخمت عن الدسم

كَشَأْتُ - من الطعام ای ملالت۔

الْقَضَاءُ بہ تسکین خوردن۔

الْقَضَاءُ - کہنہ و بوسیدہ شدن مشک۔

الْخَطَاءُ والْخَطَاءُ - بالفتح فیہما والْخِطَاءُ والْخِطَاءَةُ - بالکسر والتسکین فیہما والْخَاطِئَةُ گناہ کردن و جار خَطِئَ بمعنی اخطاء - اذا لم یصب الصواب۔

الدِّفْءُ والدِّفَاءُ والدِّفَاءَةُ - گرم شدن

الطَّفْوُ - فرو مردن چراغ و آتش۔

الْحَلَاءُ - باشتغال شدن لب و تباہ شدن ادیم از زخم کارد در حال پوست باز کردن

الْكَلَاءُ - باگیاہ شدن زمین۔

الْحَمَاءُ - بسیار لوش شدن چاہ و خشم گرفتن و بعدی بلعل۔

الْقَمَاءُ - بقصور والْقَمَاءُ والْقَمَاءَةُ - تشنہ شدن

الْكَمَاءُ - شگافتہ شدن پای و کمی الرجل اذا خفی وعلیہ نعل۔

الشَّنَانُ - بالتحریک ہو شاذ فی المعنی لانہ من بناء الحرکۃ والاضطراب والتسکین ہو شاذ فی اللفظ لان المصادر لم تجی علیہ۔

والشَّنَانُ - بغیر حرف والشَّنَاءُ - بالحرکات الثلث والمُشْنَاءُ والشَّنَاءَةُ - دشمن داشتن و شنئ بہ اے اقر۔

النُّهُوءُ والنُّهُوءَةُ والنُّهَاءُ والنُّهَاءَةُ - خام بماندن گوشت و فعل بالضم لغۃ والنعت منہما فعیل

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْوَبَاءُ - بالقصر وبا ناک شدن زمین یقال منها وبئت الارض فهی موبورة والوبارة مثله یقال منها وبئت الارض فهی وبئة وبیئة -

اَلْوَجَاءُ - کار دزدن -

اَلْوَذَاءُ - رنجه داشتن -

اَلْوَطَاءُ - پای سپردن مجامعت کردن والغالب منهما یطا بحذف الواو -

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلدِّرَاءُ - دردمند شدن -

اَلْمَشِیْئَةُ والشَّیْءُ - خواستن -

اَلْکَیْءُ والکَیْئَةُ - ترسیدن -

وما النعت علی افعل من لفاء المهموز اللام

اَلْاَدْرَءُ - دبه خایه -

وما النعت علی افعل من الناقص

یئِسَ اِلَی اذا شم بول الارنوی فمرض منه -

اَلْاَبَی - بزرگ دنبه ولا یقال للمونث البار ولکن یقال عجزار -

ومن المهموز العین علی افعل

اَلْاَجَاءُ - زنگار گون -

ومن المهموز اللام علی افعل

اَلْاَسْمَدَاءُ - سیاه کازدک مایه سرخی دار وانجیه شاشه

اَلْاَهْدَاءُ - گنج -

اَلْاَدْرَاءُ - پیش سر سپید شدن وفعل بالفتح لغة والنعت افعل -

اَلْاَذْرَاءُ - سیاه وسپید گوش -

اَلْاَفْدَاءُ - نای بینی فرو نشسته -

اَلْاَدْفَاءُ - بدو در آمدن -

اَلْاَجْنَاءُ والاَدْنَاءُ - کنج -

باب فعل یفعل بضم العین فی الماضی وبفتحها من السالم

کل ما جاء النعت منه علی فعیل وحده من هذا الباب لانذکر النعت منه والمعنی علی فعیل اوجاء علیه وعلی غیره نذکر النعت منه -

اَلْحُدُوْبَةُ - قحط افتادن والنعت فعل وفعیل

اَلْجُنَابَةُ - جنب شدن والنعت منه جُنُبٌ وجَنْبٌ وجَنِیْبٌ -

اَلْحَسَابَةُ - گوهری وخداوند نژاد نیک -

اَلْخَطَابَةُ - بالفتح خطیب شدن -

اَلرَّجَابَةُ والمَرْجُبَةُ والرُّجُبُ - فراخ شدن والنعت رجبٌ ورجابٌ ورجیبٌ وفعل فعلا لغة ویقال جبتک لادار وهو شاذ لتعدیه -

اَلرُّطُوْبَةُ - تر شدن والنعت رَطْبٌ ورطیبٌ

اَلرَّغَبُ - فراخ شکم شدن -

اَلصُّعُوْبَةُ - دشوار شدن والنعت صعبٌ

اَلصَّلَابَةُ - سخت شدن والنعت صلبٌ وصلیب

اَلعُذُوْبَةُ - خوش شدن آب والنعت عذبٌ

اَلْعُرُوْبَةُ وَالْعُرُوْبِيَّةُ۔ تازی زبان شدن
اَلْعُزُوْبَةُ۔ بی زن شدن و بے شوہر شدن
والنعت منہما فعل۔
اَلْعَصَابَةُ۔ سخت شدن۔
اَلْعُضُوْبَةُ۔ بران شدن والنعت عضب۔
اَلْغُرُوْبَةُ وَالْغَرَابَةُ۔ دور شدن والنعت فعیل وفعل
اَلْقُرْبَانُ وَالْقُرْبُ۔ نزدیک شدن وفی الحدیث
ان تقرب بذلک یعنی ما تطلب بذلک الا الحمد اللہ
وفی حدیث آخر فاخذنی ما قرب وما بعد والعرب
تقول للرجل اذا اقتلعتہ الشیٔ وغمہ اخذہ ما قرب وما بعد
اَلْلُجُوْبَةُ۔ اندک شیر شدن گوسپند والنعت لجبۃ
بالحرکات الثلث ولجبۃ۔
اَلنَّجَابَةُ۔ گوہری شدن والنعت نجیب ونجبۃ
علی مثال ہمزۃ۔
اَلنَّدَابَةُ۔ سبک شدن والنعت فعل۔
اَلنَّقَابَةُ۔ نقیب شدن۔
اَلْنُجُوْبَةُ۔ ویزہ شدن والنعت فعل۔
اَلنَّبَاتَةُ۔ ثابت شدن عقل۔
اَلْحُمُوْتَةُ۔ گرم شدن روز والنعت فعل۔
اَلْزَّمَاتَةُ۔ آرامیدہ شدن۔
اَلشُّحُوْتَةُ۔ باریک شدن والنعت شحت وشحیت
اَلصُّلُوْتَةُ۔ روشن شدن ونسو پیشانی شدن
والنعت صلت۔

اَلْغُرُوْبَةُ۔ خوش شدن آب والنعت غراۃ۔
اَلْحُمُوْتَةُ اَلْحُمُوْتَةُ۔ علی القلب والنعت فعل۔
یقال اخذنی منہ ما قدم وما حدث حدوثا الضم
حدث فی شیٔ من الکلام الاتی بذا الموضع وذکر
لمکان قدم علی الازدواج۔
اَلْخُبُث۔ کریز شدن اَلْخَبَاثَةُ۔ پلید شدن
اَلْبَهْجُ وَالْبَهَاجَةُ۔ نیکو شدن خرجت المراۃ
فلانۃ ای صارت کثیرۃ الخروج وہذا یستعمل فی
التعجب وہو غیر منصرف فلا یقال منہ یفعل ولا فاعل
اَلْسَّمَاجَةُ۔ نازیبا شدن والنعت سمج
کصرد وسمج کخشن وسمیج کقبیح۔
اَلْسَّمَاحَةُ۔ جوانمرد شدن والنعت فعل جل
شبح الذراعین بہن رشن۔
اَلْشَّقَاحَةُ۔ القباحۃ وقیل ہے اتباع للقباحۃ
اَلْصَّبَاحَةُ۔ نیکو رو شدن والنعت فعیل
وفعال بالضم۔
اَلْصَّرَاحَةُ وَالْصُّرُوْحَةُ۔ ویزہ شدن والنعت مثلہا
اَلْطَّلَاحَةُ۔ ماندہ شدن والنعت فعیل وفعل
الذکر والانثی فیہا سواء۔
اَلْفَسَاحَةُ۔ فراخ شدن جای یقال مکان
فسیح ومجلس فسح بضم الجمیع ای واسع۔
اَلْفَصَاحَةُ۔ شیوا زبان شدن وویژہ شدن
شیراز کف۔

اَلْبَهْجَةُ وَالْبَاحَةُ وَالْبُوحَةُ - زشت شدن -
اَلْمَلَاحَةُ وَالْمُلُوحَةُ - نمکین شدن و شیرین شدن
والنعت مليح وملاح بالضم مخفف اَلْمُلُوحَةُ -
تنور شدن و النعت مُلٌّ ولا يقال ملح الا في لغة رديئة
اَلْمُلُوخَةُ وَالْمَلَاخَةُ - بے خوار شدن گوشت
اَلْبُرُودَةُ - سرد شدن والنعت فاعل
اَلْبُعْدُ - دور شدن -
اَلْبَلَادَةُ - کند شدن -
اَلْجُعُودَةُ - پشک شدن موی والنعت جَعْدٌ -
اَلْجَلَدُ وَالْجَلَادَةُ وَالْجُلُودُ وَالْجُلُودَةُ
جلد شدن والنعت جَلْدٌ وجَلِيدٌ -
اَلرَّغَادَةُ - فراخ عیش شدن والنعت
رَغَدٌ ورَغِيدٌ قرى وعبد الطاغوت معناه
صار الطاغوت معبودا گفته الرجل اى صار فقيها
اَلْعَادَةُ - حاضر شدن -
اَلْجُدُّ - بزرگوار شدن والنعت فعيل وفاعل
اَلْمُرَادَةُ - تنبه شدن والنعت منه كذلك
اَلنَّجَادَةُ - دلير شدن والنعت نجد ونجيد
اَلنُّهُودَةُ - تناور شدن اسپ والنعت فعل
اَلْمَلَاذَةُ - مصدر -
اَلْمُلُوذُ وَالْمَلَذَانُ - وهو الذى يظهر النصح
ويضمر غيره -
اَلْبَصَارَةُ وَالْبَصَرُ - دانستن وبينا شدن

دل ويعديان بالباء -
اَلْجَهَارَةُ - بلند آواز شدن -
اَلْجَدَارَةُ - سزاوار شدن -
اَلْحَدُرُ وَالْحَدَارَةُ - فربه شدن وضخم شدن
والنعت فاعل -
اَلْحَقَارَةُ - حقير شدن -
اَلْخُطُورَةُ - با قدر وجاه شدن -
اَلشَّعَارَةُ - شاعر شدن والنعت فاعل
اَلصِّغَرُ - خرد شدن والنعت صغير وصغار بالضم
اَلطَّهَارَةُ - قوى شدن ستر -
اَلْعُسْرُ وَالْمَعْسُورُ - دشوار شدن -
اَلْعُقْرُ وَالْعَقَارَةُ - نازائنده شدن والنعت
فاعل والاسم اَلْعُقْرُ بالضم -
اَلْغَزَارَةُ - بسيار شدن شير وباران وعلم -
اَلْغَمَارَةُ - مصدر اَلْغُمْرُ الذى لم يجرب الامور
والنعت فَعُلٌ وفُعُلٌ -
اَلْقَذَارَةُ - پليد شدن والنعت فعل -
اَلْقِصَرُ - كوتاه شدن -
اَلْقَعَارَةُ - ژرف شدن چاه وجز آن -
اَلْكَبَارَةُ - بزرگ شدن والنعت فعيل
وفُعَالٌ بالضم فاذا افرط قيل كُبَّارٌ بالتشديد
ولا تقل بكسر الكاف فانها لغة رديئة -
اَلْكَثْرَةُ وَالْكَثَارَةُ - بسيار شدن قوم

کثیر وہم کثیرون۔

اَلْمَرَارَۃُ۔ ظریف شدن وسخت دل شدن

اَلنَّزَارَۃُ۔ اندک شدن والنعت فعلٌ۔

اَلنَّضْرَۃُ وَالنَّضَارَۃُ۔ تازہ روے شدن والنعت فاعلٌ وفعیلٌ وفعلٌ۔

اَلنَّکَارَۃُ۔ صعب کار شدن۔

اَلْحَمَازَۃُ۔ سخت شدن والنعت فاعل وفعیل۔ ۲

اَلرَّجَاسَۃُ۔ پلید شدن والنعت فعلٌ ۴

اَلْعَمَاسَۃُ۔ تاریک وپیچیدہ شدن والنعت فعول وفعالٌ۔

اَلْفَرَاسَۃُ وَالْغُرُوسَۃُ۔ سوار شدن والنعت فاعل

اَلنَّفَاسَۃُ۔ عزیز شدن۔

اَلْفُحْشُ۔ سخت زشت شدن والنعت فاعل ۴۰

اَلْکَمَاشَۃُ۔ سبک وکافی شدن والنعت فعل وفعیل

اَلتَّرَاصَۃُ۔ محکم شدن۔

اَلْحُمُوصَۃُ وَالْحَمَصُ۔ باریک میان شدن والنعت فعلان وفعیلٌ۔

اَلرُّخْصُ۔ ارزان شدن اَلرُّخُوصَۃُ وَالرَّخَاصَۃُ نازک شدن والنعت فعلٌ۔

اَلشَّخَاصَۃُ۔ تناور شدن۔

اَلْبَغَاضَۃُ۔ بغیض شدن۔

اَلْحَرَاضَۃُ وَالْحَرُوضَۃُ۔ نزدیک شدن مرگ از بیماری والنعت فعلٌ وفعل لفعیل لغۃٌ۔

اَلْعَرَضُ۔ بکسر العین وَالْعَرَاضَۃُ بالفتح بہمن شدن والنعت فعیل وفعالٌ بالضم۔

اَلْغَرَضُ۔ بکسر الغین تازہ شدن گوشت۔

اَلْغُمُوضَۃُ وَالْغَمَاضَۃُ۔ ہامون شدن زمین والنعت فعلٌ وفاملٌ وَالْغُمُوضَۃُ دور شدن سخن از فہم والنعت فاعلٌ۔

اَلْفَرَاضَۃُ۔ پیر شدن گاو والنعت فارضٌ

اَلْمَحُوضَۃُ۔ ویزہ شدن درحسب والنعت فعل المذکر والانثی والجمع فیہ سواء وان تأنثت انثت وتثنیت وجمعت۔

اَلنَّحَاضَۃُ۔ بسیار گوشت شدن۔

اَلسَّلَاطَۃُ وَالسُّلُوطَۃُ۔ دراز زبان شدن ۹

اَلضَّفَاطَۃُ۔ ضعیف رای وعقل شدن۔ ۴۰

اَلْغَلَظُ۔ ستبر شدن۔ ۵۰

اَلْبَرَاعَۃُ۔ درگذشتن از قرآن بعلم وحفظ آن وفعل لفعیل لغۃ والنعت منہما بارع۔ ۶۰

اَلْبَزَاعَۃُ۔ ظریف شدن الا یوصف بہما الا الاحداث والنعت فعیل وفعال بالضم۔

اَلْخَلَاعَۃُ۔ مصدر الخلیع وہو الذی خلعہ ابلہ فان جنی لم یطلبوا بجنایتہ۔

اَلرَّضَاعَۃُ۔ لئیم شدن والنعت راضعٌ۔ ۶۰

اَلرَّفَعَۃُ۔ بفتحتین قال سیبویہ وابو بکر بن السری لم یقولوا منہا رفع واستغنوا بارتفع عنہ

واجاز غیرہ۔
اَلرَّفَاعَۃُ۔ بلند آواز شدن۔
اَلرَّفَاعَۃُ۔ کالیوہ شدن والنعت فعیل وفعلان
اَلسَّرْعُ۔ زود شدن والنعت فعیل وفعال
بالضم والکسر۔
اَلسَّنَاعَۃُ۔ نیکو شدن۔
اَلشَّجَاعَۃُ۔ بالفتح دلیر شدن والنعت فعیل
وفُعَال بالضم والکسر
اَلشَّنَاعَۃُ۔ زشت شدن والنعت فعیل
وفعل وافعل۔
اَلصَّلَاعَۃُ۔ پہلوان وسیر ومند شدن۔
اَلطَّمَعُ۔ طمع نمودن طمع الرجل فلان ای
صار کثیر الطمع وحکمہ حکم خرج۔
اَلْقَطْعُ۔ بسوائی انجامیدن کار قَطَعَ الامر
قَطَاعَۃً فہو قاطع ای شدید شنیع جاوز المقدار
اَلْقَصَاعَۃُ۔ زاد خواست شدن۔
اَلْکَمَاعَۃُ۔ فرومایہ شدن وفَعُل یفعُل فعالۃ
لغۃٌ والنعت منہما کَمِیعٌ وَاَلَعٌ وَلَکْعَانُ وَلَکِعٌ و
مونث لَکِعٌ لَکَاعٌ بوزن قطام۔
اَلْمُرَاعَۃُ۔ باگیاہ شدن جای۔
اَلْمَنَاعُ وَالْمَنَاعَۃُ وَالْمَنَعَۃُ بالتحریک والتسکین
ایضا استوار شدن۔
اَلْبَلَاغَۃُ۔ اَلْفَصَاحَۃُ تقول بلغ القول بَلَاغَۃً

صار بلیغا جیدا وبَلُغَ الرجل بَلَاغَۃً اذا کان یبلغ
بعبارۃ لسانہ کنہ مافی قلبہ۔
اَلرَّفَاغَۃُ۔ فراخ عیش شدن والنعت
فاعل وفعیل۔
اَلصَّدَاغَۃُ۔ سست شدن۔
اَلثَّقَافَۃُ۔ زیرک وسبکروح شدن والنعت
فعل بالتسکین۔
اَلْحَصَافَۃُ۔ تمام خرد وقوی رای شدن۔
اَلسَّخَافَۃُ وَالسُّخْفُ۔ تنک خرد وسست رای شدن
اَلشَّرَفُ۔ بزرگوار شدن ورجل شریف
الیوم وشارف عن قلیل ای سیصیر شریفا۔
اَلتَّشَظُّفُ۔ خشک شدن۔
اَلضَّعْفُ۔ سست شدن۔
اَلظَّرَافَۃُ۔ نوشیدن والنعت فاعل وفعیل
ومصدر الظریف فی النسب ہو کثیر الاباء الی
الجد والاکبر قد یمدح بہ والنعت فاعل وفعیل
اَلظَّرَافَۃُ وَالظَّرْفُ۔ زیرک وماہر گردیدن
ظریف شدن۔
اَلْعَرَافَۃُ۔ عریف شدن۔
اَلْعُنْفُ۔ درشت شدن یعدی بعلی وبالباء
اَلْقَضَافَۃُ۔ باریک ونزار شدن۔
اَلْکَثَافَۃُ۔ زفت شدن۔
اَلْلَّطَافَۃُ۔ خرد شدن۔

اَلنَّحَافَةُ۔ نزار شدن۔
اَلنَّظَافَةُ۔ پاک شدن۔
حُمقت اَلسُّوْقُ۔ کسبدت۔
اَلْحُلُوْقَةُ۔ کہن شدن جامہ والنعت فعل یستوی فیہ الذکر والمونث۔
اَلْخَلَاقَةُ۔ نزار شدن والنعت فعل۔
اَلذَّلَقُ۔ بالتسکین وَالذَّلَاقَةُ۔ تیز زبان شدن والنعت فعل الضاد وفعل بکسر العین وفعیل وفعل کظنب وفعل کصرد۔
اَلشَّاقَةُ۔ باریک وینکو قد شدن رفق اللہ بک علیک رفقا ومرفقا عن ابی زید۔
اَلسُّحُقُ۔ دور شدن۔
اَلشَّفَاقَةُ وَالصَّفَاقَةُ۔ سخت روی شدن وثوب سفیق ای صفیق وہما خلاف التسخیف
اَلطَّلَاقَةُ اَلذَّلَاقَةُ۔ فی المعنی النعت وکشادہ روی شدن والنعت فعیل وفعل وخوش وآرمیدہ شدن شب وروز یقال طلق ولیلۃ طلق ایضا ورجل طلق الیدین ای سمح وامراۃ طلقۃ الیدین۔
اَلْعَتَاقَةُ۔ کہن شدن وفعل یفعل کدخل یدخل لغۃ والنعت من ہذا فاعل۔
اَلْعِتْقُ۔ گوہری شدن ونیک نژاد شدن
اَلْعَمَاقَةُ۔ ژرف شدن ودور شدن اَلْعَمَاقَةُ

مثلہا وہی قبلہا۔
اَلضَّنَاكَةُ وَالضَّنْكُ۔ تنگ عیش شدن والنعت ضنک ایضا۔
اَلنَّسَاكَةُ۔ متعبد شدن۔
اَلنَّہَاكَةُ۔ دلیر شدن۔
اَلْبَسَالَةُ۔ سخت دلیر شدن والنعت فاعل
اَلْبُطُوْلَةُ وَالْبَطَالَةُ۔ مثلہا والنعت فعال بالتحریک
اَلثِّقَلُ۔ بوزن الذنب گران شدن۔
اَلْبَثَالَةُ وَالْجُؤُلَّةُ۔ بسیار موی شدن والنعت فعل۔
اَلْجَزَالَةُ۔ مصدر قولک مطر جزیل وجزل ای عظیم ورجل جزل الرای اذا کان ذا رای۔
اَلْجَمَالُ۔ خوب شدن والنعت فعیل والمراۃ فعیلۃ وفعلاء ایضا قال سیبویہ اصلہ جمالۃ لیکون کصباحۃ وقباحۃ فلنہم حذفوا الہاء۔
اَلرَّذَالَةُ وَالرُّذُوْلَةُ۔ ناکس شدن والنعت فعل وفعال بالضم۔
اَلسَّفَالَةُ وَالسِّفْلُ۔ دون شدن وفعل بالفتح لغۃ والنعت منہما فاعل۔
اَلسُّہُوْلَةُ۔ نرم شدن وآسان شدن والنعت سہل۔
اَلْعَبَالَةُ۔ بزرگ تن شدن والنعت عبل
اَلْعَدَالَةُ۔ معروفۃ والنعت عدل۔

اَلْفَسَارَةُ وَالْفُسُوْلَةُ۔ ناکس شدن والنعت فسیل
اَلْمَثَالَةُ۔ فاضل شدن والنعت افعل۔
اَلنُّبْلُ وَالنَّبَالَةُ۔ نیک شریف شدن۔
اَلنَّذَالَةُ۔ خسیس شدن والنعت نَذْلٌ نَذِیْلٌ۔
اَلْجَسَامَةُ۔ بزرگ شدن والنعت فعیل وفعالٌ بالضم۔
اَلْحُشُوْمَةُ۔ سهمگین شدن روی والنعت فعلٌ
اَلْحُرْمَةُ وَالْحُرُمُ۔ کلاهما بالضم والسکون نارو اشدن والنعت حَرِمٌ وحرامٌ وفعل لغة فیه
اَلْحَرَاجَةُ۔ هوشیار شدن والنعت فاعلٌ۔
اَلْحَکَامَةُ۔ محکم کار شدن۔
اَلْحِلْمُ۔ بردبار شدن۔
اَلرَّحَامَةُ وَالرَّحْمُ والنعت فعولٌ۔
اَلرَّخَامَةُ۔ نرم وباریک شدن آواز۔
اَلزَّعَامَةُ۔ الریاسة۔
اَلسَّقَمُ۔ بیمار شدن عن الفارابی۔
اَلشَّتَامَةُ۔ زشت روی شدن۔
اَلشَّجَامَةُ۔ فربه شدن۔
اَلشَّهَامَةُ۔ تیز دل شدن والنعت فعلٌ۔
اَلصَّرَامَةُ۔ الجلادة والشجاعة والنعت فاعل
اَلضَّخَامَةُ وَالضُّخُوْمَةُ۔ تن آور شدن والنعت ضَخْمٌ وضُخَامٌ بالضم۔
اَلْعَرَاضَةُ۔ احمق شدن۔

اَلْعِظَمُ وَالْعَظَامَةُ وَالْعَظَمَةُ۔ بزرگ شدن والنعت فعیلٌ وفعالٌ بالضم۔
اَلْعُقْمُ کالکرم نازائنده شدن یقال عُقِمَتِ المرأة عُقْمًا وعَقِمَتْ عَقَمًا ویقال عقم الله رحمها بالفتح واعقمها بمعنی ویقال عُقِمَتْ مفاصل یدیه ورجلیه اذا یبست ومنه الحدیث وتعقم اصلاب المنافقین۔
اَلْفَخَامَةُ وَالْفُخُوْمَةُ۔ الضخم والنعت فخمٌ
اَلْفَدَامَةُ وَالْفُدُوْمَةُ۔ کند شدن زبان والنعت قدمٌ۔
اَلْفَعَامَةُ وَالْفُعُوْمَةُ۔ پروفربه شدن والنعت فعمٌ
اَلْقَدَمُ۔ دیرینه شدن وهمیشه بودن۔
اَلْقَسَامَةُ وَالْقَسَامُ۔ نیکوروی شدن۔
اَلْکَرِیْمُ۔ کریم شدن والنعت فعیلٌ وفعالٌ بالضم یقال رجل کَرِمٌ ایضًا وامراة کَرِمٌ وانما لم یغیر لانه مصدر وصف به وکَرِمَ السحاب اذا جاد بالغیث۔
اَللَّحَامَةُ۔ گوشت آور شدن۔
اَلنُّعُوْمَةُ۔ نازک ونرم شدن والنعت فاعلٌ وفَعِلَ یفعَلُ کحذِرَ یحذَرُ لغة فیها وفیها لغة ثالثة مرکبة منهما وهی نَعِمَ بالکسر نَعِمَ بالضم ولغة رابعة نَعُمَ نَعِمَ بالکسر فیهما وهی شاذة۔
اَلْبَلَاءَةُ۔ تن آور شدن والنعت فاعلٌ

الرجل والمرأة فيه سوار وفعيل ايضا۔
اَلثَّخَانَةُ۔ زفت وسخت شدن۔
اَلْحُزُوْنَةُ۔ درشت شدن مين والنعت خَزْنٌ
اَلْحُسْنُ۔ نيكو شدن والنعت فعلٌ۔
اَلْحَصَانَةُ۔ استوار شدن حصار وجز آن
وَالْحَصَانَةُ وَالْحُصْنُ۔ بالضم والكسر نفته شدن
زن والنعت حاصنٌ وحصانٌ بالفتح بِحَصَانٌ
اَلْخُشُوْنَةُ۔ درشت شدن والنعت فعلٌ وفعل
اَلدَّهَانَةُ۔ اندك شيرشدن والنعت فعيلٌ ولاهاء
اَلزَّازَانَةُ۔ آهسته شدن والنعت يَزِنٌ وزَزِيْنٌ
اَلرَّضَانَةُ۔ محكم واستوار شدن۔
اَلرَّكَانَةُ۔ بارام شدن۔
اَلرُّخُوْنَةُ۔ كرم شدن والنعت فعلٌ كقفل وفعيل
اَلشُّقُوْنَةُ۔ اندك شدن عطا والنعت فعلٌ
اَلْقَنَانَةُ وَالْقُتْنُ۔ بالضم والسكون راز
خورش شدن۔
اَلْكَهَانَةُ بالفتح اخترگوی شدن والنعت فاعل۔
اَلْمَتَانَةُ۔ استوار شدن۔
اَلْمَعَانَةُ۔ روان شدن آب فعل كفعل فيهما
اَلْمَكَانَةُ وَالْمُكْنُ۔ كالبرد جای گير شدن يقال
قد مكن فلانٌ عند فلان۔
اَلْمَهَانَةُ۔ حقير شدن والنعت مهين بفتح الميم
على غير قياس۔

٨ اَلشَّفَاهُ وَالشَّفَاهَةُ۔ تنك خرد شدن۔
اَلْفَرَاهَةُ وَالْفُرُوْهَةُ وَالْفَرَاهِيَةُ۔ سخت
زيرك شدن ونيك رو شدن ستور والنعت
منها فاعل ولا يقال للفرس فاره ولكن رائع وجواد
اَلْفَقَاهَةُ۔ فقيه شدن۔
اَلنَّبَاهَةُ۔ بزرگوار ومعروف شدن وفعل
بالفتح لغة فيها والنعت فاعل وفعيلٌ۔
اَلنَّزَاهَةُ۔ البعد من السوء واصلها من قولهم
مكان نزيهٌ اى خلاءٌ بعيدٌ من الناس ليس فيه احدٌ

ومما النعت منه على افعل من هذا الباب

٩ اَلسُّمْرَةُ۔ گندم گون شدن۔
اَلْجَفُّ۔ لاغر شدن۔
اَلْحَمَاقَةُ۔ احمق شدن والنعت منه احمق
اَلْخُرْقُ۔ مختل عقل شدن۔
اَلْخَجَلُ۔ كند زبان شدن۔
٩ اَلزَّعُوْنَةُ۔ كاليوه شدن والنعت منها ازعن
١٠

ومن مهموزه

٩ اَلْأُدْمَةُ۔ گندم گون شدن فعل نفعل
لغة فيها والنعت منهما افعل۔

ومن المعتل

١٠ اَلْوُجُوْبَةُ۔ بدل شدن والنعت منه
اَلْوُعُوْثَةُ۔ سخت زفت شدن والنعت منه
اَلْوُعُوْثَةُ۔ هموار شدن راه از نرمی ريگ

والنعت فعل وافعل

اَلْوَتَاجَةُ۔ اندک حقیر شدن والنعت فعل وفعیل

اَلْوَقَاحَةُ وَالْوَقُوحَةُ وَالْوَقْحُ وَالْقَحَةُ۔ سخت شدن سم والنعت فعال وَالْوَقَاحَةُ وَالْقَحَةُ۔ شوخ روی شدن والنعت وقاح یستوی فیہ المذکر والمونث ووقح ایضا۔

اَلْوَهَادَةُ وَالْوَحْدَةُ۔ یگانہ شدن والنعت فعل وفعل وفعیل۔

اَلْوُرُودَةُ۔ گلگون شدن والنعت فعل

اَلْوَعَادَةُ۔ سخت ناکس شدن والنعت فعل

اَلْوَثَارَةُ۔ نرم شدن بستر والنعت فعل بالکسر فعیل وفعال بالکسر والفتح۔

اَلْوَجَازَةُ۔ کوتاہ شدن سخن والنعت فعل وفعیل

اَلْوَحُوشَةُ وَالْوَحَاشَةُ۔ بدشدن والنعت فعل

اَلْوَسَاطَةُ۔ بزرگوار وبہتر شدن والنعت فعل بالتحریک۔

اَلدَّعَةُ وَالْوَدَاعَةُ۔ آرمیدہ شدن والنعت فعیل وفاعل والباب یدل علی الترک والتخلیۃ

اَلْوَرَاعَةُ وَالْوَرْوَعَةُ وَالْوُرُوعُ وَالْوَرِعَةُ بالضم وسکون الراء فیہما بد دل شدن وقال ابن السکیت لیس المعنی کذلک انما ہو الصغر والضعف والنعت منہما فعل بالتحریک۔

اَلْوَسَاعَةُ۔ فراخ کام شدن ستور والنعت فعال

اَلْوَضَاعَةُ وَالضَّعَةُ۔ فرومایہ شدن۔

اَلْوَكَاعَةُ۔ سخت شدن۔

اَلْوَحَافَةُ وَالْوُحُوفَةُ۔ بسیار نیکو شدن موی والنعت وحف۔

اَلْوَصَافَةُ۔ فراخدمت آمدن بندہ۔

اَلْوَتَاقَةُ۔ استوار شدن۔

اَلْوَدَاقَةُ۔ بگشن آمدن خداوند سم والنعت فعول وفعیل۔

اَلْوَشْكُ۔ بالفتح زود بودن۔

اَلْوَيْلُ وَالْوَبَالُ۔ ناگوار شدن۔

اَلْوَثَامَةُ۔ آگندہ شدن۔

اَلْوَخَامَةُ وَالْوُخُومَةُ۔ گران شدن والنعت فعیل وفعل وفعل۔

اَلْوَسَامَةُ وَالْوَسَامُ۔ نیکو روی شدن۔

اَلْوَجَاهَةُ۔ خداوند قدر وجاہ شدن۔

ومن المعتل بالیاء

اَلْيُسْرُ وَالْمَيْسُورُ۔ آسان شدن۔

اَلْيَسَارَةُ۔ اندک شدن۔

ومن الاجوف الواوی

اَلطُّولُ۔ دراز شدن۔

ومن الناقص الواوی

اَلسَّخَاوَةُ۔ جوانمرد شدن۔

اَلْبَدَاءُ۔ پلید زبان شدن واحدہ بَدَاءَةٌ حذفت التاء

اَلسَّرَاوَةُ - مهتر شدن -
اَلدَّهْوُ - داهی شدن والنعت داه -
اَلْمُهَاوَةُ - بسیار آب تنک شدن شیر والنعت فعل

ومن الیائی

قَضُوَ الرَّجُلُ زَيْدٌ - من قضیت اذا جاز قضاؤه -
دَرَوَتِ الْيَدُ بَدَهُ من رميت اذا جاد رميه يستعملان في التعجب وحكمها حكم خرجت المرأة

ومن المهموز الفاء

اَلْأَدَبُ وَالْأَدَابَةُ - فرهنگی شدن ادیب شدن
اَلْأَرَبُ كالصغر وَالْأَرَابَةُ - خردمند شدن
رَجُلٌ اَرِيضٌ - ای متواضع خليق للخير وارض اريضة ای زكية والماضی من هذا فعل ومصدرهما اراضة -
اَلْأَسَالَةُ - كشيد وروی شدن -
اَلْأَصَالَةُ - محكم رای شدن -
اَلْأَمَانَةُ - امين شدن -

ومن المهموز العين

اَلذَّاءَبَةُ - پردستان شدن چون كرك -
اَلْمُؤْجَةُ - شور شدن آب والنعت فعل -
اَلْبَاسُ - دلير شدن -
صَوُلَ الْبَعِيرُ صَاْلَةً اذا صار ثقيل الناس ويعدو عليهم والنعت فول -

اَلضَّاءَلَةُ - خرد وزار شدن وضعيف رای شدن
اَللُّؤْمُ وَالْمَلَامَةُ وَاللَّاءَمَةُ - ناكس شدن

ومن المهموز اللام

اَلرَّدَاءَةُ - بد شدن -
اَلْجَرَاءَةُ وَالْجُرْأَةُ - عن السراج دلير شدن
مَرُءَ الرجل اذا صار ذا مروءة اى انسانية
اَلْمَرَاءَةُ - گوارنده شدن وفعل الفقه وهو من باب فعل لازم ومتعد -
اَلْبُطْءُ وَالْبَطَاءُ - درنگی شدن -
اَلرَّطَاءُ وَالرَّطَاءَةُ - احمق شدن -
اَلدَّفَاءَةُ - گرم شدن -
اَلْبُكَاءُ وَالْبُكُوءُ وَالْبَكَاءَةُ - اندك شير شدن
اَلْمَلَاءُ وَالْمَلَاءَةُ - ملى شدن -
اَلْقَمَاءُ وَالْقَمَاءَةُ - خوار شدن -
اَلْهَنَاءَةُ - المراءة فی معنی الحكم -

ومن المهموز اللام

اَلْوَضَاءَةُ - نيكو وپاكيزه شدن -
اَلْوَطَاءَةُ وَالطِّيَّةُ وَالطَّاءَةُ - نرم شدن فراش ومركب وجز آن -

ومن لاجوف المهموز اللام

حكى بعض الكوفيون هذا الفعل من البهاة اذا جاءت هيئة

باب فَعِلَ يَفْعِلُ بكسر العين فيهما

اَلْحُسْبَانُ وَالْحُسْبَةُ - پنداشتن -

اَلنُّعُوْمَةُ۔ نازک و نرم شدن اَلنَّعْمَةُ۔ ۵
خوش عیش شدن و الغابر منہما یفعل و یفعل۔ ۸

ومن المعتل الواوی

اَلْوِرْثُ وَالْاِرْثُ وَالْوِرَاثَةُ۔ ۱۰
میراث یافتن و یعدی الی المفعول الثانی بنفسہ و بمن تقول ورثت ابی و ورثت الشیٔ من ابی۔
اَلْوَرْعُ وَالْوَرَعَةُ۔ پرہیزگار شدن و النعت ورع بکسر الراء و من العرب من یقول وَرِعَ یَوْرَعُ۔ ۹
اَلْوَبُوْقُ۔ ہلاک شدن و الماضی فعل و فعل کلیہما ۶
اَلْوَفْقُ وَالْوُفُوْقُ۔ استوار شدن و یعدی بالباء۔ ۳
اَلْوَفْقُ۔ سزاوار آمدن۔
اَلْمِقَةُ۔ دشمن داشتن۔

اَلْوَدَهُ۔ برآماسیدن و ورم انفحہ ای غضب ۵
اَلْوَلَهُ وَالْوَلَهَانُ۔ متحیر شدن و من العرب من یقول ولہ یولہ۔ ۸

من اللفیف المفروق

اَلْوَلِیُّ۔ نزدیک شدن و باران باریدن اَلْوَلْیَةُ والی شدن و النعت والٍ فتح الواو و ہو الوجہ ۵
و یجوز کسرہا اَلْوَلَایَةُ۔ دوست داشتن و النعت وَلِیٌّ و کسر الواو و ہو الوجہ و یجوز فتحہا

ومن المعتل لیاء المہموز العین

اَلْیَاْسُ۔ نومید شدن اَلْیَئِسُ وَالْیَئُوْسُ وَالْیَئِیْسُ وَالْیَئُوْسَةُ وَالْیَئِیْسَةُ۔ خشک شدن و الغابر منہا یفعل کیاء تکسر یحسب و نعم و یفعل کیاء ینکس و یئس و سفلا بالفتح

تمت المجلد الاول من تاج المصادر بعون اللہ الملک القادر

هذا المجلد الثامن من كتاب منتهى الارب للشيخ صفي الدين رحمة الله عليه

بسم الله الرحمن الرحيم

باب الافعال

الاِتْرَابُ - تونگر شدن وخاک بسیار کردن ومنه الحدیث اترِبوا الکتاب فانه انجح للحاجة -

الاِتْعَابُ - برنجانیدن -

الاِتْلَافُ - ہلاک کردن -

الاِتْرَابُ التقریب اے در نوشتن -

الاِتْقَابُ - روشن کردن آتش -

الاِجْدَابُ - بے برشدن زمین - وَاَجْدَبَ الْقَوْمَ اَصَابَهُمْ وَالْجَدْبُ واجدبت الارض کذا وجدتها جدبة -

الاِجْرَابُ - خداوند شتران کرگن شدن

الاِجْلَابُ - فراہم آمدن وبیاری دادن وبانگ برستور زدن تاسبقت گیرد وغداوند اشتران نرشدن وپوست فرو آوردن جراحت وپوست تر بپالان یا برزین کردن تا بروے خشک شود -

الاِجْنَابُ - جنب شدن ودر آب جنوب شدن ودور کردن ومنه قراة المجدری والاجنبی

الاِحْدَابُ - کنج گردانیدن -

الاِحْرَابُ - دلالت کردن بر غنیمت -

الاِحْسَابُ - پسند کردن وخرسند کردن یقال احسبته ای اعطیته حتی قال حسبی -

اَحْصَبُ الرِّجْلِ - وہوان شیر الحصبارنی عدوہ -

الاِحْطَابُ - بہم آمدن زود باہیمہ شدن زمین

الاِحْقَابُ - در حقیبہ نہادن ومنه الحدیث فاحقبها علی ناقة ای ارد فها علی حقیبة الرحل واحقب البعیر من الحقب وہو حبل یشد به الرحل الی بطن البعیر مما یلی ذیله -

الاِحْلَابُ - یاری دادن بر دوشیدن وبر غیر آن وخداوند شتران مادہ شدن وفراہم آمدن از بہر یاری وابلیت اہلی ماخوذ من الاحلابة وہی ان تحلب لاہلک وانت فی المرعی تبعث به الیهم -

الاِخْرَابُ - ویران کردن -

الاِخْصَابُ - فراخ سال شدن وبابر شدن زمین

الاِخْطَابُ - نزدیک آمدن وخطب الخنظل وہوان یصغر ویصیر فیہ خطوط خضر۔

الاِخْلَابُ - لوزناک شدن آب۔

الاِخْنَابُ - سست کردن پای۔

الاِذْنَابُ - گناہ کردن۔

الاِذْہَابُ - بردن وزر راندودکردن۔

الاِرْجَابُ - بزرگ داشتن۔

الاِرْحَابُ - فراخ شدن سرای فراخ کردن چیزے۔

الاِرْطَابُ - تخمہ شدن خرما وبسیار گیاہ شدن زمین

الاِرْغَابُ - راغب گردانیدن - ارقبتہ دار من الرقبی ہوان تعطیہا ایاہ فکانت للباقی منکما وقلت ان مت قبلی فہی لی وسمت رقبی لان کل واحد منہما یرقب موت صاحبہ۔

الاِرْکَابُ - بزین آمدن ستور وارکبت الرجل جعلت لہ مایرکبہ۔

الاِزْہَابُ - نرسانیدن۔

الاِزْغَابُ - کندموی برآوردن وتنبید زدن

الاِسْغَابُ - گرسنہ کردن۔

الاِسْقَابُ - نزدیک شدن۔

الاِسْہَابُ - دربیابان فراخ شدن وبسیار گفتن یقال من ہذا اسہب فہو مسہب بفتح الہاء لاغیر وہو نادر وعقل بشوریدہ شدن از

گزیدن مار والماضی اسہب واسہب الحافر اذا بلغ الرمل ولم یخرج الماء۔

الاِشْرَابُ - آمیختن یقال اشربت لانبیض حمرۃ ای علاہ ذلک واشربت فی قلبہ حبہ ای خالطہ ومنہ قولہ تعالی واشربوا فی قلوبہم العجل ای حب العجل

الاِشْصَابُ - سخت گردانیدن عیش واتصب الرجل اذا مات او فارق فراقا لا یرجع۔

الاِصْحَابُ - یاری کردن ویعدی الی مفعولین ومنقاد گشتن ویعدی باللام وبرغ سمہ گرفتن وخراب وپشیم وجز آن راست باز داشتن بریوست واصحب الرجل اذا بلغ ابنہ واصحبت الرجل اذا منعتہ ومنہ ولا ہم منا یصحبون فی قول بعضہم وقیل ہو من صحبک اللہ۔

الاِصْعَابُ - صعب یافتن ومنہ الحدیث من کان مصعبا ای من کان بعیرہ صعبا وصعب کردن۔

الاِصْقَابُ - نزدیک گردانیدن ونزدیک شدن

الاِضْرَابُ - روی بگردانیدن ومقیم شدن وچشم دریشیں افگندن وبگشنی فرادادن شتر وبرزدن کسے داشتن۔

الاِطْرَابُ - بطرب آوردن۔

الاِطْلَابُ - الاسعاف بالمطلوب والالحاح الیہ وہو من الاضداد دوردشدن۔

اَلْاِطْنَابُ - مبالغہ کردن در سخن -
اَلْاِعْتَابُ - خوشنود کردن -
اَلْاِعْجَابُ - شگفتی نمودن یقال اعجب فلان بنفسہ و برائہ و خوش آمدن -
اَلْاِعْذَابُ - تن باز کشیدن از چیزے و کسی را از کاری باز داشتن و اعذب القوم اذا اعذب ماؤہم -
اَلْاِعْرَابُ - سخن با اعراب گفتن و باتازی کردن سخن پارسی و بیان کردن و منہ الحدیث اثیب تعرب عن نفسہا ای تفصح و فحش گفتن و خداوند ستور تازی و خداوند فرزند عرب لون شدن و ربون دادن و ہو فی الحدیث -
اَلْاِعْزَابُ - دور شدن عیال پائی از خداوند و اعزب اللہ جملہ اے ابعدہ -
اَلْاِغْشَابُ - باگیاہ شدن زمین و النعت عاشب و معشب و گیاہ یافتن -
اَلْاِغْضَابُ - سرون کبش شکستن -
اَلْاِغْطَابُ - ہلاک کردن -
اَلْاِغْقَابُ - نوبت کردن و ہو فی الحدیث و پاداش دادن فرزند را گذاشتن و زنی را آوردن و باقی خوردہ دادن -
اَلْاِغْرَابُ - غریب آوردن و نیک خندیدن و پر کردن مشک و غریب گشتن و اغرب الرجل اشتد وجعہ و الفرس انہ افشت فرتہ حتی بغیل الاقعاء
اَلْاِغْضَابُ - بخشم آوردن -
اَلْاِقْتَابُ - پالان شتر بستن -
اَلْاِقْرَابُ - نزدیک گشتن زن و اسپ و گوسپند بزادن و شمشیر در نیام کردن و نزدیک گردانیدن قدح بہ پر کردن و اقرب القوم اذا کانت ابلہم قوارب فہم قاربون و یقال مقربون و ہو شاذ و فی الحدیث ماہذہ الابل المقربۃ قال شمر ہی الراہ بفتح الراء و ہی التی حزمت للرکوب و قیل ہی التی علیہا رحال مقربۃ بالادم و ہذا من مراکب الملوک و اصلہ من القراب -
اَقْصَبَ الرَّجُلُ - اذا قصب بعیرہ ای امتنع من الشرب قبل الروی -
اَلْاِقْطَابُ - آمیختن شراب - اَقْلَبَتِ الْخَابِزَۃُ اے نضجت و عان لہا ان تقلب -
اَلْاِكْتَابُ - خط آموختن کسی را و منہ الحدیث الحسن کان الحجاج مکتبا بالطائف و املا کردن و سر مشک بستن
اَكْشَيْكَ الصَّيْدُ - ای امکنک ماخوذ من اکشب و ہو القرب -
اَلْاِكْذَابُ - دروغ زن یافتن و ہویدا کردن دروغ کسی بر دروغ داشتن کسی را -
اَكْرَبَتِ الْوَلَدَ شَدَّدَتْهَا بِالْكَرْبِ و ہو

الجبل الذی یشد علی العراقی ثم یثنی ثم یثلث
واکرب ای اسرع۔
اَلْاِکْسَابُ۔ الکسب وہی لغۃ غیر فصیحۃ۔
اَلْاِکْلَابُ۔ کلب سیدن شتر از او ہو
شبہ جنون وقری بکلبین ساکنۃ اکاف قال ابن
جنی اکلاب الجوارح اغراؤہا بالصید لتکون
کالکلب الکلب کلب واکلبتہ کغری واغریتہ
اَلْاِکْتَابُ۔ شقہ بستن دست۔
اَلْاِلْعَابُ۔ اللعب بالتسکین۔
اَلْاِلْغَابُ۔ ماندہ کردن۔
اَلْاِلْھَابُ۔ نیک دیدن اسپ ویرا فروختن آنرا تیز
اَلْاِنْجَابُ۔ نجیب زادن۔
اَلْاِنْدَابُ۔ خویشتن را در کار خطرناک افگندن
اَلْاِنْشَابُ۔ بستہ کردن۔
اَلْاِنْصَابُ۔ رنجانیدن و کار دراد ستہ کردن
اَلْاِنْضَابُ۔ قلب الانباض۔
اَنْقَبَ الرَّجُلَ۔ اذا نقب بعیرہ۔
اَلْاِنْھَابُ۔ بغارت بردن۔
اَلْاِھْذَابُ۔ شتافتن در سخن و تک و بسیدن
اَھْرَبَ الرَّجُلَ۔ اذا جد فی الذھاب
مذعورا وفی الحدیث اھضبوا معناہ تکلموا
وامضوا فیہ۔
اَلْاِثْبَاتُ۔ بجای بداشتن و نبشتن و نام
در دیوان اثبات کردن فاثبتہ السقم اذا الفاقہ
وقولہ تعالی لیثبتوک ای یحبسوک او یجراحۃ لا تقوم منہا
اَلْاِجْبَاتُ۔ فروتنی کردن۔
اَلْاِسْبَاتُ۔ بناخنیدن و در شنبہ شدن جہودان
اَلْاِسْحَاتُ۔ ازبن برکندن ومنہ فیسحتکم
بعذاب مال حرام کسب کردن۔
اَلْاِسْکَاتُ۔ خاموش کردن واسکت
الرجل اذا انقطع کلامہ ولم یتکلم واسنت القوم
اجدبوا واصلہ من السنۃ قلبوا الیاء المنقلبۃ عن
الواو فی الاصل تا للفرق بینہ وبین اسنی
القوم اذا اقاموا سنۃ فی موضع۔
اَلْاِشْمَاتُ۔ شاد کامہ کردن دشمن۔
اَلْاِصْلَاتُ۔ شمشیر از نیام برکشیدن۔
اَلْاِصْمَاتُ۔ الصمت وروی الفارابی
بمعنی التصمیت ایضا ومنہ الحدیث یوم اصمت
ای اعقل لسانہ واگندہ میان کردن و یک
رنگ کردن۔
اَلْاِعْنَاتُ۔ در کاری افگندن کہ ازان بیرون
نتواند آمد ومنہ الحدیث فیفتنوا علیکم دینکم ای
یدخلون الضرر علیکم فی دینکم وشکستن استخوان
پس از جبر۔
اَلْاِفَاوَتُ۔ بحبستن وبجہانیدن۔
اَلْاِنْبَاتُ۔ برستن وبرویانیدن انبتہ اللہ

فهو منبوت وهو شاذ وابنت الغلام انبتت عانته
الانفضات - خاموش شدن ولید بکسر ضم وبالام ونصبت لکلامه لغة وقد ورد الانفضات متعدیا فی الشعر المکیت -
الانملات - سه گشتن -
الانجلات - کور کردن -
الاحداث - نو کردن وحدث کردن واهن بزدودن -
الاحراث - لاغر کردن ستور از راندن
الاحناث - سوگند دروغ خوردن -
الاخباث - پلید کردن پلید قومی گشتن
الارغاث - شیر دادن -
الارفاث - فحش گفتن -
الازماث - از بقیه شیر دست بداشتن ورپستان -
الافواث - دره بیرداختن وافرث الرجل اصحابه اذا عرضهم للائمة الناس اقعت الرجل فی مالایسرف واقعت له العطیة اجزلها
الاکراث - غمگین کردن -
الالباث والامکاث - درنگ کردن -
الانباث - نشاد کردن وانبعث الارض بهج نباتها -
الانداب - کشاد کردن دل برفناک کردن روز وحفر حتی انلج ای بلغ الطین -
الاحداج - سخت شدن خفظل -
الاحراج - دربژه افگندن واحرجه الیه الجاه - الاحتاج سخن ترگفتن واصله الامالة
الاخداج - بچه ناقص زادن اشتر اگرچه مدتش تمام باشد -
الاخراج والخرج - بیرون کردن -
الادراج - درنور دیدن وادرجت الناقة اذا جازت السنة ولم تنتج -
الادلاج - رفتن دراول شب ادلجت الشئی اذا لففته فی توب والترکیب یدل علی الانطواء والستر -
الارتاج - دردربستن وارتج علی القاری علی مالم یسم فاعله اذا لم یقدر علی القراءة وکذلک ارتج علیه ولا تقل اُرتِج علیه بالتشدید والباب یدل علی الاغلاق والضیق -
الارعاج - پیوسته جستن برق -
الارهاج - گرد برانگیختن -
الازعاج - ازجاے برانگیختن -
الازلاج - دردربستن -
الاسراج - چراغ فراکردن وزین کردن ستور -
الاشراج - دوالها غلیظه وان مصحف درهم افگندن
الاعراج - لنگ کردن عمداحتی افتجای

ای اعیاه وابهره وقولهم سبر لا یفتح ای لا ینزع
افجع الحلوب اذا قعد بین جلبها لیحلبها۔
اَلْاِفْجَاجُ۔ راه دادن وفی الحدیث لا یرکب
فی الاسلام مفرج قیل هو القتیل یوجد
بارض فلاة ولا یکون عند قریة فانه یودی
من بیت المال ویبطل دمه وقیل هو الرجل
یکون فی القوم من غیرهم فحق علیهم ان یعقلوا عنه
وقیل هو ان یسلم الرجل ولا یوالی احدا فاذا
جنی جنایة کانت جنایته علی بیت المال لانه
لا عاقلة له۔
اَلْاِفْلَاجُ۔ ظفر دادن وحجت آشکارا کردن
اَلْاِنْفَاجُ مفلس شدن یقال اَفْلَجَ فهو مفلج
بفتح الفاء وهو شاذ ورد ی الفارابی الفلج ایضا
اَلْهَجَ الرَّجُلُ۔ اذا سار ذا فصال قلیلة
بالرضاع فیحل عند ذلک اخلة لیشد هافی الاخلاف
للدایر تضع الفصیل۔
اَلْاِهْرَاجُ۔ بیهوده گذاشتن چهارپائی وبچه
بگذاشتن شتر وتقول قوم امرج البحرین مثل مرج
اَلْاِهْلَاجُ۔ شیر دادن بچه را حتی الفرهن اذا
حان فطامها وقیل اذا استبان حملها وکذلک
الناقة فهی تهلج ولا یقال منتج۔
اَلْاِنْضَاجُ۔ بریان کردن وبریان کردن۔
اِنْهَجَ الْقَوْمُ۔ سمنت ابلهم۔

اَلْاِنْفَاجُ۔ برانگیختن خرگوش وفی الحدیث انفج
اِنْفَاجُ ابانة الاثار من الضرع عند الحلب۔
اَلْاِنْهَاجُ۔ کهنه شدن جامه ودمه برافگندن
وهویدا شدن راه۔
اَهْرَجَ الْبَعِیْرُ۔ اذا حمل علیه فی السیر فی
الهاجرة حتی سدر۔
اَلْاِهْمَاجُ۔ نیک دویدن۔
اَلْاِبْجَاجُ۔ شاد کردن۔
اَلْاِبْرَاجُ۔ بزرگ گردانیدن وبشگفتی افگندن
وسختی نهادن بر کسی۔
اَلْاِبْلَاجُ۔ بمانیدن وهو فی الحدیث والملح
النحل صار ما علیه بلجا۔
اَلْاِتْرَاجُ۔ غمگین شدن۔
اَلْاِجْنَاحُ۔ بخسپانیدن۔
اَلْاِرْبَاحُ۔ سود مند گردانیدن۔
اَلْاِرْجَاحُ۔ چرب دادن۔
اَلْاِرْدَاحُ اَلرَّدْحُ۔ ومنه الحدیث فقنا
مردحة معناه المثقلة وقیل المغطیة علی القلوب
اَلْاِرْسَاحُ۔ لاغر سرین کردن اشتر ناقه
اذا ذنا فطام ولدها۔
اَلْاِرْکَاحُ۔ پشت بجای باز نهادن۔
اَلْاِسْجَاحُ۔ نیکو عفو کردن۔
اَلْاِسْلَاحُ۔ برحدت کردن داشتن۔

اَلْاِسْمَاحُ - منقاد گشتن ومنه الحدیث
اَسْمِحْ یُسْمَحْ لَکَ ای سَهِّلْ یُسَهَّلْ علیک
اَلْاِشْقَاحُ - سرخ شدن غورهٔ خرما -
اَلْاِصْبَاحُ وَالْمَصْبَحُ - در بامداد شدن
واصبح فلان عالمًا ای صار -
اَلْاِصْفَاحُ - سائل را رد کردن وچیزی بدو
وهذا فی الحدیث وبهن بکردن واصفحت
بالسیف اذا ضربت بعرضه وهو فی الحدیث
اَلْاِصْلَاحُ - باصلاح آوردن -
اَلْاِصْرَاحُ - کور کردن -
اَلْاِطْفَاحُ - پر کردن -
اَلْاِطْلَاحُ - مانده کردن ستور -
اَلْاِطْمَاحُ - چشم برداشتن -
اَلْاِفْتَاحُ - فراخ شدن سوراخ پستان شتر
اَلْاِفْوَاحُ - شاد کردن وگران کردن وام
کسی را ومنه الحدیث لایترک فی الاسلام
مفرح ومعناه الذی انقلا الدین -
اَلْاِفْصَاحُ - تازی زبان شدن وپیدا شدن
شیر وپدید آمدن صبح وافصح الفصاری
اذا جاء فصحهم وهو عید لهم والباب یدل علی
الخلوص والنقاء من الشوب -
اَلْاِفْضَاحُ - سرخ وزرد شدن غورهٔ خرما
وپدید آمدن صبح -

اَلْاِفْلَاحُ - ظفر یافتن افلح الرجل ای ظفر واصاب
خیرًا وافلح ای بقی وعاش -
اَلْاِقْبَاحُ - کاری زشت کردن -
اَلْاِقْوَاحُ - ریش کردن واقرح القوم
ای اصاب باشتهم القرح -
اَلْاِقْمَاحُ - رفع الراس وغض البصر یقال اقمحه
الغل اذا ترک راسه مرفوعًا من ضیقه ومنه
قوله تعالی فهم مقمحون او کیحت الدابة اذا تلقیت
فاها باللجام تضربها به لتلتقمه -
اَلْاِکْمَاحُ الکرهُ - اذا تحرک للایراق والکحت
الدابة اذا جذبت عنانها حتی تنتصب راسه -
اَلْاِکْلَاحُ - روی ترش کردن -
اَلْقَحُ - الفحل الناقة والریح السحاب والرجل
النخل اے اجلبها والنعت ملقح ولاقح ایضًا
اَلْاِلْمَاحُ - الابصار بنظر خفیف
اَلْاِمْرَاحُ - شاد گردانیدن -
اَمْضَحُ - عرضه لغة فی مضح -
اَلْاِمْلَاحُ - نمک بسیار در طعام کردن
تا تباه شود وبشوریدن آب مدان شتر -
اَلْاِمْنَاحُ - نزدیک مدان زه شتر -
اَلْاِنْبَاحُ - بانگ کردن سگ -
اَلْاِنْجَاحُ - حاجت روا کردن وروا شدن
اَلْاِنْضَاحُ - سیراب کردن -

اَلْاِغْمَادُ۔ الغمد ای نیام کردن شمشیر۔
اَلْاِفْرَادُ۔ تنہا کردن و یک یک بجدا کردن
اَلْاِفْسَادُ۔ تباہ کردن۔
اَلْاِفْنَادُ۔ دروغ گفتن و فرتوتانہ گفتن
اَلْاِلْحَادُ۔ بدرک کوہان شدن۔ اقتراء
سکن وتماوت وفی الحدیث ایاکم والالحاد
قالوا یارسول اللہ وما الالحاد قال الرجل
منکم یکون امیرا فیاتیہ المسکین والارملۃ
فیقول لہم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم ویاتیہ
الغنی فیقول عجلوا اقضار حاجتہ۔
اَلْاِقْصَادُ۔ برجائے بگشتن۔
اَلْاِقْعَادُ۔ بنشاندن واقعد الرجل ای
عرج اقلد البحر علی خلق کثیر ای قہرہم کانہ اغلق علیہم
اَلْاِکْسَادُ۔ بازار نارواشدن۔
اَلْمَدُّ لِقَصَارِ الثَّوْبِ اذا لم ینقہ۔
اَلْاِکْہَادُ۔ دوانیدن خر۔
اَلْاِلْبَادُ زین را نمدکردن وبرہم نشاندن
وبرہم نشستن و نمدزین برستور بستن و مشک
برجوال خرد نہادن و مقیم شدن والبد البعیر
اذا ضرب بذنبہ علی عجزہ وقد تلط علیہ بال
فتصیر علی عجزہ لبدۃ من تلطہ وبولہ والترکیب
یدل علی تکریر الشئ بعضہ علی بعض وفی الحدیث
ان ابا بکر کان یحلب فیقول اَلْبِدَام ارعی

فان قالوا البدا لزق۔
اَلْعُلْبَۃُ۔ بالضرع فحلب ولایکون لذلک الحالب
رغوۃ فان بان العلبۃ رغی الشغب لشدۃ وقوعہ
فی العلبۃ وفی حدیث آخر وذکر البادیۃ
الصلوۃ یعنی الزامہ موضع السجود من الارض
اَلْاِلْحَادُ۔ لحد کردن والحد فی دین انتہای
حادعنہ وعدل والحد الرجل ای ظلم فی الحرم
واصلہ من قبح لہ تعالی ومن یرد فیہ بالحاد بظلم
ای الحادا بظلم والباء فیہ زائدۃ۔
اَلْہَدَبُ۔ ای ازری بہ۔
اَلْاِمْعَادُ۔ الاکثار من الشرب وارضاع الفصیل
وغیرہ ایضا۔
اَلْاِنْجَادُ۔ یاری دادن و بنجد شدن۔
اَلْاِنْشَادُ۔ شعر انشاد کردن تعریف کردن گمشدہ
اَلْاِنْفَادُ۔ نیست کردن بی مال وزاد گشتن
اَلْاِنْہَادُ۔ برگشتن۔
اَلْہَجْدُ لِلْبَعِیْرِ۔ اذا القی جرانہ بالارض
اَلْاِہْمَادُ۔ جای مقام کردن شتافتن
اندر رفتن واین از اضداد ست۔
اَلْاِنْجَاذُ۔ بازایستادن باران۔
اَلْاِنْقَاذُ۔ راندن۔
اَنْبَذَ نَبِیْذًا۔ لغۃ ضعیفۃ فی نبذ۔
اَلْاِنْفَاذُ۔ فرستادن تیر وجزان برچیزے

بگذرانیدن ورواگردانیدن فرمان و انچه
بدان ماند والباب دل علی مضاف الامر وغیره
اَلْاِنْفَاذُ۔ برهانیدن والانفاذ الابتداء
اَلْاِبْتَارُ۔ ابتر کردن۔
اَلْاِبْحَارُ۔ شور شدن آب و در دریا نشستن
ابلدنا اے طلع لنا البدر۔
اَلْاِبْسَارُ۔ غوره شدن طلع خرما و کشتی
در دریا باز ایستادن۔
اَلْاِبْشَارُ۔ مژده دادن و شاد شدن
و بیرون آوردن زمین نبات را۔
اَلْاِبْصَارُ۔ دیدن بچشم و بدل و قوله تعالی
مبصرة قیل بیّنة واضحة مضیئة و قیل تبصرهم
اے تجعلهم بصراء۔
اَلْاِبْطَارُ۔ بدنه آوردن و مدهوش کردن
و ابطرت فلانا دره اذا کلفته اکثر من طوقه۔
اَلْاِبْكَارُ۔ بامداد کردن و کسی را بران داشتن
و ابکر الرجل و ردت ابلہ بکرة و کل من بارد
الی الشیء فقد ابکر الیه بکرای فی وقت کان منه الحدیث
لاتزال امتی بخیر ما بکروا بالصلوة المغرب۔
اَلْاِتْمَارُ۔ بسیار خرما شدن۔
اَلْاِثْمَارُ۔ بار دادن بر ستور بستن۔
اَلْاِثْمَارُ۔ میوه دار گردیدن و بسیار شدن
مال و مسکه برآوردن شیر۔

اَلْاِجْبَارُ۔ بستم برکار داشتن والنعت
جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن بمذهب جبر
اَلْاِجْحَارُ۔ جنبنده در سوراخ کردن
و کار بر کسے تنگ و اگرفتن۔
اَلْاِجْزَارُ۔ هنگام بریدن خرما آمدن و اجزته
البعیر حان له ای یجز و اجزرت القوم جزورا
اعطیتهم بعیرا ینحرونه و اجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها والجزور الابل الجزرة الغنم لاغیر
حَضَرْتُ فُلَانًا فَطَعَنَهُ وَتَرَكَتْ زِيَارَتَهُ۔
اَلْاِجْمَارُ۔ زود رفتن و گرد آمدن۔
اَلْاِجْهَارُ۔ آشکارا کردن سخن اجهر به ای
ترک به اثرا۔
اَلْاِحْتَارُ۔ گرد محکم کردن و احترت القوم
اذا اقدرت علیهم طعامهم۔
اَلْاِحْلَادُ۔ برا ماسیدن و جامه را نورد
باز زدن۔
اَلْاِحْسَارُ۔ رنجانیدن شتر۔
اَلْاِحْصَارُ۔ باز داشتن و تنگ شدن سوراخ
پستان شتر و شکم بگرفتن و الماضی من هذا احصروا
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها و منه فان احصرتم
اَلْاِحْضَارُ۔ حاضر کردن و دویدن اسپ
و احضر المهر للاناث و الارباع و القروح اذا

اَلْاِغْمَادُ۔ الغمد ای نیام کردن شمشیر۔
اَلْاِفْرَادُ۔ تنہا کردن و یک یک بجدا بزادن
اَلْاِفْسَادُ۔ تباہ کردن۔
اَلْاِفْنَادُ۔ دروغ گفتن و فرتوتا نہ گفتن
اَلْاِلْحَادُ۔ بزرک کوہان شدن۔ اقرای سکن وتماوت وفی الحدیث ایاکم والالحاد قالوا یارسول اللہ وما الالحاد قال الرجل منکم یکون امیرا فیاتیہ المسکین والارملۃ فیقول لہم مکانکم حتی انظر فی حوائجکم ویاتیہ الغنی فیقول عجلوا اقضار حاجتہ۔
اَلْاِقْصَادُ۔ برجاے بگشتن۔
اَلْاِقْعَادُ۔ بنشاندن واقعد الرجل اے عرج اقلد البحر علی خلق کثیر ای غرقہم کانہ اغلق علیہم
اَلْاِكْسَادُ۔ بازار نارواشدن۔
اَلْمِدَادُ لِقِصَارِ الثَّوْبِ اذا لم ینقہ۔
اَلْاِكْهَادُ۔ دوانیدن خر۔
اَلْاِلْبَادُ زین را نمدکردن وبرہم نشاندن وبرہم نشستن و نمدزین برستور بستن و مشک برجوال خوردہ نہادن و مقیم شدن والبد البعیر اذا ضرب بذنبہ علی عجزہ وقد تلط علیہ وبال فتصیر علی عجزہ لبدۃ من تلطہ وبولہ والترکیب یدل علی تکریر الشئی لبعضہ علی بعض وفی الحدیث ان ابا بکر کان یحلب فیقول اَلْبِدَام ارعی فان قالوا ابدالزق۔
اَلْاِلْبَادُ۔ بالضرع فحلب لایکون لذلک الحالب رغوۃ فان بان العلبۃ رغی الشغب لشدۃ وقوعہ فی العلبۃ وفی حدیث آخر وذکر البادی البصر فی الصلوۃ یعنی الزامہ موضع السجود من الارض
اَلْاِلْحَادُ۔ لحد کردن والحد فی دین اللہ ای مادعتہ وعدل والحد الرجل ای ظلم فی الحرم واصلہ من قولہ تعالی ومن یرد فیہ بالحاد بظلم ای الحادا بظلم والباء فیہ زائدۃ۔
اَلْهَدَبَهْ۔ ای ازری بہ۔
اَلْاِمْعَادُ۔ الاکثار من الشرب وارضاع الفصیل وغیرہ ایضا۔
اَلْاِنْجَادُ۔ یاری دادن ونجدشدن۔
اَلْاِنْشَادُ۔ شعر انشاد کردن و تعریف کردن گمشدہ
اَلْاِنْفَادُ۔ نیست کردن بی مال وزاد گشتن
اَلْاِنْهَادُ۔ برگشتن۔
اَهْجَدَ الْبَعِيرُ۔ اذا القی جرانہ بالارض۔
اَلْاِهْمَادُ۔ جای مقام کردن شتافتن اندر رفتن واین از اضداد است۔
اَلْاِشْجَاذُ۔ بازایستادن باران۔
اَلْاِشْقَاذُ۔ راندن۔
اَنْبَذَ نَبِيذًا۔ لغۃ ضعیفۃ فی نبذ۔
اَلْاِنْفَاذُ۔ فرستادن تیر وجز ان برچیزے

بگذرانیدن و روا گردانیدن فرمان و انچه
بدان ماند و الباب یدل علی مضاد فی الامر و غیره
اَلْاِنْفَاذُ۔ بر راندن و اَلْاِنْفَاذُ الاینفذ
اَلْاِبْتَارُ۔ ابتر کردن۔
اَلْاِبْحَارُ۔ شور شدن آب و در دریا نشستن
ابدار نا اے طلع لنا البدر۔
اَلْاِبْسَارُ۔ غوره شدن طلع خرما و کشتی
در دریا باز ایستادن۔
اَلْاِبْشَارُ۔ مژده دادن و شاد شدن
و بیرون آوردن زمین نبات را۔
اَلْاِبْصَارُ۔ دیدن بچشم و بدل قوله تعالی
مبصرة قیل بیّنة واضحة مضیئة و قیل تبصرهم
اے تجعلهم بصراء۔
اَلْاِبْطَارُ۔ بدنه آوردن و مدهوش کردن
و ابطرت فلانا درعه اذا کلفته اکثر من طوقه۔
اَلْاِبْكَارُ۔ بامداد کردن و کسی را بران داشتن
و ابکر الرجل و ردت ابله بکرة و کل من بارد
الی الشیء فقد ابکر الیه بکر ای فی وقت کان منه حدیث
لاتزال امتی بخیر ما بکروا بالصلوة المغرب۔
اَلْاِتْمَارُ۔ بسیار خرما شدن۔
اَلْاِثْمَارُ۔ پار دم برستور بستن۔
اَلْاِثْمَارُ۔ میوه دار گردیدن و بسیار شدن
مال و مسکه برآوردن شیر۔

اَلْاِجْبَارُ۔ بستم بر کار داشتن و النعت
جبار علی غیر قیاس و نسبت کردن مذهب جبر
اَلْاِجْبَارُ۔ جنبنده در سوراخ کردن
و کار بر کسے تنگ و اگرفتن۔
اَلْاِجْزَارُ۔ هنگام بریدن خرما آمدن و اجزره
البعیر جان لای یجزر و اجزرت القوم جزورا
اعطیتهم بعیرا ینحرونه و اجزرتهم جزرة اعطیتهم
شاة یذبحونها و الجزور الابل المجزرة الغنم لاغیر
اَلْاِجْفَارُ۔ زود رفتن و گرد آمدن۔
اَلْاِجْهَارُ۔ آشکارا کردن سخن اجهر بها ای
ترک بها اثرا۔
اَلْاِحْتَارُ۔ گرد محکم کردن و احترت القوم
اذا قدرت علیهم طعامهم۔
اَلْاِحْلَادُ۔ برآماسیدن و جامه را نورد
باز زدن۔
اَلْاِحْسَارُ۔ رنجانیدن شتر۔
اَلْاِحْصَارُ۔ باز داشتن و تنگ شدن سوراخ
پستان شتر و شکم بگرفتن و الماضی من هذا احصروا
احصره المرض او العدو او مانع آخر اذا منعه
من السفر او من حاجة یریدها و منه فان احصرتم
اَلْاِحْضَارُ۔ حاضر کردن و دویدن اسپ
و احضر المهر للاناث و الارباع و القروح اذا

ذهبت رواضعه وطلع غیرها۔
اَلْاِخْبَارُ۔ خبر دادن۔
اَلْاِخْتَارُ۔ بناگذاختن مسکہ۔
اَلْاِخْدَارُ۔ ملازم شدن شیر وجزاو در موضع خویش او حدر القوم اظلم المطر۔
اَلْاِحْسَارُ۔ کاستن۔
اَلْاِخْطَارُ۔ درخطر افگندن و بدل بگردانیدن
اَلْاِخْفَارُ۔ عہد شکستن و گفتہ اند کہ بدرقہ باکسے فرستادن۔
اَلْاِخْمَارُ۔ در دل داشتن و اخمرت الارض کثر حمرہا وہو کل ما وراک واخمر فی کذا ای اطمئنہ ہبتہ لی ولکنی ایاہ۔
اَلْاِدْبَارُ۔ پشت بدادن و پشت ستور ریش شدن و در باد دبور شدن۔
اَلْاِذْخَارُ۔ خوار کردن۔
اَلْاِذْکَارُ۔ بایاد دادن و بسزادن و النعت مذکر
اَلْاِزْهَارُ۔ شکوفہ بیاوردن نبات و روشن کردن چراغ
اَلْاِسْحَارُ۔ در وقت سحر شدن و رفتن در آن وقت
اَسْعَرُهُمْ شِعْرًا۔ لغۃ فی سعرہم انکر ابن السکیت الاسعار وقد جاء فی الحدیث اسعرنا ومعناہ اذکانا
اَلْاِسْفَارُ۔ نماز بروشنی صبح کردن ویعدے بالبار و روشن شدن۔
اَلْاِسْکَارُ۔ مست گردانیدن۔
اَلْاِسْهَارُ۔ بیدار گردانیدن۔
اَلْاِسْبَارُ۔ عطا دادن۔
اَلْاِشْتَارُ۔ پلک چشم واگردانیدن۔
اَلْاِشْعَارُ۔ خون آلود کردن سوے سورت از گوہان شتر کہ بجرم فربستند برای کشتن را ویستعمل ہذا فی الادمی تشبیہا ومنہ الحدیث اشعر امیر المومنین ای اعلم للقتل برازدان کردن کل را در اواگاہ کردن از طریق حج وجامہ اندرونی پوشانیدن و باموی کشتن و باموے کردن واشعرہ فلانا شر اغشیہ بقال اشعرہ الحب مرضا۔
اَلْاِشْهَارُ۔ ماہیان گذشتن و در ماہ شدن و ماہے بجاے مقام کردن۔
اَلْاِصْبَارُ۔ شکیبا گردانیدن و بقہر کشتن و بقہر سوگند دادن۔
اَلْاِصْحَارُ۔ بصحرا بیرون آمدن۔
اَلْاِصْدَارُ۔ باز گردانیدن۔
اَلْاِصْعَارُ۔ خرد گردانیدن و مشک خرد و ختن
اَلْاِصْفَارُ۔ درویش شدن۔
اَصْهَرْتُ بِالْقَوْمِ۔ اذا اتصلت بہم وتحرمت بجوارا و نسب او تزوج ومنہ الحدیث فیصہر الحجر ای یدنیہ ومنہ المصاہرۃ فی النکاح وہی المقاربۃ۔

الاِنْفَارُ۔ الاستفار۔
الاِنْفَارُ۔ رمانیدن و حکم کردن بفلبہ کسی کسے
الاِنْقَارُ۔ باز ایستادن و ہو فی الحدیث۔
الاِنْكَارُ۔ ناشناختن و جحود کردن۔
الاِنْهَارُ۔ روان کردن آب و آنچہ بدان ماند و فراخ کردن و انہر نا من النہار
اَهْتَرَ الرَّجُلُ فَهُوَ هَتِرٌ اذا صار خرفا من الکبر
ومنہ الحدیث الذین اهتروا فی ذکر اللہ ای کبروا فی طاعۃ اللہ و ہلک لداتہم۔
الاِهْجَارُ۔ فحش بیہودہ گفتن و در گرمگاہ آمدن سوے کسے۔
الاِهْدَارُ۔ خون باطل کردن۔
الاِهْذَارُ۔ بسیار گفتن۔
الاِبْوَارُ۔ بیرون آوردن۔
الاِتْرَارُ۔ سخت فراکردن و اترز العزو لحمہ ای ایبسہ۔
الاِجْهَازُ۔ خستہ را بکشتن و یعدی بعلی اجہز علی الجریح خستہ را بکشت۔
الاِحْرَازُ۔ در حرز کردن۔
الاِدْكَارُ۔ گنج و کان یافتن۔
الاِعْجَازُ۔ عاجز یافتن و عاجز کردن و اعجزہ الشی ای فاتہ۔
اَعْمَرَ فِیہِ۔ اذا اغابہ و صغر من شبانہ و اعمر فی الحر

ای فتر فاجترات علیہ و رکبت الطریق۔
الاِفْرَازُ۔ جدا باز کردن سج الغرفی کلامہ ای عمق۔
الاِمْعَازُ۔ خداوند بز بسیار شدن۔
الاِنْجَازُ۔ وعدہ راست کردن انجز القوم ای اصاب الہم۔
اَلنَّحَازُ۔ انشزع عظام المیت ای فنہا الی موضعہا و رکب بعضہا علی بعض۔
الاِنْقَارُ۔ تیر بر ناخن بگردانیدن۔
الاِنْكَارُ۔ رسانیدن آب چاہ۔
الاِبْلَاسُ۔ نوامید شدن و شکستہ و اندوہگین شدن و نومید کردن عن اللیث
الاِتْعَاسُ۔ ہلاک کردن و بر روے افگندن
الاِجْرَاسُ۔ برگ کردن مرغ ببال و برگ کردن پیرایہ و پای برگ کسی بخنودن و اجرس الہادی اذا احد الابل۔
الاِجْلَاسُ۔ بنشاندن۔
الاِحْبَاسُ۔ وقف کردن۔
الاِحْرَاسُ۔ روزگاری بجای کردن
الاِحْلَاسُ۔ پلاس پوشیدن ستودن الخمس و احلست فلانا یمینا اذا مرتہا علیہ
الاِخْرَاسُ۔ کنک کردن انخصل الرجل اذا قال اقبح ما قدر علیہ و سنہ شراب مخصل ای سریع الاسکار

اَلْاِخْلَاسُ - کمیز وشدن موے -
اَلْاِخْمَاسُ - پنج شدن و پنجم آب مدن شتر
اَلْاِخْنَاسُ - باز پس بردن -
اَلْاِدْرَاسُ - درس بر کسی گرفتن و منه قری تدرسون -
اَلْاِرْعَاسُ - لرزانیدن -
اَلْاِرْکَاسُ - قلب الشئی علی راسه و رداوله علی آخره -
اَلْاِرْمَاسُ - در گور کردن -
اَلْاِسْدَاسُ - شش شدن و ششم آب آمدن شتر و اسدس البعیر اذا القی السن بعد الرباعیة وذلک فی السنة الثامنة -
اَلْاِشْمَاسُ - آفتاب شدن روز -
اَلْاِضْرِسَاءُ مَرَّةً کذا اقلقه -
اَلْاِعْبِسَاسُ - اذا صارت ذات عبس -
اَلْاِعْرَاسُ - ولیمه ساختن ولغة قلیلة فی التعریس واعرس باهله اذا بنی بها وکذالک اذا غشیها والاثقل عرس والعامة تقوله بقال لم تعنس السن وجمله لم تغنه الی الکبر
اَلْاِفْرَاسُ - گرگ از رمه کوسپند ربودن وافرس الرجل الاسد حماره اذا ترکه لتفرسه وینحوه -
اَلْاِفْلَاسُ - مفلس شدن علما -
اَقْبَسْتُ الرَّجُلَ علما وقبستُه نارًا فان کان طلبها له او عانه علیها قال اقتبسته نارا فذا قول ابی زید وقال الکسائی اقبسته نارا وعلما سواء قال ویجوز طرح الالف منها
اَلْاِقْرَاسُ - سرد کردن -
اَلْاِقْعَاسُ - تو نگر شدن -
اَلْاِقْمَاسُ - بآب فرو بردن -
اَلْاِکْرَاسُ - سرگین بول باهم آمدن در سرائے وغیر آن -
اَلْاِلْبَاسُ - پوشانیدن -
اَلْاِلْمَاسُ - یاری دادن در جستن -
اَلْاِمْرَاسُ - اعادة الحبل من جانبی البکرة الی مجراه وانشابه بین البکرة وقعوده من الاضداد
اَلْاِنْجَاسُ - پلید کردن -
اَلْاِنْفَاسُ - راغب کردن و نفیس شدن وفی الحدیث ولکنهم انفسهم ای اعجبهم -
اَلْاِهْلَاسُ - پنهان خندیدن و پنهان را گفتن
رُمِیَ یَوْمَ تَبَطِّشُ - معناه نسلط علیهم من یبطش بهم یقال بطش یبطش واخرجته -
اَلْاِجْهَاشُ - گریستن را ساختن -
اَلْاِجْنَاشُ - فرزند حبشی لون زادن -
اَلْاِحْمَاشُ - بخشم آوردن آتش نیک فروختن بهیمه بسیار -
اَلْاِدْهَاشُ - مدهوش کردن -
اَلْاِرْعَاشُ - لرزانیدن -

اَلْاِضْمَارُ۔ تنگدل گردانیدن۔
اَلْاِضْمَارُ۔ دردل داشتن و باریک میان کردن فلان ضمر ای بمعنی
اَلْاِطْهَارُ۔ پاک گردانیدن منہ قراۃ الحسن تطہرہم۔
اَلْاِظْفَارُ۔ ظفر دادن۔
اَلْاِظْهَارُ۔ آشکارا کردن و درگرم جائگاہ شدن و رفتن در آن وقت و مطلع گردانیدن و غالب گردانیدن و اظہرت بفلان اعانت و اظہر القوم اذا کان لہم ظہر ینقلون علیہ۔
اَلْاِعْبَارُ۔ گوسفند ناچیدن و ختنہ ناکردن۔
اَلْاِعْتَارُ۔ دیدہ ور گردانیدن۔
اَلْاِعْذَارُ۔ عذر درست آوردن و مبالغت کردن در ختنہ کردن و عذار بر اسپ کردن و بسیار عذرہ شدن جای خداوند عذار گشتن و معذور داشتن و باعیب بسیار شدن و ہو فی الحدیث و اعذر بہ ای ترک بہ عذرا و ہو اثر الجرح۔
اَلْاِعْسَارُ۔ تنگدست شدن۔
اَلْاِعْشَارُ۔ دہ شدن و دہم و آب آبدن شتر
اَلْاِعْصَارُ۔ بجای زنان رسیدن دختر و نزدیک گشتن ابر بباریدن۔
اَلْاِعْقَارُ۔ بسیار عقار شدن و مدہوش کردن
اَلْاِعْكَارُ۔ تیرہ کردن چیزی و خداوند شتر بسیار شدن و آن از نجاد بودن تا صد۔
اَلْاِعْمَارُ۔ زمین آباد ان یافتن قال بوزید اعمرک اللہ بک منزلک قال و لایقال لعمر الرجل منزلہ بالالف و اعمرتہ دارا و ارضا و ابلا اذا اعطیتہ ایاہا و قلت ہی لک عمری او عمرک فاذا مت رجعت الی۔
اَلْاِغْبَارُ۔ کوشش کردن در طلب چیزے و نیک باریدن باران و گرد برانگیختن۔
اَلْاِغْدَارُ۔ تاریک شدن شب و بازپس گذاشتن چہارپای از گلہ و ہما فی الحدیث
اَلْاِغْزَارُ۔ خداوند شتران بسیار شدن فی الحدیث فاغفرت بطحاؤہا قیل صار علیہا کالغفر من النبات و ہو النزیر و قیل اخرجت مغافیرہا و ہی شئ یشبہ الصمغ و فی الحدیث حتی اغمر بطنہ ای واری التراب جلدۃ بطنہ و منہ غبار الناس لجمعہم حین التبس بعضہم ببعض۔
اَلْاِفْتَارُ۔ آب شیر گرم کردن و فی الحدیث نہی عن کل مسکر و مفتر المفتر الذی یفتر الجسد اذا شرب۔
اَلْاِفْجَارُ۔ کسی بر فجر نہادن۔
اَلْاِفْطَارُ۔ روزہ کشادن۔
اَفْغَرَ النَّجْمُ۔ و ذلک فی الشتاء لان الثریا اذا کبد السماء من نظر الیہ فغر فاہ۔

الافقار۔ ستور بعاریت فرا دادن و درویش کردن و قولہم افقر الصیدای امنک من قفا رفارہ
الافکار۔ اندیشہ کردن۔
الاقبار۔ گور دادن و فرمان دادن بدفن کسی
الاقتار۔ درویش شدن و نفقہ تنگ داشتن و خویشتن را بوی کردن بعود۔
الاقصار۔ باز ایستادن از کارے با توانائی و النعت مقصور و قصار ایضاً و در شبانگاہ شدن و کم کردن نماز و فرزند کوتاہ زادن و اقصرت النجۃ و المعز فہی مقصر سنا حتی تقصر اطراف اسنانہا۔
الاقطار۔ قطر و قطرہ چکیدن و قطر الشیء اے عان کان یقطر
الاقعار۔ ژرف کردن۔
الاقفار۔ خالی شدن سرای و بی نان خورش شدن و افقر الرجل اذا صار الی الفقر۔
الاقمار۔ با ماہتاب گشتن شب و اقمرنا اے طلع علینا القمر و اقمر التمر ضربہ البرد فذہبت حلاوتہ قبل ان ینضج۔
الاقماء۔ مقہور یا فتن و بحال مقہوری گشتن
الاکبار۔ الحیض و فسر بعضہم قولہ تعالی فلما رایتہ اکبرنہ بہذا و الہا فی ہذا القول راجعتان المصدر و الی ہذہ الکلمۃ اشار اہل اللغۃ۔
الاکثار۔ بسیار گفتن و مال بسیار شدن و بسیار گردانیدن و شگوفہ بیاوردن خرما
الاکفار۔ کافر خواندن و التکفیر لفظ الفقہاء و المتکلمین
الاعتبار۔ چیزی خویدن بدانچہ در شکم آبستن باشد و اعجرت الشاۃ اذا حملت فعظم بطنہا فہزلت و الاسم منہ۔
الاعرار۔ بالتحریک۔
الاعذار۔ تباہ کردن مرغ خایہ را۔
الاعشار۔ گیاہ رویانیدن زمین امشبرت الارض اذا خرجت اول نباتہا و العشاء اذا خرجت لہا ورق و العشیر
الاعطار۔ بارانیدن و باریدن۔
الاعمار۔ درویش شدن۔
الاغمار۔ سرخ شدن شیر گوسپند از خوف
الاغمار۔ سخت تلخ شدن۔
الاغمار۔ تاریک شدن شب۔
الاغمار۔ کاوین کردن و باکرہ شدن آب
الافتار۔ دمیدن بینی و خون زدن بینی و آوردن
الافذار۔ بیفگندن۔
الافذار۔ الابلاغ و لا یکون الا فی الخوف و یعدی الی مفعولین۔
الاقتار۔ زندہ کردن۔
الاقفار۔ تازہ روی کردن۔
الاقتار۔ زمان دادن۔
الاقفار۔ بار آوردن درخت اراک۔

کقطع الاوتار من عیب او اصابة عین او غیر ذلک
اَلْاِخْلَاطُ - ادغال قضیب البعیر فی حیار الناقة
ابسط الرجل اذا امتد وانبسط من الضرب
ویقال مالی اراک مسبطاً ای متدلیاً راسک
کالمهموم مسترخی البدن -
اَلْاِسْفَاطُ - بخشم آوردن -
اَلْاِسْعَاطُ - دارو بینی کسی واکردن وتیره
برسینه کسی زدن -
اَلْاِسْقَاطُ - بیفگندن ویقال اسقط فی
کلامه اذا جار بالسقط وهو الخطاء وتکلم بکلام
فاسقط بحرف وما اسقط حرفاً عن یعقوب
اَلْاِشْحَاطُ - دور کردن -
اَلْاِشْرَاطُ - اعداد الابل والغنم للبیع و
اشرط فلان نفسه لامر کذا ای علمها له واعدها
ومنه سمی الشرط لانه علامة -
اَلْاِضْرَاطُ - بضراط آوردن وبزبان
تیز دادن ومنه الحدیث فاضرط به ای استخف به -
اَلْاِغْبَاطُ - پیوسته شدن تب وباران
وپیوسته داشتن پالان بر پشت ستور -
اَلْاِغْلَاطُ - درغلط افگندن -
اَلْاِفْرَاطُ - از حد اندر گذشتن وشتابانیدن
وبر کردن فراموش کردن فرطت المراة اولادها ای قدمتهم
اَلْاِفْلَاطُ - رهانیدن افلطنی الرجل مثل افلتنی
وافلته الامر فاجاره -
اَلْاِقْحَاطُ - قحط رسیدن ومثل اَلْاِکْسَالُ وَالْاِنْسَالُ وَالْاِنْضَاءُ
اَلْاِقْسَاطُ - عدل کردن -
اَلْاِلْغَاطُ - اَللَّغَطُ -
اَلْاِلْحَاظُ - کمان کشیدن وتیر بگذرانیدن
اَلْاِمْرَاطُ الشعر اذا حان لان یمرط -
اَلْاِمْلَاطُ - بچه را بیفگندن شتر پیش ازانکه
موے برآورده باشد
اَلْاِنْبَاطُ - آب بسیدن کاریز کننده -
اَلْاِنْشَاطُ - کشاده گرده وخداوند ستور نشاط
گشتن وانشط الکلاء ای سمن -
اَلْاِهْبَاطُ - فرود آوردن وکاسته کردن بهاء آخریان
اَلْاِحْفَاظُ - بخشم آوردن -
اَلْاِغْلَاظُ - سخن درشت گفتن واغلظت
الثوب ای اشتریته غلیظاً -
اَلْاِنْعَاظُ - اقامت الذکر والشبق ایضاً -
اَلْاِنْکَاذُ - شتابانیدن -
اَلْاِبْدَاعُ - نوآوردن وابدعت الراحلة ای
کلمت وقد ابدع بالرجل ای کلت راحلته -
اَلْاِبْضَاعُ - آخریان فادادن وشتافادن
سائل را درجواب والبضعی المار ای اروانی
وابضعت المراة اذا زوجها وهو فی الحدیث
اَلْاِبْلَاعُ - بگلو فروبرانیدن -

اَلْاِتْبَاعُ - از پس رسیدن و در رسانیدن ومنه الاتباع فی الکلام مثل حسن وبسن وواپس کردن و حوالت کردن چیزرا باکسی والماضی من ہذا اُفْعِل -

اَلْاِتْرَاعُ - پر کردن -

اَلْاِتْسَاعُ - نه شدن ونهم و آب آمدن شتر

اَلْاِتْلَاعُ - بیفراشتن گردن -

اَلْاِجْدَاعُ - در زندان کردن و اجدعت الصبی اسارت غدارہ -

اَلْاِجْذَاعُ - در زندان کردن و دوساله شدن گوسپند و گاو و آہو و اسپ و اشتر و پنج ساله شدن شتر -

اَلْاِجْزَاعُ - برجزع داشتن -

اَلْاِجْمَاعُ - عزم کردن بر کاری یقال اجمعت الامر و علی الامر و اتفاق کردن و جملہ بستان شتر بستن و اجمع الامر ای جعلہ جمیعًا بعد ما کان متفرقًا و تفرقہ انہ جعل یدیرہ فیقول مرۃ افعل کذا و مرۃ کذا فلما عزم علی امر محکم اجمعہ ای جعلہ جمیعًا و من ہذا و ما کنت لدیہم اذ اجمعوا امرہم ہذا معنی اجماع الامر ثم صار بمعنی العزم حتی وصل بعلی فقیل اجمعت علی الامر ای عزمت علیہ و الاصل اجمعت الامر

اَلْاِخْلَاعُ - پنہان کردن و منہ المخدع

اَلْاِخْضَاعُ وَالْاِخْنَاعُ - فروتن گردانیدن

اَلْاِدْقَاعُ - بخاک باد و سیدن -

اَلْاِدْلَاعُ - زبان از دہن بیرون کردن

اَلْاِدْمَاعُ - ریزانیدن اشک -

اَلْاِدْرَاعُ - بسیار گفتن و افراط کردن در ان و بابچہ شدن گاو دشتی و فی الحدیث ادرع ذراعیہ ای اخرجہما -

اَلْاِرْبَاعُ - در بہار شدن و در بہار چرانیدن و چہار شدن و تب چہارم آمدن تقول منہ اربعت علیہ الحمّٰی و اربع الرجل و چہارم بآب آمدن شتر و دندان بآغاز ستور بیفتادن و در جوانی فرزند آمدن و چہار ساله شدن گوسپند و پنج ساله شدن گاو و ہر چہ سم دارد و ہفت ساله شدن خداوند سپل و اربعوا ای اقاموا فی المربع عن الارتیاد و النجعۃ یعنی لم یرتادوا و لم ینتجعوا و قیل کلاہما واحد

اَلْاِرْتَاعُ - چرانیدن وارتع الغیث ای انبت ما ترتع فیہ الابل -

اَلْاِرْجَاعُ - فربہ شدن شتر پس از نزاری و حدیث کردن باز گردانیدن در لغت تنزیل و ارجع الرجل اذا ہوی بیدہ الی خلفہ لیتناول شیئًا

اَلْاِرْصَاعُ - ناپیدا کردن سنان در مطعون

اَلْاِرْضَاعُ - شیر دادن -

اَلْاِعْرَاشُ - برخفتہ شدن انگور۔
اَلْاِعْطَاشُ - تشنہ گردانیدن و خداوند چہارپای تشنہ شدن۔
اَلْاِغْبَاشُ - الغبش۔
اَلْاِغْطَاشُ - تاریک شدن شب و تاریک کردن
اَلْاِفْحَاشُ - فحش گفتن۔
اَلْاِفْرَاشُ - باز ایستادن و گستر انیدن وبرہ در قفل کردن۔
اَلْاِقْرَاشُ - عیب کردن قرشہ اقراشا ای سعی۔
اَلْاِكْمَاشُ - جمع پستان شتر بمستن و بعد یک بالبا
اَلْاِلْحَاشُ - سوزانیدن۔
اَلْاِنْفَاشُ - بچر اگذاشتن گوسپند و شتر بشب بے شبان۔
اَلْاِبْرَاصُ - بیس کردن۔
اَلْاِتْرَاصُ - محکم کردن والفت متر مص و ترصیص
اَلْاِخْرَاصُ - ویزہ کردن۔
اَلْاِدْعَاصُ - گشتن گرما۔
اَلْاِرْخَاصُ - ارزان کردن۔
اَلْاِرْقَاصُ - برجہانیدن و برپویہ داشتن اشتر
اَلْاِرْهَاصُ - لنگانیدن ستور وفی الحدیث وان ذنبہ لم یکن عن ارہاص ای عن ارصاد واضرار ولکنہ کان عارضا واصلہ من الرہص وہو تاسیس البنیان۔

اَلْاِشْخَاصُ - کسیل کردن غیبت کردن وتیر از زہ بر نشانہ بگذاشتن وقولہم خن علی سفر قد اشخصنا ای حان شخوصنا۔
اَلْاِعْفَاصُ - عفاص ساختن شیشہ را۔
اَفْرِهْنِیْ اَلْفَرْحَصَۃَ - اے امکنتنی۔
اَلْاِقْعَاصُ - برجای بگشتن۔
اَلْاِقْلَاصُ - اندکی از کوہان پدید آمدن وفربہ شدن شتر در تابستان۔
اَلْاِمْلَاصُ - بچہ بیفگندن زن یعدی بالبا
اَلْاِنْشَاصُ - از جای برانگیختن۔
اَلْاِنْغَاصُ - بول انداختن گوسپند وبسیار خندیدن۔
اَبْرَضَتِ الْاَرْضُ - اذا تعاون بارضہا وکثر
اَلْاِبْغَاضُ - دشمن داشتن۔
اَلْاِجْرَاضُ - خیو در گلو گیر انیدن۔
اَلْاِجْمَاضُ - بچہ بیفگندن اشتر و شتابانیدن واجمضنی فلان اذا غلبک علی الشیء۔
اَلْاِجْبَاضُ - حق کسے باطل کردن و آب جاہ برسانیدن و تیر در پیش تیر اندازان افتیدن۔
اَلْاِحْرَاضُ - فرزند بد زادن و احرضہ الحب ای افسد۔
اَلْاِحْمَاضُ - بسیار شورہ شدن و چرانیدن در شورہ
اَلْاِدْحَاضُ - باطل کردن حجت و بخیز انیدن

الاِنْباطُ - فرو خوابانیدن گوسپند وگاؤ واسپ وسگ ومنه الحدیث فدعا بانار یُرَبِّضُ الرطب اے یرد بیهم حتی ینا موا ویمتد اعلی الارض ومن رمی یربض بالیاء فهو من ارض الوادی ای استنقع فیه الماء۔

الاِرْفاضُ - فرو گذاشتن شتر بے شبان اذا کضت الفرس اذا عظم ولدها فی بطنها وحرک

الاِزْماضُ - سوزانیدن یگرم بآمردم را ومنه قیل ارمضه۔

الاِعْراضُ - روی بگردانیدن وپدید آمدن ومکن گردانیدن چیزے وفسر حدیث عمر فاکان معرضا بالمعانی التثنیه وبچه پهن زادن ومنصی کردن گوسپند واعرض فلان اذا ذهب طولا وعرضا وفی الحدیث لقد اعرض المسئلة ای جئت بها عریضة اے واسعة الاِعْراضُ بدان حد رسیدن مال که زکوة در وی فریضه گردد وعطا دادن۔

الاِقْباضُ - شمشیر وکارد راست کردن۔

الاِقْراضُ - وام دادن۔

الاِمْحاضُ - شراب یثره دادن ودوستی ویثره کردن وکل شے اخلصته فقد امحضته۔

الاِمْخاضُ - ہنگام فازدن شیر آمدن۔

الاِمْراضُ - بیمار کردن وامرض الرجل اذا وقع فی ارضه الماشیة واذا قارب الاصابة فی الرای

الاِنْباضُ - بانگ آوردن زه کمان۔

الاِنْغاضُ - مینبانیدن سر۔

الاِنْفاضُ - بے مال وبے زاد گشتن وانفضت الابل نتجت۔

الاِنْقاضُ - گران کردن وبجاست آوردن وبانگ کردن ماکیان وعقاب وشیر بچه پیشه هجام وانقض بالبهم ای صوت وانقاض العلک تصویته وهو مکروه فی الحدیث فانقض به درید یریدانه نقر لسانه فی فیه کمایزجر الحمار والشاة فعلها استعمالا لاله۔

الاِنْهاضُ - برانگیختن۔

الاِنْبِطاطُ - آبستن شدن ناقه ای شرکت مع ولدها

الاِنْهِباطُ - فرو آمدن ای شبه المرض اذا لم یکد یفارق

الاِهْباطُ - باطل کردن عمل وان یذهب مالزکیة فلا یعود کما کان۔

الاِهْلاطُ - جهد کردن در سوگند۔

الاِهْراطُ - دوال خریطه درهم افگندن واخرطت الناقة اذا خرج لبنها متقدا

الاِبْلاطُ - درویش شدن والماضی لَبِطَ وأَبْلَطَ ایضا والحاح کردن در سوال۔

الاِبْلاطُ - دوا ناشدن بیماری ای شبه المرض اذا لم یکد یفارق

اَلْاِزْرَاعُ - اَرْضًا اذا جعلتها له مزرعة -
اَلْاِزْمَاعُ - دویدن خرگوش و دل برکاری
نهادن ویعدی بعلی عند الخلیل وعند الکسائی
هذا متعدی والفراء اخذ بالقولین -
اَلْاِسْبَاعُ - فروگذاشتن و هفت شدن
و هفتم تاب آمدن شتر و فرزند فرا دایه دادن
و هفت ماهه زادن واسبع الرعیان اذا وقع
السَّبُعُ فی ماشیتهم واسبعته اطعمته السبع -
اَلْاِسْرَاعُ - شتابانیدن یقال اسرع
فی السیر وهو فی الاصل متعد وخداوندستور
زود دروشدن -
اَلْاِسْمَاعُ - شنوانیدن و دشنام دادن و گوشه کردن دلو
اَلْاِشْبَاعُ - سیر کردن -
اَلْاِشْرَاعُ - درفراشارع کردن و نیزه
برکسے راست کردن -
اَلْاِشْسَاعُ - دور کردن و نعلین را شسع کردن
اَلْاِشْکَاعُ - الاغضاب ویقال الاملال والانجاح
اَلْاِشْمَاعُ - روشن کردن چراغ -
اَصْقَعَتِ الْاَرْضُ - بمعنی صعقت -
اَلْاِضْبَاعُ - بکشن آمدن شتران -
اَلْاِضْجَاعُ - کسی را پهلو بزمین نهادن
اَلْاِضْرَاعُ - فروتن گردانیدن و نزدل
لبن الشاة قبل النتاج -

اَلْاِضْلَاعُ - بچسپانیدن -
اَلْاِطْلَاعُ - دید و رشدن و دیده ور گردانیدن
و شگوفه خرما بیامدن و قے کردن قری قال
وهل انتم طلعون و سناه مقبلون -
اَلْاِطْمَاعُ - لطمع بیفگندن -
اَلْاِفْرَاعُ - نصیب فروشدن و بالا برشدن
وهذا من الفارابی و بکسے فرود آمدن و فرع گشتن
و هو اول لذیحة الناقة کانوا یذبحونه لالهتهم
یتبرکون به ویقال لمبما افرعت بای بتدارت به
اَلْاِفْزَاعُ - ترسانیدن و بیم کسی بردن
اَلْاِفْظَاعُ - سخت و شنیع شدن کار و قطع
یافتن آن و افظع الرجل ای نزل به امر عظیم قدعه
بمعنی وهو الکف -
اَلْاِقْذَاعُ - فحش گفتن -
اَلْاِقْرَاعُ - گشن فرادادن و منه الحدیث
کان یقرع غنمه ای نیزی التیس علیها و قرعه
افگندن و بهین مال کسی دادن و باطل کردن
و اقرعه کفقته -
اَلْاِقْشَاعُ - واشدن میغ و پراگنده شدن قوم
اَلْاِقْطَاعُ - انقطاع دادن و باران و حجة و خاتم
مرغ منقطع شدن و دستوری دادن در بریدن و
اقطع البعیر اذا حفر وکذلک اقطع الرجل اذا لم یرد
النساء ولم ینتشر ذکره -

اَلْاِقْلَاعُ۔ واز ایستادن۔

اَلْاِقْمَاعُ۔ الاذلال والقهر۔

اَلْاِقْنَاعُ۔ خرسند کردن وسر برداشتن ومنه مقنعی رو سهم وگردن باز دیدن شتر سوی حوض تا آب خورد واقنع یدیه فی الصلوة اذا رفعهما فی القنوت مستقبلا ببطونهما وجهه لیدعو واقنعت الاناء اذا املته لتصب ما فیه او استقبلت به جرعة الماء لتشتی واقنعت الابل والغنم اذا املتها للمرتع واقنع الرجل اذا ضرب بالاناء بهمته۔

اَلْاِكْرَاعُ۔ فرود آمدن قوم بوادی الکراع۔

اَلْاِلْمَاعُ۔ ربودن ویعدی بالباء والمعة شدن زمین یا سپید گندم گون شدن والمع الفرس والاتان والظبی فی اللبوة اذا اشرق للحمل واسودت حلمتها

اَلْاِمْتَاعُ۔ برخوردار دادن برخورداری گرفتن بی نیاز شدن ویعدی بعن۔

اَلْاِمْرَاعُ۔ بسیار گیاه شدن وادی بسیار گیاه یافتن زمین وروغن بسیار بر سر کردن۔

اَلْاِمْصَاعُ۔ خداوند شتران بی شیر شدن

اَنْزَعَ الْقَوْمُ۔ اذا نزعت ابلهم الی اوطانها۔

اَلْاِنْشَاعُ۔ النشوع۔

اَلْاِنْصَاعُ الرَّجُلُ۔ ای اظهر ما فی نفسه وقصد للقتال وانصع اقشع۔

اَلْاِنْقَاعُ۔ در آغشتن وشتر کشتن از بهر مهمانی سفر وسیراب کردن۔

اَلْاِهْجَاعُ۔ بخوابانیدن۔

اَلْاِهْرَاعُ۔ بشتافتن والماضی اهرع وقوله تعالی یهرعون الیه ای یستحثون الیه کانه یحث بعضهم بعضا واهرع الرجل اذا ارعد من غضب او حمی او فزع۔

اَلْاِهْطَاعُ۔ بشتافتن وفرو ریختن واهطع اذا مد عنقه وصوب راسه۔

اَلْاِبْلَاغُ۔ رسانیدن۔

اَلْاِرْبَاغُ۔ فراگذاشتن شتر تا هر وقت که خواهد آب خورد۔

اَلْاِزْرَاغُ۔ حمل انگیختن وارزغت فیه اذا استضعفته وعلیته

اَلْاِسْبَاغُ۔ تمام کردن ورجل مسبغ علیه درع سابغة۔

اَلْاِفْرَاغُ۔ ریختن وحلقة مفرغة محمة الجوانب

اَلْاِفْشَاغُ۔ بتازیانه زدن۔

اَلْاِمْرَاغُ۔ فرو دویدن آب هین وبیهوده گفتن ولغة فی الامراخ۔

اَلْاِنْسَاغُ۔ فا تولیدن ورستن رفت پس از برش۔

الاهباغ - بخوابانیدن -
الاهتحاف - تحفه دادن -
اترفه - امی نعمه واترفته النعمة ای اطغته -
الاهتلاف - هلاک کردن وهلاک یافتن -
الاهجاف - بیرون ویعدی بالباء وکار بر کسی تنگ فراگرفتن واجحف به ای ضربه واجحف اسے جار بالجحف -
الاهراف - شتر را نزار کردن وارهف الرجل اسے نام وصلح
الاهشاف - بدترین را آوردن خرما واهشفت النخلة ای صار تمرها هشفا -
الاهصاف - نیک دیدن واستوار کردن ونیک تافتن رسن -
الاهلاف - سوگند دادن -
الاهراف - در خریف شدن ودر خریف زادن گوسپند وجز آن -
الاهساف - خسیف یافتن چاه را وفی الحدیث خسفت الم وشلت اسے انبطت وغیرہ ای قتیلا وشلا
الاهضاف التخصیف
اخطاف الحشا اخطاوه ورمی الرمیة فاخطفها اسے اخطاها -
الاهلاف - وعده خلاف کردن خلاف یافتن آن وبدل باز دادن مال وفرزند واز چیزی بگذاران عوض خواهند آب بر کشیدن

وبوی دهن بگردیدن ودست بشمشیر زدن از بهر کشیدن وفی الحدیث اخلف السیف یوم بدر قال ثم اخلف یده اذا اراد سیفه فاخلف یده الی الکنایة وفی حدیث آخر فاخلفنی عمر ای دنی الی خلفه واخلف النبات ای خرج الخلفة واخلفت النجوم اذا امحلت فلم یکن فیها مطر -
الاهدناف - نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن وادنفه المرض ای اثقله وادنف بنفسه تعدی ولا تعدی فی الباب یدل علی مشارفة ذهاب الشیء
الاهجاف - خبرهای دروغ گفتن والتهجیب یدل علی الاضطراب -
الاهخاف - الامراخ -
الاهدفاف - از پی فراشدن از پی کسے درشستن ودر نشاندن اردفت النجوم اذا ولت
الاهساف - بانبدر راندن شتر -
الاهعاف - شتابانیدن پر کردن مشک وغون از بینی بیاوردن -
الاهناف - گوشش فروگذاشتن شتر از ماندگی وهو فی الحدیث -
الاهضاف - تنگ کردن تنگ -
الاهزحاف - ماندن ودر رفتن -
الاهزداف - بشتافتن ودر رفتن وبر شتافتن در شتن

اَلْاِزْعَافُ۔ برجای بگذشتن۔
اَلْاِزْلَافُ۔ نزدیک گردانیدن و جمع کردن وفسرہما قولہ تعالی وازلفنا ثم الاخرین الاان الحمل علی المعنی الاول احسن ازہفت لہ حدیثًا ای آتیتہ بالکذب وازہفتا لدابۃ صرعتہ۔
اَلْاِسْجَافُ۔ بردہ فرو گذاشتن و تاریک شدن شب
اَلْاِسْدَافُ تاریک شدن شب و قناع فرو گذاشتن زن والباب یدل علی ارسال الشیء خطارہ وفی لغۃ ہوازن اسدف الفجر اے اضاء واسدفوا ای اسرعوا من السراج ولیس بشیء لمخالفتہا القیاس۔
اَلْاِسْوَافُ۔ گزاف کاری کردن۔
اَلْاِسْعَافُ۔ روا کردن حاجت ویعدی الی المفعول الثانی بالباء ونزدیک شدن سرای
اَلْاِسْلَافُ۔ پیش فرستادن و سلام دادن
اَلْاِسْنَافُ۔ در پیش شدن اسپ و محکم کردن بر بند شتر فاذا سمعت فی الشعر مسنفۃ بکسر النون فہو اسناف الخیل وبالفتح من اسناف الناقۃ وربما قالوا اسنفوا امرہم ای احکموہ وہو استعارۃ من ہذا۔
اَلْاِشْرَافُ۔ مطلع شدن و یعدی بعلی وازبالا بزیر نگریستن و بلند شدن۔
اَلْاِصْمَامُ۔ جمع کردن صحیفہای بسیار در چیزے

اَلْاِصْلَافُ۔ بچہ پاییدن و دشمن گردانیدن
اَلْاِضْعَافُ۔ ضعیف کردن و افزون کردن والمفعول من ہذا مضعوف عن ابی عمرو ابی زید وخداوند ستور ضعیف شد ن واضعف القوم اے ضوعف لہم من قولہ تعالی فاولئک ہم المضعفون وان یقتضی ان یقال اضعف القوم۔
اَلْاِطْرَافُ۔ طرفہ دادن و علم کردن بر کنارہ جامہ و بسیار رسیدن گندمہ شدن زمین۔
اَلْاِظْرَافُ۔ ظریف زادن۔
اَلْاِظْلَافُ الاثر۔ مثل ظلفہ۔
اَلْاِعْجَافُ۔ لاغر کردن۔
اَلْاِعْرَافُ۔ دراز شدن فشار اسپ۔
اَلْاِعْصَافُ۔ ہلاک شدن و باد سخت وزیدن و در لغت بنی اسد وینک شتافتن اسپ و شتر و با برگ شدن کشت۔
اَلْاِعْلَافُ۔ بار بیاوردن طلح۔
اَلْاِغْدَافُ۔ قفاع بر روی گذاشتن و صیاد دام بر صید و ہذا فی الحدیث واغذف اللیل ارخی سدولہ ای ستورہ۔
اَلْاِغْضَافُ۔ سخت تاریک شدن شب وفی الحدیث وہی مغضفۃ ای قاربۃ۔
اَلْاِدْرَاكُ وَلَمَّا تُدْرَكْ۔ وقیل المدلیۃ من الشجر۔

الاغلاف در غلاف کردن چیزرا غلاف ساختن
الاقواف - بدنژاد شدن واقرف الای اناه -
الاقطاف - بواکردن انگور و خداوند ستو سنرگام شدن
الاکناف - یاری دادن -
الالحاف - الحاح کردن -
الالطاف - نیکوئی کردن والطف الرجل البعیر اذا ادخل قضیبه فی الخیار وکذلک اذا لم یهتد لموضع الضراب -
الانحاف - نزار کردن -
الانزاف - برسانیدن اشک و آب چاه -
الانشاف - کف شیر خواستن -
الانصاف - انصاف کسی را خواستن بدادن وداد کردن وروز به نیمه رسیدن -
الانطاف - کسی را متهم کردن -
الانقاف - استخوان کسی را دادن تا مغز از وی بیفگند وقولهم انقف وادیا ای اکثر بیضه فیه یعنی الجراد -
الانکاف - پاک گردانیدن از ننگ وعار وفی الحدیث انکاف الله من کل سوء یعنی تنزیه عن الاولاد والاندادا
الهدف علی الشیء - ای اشرف واهدف الیه ای لجاء واهدف لک الشیء ای انتصب -
الاهراف - غلو کردن در مدح عن الفارابی افرط فی المدح
الاهناف - الاجهاش وقیل ضحک فیه

نتور کضحک المستهزی -
الابراق - تهدید کردن وبابرق شدن آسمان ورسیدن برق قوم را ودنبال برداشتن شتر والبتنی نمودن وبی برآلبتنی وبرآراستن زن وابرق الرجل اذا لمع بسیفه وفی الحدیث ابرقوا ای ضحوا بالبرقاء وهی الشاة التی فی خلال صوفها الابیض طاقات سود
الانباق - باقله گشتن شتر پیش اززه -
الابلاق - فاکشادن در -
الاحلاق - گرد چیزی در آمدن ویعدی بالباء
الاحراق - سوزانیدن ومنه الحدیث شرب الماء المحرق ای المغلی بالنار -
الاحماق - احمق زادن والمراة محمق ومحمقة واحمق یافتن -
الاحناق - بخشم آوردن وباریک کوهان وباریک میان شدن -
الاخراق - مدهوش گشتن -
الاخفاق - تهی دست ماندن غازی از غنیمت وصیاد از صید وخداوند حاجت از مراد وبال زدن مرغ تا پر دوروی در نشیب نهادن ستاره واخفق الرجل شبه ابلغ
الاخلاق - کهنه شدن جامه وکهنه کردن وکهنه پوشانیدن ونسوکردن -

اَلْاِدْخَاقُ - دور کردن -
اَلْاِدْمَاقُ - الادخال بغیر اذن -
اَلْاِدْهَاقُ - پر کردن و نیک ریختن
اَلْاِذْرَاقُ - بادبوست شدن زمین و
بمعنی الذرق -
اَلْاِذْلَاقُ - جنبانیدن ومنه اذلقت
الضب ای صببت فی حجرہ الماء لیخرج وفی
الحدیث اذا لقیا السموم ای اذا بهما وتحقق
اصابتها السموم بذلقها ای بحدها وذلق
کل شئ حده -
اَلْاِرْشَاقُ - تیز نگریستن ومنه ارشقت
الظبیۃ ای مدت عنقها للنظر -
اَلْاِرْفَاقُ - نفع کردن وچربی کردن
وهما متعدیان -
اَلْاِرْنَاقُ - تیره کردن آب -
اَلْاِرْهَاقُ - دررسانیدن ومنه فخشینا
ان یرهقهما وتاخیر کردن نماز تا نزدیک گردد
نماز دیگر ودشواری داشتن -
اَلْاِزْعَاقُ - بترسانیدن والنعت منه عوق
عن الاصمعی -
اَلْاِزْلَاقُ - بخیزانیدن وستردن موے
وبچه بیفگندن شتر -
اَلْاِزْهَاقُ - نیست کردن وتیر از زبر نشانه
بردن ودیر کردن انا -
اَلْاِسْحَاقُ - دور کردن وکهنه شدن جامه
ونرم شدن سیل شتر وپستان بشکم باز دوسیدن
از بے شیری -
اَلْاِشْفَاقُ - در فراکردن -
اَلْاِشْرَاقُ - روشن در روشنی روز شدن
اَلْاِشْفَاقُ - ترسیدن ومن یعدی بمن وعلی ابن درید
وابن فارس شفقت واشفقت بمعنی واحد انکره
اهل اللغۃ ومهربانی نمودن ویعدی بعلی واصلها واحد
اَلْاِشْنَاقُ - سر مشک بستن واشنق البعیر
لغۃ فی شنقه واشنق البعیر بنفسه اذا رفع راسه
یعدی ولا یتعدی -
اَلْاِصْدَاقُ - کابین نام بردن -
اَلْاِصْعَاقُ - بمیرانیدن وبیهوش کردن
واصعقته السماء ای القت علیهم صاعقة -
اَلْاِصْفَاقُ - اتفاق کردن ومنه الحدیث
فاصفقت ویروی فانصفقت لای اجتمعت
ودر روزی یکبار گوسپند دوشیدن ودر
فاکردن واصفقت یده بکذا ای صفقه وواقفه
اَلْاِصْلَاقُ - بانگ کردن -
اَلْاِطْبَاقُ - اتفاق کردن ویعدی بعلی
وطبق برافگندن -
اَلْاِطْرَاقُ - بعاریت دادن فحل کشن را

وخاموش بودن وچشم درمشل فگندن واز
پے یکدیگر فراشدن شتر واطرقت المجان
بالجلد والغصب البست وهو فی الحدیث
اَلْاِطْلَاقُ۔ رہا کردن از بند وروان کردن
کسی راچیزی دوشبہ راہ کردن میان شتر
وآب واطلق القوم اذا طلقت ابلهم واطلق
یده بالخیر اے بسطها والترکیب یدل علی
التخلیة والارسال۔
اَلْاِعْتَاقُ۔ آزاد کردن وبنشتابانیدن
واعتقت المال اے اصلحته فصلح۔
اَلْاِعْلَاقُ۔ پدید آمدن بار از خر۔
اَلْاِغْرَاقُ۔ نژادی شدن ویستعمل
فی اللوم والکرم جمیعا والماضی اعرق ونژادی
کردن ویعدی بفی وبعراق شدن وبیخ آوردن
وشراب بآب اندک آمیختن۔
اَلْاِعْلَاقُ۔ چیزیرا علاقہ کردن واز روے
فروگذاشتن کام کودک برگرفتن یقال
اعلقت علیه وبهما فی الحدیث وانشاب
الاظفار فی الشیٔ ویقال للرجل علقت
وافلقت ای جئت بعلق فعلق وهما الدابتہ
ویقال للصاید اعلقت فادرک اے
علق الصید فی حبالتک۔
اَلْاِعْمَاقُ۔ ژرف کردن۔
اَلْاِعْنَاقُ۔ فراخ رفتن وقلادہ درگردن
سگ کردن۔
اَلْاِغْرَاقُ۔ غرقہ کردن وکمان پردرکشیدن
اَلْاِغْسَاقُ۔ نماز شام نیک تاخیر کردن۔
اَلْاِغْلَاقُ۔ دربستن ومنه الحدیث لتغلق
ای لتوجبه وفی حدیث آخر الاطلاق فی
اغلاق معناه الاکراه وقیل الایغلق لتطلقات
فی دفعة واحدة حتی لایبقی منهاشیٔ ولکن
یطلق طلاق السنة وفی حدیث آخر اغلق
ظهره واغلق البعیر صاحبه اذا انثقل حملا حتی
یدبر شبله الذنوب التی انفلت ظهره بذلک
اَفْتَقَ الْقَوْمُ اذا افتقر عنهم المطر
قرن الشمس اذا اصاب فتقا فی ا
فیدامنه ومنه الحدیث حتی تفتق من المصدقین
ای خرج من مضیق الوادی الی المتسع وقد
افتقنا اذا صادفنا فتقا وهو الموضع الذی
لم یطره قد مطر ماحوله۔
اَلْاِفْرَاقُ۔ ازبیماری بہ شدن۔
اَلْاِفْلَاقُ۔ کار عجیب وشگفت آوردن افلق الشاعر
اَلْاِفْهَاقُ۔ پرکردن۔
اَلْاِقْلَاقُ۔ بے آرام کردن۔
اَلْاِلْتَاقُ۔ ترکردن واشتقاقه من اللثق۔
اَلْاِلْحَاقُ۔ درسیدن ودررسانیدن

وفی دعاء القنوت ان عذابک بالکفار ملحق ای لاحق وبالفتح صواب۔

اَلْاِلْذَاقُ وَالْاِلْسَاقُ وَالْاِلْصَاقُ چیزے بادو سیدن۔

اَلْاِعْنَاقُ۔ برکت ببردن ولغۃ ردیۃ فی المحق وبرکت بشدن عن الفارابی والاِعْنَاقُ ان یہلک الشئی کمحاق الھلال۔

اَلْاِمْرَاقُ۔ خوردی بسیار کردن وامرق الجلد ای حان لہ ان ینتف۔

اَلْاِمْلَاقُ۔ پناہ کردن عن شمر وہو الفصیح ودرویش شدن وفی الحدیث املقی من مالک قال اللیث الاملاق کثرۃ الانفاق۔

اَلْاِنْبَالُ۔ سست تیز گردانیدن ابن ذاضرط خفیا

اَلْاِنْزَاقُ۔ برجہانیدن۔

اَلْاِنْشَاقُ۔ دار وبنی کسی را کردن۔

اَلْاِنْطَاقُ۔ بسخن آوردن۔

اَلْاِنْفَاقُ۔ نفقہ کردن وروان شدن بازار ودرویش شدن۔

اَلْاِھْزَاقُ۔ بسیار خندیدن۔

اَلْاِبْرَاكُ۔ فرو خوابانیدن شتر وہذہ لغۃ قلیلۃ والاکثر الاناخۃ یقال انخہ فاستناخ۔

اَلْاِحْنَاكُ۔ استوار خرد گردانیدن۔

اَلْاِدْرَاكُ۔ دریافتن ومنہ قولہم حساس درک لغۃ اوازدواج وفعال من افعل یفعل نادر وفارسیدن میوہ وکودک ودیدن وربما قالوا ادرک الدقیق بمعنی فنی۔

اَلْاِرْتَاكُ۔ بویانیدن شتر۔

اَلْاِرْمَاكُ۔ ایستانیدن۔

اَلْاِزْحَاكُ۔ الازحاف۔

اَلْاِسْلَاكُ۔ السلک۔

اَلْاِشْرَاكُ۔ انباز آوردن باخدای تعالے ویعدی الی المفعول الثانی بالباء وانباز کردن کسی را در چیزی وشراک کردن نعلین را۔

اَلْاِضْحَاكُ۔ خندانیدن۔

اَلْاِفْرَاكُ۔ فراکیدن آمدن گندم۔

اَلْاِمْسَاكُ۔ چنگ درزدن ویعدی بالباء وبالیستادن ونگاہداشتن وفی الحدیث لایمسکن الناس علی بشئ یعنی ما خصّ النبی علیہ السلام دون الامۃ من الاشیاء احلّہا لہ وخطرہا علی غیرہ من عدد النساء والموہوبۃ وفرض علیہ اشیاء خففہا عن غیرہ۔

اَلْاِمْلَاكُ۔ زن دادن ونیک سرشتن رد وبادشاہ کردن۔

اَلْاِہْلَاكُ وَالْاِھْلَاكُ۔ ہلاک کردن۔

اَلْاِہْمَالُ۔ پسند کردن۔

اَلْاِہْمَالُ۔ بخیلی کردن وبخیل یافتن۔

الاِبدَالُ - بدل کردن -
الاِبسَالُ - خذلان گذاشتن و گرو کردن و حرام کردن
الاِبطَالُ - باطل کردن و ابطال الرجل ذا جاء بالکذب و دعی باطلا ومنه المبطل نقیض المحق -
الاِبقَالُ - باگیاه شدن زمین و ابقل الرمث وذلک اذا ادبی وظهرت خضرة ورقه والنعت منهما باقل وقد جاء مبقل فی الشعر وهو اعاشنی بعدک واد مبقل -
الاِبهَالُ - بی پستان بند بگذاشتن شتر را وکسے را باخواست او بگذاشتن -
الاِتبَالُ - تباه کردن و سستی دل را و نیست کردن روزگار چیزی را -
الاِثفَالُ - ناخوش بوے کردن -
اَثعَلَ القَومَ علینا اذا خالفوا -
الاِثقَالُ - گران کردن و گران شدن آبستن
الاِثکَالُ - بے فرزند گردانیدن مادر -
اَثمَلتُ الشَّیءَ - ای ابقیته -
الاِجبَالُ - بپرس سپیدن در کندن و اجبل القوم ای صاروا الی الجبل -
الاِجزَالُ - نشاد کردن -
الاِجزَالُ - تمام کردن عطا -
الاِجعَالُ - کسی را جعلی کردن و بگشن آمدن مرد ماده و دیگ را بر کوه از دیگران فرو گرفتن
الاِجفَالُ - دویدن شتر مرغ و باد بردن خاک را و اجفلت الریح ای اسرعت و اجفل القوم ای هربوا مسرعین -
الاِجمَالُ - جمله کردن -
الاِجتَالُ - خورش بد کردن کودک را
اَجحَلَت البَعِیرَ - اذا اطلقت قیده من یده الیسری وشددته فی الیمنی -
الاِحصَالُ - باغوره شدن خرمای تمر -
الاِحقَالُ - بر بیاوردن کشت -
الاِحمَالُ - یاری دادن در بار نهادن واحملت الناقة فهی محمل اذا نزل لبنها من غیر حبل وکذلک المرأة -
الاِحبَالُ - اشتر فراکسی دادن تا پشم و شیر بر گیرد و اسپ تا غزو نکند -
الاِخجَالُ - تشویر دادن و بسیار نبات شدن
الاِخضَالُ - تر کردن -
الاِخطَالُ - فحش گفتن -
الاِخمَالُ - بے نام کردن -
الاِدخَالُ والمُدخَلُ - در آوردن
الاِدغَالُ - بسیار درخت شدن زمین واالادغال فی الامر نحو الفدر والفساد -
الاِدقَالُ - باخرمای بد شدن درخت -
الاِذبَالُ - پژمرانیدن -

الاِ ذْهَالُ - مشغول بکردن -
الاِ رْجَالُ - پیادہ کردن و فروگذاشتن
اشتر بچہ را با مادر -
الاِ رْحَالُ - فربہ شدن شتر پس از نزاری
و راحلہ دادن و ہی الناقۃ التی تصلح لان ترحل
و ہو اوندر احلۃ بسیار شدن -
الاِ رْذَالُ - فرومایہ کردن -
الاِ رْسَالُ - فرستادن و ارسل القوم
اذا کان لہم رسل من مواشیہم وہو اللبن
الاِ رْعَالُ - تیزہ سخت زدن و زود زدن -
الاِ رْغَالُ - شیر دادن و باسر موشدن زمین
الاِ رْفَالُ - الرفل -
الاِ رْقَالُ - بوئیدن شتر -
الاِ رْمَالُ حصیر بافتن و بیوہ شدن زن
و بے زاد ماندن قوم -
الاِ زْعَالُ - فانشاط آوردن -
الاِ زْغَالُ - شیر دادن و انداختن شتر بول
را و طعنہ خون را و چینہ دادن مرغ بچہ را بمنقار
الاِ سْبَالُ - فروگذاشتن ازار و مانند آن
و باریدن اشک و باران و خوشہ کشت بیرون آمدن
الاِ سْجَالُ - پر کردن حوض و اسجلت الکلام
ارسلتہ و المسجل المبذول المباح الذی
لا یمنع من احد وہو فی الحدیث -

الاِ سْمَالُ - کہنہ شدن جامہ و صلاح افگندن
میان قومے -
الاِ سْہَالُ - شکم براندن و رو و بزمین نہم رسیدن
الاِ شْبَالُ - مہربانی کردن و بابچہ شدن
شتر و اشبلت المرأۃ بعد ابطاء صبرت علی
اولادہا فلم تتزوج -
الاِ شْعَالُ - آتش افروختن و پراگندہ شدن
غارت و جزان و قطران بسیار بر شتر اندودن
و پیاپے آب از مشک فرو ریختن
الاِ شْغَالُ - لغۃ ردیئۃ فی الشغل -
الاِ شْکَالُ - پوشیدہ شدن و پوشیدگی
بیرون و ہذا من باب الاسلاب والایجاب والشکل
النحل اے طاب طبہ و ادرک -
الاِ شْمَالُ - در باد شمال شدن -
الاِ ضْمَالُ - پختہ شدن خرما -
الاِ طْفَالُ - بابچہ خرد شدن -
الاِ عْبَالُ - بیفتادن برگ و برآمدن آن
و چنان شدن برگ ارطی کہ بدان بوست پیراند
الاِ عْجَالُ - شتابانیدن و بابچہ شدن گاو
الاِ عْضَالُ - سخت و بستہ شدن کار و اعضلنی
فلان اے اعیانی امرہ -
الاِ عْطَالُ - فروگذاشتن -
الاِ عْقَالُ - خردمند و دریابندہ سخن کردن

واعقل القوم ای عقل بهم۔
اَلطِّلُّ۔ ای لجار وقلص عند انصاف النهار
اَلْاِعْمَالُ۔ بر کار داشتن و کار بستن۔
اَلْاِغْزَالُ۔ بابره شدن آهو و گردانیدن دوک
اَلْاِغْفَالُ۔ غافل کردن و افتادن بی نشان کردن
واغفلت الشیء اذا ترکته علی ذکر منک
اَلْاِفْحَالُ۔ فحل دادن و پے کردن اشتر بشمشیر
وفی الحدیث فافسلا علیه یعنی ارذلا۔
اَلْاِفْضَالُ۔ فضل کردن و افزون آوردن
اَلْاِقْبَالُ۔ پائندانی کردن و چشم در پیش
گردانیدن و قبال کردن نعلین را و روے
فراکسے کردن تفعال قبل علیه بوجه روے چیزی کردن
اَلْاِقْبَالُ وَالْمُقْبَلُ۔ روی فرا کردن
ہو ضد الادبار۔
اَلْاِقْتَالُ۔ فراکشتن دادن۔
اَلْاِقْحَالُ۔ خشک کردن۔
اَقْعَلَ الْکَرَهُ۔ اذا انشق نوزه وتناثر
اَلْاِقْفَالُ۔ قفل کردن و خشک کردن
وباز گردانیدن لشکر کہ بجائی فرستادہ باشی
اَقْمَلَ الرِّمْثُ اذا تفطر لیخرج ورقه۔
اَقْهَلَ الرَّجُلُ۔ اذا تکلف مالا یعنیه
ودنس نفسه۔
اَلْاِکْسَالُ۔ انزال ناافتادن در جماع۔

اَلْاِکْفَالُ۔ بپائندانی فرا دادن قوله تعالی
اکفلنیها ای ضمها الی واجعلنی کافلها وقیل
اجعلها کفلی ای نصیبی واکفل النصیب۔
اَلْاِکْمَالُ۔ تمام کردن۔
اَلْاِمْثَالُ۔ مثله کردن و امثل السلطان
فلانا اذا اقتله قودا۔
اَلْاِمْحَالُ۔ باشکنجه گردانیدن کار دست را
اَلْاِمْحَالُ۔ قحط و خشکی سال رسیدن و النعت
ماحل ومحل۔
اَلْاِمْصَالُ۔ مال تباه کردن و کودک بیفگندن
زن در انحال کہ مضغه باشد وجملہ شیر بد و شیدن
اَلْاِمْغَالُ۔ فی الغنم وغیرها ان تنتج فی السنة
مرتین وامغل القوم اذا مغلت ابلهم وهو دار
اَلْاِمْهَالُ۔ زمان دادن۔
اَلْاِنْبَالُ۔ تیر فراکسی دادن۔
اَلْاِنْحَالُ۔ نزار کردن۔
اَلْاِنْزَالُ۔ فرو فرستادن و آب زمرد بعد اشدن
والانزال والمنزل فرود آوردن۔
اَلْاِنْسَالُ۔ پشم و موی بیفگندن حیوان
وبیفتادن آن وانسلت الابل اذا حان لها
ان ینسل وبرها۔
اَلْاِنْصَالُ۔ سنان از نیزه و پیکان از تیر
وشمشیر از دسته بیرون کردن۔

اَلْاِنْعَالُ - نعل بستن ستور را و موزه را
وان یکون البیاض فی مؤخرہ الرسغ حمایلی الحلوا
علی الاشعر لایعدوہ ولا یستدیر -
اَلْاِنْقَالُ - موزه نیکو بکردن -
اَلْاِنْمَالُ - نمامی کردن -
اَلْاِنْفَعَالُ - شربت اول دادن و سیراب کردن
وَاَنْهَلَ الرَّجُلُ - اذا نهلت ابله -
اَلْاِهْبَالُ - الاشکال و اهبله اللحم اذا کثر علیه
ورکب بعضه بعضا -
اَهْزَلَ الْقَوْمُ - اذا اصابت مواشیهم سنة فهزلت
اَلْاِهْمَالُ - فروگذاشتن -
اَلْاِبْرَامُ - سخت تافتن والنعت مبرم و ابریم
وبستوه آوردن -
اَلْاِبْشَامُ - بناگوار دآوردن -
اَلْاِبْلَامُ - ورم گرفتن لب و فرج شتر از جفتی شتر
اَلْاِبْهَامُ - پوشیده بگذاشتن و بسته کردن
وبسیار بهمی شدن بین النحویون یسمون
هذا واشباهها المبهمة -
اَلْاِتْخَامُ - ناگوار دآوردن طعام و اصل التاء واو
اَلْاِتْهَامُ - بتهامه شدن و آوردن تهمت
ومتهم داشتن -
اَلْاِتْجَامُ - پیوسته شدن باران -
اَثْرَمَهُ اللّٰهُ - ای جعله اثرم -

اَلْاِنْجَاحُ - واپس شدن از کاری -
اَلْاِجْذَامُ - شتافتن در رفتن و فایستادن از چیزی
اَلْاِجْرَامُ - جرم کردن و اجرمته ذنبا اذا کسبته
ایاه ومنه قوله ولا یجرمنکم بضم الیاء -
اَلْاِجْشَامُ - التجشم -
اَلْاِجْحَامُ - وا ایستادن -
اَلْاِحْرَامُ - درحرم شدن و در ماه حرام شدن
وحرم گرفتن و باز داشتن چیزی را از کسی و قمار
ببردن وحرام کردن و اَحْرَمَ الرجل اذا دخل
فی حرمة لا تنتهک وفی الحدیث یحرم فی الغضب
ای یحلف -
اَلْاِخْشَامُ - بخشم آوردن -
اَلْاِحْكَامُ - استوار کردن و حکمه بر اسپ کردن
اَدْرَمَتِ الْاِبِلُ - الاخداع اذا ذهبت
رواضعها وطلع غیرها -
اَدْغَمْتُ الْفَرَسَ اللِّجَامَ - ای خلته فی فیه
ومن هذا ادغام الحرف فی الحرف وادغمهم الحرای غشیهم
اَلْاِرْثَامُ - من الشریمة چیزی بانگشت کسی
بستن تا انچه ویرا گفته باشی یاد دارد -
اَلْاِرْخَامُ - بریفه نشستن مرغ ماکیان و
النعت مرخم ومرخمة -
اَلْاِرْدَامُ - پیوسته شدن تپ و میغ
اَلْاِرْذَامُ - از سر بیرون شدن ازدم علی الخمسین ای زاد

اَلْاِزْدَامُ۔ بانگ کردن اشتر چنانکہ دہن باز نکند
وبانگ کردن رعد۔
اَلْاِزْشَامُ۔ پدید آمدن برق۔
اَلْاِزْغَامُ۔ سیلان من انف الشاۃ ارغم
انفہ ای الصقہ بالرغام وہو التراب ومنہ الحدیث
وارغمیہ ای اجعلیہ وارمی بہ فی التراب۔
اَرْهَمَتِ السَّحَابَةُ بالرہام۔
اَلْاِزْدَامُ۔ بریدن بول بر کسی ومنہ الحدیث
لاتزدموا ابنی۔
اَلْاِزْعَامُ۔ طمع افگندن۔
اَلْاِزْقَامُ۔ فرو برانیدن چیزے بگلو۔
اَلْاِزْكَامُ۔ باز کام گردانیدن والفعل منہ
ازکمہ اللہ فہو مزکوم۔
اَلْاِسْجَامُ۔ الانجام۔
اَلْاِسْقَامُ۔ بیمار کردن۔
اَلْاِسْلَامُ۔ مسلمان شدن وخذلان گذاشتن
وسلم آوردن وتسلیم بغی وچیزی فراکسی سپردن
وگران نہادن۔
اَلْاِسْنَامُ۔ بلند شدن وبلند گردانیدن
اَلْاِسْهَامُ قرعہ افگندن۔
اَلْاِشْجَامُ۔ خداوند پیہ بسیار شدن۔
اَلْاِشْخَامُ۔ بوی شیر وبوی کشت بگردیدن
اَلْاِصْرَامُ۔ درویش شدن وبیرون آمدن بار خرما

اَلْاِضْرَامُ۔ برافروختن آتش۔
اَلْاِطْرَامُ۔ سبز شدن دندان۔
اَلْاِطْعَامُ۔ طعام دادن واطعمت النخلۃ اذا
ادرک ثمرہا۔
اَلْاِظْلَامُ۔ تاریک شدن شب وتاریکی شدن
اَلْاِعْتَامُ۔ در وقت نماز خفتن رفتن
وکارے دیگر کردن۔
اَلْاِعْجَامُ۔ عجم زدن کتاب را واعجام الکلام
خلاف اعرابہ وباب معجم ای مقفل۔
اَلْاِعْدَامُ۔ نیست کردن ودرویش شدن
ونایاد چیزے کردن۔
اَلْاِعْسَامُ۔ طمع کسی بوی رسانیدن۔
اَلْاِعْصَامُ۔ چنگ زدن وملازم گرفتن
ویعدی بالباء واعصمت فلانا می ہیأت لہ
فی الرحال والسرج مالیعتصم بہ لئلا یسقط و
اعصمت القربۃ جعلت لہا عصاما۔
اَلْاِعْظَامُ۔ بزرگ گردانیدن وبزرگ داشتن
اَلْاِعْقَامُ۔ نازائندہ شدن۔
اَلْاِعْكَامُ۔ یاری دادن بربار بستن۔
اَلْاِعْلَامُ۔ نشان کردن وبیاگاہانیدن
وجامہ باعلم کردن۔
اَلْاِغْرَامُ۔ تاوان زدہ کردن واغرم بہ
ای اولع واغرم بہا ای عذب بحبہا۔

الاِفحام۔ درماندن وکسی را ساعر نایافتن و در اول شب نا رفتن۔
الاِفخام۔ التفخیم۔
الاِفلام۔ سیر رنگ کردن قدام برستن
الاِفرام۔ پر کردن آوندبلغت ہذیل۔
الاِفصام۔ وا ایستادن باران تب۔
الاِفعام۔ پر کردن خنور را و منہ الحدیث لا فعمت ای ملات وروی بالعین قبل الصواب فنعمت یقال فغمتنی الرائحۃ اذا سدت خیاشیمک وملاتہ طیبا وقال الازہری الروایۃ بالعین۔
الاِفھام۔ دریا بانیدن۔
الاِقحام۔ درآوردن چیزی در چیزے بعنف ومنہ الحدیث اقحم یا ابن سیف اللہ واقحم اہل البادیۃ اذا اجدبوا فدخلوا بلاد الریف ومنہ الحدیث اقحمت السنۃ نابغۃ بنی جعدۃ۔
الاِقدام۔ دربیش کردن و دربیش شدن و بیشی کردن بر کارے و دلیری کردن۔
الاِقرام۔ پر وردن شتر برای کشتی را۔
الاِقسام او المقسم۔ سوگند خوردن۔
الاِقضام۔ جو دادن ستور را۔
الاِقعام۔ کشتن مار و دزد کسی والماضی من ہذا افعل۔
الاِقھام۔ بازستدن میغ و آرزو کردن طعام
الاِکتام۔ پر کردن مشک۔
الاِکرام والمکرمۃ۔ گرامی کردن اکرم الرجل ابنہ ولادکرام۔
الاِکھام۔ گندہ شدن بصر
الاِلجام۔ لگام بر کردن۔
والاِلحام۔ پودبر یافتن وخداوند گوشت بسیار شدن وبادانہ شدن کشت والحمتک عرض فلان اذا امکنتہ منہ لیشتمہ والحمتہ بسیفی والحمت الحرب فالتحمت ورجل ملحم ای مطعم الصید مرزوق منہ والملحم الملصق بالقوم والمقتول ویقال ادرکتہ فی الحدیث حتی الحمہ القتال یقال الحم الرجل واستلحم اذا نشب فی الحرب فلم یجد مخلصا وفی حدیث آخر والحم عند الثالثۃ ای وقف عندہا فلم یزدہ علیہا والترکیب یدل علی تداخل کاللحم الذی ہو متداخل بعضہ فی بعض
الاِلدام۔ دائم شدن تب الدم بہ واولع۔
الاِلزام۔ لازم کردن۔
الاِلقام۔ فرو برانیدن القم اصبعہ مرارۃ وفمہ حجرا۔
الاِلھام۔ در دل افگندن۔
الاِنجام۔ باز ایستادن باران وسرما وباز شدن میغ۔
الاِندام۔ پشیمان گردانیدن کسی را

الانعام۔ نعمت دادن ویعدی بالام وبالباء دجنوب کردن وانعم ای زاد وانعم الرجل ای صار الی النعیم ودخل فیہ وبکلیہما فسر قولہ علیہ السلام وانعما وانعم اللہ صاحبک من النعوۃ

الاھرام۔ سخت پیر گردن۔

اھضمت الابل والغنم۔ الاجداع والاسداس جمیعا مثل ادرمت۔

الابطان۔ تنگ براشتر بستن وابطنت الرجل اذا جعلتہ من خواصک والبطنۃ السیف کشحی۔

الاتقان۔ کارے محکم کردن۔

الاتخان۔ بسیار گشتن وسست کردن جراحت کسی را۔

الاثفان۔ درشت کردن کار دست را۔

الاثمان۔ ہشت شدن وہشت باب آمدن ستر وبہا کردن آخریان وہذا یعدی بنفسہ وبالباء وباللام۔

الاجبان۔ بدل یافتن۔

الاجتان۔ بدغذا شدن فی الحدیث واجتمنا مہا ای بدا ورقہ والثمام من استجار الجبال۔

الاحزان۔ لند وگمن کردن وہذہ لغۃ تمیم قالہ الیزیدی ولایکاد یقال یحزنہ وانما یقال یحزنہ قال اللہ تعالی فلا یحزنک قولہم بضم الیاء وہذا شاذ

الاحسان۔ نیکوئی کردن ویعدی بالباء وبالی ودر الستین

الاحصان۔ زن کردن فی الماضی احصن بفتح الہمزۃ والنعت محصن بفتح الصاد ونہفتہ شدن زن ونہفتگی کردن شوہر ویراو الاحصان یقع معان کلہا یرجع الی معنی واحد وہو ان یحمی الشیء ویمنع منہا الحریۃ کقولہ تعالی والذین یرمون المحصنات ان ینکح المحصنات وفعلیہن نصف ما علی المحصنات والعناف کقولہ تعالی والتی احصنت فرجہا ومحصنات غیر مسافحات ومحصنین غیر مسافحین وفسرہذا بنا کحین ایضا والاسلام کقولہ تعالی فاذا احصن فان اتین بفاحشۃ فاذا قری بفتح الہمزۃ فمعناہ اسلمن وبالضم معناہ تزوجن والتزویج کقولہ تعالی والمحصنات من النساء یعنی ذوات الازواج یعنی تحصن بے زوجہا فیصیر الزوج بہا محصنا فالحرۃ تحصن نفسہا وتحصن بے ولیست کاملۃ والعفۃ مانعۃ من الزنا والعفیفۃ تمنع نفسہا والاسلام مانع من الفواحش وذوات الازواج ایضا لان الزوج احصنہا ومنع منہا احصنت بالرجل اذا زریت بہ۔

الاحجان۔ پیوستہ باران باریدن ومقام کردن بجائے۔

الادران۔ شوخ گن گردانیدن۔

الاذعان۔ ان یسرع العبد من موالیہ

الیوم والیومین من غیران یغیب عن المصر
وآباق العبد ایضا۔
اَلْاِدْهَانُ۔ پیوستہ کاری کردن۔
اَلْاِدْهَانُ۔ مداہنت کردن وغش کردن
اَلْاِذْعَانُ۔ گردن نہادن۔
اَلْاِرْجَانُ۔ گوسپند از بہر پوردن
باز گرفتن۔
اَلْاِرْدَانُ۔ التردین واشتقاقہ من
الردن وپیوستہ شدن تپ۔
اَلْاِرْسَانُ۔ الرسن۔
اَلْاِرْصَانُ۔ محکم واستوار کردن۔
اَلْاِرْغَانُ۔ الاصغار الی القول وقبولہ۔
اَلْاِرْقَانُ۔ خضاب کردن بہنا۔
اَلْاِرْهَانُ۔ گرو کردن واباہ الاصمعی ویعدیٰ
الی المفعولین ودائم داشتن وسلف دادن چیزی
اَلْاِزْكَانُ۔ بیاگاہانیدن۔
اَلْاِزْمَانُ۔ انکار کردن ودیرینہ شدن
اَلْاِسْخَانُ۔ بگریانیدن یقال اسخن اللہ
عینہ وگرم کردن آب والنعت من ہذا سخین وسخین
اَلْاِسْكَانُ۔ درجامی فرود آوردن۔
اَلْاِسْمَانُ۔ فربہ کردن واسمن الرجل ملک
شیئاً سمینا واعطاہ غیرہ۔
اَلْاِشْجَانُ۔ اندوہگین کردن۔
اَلْاِشْحَانُ۔ الاجہاش۔
اَشْدَنَتِ الظَّبْيَةُ۔ اذا قوی ولدہا
والنعت مشدن وولدہا شادن۔
اَلْاِسْطَانُ۔ دور کردن۔
اَلْاِشْقَانُ۔ الشقن۔
اَلْاِضْبَانُ۔ زیر کش گرفتن من الضبن
اَلْاِظْعَانُ۔ روان گردانیدن۔
اَلْاِعْطَانُ۔ فروخوابانیدن شتر بر کنارہ
آب واعطن القوم اذا عطنت ابلہم۔
اَلْاِعْلَانُ۔ آشکارا کردن۔
اَلْاِغْمَانُ۔ بعمان رفتن وشدن۔
اَلْاِغْضَانُ۔ پیوستہ باریدن۔
اَلْاِفْتَانُ۔ بفتنہ افگندن وانکرہ الاصمعی
اَلْاِقْرَانُ۔ طاقت چیزی داشتن وسمرہ
ای صرت لہ قرنا مطیقا وپختہ شدن بشور
وبسیار خون شدن در دل واقرن رمحہ
ای رفعہ لئلا یصیب من امامہ۔
اَلْاِكْمَانُ۔ درکمین نشاندن وفی الحدیث
فانہما یکمنان قیل الکمنۃ ورم فی الاجفان
وقیل قرح فی المؤق قیل بیض وحمرۃ وقد
کمنت عینہ تکمن کمنۃ ومن دی یکمہان فمعناہ
یعمیان من کمہ یکمہ۔
اَلْاِلْبَانُ۔ بسیار شیر شدن وشیر در آمدن پستان

اَلْاِلْحَانُ - دریا بانیدن چیزے -
اَلْهَنْتُ الرَّجُلَ - اذا اهديت له شيئا
عند قدومه من سفره -
اَلْاِمْعَانُ - رفتن آب و رانیدن آن
وحق کسے بردن وامعن الفرس اذا تباعد في عدوه
اَلْاِمْكَانُ - دست دادن ویعدی الی
المفعول الثاني بمن وتمکن گشتن الا زهري امکنني الامر
يمكنني فهو ممكن لا يقال امكنه بمعنى استطاعه يقال
لا يمكنه الصعود الى الجبل الكسائي امكنت الفتية
جمعت بيضها في بطنها فهي ممكنون وقال ابو زيد
فهي ممكن كذلك الجارية -
اَلْاِهْنَانُ - ضعیف گردانیدن -
اَلْاِنْتَانُ - گنده شدن هر چیزے -
اَلْاِرْفَاهُ - باب آوردن اشتر هر گاه که خواهد
وكثرة الدهن والترجل كل يوم وقد نهى عنه
اَلْاِشْبَاهُ - باچیزے مانیدن -
اَلْاِسْتَاهُ - کلان سرین شدن وفي الحديث
مستا جعل المستة الفخم الاليتين كانه يقال استه
فهو مسته -
اَلْاِعْضَاهُ - چریدن شتر واعضهت اي
عبت بالبهتان -
اَفْرَهَتِ النَّاقَةُ - فهي مفرهة ومفرهة اذا كانت
تنتج الفره -

اَلْاِفْقَاهُ - دریا وانیدن -
اَفْكَهَتِ النَّاقَةُ - اذا حدث في لبنها
خثورة عند اكل الربيع قبل ان تضع فهي مفكهة -
اَلْاِكْرَاهُ - بستم بر کارے داشتن -
اَلْاِنْبَاهُ - بیدار کردن وفراموش کردن
اَلْاِنْفَاهُ - ماندہ گردانیدن -
اَلْاِنْقَاهُ - از بیماری یه شدن وانقلی
سمعك اي ارعنيه -

من المضاعف

اَلْاِحْبَابُ - دوست داشتن والمفعول
محبوب وقد جاء محب شاذ والمرأة محبة ومحب
ايضا وفروختن اشتر وبادانه شدن کشت
والاحباب في الابل كالحران في الخيل -
اَلْاِخْبَابُ - بویانیدن -
اَلْاِدْبَابُ - نرم راندن -
اَلْاِزْبَابُ - مقیم شدن ودائم شدن مطر
والازباب الدنو من الشيء واربت الناقة
اذا لزمت الفحل واجتبته -
اَلْاِزْبَابُ - نزدیک آمدن آفتاب بفرو شدن
اَلْاِشْبَابُ - برپا انیدن وبرسکیزانیدن
وخداوند فرزند اخوان کشتن بزاد برآمدن گاو
اَلْاِضْبَابُ - نمناک شدن وکینه در دل
گرفتن وبسیار سوسمار شدن جاے وفرو دوامیدن

خون وسخن گفتن قوم بیکبار و خاموش شدن
الاعباب گاه گاه آمدن و آنکه یک روز
تب آید و یک روز نیاید۔
الاکباب۔ بر روی افتیدن و اقبال
کردن بسکارے وفی الحدیث فاکبوا وہم
علی الطریق ہکذا الروایۃ والصواب کبوا
ای الزموہا الطریق۔
الالباب مقیم شدن و بامغز شدن کشت
وبر بند بستن ستور والنعت من ہذا ملبب
عن ابن السکیت وغیرہ وقال ابن کیسان ہو
غلط وقیاسہ ملبب۔
الاہباب۔ بیدار کردن۔
الابتات۔ بریدن کار وحکم۔
الاختات۔ شرم داشتن واخت اللہ
حظہ لغۃ فی اخس وہو من المبدل۔
الارتات۔ گرفتہ سخن گردانیدن۔
الاشتات۔ پراگندہ کردن آنا نا بکیش
مالیث ای ما یحصی عددہ۔
الابثاث۔ راز خویش با دیگرے آشکارا کردن
الارثاث۔ کہنہ شدن جامہ۔
الاغثاث۔ تباہ شدن سخن و گوشت
نزار خریدن و نزار شدن و ہدر شدن
وسخن بد گفتن وفی الحدیث لا تغث طعامنا

ای لا تفسدہ۔
الالثاث مقیم شدن و دائم شدن باران
الاحجاج۔ کج فرستادن۔
الازجاج۔ زج کردن نیزہ۔
الاضجاج۔ بانگ کردن و بہانگ آوردن
الانجاج الوقید۔ اشتد وثارت الغبار۔
الافجاج۔ نتافتن و شگفتہ شدن خرامی
الاعجاج۔ درہم شدن وانج الفرس
اذا بدا ربالجری قبل ان یضطرم۔
الاعجاج۔ گران آواز گشتن از بانگ کردن
الاجحاج۔ آبستن شدن زن و اصل للسباع
الاصحاح۔ خداوند چہار پای درست
گشتن وہو فی الحدیث۔
الالحاح۔ الحاح کردن در خواستن و دائم شدن
والح الجمل اذا حزن کحذاۃ الفاقۃ۔
الافحاح۔ کہنہ شدن جامہ۔
الاتخاخ۔ ترش شدن خمیر۔
الافخاخ۔ فربہ شدن وہو فی الحدیث وامخ
العظم جری فیہ المخ۔
الابداد۔ پراگندہ کردن دست وچشم
سوی چیزے بازیدن۔
الاجداد کوشش کردن وقولہم اجد بہا امرا
ای اجد امرہ بہا نصب الامر علی التمییز کقولک

قرت به عیناً ای قرت عینی به و نوکردن
وبریدن آمدن بارخرما و بهامون شدن
زمین و هامون رسیدن و خداوند بخت گردانیدن
الاِمْدَادُ۔ شیر نگریستن و تیز کردن و سوگ داشتن زن۔
الاِرْتِدَادُ۔ پرشدن پستان از شیر پیش از زادن
اردت الشاة اذا اضرعت۔
الاِسْدَادُ۔ صواب گفتن۔
الاِشْدَادُ۔ خداوند ستور سخت شدن
الاِصْدَادُ۔ بگردانیدن و زرد آب گشتن والصید
الاِضْدَادُ۔ خشم گرفتن۔
الاِعْدَادُ۔ ساختن۔
الاِغْدَادُ۔ پدید آمدن در زیر
در اشتر و خشم گرفتن۔
الاِلْدَادُ۔ کسی را دانسته بدی فرو گذاشتن
الاِمْدَادُ۔ مدد کردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و مداد در دوات کردن و هو در شدن
وامدت الابل و هو ان تترک لها علی الماء شیئاً
من الدقیق ونحوه فسقیتها والاسم المدید
وامدت الرجل اذا اعطیته مدة بقلم۔
الاِرْدَاذُ۔ اندک باریدن۔
الاِشْذَاذُ۔ تنها کردن۔
الاِغْذَاذُ۔ زود رفتن۔
الاِفْذَاذُ۔ یگانه زادن گوسپند یقال
شاة مغذ و لایقال ناقة مغذ لانها لاتلد الا واحدا

الاِبْرَادُ۔ غلبه کردن یعدی بعلی و سوگند
راست کردن و فراپذیرفتن حج و در بیابان نشستن
الاِتْرَادُ۔ بیفگندن و اثره القضاء ای العبده
الاِجْرَادُ۔ زبان شتر بچه بشگافتن تا شیر نتواند
خورد و نیزه در مطعون بگذاشتن و اجردته
رسنه اذا ترکته یصنع ما شاء و اجررته الدین اخرته به
والترکیب یدل علی مد الشیء و سجبه۔
الاِحْرَادُ۔ تشنه گشتن اشتر و مردم و گرم
شدن روز۔
الاِخْرَادُ۔ بیفگندن۔
الاِدْرَادُ۔ پیوسته گردانیدن عطا و بیرون
آوردن باد باران را از ابر و منه قولهم بین
عینیه عرق یدره الغضب و قیل معناه یحرکه
و فرو هشتن شیر۔
الاِزْرَارُ۔ بند نه کردن پیراهن۔
الاِسْرَارُ۔ آشکارا کردن و پنهان کردن
والوجهان جمیعاً یفسران فی قوله تعالی و اسروا
الندامة وکذلک فی قول امرئ القیس لو یسرون
مقتلی والاصح یرویه بالشین و یفسر بظهرون
واسر الیه حدیثاً ای افضی و اسررت الیه المودة بالمودة
الاِشْرَارُ۔ نسبت کردن باشر و بعضهم
ینکره و آشکارا کردن۔

وفی الحدیث لاتلطط فی الزکوۃ ای لاتمنعہا۔
الاشظاظ۔ چوب در گوشۂ جوال کردن
والانعاظ۔ ایضاً۔
الالظاظ۔ ملازم گرفتن و دائم شدن بلازمان
والالحاح۔ ایضاً و فی الخبر الظوا بیاذ الجلال
والاکرام ای الازموا۔
اشعت الشمس۔ نشرت شعاعہا واشع
النزع اخرج شعاعہ ای سفاہ اقع القوم
اذا نبطوا الماء القعاع وہو المرالغلیظ۔
الالعاع۔ بدل گردانیدن۔
الالعاع۔ رویانیدن نعاع ہو نبت ناعم
فی اول مایبدوا۔
الاحفاف۔ روغن در سر ناکردن و اسب
را برہنہ دیدن داشتن۔
الاخفاف۔ سبکبار گشتن و منہ الحدیث لایحوز بہا
الا المخف وخداوند ستور سبک گشتن و
فی الحدیث لایخفنی یقال اخفنی الشیٔ اذا
اغضبک حتی حملک علی خفۃ الطیس۔
الارفاف۔ طعام دادن۔
الارفاف۔ بہ بوئیدن داشتن ولغۃ
فی الزفاف۔
الاسفاف۔ نزدیک گشتن چیزے
بزمین و چیزے یافتن از برگ خرما و تیز تکریستن

واز چیزے کارہای زدن فراشدن و چیزے
نرم بسجای براکندن والماضی من ہذا
اسف وبر بکیندن ومنہ الحدیث فکانما
تسنہم الملا ے تسفی فی وجوہہم المسلۃ
وہی التربۃ الحمات۔
الاشفاف۔ فضل نہادن۔
الاطفاف۔ پر کردن پیمانہ و فریفتن
وخذ ما طف لک واطف لک ای خذ ما
ارتفع لک وامکن۔
الاعفاف۔ عفیف گردانیدن۔
الاقفاف۔ منقطع شدن بیضۂ ماکیان
عند الاصمعی وگرد کردن و آنرا نشکم عند الکسائی
الالفاف۔ سر در زیر بال بردن مرغ۔
الابقاق۔ بسیار لفتن و بسیار فرزند شدن
الاحقاق۔ برحق بداشتن و بحقیقت
بدانستن و واجب بکردن و نزدیک کسے
شدن و فربہ شدن اشتر واحقت حذر
الرجل اذا فعلت ماکان یحذرہ۔
احقت البکرۃ۔ ای اتسع خرقہا۔
الازقاق۔ باریک کردن و اندکدادن
الارزقاق۔ تنگ کردن و بندہ کردن
وبندہ گرفتن۔
الاعقاق۔ آبستن شدن ستور و لغت

عقوق ولا یقال عق الا فی لغۃ ردیۃ و
باد خال شدن خر مابن و رز و اعق فلان
اذا جار بالعقوق و اعقہ اللہ ای لمرہ۔
اَلْاِحْکَاکُ۔ بر خارش داشتن۔
اَرْکَتِ السَّمَاءُ۔ جارت بالمطر الرکۃ ہو الضعیف
و ارکت الارض علی مالم یسم فاعلہ۔
اَعْکَتِ النَّاقَۃُ۔ اذا تبذلت لفحلہا غیر لوحہا سمنا
اَلْاِبْلَالُ۔ بہ شدن از بیماری و ابل الرجل
اذا امتنع و غلب۔
اَلْاِثْلَالُ۔ فرمودن بہ نیکی کردن خرابی
و اثل الرجل اذا کثرت عندہ الثلۃ و ہی الصوف
اَلْاِجْلَالُ۔ بزرگ داشتن و شتر ے کہ
یکشکم زادہ بود دادن و بسیار دادن و فی
الحدیث اجلوا اللہ روی بالجیم و الحاء و معناہما
اسلوا و قیل ایضا معناہ اذا روی بالجیم
قولوا یا ذا الجلال و الاکرام و فی حدیث آخر
ان لی فرسا اجلہا کل یوم فرقای اعطیہا
ایاہ علفا و ہم یضعون الاجلال موضع الاعطاء
اَلْاِحْلَالُ۔ فرود آوردن و حلال کردن
و در ما نحن فیہا حلال شدن از حرم و از میثاق
و عہد بیرون آمدن و مستوجب عقوبت شدن
و شیر در پستان آمدن بزہ و فی الحدیث
اَحِلَّ بمن احل بک ای من ترک الاحرام و احل
بک فقاتلک فاحلل انت ایضا بہ فقاتلہ و ان
کنت محرما۔
اَلْاِخْلَالُ۔ محتاج شدن یقال اخل
بالرجل و محتاج کردن و دست بداشتن جائی کام
خویش در حرب و در شیرین گیاہ چرانیدن شتر
و اخلت النخلۃ اذا سارت الحمل۔
اَلْاِذْلَالُ۔ نازکردن و یعدی بعلی استولا
شدن بکسی و یعدی بالباء و فلان یدل علی
اقرانہ فی الحرب کالبازی یدل علی صیدہ
اَلْاِذْلَالُ۔ خوار کردن و خداوندیاران
خوار شدن۔
اَلْاِزْلَالُ۔ بلغزانیدن و برکنارہ داشتن
و احسان کردن و چیزی از حق کسی بوے
دادن و الثانی و الثالث یعدیان بالی۔
اَلْاِسْلَالُ۔ کاہش گیرانیدن اعلہ
فہو مسلول و دزدیدن و رشوت دادن۔
اَلْاِشْلَالُ۔ اشتل کردن۔
اَلْاِصْلَالُ۔ گندہ شدن گوشت۔
اَلْاِضْلَالُ۔ ضائع و ہلاک بی راہ گردانیدن
و بے راہ یافتن و منہ الحدیث
ان النبی علیہ السلام اتی قومہ فاضلہم ای
وجدہم ضالا و مردہ را دفن کردن۔
اَلْاِطْلَالُ۔ مشرف شدن بر چیزی و باطل کردن حق

اَلْاِظْلَالُ - سایہ افگندن یقال اظلتنی الشجرۃ وغیرہا وسایہ دار شدن واظلک فلان اذا دنا منک کانہ القی علیک ظلہ ثم قیل اظلک امر وشہر ای دنوا منک -

اَلْاِعْلَالُ - بیمار کردن وعلل خوردن شتران از سیر اول -

اَلْاِغْلَالُ - تشنہ داشتن وخیانت کردن وبخیانت منسوب کردن وفسر وما کان لنبی ان یغل بما وغلہ دادن زمین وغلہ قوم فراسیدن وغلہ آوردن بنزدیک قوم واغل فی الاہاب اذا سلخ وترک فی الاہاب من اللحم شیئاً واغل لوادی انبت الغلان وہو نبت واغل بصرہ اذا شد دالنظر -

اَلْاِقْلَالُ - بزمین رسیدن کہ آنجا باران نرسیدہ باشد وبشدن مال مرد -

اَلْاِقْلَالُ - اندک کردن ودرویش شدن واقل الجرۃ اطاق حملہا -

اَلْاِکْلَالُ - ماندہ کردن ستور وخداوند ستور ماندہ شدن وبگماریدن واصبحت مکلالا ای ذا قرابات وہم علی کلای عیال -

اَلْاِمْلَالُ - املا کردن وملول کردن ویعدیان بعلی والاخیر یعدی بنفسہ ایضاً -

اَلْاِہْلَالُ - ماہ نو دیدن یقال ہل الہلال اذا بنی للفعل للہلال فاذا بنی للرائین قیل اہللنا الہلال وکذلک القول فی استہلال الہلال ویقال اہللنا عن لیلۃ کذا ولا یقال اہللناہ فہل کما یقال ادخلناہ فدخل وہو قیاسہ وآواز برداشتن ومنہ قولہ تعالے وما اہل بہ لغیر اللہ ای نودی علیہ لغیر اسم اللہ

اَلْاِتْمَامُ - تمام کردن وتمام شدن ایام بار گرفتن زن -

اَلْاِجْمَامُ - برآسایانیدن والماضی اجم وبر کردن پیمانہ ونزدیک آمدن -

اَلْاِحْمَامُ - تب آوردن احمہ اللہ فہو محموم ونزدیک آمدن وغمناک کردن ومنہ الحدیث فی غیر محمۃ یقال احمت الحاجۃ اذا اہمت واحمت وتب ناک شدن زمین وسیاہ گردانیدن وگرم کردن آب یقال احموا لنا من الماء وآب گرم بشستن واحم ای قدر فہو محموم -

اَلْاِخْمَامُ - گندہ شدن گوشت -

اَلْاِخْدَامُ - نکوہیدہ یافتن وبازپس ایستادن وکارے کردن کہ بدان بنکوہند وزینہار دادن واندک شدن آب چاہ واذم بہ تہاون

اَلْاِزْمَامُ - مغز دار گشتن وخاموش شدن

اَلْاِسْمَامُ - باسموم گشتن روز -

اَلْاِشْمَامُ - بوییانیدن ومنہ الحدیث اشمی

یقول لا تستقصی ولا تستأصل صلی ومنه اشمام الحرف الیضاد هو ان تسکن الحرف وتضم تشفیک ولا یوجد الا مشافهة ولا یدرکه الاعمی ورفع الراس مع المرور وتقول للموالی اشمنی یدک وهو احسن منا ولنی یدک الباب یدل علی المقاربة والمدانات۔

اَلْاِصْمَامُ۔ کر کردن و کر شدن و کر یافتن وشیشه را صمام ساختن۔

اَلْاِظْمَامُ۔ بستردن آمدن موے۔

اَلْاِعْمَامُ۔ خداوند عم بسیار و کریم گشتن والنعت مُعِمٌّ بفتح ویکسر۔

اَلْاِغْمَامُ۔ ابرناک شدن آسمان و گرم شدن روز چنانکه نفس فرو گیرد۔

اَلْاِقْمَامُ۔ بار دار نمودن کشن اقم الفحل الابل ضربها

اَلْاِلْمَامُ۔ غلاف بشگوفه بیاوردن درخت و جامه از ریسمان

اَلْاِلْمَامُ۔ فرود آمدن ومنه الحدیث لا الم اے لقرب والحدیث الاخر او یلم ای یقرب من ذلک و گناه صغیره کردن ویقال للامام مقاربة المعصیة من غیر مواقعة والقیاس یوکد هذا القول ایمنی الامر اذا اقلقک و حزنک والنعت مهموم

اَلْاِبْنَانُ مقیم شدن و عیش مبن اے ذو بتة وهی رائحة البعرة۔

اَلْاِتْنَانُ۔ زاد خواست گردانیدن بیماری

اَلْاِجْنَانُ۔ دیوانه کردن یقال اجنه الله فهو مجنون و در آمدن شب یقال اجنه اللیل وپنهان کردن۔

اَلْاِرْنَانُ۔ بانگ کردن و بزاری آوردن

اَلْاِزْنَانُ۔ متهم کردن۔

اَلْاِسْنَانُ۔ بزاد بر آمدن دستن دندان هشت سالگی اشتر و دیانیدن آن۔

اَلْاِشْنَانُ۔ غارت کردن۔

اَلْاِضْنَانُ۔ گنده شدن و تکبر کردن۔

اَلْاِطْنَانُ۔ ببانگ آوردن مس در وے مانچه بدان ماند و بریدن۔

اَلْاِغْنَانُ۔ فراچیزی داشتن و اغنت اللجام جعلت له عنانا۔

اَغْمَنَ السَّقَاءُ۔ ای امتلاء وادی مغن ای کثیر العشب و ذلک انه اذا کان کذلک غنة الذبان فی صوتها غنة۔

اَلْاِكْنَانُ۔ اندر دل پنهان کردن و له شرع وقد ذکرته فی الکن۔

اَلْاِفْهَامُ۔ فراموش گردانیدن و کند زبان گردانیدن

ومن المعتل

اَلْاِثَابُ۔ برجهانیدن۔

اَلْاِجَابُ۔ واجب کردن و اوجب الرجل اذا عمل عملا یوجب له الجنة او النار۔

اَلْاِیْسَابُ - بسیار شدن گیاہ زمین -
اَلْاِیْصَابُ - دردمند کردن و اوصب القوم علی الشیٔ ذا تابروا علیہ -
اَلْاِیْعَابُ - ازبن برکندن و ہمہ را گرد کردن
اَلْاِیْقَابُ - چیزی در کوی آوردن و گرسنہ شدن
اَلْاِیْکَابُ - آہنگ کردن مرغ بہ پریدن و اوکب البعیر اذا لزم المواکب -
اَوْھَبَ لَہُ الشَّیْءَ ای دام ویقال للشیٔ اذا کان معدا عند الرجل مثل الطعام ہو موھب بفتح الہاء واصبح فلان مھبا بکسر الہاء ای معدا قادرا
اَلْاِیْلَاتُ - کم کردن و فی الحدیث فتوالوا اعمالکم او تنقصوھا یقال ولت ای نقص قلت الصحیح آلت لانہ من آلت اذا کان کذلک فموضعہ باب الہمزۃ -
اَلْاِیْرَاثُ - میراث دادن -
اَلْاِیْعَاثُ - بہ ریگ نرم رسیدن و مال باسراف نفقہ کردن -
اَلْاِیْسَاجُ - دوانیدن اشتر -
اَلْاِیْلَاجُ - درآوردن -
اَلْاِیْھَابُ - برافروختن آتش -
اَلْاِیْتَاحُ - اندک دادن -
اَلْاِیْجَاجُ - بول در نیافتن مردم را و پدید آمدن آتش راہ و حفر حتی اوجح ای بلغ الصفا
اَلْاِیْلَاحُ - گردن نہادن و فربہ شدن اشتر -

اَلْاِیْضَاحُ - ہویدا کردن و اوضح الرجل دلہ اولاد بعض قولہم من این اوضحت ای من این طلعت
اَلْاِیْقَاحُ - سخت شدن سم -
اَلْاِیْبَاحُ - تنگ کردن خمیر از بسیاری آب
اَلْاِیْسَاحُ - شوخگن گردانیدن -
اَلْاِیْجَادُ - ہست کردن و بتونگری کردن و با واز چیزے کردن -
اَلْاِیْحَادُ - یک بچہ زادن و یگانہ گردانیدن
اَلْاِیْرَادُ - حاضر کردن و آب آوردن -
اَلْاِیْسَادُ - براغالیدن -
اَلْاِیْصَادُ - دردربستن -
اَلْاِیْعَادُ - بیم کردن -
اَلْاِیْفَادُ - وفد فرستادن و مطلع شدن بر چیزے
اَلْاِیْقَادُ - آتش فروختن -
اَلْاِیْکَادُ - استوار کردن و فی الحدیث قد اوکدتا ہ یداہ ای غلتاہ -
اَلْاِیْلَادُ - وقت زاد آمدن -
اَلْاِیْقَادُ - بچوب کشتن -
اَلْاِیْتَارُ - نماز وتر کردن و یکتا رکردن و کمان بزہ کردن -
اَلْاِیْثَارُ - نرم کردن جامہ -
اَلْاِیْجَارُ - دارو بگلو کسی فرو بردن و نیزہ بر سینہ زدن -

اَلْاِیْزَارُ - استوار کردن -
اَلْاِیْعَارُ - اندک کردن -
اَلْاِیْغَارُ - گم کردن در گرمگاه شدن وبخشم آوردن وچراغ تمام فرا فرستادن وزمین باقطاع فرا دادن وقد یسمی غمان الخراج ایغارا وهی لفظة مولدة -
اَلْاِیْقَارُ - گرانبار کردن خواشتر وقد یقال وقر بعیره وگرانبار شدن درخت یقال نخلة موقرة وموقرة وحکی موقر وهو علی غیر القیاس لان الفعل لیس للنخلة وانما قیل موقر بالکسر علی قیاس قولک امراة حاملة لان حمل الشجر منسوب بحمل النساء ولنگانیدن ستور -
اَلْاِیْکَارُ - خشمگین کردن -
اَلْاِیْجَازُ - کوتاه کردن سخن -
اَلْاِیْعَازُ - وا ایستادن بر نهادن وفرمان دادن بر کاری -
اَلْاِیْجَاسُ - بیم اندر دل داشتن -
اَلْاِیْدَاسُ - پوشیده شدن زمین بنبات
اَلْاِیْرَاسُ - زرد شدن درخت پس از انکه سبز رسیده باشد والنعت وارس -
اَلْاِیْکَاسُ - زیان کردن یقال اوکس فی تجارته
اَلْاِیْحَاشُ - اندوهگین کردن وشرمیافتن جای وشرم شدن آن وگرسنه شدن -

اَوْحَشَ الْقَوْمُ - ای ردوا السهام فی الرمایة مرة بعد اخری کانهم صاروا الی الوحاشة والازلة
اَلْاِیْبَاضُ - روشن کردن آتش والبصبصة الارض ذالمع نبتها فی اول ما یظهر -
اَلْاِیْقَاصُ - کوتاه گردن کردن -
اَلْاِیْرَاضُ - مثل التوریض فی الرجال
اَلْاِیْقَاضُ - بشتافتن واصله متعد -
اَلْاِیْمَاضُ - نرم جستن برق ودزدیده نگریستن زن -
اَلْاِیْرَاطُ - در ورطه افگندن -
اَلْاِیْهَاطُ - بیفگندن کسی چنانکه بر نتواند جست
اَلْاِیْجَاعُ - بدرد آوردن -
اَلْاِیْدَاعُ - ودیعت فرا دادن فرا پذیرفتن آن
اَلْاِیْزَاعُ - فرا دل دادن وبول انداختن اشتر وسخت مولع کردن -
اَلْاِیْسَاعُ - توانگر شدن وتمام فرا رسانیدن ویقال اوسع الله علیک ای اغناک -
اَلْاِیْشَاعُ - باشگونه شدن درخت -
اَلْاِیْضَاعُ - شتابانیدن وشتافتن وزیان کردن والماضی من هذا اوضع -
اَلْاِیْقَاعُ - افگندن وشبی خون کردن وهذا یعدی بالباء واوقع فلان بفلان مالیسوءه ای یحزنه ویغمه -

اَلْاِیْکَاعُ۔ سخت کردن۔
اَلْاِیْلَاعُ۔ سخت حریص کردن۔
اَلْاِیْتَاعُ۔ ہلاک کردن۔
اَلْاِیْزَاعُ۔ اخراج البول دفعۃ دفعۃ ویقال الطعنۃ توزغ بالدم۔
اَلْاِیْشَاعُ۔ اندک کردن عطا۔
اَلْاِیْلَاعُ۔ خون دادن سباع وانچہ بدان ماند
اَلْاِیْجَافُ۔ بویانیدن ستور۔
اَلْاِیْخَافُ۔ الوخف۔
اَلْاِیْصَافُ۔ فراخدمت کردن آمدن غلام
اَلْاِیْنَافُ۔ نیک دویدن۔
اَلْاِیْقَافُ۔ وقف کردن لغۃ ردیۃ وباز ایستادن از کارے کہ دران کار بودہ باشی ویقال اوقفک ھھنا ای شئے اوقفک ھھنا ای شئی صیرک الی الوقوف
اَلْاِیْکَافُ۔ بالان کردن وچکیدن آب از خانہ یقال ما یوھف لہ شئی لا اخذ ای ما یرتفع
اَلْاِیْبَاقُ۔ ہلاک کردن۔
اَلْاِیْثَاقُ وَالْوِثَاقُ۔ استوار بستن۔
اَلْاِیْلَاقُ۔ بگشن آمدن خداوند سم۔
اَلْاِیْرَاقُ۔ برگ بیاوردن درخت وبسیار مال شدن غنیمت نایافتن غازی وصید نایافتن صیاد وخائب ماندن طالب۔

اَلْاِیْسَاقُ۔ بسیار بارشدن خر یا اوسقت البعیر حملتہ حملہ۔
اَلْاِیْفَاقُ۔ سوفار تیر در زہ کمان نہادن از بہر انداختن یقال اوفق السہم لغۃ فی افاق بالسہم۔
اَلْاِیْشَاكُ۔ بشتافتن۔
اَلْاِیْعَاكُ۔ در خاک گردانیدن سگ صید را او عکت الابل عند الحوض اذا ازدحمت فرکب بعضہا بعضا۔
اَلْاِیْجَالُ۔ ترسانیدن۔
اَلْاِیْحَالُ۔ در وحل فگندن۔
اَلْاِیْصَالُ۔ رسانیدن نامہ وجز آن
اَلْاِیْغَالُ۔ زود رفتن بشتافتن دران واوغل فی البلاد اذا ابعد فیہا۔
اَلْاِیْخَامُ۔ ناگوار گردانیدن۔
اَلْاِیْذَامُ۔ حج واجب کردن بر خویشتن وفی الحدیث واوذم العطلۃ یقال اوذمت الدلو اذا شددت فیہا الوذم۔
اَلْاِیْرَاهُ۔ برماہیدن پستان شتر۔
اَلْاِیْشَامُ۔ پدید آمدن نبات وبرق ونگریستن در چیزے۔
اَلْاِیْضَامُ۔ گوشت را جای ساختن کہ بروی نہند ویعدے باللام وبنفسہ فی الدیوان

اوضم اللحم ای جعله فی الوضم۔
الایلام۔ همانی عروسی کردن وهونی آلت
الایهام۔ گمانی افگندن وفرو گذاشتن
آیتی از قرآن یا رکعتی از نماز وانچه بدان ماند
الایسان۔ بهوش گردانیدن دم چاه۔
الایطان۔ وطن گرفتن۔
الایهان۔ سست کردن والنعت منه موهون
الایجاه۔ خداوندجاه کردن ویافتن۔

ومن الیائی

الایهات۔ گنده شدن گوشت۔
الایسار۔ تونگر شدن
الایباس۔ خشک یافتن وخشک کردن
وایبست الارض بس بقلها۔
الایقاظ۔ بیدار کردن وگردیدن انگختن
ایدع الحج علی نفسه ای وجبه ذلک
اذا تطیب لاحرامه۔
الایفاء۔ مرد آساشدن کودک والنعت منه
الایتاء۔ بجای رسیدن میوه۔
الایتام۔ خداوند یتیم گشتن وتیم گردانیدن
الایتان۔ نیکو سازادن وهوان یخرج
رجال اولد قبل یدیه فی الولادة۔
الایقان۔ بیگمان شدن۔
الایمان۔ بیمن شدن۔
الایقاء۔ طاعت داشتن۔

ومن اللفیف المفروق

الایعاء۔ سوده گردن سم ستور۔
الایحاء۔ وحی کردن ویعدی بالام
وبالالام والام کردن وپنهان سخن گفتن
واشارت کردن وبستن۔
الایداء۔ هلاک شدن۔
الایراء۔ بیرون آوردن آتش از آتشزنه
الایساء۔ موی سر ستردن۔
الایشاء۔ استخراج ما عند الفرس من السیر
بمجن او کلاب۔
الایصاء۔ اندرز کردن یقال اوصیت له
بشیء واوصیت الیه اذا جعلته وصیک۔
الایعاء۔ اندر وعا کردن۔
الایفاء۔ وفا کردن وبر بالا شدن وتمام دادن
الایماء۔ سر وچشم بستن کردن ودست
خلقان ای سکت وبکلیهما فسر انه کان یوکی
بین الصفا والمروة ومعناه انه یلاز بینهما سعیا
کما یوکی الستار بعد الملاز وعلی الاخیر لا
انه لا یتکلم کما زیوکی فهمه۔
الایلاء۔ نعمت دادن نزدیک گردانیدن
الایناء۔ سست گردانیدن ستور۔
الایهاء۔ سست گردانیدن۔

ومن الیائی

الایداءُ - دستی کردن نزدیک کسے -

ومن الاجوف

الاثابةُ - پاداش دادن و به شدن از بیماری
الاجابةُ والجابةُ - پاسخ دادن و یعدی بنفسه و بعن والصحیح ان الاجابة والطاعة والطاقة اسماء ولیست مصادر -
الاذابةُ - بگداز انیدن و غارت کردن -
الاراباةُ - به گمانے افگندن بلغة هذیل وارابَ الرجل صار ذا ریبة -
الاشابةُ - سپید کردن موی و یعدی بنفسه و بالباء وخداوند فرزندان جوان گشتن -
الاصابةُ والمُصابُ والمُصابةُ - برسیدن یقال اصابه مروالاصابة صواب گفتن و یافتن و خواستن و منه رخا حیث اصاب رمی فاصاب القرطاس -
الاطابةُ - خوش کردن و خوشبوئے گرانیدن و استنجا کردن -
الاغابةُ - غائب شدن شوہر یقال منها امراة مغیبة بالباء بخلاف المشهد -
الاتابةُ - باز گردانیدن بخدائے عزوجل
الاهابةُ - خوانیدن بهیمه را و یعدی بالباء
الاباتةُ - شب بگذرانیدن -

الافاتةُ - در گذرانیدن -
الاقاتةُ - قوت دادن والاقتدار علی الشی کالذی یعطی کل رجل قوته والمقیت الحافظ للشی والشاهد له -
الالاثةُ - نقصان کردن و باز گردانیدن
الاماتةُ - بمیرانیدن امات فلان اذا مات له ابل وبنون وامات الناقة اذا مات ولدها فهی ممیتة وممیت وکذلک المرأة -
الاباثةُ - چاه پاک کردن -
الاراثةُ - دیر کردن -
الاغاثةُ - فریاد رسانیدن و رسیدن -
الافاجةُ - الاسراع والعدو -
الاهاجةُ - خشک کردن نبات خشک نبات یافتن زمین -
الاباحةُ - مباح کردن والباب یدل علی سعة الشی وظهوره -
الاتاحةُ - تقدیر کردن -
اجاح الله ماله بالجائحة ای اهلکه وهی الشدة التی تحتاج المال منه سنة او فتنة -
الاراحةُ - براسایانیدن یقال من ذا ارحت الدابة وارحته وبراسودن و چهارپائے با ماوای بردن بشبانگاه و گندهٔ شدن گوشت

وبرد وحق کسے بوی دادن وراح القوم دخلوا فی الریح ویقال راحنی الصید اذا وجد ریح الانسی۔

اَلْاِزَاحَۃُ۔ دور کردن۔

اَلْاِشَاحَۃُ۔ جد کردن وحذر کردن وفسر الحدیث فاعرض واشاح بحاجبیہ اخذتہ من الاول فمعناہ جد وانکمش علی الابصار باتقار النار وان اخذتہ من الثانی فمعناہ حذر النار کانہ ینظر الیہا۔

اَلْاِفَاحَۃُ۔ ریختن خون وجوشانیدن دیگ

اَلْاِلَاحَۃُ۔ ترسیدن وحق کسے بردن ودرفشیدن ستارہ وہلاک۔

اَلْاِدَاخَۃُ ذلیل وخوار کردن اداخ العربی اذلہم

اَلْاِضَاخَۃُ۔ فانیوشیدن ویعدی باللام۔

اَلْاِفَاخَۃُ۔ دمیدن وبیرون شدن افاخ الانسان اوالدابۃ اذا بال فخرجت منہ ریح لہا صوت ومنہ الحدیث کل بائلۃ یفیخ۔

اَلْاِنَاخَۃُ۔ فرو خوابانیدن شتر۔

اَلْاِبَادَۃُ۔ ہلاک کردن۔

اَلْاِجَادَۃُ۔ نیک کردن ونیک گفتن ونقد نیک فراکسی دادن وخداوند ستور نیک دوشیدن۔

اَلْاِدَادَۃُ۔ کرم در افتادن۔

اَلْاِذَادَۃُ۔ یاری دادن بر راندن چہارپائے۔

اَلْاِرَادَۃُ۔ خواستن۔

اَلْاِسَادَۃُ۔ مہتر زادن وسیاہ زادن

اَلْاِشَادَۃُ۔ بلند کردن نام ویعدی بالباء

اَلْاِعَادَۃُ۔ بازگردانیدن۔

اَلْاِفَادَۃُ۔ فائدہ دادن وفائدہ گرفتن

اَلْاِقَادَۃُ۔ قصاص کردن واقدتک خیلا ای اعطیتک خیلا تقودہا۔

اَلْاِعَاذَۃُ۔ باز داشتن وخواستن کسے را

اَلْاِلَاذَۃُ۔ مثلہا۔

اَلْاِبَارَۃُ۔ ہلاک کردن۔

اَلْاِتَارَۃُ۔ واگردانیدن یکبار پس از دیگر

اَلْاِثَارَۃُ۔ برانگیختن گردن وشوریدن زمین ومیغ آوردن باد۔

اَلْاِجَارَۃُ۔ زینہار دادن وبجسپانیدن از راہ۔

اَلْاِحَارَۃُ۔ جواب باز دادن وافزونی کردن آسیا

اَلْاِدَارَۃُ۔ گردانیدن وگرد کردن وادیر بالرجل من دوار الراس۔

اَلْاِذَارَۃُ۔ بگدانیدن مغز۔

اَلْاِزَارَۃُ۔ بر زیارت داشتن۔

اَلْاِشَارَۃُ۔ اشارت کردن بدست

دیعدی بالی واشار علیہ الراس وانگبین رفتن
وابی الاصمعی بہذا۔
اَلْاِحْصَارَۃُ۔ گردانیدن وچسپانیدن
ای الامالۃ۔
اَلْاِطَارَۃُ۔ برانیدن وفی الحدیث فطرت
الحلۃ بین نسائی اے قسمتہا بینہن۔
اَلْاِعَارَۃُ۔ عاریت دادن ورمانیدن اسپ
اَلْاِغَارَۃُ وَالْمَغَارُ۔ غارت کردن۔
وَالْاِغَارَۃُ۔ شتافتن ونیک تافتن وبزمین
غورہ شدن وابا عبید الاصمعی وناس یقولون اغار
وانجد فاذا افردوہا قالوا الغار کنانی الطعام
ومرانی فاذا افردوہا قالوا امرانی وزن
کردن برسرزن اے اغار من الغیرۃ۔
اَلْاِضَارَۃُ۔ جنبانیدن ودوانیدن خمر ن
اَلْاِنَارَۃُ۔ روشن کردن ومنہ الحدیث
ثم انار ربہ بین تابت ای وضحہا ونورہا
روشن شدن وشگوفہ بیاوردن وجامہ را
علم کردن یقال ہذا انرت وہنرت۔
اَلْاِجَارَۃُ۔ روا داشتن وصلت دادن
وآب دادن کسی را تا زراعت کشت وچہارپائی را
واجرتہ حلقتہ وقطعتہ واجزتہ انفذتہ ولبرت
سمہ واجلتہ جائزا والاجازۃ ایضا
تم مصراع غیرک ان تکون القافیۃ طار

والاخرے دالا ونحو ذلک۔
اَلْاِفَازَۃُ۔ پیروز کردن۔
اَلْاِمَاسَۃُ۔ شیشہ درافتادن وباشیش
شدن گوسپند۔
اَلْاِکَاسَۃُ۔ زیرک زادن۔
اَلْاِنَاسَۃُ۔ جنبانیدن۔
اَلْاِحَاشَۃُ۔ صید برانگیختن۔
اَلْاِطَاشَۃُ۔ بچسپانیدن تیر از نشانہ۔
اَلْاِعَاشَۃُ۔ زندہ داشتن۔
اَلْاِفَاضَۃُ۔ ہویدا گفتن ودیعدی بالبا
اَلْاِلَاضَۃُ۔ گردانیدن کسی را بر چیزے کہ
از وی طلب ہمی کنی ومنہ الحدیث وانک
تلاص علی خلعہ اے ترادہ۔
اَلْاِخَاضَۃُ۔ درباب آوردن واخاض
القوم ای خاضت خیلہم المار۔
اَلْاِرَاضَۃُ۔ بامرغزار شدن زمین وآب
در وادی وحوض گرد آمدن وبایستادن
آن وفی الحدیث فشربوا حتی ارضوا ای
ناموا علی الارض والبساط وقیل شربوا
عللا بعد نہل ماخوذ من الروضۃ وقیل صبوا للابل
اَلْاِعَاضَۃُ۔ عوض دادن۔
اَلْاِغَاضَۃُ۔ کم کردن آب۔
اَلْاِفَاضَۃُ۔ بسیار کردن واشک ریختن

وپر کردن آوند و آب بر تن ریختن و در حدیث
غوض کردن ومنه اذ تفیضون فیه و بانبوہی
باز گردیدن ومنه فاذا افضتم من عرفات
و نشخوار بر آوردن شتر و افاض القداح
ضرب بہا۔

الافاضۃ۔ بجای رسیدن خرما۔

الاحاطۃ۔ گرد چیزی در آمدن و بدانستن
و یعدیان بالباء۔

الاشاطۃ۔ ہلاک کردن و سوزانیدن و
فراگشتن دادن یقال من ہذا اشاط و اشاط
دمہ و بدمہ و فی الحدیث اشاط دم جزور
ای سفکہ و فی حدیث آخر القسامۃ تشیطہ
العقل ولا تشیط الدم ای توخذ بہا الدیۃ
ولا یوخذ القصاص فی الحدیث کان یلیط ای یلصق

الاماطۃ۔ دور کردن۔

الاغاظۃ۔ بخشم آوردن۔

الاباعۃ۔ بربیع غصہ کردن۔

الاتاعۃ۔ تی کردن۔

الاجاعۃ۔ گرسنہ داشتن۔

الاذاعۃ۔ آشکارا کردن و یعدی بالباء و بنفسہ

الاراعۃ۔ افزونی کردن طعام و بسیار
شدن اشتر بچہ۔

الاساءۃ۔ فروگذاشتن چہارپائے

الاشاعۃ۔ آشکارا کردن۔

الاضاءۃ۔ ایضاً۔

واساعکم السلام ای جعلہ ماجیا لکم و تابعا۔

الاضاعۃ۔ ضائع کردن و بسیار ضائع شدن

الاطاعۃ والطاعۃ۔ فرمان بردن و المامر
اطع یطع و بعض العرب یقول اسطاع
یسطیع بضمہا و قد قالوا ایضا استاع یستیع
والاطاعۃ فی النخل والشجر ادراک ثمرہا و امکان
اجتناہا و فراخ شدن چراگاہ۔

الاراغۃ۔ الطلب والارادۃ۔

الازاغۃ۔ بگردانیدن۔

الاساغۃ۔ بگلو فرو بردن۔

الاجافۃ۔ در فراکردن و جراحتی کہ در
جوف شود۔

الاخافۃ۔ ترسانیدن و بخیف مناشدن

الاسافۃ۔ باتشمیر شدن و ہلاک شدن
مال کسے و بخیبہ تباہ۔

الاشافۃ۔ مطلع شدن بر چیزے
و فرود آمدن برو۔

الاصافۃ۔ در تابستان شدن و در پیری
فرزند آمدن و بچسپانیدن۔

الاضافۃ۔ مہمانی کردن و مضاف کردن
و ترسیدن و یعدی بمن و الجار گردانیدن

واضفت الشئی الی الشئی ای املتہ۔
الاطافۃ۔ بکسی فرود آمدن و گرد چیزے در آمدن
اعاف الرجل۔ اذا صارت ابلہ تعاف الماء۔
اناف علی الشئی۔ اشرف وانافت الدنیا علی الغایۃ ای زادت۔
الاھافۃ۔ تشنہ شدن شتران مرد۔
الاخافۃ۔ چشانیدن۔
الاراقۃ۔ ریختن مائع والماضی اراق فیہ لغۃ اخری۔
ھراق الماء۔ بفتح الھاء ھراقۃ والشئی مھراق بالتحریک والھاء علی ھذہ اللغۃ بدل من الھمزۃ ولغۃ اخری ایضا حکاھا الجوھری اھرق الماء یھرق اھراقا علی وزن افعل یفعل افعالا ولغۃ اخری ہراق یہریق اھراقۃ علی وزن اکفعل یفعل فھو مہریق ومفعل والشئی مھراق ومفعل والھاء علی ھذا القول زیدت عوضا من ذہاب الحرکۃ من نفس العین لا من ذہابہا اصلا لان اصل اراق ارووق او اریق فکانہم لما نقلوا الحرکۃ من العین فحذفوا بہا الفاء الساکنۃ وقلبوا العین الفا فلفظ بہا الکلمۃ ثلثۃ انواع من التغیر جعلوا ہذا الہاء عوضا من الوہن الذی لحقہا وکذلک القول فی استطاع فافہ

الاساقۃ۔ اشتر فاکسی دادن تا براند
واسقت الیہا الصداقۃ لغۃ فی سقت۔
الاضاقۃ۔ تنگ دست شدن۔
الاطاقۃ والطاقۃ۔ توانستن۔
الافاقۃ والفواق۔ واہوش آمدن
فالافاقۃ۔ فوق تیر بر زہ کمان نہادن یقال افقت السہم وبالسہم فرا آمدن شیر در پستان اشتر میان دو دوشیدن۔
الاراقۃ۔ نیکو وسیاہ کردن دوات وبا دوبیدن یقال ما یلیق درہما من جودہ ای ما یمسکہ ولا یلصق
الاحاقۃ۔ اثر کردن۔
الالاقۃ۔ پیام فرستادن۔
الاباقۃ۔ بر بول کردن داشتن۔
الاجاقۃ۔ گردانیدن۔
الاحالۃ۔ حوالت کردن کو بر پشت ستور بستن و آب زدن ریختن و خداوند اشتران ستاغ شدن و محال گفتن و یکسال بجائی تقلم کردن و سال بر چیزی گردیدن و احال علیہ بالسوط یضربہ ای اقبل وفی الحدیث من احال دخل الجنۃ ای اسلم یقال احال الرجل ای تحول۔
الاخالۃ۔ امید وار شدن میغ بباریدن وامید باریدن بودن در وی وفرہست

چیزے بردن در کسی و اخال الشیء ای اشتبہ۔
الاِدَالَۃُ۔ دولت دادن و الغلبۃ ایضاً
الاِذَالَۃُ۔ خوار کردن و قناع فروگذاشتن زن
الاِزَالَۃُ۔ فاتر کردن۔
الاِسَالَۃُ۔ روان کردن آب و انچہ بدان ماند
الاِشَالَۃُ۔ برداشتن۔
الاِضَالَۃُ۔ بسیار رسد رشدن زمین
الاِطَالَۃُ۔ دراز کردن و فرزند دراز زاد
الاِعَالَۃُ۔ افزون کردن فرائض و بسیار عیال شدن و درویش شدن و حریص شدن
الاِعَالَۃُ۔ فرزند را بر استنی شیر دادن و اغال فلان ولدہ اذا عشی امہ وہی ترضعہ
الاِقَالَۃُ۔ بیع را اقالت کردن و زلت عفو کردن
الاِمَالَۃُ۔ چسپانیدن و منہ الحدیث مائلات ممیلات ای زانغات من طاعت اللہ و ممیلات ای یعلمن غیرہن المیل عن طاعت اللہ وقیل مائلات متبخترات فی مشیہن و ممیلات یعلمن کتافہن وقیل المائلات اللوائی یمشطن المشطۃ المیلاء وہی مشطۃ البغاء والمیلات اللوائی یمشطن غیرھن المشطۃ المیلاء وقیل کلاہما بمعنی کجا دو مجد
الاِنَالَۃُ۔ عطا دادن۔
الاِھَالَۃُ۔ فرو ریختن۔
الاِدَامَۃُ۔ دائم شدن و دائم داشتن

وجوشش دیگ آب بنشاندن۔
الاِسَامَۃُ۔ چرانیدن۔
الاِعَامَۃُ۔ بے شیر بگذاشتن۔
الاِغَامَۃُ۔ ابر ناک شدن۔
الاِقَامَۃُ والمُقَامَۃُ والمَقَامُ مقیم شدن والاِقَامَۃُ۔ برپای کردن راست کردن و دائم داشتن و منہ یقیمون الصلوۃ واقامت کردن اما قولہ تعالیٰ اقام الصلوۃ فقال ابن جنی ہو مصدر کالاقامۃ وقال الفراء حذفت الہاء للاضافۃ الاسم الی الصلوۃ۔
الاِلَامَۃُ۔ سزاوار ملامت شدن و ملامت کردن
الاِنَامَۃُ۔ بخوابانیدن و منہ الحدیث فانیموہم
ای اقتلوہم۔
الاِبَانَۃُ۔ جدا کردن و ہویدا کردن و ہویدا شدن
الاِحَانَۃُ۔ ہلاک کردن و احنت بالمکان من المیز
الاِدَانَۃُ۔ وام دادن و ادین ادانۃ خسیس شد
الاِرَانَۃُ۔ ہلاک شدن چہارپای قوم
الاِعَانَۃُ۔ یاری کردن۔
الاِغَانَۃُ۔ فرا پوشیدن میغ آسمان را۔
الاِکَانَۃُ۔ فروتر گردانیدن۔
الاِلَانَۃُ۔ نرم کردن
الاِھَانَۃُ۔ خوار کردن۔
الاِعَاھَۃُ۔ مال کسی را آفت رسیدن من العاہۃ

الاماهة - آب بردن چاه و زهاب شدن زمین و آب دادن دی را و آهن را و آب در دوات کردن و اماه الفحل اذا القی ماده فی رحم الانثی -

ومما جاء علی الاصل

الاهواج - نیاز مند کردن و گشتن -
الاهواج - سبکسار یافتن کسے و ابله یافتن
الاراحة - بگردیدن آب و گندیده شدن گوشت و بوے بردن -
الاجواد - نیک کردن -
الاهوادة المرودة - مصدر اردوفی السیر اے رفق -
الاسواد - مهتر زادن و سیاه زادن -
الاهواذ - نیک براندن -
الاعوار - برهنه شدن جای از سوار چنانکه بروے رحم توان کرد و پدید توان کرد و پدید آمدن خللے در حصن چنانکه بدو در توان شد و بگیشم کردن و الریته ایضا و عورلک الصید ای امکنک و فی الحدیث لمانزل تحت الشجرة انورت انارة الشجرة انما هی بجسن خضرتها -
الاعواز - درویش شدن و کردن -
الاحواش - صید بر انگیختن بر صیاد تا بگیرد

الاخواص - برگ بیاوردن خرما -
الاعواص - کار بر خصم دشوار و غرا گرفتن و یعدے بالبار -
الارواض - با مرغزار شدن زمین -
الاشواك - با خار بسیار شدن -
الاتواك - احمق یافتن -
الاحوال - کرجشیم کردن و سالی برآمدن بر چیزے و یکسال جای مقام کردن -
الاخوال - خداوند خال بسیار و کریم
الاطوال - گشتن و النعت مخول بفتح و یکسر
الاعوال - گریستن بآواز و بانگ کردن کمان و حریص شدن فی الحدیث واعولت ای ولدت اولادا و الاصل اعبلت ای صارت ذات عیال ای صبیان صغار -
الاقوال - قولے بکسے منسوب کردن
الاعواه - الاعاهة -

ومن الیائی

الاطیاب - چیزے پاک و حلال آوردن و الماضی الطیب و الیطب مقلوب منه -
الاهیاج - مثل الاهاجة فی المعنی الثانی
الایکاس - زیرک زادن -
ارینا - ای صرنا الی الریف -

الاخیال - الاخالة فی السحاب و بمعنی التخیل فی الناقة -
الاضیال - الاضالة -
الاغیال - فرزند را بر آبستنی شیر دادن
الاغیام - الاغامة و اغیم القوم اصابهم غیم
الاحیان - هنگام بجای ایستادن -
الازیان - آراسته شدن -
الاعیان - بچشمه رسیدن در کندن چاه
الالیان - الالانة -

ومن الناقص

الاجباء - اشتر از مصدق نهان کردن و فروختن کشت پیش از آنکه بجائی رسد و اصل الکلمة الهمزة -
الاخباء - فرو نشاندن آتش و خبا کردن وهو من بر او صوت ولایکون من شعر فهو علی عمود دین او ثلثة و ما فوق ذلک فهو بیت ادبی الرمث - اذا اشبه ما یخرج من ورقه الدبار وهو جنس یصلح ان یوکل -
الازباء - ربا دادن و افزون شدن وهذا یعدی بعلی -
الاشباء - گرامی کردن و دوا نانستن و دراز شدن درخت و خداوند فرزندان زیرک شدن -

الاصباء - دل بردن و باکودک گشتن زن
الاغباء - باران اندک شدن آسمان
الاکباء - آتش زنه چنان کردن که آتش بیرون نیاید از وی -
الانباء - چیزی از خویشتن فراتر کردن
الاهباء - گرد بر انگیختن -
الاستاء - فرت دریافتن -
الاشتاء - در زمستان شدن -
الافتاء - فتیا کردن -
الاجتاء - بزانو در نشاندن -
الاعتاء - العتو -
الالتاء - مصدر التت الشجرة وما علیها اذا کانت یقطر منها ماء فیبله -
یقال ما اجلبه لذلک الامر واجبه ای خلقه و خلقه
الادجاء - تاریک شدن شب -
الارجاء - واپس افگندن و چاه را کناره کردن و نزدیک آمدن زه انشتر -
الازجاء - زاندن -
الاشجاء - اندوهگین کردن و در گلو گیر انیدن
الانجاء - برهانیدن و بر بالا افگندن و پوست از گوشت باز کردن و حدت کردن و برگشتن میغ و شاخی از درخت بریدن و کسی را بران داشتن و فی الحدیث انجی منه طبای التقط

الاسحاء۔ خداوند سحا بسیار شدن
اصحت السماء۔ انقشع عنها الغیم واصحینا
ای اصحت لنا السماء۔
الاضحاء۔ در چاشتگاه شدن و چاشتگاه
کردن و گردیدن و اضحی تفعیل کذا اکقولک ظل
الاقفاء۔ تو ابا در دیگ کردن۔
انجبیت عنہ بصری۔ عدلت وانحیت
علی حلقة السکین ای عرضت وانحی فی سیره
ای اعتمد علی الجانب الایسر۔
الاقصاء۔ پرده و جز آن فرو گذاشتن
ومنه الحدیث لیس کل الناس مرضی علیه ای
موسعا علیه ونیک دیدن۔
الاعطاء۔ داد و بینی کسی را کردن و عطا دادن
الابداء۔ آشکارا کردن و حدث کردن و بدایت
فی منطقک ای جرت۔
الاجزاء۔ عطا دادن و عطا یافتن و یا یجد
عنک هذا ای ما یغنی۔
الارداء۔ هلاک کردن و افزون شدن
الاسداء۔ احسان کردن و بعدے
الی المفعول الثانی بالی وعلی فرو گذاشتن
و فوت در یافتن و اسد می النخل اذا استرخت
قمع لبسره۔
الاصداء۔ آواز باز دادن کوه۔

الاعداء۔ دوانیدن و یاری دادن
و گرد و آنچه بدان ماند و اکسی گذاشتن و اعدت
عینی عن کذا ای صرفتها عنه ومنه ولا تعد
عینیک عنهم واعدیت فی منطقک ای جرت
الاکداء۔ بزمین سخت رسیدن و اندک
خیر شدن و وا زادن از چیزی و قوله تعالی
واعطی قلیلا واکدی ای قطع القلیل۔
الامداء۔ بزاد برآمدن بیر۔
الافداء۔ رسوا کردن و چرانیدن اشتر
میان علل و نهل و ترک کردن۔
الاهداء۔ هدیه فرستادن و بعدے
باللام و بالی و قربانی بحرم فرستادن۔
الابذاء۔ فحش گفتن۔
الاجزاء۔ سنگ افراشتن و هو فی الحدیث
واجدی اذا ثبت قائما واذا احمل الفصیل
فی سنامه شحما۔
الاحذاء۔ نعلین کردن و عطا دادن۔
الارذاء۔ لاغر کردن ستور چنانکه از رفتن باز ماند
والمرذی المنبوذ وقد ارذیته ای نبذته یقال
ارذیت واشذیت من الشذی وهو ذباب
الاقذاء۔ خاشه در چشم افگندن۔
الاقذاء۔ مذی افگندن و اسپ در
گیاه زار فراگذاشتن۔

الإبراء - پسندیدہ دینی اشتر کردن -
الإثراء - تونگر شدن و ترکردن باران خاک را و اثرت الارض کثر ترابها -
الإجراء والجری - راندن و الاجراء بابچہ شدن سباع -
الإحراء - کاستہ گردانیدن و ما احراہ ای ما احجاہ و احرہ ای احج بہ -
الإخراء - آگاہ کردن -
الإذراء - بیفگندن و اشک ریختن و دیدن
الإزراء - خوار داشتن و یعدی بالباء -
الإسراء - بشب رفتن و ہذہ لغۃ اہل الحجاز یقال سراہ و اسری بہ مثل اخذ الخطام و الخطام و انما قال اسری بعبدہ لیلا و ان کان السری لا یکون الا باللیل للتاکید کقولہم سرت امس نہارا و البارحۃ لیلا -
الإشراء - پر کردن -
الإضراء - براغالیدن و خوگر کردن کسی را
الإطراء - ستودن و ستبر انگبین -
الإعراء - برہنہ کردن و عریہ دادن وہی النخلۃ یعریہا صاحبہا رجلا محتاجا فیجعل لہ ثمرہا عاما فعرو ہا ای یاتیہا و ہی فعیلۃ بمعنی مفعولۃ و ادخلت الہاء فیہا لانہا افردت فصارت فی عداد الاسماء کالنطیحۃ و الاکیلۃ و لو جیت بہا مع النخلۃ قلت نخلۃ عریۃ یقال عروتہ اذا اتیتہ تطلب معروفہ فاعرانی کما یقال طلبت الی فلان طلبتہ و سالنی فاسالتہ و قیل ما اعرے من جملۃ المزابنۃ فرفع عنہ حکمہا قعرے عن التحریم بجہۃ التحلیل عن الخطابی و اعراہ صدیقہ اذا تبا عد منہ و لم ینصرہ و فی الحدیث کرہ رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم ان یعرو معناہ کرہ ان تصیر دورہم عراء ای قفارا
الإعراء - براغالیدن -
الإفراء - بریدن ادیم بر وجہ افساد و تنگافتن و افری الاوداج قطعہا -
الإقراء - دائم داشتن جل سیشت ستور
الإكراء - بکرا فرادادن و تاخیر کردن و افزون شدن و کاستن و اکرینا الحدیث اللیلۃ ای اطلناہ -
الإمراء - فروگذاشتن اشتر شیر را و فی الحدیث امر الدم ای استخرجہ و سیلہ
الإبزاء - غلبہ کردن و قہر کردن و یعدی بالباء و کونستہ بفیر اشتن -
الإجزاء - بے نیاز کردن -
الإخزاء - در کردن و خوار کردن و رسوا کردن و ہلاک کردن و معانی ہذہ الکلمۃ یقرب بعضہا من بعض و منہ الحدیث و لا تخزوا

عن الزیت
الاذی یخلقہ
علی وجہ الفساد
فی زیت یخلقہ
علی وجہ الاصلاح

الحواری لا تجعلوهن تستحیین من فعلکم۔
الإِرْزَاءُ۔ پناہ باکسی دادن۔
الإِزْرَاءُ۔ برگشتی داشتن۔
الإِحْسَاءُ۔ بیاشامیدن۔
الإِرْسَاءُ والمُرْسَی۔ برجای باشتن
الإِغْسَاءُ۔ الادجار۔
الإِقْسَاءُ۔ سخت دل کردن۔
الإِمْسَاءُ والمُسْیُ۔ نقیض الاصباح
وامسی فلان عالما ای صار۔
الإِنْسَاءُ۔ فراموش گردانیدن۔
الإِخْشَاءُ۔ ترسانیدن۔
الإِرْشَاءُ۔ دلو را رسن ساختن و شیر دادن
شتر بچہ را و ارشی الحنظل اذا امتدت اغصانہ
شبہ بالارشیۃ۔
الإِعْشَاءُ۔ شب کور کردن۔
الإِغْشَاءُ۔ بر پوشانیدن و کور کردن و بیاوردن
الإِفْشَاءُ۔ آشکارا کردن۔
الإِمْشَاءُ۔ فرا رفتن آوردن و خداوند چہارپای
بسیار گشتن و شدن و براندن دار و شکم را۔
الإِحْصَاءُ۔ دانستن و شمردن بر سبیل
استقصاء و توانستن۔
الإِشْصَاءُ۔ چشم بہین باز کردن۔
الاعصاء۔ برآمدن چوب انگور و بار نیاوردن اعصی الکرام اذا اخرج عیدانا

الإِقْضَاءُ۔ بگذاشتن گرما و باز ایستادن ران
الإِقْصَاءُ۔ دور کردن نزلنا منزلا لا یقصیہ
البصر ای لا یبلغ اقصاہ۔
الإِنْضَاءُ۔ بسیار گندمہ شدن زمین
الإِرْضَاءُ۔ خشنود کردن۔
الإِغْضَاءُ۔ تاریک شدن شب النعت
غاض و مغض و بلکہای چشم بیکدیگر نزدیک آوردن
الإِفْضَاءُ۔ بصحرا شدن و فا رسیدن و یعدے
بالی و افضی الرجل الی المرأۃ ای باشرہا و جامعہا
فافضیہا اذا جعل مسلکیہا واحدا و افضی
بیدہ الی الارض اذا مسہا ببطن راحتیہ فی
سجودہ و افضیت الی فلان بسری و التکریب
یدل علی اتساع فی الشیء۔
الإِمْضَاءُ۔ بگذرانیدن۔
الإِنْضَاءُ۔ کہنہ کردن جامہ و لاغر کردن
اشتر و دادن آن۔
الإِخْطَاءُ۔ برکام زدن داشتن۔
ارطت الارض۔ اذا اخرجت الارطی۔
الإِعْطَاءُ والعَطَاءُ۔ دادن و الإِعْطَار
منقاد شدن چہارپای۔
الإِقْطَاءُ۔ دادن بانعت اہل الیمن۔
الإِحْظَاءُ۔ فضل نہادن۔
الإِرْعَاءُ۔ گوش داشتن و بجنبشودن دلیعدے

بعلف ورویانیدن گیاہ وارعیتہ کلاً اذا جعلت لہ مرعًا۔

الاشعاء۔ اشعال الغارۃ۔

الاقعاء۔ بر بن نشستن سگ وقد جاء النہی عن الاقعاء فی الصلوۃ وہو ان یضع الیتیہ علی عقبیہ بین السجدتین ہذا تفسیر الفقہاء فاما اہل اللغۃ فعندہم ان یلصق الرجل الیتیہ بالارض وینصب ساقیہ ویتساند الی ظہرہ ومنہ الحدیث انہ علیہ السلام اکل مقعیًا۔

الاوعاء۔ پختہ شدن خرما۔

الابغاء۔ برجستن یاری دادن وجویان چیزی گردانیدن کسی را وباغی کردن مال کسی را

الاثغاء۔ گوسپند دادن۔

الارغاء۔ بہ بانگ آوردن اشتر ودادن شتر

الاصغاء۔ گوش فا داشتن وبچسپانیدن واصغی خطای نقصہ۔

الاطغاء۔ طاغی کردن۔

الافغاء۔ بیرون آمدن شگوفہ خناوگرد آلودہ وتباہ شدن خرما۔

الالغاء۔ باطل کردن من اللغو۔

الاثفاء۔ ویگ پایہ کردن دیگ را۔

الاجفاء۔ زین ومانند آن از پشت چہارپائے برداشتن وبجفیت الماشیۃ اذا تعبتہا ولم تدعہا تاکل۔

الاحفاء۔ سادہ کردن بروت وسودہ گردانیدن پای وخداوند ستور سودہ پای شدن والحاح کردن در سوال وبرہنہ پای گردانیدن

الاخفاء۔ پنہان کردن ہذا ہو الفصیح وآنکار اکردن۔

الادفاء۔ تمام کردن خستہ۔

الازفاء۔ نزدیک آوردن کشتی بکنارہ دریا

الاسفاء۔ پاداش شدن کشت۔

الاشفاء۔ مطلع شدن بر چیزی وبعدے بعلے وبکنارہ چیزی رسیدن وچیزے شفا گردانیدن کسی را وچیزی دادن تا بدان شفا گیرد

الاصفاء۔ برگزیدن وویژہ کردن دوستی وجملہ چیزے باز ستدن وخالی شدن مرد از ادب ومال وشاعر از شعر وماکیان از بیضہ

الاظفاء۔ لغۃ قلیلۃ فی الاظفار۔

الاعفاء۔ بسیار کردن موی وجز آن عافیت دادن ویقال اعفنی من الخروج معک ای دعنی

الاغفاء۔ خفتن۔

الاقفاء۔ طعام بہین فراہمان دادن وانداز بے فراکردن۔

الالفاء۔ یافتن۔

الابقاء۔ باقی داشتن وبخشودن۔

الاسقاء کسی را آب دادن برای چهارپای یا برای زمین و فریاد رسیدن و عیب و غیبت کردن و باران خواستن و فرستادن آن و استسقی اهلک ای اجعله سقارًا و فی الحدیث استسقی شبکة ای اقطعنها و اجعلها لی سقیًا۔

الاشقاء بدبخت کردن۔

الاعقاء سخت تلخ شدن و از دهن بیفگندن از تلخی۔

الالقاء بیفگندن یقال القه من یدک و القِ به من یدک و القیت الیه المودة بالمودة و القیت علیه الحجة کقولک القیت علیه الحجة کل ذلک یقال۔

الانقاء پاک کردن و مغز دار گشتن۔

الابکاء بگریانیدن۔

الاحکاء استوار گردانیدن۔

الاذکاء تیز گردانیدن آتش و چراغ و دیدبان فرستادن۔

الازکاء پناه با کسی دادن و گناه بر کسی نهادن

الازکاء پالانیدن کشت۔

الاشکاء به گله آوردن و گله زائل کردن

الابلاء کهنه گردانیدن و نعمت دادن و آزمودن و کفایت فرمودن و دل کسے خوش کردن بسوگند و شتر بر سر گور بستن تا بمیرد و هذا من فعال الجاهلیة۔

و ابلیت فلانًا عذرًا۔ ای اعلمته و بلیته فیما بینی و بینه فلا لوم علی بعده۔

الاتلاء بابچه کشتن اشتر و از پیش بشدن و حواله کردن و عهد دادن کسی را و تالیت حقی عنده اذا ابقیت منه بقیة۔

الاجلاء از خانمان بیرون کردن و بیرون کردن و بیرون شدن و واشدن از کشته۔

الاحلاء شیرین کردن و شیرین یافتن و یقال امرٌ ما احلای لم یقل شیئًا۔

الاخلاء خالی کردن و خالی شدن و خالی یافتن و باگیاه بسیار شدن زمین و فی الحدیث اخل وجهک ای استر بانسان او بشیء و یقال اخل امرک و اخل امرک ای تفرد به و تفرغ له

الاذلاء فروگذاشتن و لو و حجت آوردن و هو یدلی برحمه ای یمت بها و ادلی بحاله الی الحکم دفعه الیه و منه و تدلوا بها الی الحکام۔

الاسلاء اندوه دادن و بردن۔

الاشلاء خواندن بهیمه۔

الاصلاء در آتش افگندن و در آتش آوردن و اصلی الفرس اذا استرخی صلوا ها و ذلک اذا قرب نتاجها۔

الاحلاء چسپیدن کردن از مرگ و جز آن

ومنه الحدیث ما اطلی بنے قط ای ما مال الی الهزاله

اَلْاِعْلَاءُ - بلند کردن و بجاز آمدن فعل عنی وعن الوسادة ای تنح -

اَلْاِغْلَاءُ - گران بہا کردن و گران بہا خریدن و گران بہا یافتن و بجوشانیدن افلی القوم ای صاروا ای الغلاة -

اَلْاِمْلَاءُ - املا کردن و مہلت دادن وقیل سن اشتر فراخ کردن و یعدی باللام

اَلْاِحْمَاءُ - گرم کردن و حمایتی گرفتن و بخشم آوردن

اَلْاِدْمَاءُ - خون آلودہ کردن -

اَلْاِزْمَاءُ - فزون شدن و بفگندن و رباد دادن

اَلْاِسْمَاءُ - نام کردن ناحیت سماوہ گرفتن -

اَلْاِصْمَاءُ - بخشم دیدار رسیدن رابکشتن وہو فی الحدیث واصمی الفرس علی اللجام ای عض علیه وصفی -

اَلْاِعْمَاءُ - کور کردن -

اَلْاِغْمَاءُ - بیہوش شدن و پوشیدہ شدن خبر بر کسی وفی الماضی منها اغمی ویعدیان بعلی

اَلْاِنْمَاءُ - کشتن صیدہ بچشم دیدار وہو فی الحدیث وافزون کردن -

اَبْلَیْتُ فُلَانًا ای جعلته یبنی بناء وفی المثل المعنی تبنی للانثی ای لا تجعل منها الابنیة

اَلْاِثْنَاءُ - ثنا کردن و بیفگندن ثنیه -

اَلْاِحْبَاءُ - بواز کردن آمدن میوہ و بسیار نبات شدن زمین -

اَلْاِحْنَاءُ - مہربانی کردن -

اَلْاِخْنَاءُ - فحش گفتن و یعدی بعلی و اخنی علیه الدہر ای اتی علیه واهلکه واخنی علیه ای افسد وفی الحدیث لیخنی بابنه ای لیسلمه ویحقره

اَلْاِدْنَاءُ - نزدیک کردن و نزدیک آمدن و بہ افتتر

اَلْاِزْنَاءُ - بر پیوستہ نگریستن داشتن -

اَلْاِسْنَاءُ - بلند و برگوار کردن -

اَلْاِضْنَاءُ - گران کردن بیمار کسی را ویقال هذه حیة لا تطنی ای لا یعیش صاحبها لتقتل من ساعتها واصله الهمزة -

اَلْاِعْنَاءُ - بر دیانیدن و فروتن گردانیدن

اَلْاِغْنَاءُ - تونگر کردن و بے نیاز گردانیدن ومنه شأن یغنیه ای یکفیه عن زیادة علیه من الاهتمام لغیره وقیل تشغله عن الاقربا ویلی بنیانه

کردن و داشتن کسی را ومنه الحدیث اغنها عنی ای کفها واترکها واعرض عنها ماخوذ من الاستغناء لان کل من استغنی عن شی ترکه

اَلْاِفْنَاءُ - نیست گردانیدن -

اَلْاِقْنَاءُ - سرمایہ دادن و خشنود کردن -

اَلْاِمْنَاءُ - منی افگندن بنا آمدن -

اَلْاِبْهَاءُ - آسودہ گردانیدن و بدیدن

وفارغ گردانیدن آوند۔

۳ اَلْاِجْهَاءُ۔ بی شتر شدن خیمہ و اجهت السماء ای انقشع عنها الغیم و اجهینا اذا اجهت لنا السماء

اَلْاِدْهَاءُ۔ دائم گردانیدن و آرامانیدن۔

اَلْاِدْهَاءُ۔ سرخ و زرد شدن غورهٔ خرما

اَلْاِقْهَاءُ۔ اندک خورش شدن۔

۶ اَلْاِلْهَاءُ۔ مشغول کردن و گندم و جز آن در دهن آسیا افگندن۔

اَلْاِمْهَاءُ۔ آب دادن آهن و تیز کردن آن و باب بردن چاه و بسیار آب و تنگ کردن شیر و امهیت الفرس اذا اجریته و احمیته

اَلْاِنْهَاءُ۔ برسانیدن خبر و شیر تنگ کردن و فی الحدیث ثم انهه معناه انته یقال انهی الرجل اذا انتهی فاذا امرت قلت انهه

ومن اللفیف المقرون

اَلْاِوَاءُ۔ ہلاک کردن۔

اَلْاِوَاءُ۔ مقیم کردن و شدن و بعدی الی المفعول الثانی بحرف الجر ثم یتسع فیحذف

اَلْاِهْوَاءُ۔ الخ۔

اَلْاِدْوَاءُ۔ بیمار کردن۔

اَلْاِذْوَاءُ۔ پژمرانیدن۔

اَلْاِرْوَاءُ۔ سیراب کردن و بر روایت کردن شعر داشتن

۳ اَلْاِسْوَاءُ۔ بیفگندن و دست بداشتن و یقال کیف اصبحتم فیقال مسئولون صالحون ای ولاذنا و مواشینا سویة صالحة۔

۳ اَلْاِشْوَاءُ۔ بر مقتل نازدن و بریان کردن و باقی گذاشتن ازان۔

۶ اَلْاِضْوَاءُ۔ ضعیف گردانیدن و فرزند ضعیف زادن و با ماوی بردن۔

۱۰ اَلْاِغْوَاءُ۔ بے راہ کردن و نومید کردن۔

۵ اَلْاِفْوَاءُ۔ خالی شدن سرای و بہ پایان رسیدن و بہ پایان فرود آمدن و برسیدن زاد و خداوند ستور قوی شدن و ہو فی الشعر یختلف حرکات الروی بالرفع والنصب والجر و قیل نقصان حرف من عروض البیت

۱ اَلْاِلْوَاءُ۔ پیچانیدن سر و دنبال خبانیدن و بردن چیزے و یعدی بالباء و اشارت کردن و پژمردن و پژمرانیدن و بکرانہ ریگ رسیدن

۱۰ اَلْاِنْوَاءُ۔ خستہ بیفگندن۔

۵ اَلْاِهْوَاءُ۔ آہنگ کردن و یعدی باللام و اندا ختن و یعدی بالی یقال هوی الیه کذا و اهویت بالشئی اذا ادمات به۔

ومن الیائی

۲ اَلْاِحْیَاءُ۔ زندہ کردن و در فراخ نعمت باران شدن و مال چہارپای قومی نیکو شدن

واحيت الناقة اذا حي ولدها فهي محيي ومحيية لايكاد يموت لها ولد واحييت الارض وجدت حياة النبات۔

ومن المهموز الفاء

الايذاذ۔ فرمان خواندن۔

الايراب۔ واکشادن و پیروزی یافتن۔

الايلات۔ نقصان کردن۔

الايثاث۔ مادہ زادن۔

الايجاد۔ قوی کردن۔

الايساد۔ براغالیدن۔

الايصاد۔ دردربستن۔

الايكاد۔ استوار کردن۔

الايثار۔ برگزیدن۔

الايجار۔ مزد دادن و بکرایہ دادن ودست درجای فگندن بکثری۔

الايزار۔ الموازرة۔

الايمار۔ بسیار گردانیدن۔

الايناس۔ شاد کردن و دیدن و آواز شنیدن وآنست منہ رشدا ای علمتہ والباب ل علی ظہور الشیٔ وکل شیٔ خالف طریقۃ التوحش

الايراض۔ مزکوم گردانیدن والنعت مارض

الايناض۔ نیم پختہ ونیم بریان کردن۔

الايساف۔ اندوہگین کردن وخشم آوردن

الايكاف۔ خربالان کردن وجزاو وخررا وجزآن رابالان ساختن۔

الايلاف۔ الف دادن والف گرفتن وہزار شدن وہزار گردانیدن والترکیب یدل علی انضمام الشیٔ الی الشیٔ۔

الايناف۔ بینی دن انفہ ای جعلہ یتخلی انفہ

وانفت الابل اذا تتبعت بہا المرعی الذی لم یرع

الايراق۔ بیدار کردن۔

الايناق۔ خوش آمدن۔

الايزال سخت سائیدن وفی الحدیث موزلہ ای جاریۃ لازال اوتصنع

الايصال۔ درشبانگاہ شدن

الايكال۔ بخوراندن وسخن چینی کردن

واکلتک فلانا اذا امکنتہ منہ واکلتنی مالم آکل ای دعیتہ علی صلک اللہ فی الجنۃ ای زوجک فیہا وادخلکہا۔

الايثام۔ دربزہ افگندن۔

الايلام۔ الفت افگندن۔

الايلام۔ دردمند کردن۔

الايدان۔ بیاگاہانیدن۔

الايمان۔ بگرویدن ویعدی بالباء ویعدی بالیمین گردانیدن ویعدی بنفسہ واست گوی داشتن ویعدے باللام۔

ومن الاجوف

الافياد - نیرومند گردانیدن و منه قراءة ابن محیصن ایدناه بروح القدس وزنه افعلناه لانه غیر

ومن الناقص المهموز الفاء

الافياء - کسی را برباد داشتن و بحر لایوبی وبلاء لایوبی ای لاینقطعان من کثرتهما -

الایتاء - بیاوردن و منه آتنا غدانا معنا اعطنا بغدائنا و دادن -

الایداء - یاری دادن و ساختن چیزی را ویعدی باللام وتمام سلاح شدن -

الایذاء - آزار دادن کسے را -

الایزاء - بریک آخر ستور را باہم آوردن وعلف دادن ایشانرا -

الایزاء - التازیة والمحاذاة -

الایلاء - سوگند خوردن -

الایناء - تاخیر کردن -

ومن المهموز العین

الاذاب - برنجانیدن -

الازاب - برسیدن -

الاضاب - بسیار شدن شک در موی

الاساد - شبا روز سے برفتن -

الاضاد - نکام رسانیدن والنعت مضود

الازار - تیز نگریستن -

الازام - بریکدیگر آغالیدن -

الاساءر - خوردہ باز گذاشتن والنعت سارٌ وقیاسہ مُسیرٌ -

الاشاءز - بے آرام کردن -

الاناءس - داہیہ آوردن -

الاثاءق - پر کردن -

الاماءق - الدخول فی المائقة وہی الاکلة والحرة والجراة وہو فی الحدیث -

الاساءل - حاجت واکردن

الاتاءم - دو بچہ بیک شکم زادن و ہر دو مجری یکے کردن -

الاذاءم - الاکراہ علی الشیء -

الازعام - مہربان گردانیدن و دارو کردن

جراحت تا فراہم آیدہ بہ بستود -

الازاءم - الاسنام بستوہ آوردن -

الاشاءم - بشام شدن -

الافاءہ - فراخ کردن ویقال للبعیر اذا استلار شحما قد اقیم حارکہ -

الالاءہ - کاری کردن کہ مردمان لئیم خوانند ویرا

الاضاءن - بسیار گوسپند میشینہ شدن -

ومن المعتل المهموز العین

الایاب - بخشم آوردن او ابتہ ای فعلت فعلا یستحیا منہ واوابتہ ردتہ عن حاجتہ

اوآل المکان - اذا اجتمعت فیہ -

الإِيَالَةُ - وہی لبعار الابل والغنم وابولہما -

ومن الیائی

الإِيَاسُ - نومید کردن والماضی آیاس ویئس

ومن الناقص المهموز العین

الإِثَاءُ - تباہ کردن -

الإِرَاءُ والإِرَاءَةُ والإِرَايَةُ - نمودن یقال ریتہ الشی واصلہ ارایتہ والإِزَاءُ پستان گوسپند بزرگ شدن -

الإِمَاءُ - صدکردن وصدشدن -

الإِنَاءُ - دور کردن -

ومن المهموز اللام

الإِجْبَاتُ إِجَابَاتُ الأَرْضِ کثر کمأتہا -

الإِصْبَاءُ - برآمدن ثریا ودندان -

الإِضْبَاءُ - خاموش بودن بر چیزے وکینہ در دل گرفتن -

الإِلْبَاءُ - خداوند فلہ بسیار گشتن وفادادن گوسپند وبچہ را -

الإِنْبَاءُ - خبر دادن -

الإِحْتَاءُ - تافتن ریشہ ما افتات اذکرہ ای مازلت اذکرہ ولا تیکلم بہ بالامع المجد -

الإِفْثَاءُ - ماندہ شدن وسست شدن گرما -

الإِقْثَاءُ - بسیار خیار گشتن -

الإِدْجَاءُ - بالپر افگندن ونزدیک آمدن زد اشتر

الإِجْآءُ - سنم بر کاری داشتن ویعدی الی المفعول الثانی بالی والجأت امری الی اللہ ای اسندت -

الإِهْجَاءُ - گرسنگی بنشاندن -

الإِبْدَاءُ - ابتدا کردن ونو آفریدن والباب یدل علے افتتاح الشی -

الإِرْدَاءُ - یاری دادن وتباہ کردن -

الإِهْدَاءُ - بیار ماندن -

الإِخْذَاءُ - رام کردن وخوار کردن -

الإِبْرَاءُ - بیزار کردن وبہ کردن از بیماری

أَدْرَأَتِ النَّاقَةُ - بضرعہا فہی مدرئ اذا انزلت اللبن وارخت ضرعہا عند النتاج

الإِذْرَاءُ - منوع بکردن

اسْرِاءَةُ الحمارة اذا حان لہا ان تلقح بضبہا

الإِقْرَاءُ - بنماز شدن زن وپاک شدن از حیض ونزدیک آمدن وکل ذلک من القارئ وہو الوقت تقول منہ اقرات الریح اذا دخلت فی وقتہا وبقران گوش فراداشتن وخواندہ کردن ومنہ سنقرئک وسلام فرستادن والکریب یدل علی الجمع -

الإِمْرَاءُ - بگوارانیدن طعام -

الإِهْرَاءُ - نیک پختن گوشت تا از ہم بریزد وبکشتن سر ما کسی را وبختگی کارے کردن -

الاجزاء - پسند بودن وکار در آمدن - کردن وکفایت کردن ودختر زادن قال الازهری لا ادری ما صحة هذا واجزات الابل فجزاث ای اکتفت بالبقل عن الماء -

الابساء - انس دادن -

الانساء - زمان دادن وتاخیر کردن وقولهم انسأت سرتی البدت مذهبی -

الانشاء - خشک کردن بریانی -

الانشاء - آفریدن وابتدا کردن وشعر گفتن ودیدیه آوردن سیخ وبپالانیدن کسی ومنه او من ینشوا فی الحلیة واما قوله دله الجواری المنشات فقیل هی السفن التی رفع قلعها واذا لم یرفع قلعها فلیست بمنشات وقیل التی انشئ اجراؤها وانشئ عملها وصنعها وقری بالکسر علی ان الفعل نسب الیها علی الاتساع کقولهم مات زید فکان المعنی المنشات السیر فحذف المفعول للعلم به -

الاحصاء - سیراب کردن -

الاقضاء - طعام دادن -

الاکظاء - درنگی شدن وخاموش شدن ودیر رو شدن -

الاخطاء والخطاء - کالعطار خطا کردن وفاگذاشتن از کسی که قصد وی داری وربما جاء اخطار بمعنی خطئ ای اثم ومنه قوله اواخطانا عن ابی علی الفارسی وبعض العرب یقول الخطیت -

الاشطاء - تشنه بیاوردن -

الاجفاء - کف انداختن دیگ وسبل -

الادفاء - بتسفانیدن -

الارفاء - بناء باکسی دادن وبعدی بالی ونزدیک آمدن کشتی بکنارهٔ دریا -

الاطفاء - فروکشتن آتش وچراغ -

الالفاء - فی القوم اذا اراد واوجا فصرفتهم الی غیره وفی الابل اذا جعلت ابلها واوبارها لاحد ویقال ان تجعلها نصفین تنتج کل عام نصفها وتدع نصفها وفی البیت ان یخاط حاشیتا الثوب ثم یخیل بهما موخر الجبار وفی الشعر اذا خالف القشاع بین نفس الروی کقافیة مرفوعة مع مخفوضة ونگونسار کردن اوانی وگفته اند چسپانیدن وی ومن هذا قیل اکفات القوس اذا املت راسها وقت الرمی

الارقاء - باز ایستادن خون واشک طعنه حتی آزکاره ای القاه علی هیئة المتکی وهذا علی التوهم لان التاء واو -

الاحکاء - استوار گردانیدن -

الاکلاء - گیاه گرفتن زمین وگیاه خوردن

وسلف دادن در طعام۔

الإِلْآءُ۔ زکام رسانیدن و النعت ملوٌ کمان در کشیدن۔

الإِلْحَاءُ۔ لوش در چاہ کردن۔

الإِلْطَاءُ۔ تشنہ گردانیدن۔

الإِلْقَاءُ۔ خوار کردن و اقمار القوم اذا سمنت ابلهم وكثرت مع ذلك واقمار في الشئ اى اعجبني۔

الإِلْكَاءُ۔ بسیار سمار و غ گشتن زمین

الإِلْبَاثَةُ۔ استعمل عليه والماء اللص على الشئ فذهب۔

الإِلْزَاءُ۔ مضطر گردانیدن۔

الإِلْضَاءُ۔ بسیار کودک گوسپند مشیمہ بیندن

الإِلْهَاءُ۔ پختہ ناکردن گوشت۔

ومن المعتل المهموز اللام

الإِلْطَاءُ۔ برسپردن چیزی داشتن و منہ الحديث فاوطاهم رعار الابل غلبة اے غلبوہم و قہروہم بالحجة و قوافی اعادت کردن

الإِلْيَاءُ۔ شکاستن کسے را و ہو متعد

الإِلْيَاءُ۔ اشارت کردن۔

ومن الاجوف المهموز اللام

الإِبَاءَةُ۔ قصاص کردن و باماوی بردن و فی ارض کذا افلاة شئ فی فلاة اے تذہب۔

الإِنَاءَةُ۔ تیر انداختن بکسی۔

الإِجَاءَةُ۔ بیاوردن و ملجا گردانیدن

الإِدَاءَةُ۔ دردمند شدن و دردمند گردانیدن۔

الإِسَاءَةُ۔ بدی کردن و گمان بد بردن بکسی یقال اساءت به الظن۔

الإِشَاءَةُ۔ ملجا گردانیدن۔

الإِضَاءَةُ۔ روشن شدن و روشن کردن

الإِفَاءَةُ۔ مال کسی غنیمت کردن و منہ الاثر لا يلين مفار على مفى المفار الذى افتحت كورته فصارت فيئا كانه قال لا يلين احد من اهل السواد على الصحابة الذين افتتحوا السواد عنوة فصار السواد لهم فيئا هذا اذا شبهه وقاگردانیدن

الإِقَاءَةُ۔ بقی آوردن۔

الإِنَاءَةُ۔ گرانبار گردانیدن و پختہ ناکردن گوشت

ومن اللفيف المقرون

الإِيوَاءُ۔ باماوی بردن۔

باب التفعيل

التَّتْرِيبُ۔ خاک آلودہ کردن۔

التَّتْرِيبُ۔ سرنش کردن و نکوہیدن

التَّثْقِيبُ۔ سوراخ کردن و آتش افروختن و آمیختن سپیدی با محاسن و تقب عود العرج اذا مطر فلان۔

التَّثْلِيثُ۔ شکستہ شدن دندان اشتر از پیری

وریختہ شدن موے و دنبال وے۔
اَلتَّجْرِیْبُ۔ آزمودن۔
اَلتَّجْلِیْبُ۔ گرد کردن و بانگ کردن۔
اَلتَّجْلِیْبُ۔ دور کردن غذا و ندا کنندان اندک شدن۔
اَلتَّجْرِیْبُ۔ بخشم آوردن و تیز کردن سنان۔
اَلتَّجْرِیْبُ۔ گروہ گروہ کردن۔
اَلتَّحْسِیْبُ۔ بر بالش نشاندن و منہ الحدیث اصحاب اصیفہم ای بالکرامۃ و چیز بر بالش کردن کسی و چندان خطا دادن کہ ناخشنود گردد۔
اَلتَّحْصِیْبُ۔ سنگ در افگندن و سنگ مذمت والزام بالتعصب الذی مخرجہ الی الاطلاع ساعۃ من اللیل و منہ الحدیث فمن شاء حصب۔
اَلتَّحْلِیْبُ۔ فی الفرس انحناء کتوہ و تشنج فی اصلیہ والیدین واذا کان فی الرجل فہو التجلیب بالجیم بدل الحاء تم شد دانشوی الفعل والمبالغۃ و نشوالفعل۔
اَلتَّدْرِیْبُ۔ براغالانیدن و ریض ساختن و گرد کردن و در تربۃ انداختن علی الصیدای ضربتہ و در تربۃ الشدائد حتی قوی و مرن علیہا و رجل مدرب و مدرب مثل مجرب و مجرب۔
اَلتَّدْلِیْبُ۔ تیز کردن۔
اَلتَّدْلِیْبُ۔ پدید آمدن جنگی در خربا از جہت دنبال و دنبال ساختن۔
اَلتَّذْہِیْبُ۔ زر اندود کردن۔

اَلتَّرْتِیْبُ۔ یکے از پس یکدیگر فراکردن یقال رتب الطلائع موضع کذا والترکیب یدل علی استقرار وانتصاب۔
اَلتَّرْجِیْبُ۔ بزرگ داشتن و منہ ترجیب العتیرۃ وہو ذبحہا فی رجب وچیز بر اذا زیر درخت نہادن تا بنشکند از بسیاری بار۔
اَلتَّرْحِیْبُ۔ مرحبا گفتن۔
اَلتَّرْطِیْبُ۔ تر کردن رطب دادن المرعب المقطع۔
اَلتَّرْغِیْبُ۔ راغب کردن و رغبت نمودن
اَلتَّرْقِیْبُ۔ السلخ من قبل راس الرقبۃ۔
اَلتَّرْکِیْبُ۔ چیزے اندر جاے نشاندن
اَلتَّرْہِیْبُ۔ ترسانیدن۔
اَلتَّرْغِیْبُ۔ باگند امویہ شدن۔
اَلتَّسْرِیْبُ۔ گلہ گلہ گردانیدن اسپ و اشتر و از بن سوراخ کندن چاہ و جز آن و آب در مشک نو ریختن تا در زہا استوار گردد
اَلتَّسْلِیْبُ۔ اوسود داشتن۔
اَلتَّشْلِیْبُ۔ درخت پیراستن و اصلہ التقشیر
اَلتَّشْرِیْبُ۔ خاک و آب در مشک نو کردن تا طعم آن خوش گردد و در مال کسی تصرف کردن چنانکہ خواہی۔
اَلتَّشْعِیْبُ۔ کاسہ و در بستن۔
اَلتَّشْغِیْبُ۔ شغب کردن۔

التصلیب - بردار کردن و سخت گردانیدن
چیزے و خشک شدن رطب -
التضریب - نکندہ زدن و میان قومی بہم آوردن
التضہیب - نیک بریان کردن بریانی
و کہان را و نیزہ را آتش دادن -
التطریب - آواز خشک بگردانیدن -
التطنیب - بطناب محکم کردن و بجای
مقام کردن و طنب الفرس اذا طال متنہ -
التعجیب - کسی را بشگفتی افگندن -
التعذیب - والعذاب عذاب کردن
التعریب - سخن گفتن از کسی و مہذب
کردن سخن از لحن و کلمہ کہ نہ عربی باشد عربی کردن
والتشریب ایضا و عرب علیہ فعلہ ای قبح
ومنہ الحدیث عربوا علیہ ای ردوا علیہ بانکار
وعرب الزرع ای قصب -
التعریب - دور بردن بہ چیزے -
التعصیب - عصابہ در سر بستن و تاج
بر سر نہادن والمعصب الذی یعصب وسط
من الجوع وقیل ہو الذی اکلتہ السنون ای
اے اکلت مالہ -
التعقیب - از پے در داشتن و منہ الحدیث
ان عمر کان یعقب الجیوش فی کل عام ای یبعث
قوما وجیشا آخرین بعد قومہم وآمد و شد

کردن در کاری بعد و نشستن پس از نماز
از بہر دعا و منہ الحدیث من عقب الصلوۃ
فہو فی الصلوۃ و در رسالی دربار عرض کردن
و حکم کسی را فسخ کردن و اگر دانیدن و فی
الحدیث ان نعلہ کانت مقبقۃ ای ذات قبب
التقلیب - مصدر المقلب ہو الذی یجید التقلب
التغریب - دور کردن و بجانب مغرب
رفتن و فی الحدیث ان فیکم مغربین یعنی الدجال
لیس بکم فیہم الجمعۃ ابذلک لانہ خلفہم فی مغرب
المغلب - المغلوب مرارا و المغلب ایضا من
الشعار المحکوم لہ بالغلبۃ علی قرنہ کان غلب
علیہ ہو من الاضداد و غلبتہ علیہ نا تغلیبا
التقریب - نزدیک کردن و اسب ہر دو
دست و یکپای بیکبار بر داشتن و دویدن
تک و تقرب الی اللہ قربانا و ہو کل ما تقربت بہ الیہ
وفی الحدیث قرب دجاجۃ و قرب بقیۃ و عنی
انہ تصدق بہا متقربا بذلک الی اللہ تعالی -
التقتیل - رنجانیدن بوے و جعل شیء
الحسب اذا مزج حسبہ -
التقصیب - مرغول کردن موی و قد
قصب الزرع تقصیبا و ذلک بعد التقریح
التقضیب - بریدن زر و شتر را پیش از
ریاضت بر نشستن -

اَلتَّقْطِیْبُ - روی فراہم کشیدن -
اَلتَّقْعِیْبُ - دور در شدن رسن وحافر منقعب اذا کان علی حلقۃ القعب -
اَلتَّقْلِیْبُ - نیک برگردانیدن -
اَلتَّلْتِیْبُ - لشکر گروہ گروہ کردن وبستان انتر بستن -
اَلتَّلْحِیْبُ - غورہ برآوردن انگور وفی الحدیث ثم یحب ان تخرج القطوف وہی العناقید -
اَلتَّلْذِیْبُ - بدروغ داشتن وبدل کردن کذبت الرجل تکذیبا وکذابا قلت لہ کذبت وکذلک اذا اخبرت انہ کاذب وقال ثعلب اکذبتہ وکذبتہ بمعنی وکذب جبن وکذب لبن الناقۃ ای ذہب وفی الحدیث فلم تکذب قریش بجوارہ ای لم ترد جوارہ وکل من کذب بشیئ فقد ردہ -
اَلتَّکْعِیْبُ - نار پستان شدن -
اَلتَّکْلِیْبُ - سگ را تعلیم کردن وسگ داری کردن والتکبیل ایضا وہو مقلوب منہ -
اَلتَّلْجِیْبُ - اندک شیر شدن گوسپند -
اَلتَّلْحِیْبُ - پارہ پارہ کردن فی الحدیث لجہا ای نہبا
اَلتَّلْقِیْبُ - لقب نہادن -
اَلتَّنْحِیْبُ - نذر کردن وکوشش کردن در کار ومنہ التنحیب وہو شدۃ القرب للماء -
اَلتَّنْصِیْبُ - بسی بپای کردن سنگہا وآنچہ بدان ماند وصفیح منصب اذا نصب بعضہ علی بعض ومنہ نصبت الخیل اذا انہاوشددہا للکثرۃ او للمبالغۃ
اَلتَّنْقِیْبُ - بسی در راہہا گردیدن ونیک واثر وہیدن چیزے -
اَلتَّنْکِیْبُ - بگردیدن وبگردانیدن -
اَلتَّہْدِیْبُ - جامہ را ریشہ کردن -
اَلتَّہْذِیْبُ - پاکیزہ کردن والاسراع فی الطیران والعدو والکلام -
اَلتَّہْرِیْبُ - بگریزانیدن -
اَلتَّہْلِیْبُ - موے دنبال اسپ برکندن
اَلتَّہْلِیْتُ - کالتفریع والتعنیف ولکتہ بالحجۃ اے غلبہ -
اَلتَّہْلِیْثُ - برجای بداشتن -
اَلتَّہْرِبِیْتُ - پرورانیدن -
اَلتَّہْرِفِیْتُ - بزفت اندودن وپروردن بدان
اَلتَّہْرِکِیْتُ - پرکردن مشک -
اَلتَّہْسِئِیْتُ - خاموش کردن -
اَلتَّہْشِمِیْتُ - بالشین والسین عاکردن کسی را کہ عطسہ زند والشین اعلی وافصح ومنہ الحدیث وسمتوا فی الطعام یقول اذا فرغتم فادعوا بالبرکۃ لمن طعمتم عندہ وفی حدیث آخر انی اسمت ای الزم سمت الطریق ای قصدہ -
اَلتَّہْلِیْتُ - زیرہ در دیگ افگندن -

التَّصْمِيتُ - خاموش کردن وشدن -
التَّنْبِيتُ - پروردن ودرخت نشاندن
التَّنْكِيتُ - پدید آمدن بختگی در خرما وفی حدیث اکل کتفا مهترة یقال انما هو مهرة -
التَّثْلِيثُ - سه گوشه کردن وسبکے کردن چنانکه دو برخ بشود وسبکی بماند ونوعی ساختن از عطر که آنرا مثلث خوانند وسه خلف اشتر بستدن وفی الحدیث شر الناس المثلث یعنی الساعی باخیه یهلک ثلثة نفسه واخاه وامامه
التَّحْدِيثُ - حدیث کردن -
التَّخْلِيثُ - بدو در آمدن ومنه سمی المخنث وهو متل الاختناث -
التَّلْمِيثُ - نرم کردن جائے -
التَّرْبِيثُ - درنگی کردن -
التَّرْمِيثُ - الارماث -
التَّشْعِيثُ - پراگنده کردن -
التَّغْرِيثُ - گرسنه کردن -
التَّفْرِيثُ - فی الکبد مثل الفرث -
التَّلْبِيثُ - درنگی کردن -
التَّنْقِيثُ - شتافتن -
التَّبْرِيجُ - جامه ببرج بافتن -
التَّبْجِيجُ - شکافتن وریختن باران زمین را -
التَّثْبِيجُ - فعلے مشوش کردن وتبج الراعی بالعصا ای جعلها علی ظهره وجعل یسیر من ورائها -
التَّحْدِيجُ - نیک نگریستن ونیک فراگرفتن برکسی را وسگ را قلاده کردن از گوش ماهی
التَّحْمِيجُ - چشم در کوافتیدن وتیز نگریستن
التَّحْرِيجُ - فراراه افگندن شاگرد را وتحریج الراعیة المرتع ان تاکل بعضه وتترک بعضا وعام فیه تحریج ای خصب وجدب -
التَّدْرِيجُ - برکاری داشتن اندک اندک ودر نوردیدن
التَّمْزِيجُ - الملزق بالقوم ولیس منهم وعطاء مزاج ای وفق قلیل
التَّسْنِيجُ - دندان گرفتن گور خر یکدیگر را ونیک نجر شیدن
التَّسْرِيجُ - نیکو گردانیدن روی وجز آن وسرجه الله بالتشدید والتخفیف ای وقره
التَّشْرِيجُ - دوختن نه محکم -
التَّشْنِيجُ - بالجوع کردن -
التَّضْرِيجُ - خون آلوده کردن وضرجت الثوب صبغته بالحمرة وهو دون المشبع وفوق المدرد
التَّعْرِيجُ - ایستادن وبعدی بعلی وچپیدن بنا
التَّفْجِيجُ - میان پای زنهم باز نهادن -
التَّفْرِيجُ - اندوه بردن -
التَّفْشِيجُ التَّفْلِيجُ - کشاده کردن دندان -
التَّلْبِيجُ - گرد گرفتن نان -
التَّلْحِيجُ - درهم کردن وآمیختن خبری را وانکار کردن خلاف آن که در دل است

التجاج الخبز ای اظهر غیر ما فی نفسه۔
التلمیح والتلهیح۔ نهاری دادن۔
التنضیح۔ تا یکسال بچه نازادن نضجت الناقة بولدها اذا جازت السنة ولم تنتج۔
التهلیح۔ برا ماهیدن۔
التهریج۔ بانگ برسباع زدن والاهراج ایضاً
التبخیح۔ فساد کردن۔
التبریح۔ رنجانیدن یعدی بالباء ومنه الحدیث نهی عن التبریح وهو قتل السمک مثل القاء السمک علی النار حیاً ونحوه۔
التبطیح فی حدیث عمر لوامن بطح المسجد ای القی فیه الحصی ونحوه۔
التبلیح۔ بماندن۔
التثریج۔ اندوهگین کردن۔
التجدیح۔ درشوریدن بسته وانچه بدان ماند
التجلیح۔ الاقدام الشدید والتصمیم والمجلح الرجل الشدید الاکل والمجلح الماکول۔
التجمیح۔ چشم بکشادن از بهر نگریستن۔
التدبیح۔ سرنیک دور فرود آوردن ومنه الحدیث نهی ان یدبح الرجل فی الرکوع کما یدبح الحمار وروی بذا بالذال والدال اعرف دبح اذا طاطا ظهره۔
التذبیح۔ بسیار کشتن۔
التذریح۔ اندکی از زعفران وجز آن در آب کردن و کاغذ در طعام کردن۔
الترجیح۔ افزونی دادن در حجت احد قولیه علی الآخر۔
التزریح۔ لاغر کردن ستور را۔
التربیح۔ پروردن۔
التزفیر۔ بالزاء گفت اورا وفی الحدیث کان اذا فرغ انسانا اراد زفاره والحاره والعزة قربة المخرج یعنی اذا دعاله بالزفاء۔
التزقیح۔ اصلاح آوردن۔
التزییح۔ بیهوش و سرگشته گردانیدن والمضی منه ریح۔
التسبیح۔ خدای عزوجل را بپاکی یاد کردن ویعدی بنفسه وباللام ومنه الحدیث جلد ثلثین سبحاً بعد العصر فاما قوله تعالی لا تسبحون فمعناه بلا استثنون۔
التسریح والسراح۔ کسیل کردن وتحقیق هذا الموضع ان یقال ان السراح والسلام والکلام اسماء علی فعال بمعنی المصدر ولیست مثل عمرک الله فی انه مصدر جاء علی حذف الزیادة اعنی التاء والیاء من قبل انها جاءت وفیها شئ من الزیادة اعنی الالف فیها وکذلک ما اشبهها والتسریح آسان کردن وتسریح الشعر ارساله وحله قبل المشط۔
التسطیح۔ پهن کردن۔

التَّسْهِيلُ ۔ راست کردن نیزہ و آسان فتن
التَّشْبِيهُ ۔ مانند کردن ۔
التَّشْرِيحُ ۔ شرح کردن و نیک شرحہ کردن گوشت
التَّشْقِيقُ ۔ الازہار ۔
التَّصْبِيحُ ۔ صبوحی دادن و بامداد نزدیک کسی آمدن یقال صبحتہ ای اتیتہ صباحًا ولا یراد بالتشدید ہہنا التکثیر وصبحہ اللہ وصبحتہ ای قلت لہ عم صباحًا ۔
التَّصْرِيحُ ۔ ہویدا گفتن و ہویدا شدن و ویژہ شدن شراب پس از کف انداختن وصریحت کمالی اجدبت وعبارت صریحۃ ای خالصۃ فی الشدۃ وکمل اسم للسنۃ المجدبۃ
التَّعْفِيرُ ۔ دست بر ہم زدن وہو فی الحدیث ماخوذ من صفحتی الکف وضرب احدیہما بالاخری وہو سنۃ النساء فی الصلوۃ ویہن کردن چیزے
التَّطْرِيحُ ۔ بسیار افگندن و بلند کردن بنا
التَّطْفِيحُ ۔ پر کردن حوض ۔
التَّطْلِيحُ ۔ ماندہ کردن اشتر مردم را ۔
التَّطْيِيرُ ۔ ہر دو دست برافراشتن طلبم ہوالاذہاب فی الہوا
التَّقْلِيحُ ۔ کشادہ کردن و بشگافانیدن ۔
التَّفْرِيحُ ۔ شاد کردن ۔
التَّقْطِيرُ ۔ بہن کردن ۔
التَّفْقِيحُ ۔ شگفتن وچشم باکردن سگ بچہ

وہذا فی الحدیث
التَّقْبِيحُ ۔ زشت کردن وفی الحدیث لا تقبحوا الوجوہ ای تنسبوہا الی القبح وقیل لا تقولوا قبح اللہ وجہ فلان من القبح وہو الابعاد وفی حدیث آخر فلا اقبح ای لا یرد علیّ قولی لمیاتی ۔
التَّقْدِيمُ ۔ باریک میان کردن اسپ و در کوفتادن چشم ۔
التَّقْرِيحُ ۔ تو ابل در دیگ کردن من القرح وہو افزار
التَّقْلِيمُ ۔ دندان پاک کردن از ندردی وہو من باب السماب مثل قردت البعیر ومرضت
التَّقْلِيدُ ۔ کلید راست کردن بر در قفل الباب اصلحت قناحۃ علیہ وہی مفتاح موج طویل ۔
التَّكْدِيحُ ۔ نیک بجراشیدن ۔
التَّلْقِيحُ ۔ کشن دادن خرما ۔
التَّمْدِيحُ ۔ بسیار ستودن ۔
التَّمْرِيخُ ۔ پر آب کردن مشک تا بخیہ گاہ محکم شود
التَّمْلِيحُ ۔ نمک بسیار در طعام کردن تا تباہ گردد ومنہ الشاعر ای لی بشی ملیح ملحت البحر وزمزم
التَّفْقِيهُ ۔ نیک پیراستن چوب وسخن ومغز از استخوان بیرون کردن ۔
التَّنْدِيخُ ۔ بالغار والحاران یقلب الرجل ظہرہ لبطاطی راسہ ۔

اَلتَّسْبِیْخُ۔ سبک کردن و نیک خفتن و سست شدن گرما و داخیدن پنبہ و پشم۔
اَلتَّشْدِیْخُ۔ سرکوفتن والتشدید للکثرۃ۔
اَلتَّضْمِیْخُ۔ ببوے خوش آلودن۔
اَلتَّطْبِیْخُ۔ بزرگ شدن بچہ سوسمار۔
اَلتَّفْرِیْخُ۔ بچہ برآوردن مرغ و منہ اشتق فرخ الزرع اذا انتہیا للانشاق بعد ما یطلع
اَلتَّقْنِیْخُ۔ رام کردن۔
اَلتَّمْرِیْخُ۔ روغن بادام و روغن مالیدن۔
اَلتَّبْرِیْدُ۔ سرد کردن و منہ الحدیث لا تبردوا عن الظالم ای لا تشتموہ فتخفوا عنہ من عقوبۃ ذنبہ
اَلتَّبْعِیْدُ۔ دور کردن۔
اَلتَّبْلِیْدُ۔ خوشتن بر زمین زدن۔
اَلتَّثْرِیْدُ۔ شکستن و کشتن پیش از انکہ سرد شود و ہو منہی عند التجرید برہنہ کردن
اَلتَّجْعِیْدُ۔ پشک کردن موے۔
اَلتَّجْلِیْدُ۔ کتاب را پشت کردن و پوست باز کردن اشتر یقال جلد جزورہ و قلما یقال سلخ جزورہ۔
اَلتَّجْنِیْدُ۔ لشکر گرد کردن۔
اَلتَّجْمِیْلُ۔ کژ کردن و بیت محرد ای مسنم و غرفۃ محردۃ فیہا حرادی القصب و قصبات تجمع و تلف علیہا البردی تزبنیا لہا و تحسینا ثم تسقف بہا الغرفۃ واحدہا حردی نبطی معرب ولا یقال ہردی۔
اَلتَّحْمِیْدُ۔ مبالغۃ الحمد۔
اَلتَّخْضِیْدُ۔ مبالغۃ الخضد۔
اَلتَّخْلِیْدُ۔ جاویدان کردن دست در بخن دست کسی کردن و گوشوارہ در گوش کسی کردن والترکیب یدل علی الملازمۃ والثبات۔
اَلتَّرْبِیْدُ۔ الترھید فی المعنی الثانی۔
اَلتَّرْفِیْدُ۔ مہتر کردن۔
اَلتَّرْمِیْدُ۔ خاکستر آلودہ کردن و منہ الشاۃ قلیل النتاج
اَلتَّزْبِیْدُ۔ داخیدن پنبہ و باکف شدن دھن
اَلتَّزْنِیْلُ۔ دروغ گفتن و عذاب کردن زائد از جرم زنادی جبن و المزند الضیق البخیل و ثوب مزند قلیل العرض و اصل التزنید ان تخل الشاعر الناقۃ باخاۃ صغار ثم تشد بشعر و ذلک اذا حقت رحمہا بعد الولادۃ۔
اَلتَّزْہِیْدُ۔ فی الشیء و عن الشیء خلاف الترغیب فیہ و فی الحدیث یزھدہا ای یقللہا من الرجل و ہو الشیء القلیل۔
اَلتَّسْبِیْدُ۔ استیصال شعر الراس و ترک الادہان ایضا و ہما فی الحدیث و سبد الشعر بعد الحلق و ہو حین ینبت و یسود و الفرخ اذا بدا ریشہ و شوک۔

اَلتَّسْرِیْدُ۔ مبالغۃ السرد فی الدرع۔
اَلتَّسْقِیْدُ۔ لاغر گردانیدن بعد فربہی وہو فی الحدیث اسقد فرسًا ای اضمر۔
اَلتَّسْمِیْدُ۔ نیک سرگین زمین زدن و استیصال شعر الراس
اَلتَّسْنِیْدُ۔ چوب فرا دیوار گذاشتن والتشدید للکثرۃ۔
اَلتَّسْهِیْدُ۔ برخواب گرانیدن۔
اَلتَّشْرِیْدُ۔ راندن۔
اَلتَّصْرِیْدُ۔ فی السقی دون الری وفی العطاء تقلیلہ۔
اَلتَّصْعِیْدُ۔ برکوہ شدن و یعدی بفی و بعلی و در وادی رفتن و یعدی بفی۔
اَلتَّصْفِیْدُ۔ بند کردن۔
اَلتَّصْمِیْدُ۔ استوار و آگندہ کردن و مبالغۃ الصمد و بیت مصمد ای معلی۔
اَلتَّضْمِیْدُ۔ جز از دستار چیزی در سر بستن و فی الحدیث ضمد عینیہ ای وضع علیہما الدواء۔
اَلتَّبْعِیْدُ۔ رام کردن و گرامی کردن و بقطران آکودن و ببندگی گرفتن و تقول ما عبدان فعل کذا ای مالبث۔
اَلتَّعْلِیْدُ۔ سانحتن۔
اَلتَّعْرِیْدُ۔ گریختن۔
اَلتَّعْقِیْدُ۔ مبہم کردن سخن و بسیار گرہ کردن

وستوار کردن بیمان و جز آن و ستبر کردن دار و جز آن
اَلتَّقْرِیْدُ۔ آواز بگردانیدن و فی الحدیث طوبی للمقردین فرد الرجل اذا تفقہ واعتزل الناس وخلا بمراعاۃ الامر والنہی وقیل ہم الذین ہلک لداتہم وبقوا فہم یذکرون اللہ وقیل ہم المتخلفون من الناس یذکرون اللہ
اَلتَّفْنِیْدُ۔ بہ دروغ و ضعف و عجز و جہل و جز آن منسوب کردن و فی الحدیث افند فرسًا قیل اقتنی وقیل ارتبط فرسًا فاتخذہ کأنہ حصن الجاء الیہ کما یلجاء الی الفند من الجبل۔
اَلتَّقْرِیْدُ۔ خوار گردانیدن و کنہ از استر بریدن واصلہ الخداع وذلک ان الرجل اذا اراد ان یاخذ البعیر الصعب قرده ولا کانیزع قرادہ
اَلتَّقْلِیْدُ۔ در گردن کردن گاو قلادہ و منہ الحدیث قلدوا الخیل ولا تقلدوہا الاوتار قیل لا تقلدوہا الاوتار فتختنق وقیل لا تطلبوا علیہا الدخول ہذا ہو القول فی حدیث آخر فقلدتنا السماء ای مطرتنا لوقت ما نوذ من قلد الحمی وہو یوم ورودہا یقال سوق مقلد ومقلوذ والقلد عسل قصب السکر۔
اَلتَّلْبِیْدُ۔ رسیدن ستارہ میان آسمان
اَلتَّلْمِیْدُ۔ تسخین العضو بخرق ونحوہا۔
اَلتَّلْبِیْدُ۔ بہم نشاندن و منہ الحدیث ملبدًا

ای مرتعاو ممنع در سرکردن محرم تا موی دے
کالیدہ نشود ومنہ الحدیث من لبد وجار
فی حدیث آخر لبد الشعر بمعنی تلبد وہو قولہ
یبعث یوم القیمۃ ملبدا والترکیب یدل علی
تکرس الشیٔ بعضہ علی بعض۔

اَلتَّلْهِيدُ۔ بسیار فاتولیدن۔

اَلتَّمْجِيدُ۔ بزرگی یاد کردن وچہارپای
راسیر ناکردن وہذہ لغۃ اہل نجد۔

اَلتَّمْرِيدُ۔ نسوکردن وبلند کردن بنا۔

اَلتَّمْلِيدُ۔ التمرین۔

اَلتَّمْهِيدُ۔ عذر نہادن ونیک بگسترانیدن
تمہید الامور تسویتہا واصلاحہا وتمہید العذر
بسطہ وقبولہ۔

اَلتَّنْجِيدُ۔ آراستن ودلیر گردانیدن۔

اَلتَّنْضِيدُ۔ برہم نہادن وفی الحدیث
فاکلہا حتی نضد ہا ای تے علیہا من نضد
الشیٔ اذا فنی ہذا اصلہ۔

اَلتَّهْجِيدُ۔ فاجواب کردن۔

اَلتَّهْرِيدُ۔ بریزانیدن۔

اَلتَّهْلِيدُ۔ دل کسی بردن وشمشیر زدن
از آہن ہندی۔

اَلتَّفْخِيذُ۔ گروہ گروہ راخواندن ومنہ
الحدیث یات یفخذ عشیرتہ المفاخرۃ ایضا

اَلتَّنْبِيذُ۔ مبالغۃ النبذ فی الطرح۔

اَلتَّنْجِيذُ۔ بالذال والدال ایضا محکم را ای گردانیدن

اَلتَّنْفِيذُ۔ فرستادن وروا کردن فرمان

اَلتَّبْتِيرُ۔ بریدہ دم کردن۔

اَلتَّبْذِيرُ۔ مال باسراف نفقہ کردن۔

اَلتَّبْرِيرُ۔ دیگ فراز کردن در دیگ۔

اَلتَّبْشِيرُ۔ مژدگان دادن۔

اَلتَّبْصِيرُ والتَّبْصِرَةُ۔ بینا کردن والتعریف
والایضاح ایضا ویعدی الی المفعول الثانی
بالباء وقد یحذف الباء علی ہذا یتوجہ بصرہم
والتبصیر بصیرہ شدن وبخون اندودن
وچشم باز کشادن سگ بچہ وفی الحدیث
فبصر راسہ ای قطع راسہ۔

اَلتَّبْقِيرُ۔ کوہاموی بازیدن۔

اَلتَّبْكِيرُ۔ بامداد کردن وبامداد رفتن۔

اَلتَّبْيِيرُ والتَّتْبِيرُ۔ ہلاک کردن۔

اَلتَّتْمِيرُ۔ خشک کردن گوشت وخرما۔

اَلتَّثْمِيرُ۔ بسیار کردن مال ومسکہ برآوردن شیر

اَلتَّجْبِيرُ۔ شکستہ وادربستن۔

اَلتَّجْيِيرُ۔ چاہ فراخ کردن۔

اَلتَّجْدِيرُ۔ آبلہ نشان شدن تقول منہ
جدر الرجل من الجدری۔

اَلتَّجْذِيرُ۔ ازبن برکندن۔

اَلتَّجْمِیْرُ۔ لشکر در تغر فرو ختن و گرد کردن موے بر قفا و کرہ بر زدن آن و ہمانی الحدیث و سنگ جمار انداختن و دل خرما بریدن و خوشبوے گردانیدن بہ خمر۔

اَلتَّجْمِیْرُ۔ مہانی بنا کردن۔

اَلتَّجْمِیْرُ۔ گرد شدن ماہ بخطی باریک و با دشتاد و رد شدن در میغ و دسم حول عین البعیر بمستیم

اَلتَّحْذِیْرُ۔ ترسانیدن

اَلتَّحْسِیْرُ۔ از زمان خوراندن و بفتیدن پرمغ و فی الحدیث محسورون محقرون معذورون

اَلتَّحْقِیْرُ۔ التصغیر۔

اَلتَّحْمِیْرُ۔ سرخ کردن۔

اَلتَّخْبِیْرُ۔ خبر کردن۔

اَلتَّخْدِیْرُ۔ بردگی گردانیدن زن یقول منہ خدرت الجاریۃ۔

اَلتَّخْسِیْرُ۔ ہلاک کردن و زیان کار گردانیدن و نسبت کردن باخسارت و منہ قولہ تعالے فما تزیدوننی غیر تخسیر قیل کلما دعوتکم الی ہدی ازددتم غیا و تکذیبا فزادت خسارتکم۔

اَلتَّخْصِیْرُ۔ باریک میان گردانیدن۔

اَلتَّخْضِیْرُ۔ سبز کردن۔

اَلتَّخْفِیْرُ۔ شرم زدہ کردن و زینہار۔

اَلتَّخْمِیْرُ۔ پوشانیدن۔

اَلتَّدْبِیْرُ۔ اندیشہ کردن در عاقبت کار و از پس مرگ بندہ را آزاد کردن و از کسی چیزی بروایت کردن۔

اَلتَّدْثِیْرُ۔ آشیان نیکو بکردن مرغ

اَلتَّدْمِیْرُ۔ ہلاک کردن و یعدی بنفسہ و بعلے و تدغیل الصائد تحت بالوبر لئلا یحد الوحش ریحہ۔

اَلتَّذْکِیْرُ۔ یاد دادن و بند دادن و حرف را مذکر کردن و منہ الحدیث فذکرہ ای فعل جاوہ لان فی تذکیر الشیء اجلالا لہ۔

اَلتَّذْمِیْرُ۔ دست در فرج اشتر کردن تا بچہ نر ست یا مادہ۔

اَلتَّسْتِیْرُ۔ پردگی کردن۔

اَلتَّسْجِیْرُ۔ مبالغۃ السجر۔

اَلتَّسْحِیْرُ۔ محتاج طعام و شراب گردانیدن و منہ انما انت من المسحرین قیل الذی خلق اذا سحر و فریفتن و بسے جادوی کردن۔

اَلتَّسْخِیْرُ۔ کسی را کاری تکلیف کردن بیمزد و رام کردن۔

اَلتَّسْطِیْرُ۔ نبشتن و باہم آوردن چیزیکہ آنرا اصلی نباشد و فی الحدیث ما تسطر علی بنتی اے لا تروج۔

اَلتَّسْعِیْرُ۔ نرخ نہادن و آتش نیک افروختن

اَلتَّسْكِيْرُ۔ چشم بستن و خوی کردن۔
اَلتَّسْمِيْرُ۔ بسیار آب کردن شیر والارسال الخ
ومنه الحدیث فلیسمرها ای فلیرسلها ورویٰ
بالشین ومعناهما واحد۔
اَلتَّشْتِيْرُ۔ عیب کردن ولیعدی بالباء۔
اَلتَّشْجِيْرُ۔ منقش کردن درختان۔
اَلتَّشْطِيْرُ۔ دو خلاف اشتر بستن شعر الجنین
بمعنی اشعر۔
اَلتَّشْمِيْرُ۔ جامہ فراہم گرفتن و فرستادن
وشمر فی امرہ ای خف۔
اَلتَّشْنِيْرُ۔ عیب کردن۔
اَلتَّشْهِيْرُ۔ معروف کردن۔
اَلتَّصْبِيْرُ۔ بصبر فرمودن۔
اَلتَّصْدِيْرُ۔ مقداری اسپ از پیش سپان
بشدن و پیشگاہ نشستن و اول گردانیدن و
صدعن البعیر من التصدیر ای اخر الزحام عن صدرہ
اَلتَّصْعِيْرُ۔ روی بگردانیدن از کبر۔
اَلتَّصْغِيْرُ۔ تصغیر کردن کلمہ و خورد کردن۔
اَلتَّصْفِيْرُ۔ زرد کردن۔
اَلتَّضْبِيْرُ۔ استوار خلق گردانیدن۔
اَلتَّضْفِيْرُ۔ مبالغۃ الضفر۔
اَلتَّضْمِيْرُ۔ باریک میان کردن و تضمیر
الفرس ان تعلفہ حتی یسمن ثم ترده الی القوۃ
وذلک فی اربعین یوما۔
اَلتَّطْئِيْرُ۔ ستبر شدن شیر۔
اَلتَّطْهِيْرُ۔ پاک کردن۔
اَلتَّظْفِيْرُ۔ ظفر یافتن و ناخن در سیب
وانچہ بدان ماند فرو بردن و مقدار ناخنے
نبات در زمین بر آمدن۔
اَلتَّظْهِيْرُ۔ ظہار کردن از زن و ہو قول
الرجل لامرأتہ انت علیّ کظہر امی ویعدی بمن
اَلتَّعْبِيْرُ۔ عبارت کردن و جواب گزاردن
وتعبیر الدراہم وزنہا بعد التفاریق والباب
یدل علی النفوذ والمضی فی الشیٔ۔
اَلتَّعْذِيْرُ۔ تقصیر کردن و بعذرہ بیالودن
وعذرے دروغ آوردن۔
اَلتَّعْزِيْرُ۔ زدن کم از حد و گرانبار کردن خر
والتعظیم والنصر وفی الحدیث تعزروفی الاسلام
ای توقفی والتعزیر فی الکلام العرب التوقیف
علی الفرائض والاحکام وقیل تودبنی والمعنی
تعلمنی الصلوۃ وتعیرنی ان لا احسنہا۔
اَلتَّعْسِيْرُ۔ دشوار کردن۔
اَلتَّعْشِيْرُ۔ دہ آیت بر کردن و دہ ما دبر آمدن
بر آلبستی اشتر وتعشیر الحمار بیقہ عشرۃ اصوات
فی طلق واحد۔
اَلتَّعْصِيْرُ۔ مبالغۃ العصر۔

اَلتَّعْفِیْرُ۔ در خاک گردانیدن و گوشت بر دیگ در آفتاب خشک کردن و سپید کردن و از شیر باز کردن بتدریج مادر بچہ را۔

اَلتَّعْقِیْرُ۔ اکثر من العقر و عقرتہ ای قلت لہ عقرک اللہ۔

اَلتَّعْلِیْرُ۔ دزدی در جامے کردن۔

اَلتَّعْمِیْرُ۔ زندگانی دادن۔

اَلتَّغْبِیْرُ۔ گرد بر انگیختن۔

اَلتَّغْرِیْرُ۔ ان تدع حلبۃ بین حلبتین و ذلک اذا ادبر لبن الناقۃ۔

اَلتَّغْمِیْرُ۔ طلا بر روی کردن زن تا لون صافی گردد و السقی دون الری۔

اَلتَّفْتِیْرُ۔ سست گردانیدن۔

اَلتَّفْجِیْرُ وَالتَّفَجُّرُ۔ آب راندن۔

اَلتَّفْخِیْرُ۔ حکم کردن بغلبہ کسی بر کسے در فخر۔

اَلتَّفْسِیْرُ۔ ہویدا کردن و منہ التفسرۃ و ہی نظر الطبیب الی الماء و حکمہ فیہ۔

اَلتَّفْطِیْرُ۔ روزہ کشادن کسے را۔

اَلتَّفْقِیْرُ۔ کوہا بزمین فرو بردن برائے درخت نشاندن و سوراخ کردن موش را۔

اَلتَّفْکِیْرُ۔ اندیشہ کردن۔

اَلتَّفْهِیْرُ۔ ماندہ شدن۔

اَلتَّقْتِیْرُ۔ قوت تنگ داشتن و تہیج القتار و ہو ریح الشواء و اصلہ ان صیاد الاسد کان یقتر فی قترتہ لجم یجد الاسد ریحہ فیقبل الی الزبیۃ تم یسیمی ریح اللحم المشوی کیف کان قتارا و فی الحدیث یقتر بین یدیہ ان یسوی النصال

اَلتَّقْدِیْرُ۔ اندازہ کردن۔

اَلتَّقْشِیْرُ۔ پوست باز کردن۔

اَلتَّقْصِیْرُ۔ کوتاہ کردن و یعدی بنفسہ و کم کردن از نماز و جامہ و موی و یعدی بمن و سستی کردن در چیزے و یعدی بالبی و باز از چیزے و یعدے بعن۔

اَلتَّقْطِیْرُ۔ چکانیدن و بر پہلوی افگندن من القطر و قطار کردن اشتر۔

اَلتَّقْعِیْرُ۔ دور در شدن در سخن و ترفع کردن

اَلتَّکْبِیْرُ۔ خدایرا عزوجل بہ بزرگی یاد کردن و بزرگ داشتن و فی الحدیث کبر کبر اے لیتکلم الاکبر من القوم۔

اَلتَّکْثِیْرُ۔ بسیار گردانیدن۔

اَلتَّکْدِیْرُ۔ تیرہ کردن۔

اَلتَّکْسِیْرُ۔ نیک شکستن و جمعی کردن اسم را کہ نہ جمع سلامت باشد۔

اَلتَّکْفِیْرُ۔ فاگذاشتن از گناہگار و کفارت کردن سوگند و یعدیان بعن و سر دور فرود آوردن در خدمت کسی و یعدے

باللام وفی الحدیث الاعصار کلها تکفر
اللسان ای تذل وتخضع وفی حدیث آخر
المومن یکفر ای مرار فی نفسه وما لا یکفر خطایا
التمئیر الاستاة فی الفضاء ونشاط
النفس للجماع وهذا فی الحدیث والتفریق
التمصیر شهر کردن واندک شیر کردن
بزرد رنگ جامه چنانکه اندک ماده روی زردی باشد
التمضیر کسی را بمضرات منسوب کردن هلاک
گردانیدن وفی الحدیث مضر مضرها الله فی النار
ای جمعها فیها وقیل اصله من مضر اللبن اذا عتق وصه
اللسان وانما شدد للمبالغة او للکثرة فعلی هذا
القول اشتق التمضیر من المضر ثم تصرف فیه فقیل مضرنا
فلانا فمضر کقیسنا وقیس ای صیرناه کذلک یا قیسناه الیها
التنئیر مبالغة النثر والتنشیر مبالغة النشر
مرتین منشر شدد للکثرة۔
التنخیر سخن گفتن وفی الحدیث نخروا ای تکلموا
ولعله ماخوذ من النخیر۔
التنزیر کم کردن قولهم فلان لا یعطی حتی
ینزر ای حتی یلح علیه ویصغر من قدره۔
التنشیر فسون کردن نشور قاه او
کتب له النشرة وهی کالتعویذ والرقیة
وصحف منشرة شدد للکثرة۔
التنصیر ترسا گردانیدن۔

التنضیر تازه روی گردانیدن واذا قلت
نضر الله امرا رئ یعنی نعمه۔
التنفیر رمانیدن ومنه الحدیث لا تنفر الانسان
ای لا تخنقاهم ومنه ایضا قولهم نفر عنه ای لقته
کانه عندهم تنفیر الجن والبین وفضل نهادن
کسی را بر کسے در حسب۔
التنفیر وا پژ دیدن وتخویلیدن۔
التنکیر ناشناسا کردن ونکره گردانیدن
الی کل صلوة ولم یرد الخروج فی الهاجرة
وهذه لغة حجازیة وقری سامرا تهجرون ومعناه
تکثرون من الهجر وهو الهذیان او هجر النبی
علیه السلام وکتاب الله۔
التهلیل بانگ کردن اشتر۔
التبریز بیرون آوردن واز قران خویش
در گذشتن در فضل وهذا یعدی بعلی وبرز
الفرس اذا سبق۔
التجلیز الجلز۔
التهجیز ساز کردن۔
التربیز پر کردن مشک۔
التطریز طراز کردن جامه۔
التعجیز پیر شدن زن وبعجز منسوب کردن
ودرنگی کردن۔
التعریز دنبال فرو بردن ملخ بزمین از بهر خایه

التَّقْحِيزُ - برجہانیدن -
التَّقْفِيزُ - خما در دست بستن شہوانہ -
التَّكْمِيزُ - برجہانیدن -
التَّنْبِيزُ - مبالغۃ النبز -
التَّنْفِيزُ - بالفا تیر بر ناخن گرد انیدن و برجہانیدن -
التَّنْقِيزُ - بالقاف قصانیدن کودک و بجہانیدن او را -
التَّنْخِيسُ - کاستہ شدن مغز استخوان
التَّنْبِيسُ - باپس شدن و بعد بعن -
التَّنْرِيسُ - التنرس -
التَّنْرِيسُ - محکم رای کردن -
التَّنْجِيسُ - المجانستہ -
التَّنْخِيسُ - طعام ساختن زاج راو الماضی فعل و خرست علی المرۃ اذا اطعمت فی ولادتہا
التَّنْجِيسُ - پنج گوشہ کردن -
التَّنْدِيسُ - الادراس -
التَّنْدِيسُ - عیب آخریان بر خریدار بپوشیدن اخذ التدلیس فی الاسناد وہو ان یحدث عن الشیخ الاکبر لعلہ سمعہ عمن -
التَّنْسِيسُ - نہان کردن -
التَّنْكِيسُ - شونگی گرد انیدن -
التَّنْكِيسُ - مبالغۃ الارکاس -
التَّنْمِيشُ - بآفتاب ساختن -

التَّنْضِيدُ - مجرب کردن و درشت کردن زمین چاہ چنانکہ گویی دندانہ دارد -
التَّنْطِيسُ - نیک محو کردن نبشتہ -
التَّنْعِيسُ - مبالغۃ العبوس -
التَّنْعِيسُ - بآخر شب فرود آمدن -
التَّنْعِيسُ - سخت شدن درد -
التَّنْعِيسُ - بماندن دختر در خانہ شوہر قال الاصمعی لا یقال عنست ولکن عنست وادا شتد
التَّنْعِيسُ - بناریکی شب کارے کردن و با در انوقت جائے آمدن -
التَّنْفِيسُ - مفلس خواندن -
التَّنْقِيسُ - پاک کردن و بپاکی صفت کردن
التَّنْقِيسُ - سرد کردن -
التَّنْقِيسُ - الضرب بالدف والغناء وفی الحدیث فلسوا الای وضعوا ایدیہم علی الصدر خضوضا وفی الحدیث وہو مکبس اے یقتحم الناس فیکبسہم -
التَّنْكِيسُ - کالتدلیس والتخلیط شد للمبالغۃ
التَّنْلِيسُ - نعل بر بستن اشتر و پارہ بر موزہ دوختن -
التَّنْجِيسُ - تبیین المجوسیۃ وتزینہا -
التَّنْعِيسُ - نسو کردن و بجہانیدن کسی -
التَّنْبِيسُ - مثل النبس -

التَّجْلِيسُ - پلید کردن وشی کانت العرب تفعله کالعوذة تدفع بها العین -
التَّنْفِيسُ - وابردن غم -
التَّلْقِيسُ - دوات را نقس در کردن -
التَّنْكِيسُ - نگونسار کردن -
التَّمْلِيشُ - بازی کردن -
التَّجْبِيشُ - گرد کردن وکسب کردن -
التَّحْرِيشُ - بریکدیگر اغالیدن -
التَّحْمِيشُ - بخشم آوردن -
التَّخْرِيشُ - مبالغة الخدش -
التَّرْعِيشُ - لرزانیدن -
التَّرْقِيشُ - آراستن قول وجز آن و سخن چینی کردن -
التَّعْرِيشُ - زرجفته کردن -
التَّفْتِيشُ - واپژوهیدن -
التَّقْرِيشُ - خشت باسنگ درمیان سرائے افگندن وپرواز کردن مرغ برچیزے وبهن بازشدن کشت -
التَّقْرِيشُ التَّحْرِيشُ التَّمْلِيشُ - واجیدن موے دشیم ونبه وفی الحدیث منقش المنخرین یعنی واسع المنخرین المستطار من المارن کانوف الدیک -
التَّنْقِيشُ - منقش کردن -

التَّهْرِيشُ - کالتحریش -
التَّنْرِيصُ - استوار کردن -
التَّخْلِيصُ - برهانیدن وبیزه گردانیدن
التَّلْرِيصُ - درخشان کردن زره -
التَّرْخِيصُ - رخصت دادن یعنی بالملام
التَّرْقِيصُ - برجهانیدن مادر کودک را وجزآن وفی الحدیث فلیشقص الخنازیر فلیعضها اعضاء للبیع -
التَّعْرِيصُ - گوشت درمیان سرائے باز افگندن تاخشک شود -
التَّقْرِيصُ - بسیار زوال نشاندن فی الحدیث قرصه بالمرا ے قطعه -
التَّقْلِيصُ - باهم آمدن وفرس مقلص ای مرتفع -
التَّقْمِيصُ - پیراهن در پوشانیدن -
التَّلْخِيصُ - هویدا کردن -
التَّمْحِيصُ - آزموده گردانیدن وبی گناه گردانیدن
التَّمْغِيصُ - ناخوش گردانیدن عیش -
التَّنْمِيصُ - التنمص -
التَّبْعِيضُ - پاره پاره کردن -
التَّبْغِيضُ - دشمن گردانیدن -
التَّحْرِيضُ - برانگیختن برقتال وجز آن
التَّحْمِيضُ - بیفگندن -
التَّحْمِيضُ - اندک کردن -

اَلتَّنْفِیْضُ - فرو داشتن آواز و آسان کردن
اَلتَّرْفِیْضُ اندک آب ریشک ہا کردن -
اَلتَّرْمِیْضُ چشم داشتن کسی را و فی الحدیث
لا ترمضها یقال رمضی الراعی ماشیته اذا
رعاها فی الرمضاء -
اَلتَّعْرِیْضُ - پیش چیزے داہر دن و پہن
کردن و بتولید و نمشتن و راہ آوردادن
و سخن سربستہ گفتن و تمام نا پختن گوشت و داغی
پہن کردن اشتر بستن یقال عرض فی
سقائک ای لا تملاہ و فلان یجر لا یعرض
ای لا یزرح -
اَلتَّغْبِیْضُ - چشم فراز کردن و در معاملت
مسامحت فراگرفتن و سخن را مشکل کردن -
اَلتَّفْرِیْضُ التخریز و فریضہا مختلف کردن
و منہ و فرضنا و قال ابو عمر بن العلاء فضلناها
اَلتَّقْبِیْضُ - باہم آوردن و دادن مال
مرآنرا کہ فراگیرد -
اَلتَّقْرِیْضُ التقریظ و ہو ان تمدح الانسان
بالحق او بالباطل -
اَلتَّمْرِیْضُ - بیمار داری کردن و تقصیر کردن
اَلتَّنْفِیْضُ - نیک بفشاندن -
اَلتَّنْغِیْضُ - بانگ بسیار کردن سنگوار
اَلتَّبْرِیْطُ - بکوہ و اشدن و ہو فی الحدیث

اَلتَّبْلِیْطُ - خشت یا سنگ در سرای فگندن و بماندن
اَلتَّثْبِیْطُ - درنگی کردن -
اَلتَّجْبِیْطُ - مردہ را حنوط کردن -
اَلتَّخْرِیْطُ - شکم براندن دارو -
اَلتَّخْلِیْطُ - تخلیط کردن و آمیختن -
اَلتَّرْهِیْطُ - لقمہ بزرگ کردن -
اَلتَّسْبِیْطُ - فی الناقة کالرجاع و اسقاط
النتجة ولدها -
اَلتَّسْلِیْطُ - برگماشتن -
اَلتَّشْمِیْطُ - چیزے از دوال زین در انگختن
اَلتَّشْنِیْطُ - درغون گردانیدن -
اَلتَّضْرِیْطُ - الاضراط -
اَلتَّعْلِیْطُ - رسن از گردن اشتر بیرون کردن
و داغ کردن بر گردن اشتر بہپنا -
اَلتَّغْلِیْطُ - درغلط انگندن و بغلط منسوب کردن
اَلتَّفْرِیْطُ - فرط فی الامر قصر فیہ و ضیعہ حتی فات
و فرطتہ ترکتہ و تقدمتہ و فرط اللہ عنہ مایکرہ
ای نحاہ و قلما یستعمل الا فی الشعر -
اَلتَّقْرِیْطُ - گوشوارہ در گوش کسی کردن و
ریگ چراغ فراگرفتن و لگام بر اسپ کردن و منہ
الحدیث فیقرطوها اعنتها و قیل معناہ ان
یمد الفارس یدہ حتی یجعلها علی قذال فرسہ
فی خضرہ ای عدوہ -

۱۲ عہ یعنی سر خویش بلشتہ دور کردن

اَلتَّنْشِیْطُ۔ فانشاط آوردن۔
اَلتَّنْقِیْطُ۔ نقطہ برزدن۔
اَلتَّحْفِیْظُ۔ کسی را برحفظ چیزی داشتن۔
اَلتَّغْلِیْظُ۔ درشت گرفتن چیزے بر کسے
ودرشت گفتن وستبر کردن۔
اَلتَّقْرِیْظُ۔ ستودن زندہ۔
اَلتَّنْکِیْظُ۔ الانکاظ۔
اَلتَّبْدِیْعُ۔ مبتدع خواندن۔
اَلتَّبْلِیْغُ۔ پدید آمدن سپیدی در موی
اَلتَّبْیِیْضُ۔ از پی فراشتن وازپی فرا داشتن
الاداتعدی الی مفعول واحد وہذا تعدی الی مفعولین
اَلتَّجْدِیْعُ۔ پژمردہ کردن قحط گیاہ را وجدعہ
تجدیعا ای قال جدعا لک۔
اَلتَّکْرِیْمُ۔ اندوہ وکرم وجز آن بگلو کسی فرو بردن
اَلتَّجْزِیْعُ۔ بخته شدن بیشتر از خرما یقال
بسر مجزع وپارہ کردن گوشت۔
اَلتَّجْمِیْعُ۔ نیک جماع کردن ونماز ادینہ
آمدن وگزاردن آن۔
اَلتَّخْدِیْعُ۔ مبالغة الخدع۔
اَلتَّخْذِیْعُ۔ پارہ پارہ کردن در حرب نزعنی
ظلع فی رجلی ای قطعنی عن المشی۔
اَلتَّخْمِیْمُ۔ فروتن گردانیدن۔
اَلتَّخْلِیْعُ۔ بندہا از جای بیاوردن وقطع

مستفعلن فی عروض البسیط وضربہ جمیعا
فینقل الی مفعولین فیسمی البیت مخلعا۔

اَلتَّدْرِیْعُ۔ زرہ وپیراہن زنان پوشانیدن
اَلتَّدْفِیْفُ۔ بسی سپوختن کسے را۔
اَلتَّدْمِیْمُ۔ مبالغة الدمع۔
اَلتَّذْرِیْعُ۔ کسے را خفہ کردن دست
جنبانیدن در رفتن وبدست ایشان
اشارت کردن بشتر۔
اَلتَّرْبِیْعُ۔ چہار سو کردن۔
اَلتَّرْجِیْعُ۔ نغمہ گردانیدن وانا شدہ وانا
الیہ رجعون گفتن وترجیع الدابة یدیہا فی السیر جعلہا
اَلتَّرْسِیْعُ۔ تباہ شدن یک چشم والماضی
فعل تباہ شدن چشم۔
اَلتَّرْصِیْعُ۔ پیوستن تاج الی البرکیب
اَلتَّرْفِیْفُ۔ نیک نیک براندن شتر۔
اَلتَّرْقِیْعُ۔ بسی وزنگ در جامہ دادن
اَلتَّسْبِیْعُ۔ ہفت کردن۔
اَلتَّسْجِیْعُ۔ مسجع کردن۔
اَلتَّسْفِیْعُ۔ نیک سوختن گرمالون مردم را
وسیاہ گردانیدن آتش چیز ہرا۔
اَلتَّسْلِیْعُ۔ تسگافتن۔
اَلتَّسْمِیْعُ۔ معروف کردن بہ بدی ونیکی
وبعیبان بالبارد شنوانیدن ومنہ الحدیث

مسمعا مزمرا ای مقیدا مسئولا جرافا المسمع من سمار القید والزمارة الساجورة۔

التَّسْبِیْحُ۔ دلیر کردن و دلیر خواندن۔

التَّشْرِیْعُ۔ بانبخور آوردن۔

التَّشْسِیْعُ۔ مبالغة التسع۔

التَّشْفِیْعُ۔ شفاعت کسی را بدادن۔

التَّشْنِیْعُ۔ تشنیع کردن و یعدی بعلی وبنک پوشش کردن۔

التَّصْدِیْعُ۔ پراگندہ کردن و شگافتن و در دسر رسانیدن الماضی من هذا صدّع

التَّصْرِیْعُ۔ پراگندہ کردن و شگافتن و فی الشعر تقفیة المصراع الاول و بسبکیدن و در دو لت کردن

صَمَّمَ الشَّرِیْدُ۔ اذا رفع راسها

صَمَّمَ الشَّیْخُ اذا تبلت قذذه من الدم فغیرها فانصمت

التَّضْبِیْرُ۔ باز و بازیدن اسپ و شتر در رفتن

التَّضْجِیْرُ۔ تقصیر کردن۔

التَّضْرِیْعُ۔ نزدیک گشتن آفتاب بفرو شدن وضرعت القدر اذا حان ان تدرک۔

التَّطْبِیْلُ۔ برشت پهلو نقش کردن جامه

التَّطْبِیْرُ۔ پر کردن مشک و جز آن و گرانبار کردن شتر۔

التَّطْمِیْعُ۔ طمع افگندن۔

التَّفْجِیْعُ۔ بدرد آوردن۔

التَّضْلِیْعُ۔ گرداینیدن فی الحدیث لما فذع ابن خیر عبد الله بن عمر ماخوذ من الفذع هو عوج فی المفاصل

التَّفْرِیْعُ۔ ببالا برشدن و بشیو فروشدن و چیزرا فرع کردن فرع گشتن و هو فی الحدیث و فی حدیث آخر یفرع بینهم ای یحجر بینهم یقال فرع وفرع وفرق بینهم بمعنی واحد۔

التَّقْرِیْعُ۔ ترسانیدن و اندوہ ما بردن و هذا بعدے بعن۔

التَّقْصِیْعُ۔ بیرون کردن۔

التَّقْفِیْعُ۔ ترک از انگشتان بیاوردن۔

التَّقْلِیْعُ۔ شگافتن۔

التَّقْرِیْعُ۔ ملامت صعب کردن و معالجة الفصیل من القرع کانه ینزع من ذلک وهو بحر ابیض یخرج بالفصال ودواه الملح وجباب البان الابل فاذا لم یجد والملحا نتعوا دبره ونضخوا جلده بالماء ثم جروه علی السبخة۔

التَّقْرِیْلُ۔ موی سر بعضی بستردن و بعضی گذاشتن

التَّقْشِیْرُ۔ ابرو ابردن۔

التَّعْصِیْرُ۔ پرشدن جراحت از خون۔

التَّقْطِیْعُ۔ پارہ پارہ کردن و منه مقطعات الشعر یعنی قصارہ و اسپ از پیش اسپان بستدن و تقطیع الشعر وزنه باجزاء بحر العروض و فی الحدیث الا مقطعا ای مثل الحلقة وما اشبهها۔

التَّقْلِيعُ - مبالغة القلع -
التَّقْنِيعُ - قناع پوشانیدن ومنه قنعت راسه بالسوط ضربا وقنع الديك اذا رد برايكه الى راسه كشع اللبن اى علا دسمه وغثورته راسه وكثعت القدر رمت بزبدها -
التَّلْسِيعُ - مصدر قولك رجل مكسع اذا لم يتزوج فاجتمع الماء فى ظهره -
التَّلْنِيعُ - باهم آمدن -
التَّلْفِيعُ - سرپوشانیدن ولفعت المرأة قلبتها
التَّلْمِيعُ - رنگارنگ گردانیدن فى الحديث وتمنصع طيبها اى تخلص وناصع كالشئ خالصه -
التَّمْتِيعُ - برخورداری دادن وبلند گردانیدن
التَّمْرِيغُ - پراگنده كردن -
التَّمْنِيعُ - مبالغة المنع -
التَّنْزِيعُ - نيك بر كردن -
التَّهْجِيعُ - نيك فراخواب كردن -
التَّهْرِيعُ - پاره پاره كردن -
التَّبْلِيغُ - رسانيدن -
التَّرْفِيعُ - فراخ عيش گردانيدن -
التَّشْبِيغُ - القار الناقة ولدها وقد اشعر
التَّصْبِيغُ - مبالغة الصبغ وصبغت الرطبة مثل قبت فى المعنى الاول خبر مضمخ متخذ من المضمخ -
التَّفْرِيغُ - فارغ كردن وبرانگيختن -

التَّمْرِيغُ - مراغه دادن ستور -
التَّمْشِيغُ - التلطيخ -
التَّثْقِيفُ - راست كردن نيزه -
التَّجْرِيفُ - الكفر بالنعم -
التَّحْرِيفُ - فيك فارنديدن -
التَّحْلِيفُ - هلاك كردن مال كسى والحالف الذى اخذ من جوانبه وقيل الذى اخذ من وسطه وتركت جوانبه حذفة اى هباء وصنعة -
التَّحْرِيفُ - بگردانيدن سخن ومحرف بكردن قلم
التَّحْلِيفُ - سوگند بدادن -
التَّحْلِيفُ - احنف كردن -
التَّحْرِيفُ - خرف خواندن -
التَّخْصِيفُ - مبالغة الخصف -
التَّخْلِيفُ - واپس گذاشتن ويك خلف بلستين
التَّدْرِيفُ - افزون شدن وبعدت بعلى
التَّزْحِيفُ - از پے درآوردن -
التَّرْصِيفُ - مبالغة الرصف فى الحديث كان الكلبى يزرف اى يزبد فى الحديث لفها معناه اسفلها وقدمها والاصل فى الكلمة الغرب
التَّسْجِيفُ - بردہ فروگذاشتن -
التَّسْقِيفُ - خانه راسقف كردن -
التَّسْلِيفُ - پيش فرستادن ونهارى دادن
التَّشْرِيفُ - بزرگوار كردن -

اَلتَّشْنِیْفُ۔ گوشوارہ در گوش کسی کردن
اَلتَّصْحِیْفُ۔ الخطاء فی الصحیفۃ وہی الکتاب
اَلتَّصْرِیْفُ۔ گردانیدن و منہ صرف الفعل
وہویدا کردن و خمر صرف خوردن
اَلتَّصْنِیْفُ۔ تمیز الاشیاء بعضہا من بعض
وتصنیف الکتاب من ہذا۔
اَلتَّضْعِیْفُ۔ افزون کردن و ضعیف کردن
وضعیف خواندن۔
اَلتَّطْرِیْفُ۔ کارزار کردن گرد بر گرد لشکر
اَلتَّعْجِیْفُ۔ الاکل دون الشبع
اَلتَّعْرِیْفُ۔ بیاگاہانیدن و تعریف کردن
گمشدہ و خوشبوی گردانیدن۔
اَلتَّعْطِیْفُ۔ مہربانی گردانیدن و نیک مدد درآوردن
اَلتَّعْلِیْفُ۔ کژ کردن۔
اَلتَّعْنِیْفُ۔ سرزنش کردن۔
اَلتَّغْلِیْفُ۔ غالیہ پر کردن۔
اَلتَّقْذِیْفُ۔ مبالغۃ القذف۔
اَلتَّقْصِیْفُ۔ مبالغۃ القصف۔
اَلتَّکْنِیْفُ وَالتَّکْسِیْفُ۔ التقطیع بالنار
عن الفارابی وبالسین عن الجوہری۔
اَلتَّکْشِیْفُ۔ مبالغۃ الکشف۔
اَلتَّکْلِیْفُ۔ چیزی از کسی خواستن کہ ران رنج بود
اَلتَّکْنِیْفُ۔ گرد چیزی درآمدن۔

اَلتَّلْحِیْفُ۔ جوانب چاہ کندن۔
اَلتَّلْقِیْفُ۔ فروخوراندن و تلقین کردن
اَلتَّنْقِیْفُ۔ مبالغۃ النقف۔
اَلتَّنْجِیْفُ۔ بلند نمودن پا و تودہ را و فی الحدیث نجفۃ
ای رفعت منہ والنجفۃ شبہ التل۔
اَلتَّنْدِیْفُ۔ مبالغۃ الندف۔
اَلتَّنْشِیْفُ۔ باک شدن شیر شتر۔
اَلتَّنْصِیْفُ۔ بدو نیم کردن و امنی جرکسی انگلند
اَلتَّنْطِیْفُ۔ گوشوارہ در گوش کسی کردن
وچکانیدن شراب و مانند آن۔
اَلتَّنْظِیْفُ۔ پاک کردن۔
اَلتَّنْکِیْفُ۔ باغدو شدن اشتر۔
اَلتَّبْرِیْقُ۔ چشم فراخ باز کردن یا تیز نگریستن
اَلتَّبْعِیْقُ۔ تنگافتن فی الحدیث یبعقون
لقاحنا ای یبحرون ابلنا ویسیلون مارہا
اَلتَّحْرِیْقُ۔ تیز نگریستن و گرد کسی درآمدن
ویعدے بالباء۔
اَلتَّخْرِیْقُ۔ نیک سوزانیدن۔
اَلتَّخْلِیْقُ۔ دور بہوا برشدن مرغ ویعدے بالباء
اَلتَّخْلِیْقُ وَالتَّخْلَاقُ۔ بسیار ستردن سر وفی
الحدیث فخلق بہ اے رماہ۔
اَلتَّحْمِیْقُ۔ احمق خواندن
اَلتَّخْرِیْقُ وَالْخِرَاقُ۔ نیک بریدن قاالفراء

فعال من مصادر التفعیل لغۃ یمانیۃ فصیحۃ۔
والتخریق بسبی دروغ گفتن۔
اَلتَّخْلِیْقُ۔ بخلوق بیندودن وتمام خلق کردن ونسو کردن۔
اَلتَّدْبِیْقُ۔ بہ سرشن استوار کردن۔
اَلتَّدْقِیْقُ۔ نیک ریختن۔
اَلتَّذْبِیْقُ۔ است قصاکردن نزدیک گشتن خورشید بہ فرو شدن وانچہ بدان ماند ومنہ الحدیث یدنق للموت بید نواوچشیم بکوفروشدن وپیوستہ سوی چیزے نگریستن۔
اَلتَّزْلِیْقُ۔ تیزہ کردن کنارہ چیزی۔
اَلتَّرْبِیْقُ۔ رسنہاکہ درگردن برہ کنند۔
اَلتَّرْشِیْقُ۔ تیز نگریستن۔
اَلتَّرْمِیْقُ۔ دائم نگریستن ضعف یکون فی البصر وفی البدن وفی الامر۔
اَلتَّرْنِیْقُ۔ ثابت ماندن مرغ درہوا ورنق الطائر اذا خفق بجناحیہ فی الہواء وثبت ولم یطر وقولہم مدت المعزی ترنق ای تنظر الولادۃ لانہا ترای فلا تضع بعد مدۃ
اَلتَّرْہِیْقُ۔ بسیار شدن مہمان نزدیک کسے وتہمت کردن کسی را بہ بدی۔
اَلتَّزْلِیْقُ۔ موے بستردن۔
اَلتَّسْرِیْقُ۔ بدزدی منسوب کردن ومنہ قرآن ابنک سُرِق۔

اَلتَّشْرِیْقُ۔ گوشت قدید کردن وبسوی مشرق شدن ونماز عید کردن وفی الحدیث التشریق الانی مصر جامع۔
اَلتَّشْفِیْقُ۔ اندک اندک کردن۔
اَلتَّشْنِیْقُ۔ التقطیع بالطول وفی الحدیث وشنق لہا یعنی لناقتہ ای رماجہا بزمامہا ونفہا الترفع راسہا۔
اَلتَّصْدِیْقُ۔ راست گوئی داشتن زکوۃ گوسپندان وجز آن وصدقہ بستدن۔
اَلتَّصْفِیْقُ۔ آمیختن شراب بآب ودست بہم زدن وہو فی الحدیث ماخوذ من صفق احدی الیدین بالاخری لا بسطو نہا ولکن بظہور اصابع الیمنی علی الراحۃ من الیسری وہو ستہ النساء فی العلواۃ وشراب از آنابا تائے بردن وشتر از چراگاہی بچراگاہے بردن والترکیب دل علی الملاقاۃ تشنی ذی صفۃ تشنی شنقہ یقول
اَلتَّطْبِیْقُ۔ بر بندگاہ آمدن شمشیر یا جدا کردن عضو ومنہ الحدیث ملبقت ای صبت وجہ الفتیا وہر دو دست درمیان ران نہادن در رکوع وہو فی الحدیث دروی زمین گرفتن باران وتطبیق الفرس تقریبہ۔
اَلتَّطْرِیْقُ۔ نزدیک گشتن مرغ سنگوار بنجایہ نہادن ولا یقال ذلک لغیر القطاۃ

وبچہ در شکم شتر و زن گرفتن و باز داشتن
شتر از گیاہ و جز آن و راہ باز دادن۔
اَلتَّطْلِیْقُ۔ طلاق دادن و طلق السلیم اذا
سکن و جعہ بعد العداد۔
اَلتَّعْلِیْقُ۔ کہنہ شدن۔
اَلتَّعْذِیْقُ۔ بسیار شاخ خرما بریدن۔
اَلتَّعْرِیْقُ۔ شراب آبندک میختن و بے گوشت
کردن تن و بیزار کردن دلو۔
اَلتَّغْلِیْقُ۔ بگرو انیدن۔
اَلتَّعْلِیْقُ۔ در آویختن و منہ قتذروھا
کالمعلقۃ وہی التی فقد زوجہا و عاشق گرداینیدن
والماضی من ہذا علق۔
اَلتَّعْمِیْقُ۔ ژرف کردن و باستقصا نگریستن
فی الحدیث تعمقیہا ای تاخذی بعنقہا و تعصرہا
اَلتَّغْرِیْقُ۔ غرقہ کردن و منہ لجام مغرق بالفضۃ
ای محلی و بکشتن و الباب یدل علی انتہاء فی
شیء یبلغ اقصاہ۔
اَلتَّغْلِیْقُ۔ در در بستن۔
اَلتَّفْتِیْقُ۔ تبگافتن۔
اَلتَّفْرِیْقُ وَالتَّفْرِقَۃُ۔ پراگندہ کردن و فی
الحدیث فرقوا عن المنیۃ یقول اشتروا ثمن
الرقیق الواحد رقیقین لانہ ان مات الواحد
بقی الآخر واذا کان کذلک فکانہم فرقت عن المنیۃ

اَلتَّفْسِیْقُ۔ فاسق خواندن۔
اَلتَّفْلِیْقُ۔ تبگافتن۔
اَلتَّفْنِیْقُ۔ بناز و نعمت پروردن۔
اَلتَّلْبِیْقُ۔ چرب کردن۔
اَلتَّلْفِیْقُ۔ فراہم آوردن قال غنا بغنا السفلۃ
اَلتَّمْزِیْقُ وَالْمُمَزَّقُ۔ پراگندہ کردن و منہ
ومزقناہم کل ممزق واصلہ التخریق یقال مزقتہ
اَلتَّمْشِیْقُ۔ رنگ کردن بگل سرخ۔
اَلتَّمْہِیْقُ۔ شیر دادن۔
اَلتَّنْبِیْقُ۔ نیکو بشتن و بر پوستہ نشاندن و رخت
کنارہ و کذلک کلشیء مستو و مہذب۔
اَلتَّنْزِیْقُ۔ برسکیزانیدن اسپ۔
اَلتَّنْسِیْقُ۔ پیوستن سخن و جز آن۔
اَلتَّنْطِیْقُ۔ کمر بمیان کسی بستن۔
اَلتَّنْفِیْقُ۔ درسوراخ شدن موش و فی الحدیث
لاینفق بعضکم لبعض ای لایقصد ان ینفق
سلعتہ عن جہۃ النجش۔
اَلتَّنْمِیْقُ۔ نبشتن و نمق الکتاب نقشہ و صورہ
اَلتَّنْبِیْكُ۔ نیک بمیان پارہ پارہ کردن تہمک
اذا ان الانعام ای قطعہا شدد للکثرۃ والمبالغۃ۔
اَلتَّبْرِیْكُ۔ دعای برکت خواندن۔
اَلتَّجْرِیْكُ۔ جنبانیدن۔
اَلتَّحْنِیْكُ۔ استوار خرد گردانیدن و کام کودک

مالیدن بخرما و جز آن۔
اَلتَّشْبِیْكُ۔ انگشتان بہم در گذاشتن و انچہ بدان ماند۔
اَلتَّشْرِیْكُ۔ شراک کردن نعلین را و بنا زکردن
اَلتَّعْرِیْكُ۔ ان یجعل الراعی من الہلب مثل الفلکۃ ثم یجعلہ فی لسان الفصیل للایرضع و فلک ثدی الجاریۃ ای استدار۔
اَلتَّمْسِیْكُ۔ خنگ در زدن و یعنی بالبار و خداوند مشک کردن و مشک رنگ کردن و بدان بیالودن فی الحدیث خذی فرصۃ ممسکۃ ای محتملۃ یقول تحتملینہا معک تعالجین بہا قبلک و علی ہذا ہو متعد و قیل مطیبۃ بالمسک والاول اصح لقلۃ ذات ایدیہم۔
اَلتَّعْیِیْكُ۔ مراغہ کردن ستور را۔
اَلتَّمْلِیْكُ۔ بادشاہ گردانیدن و استوار گردانیدن
اَلتَّہْتِیْكُ۔ مبالغۃ الہتک۔
اَلتَّہْلِیْكُ۔ ہلاک گردانیدن۔
اَلتَّبْتِیْلُ۔ دل از دنیا بریدن و فی الحدیث ان النبی علیہ السلام تبتل العمری ای ترہبہا۔
اَلتَّبْجِیْلُ۔ بزرگ داشتن۔
اَلتَّبْخِیْلُ۔ نسبت کردن بہ بخل۔
اَلتَّبْدِیْلُ۔ الابدال و منہم من جعل التبدیل تغییر الشیء عن حالہ و الابدال جعل شیء مکان آخر۔

اَلتَّبْغِیْلُ مشتمل فیہ اختلاف بین العنق و البلجۃ مشتق من البغل۔
اَلتَّثْقِیْلُ۔ گران گردانیدن۔
اَلتَّثْمِیْلُ۔ باقی داشتن۔
اَلتَّجْہِیْلُ۔ مبالغۃ الجہل۔
اَلتَّجْدِیْلُ۔ برزمین افگندن۔
اَلتَّجْمِیْلُ۔ نیکو کردن یقال جملک اللہ و جمل اللہ علیک
اَلتَّجْہِیْلُ۔ بجہل منسوب کردن۔
التجہیل چشم بکود فرو شدن دست و پای اسپ سپید کردن۔
اَلتَّحْصِیْلُ۔ حاصل کردن و اصلہ التمییز و قیل جمع الشیء من حولۃ الطائر و حصل کلامہ ای ردہ الی محصولہ۔
اَلتَّحْفِیْلُ۔ التصریۃ۔
اَلتَّحْمِیْلُ وَالْحَمَالُ۔ بار نہادن و شغلی از کسے درخواستن۔
اَلتَّخْبِیْلُ۔ تباہ خرد و اعضا گردانیدن
اَلتَّخْجِیْلُ۔ خجل کردن۔
اَلتَّخْذِیْلُ۔ برخذلان گذاشتن و فی الحدیث
اَلتَّخْضِیْلُ۔ ترنمودن خضلی قنا زعک ای ندیہا و رطبہا بالدہن لیذہب شعثہا۔
اَلتَّدْبِیْلُ۔ گرد کردن چیزے۔
اَلتَّدْجِیْلُ۔ جملہ اعضا بقطران بیالودن

وزرانده ودکردن شمشیر والترکیب یدل علی التغطیة والترسیل۔

اَلتَّرْنِیْلُ۔ هویدا کردن سخن بے تکلف

اَلتَّرْجِیْلُ۔ جعد کردن موے وفرو کردن موی بشانه۔

اَلتَّرْحِیْلُ۔ روان کردن کسی را از جاے خویش وفی الحدیث ترحل الناس قبل تنزل معهم اذا نزلوا وتقبلوا اذا قالوا وقیل تنزلهم المنازل۔

اَلتَّرْطِیْلُ۔ چرب کردن موی را بزعفران۔

اَلتَّرْفِیْلُ۔ التعظیم والتبدیل واجمام الرکبة۔

اَلتَّرْکِیْلُ۔ بسمها یا بباها کوفتن۔

اَلتَّرْمِیْلُ۔ خون آلوده کردن۔

اَلتَّرْهِیْلُ۔ سست گردانیدن گوشت فی الحدیث دیر خلنا ای نجلنا ومن رواه بالجیم فمعناه بیرمینا۔

اَلتَّرْمِیْلُ۔ درجامه پیچیدن۔

اَلتَّسْبِیْلُ۔ سبیل کردن۔

اَلتَّسْجِیْلُ۔ سجل کردن۔

اَلتَّسْخِیْلُ۔ سست آسته شدن خرما بن

اَلتَّسْفِیْلُ۔ بزیر فرو بردن۔

اَلتَّسْهِیْلُ۔ آسان گردانیدن۔

اَلتَّطْفِیْلُ۔ بچپیدن آفتاب بفرو شدن وروی فاکردن تاریکی شب وطفیلی کردن وطفلت الابل اذا کان معها اولادها ما رعت بهاحتی تلحقها الاطفال۔

اَلتَّعْجِیْلُ۔ الاستحثاث وطبخ اللحم علی عجلة وعجلت لامن الشمن کذا امی قدمت والمعجل الذی یاتی اهله بالاعجالة وهی الهجالة الراعی من اللبن الی اهله قبل الحلب۔

اَلتَّعْدِیْلُ۔ عدل کردن عوج اندون راست کردن

اَلتَّعْذِیْلُ وَالتَّعْذَالُ۔ بسی ملامت کردن

اَلتَّعْسِیْلُ۔ انگبین تر شه دادن وبه انگبین پرورده دن فی الحدیث اذا اراد الله بعبد خیرا عسله قیل یارسول الله وما عسله قال یفتح له عملا صالحا بین یدی موته حتی یرضی عنه من عرفه فی حدیث آخر عسله فی الناس ای طیب ثنا وه ماخوذ من العسل۔

اَلتَّعْصِیْلُ۔ پیچیدن تیر در انداختن وفی الحدیث عصلا ای بالا۔

اَلتَّعْضِیْلُ۔ استوار شدن بچه در شکم مادر چنانکه بیرون نتواند آمد وتنگ آمدن جاے از مردمان وکار بر کسے تنگ فراگرفتن۔

اَلتَّعْطِیْلُ۔ فروگذاشتن وبی زیور کردن وتعهد نا کردن۔

اَلتَّعْقِیْلُ۔ بسیار عقال بر پای شتر بستن

فی الحدیث فیعقل الکرم ای یخرج العقیلی وھو الھرم
اَلتَّعمِیلُ۔ تولیۃ العمل۔
اَلتَّغسِیلُ۔ غسل نمودن بعد جماع فی الحدیث من غسل
احکم مع قبل الخروج الی الصلوٰۃ وقیل بعد الجماع ورد وھی بالتخفیف
اَلتَّغفِیلُ۔ بغفلت منسوب کردن واحمق گردانیدن
اَلتَّفتِیلُ۔ نیک تافتن۔
اَلتَّفسِیلُ۔ ناکس خواندن والمفسلۃ المرأۃ التی
اذا نشط زوجھا القیاھا اغتسلت۔
اَلتَّفصِیلُ۔ جدا کردن وجدا کردن
از یکدیگر و پارہ پارہ کردن۔
اَلتَّفضِیلُ۔ فاضل گردانیدن و فضل نہادن
اَلتَّقبِیلُ۔ بوسہ دادن۔
اَلتَّقتِیلُ۔ سخت رام گرفتن و مبالغت کردن
در کشتن ورجل مقتال مجرب۔
اَلتَّقفِیلُ۔ قفل کردن۔
اَلتَّکبِیلُ۔ بند کردن۔
اَلتَّکحِیلُ۔ سرمہ کردن۔
اَلتَّکفِیلُ وَالتَّکفِلَۃُ۔ پائندانی فراکسی دادن
اَلتَّکمِیلُ۔ تمام کردن۔
اَلتَّمثِیلُ۔ صورت بستن بپیکر کسی را بنگاشتن مثلت
لہ کذا ای صورت لہ مثالہ بالکتابۃ وغیرہ
اَلتَّمحِیلُ۔ وادا کشتن شیر در وعا۔
اَلتَّمشِیلُ۔ شیلر ندک فرود آوردن تر۔

اَلتَّمھِیلُ۔ زمان دادن۔
اَلتَّنبِیلُ۔ بسنگی استنجا دادن کسی را
ونبلت فلانا بالطعام ناولتہ شیئا بعد شیئ
فی الحدیث وفتی منبلۃ ای یعطیہ النبل۔
اَلتَّنشِیلُ۔ سرگین افگندن خداوند سم۔
اَلتَّنخِیلُ۔ نیک بجنبتن۔
اَلتَّنزِیلُ۔ فرو فرستادن والترتیب ایضا۔
اَلتَّنسِیلُ۔ بیفگندن حیوان موی پر و پشم
اَلتَّنصِیلُ۔ درنشاندن تیغ و پیکان و
سنان وبیرون کشیدن آن وھو من الاضداد
اَلتَّنعِیلُ۔ نعل برستن۔
اَلتَّنفِیلُ۔ غنیمت دادن۔
اَلتَّنقِیلُ۔ بسیار فرابردن وموزہ وجز آن
نیکو کردن۔
اَلتَّنکِیلُ۔ رسوا کردن ویعدی بالباء
وآمانیدن وفی الحدیث لأنکال ای لما تدفع
عما سلطت علیہ لثبوتھا فی الارض۔
اَلتَّھبِیلُ۔ لعن کردن وکسی را گفتن کہ ہبلت
امک وہبلہ اللہ مثل اھبلہ وھو فی الحدیث۔
اَلتَّھجِیلُ۔ سخن نافرجام شنوانیدن وجز آن اندافتن
اَلتَّھدِیدُ۔ فروگذاشتن شاخ ولفج وانچہ بدان ماند
اَلتَّھمِیلُ۔ بی ادرجہ انیدن بہم وہی ولاد الضان
اَلتَّھلِیمُ۔ زشت کردن۔

اَلتَّثْلِیْمُ۔ بسیار رخنہ در افگندن۔
اَلْجَمْعُ عَلَی الْمَصْبُوْرَۃِ الْاَنْہَافِی الطَّیْرِ خَاصَّۃً وَالْاِبِّ وَنَحْوِہٖ لِلْبَعِیْرِ
یَجْثِمُ ثُمَّ یَرْمِیْ حَتّٰی یُقْتَلَ وَقَدْ نُہِیَ عَنْ ذٰلِکَ۔
اَلتَّجْمِیْمُ۔ تیز در کسی نگریستن۔
اَلتَّجْزِیْمُ۔ مبالغۃ الجزم۔
اَلتَّجْرِیْمُ۔ تمام کردن سال۔
اَلتَّجْزِیْمُ۔ پر کردن مشک و عاجز شدن۔
اَلتَّجْسِیْمُ۔ تن آور گردانیدن۔
اَلتَّجْشِیْمُ۔ التکلیف۔
اَلتَّحْرِیْمُ۔ حرام کردن و نا پیراستن پوست وریاضت تمام نایافتن ستور و شکوہیدن کردن والترکیب یدل علی المنع والتشدید
اَلتَّحْطِیْمُ۔ نیک شکستن۔
اَلتَّحْلِیْمُ۔ منع کردن و حاکم گردانیدن کسی را در مال خویش فی الحدیث او محکم فی نفسہ فمن کسر الکاف فمعناہ المنصف من نفسہ ومن فتحہا فہو الرجل یقع فی ید العدو فیخیر بین الکفر والقتل فیختار القتل۔
اَلتَّحْلِیْمُ۔ بردباری کردن۔
اَلتَّخْتِیْمُ۔ نیک مہر کردن۔
اَلتَّخْذِیْمُ۔ پای رنجن در پای کسی کردن وقوم مخذومون ای مخذومون یراد بہ کثرۃ الخدم والحشم۔

اَلتَّخْذِیْمُ۔ پارہ پارہ کردن۔
اَلتَّخْرِیْمُ۔ پارہ چیزی بریدن۔
اَلتَّخْزِیْمُ۔ مبالغۃ الخزم۔
اَلتَّخْطِیْمُ۔ مبالغۃ الخطم۔
اَلتَّدْسِیْمُ۔ جعل الدسم علی شیٔ ومن یقال دسم المطر الارض اذا بلہا ولم یبالغ ویقال دسم سبالہم اذا اطعمہم شیئاً دسماً وفی الحدیث دسموا نونتہ او سودوا ذلک الموضع منہ لئلا تصیبہ العین۔
اَلتَّدْنِیْمُ۔ الاسعاف للامور الدنیۃ۔
اَلتَّرْجِیْمُ۔ سنگ بر سر گور نہادن و پند است سخن گفتن۔
اَلتَّرْحِیْمُ۔ مبالغۃ الرحمۃ۔
اَلتَّرْخِیْمُ۔ نرم کردن و گفتہ اند بیفگندن او منہ ترخیم الاسم فی النداء وہو ان یحذف من آخرہ حرف او اکثر۔
اَلتَّرْدِیْمُ۔ جامہ و ترنگ در دادن۔
اَلتَّرْزِیْمُ۔ بر وزرہ بستن۔
اَلتَّرْسِیْمُ۔ جامہ بخط کردن۔
اَلتَّرْقِیْمُ۔ رقم کردن۔
اَلتَّرْنِیْمُ۔ آواز گردانیدن۔
اَلتَّرْزِیْمُ۔ بخیل گردانیدن۔
اَلتَّرْلِیْمُ۔ راست تراشیدن و نیکو قد کردن

عہ ای ہو ان الابل تیرد وغیرہ ورد ان تاکل کثیرا ۱۲

اندک کردن عطا۔
اَلتَّزْیِیْمُ۔ وانشان کردن۔
اَلتَّسْخِیْمُ۔ بالخار والحار سیاہ گردانیدن۔
اَلتَّسْدِیْلُ۔ دھن شتر ببستن۔
اَلتَّسْقِیْمُ۔ بیمار کردن۔
اَلتَّسْلِیْمُ وَالسَّلَامُ۔ سلام کردن وبعدی بعلی والتسلیم فاسپردن وبعدی الی المفعول الثانی بالی وگزیدن نہادن وبعدی باللام برجانیدن وبعدی الی المفعول الثانی بمن سلام دادن
اَلتَّسْنِیْمُ۔ چیزے برسان خرنشتہ کردن۔
اَلتَّسْهِیْمُ۔ بردخطا یافتن۔
اَلتَّشْحِیْمُ۔ انباہ کردن طعام۔
اَلتَّشْرِیْمُ۔ خستن باجراحت دنیک تنگافتن۔
اَلتَّصْتِیْمُ۔ تمام کردن واستوار کردن۔
اَلتَّصْدِیْمُ۔ مبالغۃ الصدم۔
اَلتَّصْرِیْمُ۔ منقطع شدن شیر لعلاج ویارہ پارہ کردن رسن وجز آن۔
اَلتَّصْلِیْمُ۔ ازبن بریدن بینی یا گوش۔
اَلتَّضْرِیْمُ۔ نیک افروختن آتش۔
اَلتَّطْهِیْمُ التام من کل شئی علحدۃ فهو بارع الجمال وقیل المطعم من الناس المکاثم المجتمع الخلق قال ابن فارس وبذا اصح الحدیث الذی روی فی صفتہ علیہ السلام لم یکن بالمطهم ولا بالمکاثم

ای لم یکن ما لمدور الوجہ ولا بالموجن ولکنہ مسنون الوجہ
اَلتَّظْلِیْمُ۔ ظالم خواندن فی الحدیث واذا البیت مظلم المظلم المزوق ماخوذ من الظلم۔
اَلتَّعْتِیْمُ۔ دیر واداشتن ودرنگی شدن وبازایستادن ازکارے وبعدی بعن وبوقت عتمہ رفتن
اَلتَّعْجِیْلُ۔ عجم برزدن۔
اَلتَّعْظِیْمُ۔ بزرگ داشتن وبزرگ گردانیدن
اَلتَّعْلِیْمُ۔ نیک فربہ شدن ودربرونہ بستن
اَلتَّعْلِیْمُ۔ درآموختن وبیاگاہانیدن۔
اَلتَّغْنِیْمُ۔ غضاب کردن۔
اَلتَّغْرِیْمُ۔ برکسی تاوان کردن۔
اَلتَّغْنِیْمُ۔ غنیمت دادن۔
اَلتَّفْجِیْمُ۔ نارفتن دراول شب تاتاریکی نشب نشود
اَلتَّفْخِیْمُ۔ بزرگ گردانیدن وامالت کردن درحرف
اَلتَّفْدِیْمُ۔ فدام بربستن جامی شراب را۔
اَلتَّفْهِیْمُ۔ دریابانیدن۔
اَلتَّقْحِیْمُ۔ بعنف درآوردن چیزی وبرروے افگندن اسپ سوار را۔
اَلتَّقْدِیْمُ وَالتَّقَدُّمُ۔ پیش شدن ودرپیش کردن ومنہ لا تقدموا بین یدی اللہ ورسولہ وفرمودن تعالی قدم الیہ فی کذا۔
اَلتَّقْسِیْمُ۔ وانخشیدن ونیکو گردانیدن وقد ورد فی الشعر قسمت بمعنی عممت فی القسم

اَلتَّقْلِیْمُ بسیار چیدن ناخن وسم۔
اَلتَّلْتِیْمُ نیک پوشانیدن۔
اَلتَّلْدِیْمُ مبالغۃ الکدم۔
اَلتَّکْرِیْمُ وَالتَّکْرِمَۃُ گرامی کردن۔
اَلتَّکْلِیْمُ وَالْکِلَاءُ وَالْکَلَاءُ باکسی سخن گفتن
وَالتَّکْلِیْمُ خستہ کردن۔
اَلتَّلْدِیْمُ التردیم اَلتَّلْطِیْمُ مبالغۃ اللطم
اَلتَّلْقِیْمُ لقمہ فروبرانیدن ولقمہ دادن کسی را
اَلتَّنْجِیْمُ بسیار ہا دادن مال وانچہ بدان ماند
وبنجوم حکم کردن۔
اَلتَّشْرِیْمُ بوی گوشت بگشتن ودرشدن درکارے
ولایکون الافی الشر۔
اَلتَّنْظِیْمُ مبالغۃ النظم۔
اَلتَّنْعِیْمُ بناز ونعمت پروردن۔
اَلتَّہْدِیْمُ مبالغۃ الہدم۔
اَلتَّہْکِلَۃُ التقنیۃ۔
اَلتَّبْدِیْنُ بزاد برآمدن۔
اَلتَّبْطِیْنُ جامہ را استر کردن وفی الحدیث
یبطن لحیتہ ای یاخذ من تحت الذقن الشعر
وہذا من باب السلب۔
اَلتَّبْیِیْنُ باریک کردن نظر وہو فی الحدیث
اَلتَّبْتِیْنُ ہشت گوشہ کردن۔
اَلتَّجْبِیْنُ بدل خواندن وبدل کردن
جفن اذا طعم فی الخفان۔
اَلتَّحْرِیْنُ اوازار برگردانیدن وفی
الحدیث ان الشیطان یحرنہ معناہ یوسوس
الیہ ویقول لہ لم ترکت اہلک ومالک وضیعتہ حتی یحزنہ
اَلتَّحْسِیْنُ نیکو کردن۔
اَلتَّحْصِیْنُ استوار کردن۔
اَلتَّخْشِیْنُ درشت کردن خشونت صدرہا وغرتہ
اَلتَّخْمِیْنُ بگمان سخت گفتن۔
اَلتَّدْخِیْنُ دود کردن۔
اَلتَّدْمِیْنُ سرگین زمین زدن ودمن القوم
دارہم وہو تسویدہم ایاہا مما یجتمع فیہا۔
اَلتَّدْہِیْنُ چرب کردن ومنہ قولہم قوم مدہنون
علیہم اثار النعم۔
اَلتَّرْتِیْنُ پنبہ آگندہ کردن۔
اَلتَّرْدِیْنُ من الردن جامہ را بن آستین کردن
اَلتَّرْقِیْنُ خضاب کردن بہ حناء والترقین
فی کتاب الحسابات تسوید الموضع لئلا یتوہم
انہ ابیض لئلا یقع فیہ حساب وہو لفظۃ نبطیۃ و
معناہ الفارغ۔
اَلتَّرْکِیْنُ التشبیہ۔
اَلتَّسْخِیْنُ گرم کردن۔
اَلتَّسْطِیْنُ برپای کردن ستونہا۔
اَلتَّسْکِیْنُ بیا ماندن۔

اَلتَّسْمِیْنُ۔ روغن دادن و فربہ کردن و سرد کردن بلغت یمن۔

اَلتَّضْمِیْنُ۔ چیزی بیاندانی فراکسی دادن و درمیان چیزے نہادن و منہ الحدیث لا تشترو لبن الغنم والبقر مضمنًا لا تشترو وہو فی الضرع والمضمن من الشعر ما ضمنتہ بیتًا و من البیت ما تم معناہ الا بالذی یلیہ منہ ایضًا۔

اَلتَّعْنِیْنُ۔ دود کردن و منہ الحدیث عفنوا لہا بیدر بخروالہا۔

اَلتَّغْضِیْنُ۔ التشنیع والرجاع ایضًا۔

اَلتَّفْتِیْنُ۔ بفتنہ افگندن۔

اَلتَّقْرِیْنُ۔ ہمبون کردن۔

اَلتَّقْطِیْنُ۔ پنبہ دانہ بیاوردن۔

اَلتَّکْفِیْنُ۔ کفن کردن۔

اَلتَّلْبِیْنُ۔ خشت زدن۔

اَلتَّلْجِیْنُ۔ برگ خطمی ہم زدن تا ستبر و دوسندہ نشود

اَلتَّلْحِیْنُ۔ بہ لحن منسوب کردن۔

اَلتَّلْسِیْنُ۔ چیزے را زبانہ کردن۔

اَلتَّلْعِیْنُ۔ مبالغۃ اللعن فلان ملعن اذا کان لا یقری الضیف۔

اَلتَّلْقِیْنُ۔ التفہیم

اَلتَّلْہِیْنُ۔ نہاری دادن۔

اَلتَّمْتِیْنُ۔ استوار کردن۔

اَلتَّمْدِیْنُ۔ شہر ساختن۔

اَلتَّمْرِیْنُ۔ نرم کردن۔

اَلتَّمْشِیْنُ۔ شیر فروہشتن بکرہ۔

اَلتَّمْلِیْنُ۔ دست دادن و جای دادن یقال مکنتک و مکنت لک مثل نصحتک و نصحت لک و قال ابو علی یجوز ان یکون علی حد قولہ ردف لکم۔

اَلتَّنْتِیْنُ۔ گندہ گردانیدن۔

اَلتَّہْجِیْنُ۔ جعل الشیٔ ہجینًا و تہجین الامور تقبیحہ

اَلتَّہْدِیْنُ۔ فراخواب کردن کودک بسخن و درنگی شدن ولی خرد گردانیدن۔

اَلتَّہْلِیْلُ۔ ذہاب العقل من الہوی۔

اَلتَّہْنِیْئُ۔ آسان گردانیدن کار بر کسی۔

اَلتَّہْفِیْہُ۔ بے خرد خواندن۔

اَلتَّہْنِیْدُ۔ مانند کردن۔

اَلتَّہْضِیْدُ۔ خار بریدن۔

اَلتَّہْفِیْلُ۔ الافراہ۔

اَلتَّہْقِیْہُ۔ زیرک و فقیہ گردانیدن۔

اَلتَّہْکِیْلُ۔ دشمن گردانیدن۔

اَلتَّہْنِیْہُ۔ بیدار کردن و مشہور کردن و دلالت کردن بر چیزیکہ از ان غافل باشد و ہذا یعدی الی المفعول الثانی بلام۔

اَلتَّہْنِیْلُ۔ دور کردن بدوری صفت کردن

اَلتَّنْفِیْبُ۔ الانفاء۔

ومن المضاعف

اَلتَّبْبِیْبُ۔ ہلاک کردن۔
اَلتَّجْبِیْبُ۔ از جنگ بگریختن وان سبلغ التجمیل رکبتہ الیدو عرقوب الرجل۔
اَلتَّحْبِیْبُ۔ دوست گردانیدن و سیراب شدن شتر۔
اَلتَّخْبِیْبُ۔ بندہ کسی را بردو تباہ کردن۔
اَلتَّدْبِیْبُ۔ تشافتن در رفتن و رونہ بآخر رسیدن و ذئب ای اکثر الذئب وطعان غیر تذبیب اذا بولغ فیہ۔
اَلتَّرْتِیْبُ۔ پرورون۔
اَلتَّزْبِیْبُ۔ باکف شدن دھن و موبز کردن
اَلتَّسْبِیْبُ۔ سبب ساختن۔
اَلتَّشْبِیْبُ۔ صفت جمال زنے کردن وحال خود باوے در عشق بگفتن۔
اَلتَّضْبِیْبُ۔ بشیر بر زدن و ضبوا الصبیکم ای اتخذوا لہ ضبیبۃ وہی سمن و رب یجعل للصبی فی عکۃ۔
اَلتَّطْبِیْبُ۔ مغز در میان مشک گرفتن۔
اَلتَّعْبِیْبُ۔ تقصیر کردن و منہ الحدیث یعبب عن ھلاک المسلمین لم یجز بکثرۃ من ھلاک منھم و در رونہ یکبار دوشیدن شتر

وگویند وغیب عنہ ای دفع۔
اَلتَّقْبِیْبُ۔ بقبہ کردن۔
اَلتَّلْبِیْبُ۔ گریبان کسی بگرفتن و بکشیدن وبادانہ شدن کشت۔
اَلتَّشْتِیْتُ۔ پراگندہ کردن۔
اَلتَّفْتِیْتُ۔ خرد مرد کردن۔
اَلتَّقْتِیْتُ۔ روغن در گل پرورون یا چیزے خوشبوی کردن۔
اَلتَّبْتِیْتُ۔ آشکارا کردن خبر والتشدید للمبالغۃ
اَلتَّخْتِیْتُ۔ برافتولیدن۔
اَلتَّثْتِیْثُ۔ التبتیث۔
اَلتَّرْجِیْحُ۔ ابرناک شدن و بپوشانیدن سلاح و پوشیدہ شدن سلاح۔
اَلتَّزْجِیْحُ۔ باریک کردن ابرو فی الحدیث تم زنج موضعہا معناہ سوی موضع النقر واصلہ ماخوذ من تزجیح الحواجب وہو حذف زوائد الشعر فیشبہ تسویۃ لموضع النقر قد وقع تسویۃ لتزجیح الحواجب وقیل ماخوذ من الزج وہو ان یکون النقر قد وقع فی طرف من الشفۃ فشد علیہ زجاجا لیمسکہ یحفظ ما فی بطنہ۔
اَلتَّشْجِیْحُ۔ مبالغۃ الشح۔
اَلتَّعْجِیْجُ۔ الاعجاج و خانہ پر دود کردن۔
اَلتَّلْجِیْجُ۔ در تردد فی دریا شدن کشتی۔

اَلتَّهْجِیْمُ۔ چشم بکود فرو شدن۔
اَلتَّضْجِیْمُ۔ درست شدن۔
اَلتَّشْخِیْمُ۔ دنبال بزمین فرو بردن ملخ۔
اَلتَّبْدِیْدُ۔ پراگندہ کردن۔
اَلتَّجْدِیْدُ۔ نو کردن و ببریدن پستان استر و کسار مجددۃ فیہ خطوط مختلفۃ۔
اَلتَّجْدِیْدُ۔ تیز نگریستن و حد چیزی پدید کردن
اَلتَّجْدِیْدُ۔ انجوغ گرفتن۔
اَلتَّرْدِیْدُ وَالتِّرْدَادُ۔ بسبی واگردانیدن در جل مرد و حائر بائر۔
اَلتَّسْدِیْدُ۔ توفیق دادن براست گردانیدن وفی الحدیث ثم لیسدد ای یقتصد فلا یغلو ولا یسرف۔
اَلتَّشْدِیْدُ۔ استوار کردن و سختی نہادن بر کسی و مشدد کردن حرف۔
اَلتَّعْدِیْدُ۔ مالی کہ آنرا عدد بسیار باشد جمع کردن و باستقصای چیزے شمردن۔
اَلتَّقْدِیْدُ۔ قدید کردن گوشت۔
اَلتَّمْلِیْدُ۔ کشیدن۔
اَلتَّنْدِیْدُ۔ کسی را بہ بدی معروف کردن و بعدی بالبار و آواز بلند برداشتن۔
اَلتَّہْدِیْدُ۔ بیم کردن۔
اَلتَّجْرِیْرُ۔ نیک بکشیدن۔

اَلتَّحْرِیْرُ۔ آزاد کردن و مہذب کردن سخن و تحریر الولدان تفرد بہ بطاعۃ اللہ و خدمۃ المسجد۔
اَلتَّشْرِیْرُ۔ بآفتاب خشک کردن فی الحدیث اخرجا ما تصرران من الکلام ای ما تجمعانہ فی صدورکما
اَلتَّطْرِیْرُ۔ تیز نگریستن۔
اَلتَّعْرِیْرُ۔ سرگین در زمین زدن۔
اَلتَّغْرِیْرُ وَالتَّغِرَّۃُ۔ در خطر و ہلاکت افگندن و بعدی بالبار و غررت تغیتا الغلام اول ما تطلم تغیتاہ و فی الحدیث الا تغریراہ من الغرار وہو النوم القلیل۔
اَلتَّقْرِیْرُ۔ قرار آوردن و آرام دادن
اَلتَّکْرِیْرُ وَالتَّکْرَارُ۔ بسبی واگردانیدن
اَلتَّمْرِیْرُ۔ تلخ گردانیدن۔
اَلتَّخْرِیْزُ۔ رخنہ کردن سرو ندان چنانکہ سر دندان جوانان باشد۔
اَلتَّرْزِیْزُ۔ آہار دادن و مہرہ زدن کاغذ و رزت لک الامر ترزیزا ای وطاتہ لک۔
اَلتَّعْزِیْزُ وَالتَّعَزَّۃُ۔ نیرومند کردن و منہ الحدیث انکم لمعزز بکم ای مشدد و برہم نشاندن بالان زمین را۔
اَلتَّلْزِیْزُ۔ استوار کردن۔
اَلتَّقْرِیْزُ۔ نیک بجنبانیدن۔

اَلتَّشْبِیْشُ - اندک برگ و باریک ساق شدن خرما بن وگره گرفتن آن و خشک شدن وی در آشیان کردن مرغ و منه الحدیث ولا یملا بتینا تعشیشا ای لا تخونا فی طعامنا فتجار فی هذه الزاویة شیئا و فی تلک الزاویة شیئا کالطیور اذا عششت عششته فی مواضع شتی او من عشش الخبز اذا تکرج وفسد تریدانها تحسن مراعاة الطعام المخبوز وتعهده بان تطعم منه اولا فاولا طریا واولا فاولا لئلا امره فیتکرج ویفسد ومن رواه بالغین فهو یروی بیننا بالنونین ویکون ماخوذة من الغش وقال ابن السکیت التعشیش النمیمة -

اَلتَّبْصِیْصُ - چشم واکردن سگ بچه -

اَلتَّقْصِیْصُ - بجص کردن والتبصیص ایضا

اَلتَّخْصِیْصُ - خاص کردن -

اَلتَّرْصِیْصُ - الرَّصُّ ونقاب تنگ بر بستن زن چنانکه جز چشم وی نتوان دید و بارز یر بندد و نیز التقصیص - التجصیص -

اَلتَّلْصِیْصُ - فی البنیان الترصیص -

اَلتَّحْضِیْضُ - برافروختن -

اَلتَّغْضِیْضُ - مبالغة الغض -

اَلتَّغْضِیْضُ - بسیم گرفتن -

اَلتَّخْلِیْطُ - مخلط بافتن -

اَلتَّعْلِیْطُ - مبالغة -

اَلتَّجْفِیْفُ - خشک کردن برگستوان بستاندن

اَلتَّخْفِیْفُ - گرد چیزی در آوردن وفی الحدیث خفف وجهدای قل مالہ -

اَلتَّخْفِیْفُ - سبک کردن -

اَلتَّدْفِیْفُ - بالدال زود بگشتن خسته وبالذال لغة ایضا عن الفارابی وایعدی بالی -

اَلتَّصْفِیْفُ - رسته کردن و تنک کردن گوشت

اَلتَّطْفِیْفُ - کم پیمودن کیل ومنه الحدیث طفف بی الفرس مسجد بنی زریق حتی کاد یساوی المسجد یعنی قارب ولم یبلغ هناک وقیل وشب یقال طففت بفلان موضع کذا ای رفعته الیه وحاذیته به -

اَلتَّلْفِیْفُ - نیک در پیچیدن -

اَلتَّحْقِیْقُ - حقیقت کردن و بدانستن وحقیقت قوله وظنه ای صدقت -

اَلتَّدْقِیْقُ - باریک کردن و نیک بکوفتن -

اَلتَّرْقِیْقُ - تنک و نیکو بکردن سخن ومنه المثل اعن صبوح ترقق الترقیق السلخ من قبل الراس علی خلاف ما یسلخ الناس الیوم وفی الحدیث مالی اراک رققا قال شعر یعنی تخذیف الشعر

اَلتَّشْقِیْقُ - نیک شگافتن وشقق الکلام

اذا اخرجه احسن مخرج۔

التَّحْلِيكُ۔ نیک بخاریدن۔

التَّشْكِيكُ۔ شک افگندن۔

التَّفْكِيكُ۔ ازہم باز کشادن۔

التَّبْدِيلُ۔ نیک ترکردن۔

التَّجْلِيلُ۔ جُل بر ستور افگندن وہمہ را فراگرفتن وبزرگ شمردن چیزے۔

التَّحْلِيلُ وَالتَّحِلَّةُ۔ حلال کردن والتحلیل کسی بجای فرود آمدن فی قولہم فعلتہ تحلۃ القسم ای لم افعل الا بقدر ما حللت بہ یمینی ان لا افعلہ لم ابالغ ثم قال لکل شیء لم یبالغ فیہ تحلیل یقال ضربتہ تحلیلا والباب یدل علی فتح الشیء

التَّخْلِيلُ۔ خلال کردن وسرکہ گردانیدن وسرکہ شدن وخلال فلان فی وسائہ اذا اخصلی

التَّذْلِيلُ۔ خوار کردن وقولہ تعالی وذللت قطوفہا تذلیلا ای سویت غطاء قریبا وذلیت من السعف وقیل معنی ذللت ادنیت منہم من قولہم حائط ذلیل اذا کان قصیرا۔

التَّصْلِيلُ۔ نیک گندہ شدن گوشت

التَّضْلِيلُ۔ بے راہ کردن۔

التَّظْلِيلُ۔ سایہ افگنی کردن ودر سایہ کردن

التَّعْلِيلُ۔ بیاپے شراب دادن دمیدہ پیاپے رفتن وبچیزے مشغول کردن وعلت زائل کردن وچیزرا علت نہادن

التَّغْلِيلُ۔ نیک غالیہ را بکار داشتن۔

التَّقْلِيلُ۔ رخنہ بسی کردن التقلیل ادرک کردن وباندک نامودن منہ تقللکم فی اعینہم

التَّكْلِيلُ۔ پوشانیدن تاج وبزدلی کردن درحملہ وبزدلی کردن کانہ من الاضداد وسحاب مکلل ملمع بالبرق ویقال ہو الذی حولہ قطع من السحاب فہو مکلل بہن ہو ما خوذ من الاکلیل ورقعۃ مکللۃ ای حفت بالنور وفی الحدیث نہی عن تقصیص القبور وتکلیلہا قیل فعلہا بناء مثل الکلل وہی الصوامع والقباب التی تبنی علی القبور وقیل ضرب الکلۃ علیہ وہی ستر مربع۔

التَّهْلِيلُ۔ لا الہ الا اللہ گفتن وبزدلی کردن در حرب۔

التَّتْمِيمُ وَالتَّمْتِيمُ۔ تمام کردن وتمم الرجل اذا صار تمیمی الرای والہوی والمحامد تممت العظیم تتمیما وذلک اذا کان غنیا فانبتہ التمتیم فی الحدیث لعن اللہ المتمتمات من النساء اراد المترجلات یتخذن شعور ہن جمۃ وفعل الرجل الا یرسلہا ارسال النساء شعورہن

التَّهْمِیمُ۔ سیاہ شدن سر بموی و چوزہ ہیر
ومتعہ دادن زن را پس از طلاق و روئے
را سیاہ کردن با نگشت۔
التَّذْمِیمُ۔ مبالغۃ الذَّم۔
التَّزْمِیمُ۔ بسیار ہمار در گرد کردن
التَّصْمِیمُ۔ بگذشتن در رفتن و جزآن
و بگذشتن شمشیر از ان چیزے کہ بر آید
وَصَمَّمَ اے عضہ نیب قلم یرسل ما عض
التَّطْمِیمُ یقال طمم الطائر اذا وقع علی الغصن
التَّعْمِیمُ۔ ہمہ را فرا رسانیدن و کف بر آوردن
شیر تشبیہا بالعمامۃ و عمامہ پوشانیدن۔
التَّکْمِیمُ۔ غلاف تفنگ و غیرہ بر آوردن
درخت و کلاہ پوشانیدن۔
التَّرْنِینُ۔ بانگ آوردن کمان۔
التَّعْنِینُ۔ عنان کردن لگام اسپ را
وعنوان کردن نامہ را وعن الرجل من
مراۃ اذا حکم القاضی علیہ بالعنۃ او منع
عنہا بالسحر۔
التَّقْنِینُ والتَّقْنِیۃ۔ گوناگون کردن ومنہ
الحدیث مثل التقنین فی الثواب ہو البقعۃ
السخیفۃ فی الثوب الصفیق۔
التَّفْہِیمُ۔ در ماندن۔

من المعتل الواوی

التَّوْثِیبُ۔ بر بالش نشاندن۔
التَّوْجِیبُ۔ بیفگندن و بعد ہا لباس
و در شبانہ روزی یکوقت نہادن طعام
خوردن او فی الحدیث لا توجیبا ای فتورا۔
التَّوْصِیبُ والتَّوْصِیلُ واحد۔
التَّوْقِیتُ۔ وقت نہادن و الترکیب
یدل علی حدثی ولکنہ من زمان وغیرہ۔
التَّوْکِیتُ۔ نقطہ نقطہ رنگ پختگی رخ ما
پدید آمدن۔
التَّوْرِیثُ۔ میراث دادن تقول ورثت
فلانا ای ادخلت فی مالہ علی ورثتہ۔
التَّوْدِیمُ۔ از دو جان رگ زدن۔
التَّوْشِیمُ۔ بہم آوردن۔
التَّوْتِیمُ۔ الایتاع۔
التَّوْشِیمُ۔ وشاح در گردن کسی کردن و
نہیۃ موشحۃ لہا طرتان من جانبیہا۔
التَّوْقِیمُ۔ سم تاب کردن۔
التَّوْبِیخُ۔ سرزنش کردن۔
التَّوْرِیخُ۔ تاریخ کردن نامہ و انچہ بدان ماند
التَّوْشِیحُ۔ شوخگن گردانیدن۔
التَّوْحِیدُ۔ الایغاظ۔
التَّوْحِیدُ۔ ثابت ماندن یقال قید فلان حیث فی الارض ذا ثبتہا
التَّوْحِیدُ۔ بیکی گفتن۔

اَلتَّوْرِیْدُ۔ گلگون کردن وگل بیرون آوردن درخت۔

اَلتَّوْسِیْدُ۔ چیزیرا بالش کردن۔

اَلتَّوْطِیْدُ۔ برجای بداشتن واستوار کردن

اَلتَّوْفِیْدُ۔ وفد فرستادن۔

اَلتَّوْقِیْدُ۔ آتش برافروختن۔

اَلتَّوْکِیْدُ۔ استوار کردن۔

اَلتَّوْلِیْدُ۔ ازگوسپند بچہ گرفتن وازاصلے چیزے پدید آمدن وپدید آوردن وعربیۃ مولدۃ ورجل مولد اذا کان عربیا غیر محض وفی الحدیث انا ولد تکای ربیتک۔

اَلتَّوْبِیْرُ۔ التعفیۃ ومحو الاثر وبرت الارنب اذا مشت فی الحزونۃ لئلا یتبین اثرھا ومنہ الحدیث لاتوبروا تتاجروا۔

اَلتَّوْتِیْرُ۔ کمان بزہ کردن۔

اَلتَّوْنِیْرُ۔ نرم کردن بسر ومانند ان۔

اَلتَّوْذِیْرُ۔ پارہ پارہ کردن گوشت و نیشتر زدن جراحت۔

اَلتَّوْشِیْرُ۔ تیز کردن دندان۔

اَلتَّوْعِیْرُ۔ درشت کردن راہ۔

اَلتَّوْغِیْرُ۔ سخت گرم کردن۔

اَلتَّوْفِیْرُ۔ تمام کردن وبسیار کردن۔

اَلتَّوْقِیْرُ۔ بشکوہ داشتن وشکوہ مند کردن

اَلتَّوْکِیْرُ۔ مہانی بناکردن وپر کردن تنگم ومشک۔

اَلتَّوْعِیْزُ۔ الایعاز۔

اَلتَّوْرِیْسُ۔ بورس رنگ کردن وآن نباتے کہ بزعفران ماند۔

اَلتَّوْبِیْشُ۔ اوباش فراہم کردن۔

وَحَشَّ لِرَجُلٍ اذا رثی بہ بعد لاحہ مخافۃ ان یلحق فی الحدیث قد وحش ای بین فتضارل

اَلتَّوْدِیْشُ۔ بر یکدیگر اغالیدن۔

اَلتَّوْطِیْشُ۔ اماده کردن وجہ یقال ضربوہ فما وطیش الیہم ای لم یدعہم یفرغ

اَلتَّوْبِیْضُ۔ چشم باز کردن سگ بچہ۔

اَلتَّوْصِیْصُ۔ فی الانتقاب الرصیص

اَلتَّوْقِیْصُ۔ ہیزم باریک برآتش فگندن

اَلتَّوْرِیْضُ۔ ان یخرج الرجل غائطہ ونحوہ بمرۃ واحدۃ وکذلک فی کل شیء ومنہ الحدیث لاصیام لمن لم یوَرِّض من اللیل ای لم ینو یقال ارضت الصوم ورضتہ اذا نویتہ

اَلتَّوْرِیْطُ۔ در ہلاکت افگندن۔

اَلتَّوْسِیْطُ۔ اندرمیان کردن ودو نیم کردن چیزے

اَلتَّوْدِیْمُ۔ پدرود کردن ودست بداشتن و بناز پروردن کشن برای کشتنی وچیزے درجای نہادن تاتباہ نشود والترکیب

یدل علی الترک والتخلیۃ۔
اَلتَّوْرِیْثُ۔ الکف ومنہ الحدیث ورع اللص والاتراعہ۔
اَلتَّوْزِیْعُ۔ بخش کردن۔
اَلتَّوْسِیْعُ۔ فراخ کردن۔
اَلتَّوْشِیْعُ۔ پنبہ زدہ در پیچیدن و رقم کردن جامہ
اَلتَّوْصِیْعُ۔ نکندہ زدن جبہ۔
اَلتَّوْقِیْعُ۔ نامہ را توقیع کردن و شمشیر و پیکان و انچہ بدان ماند تیز کردن و ہر چیزے افکندن و ستور را لبشت ریش کردن و طریق موقع ای مذلل و رجل موقع للذی اصابہ البلایا وکذلک البعیر۔
اَلتَّوْلِیْعُ۔ کالتلمیع الا ان التولیع استطالۃ البلق
وُزِّعَ الجنین اذا صور فی البطن۔
اَلتَّوْجِیْفُ۔ الوجف وبعصا زدن۔
اَلتَّوْظِیْفُ۔ وظیفہ بر نہادن والترکیب یدل علی تقدیر الشیٔ۔
اَلتَّوْقِیْفُ۔ واقف گردانیدن و دست بر بن در دست کسی کردن و بموقف ایستادن
اَلتَّوْنِیْقُ۔ استوار کردن وثقت فلانا اذا قلت لہ انہ ثقۃ۔
اَلتَّوْرِیْقُ۔ برگ بیاوردن درخت
اَلتَّوْسِیْقُ۔ پست ساختن وسقت الحنطۃ ای جلتہا وقا

اَلتَّوْشِیْقُ۔ بسیار قدید کردن۔
اَلتَّوْعِیْقُ۔ بد خواندن۔
اَلتَّوْفِیْقُ۔ سزاوار کردن و گردانیدن والباب یدل علی ملامۃ الشین۔
اَلتَّوْرِیْكُ۔ گناہ بر کسی نہادن و بر سر بن ستور نشستن و یک سر بن بر زمین نہادن وورک الجمل جاوزتہ وورکن ای عدلن والتوریک فی الیمین نیۃ نیویہا الحالف غیر ما نواہ استحلفہ وہو فی حدیث ابراہیم النخعی وکان یجیزہ انکان الحالف مظلوما۔
اَلتَّوْسِیْلُ۔ نزدیک جستن وبعدی یالی
اَلتَّوْصِیْلُ۔ مبالغۃ الوصل۔
اَلتَّوْکِیْلُ۔ وکیل کردن کسی را بر چیزی گماشتن وکار با کسی گذاشتن۔
اَلتَّوْحِیْمُ۔ آرزوی آبستنی بدادن و گوسپند کشتن از بہر وی۔
اَلتَّوْدِیْمُ۔ افزون شدن و قلادہ در گردن سگ کردن۔
اَلتَّوْذِیْمُ۔ علاج کردن ذم ناقۃ راوذم الناقۃ اذا قطع ما یخرج من رحمہا۔
اَلتَّوْرِیْمُ۔ برا ماہیدن منہ ورم فلان بانفہ اذا شمخ بانفہ وتجبر۔
اَلتَّوْسِیْمُ۔ بموسم آمدن وبسی داغ کردن
اَلتَّوْشِیْمُ۔ مبالغۃ الوشم۔

التَّوْصِیم۔ فی الجسد کالتکسیر والفترة والکسل ومنه الحدیث لا توصیم فی الدین ای لا تفتروا فی اقامة الحدود ولا تحابوا فیها۔

التَّوْهِیم۔ بغلط افگندن۔

التَّوْطِین۔ وطن گرفتن دل بر چیزے نہادن

التَّوْهِین۔ سست کردن۔

التَّوْجِیه۔ چیزے یک نسق کردن روے زاگرداندن وکسی را کسیل کردن بکارے والتوجه ایضاً الحرکة قبل الروی المقید کفتحة رای الخترق وکسرة میم الحمق وضمة رای العلق واخت لافیها عیب فی الحدیث قد وجهت سانفة ای اخذت ذات الیمین وشمال فیه وقیل وجهها ای ازلتها عن المکان الذی امرت ان تلزمها وجعلتها الی مکان

التَّوْلِیَة۔ شیفتہ گرداندن ومنه الحدیث لا تولہ والدة بولدها ای لا یفرق بین المرأة وولدها وذلک فی السباء۔

ومن التفعیل المفرق

التَّوْجِیَة۔ ستابانیدن۔

التَّوْرِیَة۔ بوستانیدن چیزی بافگندن خبری دیگر ماخوذ من وراء الشیء کانک ترکت الشیء الذی یلیک وتجاوزت الی ما وراءه واندیشیدن کردن زشتی جراحت دار وکندہ۔

راه آتش بیرون آوردن از آتش زنه وحره کردن وهو فی الحدیث۔

التَّوْشِیَة۔ مبالغة الوشی۔

التَّوْجِیَة۔ والوصاة۔ امر کردن مردن

التَّوْفِیَة۔ تمام بدادن۔

التَّوْقِیَة۔ مبالغة الوقایة۔

التَّوْلِیَة۔ روی فراکردن پشت بگردانیدن

وهی من الاضداد وهو الی گردانیدن وچیزے بدانچه خریده باشی فراکسی دادن ویقال استقبلت القضاء اذا صیرته لیستقیلها بوجه وقلبتک قبلة رضاها والباب یدل علی القرب۔

ومن المعتل الیائی

التَّیْسِیر۔ آسان کردن ومنه یسر الله للیسری ای وفقها لها ویسار شدن نسل وشیر گوسپند۔

التَّیْبِیس۔ خشک کردن۔

التَّیْقِیظ۔ گرد برانگیختن وبیدار کردن۔

التَّیْمِیل۔ رنگ کردن بادیع وهو الزعفران

التَّیْتِیم۔ یتیم گردانیدن مضاعفه۔

التَّیْمِیم۔ کسی را تیمم دادن وقصد کردن

التَّیْمِین۔ بر دست راست رفتن وبیمن درآمدن و ببرکت دعا کردن کسی را یقال یمن علیه۔

ومن الاجوف الواوی

التَّبْوِیب۔ باب کردن۔

اَلتَّثْوِيْبُ - باد آشر دادن و پیاپی خواندن
اَلتَّرْجِيْبُ - گریبان کردن پیراهن را و فی الحدیث
محجوب علیه ای متراس مایه خود سی ... اثر
اَلتَّحْوِيْبُ - زبر کردن استر -
اَلتَّذْوِيْبُ - بگداز انیدن فی الحدیث
کان یذوب اصحابی الضعفة و اتباعا -
اَلتَّرْوِيْبُ - راست گردانیدن -
اَلتَّصْوِيْبُ - به نشیب فرو آمدن کسی را
در کاری بصواب منسوب کردن -
اَلتَّغْوِيْتُ - غایت کردن -
اَلتَّفْوِيْتُ - بمیرانیدن -
اَلتَّغْوِيْثُ - فریاد خواستن -
اَلتَّلْوِيْثُ - آلوده کردن و تیره کردن -
اَلتَّنْوِيْجُ - تاج بر سر کسی نهادن -
اَلتَّرْوِيْحُ - روا کردن -
اَلتَّزْوِيْجُ - مرد را زن دادن و الشعوبی ذکر
و یعدی الی المفعولین حتی عن الکسائی زوجنا
امراة و بامراة ایضا و هفت و قرین کردن و
و یعدی الی المفعول الثانی بالباء -
اَلتَّعْوِيْجُ - کژ کردن -
اَلتَّرْوِيْحُ - راحت دادن و منه الترویحة
و خوشبوی کردن و باماوی بردن چهارپای
را شبانگاه -

اَلتَّشْوِيْبُ - خشک گردانیدن آفتاب
نبات را و خشک شدن آن بگرما اللازم
عن الغار ابی و فی الحدیث قبل ان یصوح
ای قبل ان یستبین صلاحه و ملوه من مرة
اَلتَّطْوِيْحُ - فا افگندن -
اَلتَّلْوِيْحُ - غلبه کردن کسی را -
اَلتَّلْوِيْحُ - اشارت کردن و بگذاشتن چیزی
آفتاب و آتش گوشت چیزی را و گرم کردن چیزی بآتش
اَلتَّذْوِيْحُ - خوار کردن کسی را و دوخ آبلها
ای قهرها و استولی علی الهها -
اَلتَّنْوِيْحُ - رام کردن -
اَلتَّجْوِيْدُ - سره کردن و نیک گفتن -
اَلتَّخْوِيْدُ - بشتاب رفتن -
اَلتَّدْوِيْدُ - کرم در آفتاب و طعام افتادن
اَلتَّلْوِيْدُ - مبالغة الذود -
اَلتَّزْوِيْدُ - توشه دادن -
اَلتَّسْوِيْدُ - سیاه کردن و سودت
الابل و هو ان تدق اسنمتها البالی من شعر
فتداوی به ادبارها -
اَلتَّطْوِيْدُ - بسی فا داشتن رکوها -
اَلتَّعْوِيْدُ - خوی فا کردن کسی را و پیر شدن شتر
اَلتَّقْوِيْدُ - مبالغة القود -
اَلتَّهْوِيْدُ - نرم رفتن و نرم گفتن و هموار کردن

ومست گردانیدن بشراب۔
التَّعْوِیذُ۔ تعویذ کردن وبازداشت خواست کسے
التَّشْوِیرُ۔ برانگیختن گرد وفتنہ وجنگ و
خشم وشور انیدن۔
التَّجْوِیرُ۔ بجور منسوب کردن وبیفگندن
التَّهْوِیرُ۔ سپید کردن جامہ وجز آن و
گرد کردن نان در وقت پختن وداغ کردن
وہو فی الحدیث۔
التَّدْوِیرُ۔ گرد کردن۔
التَّزْوِیرُ۔ بیاراستن وکراہۃ الزائر
وفی الحدیث زوروا غبا تزدد حبا وزد نفسہ علی نفسہ ای اتہمہا علیہ
التَّسْوِیرُ۔ دست رنجن پوشانیدن۔
التَّشْوِیرُ۔ تشویر دادن ویعدی بالباء
واشارت کردن بدست سوی کسے ویعدی بنفسہ
التَّصْوِیرُ۔ صورت کردن۔
التَّعْوِیرُ۔ بچشم کردن وبنیاشتن چشمہ و
چاہ وعورت فلان اذا کذبت عنہ وردت
وعورتہ عن الامر ای صرفتہ عنہ۔
التَّغْوِیرُ۔ بغور آمدن وقیلولہ کردن۔
التَّقْوِیرُ۔ شکافتہ بکشیدن جامہ خرثرہ وانچہ
بدان مانند۔
التَّکْوِیرُ۔ گرد کردن کالاراو آلبستن آن
وعمامہ بر سر بستن وبیفگندن وفسر قولہ تعالی

اذا الشمس کورت بالفاظ مختلفۃ والجمیع یرجع
الی اصلہ الرمی الکف وتکویر اللیل علی
النہار تغشیتہ ایاہ ویقال زیادتہ من ہذا
فی ذلک۔
التَّنْوِیرُ۔ روشن کردن وروشن شدن
وشگوفہ بیاوردن ونماز بروشنی صبح کردن
ونور ذراعہ اذا غزرہا بالابرۃ ثم ذر علیہا
النورۃ وما فی الحدیث نور بمعنی قلل بالمعنی الاول
التَّهْوِیرُ۔ برہانیدن چیزے۔
التَّجْوِیرُ۔ واداشتن۔
التَّجْوِیرُ۔ شتر آب بردن۔
التَّفْوِیرُ۔ بمردن وفوز الرجل بابلہ اذا
رکب بہا المفازۃ۔
التَّسْوِیسُ۔ شیشہ در طعام افتادن۔
التَّقْوِیسُ۔ بدو در آمدن ودر آوردن
التَّلْوِیسُ۔ نگونسار کردن۔
التَّهْوِیسُ۔ مہوس گردانیدن۔
التَّشْوِیشُ۔ شوریدہ کردن ویعدی بعلی
التَّفْوِیشُ۔ سپردنا دادن۔
التَّهْوِیشُ۔ در آمیختن مردم وسخن وجز آن وہوش
القوم اختلطوا وکل شئی خلطہ فقد ہوشتہ۔
التَّخْوِیصُ۔ فراگرفتن چیزے را اگرچہ
اندک باشد ویقال خوصہ الشیب وخوص فیہ

اذ ظهر فیه ونی الحدیث مثل التاج المخوص الذهب
تخویص التاج ان یجعل فیه صفائح من ذهب
کالخصوص من خوص النخل والدیباج المخوص المنسوج به
التَّخْوِیضُ - خوض کردن -
التَّخْوِیضُ - بسیار در چیزی شدن یقال
خوض فی بحیره -
التَّرْوِیضُ - نیک رام کردن ستور و مرغزار
کردن و شدن -
التَّعْوِیضُ - عوض دادن -
التَّفْوِیضُ - کار و اکسی گذاشتن و فی
النکاح التزویج بلا مهر -
التَّقْوِیضُ - خیمه برکندن و قوضت البناء
نقضته من غیر هدم -
التَّحْوِیطُ - دیوار پست کردن -
التَّسْوِیطُ - بسیار بیامیختن -
التَّشْوِیطُ - چیزے فا آتش داشتن
تا موے او بسوزد -
التَّغْوِیطُ - چیزے از جای در آوختن
التَّجْوِیرُ - کرسنه داشتن -
التَّهْوِیرُ - کاستن و کاسته شدن -
التَّرْوِیعُ - ترسانیدن فی الحدیث و مروعین
المروع الملهم کانه یلقی فی روعه الصواب -
التَّصْوِیحُ - التصویح فی الحدیث صوح به
فرسای حج براسه -
التَّطْوِیعُ - فرمانبرداری کردن طوع فعل من طاع
الشیء یطوع اذا سهل وانقاد ومنه فطوعت له
نفسه قتل اخیه ای سهلت الامر فیه علیه -
التَّلْوِیعُ - مبالغة اللوع -
التَّهْوِیعُ - بقی آوردن -
التَّرْوِیغُ - چرب کردن لقمه -
التَّسْوِیغُ - روا داشتن ویعدی باللام
التَّصْوِیغُ - مبالغة الصوغ -
التَّجْوِیفُ - میان تهی کردن والمجوف من
الدواب الذی بلغ البیاض جوفه -
التَّخْوِیفُ - ترسانیدن یعدی الی المفعولین
بحرف الجر ثم یتسع فیحذف -
التَّسْوِیفُ - کار واپس افگندن و سوفه
ای حکمه مالا -
التَّشْوِیفُ - مبالغة الشوف -
التَّطْوِیفُ - بسی فا گشتن -
التَّقْوِیفُ - بر دو خطها سپید بافتن -
التَّلْوِیفُ - کوفه شدن -
التَّرْوِیقُ - صافی گردانیدن والبیت المروق
الذی مد فیه ستر دون السقف ورما قالوا
رواق البیت فارسی واق ظلمة والرواق سقف فی مقدم بیت
التَّرْوِیقُ - استادن و بسقف رسیدن و کتاب و البیت المروق

وصور فیہ من الزبق ثم قیل لکل منقش مزوق
وان لم یکن فیہ الزبق وزوقت الکلام الکتاب
از استہ وقومتہ۔
اَلتَّسْوِیْقُ۔ مبالغۃ السوق۔
اَلتَّشْوِیْقُ۔ آرزومند کردن۔
اَلتَّطْوِیْقُ۔ توانا گردانیدن طوق دار گردانیدن
وطوقتک الشیٔ ای کلفتہ وطوقت لہ نفسہ مثل
طوعت لہ رخصت وسہلت۔
اَلتَّعْوِیْقُ۔ التثبیط۔
اَلتَّفْوِیْقُ۔ تیر راسوفار کردن وپراگندہ
شیردادن وفوق تیر برزہ کمان نہادن
اَلتَّلْوِیْقُ۔ چرب ونرم کردن طعام۔
اَلتَّنْوِیْقُ۔ رام کردن اشتر۔
اَلتَّسْوِیْکُ۔ مسواک کردن یقال سَوَّکَ
فاہ واذا قیل استاک او تسوک لم یذکر الفم۔
اَلتَّشْوِیْکُ۔ پستان از جای برخاستن و
دندان شتر برآمدن وخار بر دیوار نہادن و
باموی شدن چوزہ وسر پس از ستردن یعنی
باموی شدن پس از ستردن۔
اَلتَّحْوِیْلُ وَالتَّحْوَالُ۔ بسی فراوا گردیدن
اَلتَّحْوِیْلُ۔ بگردانیدن وبگردیدن۔
اَلتَّخْوِیْلُ۔ خداوند چیزی گردانیدن وبادشاہ
گردانیدن بر چیزے۔

اَلتَّرْوِیْلُ۔ نیک بمالیدن نان بروغن و
فروگذاشتن اسپ آب دہن را در تو بردہ و
اندام را از بہر بول۔
اَلتَّزْوِیْلُ۔ فراتر کردن۔
اَلتَّسْوِیْلُ۔ بیاراستن۔
اَلتَّشْوِیْلُ۔ اندک شیر گردانیدن شتر
اَلتَّطْوِیْلُ۔ دراز کردن وزمان دادن
ویعدی باللام۔
اَلتَّعْوِیْلُ۔ اعتماد کردن وظلہ ساختن از بہر
باران وبآواز گریستن۔
اَلتَّقْوِیْلُ۔ سخن برکسی بستن وفی الحدیث
اقول ما قولنی اللہ ای علمنی وامرنی ان اقول
اَلتَّمْوِیْلُ۔ مالدار کردن۔
اَلتَّنْوِیْلُ۔ عطا دادن۔
اَلتَّہْوِیْلُ۔ ترسانیدن وخویشتن بیارستن
زن وہول الشیٔ عندہ جعلہ ہائلا۔
اَلتَّدْوِیْمُ وَالتَّدْوَامُ۔ گرد برآمدن مرغ
در ہوا در پریدن وایستادن آفتاب در میان
آسمان وجوشش دیگ آب بنشاندن وترکردن
چیزی زعفران در آب بیفگندن ودومت
الخمر شارہا از اسکر فدار۔
اَلتَّرْوِیْمُ۔ مسویان گردانیدن یقال مہ رومت
فلانا وبفلان۔

اَلتَّسْوِیْمُ۔ بچرا گذاشتن ستوران و بانشان کردن ایشان و جز آن و نیکو خلق گردانیدن ایشان و حاکم کردن کسی را در مال خویش و غارت کردن بر قومی و بعدی بعلے و سومت الرجل ذا خایتہ و سومہ ای مایرید۔

اَلتَّعْوِیْجُ۔ دستہ بسیاری بر ہم نہادن۔

اَلتَّفْوِیْمُ۔ نان گندمی پختن۔

اَلتَّقْوِیْمُ۔ راست کردن و قیمت کردن۔

اَلتَّکْوِیْمُ۔ توده کردن۔

اَلتَّلْوِیْمُ۔ مبالغۃ اللوم۔

اَلتَّنْوِیْمُ۔ بخواباندن۔

اَلتَّهْوِیْمُ۔ بغنودن۔

اَلتَّخْوِیْنُ۔ خائن خواندن۔

اَلتَّدْوِیْنُ۔ در دیوان نبشتن۔

اَلتَّعْوِیْنُ۔ کدبانو شدن زن۔

اَلتَّکْوِیْنُ۔ ہست کردن۔

اَلتَّلْوِیْنُ۔ رنگ کردن و رنگ در آوردن غوره

اَلتَّنْوِیْنُ۔ منون کردن اسم۔

اَلتَّهْوِیْنُ۔ آسان کردن۔

اَلتَّشْوِیَۃُ۔ سرشتہ کردن۔

اَلتَّشْوِیَۃُ۔ زشت خلق گردانیدن۔

اَلتَّعْوِیَۃُ۔ التعریس بکل من احتبس فی مکان فقد عوّه۔

اَلتَّغْوِیَۃُ۔ زبان آور کردن و فریفتہ و ہمن کردن

اَلتَّمْوِیَۃُ۔ آب دار کردن و موہت الشیء اے طلیتہ او ذہب تحت ذلک نحاس او حدید منہ التمویہ وہو التلبیس۔

اَلتَّنْوِیَۃُ۔ بزرگوار گردانیدن و نام کسے بلند گردانیدن و بعدی بالبار۔

ومن الیائی

اَلتَّثْبِیْبُ۔ کالم شدن۔

اَلتَّجْبِیْبُ۔ پیراہن را گریبان کردن۔

اَلتَّخْیِیْبُ۔ نومید کردن۔

اَلتَّسْیِیْبُ۔ یلہ کردن ستور و انچہ بدان ماند و بندہ را سائبہ کردن و سائبۃ کان الرجل اذا قال لغلامہ انت سائبۃ فقد عتق ولا یکون ولاؤہ لمعتقہ ویضع مالہ حیث شاء وہو الذی ورد النہی عنہ۔

اَلتَّشْیِیْبُ۔ موی سپید کردن تقال شیب الحزن راسہ وبراسہ۔

اَلتَّصْیِیْبُ۔ الاصابۃ وہو قراءۃ طلحۃ لن یصیبنا الا ما کتب اللہ لنا۔

اَلتَّطْیِیْبُ۔ خوشبوی و خوش کردن۔

اَلتَّعْیِیْبُ۔ معیوب کردن و بعیب منسوب کردن

اَلتَّغْیِیْبُ۔ غائب کردن و فی الحدیث ولا تغیبوا اللبن عن العبد ضالۃ ولا لقطۃ

ولا مزعزعا ای مغیبا۔

التَّنْیِیْبُ۔ پیر شدن اشتر و چیز پیر اینیدان نشان کردن۔

التَّهْیِیْبُ۔ باهیبت گردانیدن۔

التَّلْیِیْتُ۔ تسبخون کردن و شکاری ساختن ومنه الحدیث فکرهت ان ابیته فقسمته تبیت الشئی جعلہ عندک لیلا وازحال بگردانیدن چیزے

التَّزْیِیْتُ۔ روغن زیت دادن کسی را۔

التَّهْیِیْتُ۔ کسی را بانگ خواندن بموت لتبعیۃ ویعدیان بالباء۔

التَّدْیِیْثُ۔ رام کردن۔

التَّرْیِیْثُ۔ درنگ کردن۔

التَّعْتِیْمُ۔ درتاریکی چیزی شدن و شتاب عمر پیرا۔

التَّهْتِیْمُ۔ برانگیختن۔

التَّشْیِیْحُ۔ بردبخط بافتن۔

التَّصْیِیْحُ۔ خشک گردانیدن آفتاب تا را

التَّضْیِیْحُ۔ شیر باآب آمیختن کسی را دادن و امیختن آن

التَّطْیِیْحُ۔ سرگشتہ کردن۔

التَّقْیِیْحُ۔ ریم گرفتن ریش و جراحت وفی الحدیث

التَّنْیِیْحُ۔ سخت وقوی گردانیدن وفی الحدیث لایتبع الله عضاما ای لاصلبها ولاشد ومنها

التَّلْیِیْحُ۔ خوار کردن۔

التَّشْیِیْخُ۔ پیر شدن و کسی را پیر خواندن از تجیل۔

التَّطْیِیْحُ۔ آلودہ کردن کسی را بقولی یا فعلی زشت

التَّشْیِیْدُ۔ بلند کردن بنا۔

التَّعْیِیْدُ۔ بعید حاضر آمدن و عید کردن

التَّقْیِیْدُ۔ بند کردن و زخم بر زدن بر کتاب

ای عجم برزدن بر کتاب۔

التَّحْیِیْرُ۔ سرگشتہ کردن۔

التَّخْیِیْرُ۔ گزیدن و برگزین کردن وفی الحدیث فخیر انیسا ای نفر۔

التَّدْیِیْرُ۔ ان تلطخ اطبار الناقۃ بالبعر لئلا یرتضعها الفصیل۔

التَّذْیِیْرُ۔ لونیشہ بر سر ستور کردن۔

التَّصْیِیْرُ۔ گردانیدن۔

التَّطْیِیْرُ۔ پراندن۔

التَّعْیِیْرُ۔ سرزنش کردن ویعدی الی المفعول الثانی بنفسہ۔

التَّغْیِیْرُ۔ از حال بگردانیدن ومنہ الحدیث کرہ تغیر النبیذ ای نتقہ۔

التَّقْیِیْرُ۔ بہ قیر بندودن۔

التَّنْیِیْرُ۔ جامہ را علم کردن۔

التَّهْیِیْرُ۔ التهویر۔

التَّمْیِیْزُ۔ جدا کردن ولیس التمییز منقولا من ابیز لانہ لو کان منہ لتعدی الی مفعولین ولہذا انظائر۔

التَّخْيِيْسُ - رام کردن خیسیرا ی ذلله -
التَّكْيِيْسُ - زیرک کردن فی الحدیث فتیسوا من البیوت ای تاخروا -
التَّجْيِيْشُ - لشکر کردن -
التَّبْيِيْضُ - سپید کردن و مشک را از آب و انار از شیر پر کردن -
التَّعْيِيْضُ - مقیم شدن شیر در پستان و غیضت الدم لقصته وحبسته -
التَّغْيِيْضُ - تقدیر کردن و سبب ساختن -
التَّغْيِيْطُ - سپیدی در پدید آمدن -
التَّشْيِيْطُ - التشویط و منه شیطان فلان اللحم اذا دخنه ولم ینضجه -
التَّغْيِيْظُ - الاغاظة -
التَّقْيِيْظُ - پسند آمدن چنین کسی را یا ما قیظ هذا الشی ای کفانی لقیظ
التَّسْيِيْمُ - بکاد گل کردن -
التَّشْيِيْعُ - از پی مسافر و جنازه فاشتن و دلیر گردانیدن و آتش بهیزه تیز کردن و باتش سوختن -
التَّضْيِيْعُ - ضایع کردن -
التَّهْيِيْجُ - بقی آوردن -
التَّهْيِيْبُ - پرهیب کردن شرید -
التَّجْيِيْفُ - مردار شدن -
التَّزْيِيْفُ - بهره کردن -

التَّصْيِيْفُ - پسندیده بودن تابستان را -
التَّضْيِيْفُ - مهمان فرود آوردن و مهمانی کردن و بخشیدن -
التَّعْيِيْفُ - بد دل شدن -
التَّثْيِيْفُ - افزودن شدن سیف فلان علی السبعین را
التَّضْيِيْقُ - کار تنگ و گرفتن و تنگ گردانیدن
التَّعْيِيْقُ - تباه گردیدن عیق الرجل فهو عائق اذا اختلط فلم یثبت شیئا -
التَّخْيِيْلُ - کسی را خیالی و ظنی افگندن یقال خیل الیه انه کذا و باران ناک شدن آسمان و خیلت الناقة اذا وضعت قرب ولدها فهی خائلا یفزع عنه الذئب فلا یقربه و خیلت علی الرجل اذا وجهت التهمة الیه
التَّذْيِيْلُ - دراز دامن کردن مانع -
التَّعْيِيْلُ - التسییب و پرورد ن -
التَّغْيِيْلُ - ضعیف رای خواندن -
التَّمْيِيْلُ - شراب نیم روز دادن و فی الحدیث لا یقیلن الا ولا یبیتن ای لا یمسک من المال ما جاره و صباحا الی وقت القائلة ما جاره مساء و لا یمسکه الی غد -
التَّهْيِيْلُ - میان دو کار متردد بودن تا کدام کند
التَّلْيِيْمُ - بعشق بند کردن یقال تیمه الحب
التَّخْيِيْمُ - مقیم شدن و چون خیمه کردن چیزرا

التَّذْئِيمُ - پیوستہ شدن باران و پیوستہ کردن عطا
التَّرْتِيمُ - مقام کردن جای و بعدی با لبار
التَّغْلِيمُ - ابزناک شدن -
التَّبْيِينُ والتِّبْيَانُ - ہویدا کردن و ہویدا شدن
التَّحْيِينُ - در یک وقت دشدن و ہلاک کردن
التَّدْيِينُ - کسی را وادین وا گذاشتن و
قول الشاعر دینیت امر بنیک ای ملکت
التَّزْيِينُ - آراستن -
التَّطْيِينُ - بگل کردن و بعضہم ینکر التشدید
ویقول طان -
التَّعْيِينُ - عین چیزی فرانمودن و فی
الحدیث عین علی سارق ابی بکر ای اظہر
علیہ وآب در مشک نو ریختن تا درحا
استوار گردد و سوراخ کردن مروارید
وبدہای کسے در روی وے گفتن -
التَّقْيِينُ - عروس بیارا ستن -
التَّلْيِينُ - نرم کردن -
التَّنْيِيهُ - التنویہ -

ومن الناقص

التَّثْبِيتُ - مواظبت کردن بر چیزے
و در زندگانی کسی بردی تنا گفتن -
التَّجْبِيهُ - برہنیت راکعان ایستادن و فی
الحدیث ویکون تجبیۃ رجل واحد قیاسا و تجبیۃ

ایضا ان نیکب علی وجہہ بارکا و فی الحدیث
لولوۃ مجباۃ ای مجوفۃ وقیل راد مجوبۃ ای
منقطعۃ فقدم البار واخر الواو واعلمہا
التَّجْبِيهُ - خبا کردن -
التَّرْبِيَةُ - پرورد ن -
التَّصْلِيبُ - پست داشتن سر را فی الحدیث کان لابلیس
راسہ ای لا یخفضہ جدا وقال بعضہم وہو موزن من
صبار وہین ابی زید قال الازہری الصواب بصوب
التَّعْبِيَةُ - لشکر بترتیب بداشتن جنگ
وعطر بیامیختن -
التَّلْبِيَةُ - خوشبوی کردن بخور -
التَّلْبِيَةُ - لبیک اللہم گفتن و کسی را لبیک
گفتن و جاے مقام کردن -
التَّشْتِيَةُ - پسندہ بودن زمستان را
التَّقْتِيرُ - باز داشتن و خرا از بازار بکودکان و دریدہ کردن
یقال قتیت الجاریۃ اذا ادبتہا وسترتہا ومنعتہا اللعب مع الصبیان
التَّرْجِيَةُ - امید داشتن کسے را امید افگندن
التَّرْجِيَةُ - روزگار گذاشتن
التَّسْجِيَةُ - کسی را در جامہ پیچیدن و جامہ بمردہ پوشیدن
التَّنْجِيَةُ - برہانیدن و بر بالا افگندن و نجی
ارضہ اذا کسبہا مخافۃ الغرق -
التَّهْجِيَةُ - ہجا کردن حرف -
التَّضْحِيَةُ - رفق کردن و بعدی بعن

وقربان کردن و چرانیدن گوسپند در چراگاه
التَّقْحِيَةُ - تو ابل را دیگ کردن دانه
یعنی بکلامه ای کذا و کذا اخذ من قحی اذا قلت
التَّلْحِيَةُ - نکوهیدن یقال لحیت فلانا ای قلت
لحاک الله -
التَّنْحِيَةُ - دور کردن -
التَّخْمِيدُ - خوشتن کشاده داشتن در سجود
وسپیدین و همانی الحدیث و بدر و در آمدن
التَّرْدِيَةُ - رد ابر افگندن کسے را -
التَّسْلِيَةُ - فرت در دادن چیزے را -
التَّصْلِيَةُ - دست بر هم زدن و اصلها
تصددة فابدلت الیاء من الدال -
التَّعْدِيَةُ - فراگذرانیدن فعل متعدی
کردن بمفعول و فی الحدیث وعدی عن
الاخری ای ترکه لما رابه یقال عدعن هذا الامر
ای تجاوزه من غیره -
التَّغْدِيَةُ - چاشت دادن -
التَّغْلِيَةُ - کسی را گفتن که من فدای تو باد
التَّنْدِيَةُ - نمک و تر کردن و چرانیدن
شتر و اسپ میان نهل و علل و منه الحدیث لاندیه
التَّغْذِيَةُ - پرورانیدن و بول انداختن سگ
و دویدن آب و خون -
التَّقْذِيَةُ - خاشه از چشم بیرون کردن

التَّتْرِيَةُ - ترکردن و فی الحدیث وشیری
ای یضع یده الارض بین السجدتین فلا تفارقان
الارض حتی تعید السجود وکان یفعل ذلک حین
کبرت سنه -
التَّجْرِيَةُ - وکیل کردن -
التَّذْرِيَةُ - بر دآرامیدن و حسب
خویش راستودن و پالان دادن و منه الحدیث
یریدان یذریا منه ای یرفع منه و ذریت
الشاة دهوان تجرصوفها و تدع فوق ظهرها
شیئا تعرف به و ذلک فی الضان حاجة والابل
التَّشْرِيَةُ - اندوه و ابردن یقال شری عنه
التَّصْرِيَةُ - گوسپند را نادوشیدن تا پستان
او پر شیر شدن از بهر بیع -
التَّضْرِيَةُ - الاضرار -
التَّطْرِيَةُ - مطر بکردن جامه -
التَّعْرِيَةُ - برهنه کردن -
التَّكْرِيَةُ - نرم و دیر رفتن -
التَّهْرِيَةُ - عمامه زرد گردانیدن -
التَّعْزِيَةُ - بصبر فرمودن -
التَّنْزِيَةُ - برگشنی داشتن و التنزیه
والتنزی و هذا شاذ بر جمانیدن -
التَّدْسِيَةُ - پنهان کردن
و گمنام کردن -

والاصل تمسس فابدلت من السین الاخیرۃ یاء
التمسیۃ - مساک اللہ بخیر گفتن و شبانگاہ
چیزی آوردن و یعدی الی المفعول الثانی
بالباء و بشبانگاہ آوردن -
التنسیۃ - فراموش گردانیدن -
التحسیۃ - برکسی افگندن -
التحنیۃ - ترسانیدن -
التعشیۃ - کسی را شام دادن و رفق کردن
و یعدی بالعین -
التعشیۃ - چیزی برکسی پوشانیدن و
غشیت الرجل بالسوط ضربتہ -
التفشیۃ - پوست باز کردن -
التمشیۃ - فراہ رفتن آوردن و رفتن -
التقصیۃ - گوشت از استخوان جدا کردن
التقصیۃ - ناخن چیدن و اصلہا القصصۃ
فابدلت من الصاد الاخیرۃ یاء و یجوز ان یکون
الیاء اصلا فیکون ماخوذا من القاصی لانشی
لان الماخوذ من الاظفار اطرافہا و قاصیہا
الترضیۃ - خوشنود کردن -
التعضیۃ - عضو عضو کردن و پراگندہ کردن
التقضیۃ و القضاء - تمام بگزاردن حاجت
و قاضی فراکردن و قضوا منایا بینہم ای انفذوا
التنضیۃ - بسیار برکشیدن جامہ -

التخلیۃ - بدی از کسی دور کردن -
التعطیۃ - غرمت کردن -
التغطیۃ - پوشانیدن -
مرعیت فلانا - ای قمت لہ رعاک اللہ
التبرعیۃ - کف بر آوردن شیر -
التثفیۃ - دیگ بر دیگ پایہ نہادن -
التزفیۃ - کار برکسی آسان گردانیدن
التصفیۃ - صافی کردن -
التعفیۃ - نیک مدروس کردن و عفی الکلوم
ای درء و عفی علی ما کان منہ اذا اصلح بعد انفساد
التقفیۃ - چیزی از پس چیزی فادا شتن
و بقافیہ کردن سخون و فی الحدیث ثم نظر الیہ
و ہو مقفی ای معی الی القفی الرحل اذا لاک قفاہ
التلفیۃ - نجس کردن حق کسے -
التبقیۃ - باقی داشتن -
الترقیۃ - بلند گردانیدن و رقی علیہ کلاما
ای رفع -
التسقیۃ - بسیار آب دادن و باران نیکو آمدن
التعقیۃ - تیر ہوا در انداختن و دیر شدن مرغ
و دیر یدن و فی الحدیث ہل عقیتم صبیکم
ای ہل سقیتموہ عسلا لیسقط عنہ عقیقہ
التلقیۃ - چیزی پیش کسی باز آوردن
و یعدی الی المفعول الثانی بالباء و بنفسہ

وبالباء اجود عن الفارابی والصحیح لقولہ لیقیہم
نضرۃ وسرورا ویلقون فیہا تحیۃ۔
التنقیۃ۔ پاک کردن۔
التبکیۃ۔ بگریستن وبگریانیدن۔
التذکیۃ۔ گلو بریدن وبزاد برآمدن وتیز
گردانیدن آتش۔
التزکیۃ۔ زکوٰۃ بدادن از مالی وزکوٰۃ بستدن
وبستودن خویشتن وپاک گردانیدن ومنہ تزکیہم بہا
التلبیۃ۔ کہنہ کردن ویوشانیدن وشتر بسر گریستن بردن
التلیۃ۔ در پی رفتن وتلی الرجل از اکان باخر
رمق وتلی بعد الفریضۃ اذا اتبعہا النفل
التجلیۃ۔ ہویدا کردن وتیز نگریستن۔
التحلیۃ۔ شیرین کردن طعام وربا ہمزوا
ماضیہ واصلہ غیر الہمز وچیزی در چشم کسے
شیرین کردن وبازیور کردن ونشان کسے
بداون وکسے را صفت کردن ونشان کسے
تامل کردن۔
التحلیۃ۔ دست بازداشتن ویلدے
یعنی وراہ دادن۔
التذلیۃ۔ کسی را در کاری فگندن بحیلتی
ومنہ من ادلار الدلو وچیزی بجای فرو گذاشتن
التسلیۃ۔ اندوہ وابردن وسلوت فرمودن
وسلی الشاۃ نزع سلاہا وہو الذی یکون فیہ الولد

التصلیۃ۔ نماز گزاردن ودرود دادن
ودر آتش افگندن سوختن را وراست کردن
عصا وچوب بآتش ودوم آمدن است در سباق
التطلیۃ۔ بیمار دانی کردن۔
التعلیۃ۔ بلند کردن وعلیت الجبل رفعتہ
الی موضعہ من البکرۃ والمعلی الذی یاتی الحلوبۃ
من قبل یمینہا۔
التعلیۃ۔ روزگار دراز برخوردار ی دادن
التدمیۃ۔ خون آلودہ کردن۔
التسمیۃ۔ نام کردن ویعدی الی المفعول الثانی
بنفسہ بالباء وحکمہ فی التعدی کالاختیار۔
التعمیۃ۔ کور کردن ویوشیدہ کردن۔
عمیت البئر القیت علیہ القصب والتراب
واصلہ التعمیۃ۔
التغطیۃ۔ التتمیۃ نقل کردن خبز بصواب
وافروختن آتش بہیزم۔
التبنیۃ۔ بسیار بنا کردن۔
التثنیۃ۔ دو کردن۔
التحلیۃ۔ مہربانی کردن۔
التذنیۃ۔ ضعیف شدن وزبکار راہشتن
ضعیف وخسیس وخرد شدن وفی الحدیث
ودنوا ای کلوا مما بین ایدیکم وقرب منکم۔
التزنیۃ۔ بہ زنا منسوب کردن۔

التَّسْنِيَةُ - واکشادن و آسان کردن -
التَّظْنِيَةُ - علاج کردن از ظنی ہمولزوقہ
الطحال بالجنب من شدة العطش -
التَّعْنِيَةُ - بر نجانیدن و واداشتن و فی
الحدیث عنوا الاصوات طلاکردن بہ بول
التَّغْلِيَةُ - کسی را سرد و گفتن -
التَّقْنِيَةُ - کار یزنگ کردن -
التَّكْنِيَةُ - کنیت نہادن و یعدی الی
المفعول الثانی بنفسہ و بالباء و حکمہ فی التعدی کالاختیار
التَّمْنِيَةُ - کسی را بر آرزوی چیزی داشتن
التَّشْهِيَةُ - کسی را گفتن کہ چہ آرزو کند
تا بدہم و ہذا شئ یشتہی الطعام ان یحمل علی التشہیة
التَّلْهِيَةُ - بچیزی مشغول کردن -
التَّهْيِئَةُ - آراستن چیزہا فی الحدیث جسد
رجل ممہی کل شئ صفی فاشبہ المہاد ہی البلور فہو ممہی
التَّهْيِئَةُ - وا ایستادن -

ومن اللفیف المقرون

التَّلْوِيَةُ - مقیم گردانیدن -
التَّمْوِيَةُ - زنگ در مشک دادن -
التَّحْوِيَةُ - گرد کوہان شتر گلیم نہادن برائے
بر نشستن و فی الحدیث کان یحوی راہ بعبارة
ای یجعل حویة وہو ان یدیر کساء حول السنام ثم یرکب
التَّحْوِيَةُ - شکم از زمین بر داشتن اشتر

در حال فرو ختن و سر از ران در حال سجدہ
و بال فرو گذاشتن مرغ و خمیدن ستارہ
از بہر فرو شدن و خویت للمرأة اذا علمت
لہا خویة تاکلہا دہی طعام -
التَّدْوِيَةُ - با پوست تنک سر شیر
و دوی الفحل اذا سمعت لہدیرہ دویا و
الکلب اذا جال فی الارض للرعداذا ارتجس
التَّرْوِيَةُ - سیراب کردن و کسی را بر روایت
مشعر داشتن و در کار اندیشہ کردن -
التَّسْوِيَةُ - راست کردن -
التَّشْوِيَةُ - بریانی کردن -
التَّصْوِيَةُ - خشک کردن پستان گوسپند
از بہر فربہی و منہا الحدیث التصویة خلابة
وقیل التصویة بمعنی التصریة و تر را از بہر گشنی پروردن
التَّعْوِيَةُ - بیچانیدن و عویت عن الرجل
اذا کذبت عنہ و ردت علی مفتابہ -
التَّغْوِيَةُ - پروین کردن -
التَّقْوِيَةُ - نیرومند کردن -
التَّلْوِيَةُ - نیک بیچانیدن -
التَّنْوِيَةُ - کسی را بانیت او گذاشتن

ومن اللفیف الذی علیہ یاء

بیتاک اللہ - ای اعقدک بالتحیة وقیل
احیاک وقیل اضحک وقیل معناہ بوّاک منزلا

الا انہا لما جارت مع حیاک ترکت ہمز تھا
وحولت واو ھا یاءً۔
اَلتَّحِیَّۃُ۔ بادشاہ گردانیدن و زندگانی دادن
وسلام کردن بر کسے۔
اَلتَّرْبَلَۃُ۔ چیز برازی کسی کردن تقول زیتہ
والقیاس زیتہ بیار استن و حرف زای کردن
اَلتَّعْبِئَۃُ۔ رایت برپای کردن و رایت کردن
عن القتیبی۔

ومن المھموز الفاء

اَلتَّادِیْبُ۔ کسی را ادب آموختن و ادب کردن
اَلتَّارِیْبُ۔ استوار کردن و تمام کردن
اَلتَّاشِیْبُ۔ تباہ کردن میان قوم۔
اَلتَّالِیْبُ۔ گرد کردن لشکر و برفروختن
اَلتَّانِیْبُ۔ سرزنش و ملامت کردن
اَلتَّاقِیْتُ۔ التوقیت۔
اَلتَّارِیْثُ۔ شرانگیختن بیان قومے
و آتش افروختن۔
اَلتَّانِیْثُ۔ مؤنث کردن۔
اَلتَّارِیْخُ۔ التاریس۔
اَلتَّارِیْخُ۔ التوریخ قال ابن فارس
ولیس بعربی۔
اَلتَّابِیْدُ۔ جاوید کردن۔
اَلتَّاحِیْدُ۔ التوحید یکے کردن۔
اَلتَّاصِیْدُ۔ کسی را شاماک پوشانیدن۔
اَلتَّاکِیْدُ۔ التوکید۔
اَلتَّاخِیْذُ۔ بند کردن زن شوہر را از زنان دیگر۔
اَلتَّابِیْرُ۔ کشن دادن خرما بن۔
اَلتَّاثِیْرُ۔ نشان کردن و بعدی لغتی
اَلتَّاخِیْرُ۔ واپس افگندن۔
اَلتَّازِیْرُ۔ کسی را ازار بر بستن و فی الحدیث
موزر را سی بالغا مقر امن لازرای القوۃ
اَلتَّاشِیْرُ۔ التحریر۔
اَلتَّامِیْرُ۔ امیر کردن و بسیار کردن۔
اَلتَّابِیْسُ۔ خوار کردن۔
اَلتَّارِیْسُ۔ بزرگی کردن۔
اَلتَّانِیْسُ۔ انس دادن۔
اَلتَّارِیْشُ۔ شرانگیختن و آتش حرب افروختن
اَلتَّارِیْضُ۔ نیت و روزہ کردن و آمادہ شدن برائے
روزہ و آراستہ نمودن کلا فی الحدیث لا صیام لمن لم یرضہ
من اللیل ای لم یہیئہ ولم ینوہ یقال ارضت الکلام اذا ہیأتہ
اَلتَّاثِیْفُ۔ دیگ بر دیگ پایہ نہادن
اَلتَّارِیْفُ۔ حد چیزی پیدا کردن۔
اَلتَّالِیْفُ۔ جمع کردن و ہزار دادن۔
اَلتَّانِیْفُ۔ کنارہ چیزی تیز کردن۔
اَلتَّابِیْقُ۔ بخراب کردن۔
اَبَلَ الرَّجُلُ۔ اتخذ ابلا و اقتناہا۔

اَلتَّاثِیْلُ۔ التاصیل۔
اَلتَّاجِیْلُ۔ زمان دادن درد کردن وکسی را علاج کردن۔
اَلتَّاسِیْلُ۔ تیز کردن سر چیزے۔
اَلتَّاصِیْلُ۔ اصلی کردن۔
اَلتَّاکِیْلُ۔ مال فاکسی دادن کہ آنرا بخورد ودران تصرف کند چنانکہ خواہد والکلتنی مالم اکل ای اعتنی علی۔
اَلتَّامِیْلُ۔ بوسیدن وبیوشانیدن کسے
اَلتَّاھِیْلُ۔ سزاے چیزی کردن۔
اَلتَّاثِیْمُ۔ بزہ منسوب کردن۔
اَلتَّابِیْنُ۔ مردہ راستودن وچشم داشتن وازے نشان چیزے فراشدن۔
اَلتَّاذِیْنُ۔ بانگ نماز کردن وگوش کسی برمالیدن ونعل وجز آنرا گوش کردن واذن منادی وصاح للاعلام وبعض العرب یجری اذنت مجری آذنت ای اعلمت۔
اَلتَّامِیْنُ۔ آمین کردن۔
اَلتَّالِیْمُ۔ التعنید۔

ومن المضاعف المھموز الفاء

اَلتَّاجِجُ۔ آتش برافروختن۔
اَلتَّاسِیْسُ۔ بنیاد افگندن وفی القاموس ھو الالف التی لیس بینھا وبین حروف الروی الاحرف واحد کقولہ ناصب اما بدمن ھذہ الالف الی آخر القصیدۃ۔
اَلتَّافِیْفُ۔ اُف کردن۔
اَلتَّالِیْلُ۔ کنارہ چیزے تیز کردن۔
اَلتَّامِیْمُ۔ آھنگ کردن۔

ومن الاجوف المھموز الفاء

اَلتَّاْوِیْبُ۔ ہمہ روز رفتن وتسبیح گفتن
اَلتَّاْوِیْقُ۔ دشوار نہادن برکسی واندک کردن طعام۔
اَلتَّاْوِیْلُ۔ مایؤل الیہ الشیٔ وقد اٰل یؤل وایلا
اَلتَّاْوِیْمُ۔ بزرگ خلق گردانیدن گیاہ چہارپای را۔
اَوْنُ الْحِمَارِ۔ اذا اکل وشرب فصار بطنہ مثل الاٰون وھو الخسج۔
اَلتَّاْوِیْہُ۔ آہ کشیدن۔

ومن الیائی

اَلتَّائِیْدُ۔ نیرومند کردن۔
اَلتَّایِیْسُ۔ نومید کردن والیہ ای اثرہ فیہ فیما یقال۔
اَلتَّایِیْمُ۔ بیوہ کردن۔
اَلتَّایِیْہُ۔ بہ بانگ خواندن وبعدی بالبار

ومن الناقص المھموز الفاء

اَلتَّائِیَۃُ والتَّانِیَۃُ۔ راہ آب وادادن۔

اَلتَّأْخِيَةُ - ستوررا آخته ساختن -
اَلتَّادِيَةُ - وام فریضه وانچه بدان نذر گذاردن
اَلتَّارِيَةُ - الفت افگندن واریت ساختن
استوررا وآتش افروختن -
اَلتَّازِيَةُ وَالتَّازِي - جائگاهی که آب
درحوض شود ساختن -
اَلتَّأْسِيَةُ - به صبر فرمودن -
اَلتَّأْلِيَةُ تقصیر کردن -
اَلتَّانِيَةُ - سستی کردن -

ومن الناقص المهموز العين

اَلتَّرْئِيَةُ - آئینه فاروزی کسی داشتن -

ومن المهموز العين

اَلتَّرْئِيسُ - مهتر گردانیدن -
اَلتَّعْئِيمُ - فراخ کردن -
اَلتَّلْئِيمُ - زره پوشانیدن -
اَلتَّمْئِيمُ - آگاهانیدن -

ومن المهموز اللام

اَلتَّخْبِيَةُ وَالتَّخَبِّي - پنهان داشتن
ودر پرده داشتن -
اَلتَّعْبِيَةُ وَالتَّعَبِّي - اَلتَّعْبِيَةُ بمعنی الاول
اَلتَّلْبِيَةُ - لبیک اللهم گفتن واصله غیر مهموز
اَلتَّنْبِئَةُ وَالتَّنَبِّي - بیاگاهانیدن -
كِنَاءُ اللَّبَنِ - اذا عملا دسمة وخثورته رسه

اَلتَّلْجِئَةُ - الاکراه -
اَلتَّبْدِيَةُ - فی الحدیث الخیل مبدیة یوم القیامة
بالهمزة وغیر الهمزة هذا یبدیها الذی قبل الراعم
اَلتَّبْرِئَةُ - بیزار کردن -
اَلتَّجْرِئَةُ - دلیر کردن -
اَلتَّطْرِئَةُ - تازه کردن -
اَلتَّهْزِئَةُ - بیکدیگر بختن واشتن -
اَلتَّجْزِئَةُ - پاره پاره کردن وجزات الاثر
لغة فی اجزات -
اَلتَّرْزِئَةُ - بسی زیان رسانیدن -
اَلتَّلْسِئَةُ - راندن -
اَلتَّجْشِئَةُ - بآروغ آوردن -
اَلتَّشْشِئَةُ - پیر کردن وبیالانیدن
وهذا الحرف اکثر اهل اللغة ذکروا انه بالسین
اَلتَّبْطِئَةُ - درنگ نمودن وایجاد فی ابار
واجاز بعضهم ان یکون التبطئة متعدیة -
اَلتَّخْطِئَةُ وَالتَّخَطِّي - بخطا منسوب کردن
اَلتَّرْفِئَةُ وَالرَّفْئُ - باکسی گفتن بالفار
والبنین در وقت نکاح والزفار بالالتیام
والاتفاق وتقییده قرن النکاح بالافار
وهو الدعار -
اَلتَّفْقِئَةُ - بشکافتن وچشم کور کردن -
اَلتَّخْلِئَةُ وَالتَّخَلِّي - اندآب وراندن یعنی

الی المفعول الثانی بعن۔

اَلتَّكْلِئَةُ۔ سلف دادن طعام وبازداشتن کشتی درکنارہ دریا۔

اَلتَّكْلِئَةُ۔ درتباہی شدن از باد۔

اَلتَّمْلِئَةُ۔ الملاء ومنہ قری وملئت بنہم رعبا وقال الاخفش الملا اکثر من التملئۃ بوجود

اَلتَّظْمِئَةُ۔ تشنہ داشتن۔

اَلتَّحْنِئَةُ وَالتَّحْنِيءُ خضاب کردن بحنا۔

اَلتَّزْنِئَةُ۔ کار کسے تنگ وا گرفتن وتنگ کردن۔

اَلتَّقْنِئَةُ۔ سخت سرخ شدن۔

اَلتَّهْنِئَةُ وَالتَّهْنِيءُ۔ تہنیت کردن والتہنیۃ بگوارانیدن۔

ومن المعتل المهموز العين

اَلتَّائِيسُ۔ نومید کردن۔

ومن المعتل المهموز اللام

وَدَّاتُ عَلَيْهِ الْاَرْضُ تَوْدِيَاً سویت علیہ الارض۔

اَلتَّوْزِئَةُ۔ پر کردن مشک وباردان وبزرات الناقۃ براکبہا توزئۃ ای صرعتہ

اَلتَّوْضِئَةُ۔ کسی را دست ودروے شوی دادن وپاک کردن۔

اَلتَّوْطِئَةُ۔ نرم کردن فی فجلہ موطا العقب ای کثیر الاتباع۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبَوُّئَةُ وَالتَّبْئِيءُ۔ کسی را جائی فرود آوردن ویعدی الی المفعول الثانی باللام وبنفسہ وہذا ہو الصحیح یدل علیہ قولہ لنبوئنہم من الجنۃ غرفا ولقد بوانا بنی اسرائیل مبوا صدق

اَلتَّزْوِئَةُ وَالتَّزْوِيءُ۔ درکاری راندیشیدن

اَلتَّسْوِيَةُ وَالتَّسْوِيءُ۔ فاکسی گفتن ساوات ویعدی بلام۔

ومن اليائي

اَلتَّذْيِئَةُ۔ التہرۃ۔

اَلتَّشْيِئَةُ۔ برکاری داشتن۔

صَيَّأَتْ رَاسِيَ تَصْيِئَاً اذا غلتہ وثورت وسخہ ولم تنقہ۔

اَلتَّقْيِئَةُ۔ باسایہ گذشتن درخت وبازگردانیدن سایہ

اَلتَّقْيِئَةُ۔ بہ قے آوردن۔

اَلتَّهْيِئَةُ۔ ساختن۔

باب المفاعلة

اَلْمُجَاذَبَةُ وَالْجِذَابُ۔ باکسی جنگ کردن در کشیدن چیزے

اَلْمُجَانَبَةُ۔ از چیزی بکسو شدن

اَلْمُحَارَبَةُ۔ باکسی جنگ کردن

اَلْمُحَاسَبَةُ۔ باکسی حساب کردن ومنہ الحدیث الحاسبوا انفسکم

ای لانا قشن نفسے فی معونۃ والادب
عنہ والنصح۔
اَلْمُحَاتَبَۃُ۔ المعاونۃ۔
اَلْمُخَاطَبَۃُ وَالْخِطَابُ۔
باکسے سخن گفتن۔
اَلْمُلَاعَبَۃُ۔ باکسی بازی کردن۔
اَلْمُرَاقَبَۃُ۔ از کسی ترسیدن وکسی را خشم داشتن
اَلْمُشَارَبَۃُ۔ باکسی شراب خوردن۔
اَلْمُشَاغَبَۃُ۔ بایکدیگر شغب کردن۔
اَلْمُصَاحَبَۃُ۔ باکسی صحبت کردن۔
اَلْمُصَاخَبَۃُ۔ باکسی بانگ کردن۔
اَلْمُصَاقَبَۃُ۔ باکسی نزدیک نمودن۔
اَلْمُضَارَبَۃُ۔ باکسی شمشیر زدن والمضاربۃ
باکسی عقد مضاربت کردن۔
اَلْمُطَالَبَۃُ۔ چیزی از کسے درخواستن
اَلْمُعَاتَبَۃُ وَالْعِتَابُ۔ باکسی عتاب کردن
والعتاب مخاطبۃ الاذلال ومذاکرۃ الموجدۃ
اَلْمُعَارَبَۃُ۔ فی الحدیث من معاربۃ النساء کانہ
اراد اسباب الجماع۔
اَلْمُعَاقَبَۃُ وَالْعِقَابُ۔ عقوبت کردن وازپی
کسی درآمدن وبنوبت کاری کردن وغنیمت
یافتن ومنہ قولہ فعاقبتم تاویلہ فکانت العقبی
والغلبۃ لکم حتی غنمتم ومعنی عاقبتم اصبتموھم
فی القتال بعقوبۃ حتی غنمتم۔
اَلْمُغَاضَبَۃُ۔ المراغمۃ وقولہ تعالیٰ مغاضبا
ای مغاضبا لقولہ۔
اَلْمُغَالَبَۃُ وَالْغِلَابُ۔ غلبہ کردن بکسی
وہردو نزدیک شدن بہ پیرشدن۔
اَلْمُقَارَبَۃُ۔ فی الحدیث سددوا وقاربوا یقال قارب
فلان فلانا اذا ناغاہ بکلام حسن۔
والمقاربۃ القصد فی الامور ومنہا
قاربتہ فی البیع مقاربۃ وقیل قاربوا الاتغلوا
وسددوا ای اقصدوا السداد وہو الصواب
اَلْمُكَاتَبَۃُ۔ نامہ نبشتن بیکدیگر والمکاتبت
والکتابۃ بندہ را ہم بردی باز فروختن۔
اَلْمُكَالَبَۃُ۔ المشادۃ۔
اَلْمُلَاعَبَۃُ وَاللِّعَابُ۔ باکسی بازی کردن
اَلْمُنَاحَبَۃُ۔ المنافرۃ۔
اَلْمُنَاسَبَۃُ۔ باکسی خویشی داشتن
اَلْمُنَاشَبَۃُ۔ باکسی جنگ آشکارا کردن
اَلْمُنَاصَبَۃُ۔ باکسی دشمنی وجنگ آشکارا کردن
اَلْمُنَاقَبَۃُ۔ کسی را یا چیزی را ناگاہ دیدن۔
اَلْمُنَاهَبَۃُ۔ باکسی غارت کردن نیک
نورد کردن در تگ
اَلْمُنَاحَتَۃُ۔ المخالصۃ۔
اَلْمُنَاغَتَۃُ۔ المفاجاۃ۔

اَلْمُخَافَتَةُ - نرم خواندن و یعدی بالباء -
اَلْمُسَاكَتَةُ - با یکدیگر خاموش بودن -
اَلْمُبَاحَثَةُ - با یکدیگر باز و بحیدن -
اَلْمُثَالَثَةُ - چیزے بثلث زاد ادن -
اَلْمُحَادَثَةُ - با کسی حدیث کردن بزد و دن
اَلْمُخَارَجَةُ - و انجنبیدن چیزی بر آوردن
اَلْمُخَالَجَةُ - از یکدیگر در کشیدن -
اَلْمُدَاجَةُ - المداجاة -
اَلْمُعَالَجَةُ - چیز را درمان کردن
و با چیزی دلکوشیدن و منه الحدیث فعالجا
ای مارسا العمل و فی حدیث آخر لم یعالج
ای لم یعالج سکرة الموت -
اَلْمُخَالَحَةُ - المکاشفة بالعداوة -
اَلْمُرَابَحَةُ - سود بازرگانی کردن -
اَلْمُرَاجَحَةُ - با کسی نگه نبرد کردن با رام
اَلْمُسَافَحَةُ وَالسِّفَاحُ - با کسی زنا کردن
اَلْمُسَاحَجَةُ - کار سهل زود گزشتن -
اَلْمُسَانَحَةُ وَالسِّنَاحُ وَالسُّنُوحُ -
اَلْمُصَارَحَةُ وَالصَّرَاحُ - با کسی کاری
کردن روبارو -
اَلْمُصَالَحَةُ وَالصِّلَاحُ - صلح کردن با یکدیگر
اَلْمُطَارَحَةُ - مسئله بر یکدیگر افگندن -
اَلْمُفَاتَحَةُ - با کسی بجاکر و با کسی بگشادن

و با کسی چیزے ابتدا کردن -
اَلْمُقَارَحَةُ - المواجهة -
اَلْمُقَالَحَةُ - ان ترد الابل الماء ولم تشرب
وترفع راسها من الماء یکون بها اوبرد -
اَلْمُكَاشَحَةُ - با کسی دشمنی داشتن -
اَلْمُكَافَحَةُ - با کسی روبرو جنگ کردن و
شمشیر زدن و بوسه دادن فلان یکافح
الامور اذا باشرها بنفسه و کافحهم اذا
استقبلوهم فی الحرب بوجوههم لیس دونها
ترس ولا غیره و منه الحدیث ما کافحت
(دهال ۱۲) عن رسول الله و فی حدیث آخر کلمه الله کفاحا
اَلْمُكَالَحَةُ - المشادة -
اَلْمُمَازَحَةُ وَالْمِزَاحُ اَلْمُلَاعَبَةُ اَلْمُمَاشَحَةُ
اَلْمُسَاهَلَةُ اَلْمُمَالَحَةُ اَلْمُوَاكَلَةُ وَالْاِرْضَاءُ
اَلْمُنَاصَحَةُ - کسی را نصیحت کردن -
اَلْمُنَاطَحَةُ وَالنِّطَاحُ - با یکدیگر زدن -
اَلْمُنَافَحَةُ - از کسی ذب کردن یعنی یعین
نافح عن فلان ای ذب عنه -
اَلْمُنَاكَحَةُ - با کسی نکاح کردن -
اَلْمُهَافَخَةُ وَالْمُجَافَخَةُ - با یکدیگر فخر کردن -
اَلْمُرَاضَخَةُ - المرات بالحجارة -
وَالْمُنَاسَخَةُ - فی المیراث التناسخ -
اَلْمُبَاعَدَةُ وَالْبِعَادُ - دور شدن کسی دور کردن

اَلْمُبَالَدَةُ - المبالطة -
اَلْمُجَالَدَةُ وَالْجِلَادُ - المضاربة والضرب -
اَلْمُجَاهَدَةُ وَالْجِهَادُ - باکسی کارزار کردن در راه خدای عزوجل -
اَلْمُدَارَدَةُ - اندک اندک شیر دادن شتر را مگر باران شدن سال -
اَلْمُرَافَدَةُ - کسی را یاری دادن -
اَلْمُسَاعَدَةُ - مثلها -
اَلْمُسَانَدَةُ - المعاضدة والمكانفة والمساندة والاسناد - فی الشعر شد ازد الرد فیه کقول الشاعر فی قافیة عین وفی الاخر سبن
اَلْمُشَاهَدَةُ - کسی را دیدن یا کسی را حاضر بودن
اَلْمُطَارَدَةُ وَالطِّرَادُ - بسیار یکدیگر را بدن
اَلْمُعَاضَدَةُ - باکسی یاری بودن -
اَلْمُعَاقَدَةُ - باکسی عقد بستن -
اَلْمُعَانَدَةُ وَالْعِنَادُ - باکسی ستیهیدن وباکسی برابری کردن -
اَلْمُعَاهَدَةُ - المعاقدة - المعاقدة بالتشديد
اَلْمُكَابَدَةُ - سختی کشیدن -
اَلْمُهَاجَدَةُ - باکسی نبرد کردن بمجد -
اَلْمُوَاجَدَةُ - یاری کردن -
اَلْمُنَاشَدَةُ - باکسی تعاهد نمودن در سوگند دادن

اَلْمُنَافَدَةُ - باهم دگر شدن خصومت کردن باهم بقتال
نافده وحقیقة انی خاصمته حتی نفدت ما عنده وقد استفرغ جهده فی الخصومة وتحریره کلمة الفاء تحت
اَلْمُنَاقَدَةُ - الکتابی کردن باستقصا
اَلْمُنَاكَدَةُ - المعاشرة -
اَلْمُنَاهَدَةُ - وانشهدن چیزی بسر آوردن وباکسی برابری کردن در حرب -
اَلْمُنَابَذَةُ - باکسی جنگ کردن ودشمنی آشکارا نمودن یا فی الحرب ای شقه وفی الحدیث نهی عن المنابذة والنباذ وهو ان یقول لرجل اصاد بنا الی الثوب
اَلْمُنَاجَذَةُ - باکسی بازرگانی کردن -

اَلْمُثَابَرَةُ - بر کاری مداومت کردن -
اَلْمُجَاهَرَةُ - بالعداوۃ -
اَلْمُنَادَرَةُ - بہاو باآواز خواندن -
اَلْمُحَاذَرَةُ وَالْحِذَارُ - از کسی حذر کردن
اَلْمُحَاصَرَةُ وَالْحِصَارُ - کسی را در حصار کردن
اَلْمُحَاضَرَةُ - بایکدیگر دویدن و حاضر جانبیہ
عند السلطان وہو کالمقابلۃ والمکاثرۃ -
اَلْمُخَابَرَةُ - کشاورزی کردن بر ثلثی
یا بربعی وما اشبہہ وقیل اصلہا من خبر
لان رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم کان اقرہا
فی ید اہلہا علی النصف فقیل خابرہم ای
عاملہم فی خیبر ثم تسامحوا فنہی عن ذلک
ثم اجازت بعد -
اَلْمُحَاضَرَةُ - دست بیکدیگر فراگرفتن در رفتن
والمحاضرۃ ایضا -
اَلْمُحَاذَمَةُ - وہوان یاخذ صاحبک فی طریق
فتاخذ انت فی غیرہ حتی تلقیا فی مکان -
اَلْمُحَاضَرَةُ - فروختن میوہ پیش از انکہ صلاح
وی پدید آید وہنوز سبز بود -
اَلْمُحَاظَرَةُ - درخطر افگندن و یعدی بالباء
وبالکسر و بستن -
اَلْمُحَامَرَةُ - بیامیختن و پنہان شدن و ملازم
شدن بجای -

اَلْمُدَابَرَةُ - باکسی دشمنی کردن و شاۃ مدابرۃ
ضد قولک مقابلۃ وفلان مقابل ومدابر
اذا کان محضا من ابویہ -
اَلْمُذَاكَرَةُ - باکسی چیزے یاد کردن -
اَلْمُسَاتَرَةُ - باکسی چیزی پوشیدن -
اَلْمُسَاجَرَةُ - باکسی دوستی داشتن بالا
اَلْمُسَافَرَةُ وَالسِّفَارُ - سفر کردن و یعدی بالی
اَلْمُسَاعَرَةُ - باکسی سمر گفتن -
اَلْمُسَاهَرَةُ - باکسی بیدار بودن -
اَلْمُشَاجَرَةُ وَالشِّجَارُ - باکسی خلاف کردن
والمشاجرۃ خوردن شتر درخت را از نایافت گیاہ
اَلْمُشَاطَرَةُ - چیزی باکسی باد و نیم کردن -
اَلْمُشَاعَرَةُ - باکسی بشعر نبرد کردن و
باکسی در یک جامہ خفتن -
اَلْمُشَاغَرَةُ - من الشغار وہو نکاح کان
فی الجاہلیۃ وہوان یقول الرجل الآخر زوجنی
ابنتک واختک علی ان ازوجک اختی
او ابنتی علی ان صداق کل واحدۃ منہما
بضع الاخری کانہم رفعوا المہر واخلیا البضع
عنہ ومنہ الحدیث لاشغار فی الاسلام -
اَلْمُشَاهَرَةُ - چیزی باد دادن -
اَلْمُصَابَرَةُ - باکسی بصبر نبرد کردن
اَلْمُصَاهِرُ الذی یقاتل فرسہ فی الصحاری والاخیالۃ -

اَلْمُصَادَرَةُ۔ کسی را مصادرہ کردن ویعدی الی المفعول الثانی بعلی۔
اَلْمُصَاعَرَةُ۔ مرخ کژ کردن۔
اَلْمُصَاهَرَةُ۔ باکسی بکاح وصلت کردن
اَلْمُضَافَرَةُ۔ منہ الحدیث یضافرہ الدنیا ای یعاودوھا یقال یضافرہ ای یداخلہ۔
اَلْمُطَافَرَةُ۔ باکسی یار بودن۔
اَلْمُظَاهَرَةُ۔ از زن ظہار کردن ویعدی بمن وہم پشت بودن ودر جامہ ہم پوشیدن
اَلْمُعَاسَرَةُ۔ دشوار گرفتن کاری۔
اَلْمُعَاشَرَةُ۔ باکسی زندگانی کردن۔
اَلْمُعَاقَرَةُ۔ پیوستہ کاری کردن باکسی کاویدن در دشنام یا در ہجا یا در خصومت
اَلْمُعَاهَرَةُ۔ المسافحۃ۔
اَلْمُغَادَرَةُ۔ پیوستہ بگذاشتن والباب یدل علی ترک۔
اَلْمُغَامَرَةُ۔ خویشتن را در جنگ سخت افگندن
اَلْمُفَاخَرَةُ۔ باکسی فخر نبرد کردن۔
اَلْمُقَامَرَةُ۔ وَالْقِمَارُ۔ معروفان۔
اَلْمُكَابَرَةُ۔ چیزیرا کہ میدانی انکار کردن وباکسی ببزرگی نبرد کردن ومنہ الحدیث لاتکابروا الصلوٰۃ بمثلہا من التسبیح فی مقام واحد ای تغالبوھا ای خصوا فی التسبیح بعد التسلیم وقیل لا یکن تسبیحک اکثر من صلاتک
اَلْمُكَاثَرَةُ۔ باکسی نبرد کردن ببسیاری
اَلْمُكَاسَرَةُ۔ باکسی ہم دیوار بودن وسنما انیکون کسر بنیۃ الی جانب کسر بتیک وہو اسفل نتقۃ البیت التی تلی الارض من حیث یکسر جانبا دمن غیر یمنک ویسارک۔
اَلْمُكَاسَرَةُ۔ دندان برہنہ کردن۔
اَلْمُكَايَدَةُ۔ باکسی مکر کردن۔
اَلْمُنَاظَرَةُ۔ سورۃ قرا عطا فناظرۃ الی میسرۃ ومعناہ سامحہ ویاسرہ ولیس امرا من المناظرۃ ای المجاجۃ والمجادلۃ ومن ثم نہیت لاتناظروا بکتاب اللہ ولا بسنۃ رسولہ قیل لاتجعل شیئا نظیرا لہا ای اتبع قول قائل وتدعہا وقیل لا تجعلہا مثلا للشی یعرض کقول القائل للرجل یجیئ فی وقت یحتاج الیہ فیہ وجئت علی قدر یا موسی۔
اَلْمُنَافَرَةُ۔ باکسی در فخر بحاکم شدن۔
اَلْمُنَاقَرَةُ وَالْمُنَاقَرَةُ۔ باکسی واکاویدن در خصومت۔
اَلْمُنَاكَرَةُ۔ باکسی بدعا ویزگی نبرد کردن
اَلْمُهَاجَرَةُ۔ از زمینی بزمینی شدن واز کسی بریدن وفی الحدیث من لا یذکر اللہ الا مہاجرا ای قلبہ مہاجر للسانہ غیر مطابق لہ۔

المباشرة - البراز - باکسی بجنگ تن بتن
المجاهرة - یکدیگر را از جنگ باز داشتن -
المشاورة - باکسی بکار کردن -
المعاجزة - کار خویش تمام باکسی گذاشتن
وباکسی پیشی گرفتن در کار ے -
المعارضة المعاندة والمجانبة -
المكارمة - المبادرة الى المكارم والافتخار
الملامزة - اللمز معنه قوی وهو امرك في العدد
المناجزة - باکسی جنگ کردن -
المناهزة - فرصت چشم داشتن و چیزی
نزدیک شدن -
المجالسة - بنشینی کردن -
المجاذبة - باچیزی باچیزی -
المحالسة - چیزے از کسی دزدیدن -
المخالسة - باکسی چیزی دزدیدن کردن
المداعسة - باکسی نیزه زدن -
المدالسة - باکسی فریب آوردن -
المرادسة - مثل المدالسة -
المغاشسة - پای باشکم کسی زدن
وواکسی ویا واچیزی کوشیدن -
المغامسة - یکدیگر را آب فرو بردن و نشستن
درمیان حرب انداختن -
المقامسة - باکسی نبرد کردن بخواص

لابست الامر خالطه ولابست
فلانا - عرفت باطنه -
الملامسة - مجامعت کردن و یکدیگر را لمس کردن
وفی البیع ان یقول اذا لمست فقد البیع
من غیر ان تنشره وتقلبه للنظر الیه وترده الی
بالعیب فقد وجب البیع بیننا بکذا وقد جاء
الملامس فی الحدیث والمراد به ما ذکرت -
المماراسة والمراس - باکسی یا چیزے
وا کوشیدن -
المماكسة والمكاس - باکسی در چیزے
مکاس کردن -
المناضلة - المطاعنة -
المنافسة - رغبت کردن در چیزی طریق مبارات نافست فی الشیء
منافسة ونفاسا اذا رغبت فیه علی وجه المبارات فی الکرم
المناسسة - باکسی از گفتن معنا الناس
وقیل هی مقلوبة من المناسمة -
المهالسة - المشادة -
المواطشة - یکدیگر را فراگرفتن اعنف
المجاحشة - یکدیگر را خراشیدن والدافعة الصیا
المحارشة - سگان بر یکدیگر آغالیدن
المخادشة والخارشة والخامشة - یکدیگر را خراشیدن
المعانقة - المعانقة فی القتال -
المناقشة - باکسی باستقصا تمام کردن -

المُهارَشَةُ والهِراشُ - المجارشة -
المُخالَصَةُ - باکسی دوستی ویژه داشتن
المُعافَصَةُ - ناگاه گرفتن -
المُحافَظَةُ - باکسی را از چیزی باز داشتن ومستحا بایدن
فی الحدیث فما حفظنی عنه ابوسفیان ای ما نعنی عنه
المُراضَّةُ - باکسی اسپ تاختن -
المُعارَضَةُ - باکسی برابری کردن واز
کسے بایک سو شدن وبرابر کردن کتاب
باکیدیگر وعارضت ای اخذت فی عوض مناجیة
المُقارَضَةُ - باکیدیگر شعر گفتن برسبیل
مجاوبت وقارضته جازیته والمقارضة
والقراض المضاربة وهی ان تدفع المال
الی آخر لیتجر فیه یکون الربح بینکما علی الشرط
والوضیعة علی المال وفی الحدیث ان قارضت
الناس قارضوک معناه ان سابتهم سابوک
وان نلت منهم نالوا منک واصله من القرض
وهو القطع -
المُناقَضَةُ - قول کسی را نقض کردن
وهی فی القول ان یتکلم بما فی تناقض معناه
ومعظم التراکیب یدل علی نکث الشی -
المُناهَضَةُ - المقاومة -
المُبالَتَةُ - المجادلة -
المُخالَطَةُ - الخلاط باکسی آمیختن ومنه الحدیث

لا خلاط ای لا یخلطن بل یباع بالنقد غیر ونسیئة
حق الله ومنها ینجبر المصدق کل تجب
له وخولط الرجل فی عقله خلاطا -
المُراباطُ والرِّباطُ - شغر مقیم شدن
المُساقَطَةُ والسِّقاطُ - فی الفرس استرخاء
العدو وسقاط الحدیث ان یتحدث الواحد
ونیصت الآخر واذا سکت تحدث لسکته
المُشارَطَةُ - باکسی شرط کردن -
المُغالَطَةُ - باکسی غلط آوردن -
المُفارَهَةُ والفِراهُ - باکسی بیشی گرفتن
المُقاسَطَةُ - جور کردن باکیدیگر -
المُحافَظَةُ - بر چیزے نگاهبان بودن
نبرگاهداشتن ویقال ی یعلی ویقال انه لذو
حفاظ وذو محافظة اذا کانت له آنفة -
المُلاحَظَةُ والمُلاحَظُ - گوش فرا داشتن
بگوشه چشم باسوی گوش دارد بچیزی نگریستن
المُباضَعَةُ والبِضاعُ - جماع کردن -
المُتابَعَةُ والتِّباعُ - پس روی کردن
وچیزے بپاے کردن ومحکم متقن کردن
چیزی ومنه الحدیث تابعوا الاعمال اے
احکموها واعرفوها -
المُجادَعَةُ - المخاصمة -
مُجالَعَةُ الفحل مجاولته بالفحل -

وتنازعهم عند الرب والقمار۔
المُجَامَعَةُ والجِمَاعُ۔ معروفان المجامعة
باکسے بر چیزے اتفاق کردن۔
المُخَادَعَةُ والخِدَاعُ۔ فریب آوردن باکسی
المُخَالَفَةُ۔ جدائی کردن زن و شوہر از ہم بر مالی خالعت
المرأة علیہا او ارادته علی طلاقها ببدل یسمیانه فی حالم
المُدَافَعَةُ والدِّفَاعُ۔ از کسی دفع کردن
ویعدی بعن والمُمَالَطَةُ ایضاً۔
المُرَابَعَةُ۔ بار کسے بر گرفتن و عاملة مرابعة
کما یقال مضایقة مشاهرة۔
المُرَاجَعَةُ۔ باکسی گردیدن در چیزی۔
المُرَاضَعَةُ۔ فرزند را فرا دایہ دادن۔
المُرَافَقَةُ۔ چیزی باکسی بمکاں و تقاضی داشتن
المُرَاقَبَةُ۔ وہو قلب المعاقرة بمعنی مراقعة الخمر
المُزَارَعَةُ۔ زمین بہ بزرگری دادن۔
المُسَابَقَةُ۔ چیزی بہ ہفتہ فرا دادن۔
المُسَارَعَةُ۔ شتافتن و یعدی الی او فی شتابیدن
قال ابن جنی سارع متعد وسرع واسرع
لازمان وبینهما فرق لان سرع غریزة و
اسرع کلف نفسه السرعة۔
المُسَافَحَةُ۔ یکدیگر را کشیدن و کسی را فراگرفتن
المُصَارَعَةُ والصِّرَاعُ۔ باکسی کشتی گرفتن
المُصَانَعَةُ۔ رشوت دادن و مدارا کردن

المُضَاجَعَةُ۔ باکسی خفتن۔
المُضَارَعَةُ۔ باچیزے مانیدن۔
المُطَالَعَةُ۔ چیزی بکسی نبشتن تا او بران
واقف گردد و پیوستہ در چیزی نگریستن
المُقَارَعَةُ والقِرَاعُ۔ باکسی قرعہ زدن
وباکسے شمشیر زدن۔
المُقَاطَعَةُ۔ باکسی بریدن ویعدی الی
المفعول الثانی بالی۔
المُكَامَعَةُ۔ المضاجعة۔
المُمَاصَعَةُ والمِصَاعُ۔ المجادلة۔
المُمَانَعَةُ۔ کسی را از چیزے باز داشتن
المُنَازَعَةُ۔ پیکار کردن ومنه الحدیث
مالی انازع القرآن ای یجاذب قراتها
کانهم جهروا بالقراءة فتغلوه المنازعة
والنزاع آرزومند گشتن۔
المُبَالَغَةُ۔ در چیزی غلو کردن۔
المُنَادَغَةُ۔ کالمنازلة۔
المُثَاقَفَةُ۔ من قولک ثقف الرجل اذا
صار حاذقا خفیفا۔
المُجَاحَفَةُ۔ المزاحمة والمداناة۔
المُجَازَفَةُ والجَزَافُ۔ بگزاف فراگرفتن
فارسی معرب
المُحَاجَفَةُ۔ المعارضة والمدافعة۔

اَلْمُحَارَفَةُ۔ کسی را بیروزی کردن فی الحدیث
لیجارفوا علی عملہ ای یجازی۔
اَلْمُحَالَفَةُ۔ المعاہدۃ والحدیث حالف
بین قریش والانصار ای آخی بینہم ھذا ھو
الصحیح فی تفسیر قولہ علیہ السلام لا حلف فی الاسلام
اَلْمُخَارَفَةُ۔ چیزی بحریف فرا دادن۔
فی الحدیث کانت متخاشفت فیہا ای احضرتہا۔
اَلْمُخَالَفَةُ وَالْخِلَافُ۔ باکسی خلاف کردن
وقولہم ھو یخالف الی امرأۃ فلان ای یاتیہا اذا خاب عنہا
مُرَادَفَةُ الْجِرَادِ رکوب الذکر علی الانثی والثالث
علیہما وہذہ دابۃ لا ترادف ای لا تحمل ردیفا
والباب یدل علی اتباع الشیء۔
اَلْمُخَاقَفَةُ۔ المحامقۃ۔
اَلْمُسَاعَفَةُ۔ المواتاۃ والمساعدۃ۔
اَلْمُشَارَفَةُ۔ بر چیزی مطلع بودن و
فخر بودن بایکدیگر بشرف۔
اَلْمُصَادَفَةُ۔ یافتن۔
اَلْمُصَادَفَةُ۔ باکسی بصرف معاملت کردن
اَلْمُضَاعَفَةُ۔ افزون کردن۔
اَلْمُقَارَفَةُ۔ نزدیک شدن و گاییدن و آمیزش کردن
بگناہ قارف فلان الخطیئۃ ای خالطہا وقارفت امہا
اَلْمُکَاشَفَةُ۔ واکسی آشکارا جنگ کردن و
دشمنی کردن وقد جاء کاشف بمعنی کشف

ومنہ قراءۃ قتادۃ ثم اذا کاشف الضر عنکم۔
اَلْمُکَانَفَةُ۔ باکسی یاری کردن اَلْمُلَاحَفَةُ تقدما
اَلْمُلَاطَفَةُ۔ باکسی لطف کردن۔
اَلْمُنَاصَفَةُ۔ المناظرۃ۔
اَلْمُنَاعَفَةُ معارضۃ نعمون در اداء یقال ناعفت الطریق اذا عارضتہ
اَلْمُنَافَقَةُ وَالنِّفَاقُ۔ وماغ کسی شکستن
اَلْمُہَانَفَةُ۔ الاہناف۔
اَلْمُحَارَقَةُ۔ المجامعۃ۔
اَلْمُحَامَقَةُ۔ المساعدۃ علی الحمق۔
اَلْمُخَالَقَةُ۔ باکسی خلق نیکو بر زیدن۔
اَلْمُرَافَقَةُ۔ باکسی راہی کردن۔
اَلْمُرَامَقَةُ بنظر سخت عداوت دیدن یقال ذہبت النخلۃ
ترامق بعرق الاتحیا ولا تموت وراموق الامر ذالم المنصحۃ وفی الحدیث
مالم تقسم والاماق یعنی النفاق یقال راماقہ رماقا وعوان
تنظر شزرا نظر العداوۃ ویقال مالم تضق
قلوبکم عن الحق یقال عیشہ رماق ای ضیق۔
اَلْمُرَاھَقَةُ نزدیک بلوغ رسیدن وفی الحدیث
اذا دخل مکۃ مراہقا خرج الی عرفۃ قبل
ان یطوف بالبیت یعنی اضاق علیہ الوقت
حتی یخاف فوت الوقوف بعرفۃ۔
اَلْمُسَابَقَةُ وَالسِّبَاقُ۔ باکسی پیشی گرفتن
در دویدن تا در تاختن۔
اَلْمُصَاحَقَةُ۔ سعتری کردن زن بازن۔

اَلْمُسَارَقَةُ - دزدیدہ نگریستن -
اَلْمُصَادَقَةُ - بایکدیگر دوستی گرفتن
اَلْمُطَابَقَةُ - باکسی موافقت کردن و بایکدیگر رفتن و پای در جائی کہ دست نہادن ہم
وطابقت بین الشیئین مطابقۃ وطباقا
اذا جعلتہما علی حذو واحد والزقتہما وطابق
فلان بین رجلیہ اذا باعد بینہما علی وضع
ثنی مبسوط علی مثالہ حتی لغطیہ -
اَلْمُطَارَقَةُ - تو بر تو دوختن دو جامہ
بر ہم پوشیدن -
اَلْمُعَانَقَةُ وَالْمُنَاقَةُ - دست کردن
یکدیگر فراکردن فی الحدیث فانطلقوا یتعانقون
ای یسارعون فی الحدیث یعانق بعضہم بعضا
اَلْمُفَارَقَةُ وَالْبَرَاقُ - از یکدیگر جدا شدن
اَلْمُعَانَقَةُ - بایکدیگر در آویختن -
اَلْمُؤَاخَذَةُ - دوستی و برادری نگاہ داشتن -
اَلْمُنَاسَقَةُ - پیاپی یکدیگر کردن فی الحدیث
ناسقوا بین الحج والعمرۃ ای تابعوا -
اَلْمُنَاطَقَةُ - باکسی سخن گفتن -
اَلْمُنَافَقَةُ وَالنِّفَاقُ - دورو بی کردن فی المنافقة
درسوراخ شدن موش -
اَلْمُبَارَكَةُ - برکت کردن و یعدی بالی وبعلی و
باللام فیقال بارک علیہ ای فی طلب -

اَلْمُتَارَكَةُ - بیع بایکدیگر دست بداشتن و
جفا بایکدیگر دست بداشتن -
اَلْمُدَارَكَةُ وَالدِّرَاكُ - پیاپی کردن
اَلْمُدَالَّةُ وَالدِّلَالُ - حق کسی را فعل کردن
اَلْمُشَارَكَةُ - باکسی انبازی کردن -
اَلْمُضَاحَكَةُ - باکسی خندیدن والنور
یضاحک الشمس ای یمیل معہا حیث مالت
اَلْمُعَارَكَةُ وَالْعِرَاكُ - القتال -
اَلْمُلَاحَكَةُ - شدۃ الملامۃ والداسناد
یقال لوحک فقار ظہرہ اذا دخل بعضہا
فی بعض ومنہ الحدیث وکان الجد ریاح
وجہا ای یری شخص الجد فی وجہہ -
اَلْمَاحَكَةُ - بایکدیگر لجاج کردن -
اَلْمُمَاحَلَةُ - المماطلة -
اَلْمُبَادَلَةُ وَالْبِدَالُ - بایکدیگر بدل کردن
اَلْمُسَاعَدَةُ - المعاونة فی الحرب -
اَلْمُبَاعَلَةُ وَالْبِعَالُ - بازی کردن زن با شوہر
اَلْمُبَاهَلَةُ - یکدیگر را نفرین کردن -
اَلْمُثَافَلَةُ - مداومت کردن بر طعامی کہ
از جوب باشد -
اَلْمُجَادَلَةُ وَالْجِدَالُ - پیکار سخت کردن
بایکدیگر -
اَلْمُجَامَلَةُ - المعاملة بالجميل -

اَلْمُجَاهَلَةُ - باکسی سفاہت کردن -
اَلْمُحَاقَلَةُ - گندم در خوشہ بگندم فروختن
ویقال اکتراء الارض بالحنطة وقیل ہی المزابنة
بالرفع والثلث واقل من ذلک واکثر وقد نہی عنہا -
اَلْمُحَامَلَةُ - باہم برداشتن فی الحدیث یحاملہ علیہا
ای یعاونہ علی الحمل فیحاملانہ بینہما -
اَلْمُخَاتَلَةُ - الخادعة -
اَلْمُدَاخَلَةُ - درکار یکدیگر شدن و باکسی
درکاری یا درجائے شدن -
اَلْمُدَارَاةُ - باکسی درروئی کردن و مدارا کردن
اَلْمُرَاحَلَةُ - کسی را یاری دادن بار برگرفتن
اَلْمُرَاسَلَةُ - باکسی مکاتبت کردن و بایکدیگر
نبرد کردن در آب کشیدن و رفتن و آنچہ بدان ماند
اَلْمُسَاحَلَةُ - درکنارہ دریا رفتن -
اَلْمُسَاهَلَةُ - باکسی سان فراگرفتن -
اَلْمُشَاكَلَةُ - باچیزے ماندن -
اَلْمُشَاهَلَةُ - المشاتمة -
اَلْمُعَاجَلَةُ - شتابانیدن یقال عاجلہ
بذنبہ اذا اخذہ بہ ولم یمہلہ -
اَلْمُعَادَلَةُ - باچیزی برابر آمدن و باچیزے
برابر کردن -
اَلْمُعَاظَلَةُ وَالْعِظَالُ - در زیر یکدیگر شدن
ملخ از بہر گشنی وکذلک الکلاب والعظال
فی القوافی التضمین -
اَلْمُعَاقَلَةُ - بہ خرد باکسی نبرد کردن والمراة
تعاقل الرجال الی ثلث دیتہا ای توازیہ
فاذا بلغ ثلث الدیة صارت دیة المرأة علی
النصف من دیة الرجل -
اَلْمُعَامَلَةُ - معروفة -
اَلْمُفَاكَهَةُ - بادوست بازی کردن -
اَلْمُفَاصَلَةُ - از یکدیگر جدا شدن -
اَلْمُفَاضَلَةُ - بایکدیگر نبرد کردن بفضل
اَلْمُقَابَلَةُ - بایکدیگر برابر کردن و برابر شدن
وروی فراروی کردن و نعلین بر ادوال کردن
کہ در میان انگشتان باشد -
اَلْمُقَاتَلَةُ وَالْقِتَالُ - المحاربة ومصدر
ہذا الباب علی مفاعلة وفعال واہل الیمن
یقولون فیعالا وفی الحدیث قاتل اللہ
الیہود ای لعنہم اللہ قاتلہم اللہ ای لعنہم اللہ
وفی حدیث آخر قاتلہ فانہ شیطان ای
دافعہ دفعا عنیفا -
اَلْمُكَابَاةُ - ان ابتاع الدار الی جنب دارک
وانت محتاج الیہا فتوخر شراءہا لیشتریہا
غیرک ثم تاخذہا بالشفعة وقد کرہ ذلک
واصل المکاباة التاخیر والحبس -
اَلْمُكَاهَلَةُ - کہل شدن و بزادبرامدن -

اَلْمُمَاثَلَةُ - المشابهة -
اَلْمُمَاحَلَةُ وَالْمِحَالُ - باکسی مکر کید کردن
اَلْمُمَاذَلَةُ وَالْمُذَالُ - فی الحدیث المذال من النفاق
وهو ان یقلق الرجل بفراشه الذی یضاجع علیه
ویتحول عنه حتی یفتر شه غیره ماخوذ من المذل
اَلْمُمَاطَلَةُ وَالْمِطَالُ - باکسی مطل کردن
ویعدی الی المفعول الثانی بالباء -
اَلْمُنَابَلَةُ - باکسی تیر کردن بسوی تیر انداختن
اَلْمُنَازَلَةُ وَالنُّزَالُ - بایکدیگر فرود آمدن در حرب از سر کذار
اَلْمُنَاضَلَةُ وَالنِّضَالُ - بایکدیگر تیر
انداختن - نبرد واز کسی دفع کردن -
اَلْمُنَاقَلَةُ - پای در جائگاه دست نهادن
ستور وقیل مناقلة الفرس ان یضع یده
ورجله علی غیر حیر بحسن نقله فی الحجارة وقیل
حدیث کردن ونهل وعلل خوردن شتر پس کسی
اَلْمُنَاغَمَةُ - بایکدیگر حدیث کردن باواز نرم -
اَلْمُنَاخَمَةُ - خم زمین بزمین نهادن یکجا نشستن
اَلْمُحَاكَمَةُ - المخاصمة الی الحاکم -
اَلْمُحَاقَلَةُ - باکسی حلم ورزیدن -
اَلْمُخَارَةُ - المخاصرة -
اَلْمُخَاصَمَةُ وَالْخِصَامُ - باکسی ناوری کردن
اَلْمُخَالَمَةُ - باکسی دوستی ورزیدن -
اَلْمُرَاجَمَةُ - از کسی ذب کردن -

اَلْمُرَازَمَةُ - جای مقام دراز کردن وپیاپی
کردن وفی الحدیث اذا کلتم فراز موا قیل
اخلطوا الاکل بشکر الله وقیل اخلطوا الکلام
لینا مع یابس وسائغ مع جشب وقیل کلوا
یوما لحما ویوما غیر ذلک -
اَلْمُرَاغَمَةُ - باکسی خشم گرفتن واز میان قوم بشدن
اَلْمُزَاحَمَةُ وَالزِّحَامُ - باکسی تحمت کردن
اَلْمُزَاهَمَةُ - نزدیک شدن چیزے -
اَلْمُسَالَمَةُ - آشتی کردن باکسے -
اَلْمُسَاهَمَةُ - باکسی قرعه زدن -
اَلْمُشَاتَمَةُ - باکسی دشنام شدن -
اَلْمُصَادَمَةُ - بایکدیگر بهم واکوفتن -
اَلْمُصَارَمَةُ - از یکدیگر بریدن -
اَلْمُعَادَمَةُ - باکسی شوخی کردن -
اَلْمُعَاقَمَةُ - المخاصمة -
اَلْمُعَامَلَةُ - باکسی بعلم نبرد کردن -
اَلْمُفَاغَمَةُ - بوسه دادن -
اَلْمُفَاقَمَةُ - جماع کردن -
اَلْمُقَاسَمَةُ - چیزی باکسی قسمت کردن و
کسی را سوگند خوردن -
اَلْمُكَاتَمَةُ - چیزی از کسی فایوشیدن -
اَلْمُكَادَحَةُ - بکرم باکسی نبرد کردن فی الحدیث
افلا اکارم بها یهودای افلا اهد یها

لهم ليثيبوني عليها۔
اَلْمُكَاعَمَةُ۔ کسی را بوسہ دادن۔
اَلْمُكَالَمَةُ۔ باکسی سخن گفتن۔
اَلْمُلَاهَمَةُ۔ چیزے بچیزے فادوسیدن۔
اَلْمُلَازَمَةُ وَاللُّزُوْمُ۔ باکسی پیوستہ بودن یا با چیزے۔
اَلْمُلَاطَمَةُ وَاللَّطْمُ۔ باکسی مشت زدن
اَلْمُنَادَمَةُ۔ ندیمی کردن ویعدی الی المفعول الثانی بعلی۔
اَلْمُنَاسَمَةُ۔ فا انبویدن۔
اَلْمُنَاعَمَةُ۔ المفانقة۔
اَلْمُنَافَثَةُ۔ باکسی نشستن وتحریر ہندہ کانک الصقت نفثة رکبتک بنفثة رکبتہ وکسی را بر چیزی یاری دادن۔
اَلْمُنَاصَتَةُ۔ فی الحدیث نامنونی بحاجاتکم ای بعضہا بالشر
اَلْمُحَاسَنَةُ۔ بہ نیکوئی فخر کردن باکسے
اَلْمُحَاتَنَةُ۔ دامادی کردن۔
اَلْمُحَادَثَةُ۔ المصادقة۔
اَلْمُحَاشَنَةُ۔ باکسی درشتی کردن۔
اَلْمُحَاضَنَةُ۔ المفازلة۔
اَلْمُدَاجَنَةُ۔ کالمداجنة۔
اَلْمُدَاهَنَةُ۔ المصانعة والتركيب يدل على لين وسهولة وقلة۔
اَلْمُرَاطَنَةُ۔ باکسی بجز تازی سخن گفتن۔
اَلْمُرَاهَنَةُ وَالرِّهَانُ۔ باکسی گرو بستن
اَلْمُزَابَنَةُ۔ رطب بر درخت بہ خرما چیدہ یا سنجہ بفروختن۔
اَلْمُزَامَنَةُ۔ بزبان معاملہ کردن۔
اَلْمُسَاحَنَةُ۔ حسن المباشرة والمخالطة۔
اَلْمُسَاكَنَةُ۔ بایکدیگر در سرائی نشستن۔
اَلْمُشَاحَنَةُ۔ بایکدیگر دشمنی کردن
اَلْمُضَافَنَةُ۔ فی الحدیث فضافنا هم ای وافقناهم
اَلْمُطَاعَنَةُ۔ باکسی نیزہ زدن۔
اَلْمُعَالَنَةُ وَالْعِلَانُ۔ الاعلان بالامر
اَلْمُجَاهَرَةُ۔ المفاضحة مكاسرة العينين
اَلْمُفَاطَنَةُ۔ من الفطنة۔
اَلْمُقَارَنَةُ وَالْقِرَانُ۔ بایکدیگر قرینی کردن وقرین شدن۔
اَلْمُلَاحَنَةُ۔ المفاطنة ومعناها ان تضع بينك وبين المخاطب كلاما لا يفطن له غيركما لعدولكما عن المعتاد من الكلام۔
اَلْمُلَاعَنَةُ وَاللِّعَانُ۔ المباهلة۔
اَلْمُمَانَتَةُ۔ المباعدة فی الغایت یقال سار اسیرا ممانتا ای شدیدا ومنہا ممانتة الشاعرین اذا قال ہذا بیتا وذلک بیتا کانہما یمتدان الی غایة یرید انہا دہی المطلقة

اَلْمُمَاجَنَةُ - ناپاکی کردن وہی المماطلة ایضاً
اَلْمُمَادَنَةُ - آبستن شدن اشتر اگرچہ بسیار فحل بنیہ -
اَلْمُهَادَنَةُ - المصالحة -
اَلْمُبَادَهَةُ - ناگاہ رفتن -
اَلْمُبَاهَةُ - مثل المباهتة -
اَلْمُسَافَهَةُ - المجاہلة وسفاهت الدن او الطبل ذا قاعدته فشربت منه ساعة بعد ساعة
اَلْمُسَانَهَةُ - چیزی بسال فرا دادن و آنکہ خرما بسالی بار آرد و سالی نیارد -
اَلْمُشَابَهَةُ - المشاکلة -
اَلْمُشَافَهَةُ - روبارو سے گفتن -
اَلْمُشَاكَهَةُ - والشكاكة - المشابهة والمقاربة -
اَلْمُفَاكَهَةُ - بایکدیگر واپژوہیدن علم -
اَلْمُفَاهَةُ - الممازحة -

ومن المضاعف

اَلْمُحَابَّةُ وَالْحِبَابُ - باکسی دوستی داشتن
اَلْمُسَابَّةُ وَالسِّبَابُ - باکسی دشنام دادن
اَلْمُصَابَّةُ وَالْمُعَابَّةُ - المخاصمة
اَلْمُعَاوَنَةُ وَالْعِوَانُ - ہمدیگر یاری کردن و یاری دادن فی الحدیث فجعلوا یعاونون یرید ون فی القول والمعاونة فلا تقتتلوا بعدی کفارا یضرب بعضکم رقاب بعض
اَلْمُبَاثَّةُ - باکسی راز خود آشکار کردن

اَلْمُحَاجَّةُ وَالْحِجَاجُ - باکسی حجت گفتن -
اَلْمُضَاجَّةُ وَالضِّجَاجُ - بایکدیگر شور وشغب کردن
اَلْمُفَاجَّةُ - میان پای از ہم باز نہادن و رفتن
اَلْمُلَاجَّةُ - باکسی لجاج کردن -
اَلْمُشَاحَّةُ - بچیزی بخیلی کردن و بعدی ایلے
اَلْمُبَادَّةُ وَالْبِدَادُ - معارضہ کردن در تن
اَلْمُجَادَّةُ - باکسی جد کردن -
اَلْمُحَادَّةُ - باکسی حرب و یا خلاف کردن
اَلْمُرَادَّةُ - باکسی رد کردن -
اَلْمُشَادَّةُ - باکسی سخت فراگرفتن -
اَلْمُصَامَّةُ - باکسی دشمنی کردن -
اَلْمُعَادَّةُ وَالْعِدَادُ - در دار گزیدن و شمردن
اَلْمُلَادَّةُ - دفع کردن از کسی -
اَلْمُمَادَّةُ - مدتے نہادن بایکدیگر وہی فی الحدیث
اَلْمُحَارَّةُ - باکسی تہنک و نبرد کردن
اَلْمُزَادَّةُ - المعاضة -
اَلْمُسَارَّةُ وَالسِّرَارُ - باکسی راز گفتن -
اَلْمُشَارَّةُ - باکسی شر کردن -
اَلْمُصَارَّةُ - کسی را بدشواری کاری داشتن
اَلْمُضَارَّةُ - المضايقة وكلاهما في الحديث
اَلْمُعَارَّةُ وَالْعِرَارُ - بانگ کردن شتر مرغ -
اَلْمُغَارَّةُ وَالْغِرَارُ - کم شدن شیر شتر و کاسد شدن بازار -

اَلْمُقَارَّةُ - باکسی قرار گرفتن فی الحدیث قارّوا الصلوٰة معناه السکون فیها۔
اَلْمُمَارَّةُ - باکسی کاویدن تا بیفگنی ویرا۔
اَلْمُهَارَّةُ - کسی را در روی بعنف بد گفتن
اَلْمُعَارَّةُ - المغالبة والممانعة۔
اَلْمُلَازَّةُ - الملاصقة۔
اَلْمُرَاسَّةُ - باکسی چیزی را ابداکردن یا کسی محاکم شدن فی الحدیث راسّوا الصلوٰة خذ من سست مینهم ای صلحت
اَلْمُمَاسَّةُ وَالْمِسَاسُ - یکدیگر را لمسودن ومباضعت کردن۔
اَلْمُحَاصَّةُ وَالتَّحَاصُّ - ای حصه کردن۔
اَلْمُقَاصَّةُ وَالْقِصَاصُ - چیزی بدل چیزے فراگرفتن فی الحدیث لا اناس عبدا الا عذبته ای لا استقصے علیه۔
اَلْمُحَاضَّةُ - یکدیگر را برافزولیدن۔
اَلْمُعَاضَّةُ وَالْعِضَاضُ - یکدیگر را دندان گرفتن ومنه یقال عاضل القوم العیش منذ العام فاشتد عضاضهم ای عیشهم۔
اَلْمُكَاظَمَةُ - الممارسة الشدید فی الحرب۔
اَلْمُحَاظَّةُ وَالْمُحَاظُ - المشارعة والمنازعة
اَلدَّافَّةُ وَالدِّفَافُ وَالْمُدَافَّةُ وَالدَّفُّ - خستن را کشتن۔
اَلْمُصَافَّةُ - باقومی صف کشیدن۔
اَلْمُكَافَّةُ - والممانعة۔
اَلْمُحَاقَّةُ وَالْحِقَاقُ - المخاصمة۔
اَلْمُدَاقَّةُ - باکسی کار باریک فراگرفتن
اَلْمُشَاقَّةُ وَالشِّقَاقُ - المخالفة۔
اَلْمُحَالَّةُ - کالمبارزة۔
اَلْمُحَالَّةُ - باکسی فرود آمدن۔
اَلْمُخَالَّةُ وَالْخِلَالُ - باکسی دوستی کردن
اَلْمُتَامَّةُ وَالتِّمَامُ - باچیزی نیز کردن تمامی
اَلْمُحَامَّةُ - المطالبة۔
اَلْمُشَامَّةُ - چیزی فا نبوئیدن ونزدیک شدن بیکدیگر ومنه المشامة وهی لدنو من العدو حتی تیرا ای الفریقان۔
اَلْمُضَامَّةُ - نزدیک کسی شدن۔
اَلْمُسَانَّةُ وَالسِّنَانُ - طرد الفحل الناقة حتی ینوجها لیسفدها۔
اَلْمُعَانَّةُ وَالْعِنَانُ - باکسی برابری کردن ومنه شرکة العنان وهی ان یشترکا فی شئی خاص دون سائر اموالهما کانهما عن لها شئی فاشتریا مشترکین۔

ومن المعتل

اَلْمُوَاتَبَةُ - باکسی برجستن خبگ را۔
اَلْمُوَاتَرَةُ - کرد فریب نمودن یا هم فی الحدیث وان ابوک اخلی دعوک لبعلته من الارب وموالدها فموضعه بالیمن عرضه

اربوک لانه ابدل وان جلته من الواو والرب
وهو الفساد فموضعه هنا۔

اَلْمُوَاظَبَةُ۔ برکاری ایستادن و بعد ہی بعلہ

اَلْمُوَالَبَةُ۔ باکسی در موکب و رفتن و
فراخ کردن و رفتن اشتر و برکاری ایستادن

اَلْمُوَاضَحَةُ۔ المساجلة الا انها استعملت
فی السیر وهو سیر لیس بالشدید۔

اَلْمُوَارَدَةُ۔ باکسی باآب یا بجائی آمدن

اَلْمُوَاعَدَةُ۔ باکسی وعده نهادن۔

اَلْمُوَاغَدَةُ۔ فی السیر مثل المواضحة۔

اَلْمُوَاتَرَةُ وَالْمُتَابَعَةُ۔ بالمعنی الثانی
ولایکون المواترة بین الاشیاء الا اذا
وقعت بینهما فترة والافهی مدارکة وموصلة
وکذلک مواترة الصوم وهی ان تصوم
یومًا وتفطر یومًا او یومین وتاتی به وترًا وترًا
ومواترة الکتب وهی مجی بعضها فی اثر بعض
وترا وترا من غیر ان ینقطع لان اصلها من
الوتر وهو الفرد۔

اَلْمُوَازَرَةُ۔ کسی را وزیر کردن۔

اَلْمُوَاعَسَةُ۔ ضرب من سیر الابل وهو ان
تمد عنقها وتوسع خطوها ولا تکون المواعسة الا باللیل

اَلْمُوَالَسَةُ۔ فریب آوردن باکسی۔

اَلْمُوَاهَسَةُ۔ راز کردن بایکدیگر۔

اَلْمُرَاطَةُ۔ پراگندہ کردن مواشی را یا پنهان کردن مواشی خود
در دیگر مواشی فی الحدیث الا ورطة وهو ان یغیب الرجل الحلب
فی بیت احد او فی مکان فلا یری لیخفی موضعه علی المصدق
ماخوذ من الورطة وهی الهوة فی الارض وقیل ان یورط
بعضهم بعضا فیقول انا غنم عند فلان صدقة ولیس عنده فهو الورط والاراط

اَلْمُوَاكَظَةُ۔ المواظبة۔

اَلْمُوَادَعَةُ۔ المصالحة۔

اَلْمُوَارَعَةُ۔ المناطقة۔

اَلْمُوَاضَعَةُ۔ باکسی گرو بستن و باکسی چیزے
فرا ایستادن و فی الحدیث حتی لا واضعک
الرهن معناه لضعه وتضعه وبیع بایکدیگر دست بدشتن

اَلْمُوَاقَعَةُ وَالْوِقَاعُ۔ مثل المقاتلة والجامعة

اَلْمُوَاصَفَةُ۔ باکسی بیع کردن بصفت
بے رویت۔

اَلْمُوَاقَفَةُ وَالْوِقَافُ۔ باکسی در جنگ
ایستادن و باکسی چیزے فرا ایستادن در معاملتے

اَلْمُوَالَفَةُ وَالْوِلَافُ۔ الفت گرفتن۔

اَلْمُوَاثَقَةُ۔ باکسی عهد بستن۔

اَلْمُوَافَقَةُ وَالْوِفَاقُ۔ باکسی موافقت کردن
و وافقه اے صادفه۔

اَلْمُوَاهَقَةُ۔ نبرد کردن در رفتن بایکدیگر
وهو اهقة الابل بعضها بعضا فی السیر۔

اَلْمُوَاشَكَةُ۔ الایشاک۔

المُوَاحَاةُ - باکسی نیرد کردن و در وحل فقر
المُوَاصَلَةُ والوِصَالُ - باکسی پیوستن و
کار سے پیوستہ کردن۔
المُوَاكَلَةُ - برکسے دیگر اعتماد کردن ومنها
الوکال فی الدابة وهی ان تسیر بسیر الاخری
کانهما تاکل علیها۔
المُوَاخَمَةُ - ننگ نیرد کردن بگرانی۔
المُوَاسَمَةُ - باکسی نیرد کردن بنیکوئی۔
المُوَاتَنَةُ - الملازمة فی قلة الرزق
المُوَازَنَةُ والوِزَانُ - باکسی ہمسنگ
یا برابر آمدن ومواظبت بین الشیئین موازنة
وزانا عادلت۔
المُوَاجَهَةُ - المقابلة۔

ومن الضعیف المفروق

المُوَاخَاةُ - لغة ضعیفة فی المواخاة
وانما بنیت علی یواخی۔
المُوَارَاةُ - ناپوشیدن۔
المُوَاسَاةُ - لغة ضعیفة فی المواساة وانما
بنیت علی یواسی۔
المُوَافَاةُ - مصدر وافاه اسی آتاه۔
المُوَالَاةُ - پیاپے کردن باکسی دوستی داشتن
وسوی فراکردن منه قری لوالیه مکان یلی والیه

ومن المعتل الیائی

یَادَیْتُ فُلَانًا جَازَیْتُهُ یَدًا بِیَدٍ و
اَعْطَیْتُهُ مُیَادَاةً ای من یدی الی یده

ومن الضعیف المقرون

المُیَاوَمَةُ - چیزے را بروزا روز فرا دادن

ومن المعتل الیائی

المُیَاسَرَةُ - باکسی آسان فراگرفتن وکسی را
سوی چپ بردن وہذا یعدی بالباء۔
المُیَامَنَةُ - بیمن شدن وکسی سوی راست
بردن وہذا یعدی بالباء۔

ومن الاجوف الواوی

المُحَاوَبَةُ - باسخ کردن کسی را۔
المُتَاوَبَةُ - بجای دیگر بایستادن۔
المُحَاوَتَةُ - المراوغة۔
المُزَاوَجَةُ - باکدیگر جفت شدن۔
المُرَاوَحَةُ - گاہ این را بکار بستن وگاہ آنرا۔
المُكَاوَحَةُ - المشاتمة والمجاهرة۔
المُنَاوَحَةُ - المقابلة وہذا اصل الباب۔
المُعَاوَدَةُ - باکسی نیرد کردن بجوانمردی
المُرَاوَدَةُ - کاری ازکسی درخواستن و
یعدی الی المفعول الثانی بعن والمرادة
والرِّوَادُ کسی را بر کاری داشتن ویعدی
الی المفعول الثانی بعلی۔
المُسَاوَدَةُ - باکسی نیرد کردن بہتری ملبسی

المُسَاوَدَةُ والسِّوَادُ باکسی راز کردن۔
المُعَاوَدَةُ والعِوَادُ۔ دیگر بارہ برگشتن
المُهَاوَدَةُ۔ المودعة۔
المُخَاوَدَةُ۔ المنالفة وقیل الموافقة۔
المُلَاوَدَةُ والِلْوَادُ۔ درپس یکدیگر پنہان شدن
المُثَاوَرَةُ۔ المواثبة۔
المُجَاوَرَةُ والجِوَارُ والکسر افصح باکسی ہمسائگی کردن
یقال جاورت بنی فلان وبہم بمعنی ودر زنہار کسی
شدن والمجاورة اعتکاف گرفتن در مسجد۔
المُحَاوَرَةُ والحِوَارُ المجاوبة۔
المُدَاوَرَةُ۔ کالمعالجة۔
المُسَاوَرَةُ۔ المواثبة۔
المُشَاوَرَةُ والشِّوَارُ معروفة
المُظَاوَرَةُ۔ فی الحدیث ان ظ در اوی جمع بین النافلتین
والثلث علی الربع قال الشمر المعروف ظاربالہمز
وہو ان تعطف لناقة اذا ماکلدہا او ضحی ولدہا آخر
المُعَاوَدَةُ۔ راست کردن یمانہا وترازوہا
وانا چیزے گاہ ایں گیرد وگاہ آں عاود
الشیء اے فعل مثل ما فعل صاحبہ۔
المُغَاوَرَةُ والغِوَارُ یکدیگر را غارت کردن۔
الجَاوَزَةُ والجَوَازُ از چیزے در گذشتن المجاوزة الزیدن
المُحَاسَرَةُ۔ المخالطة۔
المُنَاوَشَةُ نزدیک شدن دو لشکر چنانکہ دیگر را زخم توانند کرد

المُهَاوَشَةُ آمیختن ہمدیگر را کانت الہاشم فی الجاہلیة من الشور
المُحَاوَضَةُ۔ بدنبال چیزے پنہان کسے رفتن
المُفَاوَضَةُ۔ فی الحدیث البیان۔
المُلَاوَضَةُ۔ ان تنظر فی الشعر کیف تیہا التقاطہا
المُنَاوَضَةُ۔ باچیزی دادوستدن۔
المُرَاوَضَةُ۔ مدارا کردن باکسی در کاری
آرسی ویرا فی الحدیث کرہ المراوضة قال
شمر ہو ان تواصف الرجل بالسلعة لیست
عندک ہو مثل بیع المواصفة۔
المُعَاوَضَةُ۔ پاداش دادن۔
المُغَاوَضَةُ۔ کاری راندن باکسی فی حدیث
معاویة قال لہ غفل بم ضبطت ما رأی
قال بمفاوضة العلماء فالمفاوضة المساوقة
ومنہا شرکة المفاوضة وہی الاشتراک
فی المال اجمع۔
المُلَاوَطَةُ باکسی لواطت کردن۔
المُسَاوَعَةُ۔ بساعات معاملہ کردن۔
المُطَاوَعَةُ۔ کسی را فرمان بردن۔
النحویون ربما یسموا الفعل اللازم مطاوعا
المُرَاوَغَةُ۔ باکسی مستان آوردن کشتی گرفتن باکسے
المُخَاوَفَةُ۔ نبرد کردن باکمدیگر ترسیدن
المُسَاوَفَةُ۔ التسویف۔
المُسَاوَقَةُ۔ باکسی فخر کردن در سختی ساق

المُسَاوَكَةُ وَالسِّوَاكُ - بدرفتن دندان را بمسواک
المُجَادَلَةُ - بایکدیگر گفتگو کردن در حرب وانبیش
یکدیگر را بیرون آمدن دو لشکر در جنگ -
المُحَاوَلَةُ - خواستن وجستن ومنه الحدیث
بک احاول ای اطالب -
المُدَاوَلَةُ - گردانیدن روزگار -
المُزَاوَلَةُ - بأچیزے واکوشیدن -
المُنَاوَلَةُ فی القتال والمُصَاوَلَةُ الصول
المواثبة -
المُطَاوَلَةُ - باکسی نبرد کردن به طول
وکار دراز کردن بر کسے -
المُغَاوَلَةُ - المبادرة واکسی را ہلاک کردن
المُقَاوَلَةُ - فی الامر المفاوضة -
المُنَاوَلَةُ - چیزی را کسی دادن بعدے الی المعونین
المُدَاوَمَةُ - المواظبة وبعدی بالعلی -
المُسَاوَمَةُ والسِّوَامُ - بہا کردن باکسی -
المُعَادَمَةُ - چیزے بسال فرادادن وآن
خریدن کہ یکسال بازآرد ویکسال باز نیارد
المُعَاوَضَةُ - المنہی عنہا ان تبیع زرعا بمک
المُقَاوَمَةُ والقِوَامُ - باکسی برابری کردن
المُلَاوَمَةُ - بایکدیگر ملامت کردن -
المُنَادَمَةُ - باکسی نبرد کردن بخواب او باکسی خفتن
المُعَاوَنَةُ - باکسی یاری کردن -

ومن الیائی

المُكَايَسَةُ - باکسی خویش طبعی کردن -
المُغَايَبَةُ - از یکدیگر غائب شدن -
المُمَايَلَةُ - خویشتن را بشیر باز کردن ومغایبة
کردن بدیگری شبیہ عاملہ لیلیت او فاخرہ بالنبا
المُهَايَجَةُ - شور انگیختن باکسی -
المُشَايَخَةُ - فی لغة قیس وتمیم وحذر کردن
وفی لغة بنی یربوع بمعنی المصالحة -
المُصَايَحَةُ - باکسی بانگ کردن -
المُحَايَدَةُ والحِيَادُ - از چیزی یکسو شدن
المُزَايَدَةُ - بریکدیگر افزودن -
المُكَايَدَةُ - باکسی ستان آوردن -
المُخَايَرَةُ - المناقرة وبرگزین کردن -
المُسَايَرَةُ - باکسی رفتن -
المُطَايَرَةُ - پرانیدن -
المُعَايَرَةُ - المعاورة فی المکایلة -
المُغَايَرَةُ - بیع کردن به عوض -
المُقَايَسَةُ والقِيَاسُ - باکسی قیاس
وارزیدن وقایست بین الامرین اذا قدرت
ہذا علی مثال ذلک والترکیب یدل علی
تقدیر شیء بشیء -
المُكَايَسَةُ - باکسی نبرد کردن بزیرکی -
المُعَايَشَةُ - باکسی زندگانی کردن -

المُغَايَشَةُ وَالْغِيَاشُ - باکسی فخر کردن

المُحَايَضَةُ - الحامدة -

المُبَايَضَةُ - باکسی نبرد کردن بسپیدی -

المُقَايَضَةُ - المعاوضة بالمتاع -

المُهَايَطَةُ وَالْهِيَاطُ - المصالحة -

المُعَايَظَةُ - باکسی خشم گرفتن -

المُبَايَعَةُ - باکسی بیع یا بیعت کردن -

المُشَايَعَةُ - باکسی یاری کردن -

المُشَايَعَةُ وَالشِّيَاعُ - ان یصیح الراعی بابله ویدعوا اذا استاخر بعضها والمتشائع للآفة

المُسَايَفَةُ - باکسی شمشیر زدن -

المُصَايَفَةُ - چیزی تابستان فرا دادن

المُضَايَقَةُ - باکسی تنگ فراگرفتن کار -

المُحَايَلَةُ - امید وار شدن ابر بباریدن و جنگ و نبرد کردن کسے

المزائلة - والزیال از کسے جدا شدن -

المُكَايَلَةُ - بایکدیگر پیمانه معاملت کردن

ومنها الحدیث نهی عن المكايلة وهی ان تكيل له مثل ما يكيل لك من قوله جازيته بالصاع

المُلَايَلَةُ - چیزی بشب فرا دادن -

المُمَايَلَةُ - بایکدیگر و اچسپیدن در کاری

المُبَايَنَةُ - از یکدیگر جدا شدن -

المُحَايَنَةُ - بهن کام معاملت کردن -

المُرَايَنَةُ - بایکدیگر خرید فروخت کردن

بوام وبوام زادن -

المُعَايَنَةُ - بنسیه بنقد معاملت کردن باکسے

المُعَايَنَةُ وَالْعِيَانُ - روبارو دی چیزرا دیدن واصلها من العين -

المُلَايَنَةُ وَاللِّيَانُ - نرمی کردن با یکدیگر

ومن الناقص

المُحَابَاةُ - باکسی در معاملت محابا کردن وباکسے بعطا دادن وبر دکردن -

المُهَابَاةُ - شمشیر و نیزه کژ در نیام کردن -

المُشَاتَاةُ - چیزے بزمستان فرا دادن

المُهَاتَاةُ - چیزے فراکسی دادن -

المُحَاتَاةُ - باکسی هم زانو شدن -

المُحَاجَاةُ - بمرد برکسی واون -

اللُّدَاجَاةُ - المداراة يقال داجيته اذا داريته كانك ساترته العداوة -

المعاجاة - يقال عاجيت الصبی اذا رضعته بلبن غير امه او متعته اللبن غذيته بالطعام وفی الحديث طالما عاجيته وعاجانی ای عالجته

المُنَاجَاةُ وَالنِّجَاءُ - باکسی راز گفتن -

المُهَاجَاةُ - یکدیگر را هجا کردن -

المُضَاجَاةُ - فی الحديث ضاحت بلادنا من ضحی المكان اذا برز للشمس -

المُلَاحَاةُ وَاللِّحَاءُ - المنازعة -

اَلْمُلَاحَاةُ - يقال لاحيت من لحاحة بمعنى ارغيت
اَلْمُبَادَاةُ - روبارو دشمنی کردن باکسی
اَلْمُرَادَاةُ - قلب المراودة وبمعنى المداوة
وراديت عن القوم اذا رميت بالحجارة
اَلْمُصَادَاةُ - المعارضة والمداراة والملاجاة
والمساترة وقرأ الحسن صادوا القرآن
معناه عارضوا فحملك بالقرآن والواو
فى القرآن على هذا القول بمعنى الباء -
اَلْمُعَادَاةُ وَالْعِدَاءُ - باکسی دشمنی کردن
وچیزے پیاپے کردن -
اَلْمُغَادَاةُ - المبارکة -
اَلْمُفَادَاةُ وَالْفِدَاءُ - کسی را از اسیری باز خریدن
اَلْمُنَادَاةُ وَالنِّدَاءُ - خواندن وباکسے
درانجمن نشستن -
اَلْمُهَادَاةُ - کسی را بدوستی آوردن چنانکه
یکی بر یکی جانب باشد یکی بر دیگر جانب وقرأ
ابو السمال الذين هادوا بفتح الدال بمعنى
ان يكون فاعلوا من الهداية اى راموا
ان يكون احدى من غير حسم -
اَلْمُبَاذَاةُ - بایکدیگر فحش گفتن -
اَلْمُحَاذَاةُ - مقابل شدن يقال حاذاه
محاذاة وحذاءً اى صار بحذائه -
اَلْمُقَاذَاةُ - پاداش دادن -

اَلْمُمَاذَاةُ وَالْمَذَاءُ - ان يجمع الرجل بين
رجال ونساء يخلطهم يأذى بعضهم بعضا والباء
يدل على سهولة فى جريان شئى مائع -
اَلْمُمَارَاةُ - باکسی نبرد کردن -
اَلْمُجَارَاةُ وَالْجَرَاءُ - باکسی رفتن وباکسی
چیزے وارانیدن مدارات الناس يهمز
ولا يهمز ومعناها المداجاة والمدانة -
اَلْمُشَارَاةُ - باکسی لجاج کردن -
اَلْمُغَارَاةُ وَالْغَرَاءُ - پیاپے کردن -
اَلْمُكَارَاةُ وَالْكَرَاءُ - چیزی بکرا دادن
اَلْمُمَارَاةُ وَالْمِرَاءُ - باکسی ستیهیدن -
اَلْمُجَازَاةُ - پاداش دادن وباکسی نبرد کردن
اَلْمُخَازَاةُ - نبرد کردن باکسی بچیزے -
اَلْمُقَاسَاةُ - رنج چیزی بکشیدن -
اَلْمُنَاسَاةُ - باکسی چیزے فراموش کردن
اَلْمُحَاشَاةُ - استثنا کردن -
اَلْمُخَاشَاةُ - نبرد کردن باترس وخاشیت
فلانا اى نازكته وهو فى الحديث -
اَلْمُرَاشَاةُ - المفاخرة -
اَلْمُمَاشَاةُ - باکسی رفتن -
اَلْمُعَاصَاةُ - کسی را نافرمانی کردن -
اَلْمُقَاسَاةُ - ازکسی دور شدن ويقال
لهم اقاصك اينا ابعد من الشر -

المُنَاصَاةُ - ناصیه یکدیگر را بگرفتن منها
الی ہیئت تناصینی اے تنازعنی بپوستہ
شدن جائے بجائے دیگر۔
المُوَاضَاةُ - از یکدیگر خشنود شدن
و نبرد کردن با یکدیگر بخشنودی۔
المُقَاضَاةُ - کاری بگزاردن با کسے
وہی فی الحدیث۔
المُعَاطَاةُ - چیزی فا کسی دادن و کسی را
دست کردن۔
المُنَاطَاةُ - التماطی۔
المُدَاعَاةُ - المخاجاۃ۔
المُرَاعَاةُ - گوش فا داشتن و خ کسی را
مراعات کردن و بہم چرا کردن و راعیت
الامر نظرت ای این لصیر۔
المُسَاعَاةُ - با کسی بشتاب رفتن و زنا کردن
با بسیاران و لایقال فی الحرۃ۔
المُبَاغَاةُ - با کسی زنا کردن۔
المُنَاغَاةُ - المغازلۃ والمراۃ تناغی الصبی
ای تکلمہ بما یعجبہ ویسرہ وہذا الجبل یناغی السماء
ای یدانیہا لطولہ۔
المُحَافَاةُ - چیزے از جای برداشتن
المُحَافَاةُ - بیکار کردن با کسی در سخن۔
المُذَافَاةُ - تمام بکردن خستہ۔

المُرَافَاةُ والرِّفَاءُ - الالتہام والاتفاق
المُسَافَاةُ والسِّفَاءُ مسفاہت کردن
با یکدیگر۔
المُصَافَاةُ - با کسی دوستی ویژہ داشتن
المُعَافَاةُ والعَافِيَةُ - عن البرء فیہ دادن
المُكَافَاةُ - پاداش دادن۔
المُنَافَاةُ - یکدیگر را نفی کردن۔
المُبَاقَاةُ - با کسی نبرد کردن بہ بقا۔
المُسَاقَاةُ - بہم آب کشیدن و یکدیگر را
آب دادن وان تستعمل رجلا فی نخیل او
کرومہ لیقوم باصلاحہا علی ان یکون لہ
سہم معلوم مما تغلہ۔
المُشَاقَاةُ - المعاناۃ والممارستہ ونبرد
کردن با کسی بشقاوت۔
المُلَاوَاةُ - کسی را دیدن و چیزی سیدن
المُبَاكَاةُ - با کسی نبرد کردن بگریستن۔
المُحَاكَاةُ - چیزے را حکایت کردن واصل
المحاکاۃ المشابعۃ۔
المُبَالَاةُ والبَلَاءُ والبَالَةُ - واصلہا
بالیۃ کالعافیۃ باک داشتن ویعدی بنفسہا
وبالباء ومن حالیۃ بالامر اذا جاہرتہ بہ۔
المُحَالَاةُ - المطابقۃ۔
المُنَالَاةُ - یکدیگر را فروگذاشتن۔

اَلْمُدَارَاةُ - المداراة -
اَلْمُعَالَاةُ - باکسی برد کردن بہ بلندی و بلند کردن و بر زیر چیزے نہادن و بجاز آمدن و عال عنی اے تنحی و عال علی اثرہ اے احمل یعنے بار بر من نہ -
اَلْمُغَالَاةُ - گران خریدن و یعدی بالباء وقد یجوز ان یحذف الباء فوصل الفعل کما قال
اَلْمُغَالَاةُ - رفتن گوشت و نظائر گریدن نعالی اللحم للاضیاف نیا -
اَلْمُحَاقَاةُ وَالْحَاءُ - از کسے سب کردن و یعدی بعلے یعنی کسے را نگاہ داشتن و یعدی بعلے
اَلْمُرَاعَاةُ - باکسی تیر انداختن و از کسی گریختن
اَلْمُسَامَاةُ - باکسی بزرگی نبرد کردن -
اَلْمُدَانَاةُ - نزدیک کردن و بجز نزدیک شدن
اَلْمُزَانَاةُ وَالزِّنَاءُ - باکسی زنا کردن -
اَلْمُسَانَاةُ چیزے بسائی دادن و علی ہذا اصلہا من الواو وسانیت الرجل اذا رضیتہ واحسنت معاشرتہ -
اَلْمُضَانَاةُ وَالْمُعَانَاةُ - المقاساۃ -
اَلْمُفَانَاةُ اَلْمُدَارَاةُ - وفانیتہ سکنتہ
اَلْمُقَانَاةُ - آمیختن و موافق آمدن و تانی لہ الشیء اے دام -
اَلْمُمَانَاةُ - دیر پا چیزی بودن و چشم داشتن

کسی را مدارا کردن با کسے -
اَلْمُبَاهَاةُ - المفاخرۃ -
اَلْمُسَاهَاةُ - فی العشرۃ ترک الاستقصاء
اَلْمُضَاهَاةُ وَالضَّهَاءُ - مانندگی کردن باکسی یا با چیزی واصل التراکیب من ض ھ ی لا من ض ھ ء مع الہمزۃ فاما قراءۃ عاصم یضاہئون بالہمزۃ فلغۃ وانتصا ابن الانباری فیکون کارجیت وارجأت -

ومن اللفیف المقرون

اَلْمُدَاوَاةُ وَالدَّوَاءُ - کسی دارو کردن
اَلْمُسَاوَاةُ - برابر کردن و برابر آمدن -
اَلْمُعَاوَاةُ بانگ کردن سگ فلان لعا وہی انکلاب لیصاحم
اَلْمُقَاوَاةُ - نبرد کردن با یکدیگر بہ نیرو -
اَلْمُكَاوَاةُ - با یکدیگر دشنام دادن -
اَلْمُنَاوَاةُ - دشمنی کردن با یکدیگر واصلہا من الہمز لانہ من النوء وہو النہوض -
اَلْمُهَاوَاةُ - الموافقۃ والملاجۃ وشدۃ البیہ

ومن لیائی

اَلْمُغَايَاةُ - ان تالی بالامر لا یہتدی لہ -
اَلْمُغَايَاةُ بشمشیر سایہ افگندن بر سر غایا القوم فوق راس فلان بالسیف کانہم ظلوہ -

ومن المہموز الفا

اَلْمُؤَاربَةُ - باکسی دوستان آوردن -
اَلْمُؤَاخَذَةُ - کسی را بہ گناہ گرفتن -
اَلْمُؤَاجَرَةُ - چیزی بمزد کسی فرا دادن
اَلْمُؤَازَرَةُ - المعاونة -
اَلْمُؤَاصَرَةُ - مثل المکاثرة ومعناها ان یکون اصار بیته الی جنب صار بیتی وہو حبل قصیر یشد بہ فی اسفل الجبار الی وتد
اَلْمُؤَاوَرَةُ - المخابرة -
اَلْمُؤَامَرَةُ - المشاورة والعامة تقولها بالواو -
اَلْمُؤَانَسَةُ - کسی را خیانت کردن -
اَلْمُؤَانَسَةُ - کسی را موانست کردن -
اَلْمُؤَالَفَةُ وَالْاِلَافُ - باکسی پیوستن
اَلْمُؤَاكَلَةُ - باکسی طعام خوردن وفی الحدیث نہی عن المؤاکلة ہل ان یکون للرجل علی الرجل دین فیہدی لہ فیوخرہ بیسک عن اقتضائہ -
اَلْمُؤَاحَنَةُ - بایکدیگر کینہ داشتن -

ومن الناقص المہموز الفا

اَلْمُؤَاتَاةُ - الموافقة والمطاوعة -
اَلْمُؤَاخَاةُ وَالْاِخَاءُ - باکسی برادری کردن
اَلْمُؤَازَاةُ - المجازاة وفی الحدیث نفرق الازلم الملوک فقاتلتہم عن دین اللہ ای قاومتہم -
اَلْمُؤَاسَاةُ - کسی را در چیزی ہمچون خویشتن داشتن

ومن المہموز العین

اَلْمُطَاءَبَةُ - المطاءمة -
اَلْمُظَاءَرَةُ - دایہ گرفتن والظیار ان تعطف الناقة علی ولد غیرہا وہو فی الحدیث -
اَلْمُمَاءَرَةُ - المفاخرة وماءرت بینہم مماءرة اذا عادیت بینہم افسدت واصلہا من المیرة وہی الدخل -
اَلْمُسَاءَلَةُ - از یکدیگر پرسیدن -
اَلْمُغَاءَلَةُ - باکسی خاک نمک بازیدن -
اَلْمُتَاءَمَةُ - نسج الثوب علی خیطین یعنی سداد ولحمتہ طاقین -
اَلْمُرَاءَمَةُ - قدح وادر لبستن -
اَلْمُشَاءَمَةُ - کسی را از سوی جنب بیرون
اَلْمُظَاءَمَةُ - ہم سفلی کردن باکسی -
اَلْمُلَاءَمَةُ - فراہم آوردن میان دو چیز
اَلْمُمَاءَنَةُ - اندیشہ کردن در کاری -

ومن المعتل المہموز اللام

اَلْمُوَالَاةُ - از کسی رہا نبستن -
اَلْمُوَاءَمَةُ وَالْوِاءَمُ - الموافقة والمباراة ایضا

ومن الناقص المہموز العین

اَلْمُرَاءَاةُ وَالرِّيَاءُ - کاری را بدیدار کسی کردن یقال رایتہ یرائیہم مُرَاءَاةً

ورایاۃً علی القلب بمعنیً۔
اَلْمُشَاءَۃُ۔ المسابقۃ۔

ومن المهموز اللام

اَلْمُرَابَاۃُ۔ پرہیز کردن وترسیدن ازبات النسی مرابأۃً اذا حذرتہ والقیتہ۔
اَلْمُفَاجَاۃُ وَالْفِجَاءُ۔ کسے ناگاہ گرفتن
اَلْمُبَارَاۃُ۔ از یکدیگر بیزار شدن واز یکدیگر جدا شدن۔
اَلْمُدَارَاۃُ۔ المخالفۃ والمدافعۃ۔
اَلْمُقَارَاۃُ۔ باکسی قران خواندن۔
اَلْمُشَاطَاۃُ۔ ہمدیگر برکنار رود بار وماندن در قعر شاطاۃ الرجل افلست یشاطی وشی علی الشاطی الآخر
اَلْمُرَافَاۃُ۔ باکسی محابا کردن در بیع
اَلْمُكَافَاتُ وَالْتِقَاءُ۔ کسے را برکردار او مکافات کردن ومنہا الحدیث لیکافی بہا عین الشمس اے تدافع۔
المقاومۃ والموازنۃ۔
اَلْمُذَاكَاۃُ۔ المزاحمۃ۔
اَلْمُحَاءَاۃُ۔ المعاونۃ۔
اَلْمُعَامَاۃُ۔ موافقت نمودن یقال مایعامنی ہذا ای مایوافقنی۔
اَلْمُجَانَاۃُ۔ بررویی افتادن جانا علیہ ای انکب۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلْمُوَاضَاۃُ۔ باکسی ننگ وبرد کردن بسپید رولی۔
اَلْمُوَاطَاۃُ وَالْوِطَاءُ۔ الموافقۃ۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلْمُنَاوَاۃُ وَالنِّوَاءُ۔ باکسی دشمنی کردن ومنہا الحدیث ونواۃ لاھل الاسلام۔
اَلْمُهَاوَاۃُ۔ الموافقۃ۔

باب الافتعال

اَلْاِجْتِذَابُ۔ الجذب۔
اَلْاِجْتِلَابُ۔ الجلب۔
اَلْاِجْتِنَابُ۔ باکسو شدن وجنب شدن
اَلْاِحْتِجَابُ۔ دربردہ شدن۔
اَلْاِحْتِرَابُ۔ بایکدیگر حرب کردن۔
اَلْاِحْتِسَابُ۔ مردہ پوسیدن وقاشمار آوردن وانکار کردن درچیزی برکسی واحتسب فلان ابنًا لہ وبنتا لہ اذامات وہو کبیر
اَلْاِحْتِطَابُ۔ جمع الحطب۔
اَلْاِحْتِقَابُ۔ گناہ وانچہ بدان برداشتن
اَلْاِحْتِلَابُ۔ الحلب۔
اَلْاِخْتِضَابُ۔ چیزی زن خود خضاب کردن
اَلْاِخْتِطَابُ۔ برخواستن زن داشتن خطبہ کردن

الاختلاب - الخلابة -
الارتعاب - ترسیدن -
الارتغاب - الرغبة -
الارتقاب - چشم داشتن -
الازدکاب - گناه و آنچه بدان ملامت کردن
الازدعاب - بر داشتن -
الاسلاب - السلب -
الاشتعاب - پاره از چیزے فراگرفتن
الاشتهاب - سپید شدن سر -
الاصطحاب - با یکدیگر صحبت کردن
واصل الطار تارٌ فابدل واعلم ان الطار
تبدل من تاء الافتعال اذا کانت فاء الکلمة
حرفا مطبقا نحو اصطحب واضطرب واطلب واضطلم
وکذلک الدال تبدل من تاء الافتعال اذا
کانت الفاء زایا او دالا او ذالا نحو ازدجر وادکر واذ
الاضطخاب - بهم بانگ کردن -
الاضطراب - شیر بهم دوشیدن -
الاضطلاب - چریدن از استخوان جستن
وبیرون آوردن از بهر نان خوردن وهذا
فعل فی القحط -
الاضطراب - سخت جنبان شدن و
با یکدیگر تمشیر زدن بهم و اکوفتن وفی الحدیث
اضطرب خاتما ای سال ان یضرب له -
الاطراب - الطرب -
الاطلاب - الطلب -
الاعتتاب - از چیزی واگردیدن
واعتبت الطریق اذا ترکت سهلة
واخذت فی وعرة -
الاعتصاب - عمامه در سر بستن و
تاج بر سر نهادن -
الاعتقاب - داشتن وکسی داشتن -
چیزے از مشتری پس از بیع تا ملاک شود
وفی الحدیث المغتقب خاسر یعنی اذا تلف
عنده وفسلت کذا فاعتقبت منه ندامة
ای وجدت فی عاقبته ندامة -
الاغتراب - بغربت شدن واغترب
فلان اذا تزوج الی غیر اقاربه ومنه
الحدیث اغتربوا لا تضووا -
الاغتصاب - الغصب -
الاقتراب - نزدیک آمدن -
الاقتصاب - در حال چیزی گفتن
وبارد از چیزے باز کردن واشتر ابیش
از ریاضت برنشستن -
الاکتتاب - الکتابة واستکتاب ایضا
ومنه قولهم اکتتبها بمعنی کتبها لانه لما کان
بامره نسب الیه کضرب الامیر اللص وانام در

در دیوان سلطان اثبات کردن۔
الاکتساب۔ تصرف کردن در کسب و
کسب کردن و الترکیب یدل علی الجمع
الالتهاب۔ افروختہ شدن آتش۔
الانتخاب۔ برگزیدن۔
الانتحاب۔ النحیب۔
الانتخاب۔ الانتخبہ و انتخبہ ای انتزعہ
الانتداب۔ بزودی یا سخ کردن
الانتساب۔ خویشتن را نسبی و انمودن
الانتشاب۔ النشوب۔
الانتصاب۔ برپای خاستن و بکاری
قیام کردن و بہ نصب شدن حرف۔
الانتقاب۔ روی بند بر بستن۔
الانتهاب۔ غارت کردن مال را۔
الافتلاث۔ در وقت چیزی گفتن
چون شعر و مانند آن و افتلت فلان علی
مالیس فاعلہ مات فجاۃ افتلت نفسہ مات نفسہ
ایضا ماخوذ من الفلتۃ وہی الفجاۃ۔
الالتفات۔ وانگریستن۔
الانتصات۔ الانصات۔
الانتعات۔ النعت۔
الانتکات۔ بر سر افتادن۔
الابتحاث۔ البحث۔

الابتعاث۔ فرستادن۔
الاجتداث۔ کور کردن۔
الاجتراث۔ کسب کردن و کشت کردن
الاختناث۔ سر مشک را بیرون نو ردیدن
الاضطباث۔ الغبث
الاعتلاث۔ گرفتن آتش زن از درخت ناشناختہ کہ آتش در
یا نہ یقال اعتلث الرجل من الشجر خذ دلم را یورنی ام یصلد
الاکتراث۔ باک داشتن۔
الانتقاث۔ شتافتن۔
الانتکاث۔ مطاوع النکث۔
الابتهاج۔ شاد شدن و فی الحدیث
کانت مختجۃ ای نہا کانت علی خلقۃ الجمل
الاختلاج۔ لرزیدن و جستن اندامہا۔
الادلاج۔ رفتن بآخر شب۔
الادماج۔ الدخول فی الشیء الاستتار فیہ
الازتباج۔ بستہ شدن۔
الازتعاج۔ پیاپے جستن برق بسیار
شدن مال۔
الاعتلاج۔ بایکدیگر پیاوختن در کشتی
گرفتن و انچہ بدان ماند و سخت جنبان شدن
موج دریا التجا لے ذلک الامر ای الجاہ
والتحصہ الیہ۔
الامتزاج۔ آمیختہ شدن۔

الافتلاج - کیدن شیر -
الانتساج - بافته شدن -
الانتفاج - بیرون آمدن تیهگاه چهارپای از بسیاری خوردن و جز آن بمعنی التفجان یقفا
الانتهاج - بیرون آوردن راه -
الاجتداح - الجدح -
الاجتراح - الاکتساب -
الاخباط - کشتنی ساختن -
الادکاح - آگنده شدن -
الاصطباح - شراب بامداد خوردن
الاصطلاح - باکدیگر صلح کردن
الاضطراح - چیزی بکسو انداختن -
الاطراح - الطرح -
الاطفاح - کف از دیگ فراگرفتن -
الافتتاح - فتح کردن وابتدا کردن -
الافتضاح - رسوا شدن -
الاقتداح - القدح فی المرقة والزند -
الاقتراح - چیزے بتحکم از کسی خواستن ویعدی بعلے وچیزی در وقت بگفتن و اقترحت الجمل رکبته قبل ان یرکب -
الاقتماح - بلیست خشک خوردن -
الاکتداح - کسب کردن -
الاکتساح - الکسح ولغارت بردن

جملہ مال -
الامتداح - المدح -
الانتداح - فراخ شدن -
الانتزاح - دور شدن -
الانتصاح - نصیحت کسی را فرا پذیرفتن
الانتضاح - پاشیده شدن آب و یعدی بعلے وفی الحدیث الانتضاح بالماء وهو ان یاخذ قلیلا من الماء فینضح مذاکیره بعد الوضوء لینفی عنه الوسواس
الانتطاح - باکدیگر سر زدن -
الانتفاح - مغز از استخوان بیرون کردن
الانتضاح - سخن غیر فصیح آوردن فی الحدیث ان صهیبا کان یرتضع لکنته رومیة ای ینزع الی الروم لایستمر لسانه علی العربیة استمرارا
الاصطراخ - الصراخ -
الاطباخ - پختنی ساختن -
الافتضاح - از غوره خرما سیکی ساختن بے آتش
الامتضاح - بیرون کشیدن -
الامتلاخ - بیرون کشیدن دندان و چشم وشمشیر -
الانتساخ - نسخت گرفتن -
الانتضاح - الانتضاح الا ان الخاء یدل علی مدی اکثر منه لان الخاء اقوی

من الجار فجسب قوته اعطی له حکم زائد ولهذا نظائر

الاِنْتِفَاخُ۔ یاد گرفتن و آماسیدہ شدن

الاِبْتِرَادُ۔ خویشتن را بآب سرد شستن

الاِتْرَادُ۔ والترد والماضی اترد وهو الاشهر

ویجوز اترد بالثاء وکذلک کل موضع

اجتمع التاء مع التاء فی هذا الباب۔

الاِتِّمَادُ۔ بانگ اندک آمدن واصله

من التمد مثله وقد مر مثله۔

الاِجْتِلَادُ۔ بایکدیگر شمشیر زدن۔

الاِجْتِهَادُ۔ بکوشیدن هذا اذا لم یعد

ورائے صواب جستن وهذا متعد۔

الاِحْتِشَادُ۔ بوشش کردن وگرد آیندن

الاِحْتِمَادُ۔ قلب احتدام۔

الاِرْتِثَادُ۔ کالابرهم نهادن۔

الاِرْتِعَادُ۔ لرزیدن۔

الاِرْتِقَادُ۔ الکسب۔

الاِزْدِرَادُ۔ الابتلاع۔

الاِزْدِهَادُ۔ اندک شمردن عطا۔

الاِسْتِنَادُ۔ پشت بچیزی باز گذاشتن

وپناه باکسی دادن ومنه یقال خرج القوم

تسندین ای علی رایات شتی ولم یکونوا

تحت رایة امیر واحد والباب یدل علی

انضمام الشیء الی الشیء۔

الاِضْطِهَادُ۔ الضهد۔

الاِطِّرَادُ۔ روان شدن۔

الاِعْتِبَادُ۔ ببندگی گرفتن۔

الاِعْتِضَادُ۔ کسی را یار گرفتن وچیزے

در باز وکردن والترکیب یدل علی عضو

ثم یستعار فی موضع القوة المعین والمعین

الاِعْتِقَادُ۔ ضیعتی ساختن در دل گرفتن

وقرار دادن در دل وسخت شدن چیزے

والباب یدل علی شد وشدة وتوثق۔

الاِعْتِمَادُ۔ اعتماد کردن برکسی وتکیه کردن

بر چیزے ویعدیان بعلی وقصد کردن هو متعد

الاِغْتِمَادُ۔ در تاریکی وانچه بدان ماند پنهان

شدن کانه جعل اللیل لنفسه غمدا۔

الاِفْتِصَادُ۔ الفصد۔

الاِفْتِقَادُ۔ الفقد۔

الاِقْتِصَادُ۔ میانجی نگاه داشتن۔

الاِقْتِعَادُ۔ شتر را مرکب خویش کردن۔

الاِلْتِبَادُ۔ برهم نشستن۔

الاِلْتِحَادُ۔ بچسپیدن ویعدی بعلی۔

الاِمْتِعَادُ۔ الاجتذاب بسرعة۔

الاِمْتِهَادُ۔ پهن وبلند شدن کوهان۔

الاِنْتِقَادُ۔ نقد فاستدن وبهین چیزی گزیدن

الاِتِّخَاذُ۔ فاگرفتن وتاء اصلیة بمنزلة تاء

الاتباع ویعدی الی مفعول واحد
وہو کثیر فی القرآن وغیرہ الی المفعولین الفضا
الثانی ہو الاول فی المعنی کقولہ اتخذوا ایمانہم
جنۃ وغیرہ وحکی عن بعضہم استخذ فلان رضا
بمعنی اتخذ وقیل صلہ افتعل فابدل السین
من التاء الاولی کما ابدل التاء منہا فی ست
وجاز ابدال کل واحدۃ منہما من اختہا لانہما
مہموستان وقیل ہو استفعل من تخذ فحذف
التاء التی فاء من الحدث۔

اَلاِجْتِبَاذُ۔ الجبذ۔

اَلاِشْتِمَادُ۔ ان یضرب الکبش الاتیس حتی
ترتفع فیفسد۔

اَلاِقْتِلَاذُ۔ پارہ از مال کسی فاستدن

اَلاِنْتِبَاذُ۔ بکسوے شدن۔

اَلاِبْتِلَاذُ۔ سوے چیزی شتافتن و یعدی
بالی وبنفسہ۔

اَلاِبْتِسَارُ۔ گشنی کردن اشتر بامادہ کہ
گشنی نیامدہ باشد فی الحدیث الاہم بکر
ابتسرت ای ابتدأت سفری۔

اَلاِبْتِکَارُ۔ نو باوہ چیزی فراگرفتن و
بامداد کردن و مداد از جای بشدن و
دوشیزگی بردن۔

اَلاِبْتِہَارُ۔ زنے بیگناہ را انگیختن
آلودہ کردن۔

اَلاِتِّجَارُ۔ بازرگانی کردن۔

اَلاِتِّغَارُ۔ دندان برآمدن و قد ورد
بمعنی السقوط فی حدیث ابراہیم۔

اَلاِجْتِبَارُ۔ نیکوشتدن۔

اَلاِجْتِہَارُ۔ خویشتن را سوراخی ساختن

اَلاِجْتِزَارُ۔ شتر کشتن و پوست باز کردن

اَلاِجْتِہَارُ۔ بزرگ داشتن چیزی در چشم و
دیدار و رفتن جاہ از لوش و التر کیب بدل
علی اعلان الشی وعلوہ وکشفہ۔

اَلاِجْتِحَارُ۔ حجرہ ساختن۔

اَلاِحْتِصَارُ۔ حصار بر شتر افگندن و
آن بالتن باشد شبیہ پالان۔

اَلاِحْتِضَارُ۔ الحضور والمحتضر الذی یاتی
الخضر وہو خلاف البدو الاحتضار شکاہ ساختن

اَلاِحْتِقَارُ۔ زمین کندن۔

اَلاِحْتِقَارُ۔ الحقر۔

اَلاِحْتِکَارُ۔ غلبہ و اداشتن امید تنگی را

اَلاِخْتِبَارُ۔ آزمودہ کردن۔

اَلاِخْتِصَارُ۔ کوتاہ کردن سخن و راہ
کوتاہ ترین گرفتن و عصا در دست گرفتن
از بہر تکیہ وہذا فی الحدیث۔

اَلاِخْتِضَارُ۔ نبات بسبزی در رویدن

وبجوانی مرگ دادن ونداعلی التشبیه والفعل من اختضر۔

الاختمار۔ سر پوش برافگندن و بگردیدن بوے خمر وبرآمدن خمیر۔

الادخار۔ الذخر۔

الادکار۔ یاد آوردن۔

الازدجار۔ باز زدہ شدن و باز زدن ومنہ قولہ تعالی وازدجر۔

الازدفار۔ باربرداشتن۔

الازدھار۔ نگاہداشتن چیزے یقال ازدھر بالشئی ای احتفظ بہ۔

الاستبار۔ آزمودن۔

الاستتار۔ پردہ شدن۔

الاستحار۔ در سحرگاہ رفتن و بانگ کردن خروہ در انوقت۔

الاستطار۔ بشتن۔

الاستعار۔ افروختہ شدن آتش و استعر الحرب فی البعیر ذ ابتداء بہ باطنہ وافاغہ

الاستجار۔ پیکار کردن دست بازنخدان گذاشتن از اندوہ وہم درشدن۔

الاستغار بسیار فراخ شدن و شوریدہ شدن شمار۔

الاشتکار۔ پرشیر شدن پستان و نیک باریدن باران۔

الاشتہار۔ مشہور شدن۔

الاضطبار۔ شکیبائی کردن وفی الحدیث ہذہ یدی لعمار فلیضطبر ومعناہ فلیقتص۔

الاضطمار۔ باریک میان شدن۔

الاظفار۔ ناخن درچیزے آویختن و ظفر یافتن۔

الاعتبار۔ عبرت گرفتن وبا اندیشہ از پے چیزی فراشدن والترکیب یدل علی النفوذ والمضی فی الشئی۔

الاعتجار۔ دستار دربستن بے تحت الحنک ومعجر برافگندن زن۔

الاعتذار۔ خداوند عذر و دوستیزگی ببردن ومدروس شدن طلل وعذر خواستن یقال اعتذرت الی فلان من جرمی فاعتذر قد یکون محقا وغیر محقق۔

الاعتسار۔ غریم را در وقت تنگدستی بگرفتن وبستم بر کارے داشتن و مال فرزند برگرفتن بے رضای وے واعتسرت الناقۃ رکبتہا قبل ان تراض والباب یدل علی صعوبۃ وشدۃ۔

الاعتصار۔ عصیر ساختن و پناہ باکسی ویا بچیزے دادن و یعدی بالباء وافشردن انگور وفی الحدیث لیقتصر معتصرہم

ارادالذی یریدان تضرب الغائط ومال
از دست کسی بیرون کردن وہذا فی الحدیث
والمعصر الذی یصیب من الشئی ویاخذ منہ۔
اِفْتِقَارٌ۔ ریش شدن پشت ستور
از زین یا از پالان۔
اِغْتِکَارٌ۔ تاریک شدن وبسیار شدن
باران۔
اِعْتِمَارٌ۔ عمرہ کردن وزیادت کردن
وقصد کردن وعمامہ در سر بستن۔
اِغْتِفَارٌ۔ المغفرۃ۔
اِفْتِخَارٌ۔ الفخر ویعدی بعلی۔
اِفْتِقَارٌ۔ درویش شدن قال سیبویہ
استغنوا بافتقر عن فقرت وفی الحدیث
افتقر عن معان عورای فتح عن معان
نامضۃ والترکیب یدل علی الفراج فی الشئ
اِقْتِدَارٌ۔ توانا شدن ویعدی بعلی
ودر دیگ چیزے ساختن۔
اِقْتِسَارٌ۔ القسر۔
اِقْتِصَارٌ۔ برچیزی فروایستادن
وبسندہ کردن بدان ویعدی بعلی۔
اِقْتِفَارٌ۔ از پے فراشتن۔
اِکْتِسَارٌ۔ الکسر۔
اِمْتِحَارٌ۔ بہین برگزیدن۔

اِمْتِکَارٌ۔ خضاب کردن بسرخی۔
اِنْتِبَارٌ۔ آبلہ شدن دست۔
اِنْتِشَارٌ۔ افشاندہ شدن وبینی دمیدن
اِنْتِحَارٌ۔ خویشتن بکشتن وانتحر القوم
علی الشئی اذا تحاشوا علیہ حرصا۔
اِنْتِسَارٌ۔ النسر۔
اِنْتِشَارٌ۔ پراگندہ شدن والانفاظ الفض
والانتفاخ فی عصب الدابۃ ویکون فی لک
من التعب والترکیب یدل علی فتح الشئ وشعبہ
اِنْتِصَارٌ۔ داد بستدن۔
اِنْتِظَارٌ۔ چشم داشتن۔
اِنْتِقَارٌ۔ مہمانی خاص کردن وگزیدہ
کردن وفی الحدیث انتقرھا عکرمۃ ھذا
بمعنیین اراد التصدیق فمعنی انتقرھا
استنبطھا من القران والنقر البحث واما
اراد التکذیب لہ فمعناہ انہ اختص بھا
واقتالھا من قبل نفسہ والانتقار الاختصاص
اِنْتِہَارٌ۔ ہانہار انیدن۔
اِہْتِصَارٌ۔ شکستن۔
اِہْتِمَارٌ۔ رفتن اسپ۔
اِحْتِجَازٌ۔ ازار بر میان بستن ویعدی
بالباء وبجاز شدن۔
اِحْتِرَازٌ۔ خویشتن را گوشہ داشتن

الاحتفاز - برسر دو پای نشستن وفی الحدیث اذا صلیت المرأة فلتحفز ای تتضام اذا جلست واذا سجدت ولاتخوی کما تخوی الرجل -

الاحتباز - نان بختن -

الارتجاز - رجز گفتن -

الارتکاز - گوشه چیزی بر زمین نهادن وکیه کردن یقال ارتکزت علی القوس اذا وضعت سیتها بالارض ثم اعتمدت علیها

الارتماز - مضطرب بودن زخم

الاعتناز - بایکسوی شدن -

الاعتیاز - دشوار گردیدن ودشخوار شدن اعتز الامر تعسر

الاعتماز - بکاره بر کسی عیب کردن

الاکتناز - گنده شدن مغز استخوان وخزان

الامتراز - کسی را افشردن -

الانتهاز - بغنیمت گرفتن وفی الحدیث وانتهز الحظ ای سارع الیه قبله واسرع تناوله

الاحتباس - واداشتن واداشته شدن

الاحتراس - خویشتن را از چیزی نگاهداشتن کوشیدن وزدیدن بشب یا از چراگاه وهو فی الحدیث -

الاختباس - به قهر فراگرفتن -

الاختلاس - ربودن -

الادراس - الدراسته -

الارتباس - آگنده شدن -

الارتجاس - بانگ کردن بر وفی الحدیث فارتجس ایوان کسری ای تحرک حرکة سمع لها صوت -

الارتعاش - الارتعاش -

الارتکاس - الوقوع فی امر بعد النجاة منه فی الحدیث اذا ارتمس ای غمس وفی حدیث آخر الصائم یرتمس لا یغتمس قیل الارتماس ان لا یعطیل اللیث فی الحدیث وجر ایثم العرب ترتمس یعنی الاضطراب قبائلهم فی الفتن ومن رواه بالشین فکراد انها تصطک فتنة ومن رواه بالکاف والسین اراد تتردد وعود اعلی بدء -

الاعتماس - الاصطراع -

الاعتکاس - شیر بر خوردی ریختن -

الاغتماس - باب فرو شدن -

الافتراس - الفرس -

الاقتباس - فراگرفتن علم وآتش و بعدیان بمن -

الالتباس - پوشیده وشوریده شدن کار ودیعدی ای بعلی ومنه الحدیث فلا التبس ای خولطت من قولهم فی رائه لبس -

الالتماس - جستن -

الاِمْتِرَاسُ - خوشتن بچیزی نگاہ داشتن
وامترست الاسنۃ الخصومات ای لاجت
الانْتِكَاسُ - نگونسار کردن -
الانْتِهَاسُ - بدندان پیشین گزیدن
الاِهْتِلَاسُ - بی عقل شدن -
الاِخْتِرَاشُ - یکدیگر را خراشیدن و
فی الحدیث وتخترشہا الضباب ای تصاد
الاِخْتِمَاشُ - سخت خشم گرفتن -
الاِخْتِرَاشُ - الاختراش -
الاِرْتِعَاشُ - لرزیدن -
الاِرْتِهَاشُ - ان تمسک الدابۃ بعرض
حافرہ عرض عجایتہ من الیدی الاخری
فربما ادماہا وذلک لضعف یدیہا وان
تهتز القوس اذا رمی عنہا فیضرب وترہا طائفا
الاِعْتِرَاشُ - برہنہ شدن انگور -
الاِعْتِنَاشُ المعانشۃ -
الاِفْتِرَاشُ - دوختن بر زمین نہادن و
مجامعت کردن و بیفگندن کسی را وگستردہ
شدن افترش لسانہ اذا تکلم کیف شاء
ای لبسط فی الحدیث الا ان یکون مالا
مفترشا ای مغصوبا فانہ انبسطت فیہ الایدی
بغیر حق -
الاِمْتِحَاشُ - سوختہ شدن -

الاِمْتِرَاشُ - الانتزاع یقال امترشت
الشیء من ای اختلستہ فی الحدیث المهشة
جاء تفسیرہ فی الحدیث انہا التی تحلق وجہہا
بالموسی قیل لہا ربا ل من الحار واصلہا
من المحش وقیل لہا راصل بنفسہ -
الاِنْتِعَاشُ - نیکوشدن حال کسی در دست
خاستن افتادہ و بلند شدن -
الاِنْتِقَاشُ - خار از تن بیرون کردن
وانتقش البعیر اذا ضرب بیدہ الارض لشیء
یدخل فی رجلہ لعن رسول اللہ علیہ السلام -
المُنْتَهِشَةُ - ہی التی تحمش وجہہا عند المصیبۃ
فتاخذ لحمہ باظفارہا ومنہ تهتشہ الکلاب -
الاِهْتِمَاشُ - ہم درشدن مردمان و مانند آن
الاِخْتِرَاصُ - دروغ گفتن -
الاِخْتِخَاصُ - ارزان بخریدن و ارزان شمردن
الاِمْتِعَاشُ - سخت جنبان شدن -
الاِمْتِقَاصُ - گران شدن نرخ -
الاِفْتِخَاصُ - نیک و اثر دہیدن -
الاِفْتِرَاصُ - الاغتنام الفرصۃ -
الاِفْتِنَاصُ - الالتحاص بستہ گردانیدن
کاری صعب مردم را در خود و بستہ شدن
والالتحاج ایضا -
الاِنْتِحَاصُ - بشدن گوشت -

الانتقاص - کم کردن کم شدن ومنه الحدیث
وانتقاص الماء قیل انتقاص البول بالماء
اذا غسل المذاکیر به وقیل هو الانتضاح به
الاختفاض - خوابیدن راکردن بن -
الارتکاض - بچه بجنبیدن در شکم -
والارتفاض - کردن در کارے -
الارتماض - سوخته شدن از درد واندوه
وتباه شدن جگر -
الاعتراض - کسی را پیش آمدن بر کسی
در آمدن بر چیزے وحائل گشتن از چیزے
وان لا یستقیم الفرس لقائده فی رسنه
وان یکون راکبا علی الدابة وقت العرض
وان تبدی الشهر من غیر اوله الوقیعة
فی الانسان ومطاوعة عرض الجند ورکوب
البعیر وهو صعب والترکیب مع کثرة یدل
العرض یخالف الطول -
الاعتماض - بهم آمدن چیستم -
الافتراض - واجب کردن -
الاقتراض - دام ستدن وفی الحدیث
الا من اقترض مسلما ظلما ای نال وعابه و
قطعه بالغیبة -
الامتعاض - شیر وبزه خوردن -
الامتخاض - التحمض -

الامتعاض - المعض ویعدی بمن -
الانتحاض - نزار شدن والماضی
انتحض وگوشت از استخوان باز کردن -
الانتفاض - افشانده شدن -
الانتقاض - ویران شدن بنا وشکسته
شدن عهد وتاب باز شدن رسن ومعظم
الباب یدل علی نکث شئ -
الانتهاض - النهوض -
الاحتلاط - الغضب والزجر -
الاختباط - برگ از درخت فرو کردن
چهار پایه ونزدیک کسی شدن تا بر تو نیکوئی
کند بی قرابتی ووسیلتی -
الاختراط - شمشیر از نیام برکشیدن -
الاختلاط - آمیخته شدن وشوریده خرد شدن
الارتباط - الربط -
الارتهاط - فراهم آمدن فی الحدیث فاستیقظنا
ونحن رهاط ای فرق مرتهطون مصدر اقامه
مقام الفاعل کقول الخنساء فانما هی اقبال وادبار
ای مقبلة ومدبرة وهو ماخوذ من الرهط
الاستراط - السرط -
الاستعاط - داروبه بینی خویش فاکردن
الاشتراط - پیمان کردن -
الاعتباط - شتر را بی علتی کشتن وفی الحدیث

من اعتبط مؤمنا قتلا فانه قود الا ان یرضی اولیاء المقتول بالدیة
بلا جنایة کانت منه ولا جریرة توجب ذلک
فان القاتل یقاد به ودروغ گفتن صریح بر کسی
الاغتباط - کسی را شادمان بردن شاد شدن
الافتراط - فرزند نارسیده مردن کسی را یقال
افترط فلان ولدا اذا مات له ولد صغیر قبل ان یبلغ الحلم
الاقتعاط - عمامه در سر بستن بی تحت الحنک
الالتباط - سخت بدویدن شتر وفی الحدیث
یلتبط فی الجنة التلبیط علی الریاض وغیرها
الالتقاط - برچیدن و ناگاه فاسر چیزی رسیدن
الامتخاط - بینی پاک کردن و شمشیر را بنیام کشیدن
الامتشاط - موی فرو کردن بر تن خویش را -
الامتغاط - کشیده شدن در دوزدن و برآمدن
الانتشاط - کشیدن رسن و برآن تا گردوی
کشاده شود -
الاهتماط - عیب کردن و دشنام دادن -
الاحتفاظ - نگاه داشتن و یعدی بالباء تقول احتفظ بکذا
الالتماظ - خوردن -
الابتداع - چیزی نو آوردن -
الابتلاع - البلع -
الابتباع - در رسیدن و از پی فراشدن فی
الحدیث فلیتبع ای فلیحتل من الحوالة -
الاجتراع - الجرع -

الاجتزاع - چوب از درخت باز شکستن
الاجتماع - فراهم آوردن و آمدن بجای
مردمان رسیدن -
الاختراع - فریفتن -
الاخترام - شکافته شدن و فرا یافتن و
نو کاری کردن فی الحدیث ما لم یخترع
مالا ای لم تخترله ولقطعه الاختراع بریدن
الاختشاع - الخشوع -
الاختضاع - الاختداع خواشتن باز
فریفتن زن -
الادراع - چیزی در پوشیدن -
الازتباع - بهار از جای بودن و بهار
خوردن و دو بهر شدن مردم و جنگ افشتن
و نیک دیدن اشتر -
الادتجاع - اشتر زه خستن و بهار آن مانند
آن یا چیزی دیگر خریدن و کذلک اذا
وجبت علی رب المال سنان فاخذ المصدق
مکانها سنانا فوقها او دونها -
الارتداع - آلوده شدن و از کاری
باز ایستادن -
الارتضاع - شیر خوردن -
الارتفاع - بلند شدن و از جای بر آمدن
الارتقاع - الاکتراث ویعدی بالباء

وبالام ایضا۔
الاذتراع۔ کشت کردن۔
الاستماع۔ گوش داداشتن یعدی بنفسہ
وباللام وبالی عن ابن علہ الفارسی۔
الاختطاف۔ بایکدیگر کشتی گرفتن۔
الاصطناع۔ باکسی نیکوئی کردن یعدی
بنفسہ بالی وعنہ وفی الحدیث واصطنعوا
اے اتخذوا طعاما تتقوتہ فی سبیل اللہ
وکسی راازبہر خویش برگزیدن فی حدیث
آخر اصطنع رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم
خاتما من ذہب ای سال ان یصنع کما تقول
اکتسب ای سال ان یکتسب لہ۔
الاختطاف۔ ربودن از زیر بغل راست
درآوردن وبردوش چپ افگندن چنانکہ
دوش راست برہنہ بود وچپ پوشیدہ
وسمی بذلک الابط الضعیف۔
الاختطاف۔ قوی گشتن برکاری
یابرباری ویعدی بالباء۔
الاطلاع۔ دیدہ ورشدن۔
الافتراع۔ دوشیزگی بردن انقصت
حتی من فلان اذا اخذتہ علی المکان ولا تلتفت الی القاف
الاقتباء۔ سرمشک دوھن گرفتن واخوردن
الاقتراع۔ برگزیدن بایکدیگر قرعہ زدن

ومعظم الباب یدل علی ضرب الشئی بالشئی۔
الاقتطاع۔ پارہ ازچیزے واکردن۔
الاقتلاع۔ برکردن۔
الاقتناع۔ ہمہ شراب ازانار بخوردن و
یابیرون کردن۔ الاقتباء۔ ایضا۔
الاقتناع۔ القناعۃ۔
الاکتساع۔ دنبال بزیردرآوردن
ساک فی الحدیث حتی اکتسعت ای سقطت
من ناحیۃ مؤخرھا۔
الاکتناع۔ باہم آمدن وسخت گشتن وحاضر
آمدن فی الحدیث ثم اکتنع الیہا ای ضامنہا
والترکیب یدل علی التشنج والتقبض۔
الالتذاع۔ سوختن آتش وآنچہ بدان ماند
الالتطاع۔ جمع آب کردن حوض تا باشد بخوردن
الالتقاع۔ چادر بسر درگرفتن وسبز شدن زمین
الالتماع۔ لون بگردیدن والماضی التقع
الالتماع۔ گونہ روی بگشتن والماضی مثلہ
ودرخشیدن دربودن۔
الامتناع۔ المتوع۔
الامتصاع۔ بشدن در زمین۔
الامتقاع۔ الالتقاع والماضی مثلہ
الامتناع۔ والایستادن وقوی گشتن
الانتجاع۔ دور شدن از زمین خویشتن

الانتزاع - برکندن و برکنده شدن
الانتشاع - الاسقاط -
الانتفاع - سود مند کردن -
الانتقاع - لغة ضعیفة فی الانتفاع
والماضی مثله وانتقع القوم نقیعة اذا ذبحوا
من الغنیمة شیئاً -
الاهتزاع - لرزیدن و لرزانیدن -
الاهتقاع - الامتقاع والماضی مثله -
الاصطباغ - ناخوش گرفتن و یعدی بالباء
الافتراغ - آب بر خویشتن ریختن -
الاجتراف - الاجتیاح الاجتلاف مثله
الاحتراف - پیشه ورزیدن وفی الحدیث
یحترف للمسلمین فیها ای یکتسب لهم بازار
ما یاکل من اموالهم -
الاختراف - الخرف -
الاختصاف - نعلین دوختن -
الاختطاف - الخطف -
الاختلاف - نزدیک کسی آمد و شد
گرفتن و یعدی بالی وبا یکدیگر خلاف کردن
الارتداف - الاستدبار وازپی
کسی بر ستور نشستن -
الارتشاف - الرشف -
الارتفاع یقال - حتی ارتفعوا ای تقدموا وسبقوا

الازدلاف - فرا پیش شدن با یکدیگر
نزدیک آمدن و گرد آمدن والباب ل
علی اندفاع وتقدم فی قرب الی شئ -
الازدهاف - سبک داشتن و بریدن
وهلاک کردن چیزی وفیه ازدهاف
ای استعجال وتقحم -
الاشتراف - الانتصاب وفرس مشترف
ای مشرف الخلق -
الاصطراف - حیله کردن لخذ من
الصرف وهو الحیلة فی قول یونس -
الاطراف - چیزے نو خریدن -
الاعتراف - اقرار کردن و یعدی بالباء
وصبر کردن و پرسیدن چیزی از کسی و ربما
وضعوا اعترف موضع عرف کما وضعوا
عرف موضع اعترف وفی الحدیث اذا
اعترف لنا عرفناه ای تحقق لنا ذاته عرفناه
یقال اعترف اذا تحقق -
الاعتساف - بی راه رفتن -
الاعتصاف - الکسب -
الاعتکاف - الاحتباس ومنه الاعتکاف
فی المسجد -
الاعتلاف - علف خوردن -
الاعتناف - ناخوش آمدن جائی و یعنف فراگرفتن

الاغتراف - آب بدست وخوردن
بکف چیزی برداشتن -
الاقتطاف - نیک آشامیدن -
الاقتراف - کسب کردن و متهم شدن -
الاکتناف - گرد چیزے درآمدن و نشیمن
ساختن و تتر از شاخ درخت -
الالتحاف - چادر و جز آن بسر در گرفتن
الالتفاف - فرو آوردن بزور و بگرفتن
الانتثاف - پراگنده شدن موے -
الانتجاف - الاستخراج -
الانتداف - زده شدن پنبه -
الانتساف - برکندن پوست باز کردن
و انتسف لونه ای انتقع -
الانتشاف - کف شیر بیاشامیدن -
الانتصاف - بنیمه رسیدن روز و انچه
بدان ماند و داد بستدن و سر پوشش را کلنبوذ را
الانتضاء - شیر مکیدن از پستان -
الانتعاف - بگردی ماندن چیزیرا یقال انتفعت الشیء ترکته
الانتقاف - الاستخراج -
الانتکاف - از باران بگذشتن و الانتداف
ایضا و مثل الکنف فی المعنی الآخر و فی الحدیث
فانتکف ای انقطع -
الاختراف - سفته شدن -

الاختلاق - سترون -
الاخترام - بزودی رسیدن مادر و دروغ گفتن
الاختلاق - دروغ فرا یافتن -
الاختناق - خفه شدن -
الارتیاق - مطامع البرق و آبهو و جز آن
بدام در آوختن و فی الحدیث فما وجدت
من سلاح ارتبق فاقبضه ای اصیب و اعتقل
یقال ربقته و ارتبقته کما یقال ربطته -
الارتتاق - بسته شدن -
الارتزاق - روزی بستدن -
الارتشاق - با پنج تکیه زدن و بچیزی یا کس گرفتن
الارتشاق - بر یکدیگر پیشی گرفتن و هو متعد
و با یکدیگر تیر انداختن -
الاسترواق - دزدیده فراگوش داشتن -
الاصطفاق - بهم واکوفتن و آواز دادن
رود ها و انچه بدان ماند -
الاضطلاق - دندان بسر هم جریدن
اشتر و بعدی بالبار -
الاطراق - بسر هم پیچیده شدن و بعدی مالیا
الاطلاق - کشاده شدن -
الاعتراق - اندک گوشت کردن و گوشت
از استخوان باز کردن و فی الحدیث فاعترقها
یقال عرق فی الارض اذا ذهب فیها -

الاعتلاق - دوست داشتن و در چیزے آویختن
الاعتناق - دست بگردن یکدیگر فراکردن
قال ابن فارس یقال اعتنقوا فی الحرب وتعانقوا
فی المودة وبجد پیش کاری باز نشدن -
الاعتناق - شراب نبات نگاهی خوردن
الاغتراق - اسپ از پیش اسپان نگیر
بشدن و اغترق النفس استیعاذ فی الزفیر
الافتراق - از یکدیگر جدا شدن من یتعلق
فی بعد وهای یاتی بالعجب من شدة
الالتیاق - ترشدن -
الالتزاق والالتساق والالتصاق
واد و سیدن بچیزے -
الامتحاق - نیست شدن و سوختہ شدن
الامتشاق والاختلاس والاقتطاع
نطاق در پوشیدن زن وهو شقة تلبسها
المراة وتشد وسطها ثم ترسل الاعلی
علی الاسفل الی الرکبة والاسفل یجر علی
الارض ولیس لها حجزة ولا تتفوق للاسارق
وچیزے بر میان بر بستن و جنیبت ست گرفتن
الابتراک - نیک نشافتن و سینہ بر زمین
افگندن و ابترکت الرجل اذا صرعتہ وجلست
تحت بدنک -
الابتشاک - دروغ گفتن -

الاتراک - الترک -
الاختباک - جبوہ بستن زن و الازسری
بذاوازا سخت کردن بر میان و کل شئ
احکمتہ واحسنت عملہ فقد اختبکتہ -
الاحتراک - میان بستن بجامہ -
الاحتناک - بخوردن ملخ نبات را و لوشیدہ
کردن ستور را و مجرب کردن مردم را و
ازبن بکندن -
الادراک - دریافتن -
الاعتراک - آمیختہ شدن در کار و
صعب گرفتار کردن و آمدن -
الاشتباک - بہم درشدن -
الاشتراک - با یکدیگر انباز کردن شدن
الاعتراک - ابنوہی کردن -
الاعتناک - بماندن ستر در ریگ کہ در وے
بستگے باشد -
الالتباک - آمیختہ شدن -
الالتساک - جنگ زدن و یعدے بالبار
الانتهاک - حرمت کسی شکستن اهانت
القطاة خوف البازی لی القت بنفسها
فی المهالک -
الابتذال - با دروزہ داشتن جامہ
وانچہ بدان ماند -

الافتعال - گیاہ خوردن -
الابتقال - زاری کردن و بعدی بالی وقیل فی قولہ ثم ابتھل ای تخلص فی الدعاء
الاجتذال - شاد شدن -
الاجتفال - کردن و مزد گرفتن -
الاجتمال - الجمل -
الاجتبال - بدام آہو را صید کردن -
الاحتفال - گرد آمدن و فزود شدن واحتفل الوادی بالسیل اے امتلاء -
الاختبال - الخبر اشکالہ -
الاحتمال - برداشتن از کسی فرو بردن واز منزل برفتن و خشم گرفتن -
الاختبال - تباہ خرد و ناقص تن گردانیدن
الاختتال - فریفتن -
الاختزال - الاقطاع -
الادخال - الدخول -
الارتجال - بی اندیشہ بسیار خطبہ و شعر وانچہ بدان ماند گفتن و پای کسی گرفتن و کار بر کسی گرد کردن بہر بسیان کردن وارتجل الفرس اذا اختلط العنق بشیٔ من اللحمۃ -
الارتحال - از منزل برداشتن و برنشست کسی نشستن وہو فی الحدیث -
الارتمال - آلودہ شدن بخون -

الاشتجال - برداشتن -
الاشتغال - نقیض الاعتلاء -
الاشتعال - افروختہ شدن آتش وہو یدل شدن سپیدی در موے -
الاشتغال مشغول شدن -
الاشتکال مشکل شدن -
الاشتمال - بچیزے در آمدن و بعد کردن بعلے وجامہ بخویشتن در گرفتن و فی الحدیث نہی عن اشتمال الصماء وفیہ قولان قال اہل اللغۃ ہو ان یشتمل بالثوب حتی یجلل بہ جسدہ مخافۃ ان یدفع منہا الی حالۃ سادۃ ملتنشۃ فیہا لک وقال الفقہاء ہو ان یشتمل بثوب واحد لیس علیہ غیرہ ثم یرفعہ من احد جانبیہ فیضعہ علی منکبیہ فیبدو ما بہ الی کراہیۃ التکشف وابداء العورۃ -
الاعتدال - راست شدن -
الاعتزال - سخت شدن گرہ او العنق الرجل اے لام نفسہ واعتب -
الاعتزال یکسو شدن -
الاعتقال - نیزہ بمیان ساق و رکاب برداشتن و پای بپای کسی بر پیچیدن در کشتی و پای گوسپند در میان پای گرفتن از بہر دوشیدن وہو فی الحدیث واعتقل الرجل

حبس و انتقل لسانہ اذا لم یقدر علی الکلام
الاِفْتِعَالُ۔ آمیختہ و ملتبس شدن کلی را باشکال الخبر
احتکالہ و اغتکال الثوب ان تداخطا۔
الاِعْتِمَالُ۔ الاضطراب فی العمل۔
الاِعْتِزَالُ۔ العزل۔
الاِغْتِسَالُ۔ سر و تن شستن۔
الاِعْتِقَالُ۔ ناقہ گرفتن کسی را۔
الاِنْتِصَالُ۔ از شیر باز کردن۔
الاِفْتِعَالُ۔ فا با فتن۔
الاِقْتِسَالُ۔ نوگر فتن کاری و فی الحدیث خطبہ و ایجہ
بدان ماند گفتن مرجل منعبل الشباب اذا لم یبق فیہ اثر لبر
الاِقْتِتَالُ۔ کشتن عشق و یاری کسی را
یقال منہ اقتتال الرجال کارزار کردن با یکدیگر
الاِتِّقَالُ۔ مطاوع القفال فی المعنی الاول
الاِكْتِحَالُ چشم خویشتن را سرمہ کردن۔
الاِكْتِفَالُ۔ مصدر اکتفل البعیر من الکفل
ہو ان یدار الکسار حول سنام البعیر ثم یرکب
ویقال اکتفلت بکذا اذا ولیتہ کفلک۔
الاِكْتِهَالُ۔ تمام خرد شدن و بکہولت رسیدن
و بجائے رسیدن نبات۔
الاِئْتِنَافُ۔ بجای آوردن فرمان۔
الاِئْتِبَالُ۔ نبلہ باختن و یعدی بالام یقال
ما ائتبل نبلہ الا باخرۃ ای انبتہ و مابالی بہ

الاِبْتِئَالُ۔ از میان گروہی بیرون شدن
الاِنْتِثَالُ۔ خاک از چاہ بیرون کردن۔
الاِنْتِحَالُ سخن دیگر بر خویشتن بستن
انتحلت الشیٔ استقصیت افضلہ۔
الاِنْتِصَالُ گوشت برکشیدن از دیگ
و انچہ بدان ماند و فی الحدیث وانتصل اے
سقط نصلہ۔
الاِنْتِضَالُ۔ برگزیدن و با یکدیگر تیر انداختن
و منہ قیل انتضلوا بالکلام و الاشعار۔
الاِنْتِعَالُ۔ نعلین در پاے کردن۔
الاِنْتِقَالُ۔ از چیزے بیزاری کردن
الاِنْتِقَالُ۔ از جاے بجاے شدن
الاِهْتِبَالُ۔ الاغتنام و الاحتیال۔
الاِبْتِسَامُ۔ البشر۔
الاِجْتِرَامُ۔ گناہ کردن و بار خرما بریدن
الاِجْتِزَامُ۔ بریدن خرما و جذر کردن
الاِحْتِجَامُ۔ حجامت کردن۔
الاِحْتِدَامُ۔ سخت گرم شدن و زبانہ شدن آتش
الاِحْتِرَامُ۔ حرمت داشتن۔
الاِحْتِزَامُ۔ در پوشیدن جامہ صلاح مصدر
احترم الرجل اذا شد وسطہ بحبل۔
الاِحْتِشَامُ۔ حشمت داشتن از کسی
و یعدی بنفسہ و بمن و بخشم آوردن۔

الاختطام شکستن و منه قری لایحطمنکم سلیمن ای لایحطمنکم۔

الاحتکام حکم کردن بر کسے و بہم بحاکم شدن

الاحتلام الحلم۔

الاختتام ختم کردن والتکبیت بدل علی بلوغ آخر الشی۔

الاختزام بریدن و از بن کندن یقال اخترمہم الدہر ای اقتطعہم واستاصلہم والباب بدل علیہ ضرب من الاقتطاع

الاختصام بایکدیگر خصومت کردن و تمشیت نیام را خوردن از چیزے۔

الادعام یکیه کردن بر دو امر وہی عام فی البیت۔

الادغام مدغم کردن و شدن۔

الارتسام الامتثال دعا و تکبیر کردن

الارتشام صبر کردن غلہ و انچہ بدان ماند

الارتطام در گل یا در کاری دشوار گرفتار شدن۔

الارتکام برہم نشستن۔

الارتدھام انبوہی کردن یقال یعلی

الازدقام الابتلاع۔

الاستلام بسودن حجر اسود را بوسہ و یا بدست ماخوذ من السلام وہو الحجر بفضم میمزہ۔

الاستہام بایکدیگر قرعہ زدن۔

الاصطلام بہم واکوفتہ شدن۔

الاصطرام بارخرما بریدن۔

الاصطلام ازبن برکندن۔

الاضطرام زبانہ زدن آتش۔

الاطعام طعم یافتن وطعم فراگرفتن میوہ

الاضطلام والاطلام والاطلاء بیاد در اگردن نہادن۔

الاعتشام بسست دوختن مزادہ۔

الاعتزام دل بر کاری نہادن ویقال یعلی ولزوم القصد فی الشی العزم وفی الحدیث اعتزمنا ذلک ای اجتمعنا علیہ والمقتاد والاصل فی العزم الصرمۃ والقطع الاعتشام ان تضع الثار ویاتی الراعی فیلقی فی کل واحد ولدھا او یاتی۔

الاعتصام چنگ در زدن و بایستادن از معصیت ویقیدان بالبار۔

الاعتقام ان تحفر البیر فاذا قربت من الماء احتفرت بیرا صغیرا بقدر ما تجد طعم الماء فاذا کان عذبا حفرت بقیتہا۔

الاغتذام جملہ شیر کردن پستان شد بخوردن

الاغتلام سخت شہوت شدن جانور وفی الحدیث المارقین المغتلمین والاغتلام ان یتجاوز الانسان حدما امر بہ من الخیر

والمبالغ وفی الحدیث اذا اغتلمت۔

الاغتنام۔ بہ غنیمت داشتن۔

الاقتحام۔ بہ عنف در شدن و حقیر داشتن

الاقتسام۔ بخش کردن و بہم سوگند خوردن

الاکتتام۔ الکتمان۔

الالتثام۔ دھن بند بر بستن۔

الالتحام۔ پیوستہ شدن بہ اجتماع و جنگ

الالتداء۔ الاضطراب و سینہ زدن و نوحہ کردن

الالتزام۔ در بر گرفتن و ملتزم شدن الزام را۔

الالتطام۔ بریکدیگر خوردن موج دریا۔

الالتفام۔ التلفم۔

الالتقام والالتہام۔ الابتلاع۔

الالتہام۔ ہمہ شیر بستان را خوردن بچہ

التہم التفصیل ما فی الضرع استوفاہ۔

الانتظام۔ راست شدن کار و بہم بازدوختن۔

الانتقام۔ کینہ کشیدن۔

الانتہام۔ الانزجار وہو فی الحدیث۔

الانہزام۔ بانگ کردن عدو جز آن و کوسند کشتن۔

الاہتضام۔ بیداد کردن از حق کسی کم کردن۔

الابتطان۔ بچہ گرفتن یقال ابتطنت الناقۃ عشرۃ بطن نتجتہا عشر مرات

الاختتان۔ بایکدیگر راست آمدن۔

الاختجان۔ فاخوشتین کشیدن۔

الاختزان۔ الحزن۔

الاحتضان۔ وا داشتن از حاجت وچیزے در بغل گرفتن۔

الاحتفان۔ چیزی از بہر خوشتین فراگرفتن وکسی را از بن برکندن۔

الاحتقان۔ حقنہ کردن یقال احتقن الرجل

الاختبان۔ فی الطعام کالخبن۔

الاختتان۔ خوشتین را ختنہ کردن۔

الاختزان۔ چیزے در خزینہ نہادن و پوشیدن آن۔

الادخان۔ دود کردن یقال ادخنت الناس

الادفان والادفان۔ فی الحدیث ان یروغ العبد عن مولاہ الیوم والیومین و لا یغیب عن المصر۔

الادہان۔ خوشتین را بروغن تر کردن

الارتہان۔ شوریدہ شدن چیزے

الارتہان۔ بگرو فاستدن۔

الاضطبان۔ الاضبان۔

الاضطفان۔ کین گرفتن و چیزے در گشن گرفتن اضطفن الرجل اذا ضرب بقدمہ مؤخر نفسہ

الاطغان۔ بایکدیگر ستیزہ زدن۔

الاِطِّعَانُ سوار گردیدن زن ہودہ راہذا البعیر اطعنہ الرکوۃ اگ
الاِ فْحَانُ - آرد سرشتن -
الاِ عْلِشَانُ - برائے خویش سخن گفتن -
الاِ فْتِتَانُ - رفتنہ افگندن و در فتنہ افتادن
الاِ قْتِرَانُ - قرین شدن -
الاِ كْتِحَانُ - پنہان شدن -
الاِ مْتِحَانُ - بیازمودن -
الاِ مْتِشَانُ الانقطاع سوالاختلاس
واستلال السیف -
الاِ هْتِمَانُ - بادوزہ داشتن ضعیف کردن
الاِ هْتِجَانُ - مصدر راھجنت الجاریۃ اذا
وطئت وہی صغیرۃ وفی الحدیث وقد
اھتجنت ای تبین حملہا -
الاِ شْتِبَاهُ - پوشیدہ شدن کارے
ویعدی بالی -
الاِ كْتِنَاهُ - بغایت رسیدن ہذا کلام مولد
الاِ نْتِبَاهُ - بیدار شدن -
الاِ نْتِجَاهُ - النجہ -

ومن المضاعف

الاِ خْتِبَابُ - الجنب واختب من توبہ
خبۃ اے اخرج وہی الخرقۃ کالعضاۃ
الاِ نْدِبَابُ - پر شدن مشک -
الاِ سْتِبَابُ - کیدیگر را دشنام دادن

الاِ قْتِبَابُ - دست کسی بگریبان -
الاِ هْتِبَابُ - فاکشتی آمدن -
الاِ جْتِثَاثُ - ازبن برکندن والمجتث
ضرب من الشعر - الاجتثاث برافروختہ شدن
الاِ رْتِثَاثُ - خستہ کہ روی جان باشد
از جاے جنگ برداشتن یقال ارتث
الجریح وخنور خانہ گرد کردن
الاِ حْتِجَاجُ - حجت آوردن -
الاِ خْتِجَاجُ - کوز رفتن استر در شتاب
الاِ زْبِجَاجُ - جنبیدن -
الاِ لْتِجَاجُ - بہم درشدن آوازہا -
الاِ لْتِخَاخُ - شوریدہ شدن کار و شوریدہ
خردشدن مست وبہم درشدن گیاہ -
الاِ مْتِخَاخُ - مغز از استخوان بیرون کردن -
الاِ بْتِدَادُ - از دوسوے چیزی در آمدن -
الاِ خْتِدَادُ - تیز شدن از خشم ومالی منہ
محتداے مالی منہ بدّ -
الاِ رْتِدَادُ - از مسلمانی برگشتن وجز آن
الاِ سْتِدَادُ - استوار شدن راست
گردیدن یقال واستدت عیون الخرز -
الاِ شْتِدَادُ - سخت شدن قال سیبویہ
استغنوا باشتد عن شددت ودیدن -
الاِ عْتِدَادُ - داشتن آوردن یعدے

بالبار و عادت داشتن و شمرده شدن۔
اِفْتِدَادٌ۔ از بن بریدن و نکو اندیشیدن کار و جدا
و ممتاز کردن آن یقال اقتد فلان للامور اذا دبرها و میزها
اِلْتِدَادٌ۔ خود را دار و بکسود حق
فرو کردن و مالی منه لمتداء مالی منه بد
اِمْتِدَادٌ۔ کشیده شدن و بلند بالا شدن
و افزون شدن آب دریا و جوے۔
اِجْتِذَاذٌ۔ الجز۔
اِنْتِذَاذٌ۔ مزه یافتن و بعدے بالبار و نفسه
اِهْتِدَادٌ۔ بریدن بزودی۔
اِجْتِرَارٌ۔ بکشیدن و نشخوار زدن۔
اِضْطِرَارٌ۔ تنگ شدن سم۔
اِضْطِرَارٌ۔ بیچارگی دانیدن یقال
اضطره الی الشئ و قوله تعالی فمن اضطر
ای احرج و الجیٔ۔
اِعْتِرَارٌ۔ تعرض کردن در سوال۔
اِغْتِرَارٌ۔ فریفته و غافل شدن و ناگاه
گرفتن فی الحدیث لا تغتروا حتی ای لا تغفلوا عن
و لا تدخلوا الیمن علی غرة۔
اِنْتِزَارٌ۔ بگماریدن و دندان نه کردن
اِهْتِزَارٌ۔ خویشتن باب سرد شستن۔
و ریزه از بن دندان فراکردن و نابخوردش
کردن از ان آرام گرفتن آب گشتن رحم
ماده و فربه شدن شتر ماده۔
اِبْتِزَازٌ۔ البز۔
اِجْتِزَازٌ۔ الجز و الماضی اجتز و اجدز
اِخْتِزَازٌ۔ به تیر بهم فاد و ختن۔
اِسْتِزَازٌ۔ استوار شدن چیزی در چیزے
و ارتز التحیل عند المسألة اذا البقر و بخل۔
اِعْتِزَازٌ۔ عزیز شدن و بعد یمنی بالباء
اِهْتِزَازٌ۔ جنبیدن و فی الحدیث
اهتز العرش لموت سعد قیل ارتاح
بروحه حین صعد به و استبشر لکرامته علی
ربه و اکثر اهل العلم علی انه عرش الرحمن و قیل
سریره الذی حمل علیه لسریته و قیل
فرح اهل العرش بموته۔
اِجْتِسَاسٌ۔ بسودن۔
اِعْتِسَاسٌ۔ بشب گشتن و الاکتساب
و الطلب ایضاً۔
اِخْتِشَاشٌ۔ گیاه و اکردن۔
اِعْتِشَاشٌ۔ اندک چیزے فاگرفتن
اِخْتِصَاصٌ۔ الخصوص۔
اِقْتِصَاصٌ۔ روایت کردن سخن
بر وجه و از پے فراشدن و قصاص
کردن بستدن و یعدی بمن و الباب
یدل علی تتبع الشئ۔

الافتعال متصاص - المص -
الافتعاض - اندک اندک بگرفتن آب را یا آب دادن رسیدن انقضضت الماء الی صبیبة ساعة یخرج وفی الحدیث فاقتضاها ای جتهاد فی حدیث آخر ثم تقتضاری تکسیر یعنی تکسیر ما کانت فیه من الجاد وتبالک الدابة قال مالک معنی ذلک ان تمسح بها جلدها وقیل تقتض اے تتنظف ماخوذ من القضة تشبیها لها بنقائها وضیاها
الافتضاض - دوشیزگی ببردن -
الانتضاض - الامتصاص -
الاهتضاض - شکستن -
الاختطاط - نشان بنا برکشیدن سرتین هم میدن
الاستطاط - ستم کردن واستطف فی السوم العد -
الافتظاظ - آب دادن شتر را یقال افتظ الرجل هو ن یستقی بغیر ثم لیشتد فیه لما یجتر فاذا اصاب شتر قصر فسقیهم فتر
الاکتظاظ - پر شدن ودحام از بسیاری آب وهو فی الحدیث -
الاختفاف - موی از روی خویش بر کندن زن وجمله هر چه در دیگ باشد خوردن -
الازلاف - الرفاف -
الاستفاف - به تبکین خوردن -
الاشتفاف - جرعه آب کردن اندک باشد یا شامیدن
الاصطفاف - رشته شدن چهار پای -

الالتفاف - خود را در جامه پیچیدن وفی الحدیث وان قد التف بهم در شدن گیاه در شاخهای درخت -
الاحتقاق - با یکدیگر خصومت کردن وفی الحدیث متی ما یغلو یحتقوا یقول کلواحد منهم الحق بید وباریک شدن میان سیب وبغایت فربه شدن چهار پای درمی الصید فاعتق بعضا ای قتل بعضا والترکیب یدل علی احکام الشی وصحته -
الاستقاق - شکافتن سخنی از سخنی ونیمی فاستدن والاخذ فی الکلام وفی الخصومة یمنا وشمالا مع ترک القصد -
الاستقاق - کمیدن همه شیر پستان -
الاحتکاک - خویشتن را بچیزی غاریدن ویعدی بالباء وبا کسی واکوشیدن -
الاستکاک - کرشدن وبهم درشدن مرغزار
الاحتکاک - بهم کوفته شدن -
الافتکاک - گرو باز ستدن -
الالتکاک - انبوهی کردن -
الامتکاک - الاستقاق -
الابتلال - تر شدن -
الاجتلال - الجل -
الاحتلال - فرود آمدن -

الاختلال - بهم باز دوختن و بخلل شدن کار و نیازمند گشتن بچیزی و بعدی بالی و نزار گشتن -

الاستلال - السل و از کار بهانه جستن و بهانه بعدیان بالبار -

الاعتلال - بهانه آوردن و بعدی بعلی و بیمار شدن و دوا داشتن از کار

الاغتلال - تشنه شدن -

الاکتلال - درفشیدن میغ بنحوه و گماریدن -

الامتلال - بریان کردن در خاکستر گرم و نیک دیدن -

الاهتمام - الاهتمام -

الاختمام - الختم -

الارتمام - خوردن ارتم الرئب نخلة فذهب بها رافعا راسه -

الاشتمام - الشتم -

الاضطلام - بسوی خود کشیدن چیزی را و فراهم آوردن آنرا اضطلمت بایه الضلوع ای اشتملت -

الاعتمام - عمامه در سر بستن و بعدی بالبار و بجای رسیدن نبات و یقال للشاب اذا طال قد اعتم -

الاغتمام - اندوهگین شدن -

الاقتمام - بر چیزی بر خوان باشد خوردن واقتمت الشاة اکلت -

الاهتمام - اندوهگین شدن و تیمار داشتن یقال اهتم له بامره -

الاجتنان - پنهان شدن و بگنجیدن اسپ راه و سنت کسی گرفتن و بعدی بالبار و مسواک کردن از سنون و هو شئ یستاک بها -

الاظطنان - تهمت کردن کسی را بچیزی تقول منه اظطنه و اظنه و اصله اضطنه فادغم و فی الحدیث لم یکن علی نظن ای یتهم و اصله نطنین -

الاعتنان - پیش آمدن -

الافتنان - سخنهای مختلف آوردن

الاقتنان - الانتصاب یقال اقتن الوعل اذا انتصب علی القنة -

الاکتنان - پوشیده شدن -

الامتنان - منت نهان و نعمت دادن و بعدیان بعلی -

ومن المعتل

الاتهاب - بهه فاپذیرفتن -

الاتلاج - الولوج -

الاتضاح - الوضوح -

الاتساخ - الوسخ -
الاتحاد - یکی شدن - (بر کذا کسی شدن ۱۲)
الاتعاد - فاپذیر فتن بایکدیگر وعده نهادن در شر
الاتقاد - افروخته شدن آتش -
الاتجار - علاج کردن خویشتن را بوجوه وهو دواء یوجر فی وسط الفم -
الاتزار - گناه کردن -
الاتعاظ - پند گرفتن -
الاتداع - به ناز زیستن -
الاتزاع - وا ایستیدن -
الاتساع - فراغ شدن -
الاتضاع - فرومایه شدن وان تخفض راس البعیر لتضع قدمک علی عنقه فترکب
الاتصاف - صفت کردن و الصف الشیء اے صار متواصفا -
الاتساق - فاهم آمدن وتمام شدن
الاتفاق - قدید کردن -
الاتفاق - بایکدیگر موافقت کردن ویعدی بعلی واتفاق افتادن -
الاتصال - پیوسته شدن کار وفی الحدیث من اتصل ادعی دعوی الجاهلیة وهو ان یقول مال فلان -
الاتکال - اعتماد کردن بر کسی ویعدی بعلی

الاتخام - ناگوار شدن وبعدی بمن وعن
الاتسام - خویشتن را بچیزی نشان کردن
الاتشام - وشم کردن وفی الحدیث الموشمة هی التی یفعل بها الوشم وکان حقها ان یقال المتسمة الا انها جاءت فی الاصل -
الاتهام - کسی را بچیزے تهمت کردن -
الاتدان - تر کردن وتر شدن -
الاتزان - سخته واستدن -
الاتطان - وطن کردن -
الاتجاه - متوجه شدن واتجه له رای سنح
الاتلاء - اندوهمند شدن وسرگشته گردیدن
برفرزند وجز آن یقال ثکلته امه الرجل اشتد جزعه من الموله

ومن الیائی

الاتئار - الاجتزار الجزور والاقتسام اعضائها -
الاتیاس - خشک شدن -

ومن اللفیف المقرون

الاتلاء - ویستادن -
الاتقاء - حذر کردن واتقاه بکذا سد السبیل الی نفسه توقیة ایاه والکریب یدل علی دفع شیء عن شیء بغیره -

ومن الاجوف

الاجتناب - بریدن بیابان ودور شدن جامه

الافتعال من الاجوف

الافتعال من الاجوف

الافتعال من الاجوف

الافتعال من الاجوف

اِفْتِیَاسٌ - القیاس واقتداکردن بکسی وبرراہ وی رفتن ویعدی بالباء۔

اِفْتِیَاشٌ - نیکوشدن حال کسے۔

اِفْتِیَاشٌ - فاگرفتن وفی الحدیث فانتاش الدین ای استدرکہ۔

اِفْتِیَاصٌ - دوارشدن کارے وسلہ وانچہ بدان ماند ویعدی بعلی وباء بزناگرفتن شتر۔

اِفْتِیَاضٌ - خود درپوشیدن۔

اِفْتِیَاضٌ - ریاضت پذیرفتن۔

اِفْتِیَاضٌ - حوض بسنگ یا گچ بر

اِفْتِیَاضٌ - شکستہ استخوان پس جبر

اِفْتِیَاضٌ - باستواری فراگرفتن وجنب الخیر ای وقت بہ۔

اِفْتِیَادٌ - الیاد۔

اِفْتِیَالٌ - الفتل ومنہ فی الحدیث فلا اغتال ای لم یختع

اِفْتِیَالٌ - دورشدن۔

اِفْتِیَاءٌ - اذا تمم کردن ویعدی بعلی

اِفْتِیَاءٌ - خریدن۔

اِفْتِیَاءٌ - ترسیدن۔

اِفْتِیَاءٌ - جوشیدن شتر باده بر اگشتن بقائمتین الفعل الماضی

اِفْتِیَاءٌ - سوختہ شدن از اندوہ عشق یا از غیرہ

اِفْتِیَاءٌ - الارعوء۔

اِجْتِیَافٌ - درمیان چیزے شدن۔

اِسْتِیَافٌ - انبوئیدن۔

اِشْتِیَافٌ - بہ برف وجز آن سرد کردن

اِصْطِیَافٌ - تابستان جای مقام کردن ویعدے بالباء۔

اِطِّیَافٌ - بہ قضای حاجت شدن۔

اِقْتِیَافٌ - القوف۔

اِکْتِیَافٌ - تشنہ شدن۔

اِنْتِیَاقٌ - راندن۔

اِشْتِیَاقٌ - آرزومند شدن بقائمتین اشتقت الیک۔

اِنْتِیَاقٌ - القوق۔

اِنْتِیَاشٌ - درویش شدن۔

اِنْتِیَابٌ - برگزیدن۔

اِسْتِیَاكٌ - سواک کردن۔

اِجْتِیَالٌ - الحول وبرگزیدن وفی الحدیث فاجتالتہم الشیاطین عن دینہم فاجتالوہم ای استخفتہم فاستخفوہم

اِجْتِیَالٌ - بتمام الرجل الشیء وحذقہ وساقہ

اِجْتِیَالٌ - پارہ ساختن ویعدے باللام وحوالہ پذیرفتن ویعدی بعلی بالمقابل فی الفقہ اذا وصل باللام فہو الطالب الذی لہ الدین واذا وصل بعلی فہو الذی قبل الحوالۃ واذا وصل بالباء فہو المال الذی

اُحتیل به والمختبل هو الذی له الدین الاصلے
قال الجوہری فی الصحاح احتال من الحیلة
واحتال علیه بالدین من الحوالة۔

الاِختیالُ۔ گشتی کردن

الاِنزِیالُ۔ الازالة۔

الاِشتِیالُ۔ برداشتن دنبال۔

الاِغتِیالُ۔ ناگاہ گرفتن وناگاہ کشتن
وفریبہ وزفت شدن غلام۔

الاِقتِبالُ۔ تحکم کردن ویعدی بعلی وجار
فی شعر لبید بمعنی القول۔

الاِکتِیالُ۔ پیمودہ فاستدن۔

الاِهتِیالُ۔ بترسیدن۔

الاِتِّیامُ۔ گوسپند علفی گشتن۔

الاِستِیامُ۔ بہا کردن یقال استام علی

الاِعتِیامُ۔ بہین برگزیدن۔

الاِغتِیابُ۔ الغیابة۔

الاِدِّیانُ۔ وام خواستن وبوام خریدن
والکلیهما فسر فادان معرضا۔

الاِزدِیانُ۔ آراستہ شدن۔

الاِعتِیانُ۔ بہ نسیہ خریدن وبجستیم کردن
بہین چیزے فراستدن ودیدبانی کردن
ویعدی باللام۔

الاِقتِیانُ۔ نیکو شدن نبات ومرغزار۔

الاِکتِیانُ۔ پائندانی کردن ویعدی باللام
وبالباء وبمعنی الکینونة ایضا وہو فی
شعر عائشة الصدیقة رض۔

وما جاء بالواو علی اصله

الاِزدِواجُ۔ المزاوجة۔

الاِجتِوارُ۔ التجاور۔

الاِعتِوارُ۔ یکدیگر فراگرفتن۔

الاِقتِوارُ۔ تکلہ برکشیدن۔

الاِهتِوارُ۔ ہلاک شدن۔

الاِکتِوازُ۔ آب بکوزہ برکشیدن۔

الاِحتِوَاشُ۔ کسی را درمیان گرفتن
ویعدے بعلے ومن واحتوش القوم
الصید اذا انفرد بعضهم علی بعض۔

الاِعتِوانُ۔ ہم پشت شدن فانما ظهرت
الواو فی احتوش القوم واخواته لان الاصل
فیها تفاعل۔

ومن الناقص

الاِجتِباءُ۔ برگزیدن وقولہ تعالی لولا
اجتبیتها اجتبی الرجل اذا جمع ظهره وساقیه
بعمامته وقد یجتبی بیدیه۔

الاِنزِباءُ۔ برداشتن۔

الاِستِباءُ۔ اسیر گرفتن۔

الافتعال۔ بخواندن۔
الافتعال۔ خویشتن را نخور کردن۔
الافتعال۔ الرجار۔
الافتعال۔ با یکدیگر راز کردن و کسی را مختص کردن براز کردن باوے۔
الافتعال۔ قلب الاعتیاج۔
الافتعال۔ باریش شدن و پوست از چوب باز کردن۔
الافتعال۔ لغة ضعیفة فی الانحار۔
الافتعال۔ الاعتماد فی السیر علی الجانب الایسر ہذا ہو الاصل ثم صار الاعتماد والمیل فی کل وجہ وفی الحدیث فانحی لہ اے عرض لہ وقصد۔
الافتعال۔ بف خوردن کودک۔
الافتعال۔ بیزار شدن۔
الافتعال۔ فخر و تکبر کردن۔
الافتعال۔ عطا خواستن۔
الافتعال۔ رد ابرو و سر افگندن خجلت را
الافتعال۔ از حد در گذشتن و بیداد کردن و یعدی بنفسہ۔
الافتعال۔ الغدر۔
الافتعال۔ خویشتن را باز خریدن۔
الافتعال۔ پی بردن بکسی ماخوذ من القدة

وہی الاسوة۔
الافتعال۔ با انجمن شدن و انجمن کردن
الافتعال۔ راہ راست گرفتن۔
الافتعال۔ بکسی پے بردن و بر نہاد کسی کارے کردن و نعلین در پای کردن
الافتعال۔ پرورده شدن۔
الافتعال۔ فریفتن۔
الافتعال۔ بر دامیدن۔
الافتعال۔ حقیر داشتن۔
الافتعال۔ برگزیدن۔
الافتعال۔ خریدن و فروختن۔
الافتعال۔ کارے رسیدن۔
الافتعال۔ در رو نے بر افتن و پوستین در بر پوشیدن
الافتعال۔ القرء۔
الافتعال۔ بکرا فاستدن۔
الافتعال۔ پشک شدن و یعدی بنفسہ و بیرون آوردن باران از ابر و شیر از پستان و تک از ستور۔
الافتعال۔ خویشتن را بکسی دا خواندن و یعدی بالی۔
الافتعال۔ آشامیدن و آب نیسان دیگ بیرون آوردن۔
الافتعال۔ جامہ در خود پوشیدن۔

الافتشاء۔ آگندہ شدن۔
الارتشاء۔ رشوت دادن۔
الاغتشاء۔ شب نابینا گردیدن۔ حدیث غشی فی اللیل ای
الانتشاء۔ مست شدن۔
الاختصاء۔ خوشتن را خصی کردن۔
الاعتصاء۔ تکیہ کردن بر عصای آہنین
وتمثیل بجای عصا در دست گرفتن و سخت
شدن استہ والترکیب یدل علی اصلین
صحیحین احدہما التجمع والآخر الفرقۃ۔
الانتصاء۔ برگزیدن و دراز شدن موے
الارتضاء۔ پسندیدن۔
الاقتضاء۔ وام باز خواستن۔
الانتضاء۔ شمشیر از نیام برکشیدن
وکہنہ کردن جامہ۔
الاختطاء۔ الخطو۔
الامتطاء۔ مرکب گرفتن۔
الانتظاء۔ بہرہ مند گشتن و یعدی بالباء۔
الانتظاء۔ زبانہ زدن آتش۔
الادعاء۔ دعوی کردن بر کسی و ارزو خواستن
ونوشتن را نسبت کردن در چیزے
الارتعاء۔ چرا کردن۔
الانبعاء۔ جستن۔
الارتغاء۔ کف شیر خوردن۔

الاختفاء۔ نوازش فراوان کردن فی الحدیث فاحتفاہ ای بالغ فی الطافہ ومسالتہ۔
الاختفاء۔ بیرون آوردن۔
الاشتفاء۔ شفا یافتن۔
الاصطفاء۔ برگزیدن۔
الاعتفاء۔ بنزدیک کسے شدن و میدان
الافتفاء۔ از بے فراشتن و برگزیدن
الانتفاء۔ راندہ شدن و بیفتیدن سنگ
از درخت و موی از خضوف میت شدن
وبے گناہی نمودن و بیرون شدن و الباب
یدل علی تعریۃ شی والبعادہ منہ۔
الارتقاء۔ مثل الرقی و یعدی الی
الاستقاء۔ آب کشیدن۔
الاعتیاق۔ قلب الاعتیاق وان یاخذ
الکافر فی البیرمنیۃ ویسرۃ اذا لم یمکنہ ان
ینبسط المار سن قعرہا وکذلک الاخذ
فی شعب الکلام۔
الالتقاء۔ واہم رسیدن و یکدیگر را دیدن
الانتقاء۔ برگزیدن و مغز از استخوان
بیرون کردن۔
الارتکاء۔ اعتماد کردن۔
الاشتکاء۔ گلہ کردن و شکوہ گرفتن و
قربۃ صغیرۃ۔

الافتعال من الناقص

الاِبتِلَاءُ - بیازمودن -
الاِجتِلَاءُ - بچیزے کہ بر تو عرض کنند
نگریستن و عمامہ از پیش سر او اتر کردن -
الاِختِلَاءُ - گیاہ دروون و انچہ بدان ماند
الاِشتِلَاءُ - برہانیدن -
الاِصطِلَاءُ - تاب مقاومت آوردن کسی را
یقال فلان لا یصطلی بنارہ -
الاِطِّلَاءُ - اندودہ شدن -
الاِعتِلَاءُ - برز بر چیزی شدن و قہر کردن
الاِغتِلَاءُ - بشتافتن -
الاِفتِلَاءُ - از شیر باز کردن و پروردن
الاِکتِلَاءُ - پر کردہ آمدن -
الاِحتِمَاءُ - خویشتن را از چیزی نگاہ داشتن
الاِدِّعَاءُ - یکدیگر تیر انداختن انداختہ شدن بصید اندر امدن
الاِنتِمَاءُ - بصید شدن -
الاِعتِمَاءُ - قلب الاعتیام -
الاِلتِمَاءُ - گونہ روی بکشتن و الماضی التمی -
الاِنتِمَاءُ - الاعتزاء و یعدی بالی -
الاِبتِنَاءُ - البنی -
الاِجتِنَاءُ - الجنی -
الاِدِّنَاءُ - الدنو -
الاِستِنَاءُ - آب کشیدن -
الاِصطِنَاءُ و الاِطِّنَاءُ و الاِضِّنَاءُ الظن

الاِعتِنَاءُ - تیمار داشتن و یعدی بالباء
الاِقتِنَاءُ - سرمایہ گرفتن -
الاِکتِنَاءُ - خود را گنیت کردن و کنایہ کردن
و یعدیان بالباء -
الاِمتِنَاءُ - بہ نا آمدن - یا بشر
الاِستِہزَاءُ - الاستخفاف و الاستہانۃ
الاِشتِہَاءُ - آرزو کردن -
الاِنتِہَاءُ - فی الحدیث و انا النہیک ای ابلک و اعظک
الاِنتِہَاءُ - و الایستادن و یعدی بالعین
و پرسیدن خبرے و یعدی بالی و بنہایت
رسیدن و فا چیزے رسیدن و التریب
یدل علی غایۃ و بلوغ -

ومن اللفیف المقرون

الاِجتِوَاءُ - کراہیت داشتن مقام بجائے
و اگرچہ در نعمت باشی -
الاِحتِوَاءُ - بر چیزے دست یافتن
و یعدی بعلی و گرد کردن -
الاِدِّوَاءُ - سر شیر خوردن -
الاِرتِوَاءُ - سیراب شدن و یعدی بمن -
و ارتوی الحبل غلظت قواہ و ارتوت
مفاصل الرجل غلظت و اعتدلت بذان
علی التشبیہ و قد جاء ارتوی بمعنی استقی -
الاِستِوَاءُ - راست شدن و بتمامی جوانی

رسیدن و قصد چیزے کردن و بر چیزے
اقبال کردن و یعدیان بالی و دست یافتن
بر چیزی بر بشپت مقرر قرار گرفتن یعدان بعلی
الاشتواء - استخذ الشواء -
الاشتراء - خریدن و فروختن یقال اشتری
الشر کار شیئا ثم افتوده ای اتخذه حتی بلغ
الاقتواء - چاکر داشتن خدمت خواستن فی الحدیث
ان القوة فرق بینهما استخ منه المأخوذ من القوة اذا ورد
فی هذا الباب لا من القوة -
الاکتواء - بداغ شدن -
الالتواء - پیچیده شدن و زله کردن از طعام
الانتواء - نیت کردن و فی الحدیث
انما تنتوی ای تنتقل و تتحول و انتوی
القوم منزلا بموضع کذا و کذا ای اقاموا
ومن المهموز الفاء
الائتناب - پیراهن بے آستین پوشیدن
الائتناب - شوریده نژاد شدن -
الائتماک - شوریده شدن کار -
الائتخاذ - یکدیگر را گرفتن بے رسن
الائتبار - کسی را گرفتن تا خرابن را
گشین دهد -
الائتجار - بمزد خواستن و یعدی بعلی
و فی الحدیث و ائتجروا ای تصدقوا طلبا

الاجر بذلک و یجوز ائتجروا -
الائتزار - ازار پوشیدن -
الائتمار - بایکدیگر مشورت کردن و فرمان
فا بردن و یکدیگر را فرمودن -
الائتلاف - بایکدیگر الفت گرفتن و پیوستن
الائتناف - نو گرفتن و قولهم اذا قال
آنفا قال ابو علی هو اسم الفاعل من انتفعت
الکلام اذا ابتدأته و القیاس ان یکون من
انف قال و قد یجی اسم الفاعل علی غیر القیاس
کفقیر من افتقر و شدید من اشتد -
الائتراق - بخواب شدن -
الائتلاق - درخشیدن -
الائتفاک - برگردیدن و برگردانیدن
الائتبال - یقال فلان یأتبل ای یثبت علی
الابل اذا رکبها و کذلک اذا قام علیها فیما یصلحها -
الائتکال - خورده شدن دندان و سر
و آنچه بدان ماند و فلان یأتکل من الغضب
ای یحترق و یتوهج -
الائتدام - الاصطباغ و یعدی بالباء
او قطم علیه ای احتبس بطنه -
الائتمان - امین داشتن -
ومن المضاعف المهموز الفاء
الائتباب - ساختن -

الاِئْتِجَاجُ - افروختہ شدن آتش -
الاِئْتِزَارُ - نیک جوشیدن دیگ -
الاِئْتِضَاضُ - بیمار و گرانبار شدن کسی و یعلے
الاِئْتِكَاكُ - گرم شدن روز -
الاِئْتِمَامُ - الاقتدار -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاِئْتِيَالُ - سوختن و نیکو کردن چیزے

ومن الناقص المهموز الفاء

الاِئْتِسَاءُ - الاقتدار و یعدے بعلے -
الاِئْتِشَاءُ - بہ شدن استخوان از شکستگی
الاِئْتِنَاءُ - تقصیر کردن و یعدی بفے وسوگند خوردن -

ومن المهموز العين

الاِئْتِزَابُ - برداشتن -
الاِئْتِكَابُ - اندوہگین شدن -
الاِئْفِتَاتُ - باطل گفتن بر کسے و یعدے بعلے و مستبد شدن برای خویش و یعدے بالباء اذا اخذت باثنین الکلمتین من الفوت فقد همزوا المیس بموزوان خذتهما من غیر و فهو علی الاصل -
الاِئْتِرَادُ - لرزیدن تن از تاریکی و ترسی
الاِئْفِتَادُ - بریان کردن گوشت -
الاِئْتِمَادُ - نیکی کسب کردن -

الاِئْتِنَاءُ - بخنی نہادن -
الاِئْتِوَارُ - کشیدہ خویش را بکشتن -
الاِئْتِظَارُ - دایہ گرفتن -
الاِئْتِنَاسُ - نالیدن و اندوہگین و بیکار و شدن
الاِئْتِمَاسُ - مہتر شدن -
الاِئْتِنَاشُ - بالیں شدن -
الاِئْتِنَاقُ - از خشم نگریستن -
الاِئْتِنَالُ - بفال گرفتن -
الاِئْتِنَاءُ - پیوستہ شدن بایکدیگر

ومن المعتل المهموز العين

الاِئْتِبَاءُ - خرد و اسفن -
الاِئْتِئَادُ - آہستگی کردن -
الاِئْتِيَاسُ - الیاس -

ومن الناقص المهموز العين

الاِئْتِرَاءُ - رای دیدن -
الاِئْتِسَاءُ - از پیش بشدن و گوش فرا داشتن
الاِئْتِنَاءُ - تنگی شدن و مفلس شدن -
الاِئْتِنَاءُ - الناری بالمعنین -

ومن المهموز اللام

الاِئْتِخَاءُ - پنہان شدن -
الاِئْتِرَاءُ - دیدبانی کردن و بریدہ شدن
الاِئْتِشَاءُ - خمر خریدن از بہر خوردن -
الاِئْتِلَاءُ - فلہ خوردن بچہ گوسپند -

الاختتاء - فریفتن و یعدی الی اللام والاختصار من فلان ای استرت منه خوفا او حیاء

الارتثاء - شوریده شدن و ستبر شدن شیر

الالتجاء - اللجاء -

الابتداء - آغاز کردن والباب بدل علی افتتاح الشی -

الاجتراء - دلیر شدن ویعدی بعلی -

الاقتراء - خواندن -

الاجتزاء - پسندیده کردن ویعدی بالباء

الانتماء - دور و والیس آمدن -

الاجتثاث - موافقت ناکردن چیزے چیزے را یقال اجتثاثتی البلاد واجتثاثتها اذا لم توافقه وثقلها

الاجتفاء - برکندن چیزی و بنیاد افتن آن

الاجتفاء - مثله -

الانتفاء - تبسفیدن یعنے گرم شدن

الانتفاء - نگون کردن اوانی -

الاستلاء - مسکه گداختن -

الاکتلاء - الاحتراز ویعدی بمن -

الامتلاء - پر شدن -

الانتماء - گونه روی بگشتن و بجوز ان یکون الهمز اصلا ویجوز ان یکون بدلا من العین والماضی التمی -

الانطباء - شرم داشتن -

ومن المعتل المهموز اللام

الارتداء - باز زده شدن -

الارتطاء - آماده شدن فی الحدیث وارتطاء العشار یقال رطات الشی فارتطا ای هیاته فتهیاء واراد کما اظلام العشار واظل بعض الظلام بعضا

الارتکاء - تکیه کردن ویعدی بعلی -

ومن الاجوف المهموز

الاستناء - اندوهگین شدن -

باب الانفعال

الانتعاب - رفتن آب و خون از بینی -

الانجذاب - کشیده شدن و نیک رفتن

الانجذاب - دویدن خون -

الانزراب - درکمین نشستن صیاد

الانزقاب - درسوراخ آمدن از قب الجرذ فی جحره اذا مرق

الانسحاب - کشیده شدن -

الانسراب - درسرب شدن -

الانسکاب - ریخته شدن آب انسبلت الناقة اسرعت فی سیرها کانما تخرج من جلدها -

الانشخاب - دویدن خون -

الانشعاب - السیلان والانشعاب شاخ زدن و بمردن و پراگنده شدن و پیوسته شدن -

الانصباب - سخت شدن -
الانقضاب - پریده شدن ستاره از جاے برفتن
الانقلاب والمنقلب - واگردیدن
الانکباب - مجتمع شدن ریگ یقال انکثب الرمل ای اجتمع وکل النصب شئی فقد انکثب فیه
الانتکاث - برسر افتادن -
الانبساط - بخته شدن خرما -
الانصلات - بگذشتن وبعدی بلفے
الانفلات بجستن وبعدے بعن -
الانکفات - از خود برگشتن وبرگردیدن گرداندن مردم فی الحدیث ان ینکفت اهل المغرب ای یصیر فرق ای اسنامهم یقال کفت الشئی فانکفت ای صممته فانضم
الانبعاث - برانگیخته شدن -
الانخناث - شکسته شدن یا دوتا شدن والاسم منه الخنث -
الانبکاث - سرور رفتن نهادن -
الانفراث - پاره پاره شدن -
الانفعاث - بیفتیدن دیوار از اصل
الانبعاج - شگافته شدن -
الانبلاج - صبح بدمیدن -
الانفضاج التهاب الرجل غیظا وفی الحدیث من تسار ان یخضخ فلینضج ای

ینقد من الغیظ وتنیق وقوع الرجل او غیره للجسیم
الانذراج - الانتراض -
الاندماج - گرد شدن یقال انفصل منه مج ای مدور واندمج اذا دخل فی الشئی واشتر فیه -
الانزعاج - برانگیخته شدن -
الانبساج - خراشیده شدن -
الانشراج - شگافته شدن -
الانشناج - بانبوغ شدن -
الانفراج - شگافته شدن وفراخ شدن
الانعراج - الانعطاف -
الانفساج - کشاده شدن پای در رفتن یقال انفجمت ساقاه فی المشی ای تفتحتا -
الانفراج - اندوه واشتدن -
الانفضاج خوی کردن مرے وفی الحدیث وشد انفضاجا ای سرعا وضعفا
الانبطاح - بررویی افتادن -
الانبلاج - بشتاب یا بررویی افتادن
الانسراج - روان شدن در رفتن وبرهنه شدن والمنسرج جنس من العروض
الانبساط - ستان ورازشدن وخشن کردن یقال انبسط الرجل اذا امتد علی قفاه ولم یتحرک
الانشراح - کشاده شدن -
الانصراح - هویدا شدن -
الانضباح - گونه بسوختن -

الانصراح - پیدا و آشکار شدن انصرح ما بین القوم ۱
الانفتاح - واکشاده شدن -
الانفساح - فراخ شدن و کشاده دل شدن
الانفشاح - میان پای از هم باز ماندن از درد
الانقماح - القمح -
الانسلاخ - بیرون آمدن چیزی از چیزی ۲
و بگذاشتن ماد -
الانشداخ - کوفته شدن -
الانطباخ - پخته شدن -
الانفساخ - تباه شدن عقد و از هم
شدن چیزی -
الانفضاخ - کوفته شدن غوره خرما و کوبانیدن
الانجراد - بگذشتن در رفتن و بعدی ۷
بفی و کهنه شدن جامه -
الانخراد - الانفراد -
الانحصاد - بدرو آمدن -
الانحضاد - بدرو در آمدن -
الانعقاد - بسته شدن -
الانعماد - بر ستون استاده شدن یقال عمدت الشی
فانعمدای اقمته بعماد و یعتمد علیه -
الانفراد - تنها شدن -
الانفصاد - فرو دویدن -
الانقصاد - شکسته شدن -

الانبتار - بریده شدن -
الانبهار - دمه بر افتادن -
الانتبار - باز ماندن فی الحدیث فراه منبتراای منقطعا
الانتجار - شریدن خون -
الانبجار - الجبور -
الانبجار - در سوراخ شدن -
الانجذار - بر اماهیده شدن و نشیب
فرو شدن -
الانحساس - برهنه شدن چیزی
و الترکیب یدل علی کشف الشی -
الانزجار - باز زده شدن -
الانبجار و الانبدار - فرو هشته شدن
موی و انسدل یسدل و اذا اسرع بعض الاسراع
الانسفار - واشدن پیش سر از موی
الانتشار - انتشر شدن -
الانشمار - وشکرده شدن و شتافتن
الانصهار - گداخته شدن -
الانعصار - شیره شدن -
الانغفار - خاک آلوده شدن -
الانعقار - ریش شدن -
الانعمار - باب فرو شدن -
الانفجار - شریدن آب و الباب یدل
علی التفتح فی الشی -

اَلْاِنْطِمَارُ - تنگ افتادن و التركيب يدل على فتح شئ وابرازه -

اَلْاِنْغِمَارُ - در آب تنگ افتادن -

اَلْاِنْقِدَارُ - باندازه شدن -

اَلْاِنْقِشَارُ - پوست واشدن -

اَلْاِنْقِعَارُ - از بن برکنده شدن -

اَلْاِنْكِدَارُ - آزرده شدن و نيك بد ديدن

اَلْاِنْكِسَارُ - شكسته شدن -

اَلْاِنْهِمَارُ - ريزان شدن آب -

اَلْاِنْجِمَارُ - واداشته شدن و بجا نرسيدن

اَلْاِنْحِدَارُ الانقلات -

اَلْاِنْهِمَازُ - مطاوع همز الحرف -

اَلْاِنْفِحَاصُ - الانفجار -

اَلْاِنْفِحَاصُ - پس ماندن في الحديث انحنست منه اى توارت عنه واصل الحنوس الانقباض والتاخر -

اَلْاِنْطِمَاسُ - ناپديد شدن -

اَلْاِنْعِكَاسُ - بازگونه شدن -

اَلْاِنْغِمَاسُ - بآب فرو شدن وانغماس تله وفرو شدن ثريا

اَلْاِنْبِكَاسُ - اپناشته شدن -

اَلْاِنْكِرَاسُ - الانكباب وقد انكرس في الشئ اذا دخل فيه منكبا -

اَلْاِنْمِلَاسُ - نسوشدن -

اَلْاِنْمِاسُ - پنهان شدن -

اَلْاِنْكِمَاشُ - شتافتن و بوش كردن

اَلْاِنْحِمَاصُ - بشدن آماس -

اَلْاِنْدِلَاصُ - بيوفتيدن چيزے از دست انملص الشئ افلت بالسرعة -

اَلْاِنْخِفَاضُ - فرو داشته شدن وبخفض شدن حرف -

اَلْاِنْغِمَاضُ - از انغماض -

اَلْاِنْقِبَاضُ - گرفته شدن والقبض الشئ صار مقبوضا

اَلْاِنْقِرَاضُ - سيرى شدن -

اَلْاِنْبِسَاطُ - بستاخ شدن وپهن داشتن

اَلْاِنْخِرَاطُ - در آمدن ولاغر شدن يقال انخرط الفرس في سيره اى دخل وانخرط جسمه اى رق وانخرط فلان علينا اذا انحدر

اَلْاِنْكِشَاطُ - بيم شدن

اَلْاِنْمِرَاطُ - برگندن مرے في الحديث فمرقد السهم اى سقط بشدة

اَلْاِنْمِعَاطُ - بے موى شدن وفي الحديث المعط اى لم يكن بالبائن الطول يقال امعط النهار اى امتد

اَلْاِنْهِمَاطُ - فرو آمدن -

اَلْاِنْخِدَاعُ - الانكسار -

اَلْاِنْخِذَالُ - فريفته شدن -

الانجراح - تنگ گرفته شدن واز جاے بیامدن کتف -
الانخراع - بریده شدن از تنه -
الانخلاع - از جاے بیامدن کتف -
الانشراح - دریش شدن -
الانقماع - پوخته شدن و نیک رفتن و در حدیثی خوص کردن -
الانزلاع - وا ایستادن -
الانقشاع - باز شدن میغ -
الانقطاع - بریده شدن و انقطع منه فهو منقطع به اذا عجز عن سفره من نفقة ذهبت او قامت علیه او تاه امر لا یقدر علی ان یترک -
الانقلاع - پراگنده شدن -
الانقماع - مقهور شدن وفی الحدیث القمعن تغلبن و روی تقمعن و معناهما واحد
الانملاع - تنگ گرفته شدن -
الانبزاع - بریدن اول هر چیز از بنیخ الشجر او جار او له
الانذباع - پراسته شدن -
الانضباع - رنگین شدن -
الانفشاع - پراگنده شدن -
الانجعاف - الانقلاع -
الانحراف - بکنستن و یعدی بعن و کونشدن

الانخساف - سیزه بزه شدن الخسف الشیء اذا تفتت فی ک
الانخشاف - بزمین فرو شدن -
الانصراف - باز گشتن -
الانعطاف - بدو در آمدن - الانعقاف مثله
الانغراف - الانقطاع -
الانعضاف - در کنز شدن -
الانقصاف - پوخته شدن ومنه الحدیث من انقصاف فهم ای زحمتهم و دفعتهم
الانقفاع - از بن بر افتادن دیوار لضعف الحائط او القلع من اصله
الانکشاف - الانجسار -
الانبثاق - ریهیده شدن بند آب -
الانبعاق - شگافته شدن میغ به باران و انبعق علیک الشیء مفاجاة و انت لا تشعر به -
الانبلاق - کشاد و شدن در -
الانبجاق - کاسد شدن بازار و کهنه شدن جامه
الانبخاق - دریده شدن -
الانبخاق - خفه شدن -
الاندحاق - خروج الرحم بعد الولادة -
الاندفاق - ریخته شدن آب -
الاندلاق - شمشیر از نیام و امعاء از شکم بیرون آمدن و در پیش شدن و ناگاه سیل و خیل فرو گرفتن کسی را -
الاندماق - الدهوق -
الانزباق - الانزقاب -

الانزراق - باپس شدن پالان شتر -
الانزعاق - ترسیدن -
الانزهاق - وثوب الدابة من الضرب او النفار
الانسحاق - سوده شدن -
الانسفاق - درفشانیدن -
الانصفاق - الانصراف -
الانطباق - موافق وبرابر آمدن فی الحدیث
فانطبق علیهم وانطباق التطبق ومعناه
انسد علیهم الغار -
الانطلاق - بشتن -
الانعفاق - الانعطاف -
الانغلاق - بسته شدن در -
الانفتاق - شگافته شدن -
الانفهاق - فراخ باز شدن وفی الحدیث
فتنفهق له تتسع -
الانمحاق - نیست شدن -
الانملاق - نسوه شدن وفی المثل منی ای افلت
الانبتاك - بریده شدن -
الانسلاك - در آمدن چیزے در چیزے
الانفراك - سست شدن دوش -
الانهتاك - دریده شدن پرده -
الانهماك - ستیهیدن وجد وکوشش کردن
یقال انهمک الرجل فی الامر ای جد ولج -

الانبتال - بریده شدن -
الانبزال - شدن -
الانبجال - برزمین افتادن -
الانبخال - شتافتن وگریختن وفی الحدیث
حتی کاد یخفل ای ینقلب -
الانخزال - سست ومانده شدن از
چیزے وبریده شدن -
الاندخال - الدخول ولیس بالفصیح -
الانزمال - به شدن از بیماری -
الانسحال - ریخته شدن آب -
الانسحال - نسوه شدن سم ویقال للخطیب
انسحل بالکلام اذا اجری به -
الانسلال - فرو هشته شدن جامه وموے
الانغدال - بکشتن ویعدی بعن -
الانفقال - تافته شدن والانصراف ایضا
الانفصال - جدا شدن -
الانفعال - کرده شدن -
الانهمال - فرود ویدن اشک -
الانثراه - دندان پیشین بیفتادن -
الانثلام - رخنه شدن -
الانجذام - بریده شدن -
الانجزام - بجزم شدن حرف -
الانجسام - الانجذام -

الانحصام - شکستہ شدن چوب -
الانخطام - شکستہ شدن -
الانخرام - شگافتہ و رخنہ شدن -
الانسجام - ریختہ شدن آب و اشک
الانشرام - شگافتن -
الانصرام - الانقطاع -
الانظلام - ستم فرا پذیرفتن -
الانصمام - نگاہ داشتہ شدن -
الانفصام - شکستہ شدن بر جدائی
الانقحام - در آمدن -
الانقدام - بشتافتن -
الانفصام - بخشیدہ شدن -
الانقصام - شکستہ شدن باجدائی
الانکتام - پوشیدہ شدن -
الانهجام - اشک ریختن چشم یقال انهجمت العین اذا دمعت
الانهدام - ویران شدن -
الانهزام - بہزیمت و شکستہ شدن
الانهضام - گوارندہ شدن -
الاندفان - انباشتہ شدن -
الانعطان - کندہ شدن پوست

ومن المضاعف

الانصباب - ریختہ شدن -
الانکباب - بر روے افتادن و بر چیزے

اقبال کردن -
الانبتات - بریدہ شدن -
الانفتات - خرد و مرد شدن -
الانبثاث - پراگندہ شدن -
الانفجاج - یقال قوس المنفجة الذی بین وترها عن کبدها -
الانجاج - پاشیدہ شدن مداد از قلم -
الانفحاح - فراخ شدن -
الانسحاح - ریختہ شدن -
الانسداد - بستہ شدن -
الانقداد - شگافتہ شدن -
الانهداد - شکستہ شدن -
الانفجاد - بریدہ شدن -
الانجرار - کشیدہ شدن بجبر شدن حرف
الانبساس - پراگندہ شدن -
الانخساس - پراگندہ و فرو ریزیدہ شدن
الاندساس - در زیر خاک شدن
الانفشاش - آماس فرو نشستن و بیرون شدن باد از برجیدن و الانکماش بفتح
الانخصاص - ریزیدہ شدن موے -
الانفصاص - الانفصال -
الانغضاض - فرو خوابانیدہ شدن چشم
الانفضاض - شکستہ و پراگندہ شدن

الانقضاض - بیفتادن بناورفتن ستارہ وفرود آمدن مرغ واسپ برچیزے -
الانهضاض - شکستہ شدن -
الانخطاط - شتافتن وفرود آمدن و الخط الشعر وغیرہ -
الانعطاط - شگافتہ شدن -
الانفطاط - باب فروشدن -
الانشطاط - خوب گوشہ جوال کردن فی الحدیث فانشطت ای انکسرت ای صارت ذات شظیۃ
الانتعاج - بیرون آمدن قے از دھن وخون از بینی از جراحت -
الاندقاق - کوفتہ شدن -
الانشقاق - شگافتہ شدن پراگندہ شدن کار -
الانعقاق - شگافتہ شدن والانعقاق کشادہ شدن -
الانفكاك - از جای بشدن عضو وآزاد شدن وکردن ما تنفک تفعل کذا ای ما تزال -
الانهكاك - کشادہ شدن پوند بای زن وقت ولادت انهک صلی المرأۃ اذا انفرج عند الولادۃ
الانحلال - کشادہ شدن -
الانسلال - ازمیان چیزی بیرون آمدن
الانسلال - روان شدن -
الانفلال - درمیان چیزی بشدن ویعدی بالنفی -
الانفلال - شکستہ شدن -
الانفلال - بگریدن ودرفشیدن برق -
الانفلال - سخت بخیہ شدن ابر وباران بقال انهلت السماء صبت وانهل المطر سال بشدۃ والباء بدل علی رفع صوت
الانثمام - گداختہ شدن تن وانثم علیہ آثمال
الانضمام - باہم آمدن -
الانغمام - پوشیدہ شدن -
الانهمام - گداختہ شدن -

ومن الاجوف

الانغياب - واشدن ابر ومانند آن
الانسياب - برفتن آب وما وانچہ بدان ماند
الانقياب - بدو واشدن خایہ وسوراخ بزمین فرو شدن -
الانصيات - انفعال من الاصوات ومنہ قولہم فانصات اذا اجاب واقبل کانہ صوت فالفعل فیہ ازکشیدن جوابی کسی
الانمياث - گداختہ شدن چیزی در آب -
الانغياج - الانعطاف -
الانسياح - فراخ شدن وبگذشتن وشگافتہ شدن وہذا فی الحدیث فی قولہ فانساحت الصخرۃ واصلہ انصاحت والصاد اخت السین

ومن رواه بالخاء المعجمة فقد غلط۔

اَلْاِنْفِضَاضُ۔ تشکافتہ شدن و روشن شدن

اَلْاِنْفِضَاضُ۔ برزمین فرو رفتن فی الحدیث فہو منفاض

ویقال انفاض الماء وانفض ای انصب۔

اَلْاِنْقِیَادُ۔ کشیدہ شدن و گردن نہادن

اَلْاِنْقِیَاسُ۔ بچسپیدن۔

اَلْاِنْقِیَارُ۔ ویران شدن چاہ۔

اَلْاِنْمِیَارُ۔ بیفتادن موے۔

اَلْاِنْهِیَارُ۔ رمیدہ شدن۔

اَلْاِنْحِیَازُ۔ بگشتن از چیزی وبعد بعن

اَلْاِنْمِیَازُ۔ جدا و اشدن۔

اَلْاِنْدِیَاسُ۔ کوفتہ خرمن گشتن۔

اَلْاِنْقِیَاسُ۔ روان شدن۔

اَلْاِنْحِیَاشُ۔ رمیدن و بعدی بعن۔

اَلْاِنْبِیَاصُ۔ الانقباض وہو فی الحدیث

اَلْاِنْدِیَاصُ۔ انسلال الشیٔ من الید۔

اَلْاِنْقِیَاضُ۔ بہیدہ شدن و از بن کندہ شدن

اَلْاِنْغِیَاضُ۔ کم شدن آب۔

اَلْاِنْقِیَاضُ۔ شکافتہ شدن دیوار و خایہ مرغ

و دندان از و راز۔

اَلْاِنْهِیَاضُ۔ شکستہ شدن استخوان پس از چیزے

اَلْاِنْبِیَاءُ۔ یازیدہ شدن۔

اَلْاِنْسِیَاعُ۔ السیع۔

اَلْاِنْفِضَاعُ۔ واگردیدن و پراگندہ شدن

اَلْاِنْضِیَاعُ۔ برغوشتین پیچیدن چوزہ

اَلْاِنْطِبَاعُ۔ منقاد شدن۔

اَلْاِنْهِیَاغُ۔ رفتن شراب۔

اَلْاِنْسِیَاغُ۔ بگوزو شدن و انساغ لہ ما فعل آسیاغ

اَلْاِنْبِیَاقُ۔ سختی و بلا رسیدن بے اذن و آمدن بقال

انباقت علیہم بائقۃ شر مثل انساحت ای انفقعت

وانباق علیہم الدہر الکی ہجم علیہم بالداہیۃ کما یخرج الصوت

من البوق قال ابن فارس فی التراکیب لیس باصل

ولدی ان القاف بدل من الجیم۔

اَلْاِنْسِیَاقُ۔ روان شدن۔

اَلْاِنْفِیَاقُ۔ سوفار تیر شکستہ شدن۔

اَلْاِنْثِیَالُ۔ ریختہ شدن خاک و فرانفاریدہ شدن مردم از ہر جای۔ ذکر نشر

اَلْاِنْجِیَالُ۔ الجولان۔

اَلْاِنْدِیَالُ۔ از جای بجای نقل کردن

واندال بطنہ ای استرخی۔

اَلْاِنْزِیَالُ۔ فاتر شدن و جدا شدن

اَلْاِنْسِیَالُ۔ سبک از جای برآمدن۔

اَلْاِنْهِیَالُ۔ ریختہ شدن۔

اَلْاِنْشِیَامُ۔ منظور الیہ شدن و چیزے شمردن

ومن الناقص

اَلْاِنْحِفَاءُ۔ محدود شدن۔

اَلْاِنْتِمَاءُ - پیوستن و نسب.

اَلْاِنْبِرَاءُ - پیش آمدن و یعدی باللام -

اَلْاِنْبِرَاءُ - سوا شدن غم -

اَلْاِنْفِرَاءُ - شگافته شدن -

اَلْاِنْقِضَاءُ - بگذشتن سرما -

اَلْاِنْقِضَاءُ - سپری شدن آن بسر آمدن روزگار

اَلْاِنْدِعَاءُ - جواب باز دادن عن الخفش

اَلْاِنْبِغَاءُ - سزاوار گشتن تقول انبغی ان لا تفعل کذا

طاوعک و انقادلک فعل کذا وینبغی لک ان

یتسهل لک و اصله من قولهم بغیت الشیئ اطلبته

فانبغی الی الشیئ ای سهل وحصل کما تقول سر

فانک لم تستعمل من هذه الکلمة الا الماضی والمستقبل

اَلْاِنْفِلَاءُ - واشدن غم و میغ و انچه بدان ماند

اَلْاِنْخِلَاءُ - درود شدن -

اَلْاِنْسِلَاءُ - بیرون شدن دبلی عشق شدن

اَلْاِنْقِضَاءُ - ریخته شدن و یعدی بالحرف

اَلْاِنْكِمَاءُ - پنهان شدن -

اَلْاِنْثِنَاءُ - واگردیدن و بدو در آمدن -

اَلْاِنْحِنَاءُ - الانعطاف -

ومن المقرون المثال

اَلْاِنْزِوَاءُ - باهم آمدن و بیکسو شدن -

اَلْاِنْشِوَاءُ - بریان شدن -

اَلْاِنْطِوَاءُ - در نوردیده شدن -

اَلْاِنْتِوَاءُ - مطاوع عوجت فانتوی وقد اجتزئت

اَلْاِنْهِوَاءُ - الهوی وهو السقوط -

ومن المهموز الفا

اَلْاِنْبَاطُ - بدو در آمدن -

ومن المهموز الاجوف الفاء

اَلْاِنْآدُ - بدو در آمدن -

ومن المهموز العين

اَلْاِنْدِآبُ - دریده شدن مشک -

ومن لنا قص المهموز العين

اَلْاِنْفِآءُ - الانشقاق -

ومن المهموز اللام

اَلْاِنْشِبَاءُ - از چیزے بیرون آمدن -

اَلْاِنْدِرَاءُ - ناگاه آمدن برکسی و گوزیدن

اَلْاِنْخِمَاءُ - دور شدن -

اَلْاِنْطِفَاءُ - فرو مردن آتش -

اَلْاِنْكِفَاءُ - واگشتن وفی الحدیث فانکفا لونه - بتغیر من حاله -

باب الاستفعال

اَلْاِسْتِلْحَابُ - الاجتلاب -

اَلْاِسْتِحْجَابُ - فرا پرده داری کردن -

اَلْاِسْتِحْقَابُ - الاحتقاب -

اَلْاِسْتِلْحَابُ - شیر بیرون آوردن از پستان و فراهم آمدن مردمان و فی الحدیث

الاستخلاب - گیا دبریدن -
الاستذناب - دنبال کسی از چیزی گرفتن
الاستدهاب - ترسانیدن -
الاستصحاب - صحبت کسی یا آن چیزے خواستن وکل شئی لازم شیئاً فقد استصحبه -
الاستصعاب - صعب شدن ویعدے بعلے وصعب آمدن -
الاستضراب - سپید وسبز شدن انگبین
الاستطراب - نیک طرب کردن -
الاستعتاب - از کسی خواستن کہ ترا خشنود کند وآشتی خواستن بمعنی الاعتاب ایضا -
الاستعجاب - شگفتی نمودن ویعدے بمن
الاستعذاب - خوش آمدن آب دیگر چیزہای وآب خوش کشیدن -
الاستعراب - بیابانی شدن فی الحدیث الاستعرابا بعد الهجرة
الاستعصاب - بگشن آمدن اسپ -
الاستغراب - سخت بخندیدن وغریب آمدن
الاستكتاب - نبشتن چیزی خواستن -
الاستنبات - التنبیت
الاستنصات - خاموش بودن خواستن فی الحدیث استنصت الناس ای طلب منهم السکوت
الاستخادت - نوکر گرفتن ونو آوردن -
الاستحشاف - التصدی للشئی -

الاستخراج - بیرون کردن خواستن وبیرون آوردن رای وعلم -
الاستدراج - اندک اندک نزدیک گردانیدن خدا تعالی بندہ را بخشم وعقوبت خود
الاستهساج - ناشیرین آمدن -
الاستعلاج - زفت پوست شدن -
الاستنهاج - اقتدا کردن بکسے در رفتار وہویدا شدن راہ
الاستهراج - قوی شدن فی الحدیث لعمر فذلک حین استهرج الرای ای قوی واتسع ماخوذ من هرج الفرس اذا اکثر جریه
الاستجناح - در آمدن شب فی الحدیث اذا استجنح اللیل ای تقبل ظلمة اللیل وجنح اللیل اول ما یظلم
الاستجراح - تباہ شدن -
الاستصباح - چراغ فراگرفتن ویعدے لیا
الاستصلاح - نیک شدن ونیک آمدن چیزے
الاستفتاح - نصر خواستن وواز خواستن آنچہ بر وشکل بود از آن
الاستفلاح - رستگاری یافتن فی الحدیث استفلحی بامرک ای ظفری وفوزی واستبدی بامرک
الاستقباح - زشت داشتن چیزی -
الاستملاح - نمکین شیرین آمدن چیزی
الاستمتاح - عطا خواستن -
الاستنباح - بانگ آوردن سگ
الاستنجاح - روا کردن حاجت خواستن
الاستنصاح - کسی را ناصح شمردن

واز کسی نصیحت خواستن۔

اَلْاِسْتِنْکَاحُ۔ النکاح۔

اَلْاِسْتِغَاثَۃُ۔ فریاد خواستن۔

اَلْاِسْتِفْرَاخُ۔ واگرفتن کبوتر از بہر بچہ۔

اَلْاِسْتِنْسَاخُ۔ نسخت کردن۔

اَلْاِسْتِبْعَادُ۔ دور شدن و دور شمردن و دوری جستن۔

اَلْاِسْتِحْصَادُ۔ بدروآمدن و استوار شدن و فراہم آمدن قوم۔

اَلْاِسْتِحْمَادُ۔ ستودن خواستن۔

اَلْاِسْتِرْشَادُ۔ راہ راست خواستن و گواہ گرفتن و حاضر آمدن خواستن قد استشہد فلان فی سبیل اللہ ای قتل۔

اَلْاِسْتِطْرَادُ۔ خویشتن از پیش دشمن بہزیمت بازدن برای فریفتن او و بعد بالا

اَلْاِسْتِعْبَادُ۔ بندگی گرفتن

اَلْاِسْتِعْضَادُ۔ درخت بریدن و پیوستن الحدیط دفتہ واستعضد الرمی کتبتہ من شجر لا کالو اصل العضد القطع

اَلْاِسْتِفْرَادُ۔ تنہا واشدن چیزے۔

اَلْاِسْتِفْسَادُ۔ تباہ شدن و تباہ شدن خواستن

اَلْاِسْتِجْمَادُ۔ فزونی گرفتن و افزونی خواستن

اَلْاِسْتِنْجَادُ۔ یاری خواستن و قوی شدن پس از ضعف و دلیر شدن بر کسی پس از شکوہ

اَلْاِسْتِنْشَادُ۔ شعر خواندن خواستن۔

اَلْاِسْتِنْفَادُ۔ تمام کار بستن توانائی خویش

اَلْاِسْتِنْقَاذُ۔ برہانیدن۔

اَلْاِسْتِبْشَارُ۔ شاد شدن۔

اَلْاِسْتِبْصَارُ۔ بینا دل شدن یعدی بالفے

اَلْاِسْتِشْفَارُ۔ مصدر استشفر الرجل ثوبہ اذا رد طرفہ بین رجلیہ الی حجزتہ والکلب بذنبہ اذا جعلہ بین فخذیہ۔

اَلْاِسْتِجْمَارُ۔ بسنگ استنجا کردن۔

اَلْاِسْتِجْحَارُ۔ سخت شدن گل چون سنگ

اَلْاِسْتِحْسَارُ۔ ماندہ شدن۔

اَلْاِسْتِحْضَارُ۔ حاضر آمدن خواستن و دوانیدن اسپ۔

اَلْاِسْتِحْفَارُ۔ بکندن آمدن جوی۔

اَلْاِسْتِحْقَارُ۔ حقیر داشتن۔

اَلْاِسْتِخْبَارُ۔ خبر خواستن۔

اَلْاِسْتِحْمَارُ۔ الاستعباد۔

اَلْاِسْتِدْبَارُ۔ از پے فراشدن۔

اَلْاِسْتِذْکَارُ۔ یاد کردن خواستن۔

اَلْاِسْتِئْسَارُ۔ افسوس داشتن۔

اَلْاِسْتِشْزَارُ۔ الرفع والارتفاع جمیعا ومنہ غدائر مستشزرات فمن روی بالفتح الزای جعلہ من المتعدی ومن روی بالکسر

جعله من اللازم والباب یدل علی انتقال فی
الشیء عن الطریقة المستقیمة۔
الاستشعار۔ در دل گرفتن بیم۔
الاستصغار۔ خرد و خوار شمردن۔
الاستظهار۔ یاری خواستن و بیدیا یاری و از بر کردن
الاستعباد۔ اشک فرو گذاشتن و خواب کسی گفتن تا تعبیر بگذارد
الاستعذار۔ فی الحدیث ان النبی
صلی اللہ علیہ وسلم استعذر ابا بکر من عائشة
ای طلب ان یعذره منها ای ینصفه کانه
عتب علیها فی شیء فقال لابی بکر کن عذیری
منها ان ادیتها ای قم بعذری ما فیما تاتیه الی
من المکروه ای قم بعذری ان عاقبتها علی سوء فعلها
الاستعمار۔ آبادان کردن خواستن و
زندگانی دادن منه واستعمرکم فیها وقیل جعلکم عمارها۔
الاستعذار۔ آب گیر شدن جای۔
الاستعزار۔ چیزی دادن تا فزون از وی باز
کند فی الحدیث یقال استعزر ای طلب
الکثیر مما اعطی۔
الاستغفار۔ امرزش خواستن و یعدی
الی المفعول الثانی بمن و باللام وهو الاصل
وقد یحذف حرف الجر وکان الواجب فی
القیاس ان تعدی الی المفعولین بطریق الاصالة
لان غفر متعد وسین الاستفعال یزیده

مفعولا کالاستکتاب والاستنطاق وغیرهما
الاستفسار۔ تفسیر کردن خواستن۔
الاستقدار۔ تقدیر کردن خواستن۔
الاستقذار۔ چیز را پلید شمردن۔
الاستقصار۔ کسی را کوتاه مدن و مقصر شمردن
الاستقطار۔ چکیدن خواستن۔
الاستکبار۔ گردنکشی کردن۔
الاستکثار۔ بسیار خواستن و چیز را بسیار آمدن
الاستخار۔ استقبال الریح بالانف وجاء فی
الحدیث بمعنی استدبار الریح۔
الاستمطار۔ باران خواستن۔
الاستشار۔ کالاجتذاب مرة بعد
اخری یعنی الاستبراء وفی الحدیث
یستنثر عند بوله۔
الاستنثار۔ دمیدن بینی۔
الاستنسار۔ کرکس شدن۔
الاستنفار۔ برمیدن و برمانیدن
و بیرون شدن خواستن۔
الاستنکار۔ ناشناختن۔
الاستنهار۔ فراخ شدن۔
الاستهتار۔ مولع کردن یقال استهتر
فلان فی الشراب فی الحدیث اعوذ بک من ان
اکون من المستهترین یقال استهتر فلان فهو مستهتر

اذا کان کثیر الاباطیل والشر الباطل۔

اَلْاِسْتِمْرَارُ۔ بوش کردن خواستن و بکار

اَلْاِسْتِبْعَاثُ۔ روا کردن حاجت خواستن۔

اَلْاِسْتِحْلَاسُ۔ انبوه شدن چیز یقال استحلس الشعر

اذا غطی الارض بکثرته والرجل الخوف اذا لم یفارقه وسمعنا

استحلسنا الخوف اے استمعدنا الخوف ماخوذ من الحلس

اَلْاِسْتِخَاسُ۔ التنجس فی المعنی والحکم۔

اَلْاِسْتِخَاشُ۔ سخت خشمگین شدن۔

اَلْاِسْتِکْرَاشُ۔ کرش کردن یقال استکرشت الافحوة

لان الکرش تسمی الفحة تام الاکل اے بعد فاذا اکل تسمی کرشا فقد استکرشت

اَلْاِسْتِخْلَاصُ۔ دیزه کردن زر بر خود

اَلْاِسْتِرْخَاصُ۔ ارزان شمردن خریدن

اَلْاِسْتِفْرَاصُ۔ طلب الفرصة۔

اَلْاِسْتِنْقَاصُ۔ کم کردن خواستن۔

اَلْاِسْتِعْرَاضُ۔ عرضه کردن جمع استن

وهر که پیش آید بکشتن فی الحدیث فاستعرضهم

الخوارج و یا عطا دادن و انچه بدان ماند۔

اَلْاِسْتِمْرَاضُ۔ دایم خواستن۔

اَلْاِسْتِنْفَاضُ۔ نگریستن هر چه باشد در جائی استنفضت

المکان ای نظرت جمیع ما فیه واستنفض القوم بعثوا النفیضة

وهی الطلیعة فی الحدیث استنفض بها معناه ابعث خیولا من النفیضة

اَلْاِسْتِهْضَاضُ۔ برخاستن خواستن۔

اَلْاِسْتِخْلَاطُ۔ گشنی کردن شتر۔

اَلْاِسْتِنْبَاطُ۔ بیرون آوردن آب را ی

وعلم وجز آن وبطی شدن وفی الحدیث لا تستنبطوا

ای لا تستنبطوا بالنبط وفی الحدیث لیستنبطن اهلای یطلب

نسلها وتناجها والترکیب یدل علی استخراج الشی

اَلْاِسْتِفَاظُ۔ یاد گرفتن یاد گرفتن خواستن

اَلْاِسْتِخْلَاظُ۔ ستبر شدن ناخرید جامه

از بهر زنی وے۔

اَلْاِسْتِبْدَاعُ۔ بدیع شمردن۔

اَلْاِسْتِبْشَاعُ۔ ناخوش شمردن چیزے

اَلْاِسْتِبْضَاعُ۔ آخریان فادادن وفروع

من نکاح اهل الجاهلیة وهو فی الحدیث۔

اَلْاِسْتِتْبَاعُ۔ پس وی کردن خواستن

اَلْاِسْتِهْجَاعُ۔ گرد آمدن خواستن فراهم آمدن

سیل از بهر جاے۔

اَلْاِسْتِدْفَاعُ۔ راندن بدی خواستن

اَلْاِسْتِرْجَاعُ۔ انا لله وانا الیه راجعون گفتن

در وقت مصیبت و فراگرفتن چیزیکه فرادادهاے

اَلْاِسْتِرْضَاعُ۔ دایه گرفتن فرزندرا۔

اَلْاِسْتِرْقَاعُ۔ بپاره آمدن جامه۔

اَلْاِسْتِشْفَاعُ۔ شفاعت کردن خواستن

اَلْاِسْتِشْنَاعُ۔ شنیع شمردن۔

اَلْاِسْتِضْبَاعُ۔ الضبع۔

اَلْاِسْتِطْلَاعُ۔ دیده ور کردن خواستن

اَلْاِسْتِقْطَاعُ۔ قطع یافتن کاری را استقطعت الشیٔ وجدته قطیعاً۔

اَلْاِسْتِقْرَاءُ۔ گشن خواستن از کسی و بگشن آمدن مادۂ گاؤ۔

اَلْاِسْتِقْطَاعُ۔ افطار خواستن وفی الحدیث

اَلْاِسْتِقْلَاعُ۔ القلع۔

اَلْاِسْتِمْتَاعُ۔ برخورداری گرفتن بعد بالیا

اَلْاِسْتِنْقَاعُ۔ بانگ برآمدن و فراہم آمدن آب بہ بالیستادن آن در جائی وفی الحدیث اذا استنقعت نفس المومن یعنی اذا اجتمعت فی فیہ حین تریدہ تخرج کما یستنقع المار فی قرارہ والنفس الروح ھاھنا وجیزے در آب آغشتن والماضی استنقع واستنقعت فی الفعل ای نزلت فیہ واغتسلت کانک ثبت فیہ لتبرد والباب یدل علی استقرار شیٔ کالمائع فی قرارہ او علی صوت۔

اَلْاِسْتِفْرَاءُ۔ ہمہ توانائی خویش کار بستن و تہی شدن تن خواستن از فرو نہادہ کہ در طبیعت باشد۔

اَلْاِسْتِحْصَافُ۔ استوار شدن۔

اَلْاِسْتِحْلَافُ۔ سوگند دادن۔

اَلْاِسْتِخْلَافُ۔ لیستادہ خواستن بجائے کسی خلیفت کردن خواستن و آب کشیدن

اَلْاِسْتِرْخَافُ۔ از پی نشاندن خوی استن

اَلْاِسْتِرْعَافُ۔ القدم ولدمار الحصی نسلم البعیر

اَلْاِسْتِسْلَافُ۔ سلف خواستن۔

اَلْاِسْتِشْرَافُ۔ ان ترفع بصرک نحو الشیٔ لتنظر الیہ وتبسط کفل فوق حاجبیک کالذی یستظل من الشمس استشرفت ابلہم ای رفعتہا۔

اَلْاِسْتِصْرَافُ۔ بگردانیدن خواستن۔

اَلْاِسْتِضْعَافُ۔ ضعیف یافتن شمردن

اَلْاِسْتِطْرَافُ۔ طرفہ شمردن و نوگرفتن

اَلْاِسْتِعْرَافُ۔ آشنائی فادادن۔

اَلْاِسْتِعْطَافُ۔ مہربانی کردن خواستن

اَلْاِسْتِقْذَافُ۔ دشنام دادن۔

اَلْاِسْتِلْطَافُ۔ الاستخلاط۔

اَلْاِسْتِنْظَافُ۔ ہمہ پاک فاستدن پاک شمردن

اَلْاِسْتِنْكَافُ۔ ننگ داشتن۔

اَلْاِسْتِهْدَافُ۔ نشانہ چیزی شدن و بعد باللام

اَلْاِسْتِحْمَاقُ۔ احمق شمردن۔

اَلْاِسْتِرْزَاقُ۔ روزی جستن۔

اَلْاِسْتِطْرَاقُ۔ کشن بعاریت فاخواستن

اَلْاِسْتِطْلَاقُ۔ کشادہ شدن شکم۔

اَلْاِسْتِغْرَاقُ۔ ہمہ را فاسیدن و فاگرفتن

اَلْاِسْتِغْلَاقُ۔ بستہ شدن و بعدی بعلی

اَلْاِسْتِخْلَاقُ۔ دعوی کردن کہ فرزندان

ازان نمست فی الحدیث۔
الاستملاق ماخوذ من الملق الذی ہو ازرضعہا
الاستنشاق آب بادار بینی واکشیدن
الاستنطاق سخن گفتن خواستن و
سخن باکسے گفتن۔
الاستدراک۔ دریافتن چیزے۔
الاستضحاک۔ خندیدن۔
الاستمساک۔ جنگ درزدن و بعدے بالیا
الاستہلاک۔ ہلاک کردن۔
الاستبدال۔ بدل گرفتن۔
الاستبساک۔ تن مرگ یا برزخم نہادن
الاستبعال۔ بی نیاز گشتن خرمابن از
آب دادن ماخوذ من البعل وہو النخل الذی
یشرب بعروقہ من غیر سقی ولا سماء وقیل الذی
تسقیہ السماء والاول اصح یقال لبنی فلان
استبعلہا السواحل لانہم کانوا نازلین بشط
البحر لا یصل الیہم السلطان مایفعلون ماشاؤ
الاستثقال۔ گرانبار داشتن و گران کردن
الاستبجال۔ بگشتن مدن دہ مادہ۔
الاستبحال۔ اشتر نر گشتن۔
الاستبحال۔ نادان شمردن و سبک داشتن
فی الحدیث من استجہل مومنا ای حملہ علی الجہل
یعنی من حمل علی شئی لیس من خلقہ فیغضبہ

الاستحمال۔ برداشتن۔
الاستحبال۔ طلب الاخبال۔
الاستدخال۔ اندرآمدن خواستن۔
الاسترجال۔ پیادہ شدن۔
الاسترجال۔ یالان برکندن خواستن
الاسترسال۔ بشاخ شدن و بعدے بعلے
وفروہشتہ موی۔
الاستزعال۔ ازپی یکدیگر فراشدن گوسپند
واسترعای خرج فی اول الرعیل۔
الاستسعال۔ بسیار بانگ و پلید زبان گردیدن
استسعلت المراۃ صارت سعلاۃ اذا صارت صخابۃ بذیئۃ۔
الاستسہال۔ آسانی شمردن۔
الاستحجال۔ شتافتن خواستن و درپیش شدن
الاستعسال۔ انگبین خواستن۔
الاستعقال۔ عاقل شمردن۔
الاستعمال۔ برکاری داشتن و کار بستن
الاستغسال۔ بشوی آمدن جامہ۔
الاستفحال۔ بزرگ شدن کار۔
الاستسفال۔ ناکس شمردن۔
الاستفضال۔ افزون آوردن۔
الاستقبال۔ پیش داشتن۔
الاستقتال۔ قلۃ المبالاۃ بالموت للشجاعۃ
الاستکمال۔ تمام کردن۔

اَلْاِسْتِهْلَالُ - مہلت خواستن -
اَلْاِسْتِنْبَالُ - تیر خواستن -
اَلْاِسْتِئْنَالُ - در پیش شدن ساختہ شدن
سر کار بر او ہذا العدد بے باللام -
اَلْاِسْتِنْجَالُ - باز آب شدن جای -
اَلْاِسْتِنْزَالُ - فرود آمدن خواستن
واستنزل فلانًا ای صاعن مرتبۃ -
اَلْاِسْتِنْصَالُ - بیرون کردن -
اَلْاِسْتِنْعَامُ عطاء نعمت خواستن
اَلْاِسْتِبْهَامُ بستہ شدن وبعدی بالعلے
اَلْاِسْتِحْرَامُ - گشن آمدن میش وگذلک کل
انثی من دوات الظلف خاصۃ -
اَلْاِسْتِحْكَامُ - استوار شدن -
اَلْاِسْتِخْدَامُ - خدمت خواستن -
اَلْاِسْتِرْحَامُ - بخشائش خواستن -
اَلْاِسْتِسْلَامُ - گردن نہادن بعدی باللام
اَلْاِسْتِطْعَامُ - خورش خواستن فی الحدیث
ان استطعمکم الامام فاطعموہ وہذا علی التشبیہ
ومعناہ ان استفتح فافتحوا علیہ
اَلْاِسْتِجْمَامُ - بستہ شدن -
اَلْاِسْتِصْمَامُ - چنگ زدن -
اَلْاِسْتِظْمَامُ - بزرگ شمردن وتکبر کردن
اَلْاِسْتِعْلَامُ - آگاہ کردن خواستن -

اَلْاِسْتِقْرَارُ - ترک کردن قرح را بدارو وفی الحدیث
یا ابن المستقرۃ یجب لزیب الفرج ان تضیق المرأۃ
متاعہا بالاشیاء العفصۃ وقد استقرحت
اذا اقشعت وہا تعالی یجب الزیب وہا التقریم والتقریب
اَلْاِسْتِفْهَامُ - مفہوم کردن خواستن -
اَلْاِسْتِقْلَالُ - در پیش شدن خواستن
ودر پیش شدن -
اَلْاِسْتِقْرَاحُ - کشن شدن جوانہ پیش وقت
اَلْاِسْتِقْسَامُ - سوگند وبخش کردن خواستن
از تیر ہائے قمار وقد کشف الزہری عن معنی
الاستقسام فقال معطلب بالقسم الله لنا فہو نصیب
عنا من حیوۃ او موت او شقاوۃ او سعادۃ
وہو قسمہ ای تعیینہ الذی لہ قصار الکل واحد قسمہ
اَلْاِسْتِلْتَامُ - پوشیدہ خواستن استکرم فلانا
ای استحیاہ عرقا کریما -
اَلْاِسْتِحْلَامُ - گوشت خواستن واستلحم
الرجل اذا احوشہ العدو فی القتال فلم یجد
ملجأ واستلحم الطریق ازمہ -
اَلْاِسْتِلْهَامُ - وادل دادن خواستن -
اَلْاِسْتِبْطَانُ - در پنہان داشتن
وفی الحدیث لیستبطنہا ای یطلب ما فی بطنہا
اَلْاِسْتِحْسَانُ - نیکو شمردن -
اَلْاِسْتِرْهَانُ - گرو خواستن -

اَلْاِسْتِسْمَانُ - فربہ شدن و غن گاو و گوسپند خوردن تیز
اَلْاِسْتِقْرَانُ - نرم شدن و بسیار خون شدن رگ
اَلْاِسْتِلْبَانُ - شیر خواستن -
اَلْاِسْتِمْكَانُ - دست یافتن -
اَلْاِسْتِعْضَاهُ - افسون خواستن از کسی فی الحدیث والمستعضحة والمستعضرة فی الحدیث لعن اللہ النائحة والمستعضحة یعنی التی تفقه قولها وتتلفقه لتجیبها عن ذلک -
اَلْاِسْتِكْرَاهُ - کراهیت داشتن چیزے
اَلْاِسْتِنْزَاهُ - التنزه -
اَلْاِسْتِنْقَاهُ - الاستفهام -
اَلْاِسْتِكَاهُ - به کردن خواستن -

ومن المضاعف

اَلْاِسْتِبَابُ - راست شدن کار -
اَلْاِسْتِحْبَابُ - دوست داشتن و برگزیدن
اَلْاِسْتِتْبَابُ - فی الحدیث استتبوا امعاء آستوفوها
اَلْاِسْتِطْبَابُ - الاستیصاف -
اَلْاِسْتِشْتَاتُ - پراگندہ شدن -
اَلْاِسْتِحْثَاثُ - شل الحث -
اَلْاِسْتِغْثَاثُ - پاک کردن جراحت از پلیدی وعلاج کردن وے -
اَلْاِسْتِلْجَاجُ - ستیهیدن در سوگند فی الحدیث اذا استلج الحکم یمینه قیل له فیها والا یکفر حاد عزمه ان صادق فیها وقیل ان یحلف ویرمی ان غیرها خیرا منها فیقیم علی ترک الکفارة

اَلْاِسْتِصْحَاحُ - درست شدن -
اَلْاِسْتِبْدَادُ - بخودی خود کار ایستادن
اَلْاِسْتِجْدَادُ - نوگر فتن -
اَلْاِسْتِحْدَادُ - تیز کردن و حلق شعر العانة -
اَلْاِسْتِرْدَادُ - دادن خواستن -
اَلْاِسْتِعْدَادُ - ساختن کارے -
اَلْاِسْتِمْدَادُ - مدد خواستن -
اَلْاِسْتِلْذَاذُ - مزه یافتن و خوش شمردن
اَلْاِسْتِجْرَارُ - الجر -
اَلْاِسْتِحْرَارُ - سخت شدن جنگ -
اَلْاِسْتِدْرَارُ - بیرون آوردن شیر از پستان و باران از ابر و تگ از ستور و استدرت المعزی اذا راوحت الفحل -
اَلْاِسْتِسْرَارُ - پنهان کردن پنهان شدن ماد فی الحدیث عائشة رفع الاستسرار التسری وکان القیاس الاستسرار من تسریت الا انها ردت الحرف الی اصله وهو تسررت من الیسر وهو النکاح فابدلت من احدی الرائات یاء
اَلْاِسْتِعْرَارُ - ظاهر شدن قال استعرم الحرب فشامهم فی الحدیث اذا استعر علیکم شیء من النعم ای استعصی من العزارة وهی الشدة
اَلْاِسْتِقْرَارُ - آرام گرفتن -
اَلْاِسْتِمْرَارُ - استوار شدن و روان شدن -
اَلْاِسْتِجْزَارُ - بدرو آمدن کشت -

الاستعزاز۔ محکم شدن یگ و جز آن و سخت شدن در دبیمار و الماضی من ہذا استعز واستعز فلان یحتمل ای غلبنی و الباب یدل علی شدۃ و قوۃ و ماضاعہا من غلبۃ و قہر

الاستفزاز۔ سبک گردانیدن۔

الاستخساس۔ خسیس شمردن۔

الاستقشاش۔ خائن شمردن۔

الاستقصاص۔ قصاص دادن خواستن

الاستبضاض۔ یقال استبض معروفا ای استخرج۔

الاستقضاض۔ درشت یافتن خوابگاہ

الاستنضاض احسان و عطیہ خواستن یقال فلان یستنفض حقہ من فلان ای استخرجہ و اخذہ منہ الشیء بعد الشیء

الاستحطاط۔ کم کردن خواستن از بہا چیزے۔

الاستخفاف۔ سبک گردانیدن و سبک داشتن و منہ لا یستخفنک الذین لا یوقنون ای لا یحملنک علی الجہل و استخفاف کردن و یعدے بالباء و استخففتہ طلبت خفتہ۔

الاستدفاف۔ الاستلاب یقال خذما استدف لک ای خذما امکن و تستعمل مثل استطف و الدال مبدلۃ من الطاء فی الحدیث فاستدف بہا ای حلق عانتہ بالموسی و استاصل حلقہا استشفعت ماورائی ای ابصرت ماخوذ من الشف و ہو الثوب الرقیق یقال خذما استطف لک ای خذما ارتفع لک و امکن۔

الاستعفاف۔ طلب العفۃ و منہ ولیستعفف الذین لا یجدون و استعف من المسالۃ ای عف

الاستقفاف۔ فراہم آمدن پیر۔

الاستکفاف۔ دست برابرو نہادن تا چیزی بہ بینی و دست بسوئے کسی باز دیدن از بہر کدیہ و گرد چیزی در آمدن فی الحدیث فاستکفوا جنابی عبد المطلب ای احاطوا بہ۔

الاستحقاق۔ سزاوار شدن۔

الاستدقاق۔ الدقۃ۔

الاستترقاق۔ تنگ شدن و بند گرفتن

الاستترکاک۔ ضعیف یافتن۔

الاستبدال۔ از بیماری شدن و یعدی بمن۔

الاستحلال۔ بہ حلی خواستن و حلال داشتن

الاستدلال۔ دلیل گرفتن۔

الاستذلال۔ خوار کردن۔

الاستزلال۔ بلغزیدن خواستن و بلغزانیدن و برگناہ داشتن۔

الاستضلال۔ طلب ضلالت کردن یقال استضل ضلالتہ ای طلب منہ ان یضل فضل کما یقال جن جنونہ۔

الاستظلال۔ سایہ گرفتن و یعدی بالباء

الاستغلال - از چیزی غله گرفتن
الاستقلال - انگ شمردن و برداشتن
و بخودی بر کارے ایستادن و استقل
القوم ای مضوا و ارتحلوا و از جای خاستن
و از جای برداشتن -
الاستملال - الاملال -
الاستهلال - ماه نو دیدن یقال استهل
الهلال و هو یداشتن ماده و کشاده روی شدن -
و بانگ کردن گرگ و باران در وقت نیسان آمدن
الاستنماء - تمام کردن -
الاستحماء - برآسودن و دست بداشتن
از آب کشیدن از چاه تا آب گرد آید دوم
الاستحماء - خوی گرفتن و خوشیدن را آب گرم
شستن هذا هو الاصل ثم صار کل اغتسال
استحماما بای مکان -
الاستذماء - سزاوار ملامت گشتن
الاستزماء - عمارت خواستن بنا -
الاستطماء - الاستعمام بعم گرفتن -
الاستخنان - الاستتار والاستطراب ایضا
الاستخنان - الاستطراب -
الاستشنان - نزار شدن -
الاستكنان - الاکتنان و نهفت گرفتن

ومن المعتل

الاستجاب - سزاوار شدن -
الاستیعاب - از بن برکندن و همه را فارسیدن
الاستیهاب - بخشیدن چیزی خواستن
الاستیشاج - بسیار شدن مال -
الاستیلاج - در آمدن خواستن -
الاستیضاح - از کسی چیزی خواستن تا آن چیز را پیدا کند
و دست برابر و نهادن تا چیزی نگرمی هست یا نه
الاستیقاح - سخت شدن -
الاستیکاح - سطبر و آگنده شدن چوزه یقال
استوکحت القراخ غلظت -
الاستیراد - حاضر کردن -
الاستیصاد - شبگاه ساختن گوسپندرا -
الاستیفاد - آمدن کسی خواستن لغة فی الایفاز -
الاستیقاد - آتش انداختن و افروختن شدن لازم و متعد
الاستیلاد - صحبت کردن با کنیز تا از وی فرزند باشد
الاستیشار - بسیار خواستن چیزے
الاستیزار - فا وزارت کردن و وزارت
خواستن یقال استوزر فلان -
الاستیعار - درشت یافتن -
الاستیفار - تمام فاستدن -
الاستیفاز - برسر دو پای نشستن -
الاستیحاش - دژم و ناخوش شدن و لعدی بمن
الاستیفاض - شتافتن رفتن و راندن -

الاستیداء - چیزی بزینهار فاکسی دادن
الاستیزاء - فادل دادن خواستن -
الاستیساء - فراخ شدن -
الاستیقاء - التوقع -
الاستیکاء - سخت شدن معده -
الاستیلاء - از نکوهش ناپاک داشتن
الاستیلاف - چکیدن -
الاستیصاف - وصف خواستن -
الاستیقاف والایستاون خواستن وداشتن ستور خواستن -
الاستیکاف چکاندن فی الحدیث انه توضأ فاستوکف ثلثا یرید غسل یده ثلثا ماخوذ من کف البیت کانه اخذ ثلث دفع من الماء وقیل بالغرفی غسل الید حتی وکف منها الماء
الاستیناق از کسی ستوری کردن خواستن واستور کردن
الاستیداق - الایداق -
الاستیراق - وراقت کردن خواستن -
الاستیساق - فراهم آمدن وتمام شدن
الاستیفاق - توفیق خواستن -
الاستیبال - بگشن آمدن گویند استوبلت البلدا استوخمته وذلک اذا لم یوافقک فی بدنک وان کنت تحبه
الاستیحال - باد حل شدن جای -
الاستیصال - بیخی ریشه بر کندن خواستن -
الاستیغال - بغل شستن فی الحدیث فلیستوغل ای لیغسل الغابن والبواطن -

الاستیشال - ترسیدن -
الاستیخام - ناموافق آمدن هوای جای ونا گوارنده یافتن -
الاستیشاء - گنده کردن ست ومانند آن خواستن
الاستیضاء - ستم کردن -
الاستیتان - قوی شدن -
الاستیسان - غنودن -
الاستیطان - وطن گرفتن -
الاستیداء - فراهم آمدن وروانه شدن استران ومقهور شدن خصم -

ومن اللفیف المفروق

الاستیحاء - الاستصراخ -
الاستیخاء - الاستجار -
الاستیراء - طلب الابرار یقال فلان یستوری زناد الضلالة -
الاستیساء - گفتن را گفتن که مواسا کن با من
الاستیشاء - تمنی خواستن از ستور باشد وفی الحدیث یستوشیه یرید انه کان یستنبطه ویستخبره
الاستیصاء - اندر زیدن پذیرفتن -
الاستیعاء - از بن بر کندن تنه درخت فی الحدیث واستوعی له حقه یرید انه استوفاه کله ماخوذ من الوعاء کانه جمعه فی وعائه -
الاستیفاء - تمام فاستدن -

اَلْاِسْتِیْکَاءُ - فربہ شدن شتر -
اَلْاِسْتِیْلَاءُ - دست یافتن ویعدی بعلے یقال استولی علی الامر ای بلغ الغایۃ والترکیب مع کثرۃ یدل علی القرب -

ومن المعتل الیائی

اَلْاِسْتِیْسَارُ - آسان شدن ویعدی باللام
اَلْاِسْتِیْقَاظُ - بیدار شدن -
اَلْاِسْتِیْقَانُ - بیگمان شدن -
اَلْاِسْتِیْدَاءُ - مثل الاستیلاء من بنات الواو
اَلْاِسْتِیْقَاءُ - طاعت داشتن -

ومن الاجوف

اَلْاِسْتِتَابَۃُ - توبہ خواستن -
اَلْاِسْتِتَابَۃُ - پاداش خواستن -
اَلْاِسْتِجَابَۃُ - پاسخ کردن یقال استجبتک وبہ استجبت لک -
اَلْاِسْتِرَابَۃُ - گمانی شنہناک دیدن ست ربت بفلان اذا ارتبت منہ بامر یک
اَلْاِسْتِصَابَۃُ - صواب آمدن -
اَلْاِسْتِطَابَۃُ - خوش واستنجا کردن وفی الحدیث استطیب بہا یرید الاحتلاق -
اَلْاِسْتِنَابَۃُ - نیابت داشتن خواستن -
اَلْاِسْتِزَادَۃُ - روغن زیت خواستن -
اَلْاِسْتِعَانَۃُ - لنصرت خواستن -
اَلْاِسْتِعَاتَۃُ - الاستغاثۃ -
اَلْاِسْتِبَاثَۃُ واَلْاِسْتِعَاثَۃُ - الاستغاثۃ -

اَلْاِسْتِرَاثَۃُ - درنگی شمردن -
اَلْاِسْتِغَاثَۃُ - فریاد خواستن -
اَلْاِسْتِبَاحَۃُ - مباح کردن ومباح یافتن وبازبن برکندن
اَلْاِسْتِرَاحَۃُ - برآسودن وبوی بردن -
اَلْاِسْتِمَاحَۃُ - عطا خواستن وشفاعت کردن خواستن
اَلْاِسْتِنَاخَۃُ - فرودخفتن شتر -
اَلْاِسْتِجَادَۃُ - نیک شمردن ونیک آمدن -
اَلْاِسْتِزَادَۃُ - افزون خواستن ومقصر شمردن
اَلْاِسْتِعَادَۃُ - سخن واد رخواستن وفی الحدیث واستعیدوھا ای اعتادوھا -
اَلْاِسْتِفَادَۃُ - فائدہ گرفتن والفائدۃ استحداث مال وخیر -
اَلْاِسْتِقَادَۃُ - منقاد شدن ویعدی باللام وقصاص خواستن -
اَلْاِسْتِعَاذَۃُ - بازداشت خواستن ویعدی بالباء
اَلْاِسْتِنَارَۃُ - گرد برانگیختن واستنار الاثب وغیرہا اذا انہضہا من موضعہا -
اَلْاِسْتِجَارَۃُ - زینہار خواستن -
اَلْاِسْتِحَارَۃُ - الاستنطاق واستلاء المکان بالمار واستحار الشراب اسبغ والمستحیر سحاب ثقیل متردد لیس لہ ریح تسوقہ -
اَلْاِسْتِعَارَۃُ - خیریت خواستن از خدا تعالے

دمهربانی کردن خواستن۔
الاستدارۃ۔ گردشدن وگرد چیزے درآمدن
وفی الحدیث ان الزمان قد استدار کہیئۃ یوم خلق اللہ السموات والارض۔
الاستزارۃ۔ زیارت کردن خواستن۔
الاستشارۃ۔ مشاورت خواستن و فرہ شدن و شتر
الاستطارۃ۔ پراگندہ شدن و فاش شدن و پریدن
الاستعارۃ۔ عاریت خواستن ومنہ قولہم کبر مستعار وقیل مستعار بمعنی مستعار ای متداول
الاستغارۃ۔ فربہ شدن۔
الاستناسرۃ۔ روشن شدن۔
الاستجازۃ۔ عطا خواستن واجازت خواستن وجواز خواستن وآن آبی باشد کہ باچہارپای وکشت دہند۔
الاستمازۃ۔ جدا واشدن ویعدے بدن۔
الاستجاشۃ۔ لشکر خواستن۔
الاستناحۃ۔ واپس شدن۔
الاستحاضۃ۔ خون آمدن بعد حیض یقال استحیضت المرأۃ ای استمر بہا الدم بعد ایامہا فہی مستحاضۃ۔
الاستراضۃ۔ فراخ شدن جائگاہ و آب گرد آمدن در وادی۔
الاستعاضۃ۔ عوض خواستن۔
الاستفاضۃ۔ فاش شدن خبر و آب روان کردن و خوض خواستن و استفاض الخبر ای شاع وبعضہم یقول استفاضہ

وہو مکروہ واستفاض الوادی شجر ای اتسع کثر شجرہ
الاستناطۃ۔ از خشم بسوختن و فربہ شدن اشتر
الاستلاطۃ۔ باخو گرفتن گرفتن ومنہ الحدیث استلطم دم ہذا الرجل ارادا استحقتم وذلک انہم لما استحقوا الدم وصار لہم الصقوہ بانفسہم ومنہ الحدیث الاخر المستلاط لا یرث یعنی الملصق بالرجل فی النسب والباب یدل علی اللصوق
الاستباعۃ۔ فروختن چیزی خواستن۔
الاستجاعۃ۔ گرسنگی نمودن۔
الاستطاعۃ۔ توانستن والماضی استطاع یستطیع وبعض العرب یقول استاع یستیع۔
الاستناعۃ۔ فرابیش شدن در رفتن۔
الاستجافۃ۔ فراخ شدن۔
الاستضافۃ۔ طلب الضیافۃ۔
الاستطافۃ۔ طواف کردن۔
الاستذاقۃ۔ یقال امر مستذاق ای مجرب معلوم۔
الاستفاقۃ۔ باہوش آمدن و برآسودن ویقال استفق ناتک فیدعہا فواقا ثم یحلبہا۔
الاستبالۃ۔ بول فراگرفتن۔
الاستحالۃ۔ محال شدن واز جای بگردیدن واستحلت الشخص ای نظرت ہل یتحرک للارض المستحیلۃ ہی التی لیست بمستویۃ وہی فی الحدیث

الاستخالة - خال گرفتن وفی الحدیث واستخیل الرحام اذا نظرت الیها فخلتها ماطرة -
الاستطالة - گردنکشی کردن ویعدی بعلی ودراز شدن -
الاستقالة - اقامت خواستن -
الاستمالة - سوی جریش چسپانیدن یقال استماله واستمال بقلبه -
الاستخامة - خیمه ساختن خواستن وخیمه زدن وفی الحدیث من احب ان یستخیم له الرجال هو من خام یخیم وخیم یخیم اذا اقام بالمقام قاله ابن قتیبه
الاستدامة - دوام خواستن واستدمت الامر اذا تانیت به -
الاستضامة - بیدادی کردن -
الاستقامة - قیمت گرفتن وهذه لغة اهل مکه وراست شدن وراست بایستادن
الاستلامة - کاری کردن که سزاوار ملامت باشد استلام الرجل الی الناس ای استذم -
الاستنامة - بیرامیدن ویعدی بعلی -
الاستهامة - شیفته گردانیدن -
الاستبانة - بجای آوردن وهویدا شدن
الاستدانة - وام خواستن -
الاستعانة - یاری کردن خواستن خلق العاونه ایضاً -

الاستکانة - فروتنی کردن وتن بدادن واستقاقها من الکین وهو لحم داخل فرج المراة عن ابن علی الفارسی -
الاستدانة - نرم شدن -
الاستهانة - استخفاف کردن ویعدی بالباء
الاستفاهة - نیک فاخور آمدن یعنی لائق آمدن

ومما جاء علی الاصل

الاستصواب - صواب آمدن -
الاستراحة - بوی بردن وبیارامیدن ویعدی بالی ودم گرفتن گوشت -
الاستلواح - تشنه شدن -
الاستحواذ - دست یافتن ویعدی بعلی
الاستقواس - کوز شدن پیر -
الاستحواض - گرد آمدن آب -
الاستجواف - الاستجافة -
الاستنواق - ناقه شدن -
الاستنوك - احمق شدن -
الاستحوال - خال گرفتن الاستحیال ایضاً

ومن الیائی

الاستیاس - کشف شدن بن -

ومن الناقص

الاستنباء - خبازدن ودروی شدن -
الاستفتاء - فتوی خواستن -

اَلْاِسْتِحْیَاءُ۔ ناخوش داشتن چیزی دختن فرج ناقہ را فی الحدیث فلیستحی لحمہا اذا تغیر من المرض العارض البعیر

اَلْاِسْتِنْجَاءُ۔ مسح موضع النجو او غسلہ و شتافتن و کمان کشیدن و رطب چیدن و درخت از بن بریدن۔

اَلْاِسْتِرْخَاءُ۔ سست شدن و فروگذاشتہ شدن

اَلْاِسْتِجْدَاءُ۔ الاجتدار۔

اَلْاِسْتِعْدَاءُ۔ یاری خواستن و دوانیدن اسپ

اَلْاِسْتِهْدَاءُ۔ ہدیہ خواستن و راہ نمودن خواستن

اَلْاِسْتِحْذَاءُ۔ نعلین خواستن۔

اَلْاِسْتِخْذَاءُ۔ فروتنی نمودن۔

اَلْاِسْتِجْرَاءُ۔ وکیل کردن۔

اَلْاِسْتِدْرَاءُ۔ پناہ گرفتن بکسی سایہ گرفتن و یعدی بالباء و استدرت المعزی ای انتہت الفحل۔

اَلْاِسْتِشْرَاءُ۔ ستیہیدن ستور در رعی مرد و کار

اَلْاِسْتِطْرَاءُ۔ فریفتن صید من حیث لا یعلم

اَلْاِسْتِقْرَاءُ۔ در شہر ہا گردیدن و فی الحدیث فاستقر تہن ای فجعلت اتبعہن و فی حدیث آخر فخرج یستقری الزقاق۔

اَلْاِسْتِكْرَاءُ۔ الاکراء۔

اَلْاِسْتِمْرَاءُ۔ دوشیدن خواستن۔

اَلْاِسْتِرْشَاءُ۔ رشوت خواستن و شیر خواستن اشتریہ۔

اَلْاِسْتِفْشَاءُ۔ جامہ بسر کشیدن۔

اَلْاِسْتِمْشَاءُ۔ سہل خوردن۔

اَلْاِسْتِنْشَاءُ۔ بوی خوش کردن و فی الحدیث ذا مضمضت واستنشیت یرید استنشقت ماخوذ من نشیت الریح۔

اَلْاِسْتِعْصَاءُ۔ نافرمان شدن۔

اَلْاِسْتِقْصَاءُ۔ جہد تمام کردن۔

اَلْاِسْتِرْضَاءُ۔ خوشنود کردن خواستن

اَلْاِسْتِقْضَاءُ۔ قاضی کردن و الماضی استقضی

اَلْاِسْتِعْطَاءُ۔ عطا خواستن۔

اَلْاِسْتِدْعَاءُ۔ خواندن۔

اَلْاِسْتِرْعَاءُ۔ نگاہبانی خواستن۔

اَلْاِسْتِسْعَاءُ۔ کار کردن خواستن۔

اَلْاِسْتِنْعَاءُ۔ فرا بیش شدن و فاش شدن ذکر کسی و استنعی بہ الشر اذا تتابع بہ الشر و استنعیت الناقۃ اذا تقدمتہا و دعوتہا لتتبعک۔

اَلْاِسْتِجْفَاءُ۔ جافی شمردن۔

اَلْاِسْتِخْفَاءُ۔ پنہان شدن و یعدی بمن۔

اَلْاِسْتِشْفَاءُ۔ شفا جستن بچیزی و یعدی بالباء

اَلْاِسْتِصْفَاءُ۔ ہمہ مال گرفتن

اَلْاِسْتِعْفَاءُ۔ معاف کردن استعفاہ من الخبز و عن المسالۃ ان یعفیہ

الاستقفاء بجوب وحتی زدن کسی را وریلی رفتن خواستن
فی الحدیث فاستقفاد بسیفہ ای تاہ من قبل قفاہ
الاستکفاء کفایت کردن خواستن۔
الاستبقاء برخی از چیزی باکردن و زندہ بگذاشتن
الاستیقاء آب خواستن و علت استسقا گرفتن
الاستلقاء ستان افتادن و یعدی بعلی
الاستبکاء بگریانیدن۔
الاستحلاء شیرین آمدن۔
الاستخلاء خالی خواستن۔
الاستشلاء برہانیدن و کل من دعوتہ
حتی تخرجہ وتنجیہ من موضع او مکان فقد استشلیتہ
الاستعلاء بلند شدن و غلبہ کردن کسی را
یقال استعلاہ واذا قیل استعلی علیہ فمحمول علی
المعنی نحو غلب علیہ۔
الاستفلاء سر واجستن۔
الاستملاء املا کردن خواستن۔
الاستدناء نزدیک خواستن حق خود را از غریم
المستدنی الذی یستخرج من غریمہ دینہ بالرفق
والمطالبۃ واصلہ لقیط منہ الدم استدنیت ما عند
فلان اذا تبعتہ واخذتہ۔
الاستثناء انشار اللہ گفتن و استثنا کردن
والباب یدل علی تکریر الشیء مرتین او جعلہ
شیئین متوالیین او متبائنین والاستثناء من
قیاس الباب وذلک انہ ذکرہ ثنیتہ مرۃ فی
الجملۃ ومرۃ فی التفصیل لانک اذا قلت خرج الناس
ففی الناس زید وعمرو فاذا قلت الا زیدا
فقد ذکرت زیدا مرۃ اخری ذکرا ظاہرا۔
الاستدناء نزدیک کردن۔
الاستغناء بی نیاز شدن و یعدی بعن
الاستمناء استدعاء خروج المنی۔

ومن اللفیف المقرون

الاستسواء الاستنباح واستسوی فلان
جماعۃ اذا نعق بہم الی الفتنۃ۔
الاستغواء بی راہ کردن۔
الاستھواء سرگشتہ گردانیدن۔

ومن الیائی

الاستحیاء شرم داشتن و یعدی بنفسہ
ومن نمذہب اہل الحجاز استحیا یستحیی بالیاء
ومذہب تمیم استحی یستحی بواو واحدۃ وزندہ بگذاشتن

ومن المہموز الفاء

الاستیذاب التادب۔
الاستیراب میلون شدن کال الدین اخضر بالری عضانہ
الاستیحاد منفرد شدن۔
الاستیساد بجای رسیدن نبات و لیر
شدن و یعدی بعلی۔

الاستیخاذ - مرد و دوردان از زردو فروتنی کردن لسبب یمکر المتاخذ المطاطی راسه من رمد او وجع -
الاستیناء یقال استناء الله فی اجله ای استبقه به واستناء الله بفلان اذا مات ورجی له الغفران -
الاستیجار - بمزد واستدن -
الاستیخار - بالیس شدن -
الاستیسار - خویشتن را فراسیری دادن تقول استاسر لی کن اسیرا لی -
الاستیمار - المشاورة -
الاستیناس - انس گرفتن ویعدی بالباء واستانس الوحشی اذا احس انسیا وقوله تعالی تستانسوا ای تستاذنوا قاله الزجاج وقیل تطلبوا وتلتمسوا الانس عن ابن جنی -
الاستیراض - بنیخ آوردن تنه خرما -
الاستیماع - التامع -
الاستیناف - نوگرفتن -
الاستیجال - زمان خواستن -
الاستیصال - از بن برکندن -
الاستیکال - مال کسی بستدن وبخوردن
الاستهلال - خریدن وخوردن باله المستاهل الذی یاخذ الاهلة او یاکلها وهی الاکل -
الاستیثان - خریدن ان تان بر گزیدن ویقال استاثر الرجل اشتری اثاثا واتخذها لنفسه وقوله کان جالا فاستاثر ای صار ثاثا یضرب للرجل یهون بعد العز -
الاستیذان - دستوری خواستن -
الاستیمان - زینهار خواستن یقال منه استامنه واستامن الیه ای دخل فی امانه -

ومن الاجوف المهموز الفاء

الاستئاسة - وض خواستن والمستاس المستوض -

ومن الناقص المهموز الفاء

الاستیناء - درنگی شمردن وفحل خواستن اشتر
الاستیداء - یاری خواستن ومال استدن بمصادرت
الاستیماء - پرستار گرفتن -
الاستیناء - چشم داشتن ویعدی بالباء

ومن المقرون المهموز الفاء

الاستواء - رحمت کردن خواستن -

ومن المهموز العین

الاستنآر - الاستعانة ليقبل بالمقول
الاستلاءك استلك فلان بفلان ای حسب برسالته والقیاس استالک لانه من لالوک وهو الرسالة وسمیت الوکا لانها تولک فی الفم مشتق من الک الفرس اللجام -
الاستئآل - بزرگ شدن بچه اشتر مرغ واستئوال البنات اذا طال شبه بعنق الرآل وهو ولد النعام -
الاستلاءم - نره پوشیدن -

ومن المعتل المهموز العين

الاستيناس - نومید شدن ویعدی بمن

ومن الناقص المهموز العين

الاستيراء - مرئی شمردن یقال فلان یستیرای کما یقال یستحق

ومن المهموز اللام

الاستبداء - الابتدار یعنی زلہ خود کمیدن بچہ

الاستنباء - باز کاویدن وتفتیش کردن خبر

الاستهزاء - فروتنمی نمودن -

الاستبراء - پاک کردن ذکر از بول رحم از حیض استبرات الجارية ای استنظرت رحمها بحيضة والذكر اذا استنظفته من البول واستبرأت ما عندك

الاستهزاء - گوارنده شدن -

الاستهزاء - خنده ستانی کردن ویعدی بالباء

الاستنشاء - تاخیر خواستن -

الاستنشاء - بوی باد بردن قال ابن السكيت انكاه ومن انشيت الريح غير مهموز ای شممتها فی الحديث رخصت استنشقه اذا رويت بالهمز والتنوين فمعناها كاهنة واذا رويت بغير الهمز وبغير التنوين فهی اسم تلك الكاهنة وهی من مولدات قريش وقيل هی بمعنی اول لقولهم فلان يستنشئ الاخبار ای يبحث عنها -

الاستبطاء - درنگی شمردن -

الاستدفاء - تبسیدن ویعدی بالباء -

الاستسقاء - ان يسئل الرجل ان يجلبه سقيا ويعدى الى المفعولين

الاستكلاء - الاستنسار -

من المعتل المهموز اللام والاجوف المهموز اللام

الاستيناء - ناخوش آمدن هوای جای -

الاستيطاء - نرم شدن -

الاستباءة - ماوی گرفتن -

لاتستنضوا انباء اهل الشرك الاستشير وهم

الاستفاءة - مال بفی گرفتن -

الاستقاءة - علاج کردن تا قی افتد -

باب التفعل

التترب - خاک آلوده شدن -

التنقب - سوراخ شدن -

التجنب - الاجتناب جنب شدن -

التحدب - الحدب ويعدى بعلى -

التحرب - گرد وگرده شدن -

التحسب - خبر خواستن وفی الحديث تحسبون الصلوة ای تيمون وقتها فيا تونها قبل الاذان

التحطب - جمع الحطب -

التحلب - دوشش خواستن -

التحنب - التقوس -

التذنب - پس عمامه فروگذاشتن -

الترقب - چشم داشتن -

التركب - استوار شدن از چیزی وبرهم نشستن

اَلتَّوَقُّبُ۔ راہب شدن۔
اَلتَّحَبُّبُ۔ ناز کردن و یعدی بعلی۔
اَلتَّسَرُّبُ۔ الانسراب۔
اَلتَّسَلُّبُ۔ جامہ را و سو پوشیدن
اَلتَّشَرُّبُ۔ در خو نشستن چیزے۔
اَلتَّشَعُّبُ۔ پراگندہ شدن۔
اَلتَّطَرُّبُ۔ بطرب آوردن۔
اَلتَّطَلُّبُ۔ الطلب مرۃ بعد مرۃ۔
اَلتَّعَتُّبُ۔ خشم گرفتن۔
اَلتَّعَجُّبُ۔ العجب و یعدی بمن۔
اَلتَّعَرُّبُ۔ بیابانی شدن و تشبہ کردن بعرب
اَلتَّعَرُّبُ۔ عرب شدن۔
اَلتَّعَصُّبُ۔ عصبیت کردن و یعدی باللام و بستن عصابہ۔
اَلتَّعَقُّبُ۔ از پی در آمدن و کسے را بگناہ وی گرفتن و از چیزے پرسیدن بعد فتنک یا فتر
اَلتَّغَرُّبُ۔ بہ غربت شدن۔
اَلتَّغَضُّبُ۔ خشم گرفتن۔
اَلتَّغَلُّبُ۔ غلبہ کردن و یعدی بعلی۔
اَلتَّقَرُّبُ۔ نزدیک جستن و یعدی بالی و نزدیک شدن و دست بتہ بگاہ نہادن
اَلتَّقَلُّبُ۔ برگردیدن و فاواشدن۔
اَلتَّكَتُّبُ۔ گروہ گروہ شدن لشکر۔
اَلتَّكَذُّبُ۔ تکلف الکذب۔
اَلتَّكَسُّبُ۔ تکلف الکسب۔
اَلتَّلَعُّبُ۔ بسیار بازی کردن یقال تلعب بہ ای لعب بہ مرۃ بعد مرۃ۔
اَلتَّلَقُّبُ۔ لقب گرفتن تقول لقبتہ بکذا فتلقب بہ۔
اَلتَّلَهُّبُ۔ الالتہاب۔
اَلتَّنَسُّبُ۔ دعوی خویشاوندی کردن
اَلتَّنَصُّبُ۔ برپا ایستادن و بلند گردیدن غبار و ایستادن دانہ خران گرفتہ یعال تنصبت الاتن حول الحمار من الانتصاب۔
اَلتَّنَقُّبُ۔ نقاب بستن زن۔
اَلتَّنَكُّبُ۔ بتافتن از چیزے و کمان در بازو افگندن
اَلتَّنَبُّتُ۔ درنگ کردن و بجا آوردن۔
اَلتَّوَدُّتُ۔ آہستہ شدن۔
اَلتَّوَسُّمُ التعمد۔
اَلتَّوَسُّطُ۔ تزوج الرجل للئیم المرأۃ الکریمۃ لتعلق مالہا و کثرۃ مالہ۔
اَلتَّوَعُّرُ۔ زلت جستن۔
اَلتَّوَغُّلُ۔ بجستن فی الحدیث ان عفر تیان وبجن توغلت علی البارحۃ ای تعرض لی فلتۃ ای فجارۃ لیغلبنی علی صلواتی۔
اَلتَّوَقُّتُ۔ الالتفات مرۃ بعد اخری و یعدی بالی
اَلتَّوَقُّحُ۔ دشمنی نمودن۔

اَلتَّثَبُّتُ۔ درستن۔
اَلتَّبَعُّثُ۔ برآمدن و روان شدن یقال تبعث منی الشعر ای انبعث کانه سال۔
اَلتَّحَدُّثُ۔ حدیث کردن۔
اَلتَّحَنُّثُ۔ عبادت کردن و از گناه حذر کردن وسمی القار لانه تحنث عن النفس۔
اَلتَّخَنُّثُ۔ بدو در آمدن ومنه سمی المخنث ونرمی کردن وہذا یعدی بفی یقال تخنث فی کلامه۔
اَلتَّرَبُّثُ۔ درنگ کردن۔
اَلتَّرَعُّثُ۔ گوشوار در گوش کردن۔
اَلتَّشَبُّثُ۔ چنگ در زدن ویعدی بالباء۔
اَلتَّشَعُّثُ۔ پراگندہ شدن وشاخ زدن۔
اَلتَّلَبُّثُ والتَّلَثُّثُ۔ درنگ کردن۔
اَلتَّمَرُّجُ۔ خویشتن بیاراستن۔
اَلتَّمَعُّجُ۔ باز راندن و واشدن یقال تمعج السحاب انفراجه من الودق۔
اَلتَّنَبُّهُ۔ روشن شدن خفتہ یا کنایہ از زندہ شدن۔
اَلتَّنَجُّسُ۔ از گناہ بیکسو شدن۔
اَلتَّنَحُّجُ۔ جنبیدن ابر وغلیدن چیزی در دل ونحوہ لا یتحلجن فی صدرک طعام ای لا یدخلن قلبک منه شیء یعنی از نظیف دوری بالخاء ومعناه لا یتحرکن الشک فی قلبک یقال دع ما یتحلج فی صدرک بالحاء والخاء ای ما یشکک فیه
اَلتَّحَرُّجُ۔ بعلم رسیدن۔
اَلتَّخَلُّجُ۔ جنبیدن و از زیدن یقال تخلج فی مشیته ای تیفکک و تمایل فی مشیته وفی حیا تخلج ای تحرک۔
اَلتَّدَرُّجُ۔ اندک اندک سوی چیزی شدن۔
اَلتَّرَبُّجُ۔ گنده شدن۔
اَلتَّلَبُّجُ۔ بلغزیدن پای از فساد۔
اَلتَّمَسُّحُ۔ گلیم سیاه در پوشیدن۔
اَلتَّمَلُّحُ۔ نیک خراشیده شدن۔
اَلتَّمَلُّدُ۔ دروغ گفتن و بریافتن دروغ یقال تمدح ای تکذب وتخالق۔
اَلتَّمَرُّسُ۔ باقتن یقال تمرس الحم باشحم ای تداخلا۔
اَلتَّمَشُّغُ۔ انبوہ گرفتن۔
اَلتَّمَضُّرُ۔ خون آلوده شدن وفی مکان یتمضر۔
اَلتَّمَعُّرُ۔ بایستادن ویعدی بالباء ویقال۔
اَلتَّمَعُّجُ۔ بر خویشتن پیچیدن۔
اَلتَّمَغُّثُ۔ ستانه کردن۔
اَلتَّمَفُّخُ۔ باز از هم باز شدن۔
اَلتَّمَفُّرُ۔ انس گرفتن ویعدی بالباء۔
اَلتَّمَفُّشُ۔ التمفخ۔
اَلتَّمَفُّضُ۔ خوی کردن بن موی۔

التَّفَلُّجُ۔ فگافتہ شدن قدم فی الحدیث لعن اللہ المتفلجات ہن الاواتی یعالجن تغورہن لتتفلج یقال افلج۔

التَّکَرُّجُ۔ گرد گرفتن۔

التَّزَلُّجُ۔ دوسندہ شدن۔

التَّلَمُّحُ۔ التلمظ۔

التَّنَحُّجُ۔ جنبانیدن چیزے۔

التَّمَدُّجُ۔ فراہم آمدن ومنہ مدج۔

التَّہَسُّجُ۔ براماہیدہ شدن۔

التَّہَرُّجُ۔ مہربانی کردن شتر مزبچہ را و تقطع فی ارعاش۔

التَّہَزُّجُ۔ سہرائیدن وتہزجت القوس اذا صوتت عند انباض الرامی عنہا۔

التَّہَجُّجُ۔ شاد شدن۔

التَّہَدُّجُ۔ خرامیدن زن۔

التَّہَطُّجُ۔ درہا مونی بہن داشتن۔

التَّہَجُّدُ۔ اعتماد کردن بر دو کف دست در سجود فی الحدیث امر رسول اللہ علیہ الصلوٰۃ والسلام بالتجخ فی الصلوٰۃ قال شمر التجخ فی الصلوٰۃ کانہ الاعتماد فی السجود علی الکعبین والاقعاء علی الراحتین وترک الافتراش للذراعین

التَّرَجُّجُ۔ بگرائیدن۔

التَّرَنُّجُ۔ تراویدن۔

التَّرَخُّجُ۔ کوفتہ شدن۔

التَّرَقُّجُ۔ کسب کردن۔

التَّرَہُّجُ۔ چسپیدن از مستی وجز آن۔

التَّسَلُّحُ۔ سلاح پوشیدن۔

التَّصَبُّحُ۔ بامداد خفتن وشراب بامداد خوردن

التَّصَفُّحُ۔ نگریستن چیزی باستقصا۔

التَّفَتُّحُ۔ کشادہ شدن در وشگفتن گل۔

التَّفَسُّحُ۔ فراخ نشستن ویعدی بالفی۔

التَّفَصُّحُ۔ شیوا زبانی نمودن۔

التَّفَقُّحُ۔ شگفتن گل۔

التَّقَمُّحُ۔ سر برداشتن از سیرابی فی الحدیث لا من زرع فاشرب فاتقمح ومن روی بالنون فالتفخ لشرب دون الری وانکر الخطابی النون ویروی فاتمخ ای الطعم غیری۔

التَّکَدُّحُ۔ خراشیدہ شدن۔

التَّکَلُّحُ۔ سپیدہ وا کردن دندان در ترش روئی ترش روئی از دیا پیاپی رشیدن ویقال تکلح البرق اذا تتابع

التَّلَقُّحُ۔ تلقحت الناقۃ اذا اردت انہا لاقح ولا یکون کذلک

التَّمَدُّحُ۔ ستائش خواستن وستودگی نمودن

التَّہَدُّجُ۔ بالذال تیہگا دبرآمدن از سیری والذال اعرف۔

التَّمَسُّحُ۔ خوکشتن در چیزی مالیدن ویعدی بالباء والتمسح ایضا التوضوء عن ابی زید۔

اَلتَّبَخُّرُ - الاستنجاح -
اَلتَّبَذُّرُ - پهن واشدن گوسپندان در چراگاه
اَلتَّنَصُّحُ - نیکخواهی وثوب متنصح ای مخیط بالوشید
اَلتَّنَقُّصُ - اندک بیه شدن شتر -
اَلتَّبَذُّرُ وَ التَّبَذُّلُ - گردنکشی کردن -
اَلتَّرَخُّصُ - سست شدن -
اَلتَّصَرُّخُ - آواز برداشتن در عطسه زدن
اَلتَّضَمُّخُ - بوی خوش بر خویش آلودن ویعدی بالبا
اَلتَّفَسُّخُ - از هم بریزیدن وتفسخ الربع تحت الحمل الثقیل وذلک اذا لم یطقه -
اَلتَّلَطُّخُ - آلوده شدن ویعدی بالباء -
اَلتَّمَرُّخُ - خویشتن چرب کردن -
اَلتَّبَرُّدُ - خویشتن بآب سرد شستن -
اَلتَّبَلُّدُ - تکلف البلادة ضد الجواد ووضع الید علی الصدر عند التحیة وسلام بردن
اَلتَّجَرُّدُ - برهنه شدن وخویش کردن بکار ویعدی باللام -
اَلتَّجَسُّدُ - تن آور شدن -
اَلتَّجَعُّلُ - بعد شدن -
اَلتَّجَلُّدُ - تکلف الجلادة -
اَلتَّحَشُّدُ - فراهم آمدن -
اَلتَّحَدُّثُ - منت برنهادن -
اَلتَّرَبُّدُ - روی ترش کردن ومیغ ناک شدن

وتربد وجه فلان ای تغیر من الغضب والجمع من التربدة وهی لون الی الغبرة -
اَلتَّرَصُّدُ - چشم داشتن -
اَلتَّزَبُّدُ - باکف شدن دهن تزبد فلان اذا خاق بالجواب وغضب -
اَلتَّزَهُّدُ - عبادت کردن -
اَلتَّسَرُّحُ - سوراخ کردن -
اَلتَّشَهُّدُ - تحیات نشستن ویعدی بالفی وشهادت آوردن -
اَلتَّصَعُّدُ - برنجانیدن وبپرشدن -
اَلتَّضَمُّنُ - مطاوعة التضمید مرهم بر جراحت خویش بستن -
اَلتَّعَبُّدُ - بندگی کردن وعبادت کردن
اَلتَّعَقُّدُ - بسته شدن -
اَلتَّعَمُّلُ - قصد چیزی کردن -
اَلتَّعَهُّدُ - نگاه داشتن چیزی وعهد تازه کردن من تعاهدته وتعهدت ضیعتی وهو افصح من تعاهدته لان التعاهد انما یکون بین اثنین وفلان یتعهده صرع ای یاخذه -
اَلتَّغَرُّدُ - التغرید -
اَلتَّغَمُّلُ - گناد پوشیدن وجز آن -
اَلتَّفَرُّدُ - یگانه شدن ویعدی بالباء -
اَلتَّفَصُّدُ - الانفصاد -

التَّفَقُّدُ۔ راستن گم شدہ
التَّقَضُّدُ۔ بمردن و پارہ پارہ گشتن نیزہ
التَّقَعُّدُ۔ نشستن از کاری و یعدی بعن
و وا داشتن کسے را از کاری۔
التَّقَلُّدُ۔ در گردن نو شتن کردن گردن بند
التَّكَبُّدُ۔ بیان آسمان رسیدن آفتاب
و تیز شدن تیر۔
التَّكَلُّدُ۔ برہم نشستن چیزی و سینہ
بر زمین نہادن مع تکلد الشی لزم بعضہ بعضا
التَّمَرُّدُ۔ شوخ و سنبہ شدن و مدتی بے ریش
بماندن پس ریش بر آوردن
التَّمَهُّدُ۔ التمکن یقال تمہدت لہ عند حال لطیفۃ
التَّنَهُّدُ۔ باد سرد بر کشیدن۔
التَّهَبُّدُ۔ اخذ جب الحنظل و کسرہ۔
التَّهَجُّدُ۔ خفتن و بیدار بودن بشب و ہو
من الاضداد و تحریر تہجر بمعنی سہر کردا الجمود
مثل تاثم و تحوب و تحرج۔
التَّنَفُّذُ۔ مثل الاستنفاذ۔
التَّبَتُّلُ۔ بابلہ شدن بوست۔
التَّبَحُّرُ۔ دور در شدن در علم و یعدی بفی
التَّبَخُّرُ۔ خویشتن را بوی کردن بہ بخور۔
التَّبَصُّرُ۔ نیک نگریستن۔
التَّبَقُّرُ۔ التوسع فی العلم و المال۔

التَّبَكُّرُ۔ پگاہ خاستن۔
التَّجَبُّبُ۔ گرد نکشی کردن و رستن نبات پس
از خوردن۔
التَّجَعُّرُ۔ رسن بر میان بستن و وقت فرود شدن در چاہ
التَّجَمُّمُ۔ وا داشتہ شدن لشکر در ثغر
التَّجَبُّرُ۔ تنگ کردن فی الحدیث لقد تجبرت اسما
التَّحَدُّرُ۔ بنشیب فرود آمدن۔
التَّحَسُّرُ۔ ارمان خوردن و یعدی بعلی
و ماندہ شدن شتر و بیفتادن پشم وی۔
التَّحَضُّرُ۔ حاضر آمدن۔
التَّخَبُّرُ۔ خبر خواستن و یقال تخبر واخبرہ
اذا اشتبر واشاۃ فذبحوھا واقتسموا لحمہا۔
التَّحَدُّرُ۔ بردگی شدن۔
التَّخَضُّرُ۔ وضع الید علی الخاصرۃ من التعب
و امساک القضیب بالید ایضا و کلاہما فی الحدیث
التَّخَفُّرُ۔ شرم داشتن و تخفرت بفلان
اذا استجرت بہ و سالتہ ان یکون لہ خفیرا۔
التَّخَمُّرُ۔ خمار بر افگندن۔
التَّدَبُّرُ۔ باندیشہ از پی کاری فراشدن
و الباب یدل علی آخر الشی و خلفہ۔
التَّدَثُّرُ۔ جامہ بخویشتن در گرفتن و بر ستور
نشستن و بر شدن ستور۔
التَّذَكُّرُ۔ یاد کردن و بیاد آوردن و بند گرفتن

وبذکر شدن کلمہ کہ مونث باشد۔

اَلتَّذَمُّرُ۔ افترو لیدہ شدن ویعدی بلی وخویشتن را ملامت کردن وظل یتذمر علی فلان اذا تنکر لہ او عدہ۔

اَلتَّذَکُّرُ۔ پر شدن چیزے۔

اَلتَّسَتُّرُ۔ در پردہ شدن۔

اَلتَّسَحُّرُ۔ سحور خوردن۔

اَلتَّسَخُّرُ۔ سخرہ گرفتن۔

اَلتَّسَعُّرُ۔ افروختہ شدن آتش۔

اَلتَّشَذُّرُ۔ الاستغفار بالتوب او بالذنب والوعید والتہیو للقتال وکوب الفرس من ورائہ

اَلتَّشَعُّرُ۔ باموی گشتن

اَلتَّشَغُّرُ۔ بغایت جہد وامکان رفتن بجدت نہار سیدن یقال تشغر البعیر اذا لم یدع جہدا فی سیرہ۔

اَلتَّشَکُّرُ۔ سپاس داری نمودن ویعدی باللام

اَلتَّشَمُّرُ۔ وشکردہ شدن۔

اَلتَّصَبُّرُ۔ تکلف الصبر۔

اَلتَّصَدُّرُ۔ در پیشگاہ نشستن۔

اَلتَّطَہُّرُ۔ سر فرو شستن ویعدی بلبا وسیم یتطہرون ای یتنزہون من الادناس۔

اَلتَّظَہُّرُ۔ ظہار کردن از زن۔

اَلتَّعَثُّرُ۔ بسر در آمدن۔

اَلتَّعَجُّرُ۔ با شکنج شدن شکم۔

اَلتَّعَذُّرُ۔ دشوار شدن ویعدی بعلی وعذر خواستن ومدروس شدن رسم وآلودہ شدن بعذرہ۔

اَلتَّعَسُّرُ۔ دشوار شدن۔

اَلتَّعَصُّرُ۔ پناہ باکسی یا باچیزی دادن وشیر دوشیدن۔

اَلتَّعَطُّرُ۔ خویشتن را عطر پر کردن وفی الحدیث کان یکرہ تعطر النساء قیل اراد تعطل النساء واللام والراء یتعاقبان مثل سمر علینہ وسلہا کانہ کرہ ان تکون المراۃ عطلا لاحلی علیہا ولا خضاب

اَلتَّغَبُّرُ۔ اخذ النبر وہو البقیۃ من اللبن فی الضرع ومنہ تغبرت من المراۃ ولد وتزوج رجلا امراۃ کبیرۃ فقیل لہ فی ذلک فقال العلی التغبر منہا ولدا فلما ولدت عمہ

اَلتَّغَفُّرُ۔ مغفر چیدن تغفر الناس وتمغفروا اذا خرجوا یجتنون المغافیر من شجرہ وہی مثل الصمغ یخرج من الرمث وغیرہ حلو یوکل واکثر العرب یقولون تفعل تفعلا فی ہذا وما اشبہہ وہو الصحیح۔

اَلتَّغَمُّرُ۔ التغمیر بالمغنین۔

اَلتَّفَجُّرُ۔ روان شدن آب

اَلتَّفَخُّرُ۔ بزرگی نمودن

اَلتَّقَزُّرُ۔ از ہمہ بشستن جامہ وانچہ بدان ماند

اَلتَّقَطُّرُ۔ تنگ فتہ شدن۔

اَلتَّفَکُّرُ۔ اندیشہ کردن ویعدی بلی۔

اَلتَّقَتُّرُ۔ سیاہ شدن جنگ۔
اَلتَّقَدُّرُ۔ سیاہ شدن و بعدی باللام
و باندازہ شدن و کراہیت داشتن چیزی
اَلتَّقَشُّرُ۔ پوست دار شدن۔
اَلتَّقَطُّرُ۔ چکیدہ شدن و بر پہلوی افتادن
و التقتر ایضاً۔
اَلتَّقَعُّرُ۔ دور در رشدن و بعدی بالی
فی الحدیث تقعر عن ال لہ یرید انقطع من اجلہ
اَلتَّقَفُّرُ۔ از پے فراشدن۔
اَلتَّقَمُّرُ۔ نزدیک کسی شدن در ماہتاب
بیرون شدن شیر در ماہتاب از بہر صید
و تقمرلان ای تغلب من یقامرہ۔
اَلتَّكَبُّرُ۔ گردنکشی کردن و بزرگوار شدن
اَلتَّكَثُّرُ۔ بسیاری نمودن بمال کسی بسیار شدن
اَلتَّكَسُّرُ۔ تیرہ شدن آب و جز آن
اَلتَّكَفُّرُ۔ پوشیدہ شدن در سلاح و فی
الحدیث اذا اراد احدکم البول فلیتحر الریح ای فلینظر
من این مجرا ھا فلا تستقبلھا کیلا ترد علیہ البول
اَلتَّنَسُّرُ۔ جست النفر۔
اَلتَّمَرُّرُ۔ بکبدن۔
اَلتَّمَصُّرُ۔ بقیت شیر بدوشیدن۔
اَلتَّمَضُّرُ۔ خویشتن را بمضر مانند کردن

اَلتَّمَطُّرُ۔ شتافتن و در زمین نشستن۔
اَلتَّمَعُّرُ۔ بیرون شدن موی اوان و بروی گردیدن از خشم
اَلتَّنَزُّرُ۔ کم شدن خود را بنزار نسبوب ساختن بقال
نزار الرجل ز تشبہ بالنزاریۃ او دخل نفسہ فیھم
اَلتَّنَشُّرُ۔ استرہ گردیدن و نشر و بستن و فسون کردن
فی الحدیث افلا تنشرت ماخوذ من النشرۃ
وھی ضرب من علاج المصاب بمبالغۃ من السحر
اَلتَّنَصُّرُ۔ ترسا شدن۔
اَلتَّنَظُّرُ۔ چشم داشتن بہ درنگ۔
اَلتَّنَكُّرُ۔ از حالی گردیدن۔
اَلتَّنَمُّرُ۔ از کشیدن آواز وقت ساییدن تنمر لای تنکر
تغیر و اوعد ولان النمر لا تاقاد ابدا الا غضبان
و اما قول الشاعر تنمروا ماقاد قدا فمعناہ
تشبھوا بالنمر لاختلاف الوان القرد والحدید
اَلتَّهَجُّمُ۔ گرمگاہ در رفتن التھجر والتھجر الوقت بالنھار
اَلتَّبَرُّزُ۔ الخروج الی البراز للحاجۃ ھذا
ھو الاصل ثم تبع فیقال تبرز الرجل
ای خرج الی الصحراء۔
اَلتَّهَجُّمُ۔ ساختن و بعدی باللام۔
اَلتَّحَرُّزُ۔ التوقی۔
اَلتَّمَرُّزُ۔ جنبیدن۔
اَلتَّهَجُّمُ۔ بر کوفتہ ستور نشستن۔
اَلتَّقَفُّرُ۔ تقفیر النسار۔

اَلتَّلَمُّظُ - التنقص -
اَلتَّنَجُّزُ - الاستعجال -
اَلتَّجَسُّرُ - التجرؤ مشتبه تجسر -
اَلتَّحَمُّسُ - بزمت گفتن -
اَلتَّحَسُّسُ - دانستادن وبعدی بعلی -
اَلتَّحَدُّسُ - چیز خواستن در خفیه وبعدی بنفسه وبلام
اَلتَّحَرُّسُ - الاحتراس فی المعنی الاول -
اَلتَّحَمُّسُ - التشدد -
اَلتَّخَبُّسُ - تنگست یافتن چیزی یقال
تخبس الشیء اذا وجده وغنمه -
اَلتَّخَلُّصُ - الاخلاص -
اَلتَّدَكُّسُ - خم شکن شدن -
اَلتَّشَمُّسُ - در آفتاب شدن -
اَلتَّطَلُّسُ - محو شدن وطیلسان
پوشیدن خود را -
اَلتَّطَهُّسُ - متردد شدن -
اَلتَّعَلُّسُ - روی ترش کردن -
اَلتَّجَسُّسُ - اندیشه چیزی را شدن -
اَلتَّجَسُّسُ - الکسر والغمز -
اَلتَّقَرُّسُ - فراستها کردن وبعدی الی
اَلتَّقَلُّسُ - پاک شدن -
اَلتَّنَفُّسُ - کلاه پوشیدن -
اَلتَّلَدُّسُ - دزدی خفیانه در رفتن
ومشی الفرس کانه متقل -
اَلتَّنَكُّسُ - درکناس شدن آهو -
اَلتَّلَبُّسُ - پوشیدن وچیزی شدن یقال
تلبس بالامر وبالثوب -
اَلتَّلَمُّسُ - التطلب مرة بعد اخری -
اَلتَّنَجُّسُ - کریه شدن -
اَلتَّمَرُّسُ - خوابیدن بالجیزی فاریدن و
فی الحدیث ان من علامات الساعة ان
یتمرس الرجل بدینه کما یتمرس البعیر بالشجر قیل
یتلعب بدینه تمرس البعیر بالشجر وقیل یمارس القتر
ویخرج علی امامه یغمز بدینه فلا ینفعه غلوه
فیه کالجرب من الابل اذا احتکت بالشجر اوماء
ولم یرد من جربه -
اَلتَّمَشُّشُ - القشیان -
اَلتَّقَلُّسُ - نسو شدن -
اَلتَّنَجُّسُ - پلید شدن وقیل التبعد من النجاسة
اَلتَّجَسُّسُ جستجوی کردن خبر یقال نهیت الاجناد عن التجسس عن الاخبار اذا
تجربت عنها وقد نهانا بالاستخبار دیکھو ذلک سترا وعلانیة
اَلتَّنَدُّسُ - النوس -
اَلتَّطَاسُ - المبالغة فی التلمظ بکل ما یؤکل
التطاس فی الامور واستقصی علما فهو متطاس تطاست
الاخبار تحسستها -
اَلتَّفَسُّسُ - پراگندہ شدن صبح وشگافته شدن

کمان و باد سرد کشیدن و آب پاشیدن موج
و روز دوم برآمدن و نفس زدن و کل ذی ریۃ
متنفس و دواب الماء لارئات ھا فی الحدیث
نھی عن التنفس فی الاناء و فی حدیث آخر کان
یتنفس فی الاناء و الجمع بینھما ان التنفس المنھیان
احدھما ان یشرب الماء و ھو یتنفس فی الاناء ثلثۃ
انفاس یبین فاہ عن الاناء فی کل نفس و الباب
یدل علی خروج النسیم کیف کان من ریح و غیرھا
اَلتَّنَمُّسُ - پنہان شدن در خانہ صیاد -
اَلتَّحَبُّسُ - گرد آمدن -
اَلتَّفَحُّشُ - فحش گفتن و فی الحدیث المتفحش
ای الذی یتکلف الفحش و یتعھدہ و یکون ایضا
الذی یاتی الفاحشۃ المنھی عنھا -
اَلتَّفَرُّشُ - برآوازہ زدن مرغ -
اَلتَّقَرُّشُ - الاکتساب و التجمع ایضا -
اَلتَّلَوُّشُ - فراہم آمدن قوم و ترنجیدہ و دژم شدن روے
یقال تکرش وجہہ ای تقبض -
اَلتَّلَمُّشُ - بنشافتن و بوئیدن کردن -
اَلتَّنَفُّشُ - التحرک و فی الحدیث فتنفش
و موی را تیغ خاستن -
اَلتَّھَبُّشُ - التکسب -
اَلتَّحَمُّضُ - التقبض و ھو فی الحدیث -
اَلتَّحَرُّصُ - دروغ گفتن -

اَلتَّخَلُّصُ - برستن -
اَلتَّرَبُّصُ - چشم داشتن -
اَلتَّرَخُّصُ - آسان فراگرفتن و یعدی بفی
اَلتَّغَصُّصُ - واپژوھیدن و یعدی بالعین -
اَلتَّقَبُّضُ - التجمع -
اَلتَّقَلُّصُ - فراہم آمدن -
اَلتَّقَمُّصُ - پیراہن در پوشیدن -
اَلتَّقَنُّصُ - صید کردن -
اَلتَّمَلُّصُ - التخلص -
اَلتَّنَغُّصُ - ناخوش آمدن عیش -
اَلتَّنَقُّصُ - نقص کردن کسی را -
اَلتَّنَمُّصُ - کسی را فاکردن تا موے
از روی او برکند و ھو فی الحدیث -
اَلتَّبَرُّضُ - باندک اندک روزگار گذاشتن
و اندک اندک فاستدن -
اَلتَّبَغُّضُ - پارہ پارہ شدن -
اَلتَّبَغُّضُ - دشمنی نمودن -
اَلتَّحَمُّضُ - شورہ خوردن -
اَلتَّرَمُّضُ - آہو گرفتن در گرمگاہ -
اَلتَّعَرُّضُ - پیش آمدن یقال تعرضت
معروفھم و بمعروفھم و تعرض بمعنی تفرج یقال
تعرض الجمل فی الجبل اذا اخذ فی سیرہ یمینا و
شمالا لصعوبۃ الطریق -

اَلتَّقَبُّضُ - فراہم آمدن و ترنجیدہ شدن پوست
اَلتَّمَخُّضُ - جنبیدن شیر در کوتش و کودک در شکم و در دزہ خاستن و آلبستن شدن -
اَلتَّنَقُّضُ - کفیدن زمین از سما روغ یقال تنقضت المکان ای نظرت جمیع ما فیہ و تنقضت الارض عن الکمات ای تفطرت
اَلتَّبَسُّطُ - از ہر سوی رفتن -
اَلتَّلَبُّطُ - در رنگی شدن -
اَلتَّخَبُّطُ - خبوط بر خویشتن کردن و یعدی بالباء
اَلتَّخَبُّطُ - بناہ و ناقص عقل کردن و بصیرت نا رفتن
اَلتَّخَمُّطُ - بانگ کردن اشتر و آشوب کردن دریا والتغضب والتکبر ایضًا -
اَلتَّسَخُّطُ - اندک شمردن -
اَلتَّسَقُّطُ - خطا جستن -
اَلتَّسَلُّطُ - گماشتہ شدن و یعدی بعلی -
اَلتَّشَحُّطُ - در خون غلطیدن -
اَلتَّضَبُّطُ - بقہر بندی گرفتن و بگیاہ رسیدن گویند ان فی الحدیث فضبطوہم یقال تضبطت علی فلان ای اخذتہ علی حبس منی لہ و قہر
اَلتَّفَرُّطُ - در گذشتن از کاری یقال تفرط الفرق فات و تقدم
اَلتَّقَرُّطُ - باگوشوار شدن -
اَلتَّقَسُّطُ - در خود برابر قسمت کردن چیزی یقال تقسطنا الشی بیننا ای قسمناہ حصصًا ما خوذ من القسط وہو الحصۃ والنصیب -
اَلتَّلَبُّطُ - بہلو در خاک گردیدن و ہوش از حدت
اَلتَّلَقُّطُ - از ہر چیزے بر چیزے برچیدن
اَلتَّمَخُّطُ - بینی پاک کردن -
اَلتَّمَرُّطُ والتَّمَعُّطُ - ریختہ شدن موی -
اَلتَّنَشُّطُ - نشاط کردن و یعدی باللام و
ا نیک نیک رفتن شتر -
اَلتَّنَفُّطُ - آبلہ شدن دست -
ا اَلتَّحَفُّظُ - التیقظ و قلۃ الغفلۃ و استظہار الکتاب شیئًا بعد شیئ -
اَلتَّلَفُّظُ - گفتن و یعدی بالباء -
اَلتَّلَمُّظُ - اَللَّمْظُ -
ا اَلتَّبَرُّعُ - چیزی دادن کہ واجب نباشد دادن آن و یعدی بالباء -
اَلتَّبَزُّعُ - ظریف شدن کودک و بزرگ شدن شتر
اَلتَّبَصُّعُ - عرق اندک اندک بیرون آمدن
اَلتَّبَضُّعُ - رفتن خوی -
اَلتَّتَبُّعُ - از پی فراشدن -
اَلتَّتَرُّعُ - شتافتن -
اَلتَّتَلُّعُ - گردن باز یدن از بہر خاستن و در پیش شدن -
اَلتَّجَرُّعُ - فرو خوردن خشم و آنچہ بدان ماند
اَلتَّجَرُّمُ - بخش کردہ گرفتن فی الحدیث فتجزعوا ای اقتسموہا

اَلتَّخَشُّعُ۔ الخشع۔
اَلتَّخَمُّعُ۔ گرد آمدن از بهر جائی۔
اَلتَّخَزُّعُ۔ واپس ایستادن دختراعة حی من الازد سموا بذلک لان الازد لما خرجت من مکة لتتفرق فی البلاد تخلفت عنهم خزاعة واقامت بها وتخزعنا التی بنیتا اے اقمنا ہاہ قطعًا
اَلتَّخَشُّعُ۔ تکلف الخشوع۔
اَلتَّخَمُّعُ۔ فروتنی نمودن۔
اَلتَّخَلُّعُ۔ انفلاک فی المشیة وفی الحدیث وقد تخلع فی الشراب فی شرب اللیل والنهار۔
اَلتَّدَرُّعُ۔ زره پوشیدن۔
اَلتَّدَرُّعُ۔ مدرعه در پوشیدن۔
اَلتَّذَرُّعُ۔ بسیار گفتن وباندازه کردن چیزی بدست رس ونزدیکی جستن بکسی والتقرب یدل علی امتداد وسحر الی قدم۔
اَلتَّرَبُّعُ۔ مربع نشستن ویعدی بفی وبهار خوردن وبهاران بجای بودن۔
اَلتَّرَجُّعُ۔ الارجاع۔
اَلتَّرَضُّعُ۔ النشاط۔
اَلتَّرَفُّعُ۔ برتری نمودن۔
اَلتَّرَمُّلُ۔ بنبیدن۔
اَلتَّزَبُّعُ۔ بدخولی کردن وخشم گرفتن۔
اَلتَّزَلُّعُ۔ شگافته شدن۔
اَلتَّسَرُّعُ۔ شتافتن ویعدی بالی۔
اَلتَّسَکُّعُ۔ سرگشته شدن۔
اَلتَّسَلُّعُ۔ شگافتن۔
اَلتَّسَمُّعُ۔ اندک اندک شنیدن وگوش نهادن بسوی کسی یقال تسمع ای تسمع فی مهلة شیئا بعد شیء۔
اَلتَّشَبُّعُ۔ تکلف نمودن اسیر نمودن فی الحدیث المتشبع بما لم یعط کلابس ثوبی زور وهو المتزین باکثر مما عنده یتکثر بذلک ویتزین بالباطل قیل ان الثوب مثل ومعناه ان المتشبع بما لم یعط صاحب زور وکذب یقال فلان الثوب نقی الجیب وروی عن نعیم بن حماد انه قال فی الحی رجل له هیئة وشارة فاذا اجتیح الی شهادة الزور شهد له فیقبل لنبله وحسن هیئته فیقال قد امضاها بتوبه یعنی الشهادة وقد عانق الزور الیها فقیل لابس ثوبی زور والتوب علی هذا القول یحمل علی نفسه۔
اَلتَّشَجُّعُ۔ دلیری نمودن۔
اَلتَّشَفُّعُ۔ شفاعت کردن والباب یدل علی مقارنة شیئین
اَلتَّشَنُّعُ۔ آماده شدن جنگ را وبر اسپ سوار شدن وسلاح جنگ پوشیدن یقال تشنعت الغارة بتشهاد الفرس رکبته وملوته والسلاح لبسته۔
اَلتَّصَدُّعُ۔ پراگنده شدن۔

اَلتَّصَمُّغُ - فراہم آمدن بریزاز خوف -
اَلتَّصَنُّعُ - خویشتن بیاراستن -
اَلتَّضَجُّعُ - در کار تقصیر کردن مقام کردن میغ بجای
اَلتَّضَرُّعُ - زاری کردن و بعدی بالی -
اَلتَّضَلُّعُ - پر شکم شدن از سیری یا سیراب
گردیدن تا آنکہ با ضلاع رسد یقال
تضلع الرجل اذا امتلأ شبعا و ریا -
اَلتَّطَبُّعُ - پر شدن مشک و جز آن -
اَلتَّطَلُّعُ - چشم داشتن و بعدی بالی -
اَلتَّفَجُّعُ - اندوہ نمودن و بعدی باللام -
اَلتَّفَرُّعُ - بر زمین چیزے شدن و شاخ
بسیار زدن و مہتر قومی را بزنی کردن -
اَلتَّقَزُّعُ - بترسیدن -
اَلتَّقَشُّعُ - پراگندہ شدن -
اَلتَّقَبُّعُ - واہم آمدن تب -
اَلتَّقَرُّعُ - ای التقلب -
اَلتَّقَزُّعُ - آہنگ دویدن کردن اسپ -
اَلتَّقَشُّعُ - واشدن میغ و پراگندہ شدن قوم
اَلتَّقَطُّعُ - پارہ پارہ شدن و تقطعوا امرہم
بینہم ای تقسموہ و فی الحدیث اذا تقطعت
الظلال ای اذا قصرت -
اَلتَّقَلُّعُ - پراگندہ شدن و فی الحدیث اذا
مشی تقلع ای کان قوی المشی -

اَلتَّقَمُّعُ - گسستن از خویشتن از راندن او -
اَلتَّقَنُّعُ - قناعت نمودن و مقنعہ بر افگندن زن
اَلتَّكَرُّعُ - وضو کردن جہت نماز یا غسل
تکرع الرجل اذا توضأ للصلوٰۃ او اغتسل للکارعۃ
اَلتَّكَنُّعُ - واہم آمدن یعنی برجستن -
اَلتَّلَثُّمُ - عمامہ بسر تا پای در گرفتن و ہذا
استعمال العجم عند العرب و بابرگ شدن
درخت و بعدیان بالبار و تلفع فلان اذا شمل
اَلتَّلَمُّمُ - ربودن چیزے و درخشیدن برق
فی الحدیث فجد و تلمع ای تختلف الشیء فی
انقضاضہا و روی تلمع یقال لمع الطائر
بجناحیہ اذا خفق بہما و الحدو و الحداۃ الخفاف
اَلتَّمَتُّعُ - برخورداری گرفتن و بعدی بالباء
و منہ التمتع و ہو ان یعتمر فی اشہر الحج و یطوف
اکثر طواف عمرتہ ثم یحرم بالحج من عامہ ذلک
من غیر ان یرجع فیما بینہما الی اہلہ حلالا و انما
قیل لہ متمتع لانہ قضی العمرۃ و الحج فی سفر واحد
فکانہ تمتع باسقاط احد السفرین عن نفسہ و
الباب یدل علی منفعۃ و امتداد مدۃ فی خیر
اَلتَّمَخُّرُ - خرما در شیر آغشتہ خوردن -
اَلتَّمَرُّغُ - پار دیار دشدن -
اَلتَّمَسُّحُ - المسح فی الاستنجاء و ہو فی الحدیث
اَلتَّمَنُّعُ - استوار و قوی شدن -

اَلتَّنَخُّعُ - نخاعہ انداختن -
اَلتَّنَزُّعُ - دویدن و شتافتن یقال رایت فلانا متنزعا الی کذا ای متسرعا الیہ نازعا
اَلتَّنَطُّعُ - دور در رسیدن -
اَلتَّهَرُّعُ - لرزیدن و شتافتن و پارہ پارہ شدن
اَلتَّهَمُّعُ - التباکی -
اَلتَّبَلُّغُ - روزگار فاگذاشتن بامدک سخت شدن بیماری -
اَلتَّرَفُّعُ - فراخ زیستن -
اَلتَّغَرُّغُ - وا پرداختن ویعدی باللام
اَلتَّشَفُّغُ - بسیار شدن سپیدی در موے وخون رتن وتشغغ الرجل المراۃ دخل بین جلبہا وغیرہا
اَلتَّشَفُّغُ - جامہ نیکو پوشیدن وفی الحدیث وقد تفشغوا ای لبسوا الخشن تشابہہم ولم تتمیزوا -
اَلتَّمَرُّغُ - در خاک غلطیدن وتمرغ فلان اذا رتع لعابہ من فیہ -
اَلتَّحَرُّفُ - التجریف -
اَلتَّحَنُّفُ - التجانف -
اَلتَّحَرُّفُ - بگشتن -
اَلتَّحَسُّفُ - التقشر وہو فی الحدیث -
اَلتَّحَشُّفُ - جامہ کہن پوشیدن -
اَلتَّحَنُّفُ - دین حنفی برزیدن ویقال تحنف اختتن ویقال اعتزل الاصنام وتعبد -

اَلتَّخَلُّفُ - ربودن -
اَلتَّخَلُّفُ - واپس ایستادن ویعدی بالعین
اَلتَّدَلُّفُ - رفتن ویعدی بالی یقال تدلف الیہ ای تمشی ورویدا
اَلتَّرَشُّفُ - مکیدن -
اَلتَّزَحُّفُ - رفتن -
اَلتَّزَقُّفُ - التلقف -
اَلتَّرَبُّثُ - فرا بیش شدن -
اَلتَّسَلُّفُ - سلف فاستدن ویعدی بمن
اَلتَّشَرُّفُ - بردیدہ شدن وتشرف بکذا ای عدہ شرفا وفی الحدیث لاتشرفوا للبلاء لاتستطلعوا الیہ -
اَلتَّشَنُّفُ - باور گوشی شدن -
اَلتَّصَرُّفُ - فاوا گشتن در کار ویعدی بالفی
اَلتَّصَلُّفُ - لاف زدن -
اَلتَّضَعُّفُ - ضعیف شمردن وسفت پنداشتن فی الحدیث فتضعفت رجلا ای استضعفتہ -
اَلتَّطَرُّفُ - نوگر فتن یقال تطرفت الناقۃ روضۃ بعد روضۃ اذا کانت لاتثبت علی مرعی واحد -
اَلتَّظَرُّفُ - ظرافت نمودن -
اَلتَّعَرُّفُ - تعرف چیزی بکردن وفی الحدیث تعرف الی اللہ فی الرخاء یعرفک فی الشدۃ
اَلتَّعَسُّفُ - رکوب الامر من غیر تدبیر للعاقبۃ

علی غیر طریق۔

اَلتَّعَطُّفُ۔ مہربانی کردن وردا برافگندن وبدو در آمدن۔

اَلتَّغَضُّفُ۔ دوتا وکرشدن وحلقہ بستن مار ونکستن یقال تغضف عینہ ای مال وتثنی وتکسر

اَلتَّغَلُّفُ۔ غالیہ بکار داشتن ویعدی بالباء

اَلتَّعَرُّفُ۔ پوست واشدن ریش۔

اَلتَّقَشُّفُ۔ التبلغ بالقوۃ والمرقع۔

اَلتَّقَصُّفُ۔ شکستہ شدن فی الحدیث یتقصف علیہ نساء المشرکین وابناؤھم ای یزدحم حتی یسقط بعضھم علی بعض ویروی یتقذف علیہ ھو تصحیف۔

اَلتَّكَثُّفُ۔ جھان رفتن یقال تکثفت الخیل اذا ارتفعت فروع اکتافھا فی المشی۔

اَلتَّكَشُّفُ۔ برہنہ شدن وتکشف البرق اذا املاء السماء۔

اَلتَّكَلُّفُ۔ رنج چیزی بکشیدن واز خویشتن چیزی نمودن کہ آن نباشد والمتکلف یفعل ما لا یعنیہ

اَلتَّكَنُّفُ۔ گرد چیزے در آمدن۔

اَلتَّلَجُّفُ۔ سفاکی کردن گرد اگرد چاہ لازم متعد یقال تلجفت الحصی ای انخسفت ولجف البئر اذا حفر فی نواحیھا۔

اَلتَّلَطُّفُ۔ للامر التوقف لہ۔

اَلتَّلَقُّفُ۔ فراوا ریدن وزود دریافتن

اَلتَّلَهُّفُ۔ ارمان خوردن ویعدی بعلی

اَلتَّنَشُّفُ۔ آب وجز آن از خویشتن چیدن

اَلتَّنَصُّفُ۔ سرپوشیدن برافگندن زن وخدمت کردن

اَلتَّنَطُّفُ۔ التقرط وقد تطوا للتلطخ ایضاً۔

اَلتَّنَظُّفُ۔ پاکی نمودن۔

اَلتَّبَعُّقُ۔ سخت فرو رختن ابر باران را یقال تبعق السحاب بالمطر ای تصیب۔

اَلتَّحَرُّقُ۔ سوختہ شدن۔

اَلتَّحَرُّقُ۔ سخت بخیل شدن فی الحدیث لم یکن اصحاب رسول اللہ صلی اللہ علیہ وسلم بالمتحرقین ای المتقبضین۔

اَلتَّحَلُّقُ۔ حلقہ حلقہ نشستن مردمان۔

اَلتَّخَرُّقُ۔ دریدہ شدن وفراخ دستی کردن در عطا ودروغ فرا بافتن۔

اَلتَّخَلُّقُ۔ خوی کسی گرفتن والتکلف فی الخلق ویعدیان بالباء۔

اَلتَّدَفُّقُ۔ ریختہ شدن آب۔

اَلتَّدَهُّقُ۔ التشبہ بالدھاقین عن الفقیسی فان صح ہذا فالنون فی الدھقان زائدۃ۔

اَلتَّرَفُّقُ۔ رفق کردن ویعدی بالباء

اَلتَّمَرُّفُ۔ تاخذ المرفق یقال تمرفق الرجل اذا اخذ مرفقہ۔

اَلتَّرَمُّقُ - آب آشامیدن -
اَلتَّزَلُّقُ - بخیزیدن فی الحدیث خرجا من الحمام متزلقین یقال تزلق الرجل اذا تنعم حتی یکون لونہ لبصیص -
اَلتَّسَلُّقُ - بدیوار برشدن -
اَلتَّشَدُّقُ - لب پیچیدن در شوار بانی ویعدی بالفی -
اَلتَّشَرُّقُ - در آفتاب گاہ نشستن -
اَلتَّصَدُّقُ - صدقہ دادن یقال تصدق بالشیٔ علی المساکین -
اَلتَّصَلُّقُ - فریاد کردن زن از درد زہ فی الحدیث تصلق ذات لیلۃ ای تلوی
اَلتَّطَبُّقُ - بایوشش شدن ومنہ قولہم لو تطبقت السماء علی الارض ما فعلت کذا
اَلتَّطَلُّقُ - بگذشتن وکشادہ روی شدن
اَلتَّعَرُّقُ - گوشت از استخوان فارندیدن
اَلتَّعَسُّقُ - در دوسیدن ویعدی بالباء
اَلتَّعَشُّقُ - عشق نمودن -
اَلتَّعَلُّقُ - چنگ در زدن ویعدی بالباء وبنفسہ ودر آویختن وقولہم لیس المتعلق کالمتانق ای لیس من تبلغ من العیش بالشیٔ الیسیر لمن تبانق یاکل ما یشاء وہو ماخوذ من العلقۃ وہی البلغۃ -

اَلتَّعَمُّقُ - دور در رشدن -
اَلتَّغَبُّقُ - شراب خوردن شبانگاہ -
اَلتَّفَقُّقُ - کشادہ شدن وشگافتہ شدن -
اَلتَّفَرُّقُ - پراگندہ شدن -
اَلتَّفَلُّقُ - شگافتہ شدن -
اَلتَّفَنُّقُ - بہ ناز زیستن -
اَلتَّمَحُّقُ - نیست شدن -
اَلتَّمَرُّقُ - خروج الولد فی قولہم رویدا الغزو تیمرق فی الحدیث وراسہ ممرق ای متمزط
اَلتَّمَزُّقُ - دریدہ شدن -
اَلتَّمَطُّقُ - زبان بکام واز دادن از خوشی طعام -
اَلتَّمَلُّقُ وَالتِّمْلَاقُ - چاپلوسی کردن ویعدی بنفسہ وباللام
اَلتَّمَهُّقُ - شراب نوشیدن ساعت بساعت یقال مَهَقْتُ الشراب اذا شربتہ ساعۃ بعد ساعۃ
اَلتَّنَطُّقُ - کمر بہ میان بستن خود را یقال تنطق بالنطاق والمنطقۃ ای شد بہا فی وسطہ وتمنطق من المنطقۃ -
اَلتَّيَمُّنُ - الیمن ویعدی بالباء -
اَلتَّبَتُّكُ - مقیم شدن -
اَلتَّحَرُّكُ - جنبیدن ویعدی بالعین -
اَلتَّحَنُّكُ - عمامہ زیر زنخ در آوردن -
اَلتَّدَلُّكُ - خویشتن بمالیدن -
اَلتَّغَلُّكُ - با در لیشہ شدن پستان زن

اَلتَّلَمُّظُ - التلمظ وتلمك البعیر اذا لوک لحمیه

اَلتَّمَسُّكُ - چنگ در زدن ویعدی بالباء وفی الحدیث فتمسک وقیل معناه تطیبی من المسک

اَلتَّمَعُّكُ - در خاک غلطیدن -

اَلتَّمَلُّكُ - بادشاه شدن و خداوند شدن یقال تملکه ای ملکه قهرا -

اَلتَّنَسُّكُ - عبادت کردن -

اَلتَّهَتُّكُ - رسوا شدن -

اَلتَّهَمُّكُ - الانهماک وتهمک فی البطالة اذا اهمل نفسه فیها -

اَلتَّبَتُّلُ - اخلاص الطاعة لله وصل ذلک من البتل وهو القطع نفسه عن الدنیا

اَلتَّبَدُّلُ - بدل گرفتن -

اَلتَّبَذُّلُ - با دروزه گرفتن -

اَلتَّبَزُّلُ - شگافته شدن -

اَلتَّبَعُّلُ - خدمت کردن شوہر را -

اَلتَّبَقُّلُ - گیاه خوردن -

اَلتَّبَكُّلُ - التخلیط فی الکلام والتغنم ایضا وتبکلوه اذا علوه بالضرب والشتم -

اَلتَّبَهُّلُ - نیکو خالی نمودن و جریش گداخته شدن

اَلتَّحَمُّلُ - الاحتبال وهو فی الحدیث -

اَلتَّحَفُّلُ - ازدوده شدن -

اَلتَّحَمُّلُ - التحمال از منزل برداشتن وبار برداشتن یقال تحمل الحمالة ای حملها وکذا تحمله عن القوم من الدیة والغرامة -

اَلتَّخَشُّلُ - پر شدن چیزے -

اَلتَّخَمُّلُ - وضیعتی کردن -

اَلتَّدَخُّلُ - در آمدن اندک اندک -

اَلتَّدَكُّلُ - التدکل لتقاعد الانسان فی نفسه یقال هم یتدکلون علی السلطان اذا کانوا لا یحبون السلطان من عزهم -

اَلتَّرَبُّلُ - زربه شدن و سبز شدن نبات پس از خشک -

اَلتَّرَجُّلُ - پیاده رفتن و روز بفراخ جا آشکاه رسیدن و موی بشانه کردن و ترجل فی البیری نزل فیها من غیران یدلی -

اَلتَّرَحُّلُ - از جای برداشتن -

اَلتَّرَخُّلُ - خداوند برده ماده شدن -

اَلتَّرَسُّلُ - آهستگی خواندن ویعدی بفی ورسالتها انشا کردن -

اَلتَّرَفُّلُ - الارفال فی الحدیث ویترفل علی الاقوال -

اَلتَّرَقُّلُ - التسود -

اَلتَّرَكُّلُ - پای در بیل زدن تا بر زمین فرو شود -

اَلتَّرَمُّلُ - آلوده شدن بخون -

اَلتَّرَحُّلُ - دور و رشدن -
اَلتَّزَمُّلُ - خویشتن را در جامہ پیچیدن -
اَلتَّسَفُّلُ - بزیر فرو شدن -
اَلتَّسَهُّلُ - آسان شدن -
اَلتَّشَكُّلُ - بعضی از میوہ پختہ شدن -
اَلتَّطَفُّلُ - طفیلی کردن -
اَلتَّعَجُّلُ - شتافتن و بشتاب خواستن والمتعجل المعجل وہو الذی یاتی اھلہ بالاعجالۃ وہو بالعجالۃ اذا دعی من الامیر الی اھلہ قبل الحلب
اَلتَّعَزُّلُ - الاعتزال -
اَلتَّعَطُّلُ - بے زیور شدن و بے کار شدن
اَلتَّعَطُّلُ - گرد آمدن بر کسے -
اَلتَّعَقُّلُ - تکلف العقل -
اَلتَّعَمُّلُ - رنج بردن در کارے -
اَلتَّعَزُّلُ - عشق نمودن -
اَلتَّغَفُّلُ - بغنیمت گرفتن غفلت کسی -
اَلتَّفَحُّلُ - جامہ درشت پوشیدن و تشبہ کردن بہ فحل -
اَلتَّفَشُّلُ - دویدن آب -
اَلتَّفَضُّلُ - فضل کردن و دعوے فضل کردن بر قرآن و یعدیان بعلی و بکجامہ پوشیدن برائے کار -
اَلتَّقَبُّلُ - پذیرفتن -

اَلتَّقَتُّلُ - بشکنہ رفتن و تقتل الرجل لحاجتہ تاتی لہا -
اَلتَّقَهُّلُ - زنانۃ الہیئۃ وقیل شکوی الحاجۃ
اَلتَّكَمُّلُ - ضرب من المشی وقیل ہو مقاربۃ الخطو
اَلتَّكَحُّلُ - الاکتحال وتکحل الرجل اذا اخذ اللحیۃ
اَلتَّكَفُّلُ - پائندانی کردن و یعدی بالباء وتکفلت البعیر اذا اردت کسارہ فوق سنامہ ثم رکبتہ وہو فی الحدیث -
اَلتَّمَثُّلُ - داستان زدن و یعدی بالباء وبنفسہ وبرمثال چیزی شدن و یعدی باللام
اَلتَّنَجُّلُ - آبلہ افتادن و ریمناک شدن آن فی الحدیث فتنجل قیحا ای امتلاء -
اَلتَّنَحُّلُ - حیلت کردن -
اَلتَّنَدُّلُ - التندل -
اَلتَّنَهُّلُ - درنگ کردن والتقدم ایضا عن ابی عبید -
اَلتَّنَبُّلُ - بمردن از چیزی بہن برگزیدن و قبیلی نمودن و تاثیر شدن -
اَلتَّنَحُّلُ - الانتحال وفلان یتنحل مذہب کذا و قبیلۃ کذا اذا انتسب الیہ -
اَلتَّنَخُّلُ - برگزیدن واصل من نخال الدقیق
اَلتَّنَدُّلُ - دستار در سر بستن و دست در دستارخوان مالیدن والتمندل مسح الید بالمندیل

اَلتَّنَزُّلُ - فرود آمدن بدرنگ -
اَلتَّنَصُّلُ - ازگناه بیزاری نمودن و بیرون کردن چیزے و فی الحدیث تنصلت ای اقبلت و یروی تنصلت ای تقصد للمطر یقال انصلت له اذا انجرد -
اَلتَّنَعُّلُ - نعلین در پای کردن -
اَلتَّنَفُّلُ - التطوع -
اَلتَّنَقُّلُ - از جای بجاے شدن و چیزرا نقل کردن -
اَلتَّهَدُّلُ - فرو هشته شدن بفج اشتر و شاخ درخت وجز آن -
اَلتَّبَرُّمُ - سیر برآمدن و یعدی بالباء -
اَلتَّبَسُّمُ - برگاریدن -
اَلتَّبَهُّمُ - بسته شدن کلام یقال تبهم علیه الکلام اذا ارتج علیه -
اَلتَّثَلُّمُ - رخنه شدن -
اَلتَّجَرُّمُ - تمام شدن سال کسی و کسی را جرمے نهادن و یتجرم اللیل ذهب -
اَلتَّجَسُّمُ - تن آور شدن و کار بین را پیش گرفتن و تجسمت فلانا من بین القوم اذا اختزته کانه قال تصدت جسمه و التکیب یدل علی تجمع الشی
اَلتَّجَشُّمُ - رنج چیزے کشیدن -
اَلتَّجَهُّمُ - روی ترش کردن یقال تجهمه اذا کلح فی وجهه -
اَلتَّحَمُّمُ - نان ریزه خوردن -
اَلتَّحَرُّمُ - حرمت جستن -
اَلتَّحَرُّمُ - الاحترام -
اَلتَّحَطُّمُ - التکسر فی الحدیث تحطم علیه غیظا ای تیلظی -
اَلتَّحَلُّمُ - حلم نمودن و آگندہ و فربہ شدن -
اَلتَّخَتُّمُ - انگشتری انگشت کردن و یعدی بالباء
اَلتَّخَرُّمُ - ازمن برکندن و ختم نبشتن و معتقد دین حرفی گشتن و الخرمیة اصحاب التناسخ والاباحة
اَلتَّرَحُّمُ - بخشودن و یعدی بعلی -
اَلتَّرَدُّمُ - برترنگ آمدن جامه و ترنگ ٥ درداون آن -
اَلتَّرَسُّمُ - نشان چیزے نگریستن -
اَلتَّرَغُّمُ - خشم گرفتن -
اَلتَّرَنُّمُ - سرائیدن و بانگ کردن و کهان و کشیدن
اَلتَّزَعُّمُ - التکذب -
اَلتَّزَغُّمُ - التغضب مع کلام -
اَلتَّزَقُّمُ - التلقم افراط کردن آشامیدن شیر
اَلتَّسَلُّمُ - فا پذیرفتن تسلم الرجل ذاکان یدعی زیدا او غیره ثم لیسمی مسلما -
اَلتَّسَلُّمُ - برزبر چیزے شدن -
اَلتَّشَرُّمُ - التمزق والتشقق -

اَلتَّصَرُّمُ۔ پارہ پارہ کردن و جلدی کردن۔
اَلتَّقَرُّمُ۔ خشم گرفتن و یعدی الی او زیادۃ ذالنشر
اَلتَّعَظُّمُ۔ چیشیدن۔
اَلتَّطَهُّمُ۔ کراہیت داشتن طعام۔
اَلتَّظَلُّمُ۔ از بیداد کسی بنالیدن و یعدی بمن
وتظلمنی فلان ای ظلمنی مالی۔
اَلتَّعَرُّفُ۔ التعرف۔
اَلتَّعَظُّمُ۔ بزرگی نمودن۔
اَلتَّعَقُّمُ۔ چاہ کندن و آمد و شد کردن۔
اَلتَّعَلُّمُ۔ بیاموختن یقال تعلم فی موضع اعلم
ولا یقال تعلمت فی موضع علمت۔
اَلتَّغَذُّمُ۔ بزر الوان خوردن۔
اَلتَّغَنُّمُ۔ غنیمت شمردن۔
اَلتَّغَضُّمُ۔ شکستہ شدن بے جدائی۔
اَلتَّفَغُّمُ۔ شکستن کل۔
اَلتَّفَهُّمُ۔ دریافتن بہ درنگ۔
اَلتَّقَحُّمُ۔ درکاری شدن بے اندیشہ۔
اَلتَّقَدُّمُ۔ درپیش شدن و رستا در نہادن
بعدی بالی۔
اَلتَّقَرُّمُ۔ القرم۔
اَلتَّقَسُّمُ۔ پراگندہ کردن و پراگندہ شدن
اَلتَّقَضُّمُ۔ شکستہ شدن باجدائی۔
اَلتَّكَرُّمُ۔ بزرگی نمودن۔

اَلتَّكَلُّمُ۔ سخن گفتن و یعدی بالباء و بنفسہ
اَلتَّتَمُّمُ۔ اتمام پیوستن۔
اَلتَّلَجُّمُ۔ لجام محکم بکردن۔
اَلتَّلَدُّمُ۔ التردم بالمعنیین۔
اَلتَّلَعُّمُ۔ بوی خوش در گرد اگرد دھن
پر کردن و یعدی بالباء و قیل لا عربی حتی
المسیر قال تلغموا بیوم السبت معناہ ذکروہ
واشتقاقہ من انہم حرکوا ملاغمہم بہ۔
اَلتَّلَفُّمُ۔ لفام بربستن۔
اَلتَّلَقُّمُ۔ لقمہ فرو بردن بدرنگ۔
اَلتَّنَخُّمُ۔ نخامہ بیفگندن۔
اَلتَّنَدُّمُ۔ پشیمان شدن و پشیمانی نمودن۔
اَلتَّنَسُّمُ۔ التنفس فی الحدیث لما تنسموا
روح الحیوۃ ای وجدوا نسیمہا و خبر پرسیدن
اَلتَّنَعُّمُ۔ بناز زیستن و یعدی بالباء و الہمزۃ
ارض فلان فتنعمتنی لذاذا فقتہ۔
اَلتَّنَغُّمُ۔ سخن نرم گفتن۔
اَلتَّهَلُّمُ۔ خرد مرد شدن و دندان۔
اَلتَّهَدُّمُ۔ ویران شدن و سخت خشمگین شدن
اَلتَّهَرُّمُ۔ شکستہ شدن و بانگ کردن بعد
اَلتَّهَشُّمُ۔ مہربانی کردن۔
اَلتَّهَضُّمُ۔ بیداد کردن و بیداد را گردن نہادن
اَلتَّهَقُّمُ۔ لقمہ بزرگ فرو بردن۔

اَلتَّهَكُّمُ۔ خندستان کردن و دیران شدن
وسخت خشم گرفتن و تکبر کردن و سرود گفتن
اَلتَّبَطُّنُ۔ کسی را در زیر آوردن و گردیدن در جرگاه
اَلتَّثَنِّیْ۔ در دامن چیزی کرده در بر گرفتن تقلیل
تثنین ای حمل الثنبان وهو الوعاء الذی تحمل
فیه الشیء بین یدیک۔
اَلتَّعَجُّبُ۔ زفت شدن۔
اَلتَّحَزُّنُ۔ اندوهگین شدن۔
اَلتَّحَصُّنُ۔ حصار گرفتن و عفت نمودن
اَلتَّدَخُّنُ۔ دود گن شدن۔
اَلتَّدَمُّنُ۔ بر سرگین شدن آب و جز آن۔
اَلتَّدَهُّنُ۔ خویشتن را چرب کردن بروغن
وتمدهن الرجل اذا اخذ مدهنا۔
اَلتَّرَقُّنُ۔ حنا در بستن خود را۔
اَلتَّزَجُّنُ۔ الزجن۔
اَلتَّسَخُّنُ۔ نیکو دیدن و نیکو یافتن یقال تسخنت
المال فرایت سخنا وحسنة۔
اَلتَّسَكُّنُ وَالتَّمَسُّكُنُ۔ بیچاره شدن۔
اَلتَّسَمُّنُ۔ فربه شدن وفی الحدیث قوم
یتسمنون ای یتکثرون بمالیس فیهم من الخیر
ویدعون مالیس فیهم من الشرف۔
اَلتَّشَجُّنُ۔ بهم در شدن درخت۔
اَلتَّشَزُّنُ۔ راست فرا ایستادن واکسی

در خصومت وجز آن وفی الحدیث تشنزوا
ای تحرفوا وفی حدیث اخر وتشنزت باغتها
ای استعدت بحیلها۔
اَلتَّضَمُّنُ۔ در میان خویش آوردن و یاری ندادن فی بیت شعر۔
اَلتَّعَسُّنُ۔ دانستن یقال تعسن فلان اباه ای نزع الیه فی الشبه
اَلتَّعَكُّنُ۔ واستکمن شدن۔
اَلتَّغَضُّنُ۔ التشنج۔
اَلتَّفَكُّنُ۔ الندم علی مافات۔
اَلتَّقَمُّنُ۔ التوخی۔
اَلتَّلَهُّنُ۔ اختر گولی کردن۔
اَلتَّلَبُّنُ۔ التلجن وسنده شدن وتلجن
راسه ای غسله ولم ینق وسخه وتلجن القوم اذا
اخذوا الورق ودقوه وخلطوه بالنوی للابل
اَلتَّلَدُّنُ۔ درنگ کردن
اَلتَّلَقُّنُ۔ تلقین فاگرفتن۔
اَلتَّلَهُّنُ۔ نلهاری کردن۔
اَلتَّمَعُّنُ۔ وراندیشیدن و اقرار کردن و بسیار شدن
وفی الحدیث وتمعن علی بساطه ای تصاغر
وتذلک ماخوذ من المعن وهو الشیء القلیل
وقیل اعترف ماخوذ من امعن بحقی ورد ی
تمغک علی بساطه۔
اَلتَّمَكُّنُ۔ دست یافتن ویعدی بمن۔
اَلتَّبَلُّهُ۔ ابله شدن۔

اَلتَّسَفُّہُ۔ سفاہت نمودن وشتابیدن
ویعدی بعلی وکسی را از چیزے فریفتن وجنبانیدن
باد درخت را۔
اَلتَّسَنُّہُ۔ سال خوردہ شدن وگرد گرفتن خورد نے دوجز آن
اَلتَّشَہُّدُ۔ مانند کردن ویعدی بالباء۔
اَلتَّعَہُّدُ۔ خویشتن بدیوانگی کاییدن واساختن
اَلتَّفَقُّہُ۔ فقہ آموختن۔
اَلتَّفَکُّہُ۔ شگفتن نمودن ویشیمان بودن و
برخورداری گرفتن ویعدی بالباء وفی الحدیث
المتفکہین بالامہات یعنی الذین یشتہون من مجامعۃ النساء۔
اَلتَّکَرُّہُ۔ روی ترش کردن۔
اَلتَّلَمُّہُ۔ سرگشتہ شدن یقال خرج تیکمہ اذا
رکب راسہ لایدری این یتوجہ۔
اَلتَّمَدُّہُ۔ التمدح۔
اَلتَّنَبُّہُ۔ بیدار شدن۔
اَلتَّنَجُّہُ۔ النجہ۔
اَلتَّنَزُّہُ۔ دور شدن ہذا ہو الاصل
ثم یقال خرجنا متنزہا اذا خرجوا الی البساتین

ومن المضاعف

اَلتَّحَبُّبُ۔ دوستی نمودن ویعدی بالی
وسیراب شدن خر۔
اَلتَّرَبُّبُ۔ پروردن وفراہم آمدن۔
اَلتَّرَبُّدُ۔ فی الکلام۔
اَلتَّصَبُّبُ۔ ریختہ شدن۔
اَلتَّضَبُّبُ۔ فربہ شدن کودک۔
اَلتَّطَیُّبُ۔ تجشکی کردن۔
اَلتَّلَبُّبُ۔ برہم نشستن۔
اَلتَّلَبُّبُ۔ سلاح پوشیدن فی الحدیث
متلببًا بای بالثوب ومعناہ متجرمًا بہ عند صدرہ
اَلتَّہَبُّبُ۔ پارہ پارہ شدن جامہ۔
اَلتَّشَتُّتُ۔ پراگندہ شدن۔
اَلتَّعَتُّتُ۔ پیچیدن در سخن یقال تعتت
فی کلامہ اذا لیستمر فیہ۔
اَلتَّفَتُّتُ۔ ریزہ ریزہ شدن۔
اَلتَّدَجُّجُ۔ سلاح تمام در پوشیدن۔
اَلتَّعَجُّجُ۔ پر دود شدن خانہ۔
اَلتَّمَخُّخُ۔ مغز از استخوان بیرون کشیدن۔
اَلتَّبَدُّدُ۔ پراگندہ شدن۔
اَلتَّحَرُّدُ۔ نوشیدن وشیر بستدن از پستان
اَلتَّخَدُّدُ۔ انبوہ گرفتن ولاغر شدن۔
اَلتَّرَدُّدُ۔ شد وآمد کردن ویعدی بالی
اَلتَّشَدُّدُ۔ بخیل شدن وسخت شدن۔
اَلتَّعَدُّدُ۔ زیادت آمدن در عدد۔
اَلتَّقَدُّدُ۔ شگافتہ شدن وپراگندہ شدن
اَلتَّلَدُّدُ۔ چپ وراست سرگشتہ نگریستن یقال تلدد
تلددای تلیفت یمینًا وشمالا اخذ من دین ای صفحۃ العنق

اَلتَّمَدُّدُ - میازیدن -
اَلتَّهَدُّدُ - التهدید فی الحدیث -
اَلتَّلَذُّذُ - خوش آمدن ویعدی بالباء -
اَلتَّزَرُّرُ - بابند مه شدن -
اَلتَّسَرُّرُ - التسری -
اَلتَّضَرُّرُ - بخور شدن -
اَلتَّقَرُّرُ - درست شدن خبر وقرار گرفتن
اَلتَّكَرُّرُ - مکرر شدن -
اَلتَّخَرُّزُ - پاره پاره شدن -
اَلتَّعَزُّزُ - عزیز شدن سخت شدن و تنگ شدن سوراخ پستان اشتر -
اَلتَّقَزُّزُ - نفرت طبع نمودن از چیزے -
اَلتَّمَزُّزُ - اندک اندک مکیدن -
اَلتَّهَزُّزُ - جنبیدن -
اَلتَّجَسُّسُ - فی السر والتحسس فی الخبر خبر جستن -
اَلتَّدَسُّسُ - پنهان کردن -
اَلتَّقَسُّسُ - پرسیدن خبر -
اَلتَّرَشُّشُ - چکیدن وحل وانچه بدان ماند -
اَلتَّمَشُّشُ - انچه نرم باشد از استخوان بجائیدن ومغز آن در مزیدن -
اَلتَّقَصُّصُ - از پے فراشدن -
اَلتَّلَصُّصُ - دزدی کردن -

اَلتَّمَصُّصُ - اندک اندک مکیدن -
اَلتَّنَضُّضُ - اندک اندک گرفتن همه چیز یقال تبضضت حقی منه ای استنفدت قلیلا قلیلا
اَلتَّفَضُّضُ - پراگندہ شدن -
اَلتَّمَضُّضُ - آب خوردہ ہر دو لب را فشاردن فی الحدیث تمضمض ای بمض -
اَلتَّمَطُّطُ - التمدد -
اَلتَّلَعُّعُ - تناول الطعام وهو نبت ناعم فی اول ما یبدو او یقال منه تلععت فابدلوا من العین الاخیرة یاء لکراهتهم تلت عینات -
اَلتَّخَفُّفُ - موزه در پا پوشیدن فی الحدیث وتخففت منای طلبت الخفة تخلیفک ایای -
اَلتَّعَفُّفُ - عفت نمودن وبقیت شیر که در پستان باشد خوردن -
اَلتَّكَفُّفُ - کف پیش مردمان داشتن در کدیه فی الحدیث تیکففون الناس وفی حدیث اخر وکان الناس یتکففونه ای یاخذونه بالکف
اَلتَّلَفُّفُ - خویشتن در جامه پیچیدن -
اَلتَّحَقُّقُ - درست شدن ودرست پنداشتن
اَلتَّرَقُّقُ - بخشائش نمودن ویعدی باللام
اَلتَّشَقُّقُ - شگافته شدن -
اَلتَّمَقُّقُ - اندک اندک عمر دن شراب یقال

تنقصت الشراب ای شربته شیئاً بعد شیئ۔

اَلتَّحَلُّكُ۔ بکسی والوشیدن ویعدی بالباء

اَلتَّسَلُّلُ۔ اتفتن۔

اَلتَّمَلُّكُ۔ بکیدن وستیهیدن غریم

فی الحدیث لا تمکوا علی غرمائکم ای لا تستقصوا

اَلتَّمَلُّلُ۔ ترشدن۔

اَلتَّنَالُ۔ بدست آمدن وگرفتن معظم ایقال

تنالہ ای علاہ وتجلال لدراہم ای اخذ الجلال

منہا وتجلل لبس الجل۔

اَلتَّحَلُّلُ۔ استثنا کردن در سوگند بجلی

او استثنی بمعنی التحلل التقصی من عہدۃ الیمین

والخروج من حرمتہا الی ما یحل لہ شہاد قد یکون

ذلک مرۃ بالاستثناء مع العقد ومرۃ بالکفارۃ

عند الحنث

اَلتَّغَلْغُلُ۔ خلال کردن ورسیدن چیزے ومیان

گروہے رفتن وتخلل المطر اذا خص ولم یکن عاما

اَلتَّغَلْغُلُ۔ نازکردن۔

اَلتَّفَاضُلُ۔ فزونی نمودن ویعدی باللام

اَلتَّسَلْسُلُ۔ ازگروہی آمدن۔

اَلتَّعَلُّلُ۔ بروزگار گذاشتن بچیزی بہانہ

کردن ویعدیان بالباء۔

اَلتَّغَلُّبُ۔ غالبہ بکار داشتن۔

اَلتَّصَلُّلُ۔ رخنہ شدن تیغ۔

اَلتَّكَلُّلُ۔ گرد درآمدن۔

اَلتَّمَلُّلُ۔ التململ۔

اَلتَّهَلُّلُ۔ کشادہ روی شدن وریزان شدن

اشک ودرخشان شدن میغ بہ برق۔

اَلتَّحَمُّمُ۔ درگرمابہ شدن۔

اَلتَّذَلْحُمُ۔ ننگ داشتن ویعدی بمن۔

اَلتَّشَمُّمُ۔ بوئیدن بہ درنگ۔

اَلتَّعَمُّمُ۔ عمامہ درسر بستن وعم خواندن۔

اَلتَّقَمُّمُ۔ غاشیہ روی کردن یعنی خانہ رفتن

اَلتَّهَتُّمُ۔ طلب کردن۔

اَلتَّجَنُّنُ۔ خویشتن را فراساختن بہ دیوانگی۔

اَلتَّحَنُّنُ۔ نخشودن ویعدی بعلی۔

اَلتَّشَنُّنُ۔ خشک شدن پوست وکہنہ شدن مشک

اَلتَّفَنُّنُ۔ نوع نوع شدن۔

ومن المعتل الواوی

اَلتَّوَثُّبُ۔ مستولی شدن برچیزی بظلم۔

اَلتَّوَلُّجُ۔ الولوج۔

اَلتَّوَهُّجُ۔ افروختہ شدن آتش۔

اَلتَّوَنُّخُ۔ اندک خوردن از شراب وشتاخ

درگردن افگندن وربما قالوا توخ بتوبۃ وسیفہ

اَلتَّوَشُّحُ۔ حمائل درافگندن فی الحدیث یتوشح ای یلتفع

اَلتَّوَضُّحُ۔ بجای آوردن وہویدا شدن۔

اَلتَّوَسُّخُ۔ شوخگن شدن۔

التَّوَجُّدُ - اندوہگین شدن -
التَّوَحُّدُ - یگانہ شدن و توحدہ اللہ بعصمتہ
ای عصمہ ولم یکلہ الی غیرہ -
التَّوَدُّدُ - باب آمدن و گلگون شدن و توردت
الخیل لبلدۃ ای تدخلتہا -
التَّوَسُّدُ - چیزیرا بالش کردن فی الحدیث
لا یتوسد القرآن یکون ہذا مدحا ای کونہ نائما
فالمدح انہ لا ینام اللیل عن القرآن فیکون
القرآن متوسدا معہ لم یتہجد بہ والذم انہ لا یحفظ
من القرآن شیئا فاذا نام لم یتوسد معہ القرآن
التَّوَطُّدُ - الثبات -
التَّوَعُّدُ - بیم کردن -
التَّوَقُّدُ - افروختہ شدن آتش -
التَّوَكُّدُ - استوار شدن -
التَّوَلُّدُ - پدید آمدن چیزی از چیزے
التَّوَزُّرُ - وزیری کردن -
التَّوَعُّرُ - درشت شدن راہ -
التَّوَفُّرُ - حق کسے و باحق چیزی تمام بدادن
التَّوَقُّرُ - وقار نمودن -
التَّوَكُّرُ - پیر شدن -
التَّوَجُّزُ - التنجز -
التَّوَهُّنُ - وطی البعیر المثقل -
التَّوَجُّسُ - بیم اندر دل داشتن و بترسیدن

التَّوَدُّسُ - الایداس -
التَّوَهُّشُ - مشی المثقل -
التَّوَحُّشُ - دژم شدن و تہی شدن شکم
التَّوَقُّشُ - خبیدن -
التَّوَقُّصُ - نزو الفرس مع مقاربۃ
الخطو وہو فی الحدیث -
التَّوَرُّطُ - در ہلاکت افتیدن -
التَّوَسُّطُ - درمیان چیزی شدن و میانجی کردن
التَّوَجُّعُ - بخشودن و اندوہ نمودن -
التَّوَدُّعُ - درمیدع انگاہداشتن و در حمایت
خویش داشتن فی الحدیث فقد تودع منہم ای کو
وما استحقوہ من المعاصی حیث یضر وا فیہا فاستجیبوا
العقوبۃ فیعاقبوا واصلہ من التودیع وہو الترک
التَّوَرُّعُ - پرہیزگاری نمودن -
التَّوَدُّعُ - وانجشیدن و انجشیدہ شدن -
التَّوَسُّعُ - فراخی کردن و فراخ نشستن
توسعت الغنم فی الجبل ذا امر تقت فیہ ترعاہ
التَّوَقُّعُ - چشم داشتن -
التَّوَذُّفُ - التبختر وقیل الاسراع -
التَّوَشُّفُ - پوست از چیزی واشدن
التَّوَقُّفُ - درنگ کردن در چیزے
التَّوَكُّفُ - چشم داشتن -
التَّوَثُّقُ - باستواری فراگرفتن و یعدی بفی

التَّوَرُّكُ - برسرین نشاندن پا در کودک را و بریک سرین خفتن و بریک سرین نشستن در زین قال الازہری التورک فی الصلوۃ ضربان احدہما سنۃ والآخر مکروہ اما السنۃ فان یحنی رجلیہ فی التشہد الاخیر ویلزق مقعدہ بالارض واما المکروہ فہو ان یضع یدیہ علی ورکیہ فی الصلوۃ وہو قائم وقد نہی عنہ وکان مجاہد الایری باسا بتورک الرجل علی رجلہ الیمنی فی الارض المستحیلۃ فی الصلوۃ قال ابو عبیدۃ معناہ وضع الورک علیہا وفی حدیث کرہ ان یسجد الرجل متورکا یعنی ان یرفع ورکہ اذا سجد حتی یفحش فی ذلک وقیل ان یلصق الیتیہ بعقبیہ فی السجود قائما فاما حدیث ابراہیم انہ کان یکرہ التورک فی الصلوۃ فانما یرید وضع الیتین او احدیہما علی الارض۔

التَّوَسُّلُ - نزدیک جستن و بعدی طلبیدن و دریدن

التَّوَحُّلُ - بگیلہ فاچیزی رسیدن بعدی طلبی

التَّوَعُّلُ - التوقل۔

التَّوَغُّلُ - دور در شدن در زمین۔

التَّوَقُّلُ - برکوہ شدن فی الحدیث زرع لیس بلبد فیتوقل التوقل الاسراع وقیل الاسراع اذا صعد فی الجبل

التَّوَكُّلُ - اعتماد بر کسی کردن و بعدی

بعلی فی الحدیث کیف ہذا اذا اتاک ملکان فہبا لملک فی قبرک

التَّوَہُّلُ - تعریض کردن و سخن سربستہ گفتن با کسی نادر غلط افتد یقال توہلت فلانا اذا جعلت ضنہ الی ہیئۃ غلط

التَّوَخُّمُ - ناگوار آمدن۔

التَّوَرُّہُ - براماہیدن۔

التَّوَسُّحُ - فرست بردن و سمہ بر کردن و توسم الرجل طلب کالار الوسمی فی الحدیث الشیخ المتوسم ای المتحلی بسمۃ الشیوخ۔

التَّوَضُّمُ - مجامعت کردن۔

التَّوَغُّمُ - خشم گرفتن۔

التَّوَقُّمُ - گرستن۔

التَّوَهُّمُ - گمان بردن۔

التَّوَمُّنُ - گشنی کردن فحل ناقہ خوابیدہ را قولہم تومنہا ای اتیہا وہی نائمۃ یرید وضع اتیان الفحل الناقۃ۔

التَّوَطُّنُ - جای گرفتن۔

التَّوَعُّنُ - بغایت فربہ شدن۔

التَّوَكُّنُ - التمکن۔

التَّوَهُّنُ - سست شدن۔

التَّوَجُّہُ - روی فراچیزی کردن ومنہ المثل الاحمق ما یتوجہ ای ما یحسن ان یاتی لفائط و بیرون شدن والباب یدل علی مقابلۃ الشیٔ۔

اَلتَّوَلُّہ۔ الایلاء

ومن المضعف المقرون

اَلتَّوَجِّیُ۔ الوجی۔

اَلتَّوَجُّیُ۔ تشافتن۔

اَلتَّوَخِّیُ۔ حسبن فی الحدیث فتوخیا الاقصد الحق

اَلتَّوَفِّیُ۔ تمام شدن و جان برداشتن تعالی توفی فلان وتوفی اذا مات فمن قال توفی فمعناہ قبض واخذ ومن قال توفی فمعناہ نوبے اجازہ استوفی اکلہ وعمرہ علی ہذا یتوجہ قرأۃ من قرأ یتوفون بفتح الیاء۔

اَلتَّوَقِّیُ۔ حذر کردن۔

اَلتَّوَلِّیُ۔ برگشتن وبعدی بعن ومنہ تم تولیتم وان تولوا ودوستی داشتن باکسی ومنہم من یتولہم منکم وبکار کسی قیام کردن ومنہ والذی کبرہ منہم وولایت دادن عن ابی زید فلان یتمولی علینا ای یرید ان یکون مولیً

ومن المعتل اللیائی

اَلتَّیَسُّرُ۔ آسان شدن وبعدی باللام۔

اَلتَّیَقُّظُ۔ بیدار شدن۔

اَلتَّیَمُّمُ۔ قصد کردن وہذا ہو الاصل ثم کثر استعمالہم لہذہ الکلمۃ حتی صار التیمم مسح الوجہ والید بالتراب۔

اَلتَّیَقُّنُ۔ بیگمان شدن۔

اَلتَّیَمُّنُ۔ بفرخندگی گرفتن والتیمن التنسب الی الیمن ایضاً۔

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّبَوُّبُ۔ دربان گرفتن۔

اَلتَّحَوُّبُ۔ التجوع التحزن از گناہ پرہیزیدن وتحریر القار المحوب عن النفس۔

اَلتَّصَوُّبُ۔ نشیب فرو شدن۔

اَلتَّقَوُّبُ۔ پوست شدن وچیزی از بیخ کندہ شدن وشگافتہ شدن خایۂ مرغ۔

اَلتَّحَوُّتُ۔ کم کردن۔

اَلتَّنَوُّتُ۔ فرو شدن ودر شدن والتقوت علیہ فی مالہ ای فات بہ۔

اَلتَّقَوُّتُ۔ قوت گرفتن۔

اَلتَّبَوُّجُ۔ التکشف فی البرق۔

اَلتَّتَوُّجُ۔ تاج بر سر نہادن۔

اَلتَّزَوُّجُ۔ زن کردن وشوکردن وبعدی بنفسہ وازدشنود یعدونہ بالباء۔

اَلتَّعَزُّجُ۔ کژ شدن۔

اَلتَّرَوُّحُ۔ شبانگاہ رفتن وبمروحہ باد کردن وبرگ بیاوردن درخت در خریف ودراز شدن نبات از آب بسی چیز بر افراگرفتن

اَلتَّصَوُّحُ۔ خشک شدن گیاہ وشگافتہ شدن موے وجز آن۔

اَلتَّطَوُّحُ - ہلاک شدن و سرگشتہ شدن -
تنوح النسی اذا تحرک وہو متدل -
اَلتَّجَوُّحُ - رسیدہ شدن چاہ -
اَلتَّنَوُّخُ - در زیر افگندن نخل مادہ را -
اَلتَّزَوُّدُ - توشہ برداشتن -
اَلتَّفَقُّہُ - فہمیدن و فقیہ شدن
فی الحدیث تفقہوا قبل ان تسودوا ای تعلموا
قبل ان تتزوجوا فتصیروا ارباب بیوت -
اَلتَّعَوُّذُ - غوی گرفتن -
اَلتَّہَوُّدُ - یہود شدن و توبہ کردن -
اَلتَّشَوُّذُ - عمامہ در سر بستن -
اَلتَّعَوُّذُ - باز داشت خواستن و یوی بالیا
اَلتَّجَوُّرُ - بر پہلوی افتیدن و سرگشتہ شدن در کار
اَلتَّسَوُّرُ - بدیوار بر شدن و دست رنجن
در دست کردن -
اَلتَّشَوُّرُ - تشویر خوردن -
اَلتَّصَوُّرُ - صورت شدن چیزی صورت
کردن با خویشتن و صورت بستن و طعنہ فتصور
ای مال للسقوط -
اَلتَّضَوُّرُ - بر خویشتن پیچیدن از گرسنگی یا از رنج
اَلتَّعَوُّرُ - عاریت گرفتن و ہمدیگر نوبت گرفتن خبر را
یقال ہم یتعورون الواری بینہم ای یتداولون
اَلتَّفَوُّرُ - چشم دور فرو شدن -

اَلتَّکَوُّرُ - بر پہلو افتیدن -
اَلتَّمَوُّرُ - گردیدن و بفتیدن موئے -
اَلتَّنَوُّدُ - از دور باتش نگریستن و آنرا بکار داشتن
اَلتَّہَوُّرُ - رسیدہ شدن و در کار شروع کردن
بیباک وار و تہور اللیل ای مضی اکثرہ -
اَلتَّحَوُّشُ - آسان و اگرفتن و بجاز سخن گفتن
و بعد یان بغی و یقال اللہم تحوز عنی و تجاوز عنی
بمعنی التجوز فراہم آمدن و بر خویشتن پیچیدن
و از سوی کہ باشی بسوئے دیگر گردیدن در جنگ
اَلتَّلَوُّمُ - فراہم آمدن -
اَلتَّحَوُّسُ التشمر والاقامۃ مع ارادۃ السفر
وذلک ذاعرض لہ ما یشغلہ فی الحدیث فجعل
یتحوس فی الکلام ای یتاہب یتردد فیہ -
اَلتَّطَوُّسُ - التزین -
اَلتَّقَوُّسُ - کمان در بازو افگندن و بزہ در آمدن
اَلتَّحَوُّشُ - دور شدن -
اَلتَّشَوُّشُ - بشولیدہ شدن -
اَلتَّہَوُّشُ - الہوش -
اَلتَّحَوُّصُ - التقعر وتخوص منہ ای اخذ
منہ الشیء بعد الشیء -
اَلتَّعَوُّضُ - عوض خواستن -
اَلتَّقَوُّضُ - بیفتادن خانہ و برکندہ شدن
وتقوضت الخلق والصفوف انتقضت وتفرقت

والحلق جمع خلقة من الناس فی الحدیث وہی تقوضل ای تجبی وتذہب ولا تقر۔

اَلتَّعَوُّطُ۔ الاعتیاط۔

اَلتَّغَوُّطُ۔ حدث کردن۔

اَلتَّجَوُّعُ۔ تعمد الجوع۔

اَلتَّخَوُّعُ۔ التنقص۔

اَلتَّرَوُّعُ۔ التفزع۔

اَلتَّصَوُّعُ۔ پراگندہ شدن وخشک شدن گیاہ

اَلتَّضَوُّعُ۔ بوی خوش دمیدن۔

اَلتَّطَوُّعُ۔ تکلف الاستطاعۃ وچیزیکہ فریضہ نباشد کردن ویعدی بالباء۔

اَلتَّکَوُّعُ۔ فرو دہ دست از سوی انگشت ستبرگ کثر شدن وہو فی الحدیث۔

اَلتَّنَوُّعُ۔ نوع نوع شدن۔

اَلتَّہَوُّعُ۔ قی کردن۔

اَلتَّبَوُّعُ۔ شوریدہ شدن خون ویعدی بالباء

اَلتَّجَوُّفُ۔ درمیان چیزی شدن۔

اَلتَّحَوُّفُ۔ از کنارہ چیزی بکاستن۔

اَلتَّخَوُّفُ۔ بترسیدن ویعدی بعلی وکم کردن

اَلتَّشَوُّفُ۔ خویشتن را بیاراستن وچشم داشتن ویعدی بالی۔

اَلتَّطَوُّفُ۔ گرد برآمدن تکوف الرمل والقوم ای استدار وتکوف الرجل ذا تشبہ باہل الکوفۃ او تنسب الیہم۔

اَلتَّذَوُّقُ۔ پارہ پارہ کشیدن چیز را یقال تذوقتہ او ذقتہ شیئاً بعد شیئ۔

اَلتَّسَوُّقُ۔ بازار بستن خرید وفروخت کردن

اَلتَّشَوُّقُ۔ آرزومند شدن آرزومند نمودن ویعدی بالی۔

اَلتَّطَوُّقُ۔ طوق در گردن خویش کردن

اَلتَّعَوُّقُ۔ التبطء۔

اَلتَّفَوُّقُ۔ فواق فواق مکیدن بچہ شیر را یقال تفوق الابن ای شرب فواقا وفی الحدیث اما انا فاتفوقہ تفوق المتقوح ای لا اقرارورد من القرآن بمرۃ ولکنی اقرارمنہ شیئاً بعد شیئ فی انار اللیل والنہار ماخوذ من فواق الناقۃ

اَلتَّنَوُّقُ۔ التانق ویفضل العرب لا یقول تنوق

اَلتَّسَوُّکُ۔ مسواک کردن۔

اَلتَّشَوُّکُ۔ بانوار شدن۔

اَلتَّہَوُّکُ۔ سرگشتہ شدن والوقوع فی الشیئ بقلۃ مبالاۃ۔

اَلتَّنَوُّلُ۔ از دگر گرفتن بدشنام وقہر زدن یقال تنول علیہ القوم ای علوہ بالشتم والضرب۔

اَلتَّحَوُّلُ۔ از جای بجای شدن ویعدی بعن وبشتوارہ برگرفتن وحیلہ کردن واحوال کسے طلب کردن وہنا فی الحدیث۔

اَلتَّحَوُّلُ۔ تعہد کردن و راست چیزی بردن در کسے
اَلتَّطَوُّلُ۔ فضل کردن و یعدی بعلی۔
اَلتَّغَوُّلُ۔ از حال بگردیدن و فی الحدیث
اذا تغولت الغیلان۔
اَلتَّقَوُّلُ۔ سخن فرا یافتن بر کسے۔
اَلتَّمَوُّلُ۔ مالدار شدن۔
اَلتَّسَوُّمُ۔ خویشتن را نشان کردن در جنگ
اَلتَّلَوُّمُ۔ درنگ کردن و چشم داشتن و فی
الحدیث والشباب المتلوم ای الذی یاتی
القبیح فیحیر الدائمۃ۔
اَلتَّحَوُّنُ۔ کم کردن و تعہد کردن۔
اَلتَّصَوُّنُ۔ تکاعن الصیانۃ۔
اَلتَّکَوُّنُ۔ ہست شدن۔
اَلتَّلَوُّنُ۔ رنگ برنگ شدن۔
اَلتَّشَوُّہُ۔ گوسپند صید کردن و یقال للتشوہ
علی اے لاتقل ما احسنک فتصیبنی بعین وتشوہ لہ
ای نکرہ لہ وتغول۔
اَلتَّفَوُّہُ۔ سخن گفتن فی الحدیث فلما تفوہ بقبیح
ای دخل فی ذم القبیح۔

ومن الاجوف الیائی

اَلتَّطَیُّبُ۔ خویشتن را خوشبوی کردن۔
اَلتَّعَیُّبُ۔ عیب کردن۔
اَلتَّغَیُّبُ۔ غائب شدن۔
اَلتَّہَیُّبُ۔ ترسیدن یقال تہیبت الشیٔ
وتہیبنی الشیٔ ای خفتہ وخوفنی وشکوہ داشتن
اَلتَّرَیُّثُ۔ درنگ کردن۔
اَلتَّمَیُّثُ۔ نرم شدن زمین۔
اَلتَّہَیُّجُ۔ برخاستن با دو گرد و انچہ بدان ماند
اَلتَّصَیُّحُ۔ التصوح۔
اَلتَّغَیُّمُ۔ تنگ گردیدن تیر و پوشیدن شیر آمیختہ
فی الحدیث الا متغیضا ہو الذی یرد الحوض
آخر الناس بعد ما شرب ما الحوض الا قلیلا مختلطا
بعیرہ واصلہ من الغیض والغیاض وہو الاجن
الذی مزج بالماء حتی کاد ینقلب سوادا لما ربیاضہ
اَلتَّطَیُّحُ۔ التطوح۔
اَلتَّغَیُّمُ۔ ریم گرفتن۔
اَلتَّشَیُّخُ۔ پیری نمودن۔
اَلتَّطَیُّمُ۔ آلودہ شدن۔
اَلتَّزَیُّدُ۔ در سخن افزونی کردن و گران شدن
نرخ والتزید فی السیر فوق العنق۔
اَلتَّصَیُّدُ۔ الصید۔
اَلتَّقَیُّدُ۔ خرامیدن۔
اَلتَّقَیُّدُ۔ خویشتن را بند کردن۔
اَلتَّحَیُّرُ۔ سرگشتہ شدن و تحیر المکان بالمارای استلا
اَلتَّخَیُّرُ۔ برگزیدن۔
اَلتَّدَیُّرُ۔ سرای گرفتن۔

التَّصَيُّرُ - مانا شدن و شتابہ گردیدن بکسی یقال تصیر فلان اباہ اذا نزع الیہ فی النسبہ -

التَّطَيُّرُ - فال بگرفتن و یعدی بالباء و بمن و بالی

التَّغَيُّرُ - از حال بگشتن و یعدی بالعین -

التَّهَيُّزُ - رمیدہ شدن -

التَّحَيُّزُ - بر خویشتن بچیدن یقال مالک تحیز الیہ و قال سیبویہ ہو تفعیل من حزت الشیٔ -

التَّمَيُّزُ - از یکدیگر جدا شدن -

التَّقَايُسُ - التشبہ بقیس و التمسک بہ ثم بسبب اما حلف و جوار او ولاء -

التَّكَيُّسُ - زیرکی نمودن -

التَّمَيُّسُ - خرامیدن -

التَّجَيُّشُ - شوریدن چیزے فی الحدیث فتجیشت انفس الصحابۃ منہ ای جاشت و جیشت و روی ایضا بالحاء و معناہ نفرت

التَّعَيُّشُ - بجیلہ زیستن -

التَّحَيُّضُ - حائض شدن و تحیضت اے قعدت ایام حیضہا عن الصلوٰۃ فی الحدیث تحیضی فی علم اللہ شتاء و سبعا -

التَّقَيُّضُ - مانندگی کردن بکسی بوفتیدن دیوار و یارہ پارہ شدن خایہ مرغ -

التَّغَيُّطُ - الاغتیاط -

التَّغَيُّظُ - خشم گرفتن -

التَّقَيُّظُ - القیظ -

التَّرَيُّعُ - آمد و شد کردن مائع -

التَّشَيُّعُ - دعوی شیعہ کردن -

التَّصَيُّعُ - خشک شدن گیاہ -

التَّضَيُّعُ - التضوع -

التَّمَيُّعُ - روان شدن و گداختن یقال تمیع الشیٔ اذا جری علی وجہ الارض -

التَّتَيُّعُ - التبوع -

التَّزَيُّغُ - التزین -

التَّخَيُّفُ - التحوف -

التَّصَيُّفُ - تابستان جای مقام کردن -

التَّضَيُّفُ - مہمان شدن و بخشیدن -

التَّعَيُّفُ - چسپیدن -

التَّهَيُّفُ - باکرم مقام کردن -

التَّرَيُّقُ - در فشیدن سراب -

التَّزَيُّقُ - التزین -

التَّخَيُّلُ - خیال بستن یقال تخیلت فتخیل لی و سزاوار شدن آسمان بباریدن و تخیلت علی الرجل اذا اخترتہ و تفرست فیہ الخیر -

التَّزَيُّلُ - پراگندہ شدن -

التَّغَيُّلُ - انبوہ شدن درخت -

التَّقَيُّلُ - اقتدا کردن و مانندگی کردن بکسے و شراب خوردن وقت قیلولہ -

اَلتَّحَوُّلُ۔ تعہد کردن و از ست چیزی بردن در کسے
اَلتَّطَوُّلُ۔ فضل کردن و یعدی بالعلی۔
اَلتَّغَوُّلُ۔ از حال بگردیدن و فی الحدیث
اذا تغولت الغیلان۔
اَلتَّقَوُّلُ۔ سخن فرا یافتن بر کسے۔
اَلتَّمَوُّلُ۔ مالدار شدن۔
اَلتَّسَوُّمُ۔ خویشتن را نشان کردن در جنگ
اَلتَّلَوُّمُ۔ درنگ کردن و چشم داشتن و فی
الحدیث والشباب المتلوم ای الذی یاتی
القبیح فیحر الدائمۃ۔
اَلتَّحَوُّنُ۔ کم کردن و تعہد کردن۔
اَلتَّصَوُّنُ۔ تکاف الصیانۃ۔
اَلتَّکَوُّنُ۔ ہست شدن۔
اَلتَّلَوُّنُ۔ رنگ برنگ شدن۔
اَلتَّشَوُّہُ۔ گوسپند صید کردن و یقال للشوہ
ملی اے لاتقل ما احسنک فتصیبنی بعین وتشوہ لہ
ای تنکرہ لہ وتغول۔
اَلتَّفَوُّہُ۔ سخن گفتن فی الحدیث فاما تفوہ البقیع
ای دخل فم البقیع۔

ومن الاجوف الیائی

اَلتَّطَیُّبُ۔ خویشتن را خوشبوی کردن۔
اَلتَّعَیُّبُ۔ عیب کردن۔
اَلتَّغَیُّبُ۔ غائب شدن۔
اَلتَّہَیُّبُ۔ ترسیدن یقال تہیبت الشیٔ
وتہیبنی لشیٔ ای خفتہ وخوفنی وشکوہ داشتن
اَلتَّرَیُّثُ۔ درنگ کردن۔
اَلتَّمَیُّثُ۔ نرم شدن زمین۔
اَلتَّہَیُّجُ۔ برخاستن با دو گردو انچہ بدان ماند
اَلتَّصَیُّحُ۔ التصوح۔
اَلتَّخَیُّرُ۔ تنک گردیدن شیر و پوشیدن شیر آمیختہ
فی الحدیث الا متفیحا ہو الذی یرد الحوض
آخر الناس بعد ما شرب مار الحوض الا قلیلا مختلطا
بغیرہ واصلہ من الفیح والفیاح وہو اللبن
الذی مزج بالماء حتی کاد ینقلب سوادا لما ربیاضہ
اَلتَّلَیُّحُ۔ التطوح۔
اَلتَّغَیُّمُ۔ بیم گرفتن۔
اَلتَّشَیُّخُ۔ پیری نمودن۔
اَلتَّطَیُّحُ۔ آلودہ شدن۔
اَلتَّزَیُّدُ۔ در سخن افزونی کردن و گران شدن
نرخ والتزید فی السیر فوق العنق۔
اَلتَّصَیُّدُ۔ الصید۔
اَلتَّقَیُّدُ۔ خرامیدن۔
اَلتَّقَیُّدُ۔ خویشتن را بند کردن۔
اَلتَّحَیُّزُ۔ سرگشتہ شدن و تحیر المکان بالماء اذا امتلأ
اَلتَّخَیُّرُ۔ برگزیدن۔
اَلتَّدَیُّرُ۔ سرای گرفتن۔

التَّصَیُّرُ۔ مانا شدن و متابہ گردیدن بامکسی یقال تصیر فلان اباہ اذا نزع الیہ فی النسب۔

التَّطَیُّرُ۔ فال بدگرفتن و بعدی بالباء و بمن و بالی

التَّغَیُّرُ۔ از حال بگشتن و بعدی بالباء و بعن۔

التَّھَیُّزُ۔ ریدہ شدن۔

التَّحَیُّزُ۔ برخویشتن پیچیدن یقال مالک تحیز الحیۃ و قال سیبویہ ھو تفعیل من حزت الشیٔ

التَّمَایُزُ۔ از یکدیگر جدا شدن۔

التَّقَیُّسُ۔ التشبہ بقیس والتمسک بہ بسبب انہ حالف و جار او والاہ۔

التَّکَیُّسُ۔ زیرکی نمودن۔

التَّمَیُّسُ۔ خرامیدن۔

التَّجَیُّشُ۔ شوریدن چیزے فی الحدیث فتجیشت انفس الصحابۃ منہ ای جاشت و جیشت و روی ایضا بالحاء و معناہ نفرت

التَّعَیُّشُ۔ بجیلہ زیستن۔

التَّحَیُّضُ۔ حائض شدن و تحیضت اے قعدت ایام حیضہا عن الصلوٰۃ فی الحدیث تحیضی فی علم اللہ شنا او سبعا۔

التَّقَیُّضُ۔ مانندگی کردن بکسی بوفتیدن دیوار و پارہ پارہ شدن خایہ مرغ۔

التَّعَیُّطُ۔ الاغتیاط۔

التَّغَیُّظُ۔ خشم گرفتن۔

التَّقَیُّظُ۔ القیظ۔

التَّرَیُّعُ۔ آمد و شد کردن مائع۔

التَّشَیُّعُ۔ دعوی شیعہ کردن۔

التَّصَیُّحُ۔ خشک شدن گیاہ۔

التَّضَیُّعُ۔ التفوع۔

التَّمَیُّعُ۔ روان شدن و گداختن یقال تمیع الشیٔ اذا جری علی وجہ الارض۔

التَّتَیُّعُ۔ التبوع۔

التَّزَیُّغُ۔ التزین۔

التَّحَیُّفُ۔ التحوف۔

التَّصَیُّفُ۔ تابستان جای مقام کردن۔

التَّضَیُّفُ۔ مہمان شدن و بخشیدن۔

التَّعَیُّفُ۔ چسپیدن۔

التَّھَیُّفُ۔ باکرم مقام کردن۔

التَّرَیُّقُ۔ درفشیدن سراب۔

التَّزَیُّقُ۔ التزین۔

التَّخَیُّلُ۔ خیال بستن یقال تخیلت فتخیل لی و سزاوار شدن آسمان بباریدن و تخیلت علی الرجال اذا اختتہ و تفرست فیہ الخیر

التَّزَیُّلُ۔ پراگندہ شدن۔

التَّعَیُّلُ۔ انبوہ شدن درخت۔

التَّقَیُّلُ۔ اقتدا کردن و مانندگی کردن بکسے و شراب خوردن وقت قیلولہ۔

اَلتَّكَيُّلُ۔ التکلی۔
اَلتَّهَيُّلُ۔ ریہیدہ شدن۔
اَلتَّخَيُّمُ۔ خیمہ زدن۔
اَلتَّشَيُّمُ۔ آتش بجای در نشدن۔
اَلتَّعَيُّمُ۔ میغ ناک شدن۔
اَلتَّبَيُّنُ۔ بجای آوردن ہویدا شدن و رنگ کردن
اَلتَّحَيُّنُ۔ ہنگام جستن یقال تحین الوارش اذا انتظر وقت الاکل لیدخل فی الحدیث تحینوا نوکم التحین ان تجلبہا مرۃ واحدۃ وہی معلوم
اَلتَّدَيُّنُ۔ دین دار شدن و یعدی بالباء و دوام خواستن
اَلتَّزَيُّنُ۔ آراستہ شدن و یعدی بالباء۔
اَلتَّغَيُّنُ۔ نسیہ فاستدن وان یکون فی الجلد دوائر رقیقۃ وذلک عیب فیہ وتجشم کردن وتعین علیہ الشئ لزمہ بعینہ۔
اَلتَّقَيُّنُ۔ آراستہ شدن۔
اَلتَّلَيُّنُ۔ نرمی کردن و یعدی باللام۔
اَلتَّرَيُّهُ۔ آمد و شد کردن میغ و کوراب۔

ومن الناقص

اَلتَّنَبِّی۔ خبا کردن۔
اَلتَّرَبِّی۔ پروردن۔
اَلتَّنَبِّی۔ گوئی ساختن صیاد خویشتن را تا در انجا پنہان شود۔
اَلتَّصَبِّی۔ دل ببردن۔
اَلتَّقَبِّی۔ قبا پوشیدن۔
اَلتَّكَبِّی۔ الاکتبار
اَلتَّهَبِّی۔ افشاندن دست و فارغ شدن از کار فی الحدیث جاء تہبی ای ینفض مذرویہ۔
اَلتَّشَتِّی۔ زمستان جای مقام کردن و یعدی بالباء
اَلتَّعَتِّی۔ نافرمانی کردن۔
اَلتَّفَتِّی۔ جوانمردی برزیدن و جوانمردی نمودن
اَلتَّمَتِّی۔ فی نزع القوس مد الصلب۔
اَلتَّنَحِّی۔ التعمد والتحری والاقامۃ بالمکان ایضا والایلاع بالشئ واللزوم لہ فی الحدیث تنحی باندک روزگار گذاشتن۔
اَلتَّهَجِّی۔ بہجا کردن سخون۔
اَلتَّدَحِّی۔ الانبساط۔
اَلتَّرَحِّی۔ گرد شدن۔
اَلتَّضَحِّی۔ چاشت خوردن۔
اَلتَّلَحِّی۔ دستار در سر بستن چنانکہ زیر زنخ در آرد
اَلتَّنَحِّی۔ بیکسوی نشستن فی الحدیث فتنحی قبل وجہہ معناہ قصد الجہۃ التی الیہا وجہہ من لک او نحو الشئ انحوہ۔
اَلتَّسَحِّی۔ تکلف کردن در سخا و ہو یعدی بالی
اَلتَّنَحِّی۔ بیزار شدن۔
اَلتَّبَدِّی۔ ببادیہ مقیم شدن و پدید آمدن چیزے
اَلتَّحَدِّی۔ نبرد کردن با کسی۔

اَلتَّرَدِّیُ - رذابر افگندن ہلاک شدن و از جائے
در افتادن یا در چاہی افتادن -
اَلتَّسَدِّیُ - بر روز چیزے شدن -
اَلتَّصَدِّیُ - پیش شدن یقال تصدی له
ای تعرض وہو الذی تستشرفه ناظرا الیه -
اَلتَّعَدِّیُ - فاگذشتن را فروگذاشتن بر کسے
اَلتَّغَدِّیُ - چاشت خوردن -
اَلتَّنَدِّیُ - التسخی وجرا کردن انتشر میان نہل
وعلل فی الحدیث لم تتندیا یقال ماندیت بشئی تکرهه
ای ما اجبت وماندیت هذا الامر ای ما قربته -
اَلتَّبَرِّیُ - التصدی والتعرض -
اَلتَّحَرِّیُ - رای صواب تر جستن ومنه قوله
فاولئک تحروا رشدا ای توخوا وعمدوا و
درنگ کردن -
اَلتَّدَرِّیُ - فریفتن وموی فرو کردن زن -
اَلتَّذَرِّیُ - پر زور چیزی شدن والتزوج
فی اشراف القوم -
اَلتَّزَرِّیُ - الزراية -
اَلتَّسَرِّیُ - سریت خریدن یقال تسری
الرجل واصله تسرر من السرور هو النکاح -
او ضد العلانیة او السرور فابدلوا من احدی
الرآت یاء وقیل لیس اصله وهی بدل من
الواو فی السرو والشرف وهذا القول اصح لقولهم

تسریا وان قولون تسرر هاو تکلف التسرر ایضا
فی الحدیث یرد تسریهم المتسری الذی یخرج
فی السریة باذن الامام وفی حدیث آخر الیوم
تسرون الی یقال تربکم -
اَلتَّشَرِّیُ - خوارج شدن -
اَلتَّعَرِّیُ - برہنہ شدن -
اَلتَّفَرِّیُ - واشگافتہ شدن و واشدن -
اَلتَّقَرِّیُ - ازے فراشدن -
اَلتَّهَرِّیُ - بعصا زدن -
اَلتَّعَزِّیُ - تکیہ بائی کردن انتساب کردن
اَلتَّنَزِّیُ - التوثب والتسرع -
اَلتَّحَسِّیُ - آشامیدن بدرنگ -
اَلتَّکَسِّیُ - گلیم پوشیدن -
اَلتَّرَشِّیُ - نرمی کردن بایکدیگر -
اَلتَّعَشِّیُ - شام خوردن -
اَلتَّغَشِّیُ - پوشیدہ شدن ومجامعت کردن
ومنه فلما تغشاها -
اَلتَّفَشِّیُ - فراخ شدن وتباہ شدن ریش
اَلتَّمَشِّیُ - برفتن تمشیش شراب او انچہ بدان ماند زائد
اَلتَّقَصِّیُ - از دشواری وتنگی بیرون آمدن
وگونست از استخوان باز شدن -
اَلتَّقَصِّیُ - الاستقصاء فی الحدیث تقصیتها
ای صرت فی اقصیها -

اَلتَّنَصِّیْ۔ موی شانہ کردن وہو فی الحدیث والتزوج فی خیار القوم۔

اَلتَّرَضِّیْ۔ خشنود کردن بسیل از جہد۔

اَلتَّفَضِّیْ۔ پراگندہ شدن وایضا بمعنی اخر یقال تفضیت من الفضۃ واصلہ تفضضت۔

اَلتَّقَضِّیْ۔ از ہوا در آمدن باز وانچہ بدان ماند واصل ہذا التقضض قابدل من احد الضادات یا دو سپری شدن۔

اَلتَّمَنِّیْ۔ بگذشتن۔

اَلتَّنَضِّیْ۔ نزار کردن شتر۔

اَلتَّنَحِّیْ۔ فاگذشتن۔

اَلتَّعَطِّیْ۔ عطا خواستن وبمعنی التعاطی۔

اَلتَّغَطِّیْ۔ پوشیدہ شدن دیعدی بالبار

اَلتَّمَطِّیْ۔ خویشتن بازیدن وخرامیدن وقیل الیاء مبدلۃ من الطاء۔

اَلتَّشَطِّیْ۔ توبہ تواضع برخاستن وانچہ بدان ماند چون بشکند۔

اَلتَّلَظِّیْ۔ زبانہ زدن آتش۔

اَلتَّفَشِّیْ۔ پخش شدن وتفشی الرجل کنایۃ عن افشاء السر

اَلتَّلَعِّیْ۔ فروغلتن وگرہ بستن انگبین نیسیدن یقال خرجنا نتلعی واصلہ تتلعع بدلوقد مر تلعی التعلل

اَلتَّبَغِّیْ۔ جستن۔

اَلتَّحَفِّیْ۔ مبالغہ کردن در گرامی کردن

ودر بہ رسیدن از مال کسی بعد یان بالبار۔

اَلتَّشَفِّیْ۔ شفا جستن ویعدی بمن۔

اَلتَّعَفِّیْ۔ مدروس شدن۔

اَلتَّقَفِّیْ۔ از پے فراشدن شیء الحدیث

اَلتَّلَفِّیْ۔ دراز شدن گیاہ ومائل شدن بقیام فی الحدیث اذا مشی تکفی تکفیا ای تمایل الی قدام ما تتکفی السفینۃ فی جریہا واصل فیہ الہمزۃ ثم ترکت۔

اَلتَّبَقِّیْ۔ البقیۃ۔

اَلتَّرَقِّیْ۔ ببالا برشدن۔

اَلتَّسَقِّیْ۔ خوان ومانند آن رخویشتن چیدن۔

اَلتَّلَقِّیْ۔ پیش واشدن وچیزی از کسی فراگرفتن

اَلتَّنَقِّیْ۔ برگزیدن۔

اَلتَّزَکِّیْ۔ صدقہ دادن وپاکی کردن۔

اَلتَّثَلِّیْ۔ گلہ کردن۔

اَلتَّمَاْ۔ التوضوء واصلہ من تمکی الفرس اذا حکی علیہ برکتہ۔

اَلتَّتَلِّیْ۔ درپے شدن کسی یقال تتلیت حقی ای تتبعتہ حتی استوفیتہ۔

اَلتَّجَلِّیْ۔ ہویدا شدن

اَلتَّحَلِّیْ۔ پیرایہ کردن ویعدی بالبار۔

اَلتَّخَلِّیْ۔ خالی شدن وفی الحدیث وتخلیت ای تبرأت من الشرک وانقطعت عنہ الدلی

الا من علو الی سفل۔
اَلتَّسَلِّی۔ سازت افتادن و باشدن اندوہ و
انچہ بدل نہ ماند۔
اَلتَّصَلِّی۔ گرم شدن بآتش۔
اَلتَّخَلِّی۔ اندوہ شدن و بعدی بالیاء۔
اَلتَّحَلِّی۔ بلند شدن در نگ فی الحدیث
تحلی حتی کی یترفع علی درنگ شدن از نفاس
اَلتَّغَنِّی۔ غالب کار
اَلتَّحَنِّی۔
اَلتَّحَلِّی۔ در آخر حرف علت ساکن در
وزن مغلوب من التفعیل۔
اَلتَّحَنِّی۔ روزگار دراز بخوردن گرفتن۔
اَلتَّرَخِّی۔ سیر در نشاندن در جزآن انداختن۔
اَلتَّسَنِّی۔ نام نہادن خوشتن را و بعدی بالیاء
اَلتَّلَہِّی۔ پوشیدہ شدن و تکرت الفظ النار
ای عشیتہم و قیل الیاء بدل من المیم۔
اَلتَّنَحِّی۔ الارتفاع۔
اَلتَّنَحِّی۔ کسی را بسر گرفتن فی الحدیث اذا اتخذت
نسبت ای فرجت رجلیہا۔
اَلتَّنَحِّی۔ دو تا شدن و بدو در آمدن۔
اَلتَّنَحِّی۔ عنایت کردن و بعدی الی المفعول
اَلتَّنَحِّی۔ مہربانی کردن و بدو در آمدن۔

اَلتَّدَنِّی۔ نزدیک آمدن اندک اندک۔
اَلتَّسَنِّی۔ بگردیدن و قیل الیاء بدل من النون
وقیل بل الیاء مستبدلۃ عن الواو فی الاصل
فیکون علی ہذا القول ماخوذ من السنۃ فیدل من واو
اَلتَّظَنِّی۔ اعمال الظن اصلہ التظنن
اَلتَّغَنِّی۔ رنجانیدن و رنجور شدن و الخ
بالغینۃ وہی اختلاط النتن فی ابدال الابل
ثم تحلل بہا من الجرب ہنا فی الحدیث۔
اَلتَّغَنِّی۔ سرائیدن و فی الحدیث کا نبی
تغنی بالقرآن بے پیدا شدن و فسر بالتغنی
بالقرآن بالجہر بہ فیہ حث علی الاستغناء بالقرآن عن
غیرہ من الکتب و من ذہب الی التطریب والتحزین فیکون ماخوذا
من الغنا و ہو الصوت الحسن او ہو فی النفوس
واقع فی القلوب و قیل کانت العرب تجہر بالقرآن
والنشید فی اکثر اوقاتہا فلما نزل القرآن امروا
ان یکون القرآن بجہرہم کان الغناء فعال
لیس منا من لم یتغن بالقرآن فی الحدیث یحتمل
ان یکون بمعنی الاستغناء بالقرآن عن غیرہ
اَلتَّثَنِّی۔ کیفیت گرفتن۔
اَلتَّثَنِّی۔ آرزو بردن و در دروغ گفتن و ہمزہ
والباب بدل علی تقدیر شیء و نفاذ و انتظار
اَلتَّرَجِّی۔ آرزو کردن و بعدی الی المفعول
اَلتَّلَہِّی۔ بازی کردن و روزگار گذاشتن بچیز

ویعدی بالباء وقولہ فانت عنہ تلہی ای تتشاغل۔

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّحَوِّیُ۔ گرد شدن و فراہم آمدن۔
اَلتَّرَوِّیُ۔ سیراب شدن۔
اَلتَّسَوِّیُ۔ راست شدن ومنہ لو تسوی بہم الارض ای تستوی بہم تطوّت الحیۃ توحّث۔
اَلتَّقَوِّیُ۔ نیرومند شدن۔
اَلتَّکَوِّیُ۔ تیز نگریستن سوی کسی داغ کردن فی الحدیث اتکوی بحار یتی ای استدفی بہا۔
اَلتَّلَوِّیُ۔ پیچیدہ شدن۔

ومن الیائی

اَلتَّنَیِّیُ۔ قصد چیزے کردن۔
اَلتَّحَوِّیُ۔ گرد گرفتن چیزی و حلقہ شدن حیث یقال تحوت الحیۃ فی الحدیث فتحیا منی یدید تحوی والتحوی التلوی۔
اَلتَّزَیِّیُ۔ التزین یقال تزیا فلان بزی الصالحین۔
اَلتَّعَیِّیُ۔ پیچیدن و خمیدن و گرد آمدن چیزے یقال تعیا علیہ الامر ای اعیا علیہ۔

ومن المہموز الفاء

اَلتَّاَدُّبُ۔ ادب گرفتن
اَلتَّاَرُّبُ۔ التشدد والتابی خردمند شدن
اَلتَّاَشُّبُ۔ بہم در آمیختن و مجتمع گشتن یقال تاشب القوم اختلطوا۔
اَلتَّاَلُّبُ۔ جمع شدن۔
اَلتَّاَہُّبُ۔ ساختن ویعدی باللام۔
اَلتَّاَنُّثُ۔ مؤنث شدن اسم۔
اَلتَّاَبُّرُ۔ گشن پذیرفتن خرما۔
اَلتَّاَخُّرُ۔ واپس شدن ویعدی بعن۔
اَلتَّاَزُّرُ۔ ازار پوشیدن خود را وہم درشدن نبات و قوی شدن آن۔
اَلتَّاَطُّرُ۔ بدو در آمدن و ملازم شدن آن خانہ را
اَلتَّاَدُّرُ۔ کوبا زمین فرو بردن درخت نشاندن را۔
اَلتَّاَمُّرُ۔ مسلط شدن یقال تامر علیہم ای تسلط۔
اَلتَّاَبُّسُ۔ بگردیدن۔
اَلتَّاَلُّسُ۔ الترجع۔
اَلتَّاَنُّسُ۔ انس گرفتن ویعدی بالباء۔
اَلتَّاَبُّضُ۔ شتر را باخس بستن و بستہ شدن وی یقال تابض البعیر وتابضہ غیرہ والاباخس حبل دواہم آمدن نسا۔
اَلتَّاَرُّضُ۔ فادر و آمدن نبات و پیش آمدن وتشاقل الی الارض ایضاً۔
اَلتَّاَبُّطُ۔ چیزے در زیر بغل گرفتن ورداء بزیر دست راست در آوردن و بر دوش چپ افگندن وکان ابوہریرۃ ردیۃ التابط
اَلتَّاَمُّمُ۔ قول الرجل لکل احد انا معک۔
اَلتَّاَتُّفُ۔ گرد چیزی در آمدن و بجای مقام کردن
اَلتَّاَسُّفُ۔ اندوہ خوردن ویعدی بعلی۔

اَلتَّأَلُّفُ - دل بدست آوردن و دو آہم پیوستہ شدن

اَلتَّأَنُّقُ - پنہان شدن و گفتہ اند و اداشتہ شدن

اَلتَّأَنُّقُ - دل تنگ شدن -

اَلتَّأَلُّقُ - بدرفشیدن -

اَلتَّأَنُّقُ - نیک نیک نگریستن در کار تا نیکو کنی

اَلتَّأَبُّلُ - باز ایستادن از مجامعت -

اَلتَّأَثُّلُ - فرو بردن چاہ و اصلی گرفتن یقال تأثل مالہ اتخذ اصل مال -

اَلتَّأَجُّلُ - کلہ کلہ شدن گاو دشتی و آنچہ بدان ماند و گرد آمدن آب در آبگیر و فی الحدیث فتأجل متأجل اے استأذن فی الرجوع الی اہلہ وطلب ان یضرب لہ الاجل -

اَلتَّأَزُّلُ - التازق -

اَلتَّأَصُّلُ - التاسل فی المعنی الثانی -

اَلتَّأَكُّلُ - خوردہ شدن دندان و آنچہ بدان ماند و درخشیدن شمشیر از تیزی -

اَلتَّأَمُّلُ - نیک نیک نگریستن -

اَلتَّأَهُّلُ - زن کردن -

اَلتَّأَثُّمُ - پرہیزیدن وحقیقتہ القار الاثم عن النفس -

اَلتَّأَجُّمُ - افروختہ شدن آتش و سخت گرم شدن روز و سخت خشم گرفتن -

اَلتَّأَزُّهُ - اقامت کردن نازم القوم دار ہم اذا طلبوا الاقامۃ بہا -

اَلتَّأَطُّمُ - التاجم فی المعنی الثالث -

اَلتَّأَلُّمُ - درنمودن -

اَلتَّأَذُّنُ - بیاگاہانیدن و بدانستن -

اَلتَّأَسُّنُ - بگردیدن آب و بہانہ آوردن و دورنگی شدن و خوی کسی گرفتن -

اَلتَّأَبُّهُ - التکبر -

اَلتَّأَتُّهُ - مبدل من التتہ والکبر والخیلاء ایضا -

اَلتَّأَلُّهُ - التعبد والتنسک -

اَلتَّأَمُّدُ - بادری گرفتن والہا رالام الفعل عند قوم والصحیح انہا زائدۃ -

ومن المضاعف المہموز الفاء

اَلتَّأَنُّثُ - بسیار کالا شدن -

اَلتَّأَجُّجُ - افروختہ شدن آتش -

اَلتَّأَزُّزُ - سخت جوشیدن یا بجوش آمدن فی الحدیث المجلس تتأزر ای یموج فیہ الناس ماخوذ من ازیز المرجل -

اَلتَّأَفُّفُ - اف کردن -

اَلتَّأَہُّمُ - قصد کردن و مادر گرفتن -

ومن الاجوف المہموز الفاء

اَلتَّأَوُّبُ - الادب -

اَلتَّأَوُّدُ - بدو در آمدن -

اَلتَّأَوُّلُ - تاویل کردن -

اَلتَّاوُہُ- اوخ کردن- ۸

ومن الیائی

اَلتَّابُدُ- نیرومند شدن-
اَلتَّایُمُ- بے شوہر شدن زن و بی زن شدن مرد- ۵

ومن الناقص المہموز الفاء ۹

اَلتَّابِیُ- بپذیری گرفتن و گردنکشی کردن ۳
اَلتَّاتِیُ- پیش شدن کار و رفق کردن ویعدیان بالام- ۴
اَلتَّاخِیُ- ببرادری گرفتن والتحری ایضاً ۶۰
اَلتَّادِیُ- رسیدن یقال تادی الی الخبر ۷
اَلتَّاذِیُ- آزردہ شدن- ۷۰
اَلتَّازِیُ- بجائی قامت کردن ویعدی بالباء والتحری ۲
اَلتَّانِیُ- صبر کردن- ۴
اَلتَّالِیُ- سوگند خوردن- ۳
اَلتَّاہِیُ- داد گرفتن یعنے بہ پرستاری گرفتن ۵
اَلتَّانِیُ- درنگ کردن- ۶

ومن اللفیف المقرون المہموز الفاء ۱۰

اَلتَّاوِیُ- التجمع- ۱

ومن الیائی

اَلتَّائِیُ- تصدی چیزے کردن و درنگ کردن

ومن المہموز العین

اَلتَّأْبُ- جستن باد از ہر سوی-

اَلتَّرَأُّدُ- الارتیاد- ۱
اَلتَّکَأُّدُ- رنجانیدن-
اَلتَّزَأُّرُ- بانگ کردن شیر- ۲
اَلتَّرَأُّسُ- رئیس شدن- ۴
اَلتَّفَأُّلُ- اختر نیک گرفتن ویعدی بالباء
اَلتَّدَأُّمُ- پوشیدن آب چیز را و گشن بزور ماده بر آمدن-
اَلتَّشَأُّمُ- شوم داشتن ویعدی بالباء وتشام الرجل انتسب الی الشام مثل تقیس وتکوف-

ومن المعتل المہموز العین

اَلتَّوَأُّدُ- الاتیاد- آہستگی نمودن مثل الاتئاد ۷

ومن الناقص المہموز العین

اَلتَّرَأُّیُ- دیدن و پیش آمدن برای دیدن فی الحدیث انہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم قال لا یترای احدکم بالدنیا ای ینظر فیہا والاصل فیہ ترأی ۵
اَلتَّنَأُّیُ- فراخ شدن پوست و تباہ شدن قوم

ومن المہموز اللام

اَلتَّنَبُّأُ- دعوی پیغامبری کردن-
اَلتَّہَبُّأُ- کہنہ و پارہ شدن-
اَلتَّنَجُّأُ- موقع و بخیل شدن بچیزی ویعدی بالباء
اَلتَّنَجُّاءُ- بچشم کردن-
اَلتَّبَدُّاءُ- ابتدا کردن- ۸
اَلتَّہَدُّؤُ- تباہ شدن زخم و پارہ پارہ گردیدن

تهذأت القرحة اذا فسدت وتقطعت

اَلتَّبَرُّءُ۔ بیزار شدن ویعدی بمن

اَلتَّجَرُّءُ۔ دلیری کردن ویعدی بعلی تذرار علیہ سے تطاول۔

اَلتَّقَرُّءُ۔ قرائی کردن۔

اَلتَّمَرُّءُ۔ اَلتکلف لمرورۃ فلان تیمرأ بنای یطلب المرورۃ منقصنا وعیبنا۔

اَلتَّهَرُّءُ۔ ازہم بریزیدن گوشت۔

اَلتَّجَزُّءُ۔ پارہ پارہ کردن وپسندیدہ کردن بخیر

اَلتَّهَرُّءُ۔ الہزو۔

اَلتَّفَشُّءُ۔ التہتار۔

اَلتَّجَشُّءُ۔ آروغ زدن۔

اَلتَّفَشُّءُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلتَّكَشُّءُ۔ قدید خوردن ویوست بازشدن ادیم

اَلتَّخَطُّءُ۔ خطا نمودن از خوشتن باآنکہ تو بصواب باشی وتخطأت لہ فی المسالۃ ای اخطارت۔

اَلتَّدَفُّءُ۔ بتپیدن۔

اَلتَّكَفُّءُ۔ فاوانشدن۔

اَلتَّفَقُّءُ۔ شگافتہ شدن۔

اَلتَّدَكُّءُ۔ التباطؤ والتوقف ویعدی بعو

اَلتَّكَلُّءُ۔ تاخیر خواستن۔

اَلتَّمَلُّءُ۔ برابر آمدن۔

اَلتَّكَمُّءُ۔ اجتنار الکمات تکمأت الارض علی فلان ای استوت علیہ ووارتہ۔

اَلتَّهَمُّءُ۔ التہتار۔

اَلتَّهَنُّءُ۔ گوارندہ شدن۔

ومن المعتل المهموز اللام

اَلتَّوَجُّؤُ۔ دست فاکسی زدن۔

اَلتَّوَدُّاءُ۔ برابر کردن ومنقطع گردیدن یقال تودّار علیہ ای اھلکہ۔

اَلتَّوَضُّؤُ۔ دست وروی شستن ویعدی باللام واما قولہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم توضوہ مما غیرت النار قیل معناہ نظفوا ایدیکم من الزہومۃ

اَلتَّوَطُّؤُ۔ بپای سپردن۔

اَلتَّوَكُّاءُ۔ تکیہ زدن ویعدی بعلی۔

ومن الاجوف المهموز اللام

اَلتَّبَوُّءُ۔ جای گرفتن اخذ من المباءۃ وہی المحلۃ ویتعدی الی مفعول واحد وقال ابو علی یتعدی الی مفعولین ایضا۔

ومن الیائی

اَلتَّدَنِّیُ۔ مطاوع ذنا یقال تذنا الجرح وآماسید تذنا وجہہ

اَلتَّسَنِّیُ۔ شیر فراگذاشتن بدوشیدن۔

اَلتَّقَنِّیُ۔ فاوا گذاشتن سایہ ودرسایہ چیزے شدن

اَلتَّقَیُّءُ۔ تکلف القی۔

التهیّاء۔ ساختہ شدن و یعدی بالام۔

باب التفاعل

التّخاذُب۔ از یکدیگر در گذشتن۔
التّجانُب۔ التجنب۔
التّحاصُب۔ الترامی بالحصبا وہو فی الحدیث
التّحارُب۔ الاحتراب فی الحدیث
تحاربت لہا یریدانہا کانت تعرضہا لان
تغری بے من حربت فلانًا اذا حرشتہ علی آخر
واغریتہ بہ۔
التّراکُب۔ برہم نشستن۔
التّضارُب۔ بایکدیگر شمشیر زدن۔
التّشاجُب۔ بہم درشدن در کار۔
التّعاتُب۔ بایکدیگر عتاب کردن۔
التّعاقُب۔ از پس یکدیگر در آمدن۔
التّقارُب۔ بیکدیگر نزدیک شدن فی
الحدیث اذا تقارب الزمان قبل اقتراب
الساعۃ وقبل اعتدال اللیل والنہار وقبل
قصر مدۃ الازمنۃ وتقصہا عما جرت بہ العادۃ
فیہا وذلک اذا طلعت الشمس من مغربہا
وقیل قصر ازمنۃ الاعمار وقیل تقارب
احوال الناس فی غلبۃ الفساد علیہم۔
التّکاتُب۔ بیکدیگر نامہ نبشتن
التّکاذُب۔ بایکدیگر دروغ گفتن۔
التّکالُب۔ التواثب۔
التّناسُب۔ بایکدیگر خویشی داشتن فی
الحدیث تناسبوا ای تصاہروا فتثبت بعضہم
ببعض اے تعلق۔
التّخافُت۔ بایکدیگر پنہان راز گفتن۔
التّہافُت۔ پیاپے در افتادن فی الترکیب
یدل علی سقوط شئ۔
التّحادُث۔ بایکدیگر حدیث کردن۔
التّرافُث۔ بایکدیگر فحش گفتن۔
التّباہُج۔ بسیار شگوفہ شدن یقال
تباہج الارض اذا کثر نوارہ۔
التّحاذُج۔ التناعد وفی الحدیث ابن عباس
یتخارج الشرکاء ان واہل المیراث قال ابو عبید
یعنی اذا کان المتاع بین ورثۃ او شرکاء
لم یقتسموہ وہو فی ید بعضہم دون بعض
فلا باس ان یتبایعوہ وان لم یعرف کل واحد
منہم نصیبہ بعینہ ولم یقبضہ ولو اراد احدہم ان
یشتری نصیب بعضہم لم یجز حتی یقبضہ البائع
قبل ذلک قدر واہ عنہ عطاء مفسرًا فی الحدیث
قال الاباس ان یتخارج القوم فی الشرکۃ تکون بینہم
فیاخذ ہذا عشرۃ دنانیر نقدًا ویاخذ ہذا
عشرۃ دنانیر دینًا۔
التّخامُر۔ بخلیدن در دل۔

اَلتَّدَارُجُ - بایکدیگر بارشدن -
اَلتَّعَارُجُ - خویشتن را لنگ ساختن -
اَلتَّعَالُجُ - بہم دا کوشیدن -
اَلتَّمَازُجُ - بہم آمیختہ شدن -
اَلتَّبَادُجُ - بیازیچہ بسوے یکدیگر انداختن گل وگوی ومانند آں فی الحدیث یتبادحون بالبطیخ ای یترامون بہا
اَلتَّدَالُجُ - چیزی بخوبی بہم برداشتن وہو فی الحدیث
اَلتَّذَابُحُ - یکدیگر را گلو بریدن -
اَلتَّسَامُحُ - آسان فراگرفتن بایکدیگر -
اَلتَّصَافُحُ - دست یکدیگر را فراگرفتن رسلام
اَلتَّصَالُحُ - الاصلاح وہو متعد -
اَلتَّفَاسُحُ - در مجلس فراخ وانشستن -
اَلتَّفَاصُحُ - شیوا زبانی نمودن کہ نباشد -
اَلتَّفَاقُحُ - پشت بہ پشت یکدیگر باز نہادن
اَلتَّمَادُحُ - یکدیگر را ستودن -
اَلتَّنَاجُحُ - پی درپے راست آمدن چیز یقال تناجحت اعلامہ ای تتابعت بصدق -
اَلتَّنَاصُحُ - یکدیگر را نصیحت کردن والباب یدل علی ملازمۃ بین الشیئین واصلاح لہا -
اَلتَّنَاطُحُ - یکدیگر را سر زدن ویکدیگر فگر فتن
اَلتَّنَاوُحُ - النفاس واخراج المرأۃ مجر الدم
اَلتَّرَاضُخُ - الترامی بالحجارۃ -
اَلتَّنَاسُخُ - فی المیراث ان تموت ورثۃ بعد ورثۃ واصل المیراث قائم لم یقسم وفی الحدیث لکن نبوۃ الآتناسخت ای تحولت من حال الی حال یعنی امر الآمۃ

اَلتَّبَاعُدُ - از یکدیگر دور شدن -
اَلتَّجَالُدُ - التضارب -
اَلتَّجَاهُدُ - بذل الوسع والمجہود -
اَلتَّحَاسُدُ - یکدیگر را حسد کردن -
اَلتَّرَافُدُ - یکدیگر را یاری دادن -
اَلتَّسَافُدُ - یکدیگر را گشنی کردن واکثر ما یستعمل ہذا فی السباع -
اَلتَّسَانُدُ - پشت واگذاشتن ومنہ یقال خرج القوم متساندین ای علی رایات شتی ولم یکونوا تحت رایۃ امیر واحد والباب یدل علی انضمام الشیء الی الشیء -
اَلتَّعَاقُدُ - بایکدیگر را عہد کردن وتعاقدت الکلاب تغاظلت -
اَلتَّعَاہُدُ - التعاقد وکسی را تعہد کردن -
اَلتَّفَاقُدُ - گم کردن یکدیگر را -
اَلتَّقَاعُدُ - عدم الاخراج الی الشیء یقال تقاعد بہ فلان اذا لم یخرج الیہ من حقہ -
اَلتَّمَاجُدُ - بایکدیگر فخر کردن -
اَلتَّنَاشُدُ - بہم شعر خواندن -
اَلتَّنَاكُدُ - التعاسر -
اَلتَّنَاہُدُ - توزیع کردن -

اَلتَّبَادُرُ۔ بہم شتافتن۔
اَلتَّبَاشُرُ۔ یکدیگر را مژدگان دادن۔
اَلتَّجَاسُرُ۔ چیرگی نمودن
اَلتَّحَادُرُ۔ ریختن وافتادن فی حدیث الاستسقاء
حتی رایت المطر یتحادر علی لحیتہ یریدان
سقف المسجد قد وکف حتی خلص المار الیہ
اَلتَّحَاقُرُ۔ حقیر آمدن بچشم کسی بے عدی بالی۔
اَلتَّخَازُرُ۔ تنگ کردن یک چشم تا نگاہ بیرون شود یقال
تخازر الرجل اذا ضیق جفنہ لیحدد النظر کتوکل
تعامی وتجاہل۔
اَلتَّخَاصُرُ۔ دست یکدیگر را فراگرفتن وگرفتن۔
اَلتَّدَابُرُ۔ پشت بر یکدیگر گردانیدن۔
اَلتَّدَاثُرُ۔ فرسودن باہم یکدیگر۔
اَلتَّذَاكُرُ۔ بہم یاد کردن۔
اَلتَّذَامُرُ۔ یکدیگر را بر جنگ افروختن۔
اَلتَّسَاكُرُ۔ مستی نمودن بے مستی۔
اَلتَّشَابُرُ۔ نزدیک گشتن در درب بایکدیگر
کانہ صار بینہما شبر ای مکلوا حدہما الی صاحبہ الشبر
اَلتَّشَاجُرُ۔ بایکدیگر خلاف کردن یکدیگر را فرو زدن
اَلتَّشَاذُرُ۔ ہمدیگر نظر کردن بدنبال چشم یقال
تشاذر القوم ای نظر بعضہم الی بعض شزرا
وہو نظر الغضبان بموخر العین۔
اَلتَّشَاعُرُ۔ شاعری نمودن کسی کہ شاعر نباشد

اَلتَّصَابُرُ۔ بایکدیگر صبر کردن وگردہ در جنگ
اَلتَّصَاغُرُ۔ التحاقر۔
اَلتَّضَافُرُ۔ وَالتَّظَاهُرُ۔ ہم پشت شدن
ومنہ یقال تظاہر لحمہ ونبہ والتظاہر۔
اَلتَّطَابُرُ۔ کانہ ولی کلوا حد ظہرہ الی صاحبہ
اَلتَّعَاسُرُ۔ بایکدیگر دشوار فاگرفتن۔
اَلتَّعَاشُرُ۔ بہم زیستن۔
اَلتَّعَاقُرُ۔ یکدیگر را کشتن وبزد کردن بایکدیگر
دریے کردن استتر۔
اَلتَّعَاكُرُ۔ بر یکدیگر ریزہ زدن قوم در پیکار وباہم
در آمیختن یقال تعاکر القوم اختلطوا۔
اَلتَّفَاخُرُ۔ بایکدیگر فخر کردن والباب یدل
علی عظم وقدام۔
اَلتَّقَاطُرُ۔ پیاپے شدن۔
اَلتَّقَامُرُ۔ بہم قمار بازیدن۔
اَلتَّكَاثُرُ۔ بایکدیگر بزد کردن بسیاری قوم ومال
اَلتَّكَادُرُ۔ پیوستہ سوے چیزی نگریستن۔
اَلتَّنَاثُرُ۔ بہم پاشیدہ شدن۔
اَلتَّنَاحُرُ۔ فی القتال التناح علیہ یقال
منازلہم متناحرای متقابل۔
اَلتَّنَاذُرُ۔ یکدیگر را بیم کردن۔
اَلتَّنَاصُرُ۔ یکدیگر را یاری کردن۔
اَلتَّنَاظُرُ۔ بہم نظر کردن یقال دور ما تناظر

اَلتَّقَابُلُ وتناظر القوم بنیهم الحقوق التی تساموا فیها
اَلتَّنَافُرُ بہم بجا کم شدن تا اصل کے بزرگ گرست
اَلتَّنَاکُرُ التجاہل۔
اَلتَّهَاتُرُ بر یکدیگر دعوی باطل کردن۔
اَلتَّهَاجُرُ از یکدیگر بریدن۔
اَلتَّبَادُرُ بر وی یکدیگر بیرون شدن در جنگ
اَلتَّحَاجُرُ از یکدیگر باز شدن در کرد در حرب
اَلتَّغَامُزُ یکدیگر را بچشم اشارت کردن
اَلتَّنَابُزُ یکدیگر را لقب نہادن یکدیگر را بلقب خواندن
اَلتَّنَاهُبُ شتابی کردن در کس بر یکدیگر امارت
شہری را و ہمدیگر فرصت یافتن۔
ہما یتناہبان امارۃ بلد کذا ای یتبادران۔
اَلتَّجَالُسُ بہم نشستن۔
اَلتَّخَارُسُ خویشتن گنگ ساختن۔
اَلتَّخَالُسُ از یکدیگر ربودن۔
اَلتَّدَارُسُ بہم درس خواندن۔
اَلتَّشَاخُسُ بسا پیش شدن دندان
و تباہ شدن میان قوم۔
اَلتَّشَادُسُ با یکدیگر دشمنی کردن۔
اَلتَّشَاکُسُ با یکدیگر بدخوئی کردن۔
اَلتَّضَارُسُ با دندانہ شدن چیزے۔
اَلتَّغَامُسُ خویشتن غافل شدن فتغامس
علی فلان ای تعامی علی ترکنی فی شبہۃ من امرہ

اَلتَّقَاعُسُ واپس شدن۔
اَلتَّنَاخُسُ ریختن یکی بر دیگرے و
فی الحدیث غدر تناخس ای یصب بعضہا فی بعض
کان الواحد ینخس الآخر ای یدفعہ۔
اَلتَّنَافُسُ رغبت کردن و یعدی الی الشی۔
اَلتَّغَاطُسُ التعامی عن الشی۔
اَلتَّفَاجُشُ سخت زشت شدن و با یکدیگر
فحش گفتن و ہو فی الحدیث۔
اَلتَّفَارُشُ نیزہ بہم در شدن بحرب۔
اَلتَّنَاجُشُ بر یکدیگر افزودن بہا بی نیت خریدن
و ہو فی الحدیث والتزکیب یدل علی اثارۃ شی
اَلتَّهَادُشُ بر یکدیگر افتادن سگان۔
اَلتَّخَالُصُ التصافی۔
اَلتَّرَافُصُ التفارص بنوبت کردن گروہی
چیزے را قیل کلواحد منہا اصل برأسہ وقیل الرافص
الترافص مقلوب۔
اَلتَّبَاغُضُ یکدیگر را دشمن فا داشتن
اَلتَّرَاکُضُ بہم ستور دوانیدن۔
اَلتَّعَارُضُ یکدیگر را پیش آمدن۔
اَلتَّقَارُضُ بوام فرا دادن یکدیگر را و یستعمل
فی الخیر والشر والقرآن یتعارضان النظر
اذا نظر کل واحد منہما الی صاحبہ شزرا واصل
القرض القطع فی الحدیث وتیقارضون تقال

قرض الشاعر الشعر اذا قطع بعضه ومضى من قصيدة شيئا

التَّمَارُضُ - خویشتن را بیمار ساختن -

التَّنَاقُضُ - ضد یکدیگر شدن و الباب یدل على نكث الشيء -

التَّنَاهُضُ - فرا یکدیگر ساختن در حرب -

التَّبَالُطُ - التضارب -

التَّسَاقُطُ - بیفتیدن و بیفگندن و خویشتن بر چیزے افگندن -

التَّغَاغُطُ - یکدیگر را افشردن در زحمت

التَّفَارُطُ - بر یکدیگر فرا بیشی گرفتن و فی الحديث تفارط الغزو اى تباعد وليست من اللحاق بالنبي وكل شيء سبق فقد فرط -

التَّهَارُطُ - التشاطم -

التَّدَابُرُ - یکدیگر را انگاریستن -

التَّقَارُبُ - یکدیگر را ستودن -

التَّتَابُعُ - پیاپے شدن -

التَّجَادُعُ - المجادعة -

التَّخَادُعُ - فرا پیش نمودن از خویشتن -

التَّخَالُعُ - با یکدیگر خلع کردن -

التَّدَافُعُ - یکدیگر را دفع کردن -

التَّرَاجُعُ - واپس آمدن -

التَّرَاثُمُ - بهم چیزے برداشتن -

التَّسَادُعُ - بهم بستافتن -

التَّسَامُحُ - از کسی بدگفتن و بعدی با البار

التَّفَاقُعُ - سپید گردیدن چشم و رمضان کشدن فی الحديث وان تفاقعت علينا اى رمضنا ماخوذ من الفقاقيع -

التَّقَادُعُ - التهافت فی الشر والتطاعن بالرماح وبعديان بالبار وموت البعض فی البعض

التَّقَارُعُ - بهم قرعه زدن و بهم شمشیر زدن -

التَّقَاطُعُ - از یکدیگر بریدن -

التَّمَاجُنُ - التماجن والترافث -

التَّقَاذُفُ - کاسل از یکدیگر فاگرفتن و بهم خصومت کردن

التَّعَاذُفُ - با زنمودن در آلتهای لهو مانند رود و جامه طنبور وغیره فی الحديث بما تعازفت الانصار يوم بعاث يحتمل ان يكون من عزف اللهو وضرب المعازف على تلك الاشعار للتحريض على القتال ويحتمل ان يكون من العزيف وهو اصوات الوغا كعزيف الرياح وعزيف الجن وهو حس اصواتها

التَّعَاطُفُ - بر یکدیگر مهربانی کردن -

التَّقَاذُفُ - بهم انداختن و انداخته شدن -

التَّكَاثُفُ - کثیف شدن -

التَّكَاشُفُ - آشکارا شدن عیب بر یکدیگر يقال لو تكاشفتم لاذ افتم اى لو انكشف عيب بعضكم لبعض -

التَّنَاتُفُ - الانتتاف -

اَلتَّنَاسُفُ - راز کردن با یکدیگر۔
اَلتَّنَاصُفُ انصاف یکدیگر بدادن از خویشتن
اَلتَّهَانُفُ - الاہنات۔
اَلتَّحَامُقُ - احمق نمودن بے حمق۔
اَلتَّرَافُقُ - ہمراہی کردن و ہم یار بودن۔
اَلتَّسَابُقُ - بر یکدیگر پیشی گرفتن۔
اَلتَّصَادُقُ - با یکدیگر راست گفتن و دوستی ورزیدہ داشتن۔
اَلتَّصَافُقُ - دست بہ دست یکدیگر زدن در بیعت
اَلتَّطَابُقُ - اتفاق کردن۔
اَلتَّطَارُقُ از پے یکدیگر فراشدن اختر۔
اَلتَّعَانُقُ دست بگردن یکدیگر فراکردن یستعمل فی المودۃ۔
اَلتَّلَاحُقُ - در یکدیگر رسیدن۔
اَلتَّلَاؤُمُ - التلاؤم۔
اَلتَّبَارُكُ التعالی والتعاظم والبابان دال علی بنات الشی۔
اَلتَّدَارُكُ - دریافتن و در یکدیگر رسیدن
اَلتَّدَاعُكُ - با یکدیگر کاویدن در حرب۔
اَلتَّشَارُكُ - الاشتراک۔
اَلتَّضَاحُكُ - خندیدن۔
اَلتَّلَاحُكُ - التداخل۔
اَلتَّمَاحُكُ - با یکدیگر لجاج کردن۔

اَلتَّمَاسُكُ - خویشتن فرو داشتن فی الحدیث بادن متماسک اے معتدل الخلق یمسک بعض اعضا ببعضا
اَلتَّمَالُكُ - بر خویشتن بادشاہی دادن۔
اَلتَّهَالُكُ - در افتادن بحرصی تہارتہا لک الرجل علی الفراش ای سقط۔
اَلتَّبَادُلُ - با یکدیگر بدل کردن۔
اَلتَّثَاقُلُ - خویشتن را گران ساختن۔
اَلتَّجَادُلُ - با یکدیگر پیکار کردن۔
اَلتَّجَاهُلُ - نادانی نمودن بے نادانی۔
اَلتَّحَامُلُ وَالْمُحَامِلُ - بر کسی حمیدن و تحمل مصوبت وانچہ بدان ماند ویعدی بعلی وتحاملت علی نفسی اذا تکلفت الشی علی مشقۃ۔
اَلتَّخَاتُلُ التخادع۔
اَلتَّخَاذُلُ - یکدیگر را فروگذاشتن و واپس شدن وضعیف شدن وتخاذلت الوحشیۃ ذا ما ان فاعلی ولدها
اَلتَّخَاصُلُ - با یکدیگر گرد بستن در تیر انداختن
اَلتَّدَاخُلُ بہم در شدن ویقال تداخلنی من شی
اَلتَّرَاسُلُ - بیکدیگر پیغام و رسول فرستادن
اَلتَّوَاكُلُ - پای فرا یکدیگر زدن۔
اَلتَّسَاؤُلُ - پیاپے شدن۔
اَلتَّسَاجُلُ - التفاخر التسامح۔
اَلتَّشَاغُلُ - خویشتن را مشغول کردن از چیزے
اَلتَّشَاكُلُ - التشابہ۔

اَلتَّعَاجُلُ۔ بشتافتن یکدیگر۔
اَلتَّعَادُلُ۔ بایکدیگر راست شدن۔
اَلتَّعَاظُلُ۔ المعاذلۃ۔
اَلتَّعَاقُلُ۔ خردمندی نمودن بے خردمندی فی الحدیث یتعاقلون بینہم معاقلہم الاولی ای یکونون علی ما کانوا علیہ فی الجاہلیۃ فیما یاخذونہ من الدیات ویعطون بہ حدیث عمرؓ انا لا نتعاقل المضغ بیننا ای لا یاخذ بعضنا من بعض العقل وہو الدیۃ والمضغ جمع مضغۃ وہو قطعۃ من اللحم
اَلتَّعَانُقُ۔ عشق بر زیدن بایکدیگر۔
اَلتَّغَافُلُ۔ غفلت نمودن بایکدیگر یا غفلت
اَلتَّفَاضُلُ۔ از یکدیگر افزون آمدن۔
اَلتَّقَابُلُ۔ بایکدیگر ہم بر شدن و روی فرا روی کردن۔
اَلتَّقَاتُلُ۔ بایکدیگر کارزار کردن۔
اَلتَّكَاسُلُ۔ خویشتن را کاہل ساختن۔
اَلتَّكَامُلُ۔ تمام شدن۔
اَلتَّمَاثُلُ۔ از بیمار نی شدن مانند یکدیگر شدن
اَلتَّمَاحُلُ۔ دراز مضطرب الخلقت از شتر و مردم متعیر البدن فی الحدیث امور امتماحلۃ ای متطاولۃ۔
اَلتَّمَاقُلُ۔ التغاوط۔
اَلتَّنَاثُلُ۔ ریختن و پیچیدہ شدن تناثل النبت ای التف وصار بغصہ اطول من بعض قتناثل الناس الیہ ای الفصو

اَلتَّنَاجُلُ۔ پیکار کردن بایکدیگر۔
اَلتَّنَازُلُ۔ مثل التقاتل۔
اَلتَّنَاسُلُ۔ از یکدیگر زادن۔
اَلتَّنَاضُلُ۔ بایکدیگر تیر انداختن۔
اَلتَّحَاكُمُ۔ بہم حاکم شدن و یعدی بالی۔
اَلتَّحَالُمُ۔ حلم نمودن بے حلم۔
اَلتَّخَاصُمُ۔ بہم خصومت کردن۔
اَلتَّرَاجُمُ۔ بیکدیگر سنگ انداختن۔
اَلتَّرَاحُمُ۔ بر یکدیگر خشنودن۔
اَلتَّرَاكُمُ۔ بر ہم نشستن۔
اَلتَّزَاحُمُ۔ بنوبہی کردن و یعدی بعلی
اَلتَّزَاعُمُ۔ ہمدیگر سخن ناموثوق گفتن و اختلاف نمودن فی الحدیث تزاعمان ای یتدارعان شیئا فیختلفان فیہ۔
اَلتَّسَالُمُ۔ بایکدیگر صلح کردن۔
اَلتَّسَاہُمُ۔ بہم قرعہ زدن۔
اَلتَّشَاتُمُ۔ یکدیگر را دشنام دادن۔
اَلتَّصَاوُمُ۔ بہم فاکوفتہ شدن۔
اَلتَّضَارُمُ۔ التقاطع۔
اَلتَّضَاجُمُ۔ کژ شدن دہن و مختلف شدن کار۔
اَلتَّظَلُّمُ۔ مظلومی نمودن بی مظلومی۔
اَلتَّعَاجُمُ۔ باہم سخن گفتن بزبان عجم و نقطہ نہادن نوشتہ را فی الحدیث کانا تعاجم ای نکتی و نوری

اَلتَّعَاظُمُ - بزرگی نمودن و بزرگ آمدن -
اَلتَّعَالُمُ - بهم بدانستن -
اَلتَّفَاقُمُ - بزرگ شدن کار -
اَلتَّقَادُمُ - دیرینه شدن -
اَلتَّقَاسُمُ - بهم واانجشیدن و بهم سوگند خوردن
اَلتَّكَائُمُ - از یکدیگر پوشیدن -
اَلتَّكَارُمُ - کرم نمودن بے کرم -
اَلتَّكَالُمُ - با یکدیگر سخن گفتن پس از بریدن
اَلتَّلَاحُمُ - باهم پیوستن و تنگ اندام شدن زخم
اَلتَّلَاطُمُ - با یکدیگر تپانچه زدن -
اَلتَّلَاكُمُ - با یکدیگر مشت زدن -
اَلتَّنَادُمُ - با یکدیگر ندیمی کردن -
اَلتَّهَادُمُ - بهم بفتادن -
اَلتَّهَادُمُ - خویشتن را پیر ساختن -
اَلتَّهَاتُنُ - برابر شدن -
اَلتَّهَاسُنُ - نیکو کردن -
اَلتَّرَافُنُ - التکاتم و یکدیگر را دفن کردن
اَلتَّرَاطُنُ - بهم لوتر اگفتن نه بلغت عرب
اَلتَّرَاهُنُ - گرو کردن -
اَلتَّشَاجُنُ - بهم درشدن -
اَلتَّصَافُنُ - بهم بخش کردن آب -
اَلتَّضَاغُنُ - بر یکدیگر کین گرفتن -
اَلتَّطَاعُنُ - نیزه زدن با یکدیگر -

اَلتَّغَابُنُ - با یکدیگر غبن آوردن -
اَلتَّلَابُنُ - با یکدیگر شیر خوردن -
اَلتَّمَاجُنُ - مسخرگی نمودن -
اَلتَّهَاوُنُ - سبک شمردن یقال تهاون الامرای استقام -
اَلتَّبَادُهُ - با یکدیگر بدیهه گفتن -
اَلتَّبَالُهُ - خویشتن را آبله ساختن -
اَلتَّشَابُهُ وَالتَّشَاكُلُ - بهم مانیدن -

ومن المضاعف

اَلتَّحَابُّ - یکدیگر دوست داشتن -
اَلتَّسَابُّ - یکدیگر را دشنام دادن و از یکدیگر بریدن
اَلتَّضَابُّ - باقی آب کردن را نباشد آشامیدن
اَلتَّحَاتُّ - فرو ریزیدن -
اَلتَّخَاتُّ - یکدیگر را افژ و لیدن -
اَلتَّخَاجُّ - التخاصم -
اَلتَّنَاجُّ - پای از هم باز نهادن -
اَلتَّلَاجُّ - با یکدیگر ستیهیدن -
اَلتَّشَاحُّ - حریصی نمودن -
اَلتَّبَادُّ - همتا را فراگرفتن در حرب -
اَلتَّحَادُّ - با یکدیگر خلاف کردن -
اَلتَّرَادُّ - بر یکدیگر رد کردن -
اَلتَّضَادُّ - بر یکدیگر دشمنی و ناهمتائی کردن
اَلتَّعَادُّ - التعدد -

اَلتَّبَادُّ - از یکدیگر رمیدن -
اَلتَّبَارُّ - بایکدیگر نیکوئی کردن -
اَلتَّسَارُّ - بایکدیگر راز گفتن -
اَلتَّضَارُّ - باهم آمدن گروهی -
اَلتَّعَارُّ - بشب بیدار شدن ولایکون ذلک الامع کلام -
اَلتَّغَارُّ - از یکدیگر گریختن -
اَلتَّقَارُّ - بایکدیگر قرار گرفتن -
اَلتَّمَاسُّ - یکدیگر را بسودن -
اَلتَّحَاسُّ - بایکدیگر واانجشیدن -
اَلتَّرَاصُّ - تنگ در بر یکدیگر بایستادن
اَلتَّقَاصُّ - قصاص از یکدیگر بستدن
یقال تقاص القوم اذا قاص کل واحد منهم صاحبه فی حساب او غیره -
اَلتَّحَاضُّ - التحاث -
اَلتَّغَاضُّ - یکدیگر را گزیدن -
اَلتَّغَاطُّ - سر یکدیگر باب فرو بردن -
اَلتَّکَاظُّ - ازحد در گذشتن در دشمنی بایکدیگر
اَلتَّمَاظُّ - بایکدیگر پیکار کردن -
اَلتَّدَانُّ - بر یکدیگر نشستن -
اَلتَّشَافُّ - هر چه در انا باشد از شراب بخورند
اَلتَّصَافُّ - بهم دسته زدن -
اَلتَّعَافُّ - دوا بکردن ناقه را دو شیدن بعد اخری

یقال تعاف باهذا ناقتک ای احلبها بعد الحلبة الاولی
اَلتَّحَاقُّ - التخاصم -
اَلتَّدَاقُّ - المداقة -
اَلتَّشَاقُّ - التحاد -
اَلتَّبَاكُّ - برهم نشستن واژدحام نمودن تباک القوم ای ذدحموا فی الحدیث حتی اذا تحاکت الرکب معناه اذا تساوینا فی الشرف
اَلتَّدَاكُّ - التباک -
اَلتَّحَالُّ - التعاظم -
اَلتَّخَالُّ - التحاب -
اَلتَّضَالُّ - خویشتن راگمراه ساختن -
اَلتَّطَاوُلُ - گردن بیفراشتن تا چیزی که دور باشد ببینی -
اَلتَّعَالُّ - پاک شدن زان نفاس ولغایت تیز راندن ناقه یقال تعالت الناقة اذا استخرجت ما عندها من السیر ماخوذ من العلالة وهی البقیة -
اَلتَّفَالُّ - اندک ستمردن وهو فی الحدیث
اَلتَّتَامُّ - بهم تمام شدن یقال تتاموا ای جاؤا کلهم وتموا -
اَلتَّشَامُّ - بهم انبوئیدن -
اَلتَّصَامُّ - خویشتن کر ساختن -
اَلتَّضَادُّ - فراهم آمدن -
اَلتَّجَانُّ - دیوانه ساختن -

اَلتَّشَانُّ۔ التشنن۔

ومن المعتل

اَلتَّوَاثُبُ۔ بہم درشدن۔
اَلتَّوَاطِیُ۔ باہم مدارگرفتن شر وبدی را وفتنہ انگیختن یقال تواطوا الشر فیما بینہم ای تداولوہ۔
اَلتَّوَادُدُ۔ بہم باب آمدن۔
اَلتَّوَاعُدُ۔ بایکدیگر وعدہ نہادن در خیر
اَلتَّوَافُدُ۔ بہم بجای شدن۔
اَلتَّوَالُدُ۔ بہم زادن وتوالد وای کثروا ووالد بعضہم بعضا۔
اَلتَّوَاتُرُ۔ پیاپے شدن۔
اَلتَّوَافُرُ۔ بسیار شدن۔
اَلتَّوَاقُصُ۔ باوقص دانستن وفی الحدیث ثم تواقصت علیہا لئلا تسقط۔ یقول امسکت علی البردۃ بعنقی وہوان یحنی علیہا عنقہ۔
اَلتَّوَادُعُ الصالح۔
اَلتَّوَاضُعُ۔ فروتنی نمودن ووضیع شدن
اَلتَّوَاصُفُ۔ بہم وصف کردن۔
اَلتَّوَاقُفُ۔ بایستادن وگروہ جنگ وخراب
اَلتَّوَانُقُ۔ بایکدیگر استواری کردن
اَلتَّوَاشُقُ۔ وشیق ساختن قوم گوشت را وبریدن فی الحدیث فتواشقوہ بایسافہم ای قطعوہ کما یقطع اللحم اذا قدد۔
اَلتَّوَافُقُ۔ الاتفاق والتظاہر۔
اَلتَّرَاہُقُ۔ بہم رفتن۔
اَلتَّوَاصُلُ۔ بایکدیگر پیوستن۔
اَلتَّوَکُّلُ۔ ترک دادن وبر یکدیگر اعتماد کردن فی الحدیث فتواکل الکلام ای اتکل کل واحد منہما علی الآخر فیہ۔
اَلتَّوَازُنُ۔ بہم سنگ آمدن۔

ومن المضاعف المعتل لفاء

اَلتَّوَادُّ۔ بایکدیگر دوستی کردن۔

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّوَادِیُ۔ نہان شدن ویعدی بعن بمن
اَلتَّوَاصِیُ۔ یکدیگر را اندرکردن وپیوستہ شدن بنات بیکدیگر۔
اَلتَّوَافِیُ۔ بہم تمام شدن۔
اَلتَّوَالِیُ۔ پیاپے شدن۔
اَلتَّوَانِیُ۔ سستی کردن۔

ومن المعتل الیائی

اَلتَّیَاسُرُ۔ بجیب شدن ورمو وبعضہم فی الحدیث تیاسروا فی الصداق یقول تراضوا بما تیسر ولا تغالوا بہ۔
اَلتَّیَامُنُ۔ براست شدن ورزہ بعضہم وفی الحدیث فامرہم ای تیامنوا عن القسم

ای یاخذ وایمینا عنه۔

ومن الاجوف الواوی

اَلتَّجَاوُبُ۔ یکدیگر را جواب دادن۔
اَلتَّنَاوُبُ۔ بہ نوبت کردن۔
اَلتَّقَاوُمُ۔ در فرو شدن وحکی ابوزید بکسر الواو وفتحہا ایضاً وہو علی غیر قیاس۔
اَلتَّمَاوُتُ۔ مردگی نمودن وخویشتن بر افراہم کشیدن اندپارسائی نمودن بہ دروغ۔
اَلتَّزَاوُجُ۔ بایکدیگر ہم جفت شدن۔
اَلتَّرَاوُحُ۔ بایکدیگر روای یافتن وگرد چیزے گردیدن یقال ان یدیہ لسترا وحان بالمعروف ای تاخذ ہذہ مرۃ وہذہ مرۃ۔
اَلتَّطَاوُحُ۔ بیندا فتن یقال تطاوحت بہم النوی ای تفرقت۔
اَلتَّکَاوُحُ۔ بایکدیگر مردسیدن در شر وبدی یقال تکاوح الرجلان ای تمارسا وتعالجا الشر بینہما
اَلتَّنَاوُحُ۔ التقابل۔
اَلتَّعَاوُدُ۔ فی الحرب وغیرہ اذا عاد کل فریق الی صاحبہ
اَلتَّقَاوُدُ۔ الانقیاد۔
اَلتَّقَاوُمُ۔ بایکدیگر ہمسائگی کردن۔
اَلتَّقَاوُمُ۔ التجاوب۔
اَلتَّزَاوُرُ۔ یکدیگر را زیارت کردن وچسپیدن ومنہ قری تزاور عن کہفہم۔

اَلتَّسَاوُدُ۔ التواثب۔
اَلتَّشَاوُرُ۔ بایکدیگر مشاورت کردن۔
اَلتَّعَاوُرُ۔ از یکدیگر فراگرفتن۔
اَلتَّغَاوُرُ۔ یکدیگر را غارت کردن۔
اَلتَّجَاوُزُ۔ فاگذشتن از گناہگار ویعدی بالعن وفاگذشتن از چیزی وہذا متعد التجاوز از یکدیگر واگشتن در جنگ۔
اَلتَّنَاوُسُ۔ بگوشہ چشیم نگریستن از کبر۔
اَلتَّکَاوُسُ۔ التراکم۔
اَلتَّنَاوُشُ۔ فراگرفتن۔
اَلتَّہَاوُنُ۔ سرستہ وآمیختہ شدن فی الحدیث یتہاونون ای یدخل بعضہم فی بعض
اَلتَّخَاوُصُ۔ بدنبال چشیم نگریستن۔
اَلتَّخَاوُضُ۔ فی الحدیث مثل الخوض فیہ۔
اَلتَّغَاوُضُ۔ مثل التسادر۔
اَلتَّفَاوُضُ۔ بایکدیگر انباض شدن در چیزے یقال تفاوض القوم الی الامر ای فاوض فیہ بعضہم بعضاً وتفاوض الشرکاء فی المال اذا اشترکا فیہ اجمع والترکیب یدل علی اتکال فی الامر علے آخر۔
اَلتَّطَاوُعُ۔ بایکدیگر فرمان داری کردن ومساز وراہی نمودن یقال تطاوع لہذا الامر حتی لیستطیعہ۔
اَلتَّرَاوُغُ۔ بایکدیگر دستان آوردن۔

التَّدَاوُكُ - باہم تنگ شدن در خصومت حرب وغیرہ
تداوک القوم ای تضائقوا فی حرب او شر۔
التَّسَاوُكُ - چسپیدن در رفتن از ضعف
التَّجَاوُلُ - بایکدیگر بکشتن در حرب۔
التَّدَاوُلُ - از یکدیگر گرفتن در حرب بنیزہ
التَّصَاوُلُ - بر یکدیگر حملہ بردن۔
التَّطَاوُلُ - کشی کردن فی الحدیث کانا یتطاولان علی رسول اللہ صلی اللہ علیہ وآلہ وسلم ای کل واحد من الحیین کان یذب عنہ ولم یرد بہ تطاول الکبر علیہ نفسہ ولکن یتطاول علی عدوہ والتطاول ایضاً فی الحدیث تطاول علیہم الرب بفضلہ ای اشرف۔
التَّقَاوُلُ - بایکدیگر سخن گفتن۔
التَّنَاوُلُ - فاگرفتن۔
التَّدَاوُمُ - گرد برآمدن مرغان بر چیزی
التَّسَاوُمُ - بر یکدیگر سبا کردن۔
التَّقَاوُمُ - بایکدیگر بایستادن در جنگ
التَّلَاوُمُ - یکدیگر را ملامت کردن۔
التَّنَاوُمُ - خویشتن را خفتہ ساختن۔
التَّصَاوُنُ - التصون۔
التَّعَابُنُ - ہم بشب شدن ویعدی بعلی۔
التَّهَاوُنُ - خوار داشتن ویعدی بالباء۔

ومن الیائی

التَّعَائُبُ - یکدیگر را عیب کردن۔
التَّغَائُبُ - بہم غائب شدن۔
التَّهَائُجُ - بر یکدیگر آغالیدہ شدن
التَّصَایُحُ - بانگ بر یکدیگر زدن۔
التَّمَایُحُ - بیع بچیان فتن یقال تمایح الغصن والعسکران تمایل۔
التَّزَائُدُ - افزون شدن۔
التَّسَائُرُ - بہم رفتن۔
التَّشَائُرُ - اشارہ نمودن بسوی چیزے بدست وغیرہ کردن فی الحدیث فتشایرہ الناس یقول استشیروہ بابصارہم والتشاورۃ الہیئۃ واللباس۔
التَّطَائُرُ - بہم پریدہ شدن وپراگندہ شدن ودراز شدن چیزے فی الحدیث فذا تطائر من فرعک
التَّغَائُرُ - غیر یکدیگر شدن۔
التَّمَایُزُ - جدا شدن وپارہ پارہ کردن بایکدیگر فی الحدیث التمائز وہو ان یتحزب الناس حزبا بوقوع العصبیۃ فیما بینہم۔
التَّغَائُشُ - بایکدیگر زیستن۔
التَّمَائُطُ - تباعد القوم وفساد ما بینہم۔
التَّهَائُطُ - خلاف التمایط۔
التَّعَایُظُ - خشم گرفتن بایکدیگر۔
التَّبَایُعُ - بایکدیگر بیع یا بیعت کردن۔
التَّغَایُرُ - بیابی در افتادن ولایکون الا فی الشر

اَلتَّشَایُعُ۔ بایکدیگر یار شدن۔
اَلتَّنَازُعُ۔ بجنبیدن۔
اَلتَّسَایُفُ۔ بایکدیگر شمشیر زدن۔
اَلتَّضَاعُفُ۔ مہمان شدن۔
اَلتَّضَایُقُ۔ تنگ شدن تضائق القوم اذا لم یتسعوا فی خلق او مکان۔
اَلتَّحَایُلُ۔ باشگوفہ شدن نبات و بنایت رسیدن آن۔
اَلتَّزَائُلُ۔ التبائن۔
اَلتَّسَائُلُ۔ روان شدن مائع و لشکر از ہر سوے
اَلتَّکَامُلُ۔ بر یکدیگر پیمودن۔
اَلتَّمَائُلُ۔ جنبیدن وہو فی الحدیث۔ التمایل والتمائل فہو میل البعض علی البعض بالغارۃ
اَلتَّدَائُنُ۔ بیکدیگر فروختن بوام۔
اَلتَّمَائُنُ۔ دروغ شدن۔

ومن الناقص

اَلتَّصَابِیُ۔ عشق نمودن۔
اَلتَّغَابِیُ۔ التغافل۔
اَلتَّفَانِیُ۔ جوانمردی برزیدن و فتوی بمفتی برداشتن فی الحدیث تفانوا الیہ معناہ تحاکموا الیہ
اَلتَّجَانِیُ۔ بایکدیگر ہم زانو اشدن۔
اَلتَّنَانِیُ۔ بہم یاد کردن۔
اَلتَّہَاجُرُ۔ بایکدیگر راز کردن۔
اَلتَّہَاجِیُ۔ یکدیگر را ہجا کردن۔
اَلتَّلَاحِیُ۔ بایکدیگر پیکار کردن و دشنام دادن یکدیگر را
اَلتَّرَاخِیُ۔ تقصیر کردن و تراخی ما بینہما ای التباعد
اَلتَّبَادِیُ۔ المبادات تشبہ کردن باہل بادیہ
اَلتَّعَادِیُ۔ بایکدیگر تعدی کردن و تباعد شدن میان قوم و گفتہ اند از یکدیگر دور شدن و تعادوا اذا اصاب ہذا قتل ہذا رہذا من العدوی او یموت بعضہم فی اثر بعض فی الحدیث فی المسجد تعادای امکنۃ مختلفۃ غیر مستویۃ۔
اَلتَّفَادِیُ۔ یکدیگر را خریدن و بایکسو شدن از چیزی و از چیزی رہائی جستن۔
اَلتَّغَادِیُ۔ دور دور شدن در بے راہی
اَلتَّنَادِیُ۔ یکدیگر را آواز دادن و بہم در انجمن نشستن۔
اَلتَّہَادِیُ۔ نرم رفتن و یکدیگر را ہدیہ فرستادن
اَلتَّجَاذِیُ۔ فی اثالۃ الحجر مثل التجاثی۔
اَلتَّبَارِیُ۔ بایکدیگر نبرد کردن۔
اَلتَّجَادِیُ۔ بہم رفتن و بہم والمذنن فی الحدیث
اَلتَّکَادِیُ۔ بکار فرستادن۔
اَلتَّمَادِیُ۔ بشک شدن و بایکدیگر بستیہیدن
اَلتَّبَازِیُ۔ بلند کردن سر و گام فراخ نہادن تقول تبازی ای رفع مؤخرہ۔
اَلتَّجَازِیُ۔ تقاضی کردن۔

اَلتَّجَاسِیُ - بہم آشنا میدن۔
اَلتَّعَاسِیُ رنج چیزی کشیدن تقاست النفس از الم حتها للفساد
اَلتَّنَاسِیُ - فراموش کردن فراموشی نمودن
اَلتَّحَاشِیُ - بیک سو شدن۔
اَلتَّعَاشِیُ - شب کوری نمودن۔
اَلتَّمَاشِیُ - بہم رفتن۔
اَلتَّنَاصِیُ ناصیہ یکدیگر را فراگرفتن و در برابر یکدیگر افتادن
اَلتَّنَاحِیُ - از یکدیگر خشنود شدن۔
اَلتَّغَاضِیُ - التکلف فی اذناء الجنون۔
اَلتَّقَاضِیُ - وام باز خواستن۔
اَلتَّعَاطِیُ - فراگرفتن و در چیزی عرض کردن
اَلتَّنَاطِیُ - بایکدیگر کاویدن۔
اَلتَّدَاعِیُ - بر در دادن بایکدیگر وتداعت الحیطان للخراب اے تہادمت ومعناہ سقط واحد وآخر بعدہ کان الاول دعا الثانی
اَلتَّنَاعِیُ خبر کشتگان گفتن تا برای جنگ مستعد شوند وبرخیزند یقال تناعی بنو فلان اذا نعوا قتلاہم لیحرض بعضہم بعضا
اَلتَّبَاغِیُ - بر یکدیگر فرمونی جستن۔
اَلتَّرَاغِیُ - بایکدیگر بانگ کردن۔
اَلتَّنَاغِیُ - لیتدلون صبیتی تیضاغون عجلے ای یصوتون بلکین
اَلتَّجَافِیُ مطاوع المجافاۃ وتجافیہ عن الفراش ای نبا
اَلتَّحَافِیُ قضیۃ یتشاکم برد تحاکمنا الی الحاکم ای تخاصمنا
اَلتَّرَافِیُ - التدارک۔

اَلتَّصَافِیُ - بایکدیگر دوستی ویژہ داشتن
اَلتَّلَافِیُ - وا دریافتن۔
اَلتَّنَافِیُ - یکدیگر را نفی کردن۔
اَلتَّبَاقِیُ - بہم باقی ماندن۔
اَلتَّسَاقِیُ - یکدیگر را آب وجز آن دادن۔
اَلتَّلَاقِیُ - یکدیگر را دیدن فراہم رسیدن
اَلتَّبَالِیُ - گریستن نمودن۔
اَلتَّشَاکِیُ - یکدیگر را گلہ کردن۔
اَلتَّبَالِیُ - بیازمودن۔
اَلتَّتَالِیُ - پیاپے شدن
اَلتَّجَالِیُ شگفتی وشریفی نمودن تجالینا ای انکشف حال کل واحد منا لصاحبہ۔
اَلتَّعَالِیُ - بلند شدن وبیامدن یقال تعال ولا یجوز ان یقال منہ تعالیت ولا ینہی عنہ ویقال قد تعالیت والی ای شی اتعالی۔
اَلتَّغَالِیُ - بلند ونزار شدن استر۔
اَلتَّقَالِیُ - سر خویشتن باجستن وسر دیگر باز جستن
اَلتَّثَالِیُ - یکدیگر را دشمن داشتن۔
اَلتَّحَامِیُ - بایکدیگر سوی شدن۔
اَلتَّرَامِیُ - بہم سنگ یا تیر انداختن وانداختہ شدن چیزی یقال ترامی القوم الی الفساد۔
اَلتَّسَامِیُ - التباری۔
اَلتَّعَامِیُ خویشتن بکور ساختن وبعد می نمود۔

اَلتَّسَايُرُ - بایکدیگر یار شدن -
اَلتَّزَايُرُ - بچسپیدن -
اَلتَّسَايُفُ - بایکدیگر شمشیر زدن -
اَلتَّضَاعُفُ - مهمان شدن -
اَلتَّضَايُقُ - تنگ شدن تضائق القوم اذا لم یتسعوا فی خلق او مکان -
اَلتَّحَايُلُ - باشگوفه شدن نبات و نهایت رسیدن آن -
اَلتَّزَائُلُ - التبائن -
اَلتَّسَائُلُ - روان شدن مائع و تشاءز بعضه من بعض
اَلتَّكَامُلُ - برکدیگر پیمودن -
اَلتَّمَائُلُ - چسپیدن وهو فی الحدیث - التمائل والتمائک فهو میل البعض علی البعض بالغارة
اَلتَّدَائُنُ - بکدیگر فروختن بوام -
اَلتَّمَائُنُ - دروغ شدن -

ومن الناقص

اَلتَّصَابِیُ - عشق نمودن -
اَلتَّغَابِیُ - التغافل -
اَلتَّفَانِیُ - جوانمردی برزیدن وفتوی بمفتی برداشتن فی الحدیث تفانوا الیه معناه تحاکموا الیه
اَلتَّجَانِیُ - بایکدیگر بهم زانو انشستن -
اَلتَّنَانِیُ - بهم یاد کردن -
اَلتَّهَاجُ - بایکدیگر راز کردن -

اَلتَّهَاجِیُ - یکدیگر را هجا کردن -
اَلتَّلَاحِیُ - بایکدیگر پیکار کردن و دشنام دادن یکدیگر را
اَلتَّرَاخِیُ - تقصیر کردن و تراخی نمودن بعضهم عن بعض
اَلتَّبَادِیُ - المبادات تشبه کردن با هل بادیه
اَلتَّعَادِیُ - بایکدیگر ستمی کردن و تباعد شدن میان قوم و گفته اند از یکدیگر دور شدن و تعادوا اذا اصاب هذا اهل دار هذا من العدوی او یموت بعضهم فی اثر بعض فی الحدیث فی المسجد تعادای امکنة مختلفة غیر مستویة -
اَلتَّفَادِیُ - یکدیگر را خریدن و بایکسو شدن از چیزی و از چیزی رهائی جستن -
اَلتَّمَادِیُ - دور در رشدن در بی راهی
اَلتَّنَادِیُ - یکدیگر را آواز دادن و بهم در انجمن نشستن -
اَلتَّهَادِیُ - نرم رفتن و یکدیگر را هدیه فرستادن
اَلتَّجَاذِیُ - فی اشالة الحجر مثل التجاثی -
اَلتَّبَارِیُ - بایکدیگر نبرد کردن -
اَلتَّجَادِیُ - بهم رفتن و بهم والمذن فی الحدیث
اَلتَّكَادِیُ - بکار فرستادن -
اَلتَّمَادِیُ - بشک شدن و بایکدیگر بستیهیدن
اَلتَّبَازِیُ - بلند کردن سرین گام فراخ نهادن ثقلا تبازی ای رفع مؤخره -
اَلتَّجَازِیُ - تقاضی کردن -

اَلتَّجَاسِیُ - بہم آشنا میدن۔
اَلتَّقَاسِیُ - رنج چیزی کشیدن تقاست النفس اذا احست عنها للفساد
اَلتَّنَاسِیُ - فراموش کردن فراموشی نمودن
اَلتَّحَاشِیُ - بیک سو شدن۔
اَلتَّعَاشِیُ - شب کوری نمودن۔
اَلتَّمَاشِیُ - بہم رفتن۔
اَلتَّنَاصِیُ - ناصیہ یکدیگر را فراگرفتن و در برابر یکدیگر ایستادن
اَلتَّنَاحِیُ - از یکدیگر خشنود شدن۔
اَلتَّغَاضِیُ - التکلف فی اذناء الجنون۔
اَلتَّقَاضِیُ - وام باز خواستن۔
اَلتَّغَاطِیُ - فراگرفتن و در چیزی غوطہ کردن
اَلتَّنَاطِیُ - بایکدیگر کاویدن۔
اَلتَّدَاعِیُ - بر در دادن بایکدیگر وتداعت الحیطان للخراب اے تہادمت ومعناہ سقط واحد وآخر بعدہ کان الاول دعا الثانی
اَلتَّنَاعِیُ - خبر کشتگان گفتن تا برای جنگ مستعد شوند و برخیزند یقال تناعی بنو فلان اذا نعوا قتلاہم لیحرض بعضہم بعضا
اَلتَّبَاغِیُ - بر یکدیگر فرمونی جستن۔
اَلتَّرَاغِیُ - بایکدیگر بانگ کردن۔
اَلتَّدَانِیُ - لیتدانون صیننی تضاغون علی اے یصوتون یکین
اَلتَّجَافِیُ - مطاوعۃ المجافاۃ وتجافیہ عن الفراش ای تباعد
اَلتَّحَافِیُ - قضیۃ یتنازع کم برز تحافینا الی الحاکم ای تخاصمنا
اَلتَّرَافِیُ - التدارک۔

اَلتَّصَافِیُ - بایکدیگر دوستی ویژہ داشتن
اَلتَّلَافِیُ - وا دریافتن۔
اَلتَّنَافِیُ - یکدیگر را نفی کردن۔
اَلتَّبَاقِیُ - بہم باقی ماندن۔
اَلتَّسَاقِیُ - یکدیگر را آب وجز آن دادن۔
اَلتَّلَاقِیُ - یکدیگر را دیدن فراہم رسیدن
اَلتَّبَالِیُ - گریستن نمودن۔
اَلتَّشَاکِیُ - یکدیگر را گلہ کردن۔
اَلتَّبَالِیُ - بیازمودن۔
اَلتَّتَالِیُ - پیاپے شدن
اَلتَّجَالِیُ - شگفتی وشریفی نمودن تجالینا ای انکشف حال کل واحد منا لصاحبہ۔
اَلتَّعَالِیُ - بلند شدن وبیامدن یقال تعال ولا یجوز ان یقال منہ تعالیت ولا ینہی عنہ ویقال قد تعالیت والی ای شی اتعالی۔
اَلتَّغَالِیُ - بلند ونزار شدن استر۔
اَلتَّفَالِیُ - سر خویشتن باجستن و سر دیگر باز جستن
اَلتَّقَالِیُ - یکدیگر را دشمن داشتن۔
اَلتَّحَامِیُ - بایکدیگر سوی شدن۔
اَلتَّرَامِیُ - بہم سنگ یا تیر انداختن و انداختہ شدن چیزی یقال ترامی الجرح الی الفساد۔
اَلتَّسَامِیُ - التباری۔
اَلتَّعَامِیُ - خویشتن بر کور ساختن و بعدی نمودن۔

اَلتَّدَانِیْ - باہمدیگر نزدیک شدن -
اَلتَّغَانِیْ - از یکدیگر بے نیاز شدن -
اَلتَّفَانِیْ - بہم فانی شدن -
اَلتَّبَاهِیْ - التفاخر -
اَلتَّلَاهِیْ - بہم لہو کردن -
اَلتَّنَاهِیْ - از ایستیدن و یکدیگر را نہی کردن وبغایت رسیدن وتناہی الخبر ای بلغ وتناہی المار اذا وقف فی الغدیر وسکن والباب یدل علی غایۃ وبلوغ عن ابن فارس -

ومن اللفیف المقرون

اَلتَّحَاوِیْ - گرد گی ہر چیزی وحلقہ شدن فی الحدیث ما تحاوت تفاعلت من حویت الشیء اذا جمعتہ -
اَلتَّدَاوِیْ - خویشتن را بچیزی دارو کردن ویعدی بالباء -
اَلتَّسَاوِیْ - برابر ویکسان شدن -
اَلتَّعَاوِیْ - گرد آمدن فی الحدیث فتعاوی علیہ المشرکون ای تعاودوہ فیما بینہم حتی قتلوہ -
اَلتَّغَادِیْ - فراہم آمدن بر بدی -
اَلتَّقَاوِیْ - افزون تبدن شریکان در شب گذاشتن گرسنگی قال ابو زید اذا کان الغلام والجاریۃ ابنی الرجل او الرجلین فقد تقاویا ونہاہ ذلک -

اذا قوما ها فقامت علی ثمن فہما فی التقاوی سواء فاذا اشترہما احدہما فہو المشتری دون صاحبہ وقد اقواہ البائع والتقاوی الاقوار والاقتوار یکون بین الشریکین فی الشرکۃ فلا یکون فی غیر الشرکۃ فلا یکون فی غیر الشرکۃ فلا
اَلتَّہَادِیْ - از یکدیگر در غار افتادن -

ومن الیائی

تَعَایَ علیہ الامر بمعنی اعیا -
اَلتَّغَابِیْ - سایہ افگندن فی الحدیث فاذا حاتم قد تغابی فوق رؤسنا - یعنی الغراب الاسود وتغابی من الغابۃ وہو کل شیء اظل الانسان فوق راسہ مثل السحابۃ والغبرۃ والظلمۃ ونحو ذلک -

من المہموز الفاء

اَلتَّاَمُّرُ - التجاور یقال حی متآمرون ای متجاورون ماخوذ من الاصار وہو الطنب
اَلتَّآمُرُ - یکدیگر را فرمودن والتشاور ایضا
اَلتَّآزُفُ - نزدیک شدن بیکدیگر -
اَلتَّآکُلُ - باہم خوردن وکشتن بعض بعض یقال تآکلت الابطال فی الحرب اذا اکل بعضہم بعضا -

ومن لناقص المہموز الفاء

اَلتَّآخِیْ - برادری گرفتن بایکدیگر -
اَلتَّآدِیْ - ساز روزگار فراگرفتن -

اَلتَّأَاسِیُ - یکدیگر را بصبر فرمودن -

ومن اللفیف المقرون المہموز الفاء

اَلتَّأَلِّی - التعمد -

ومن المہموز العین

اَلتَّثَاؤُبُ - آساکشیدن -
اَلتَّذَاؤُبُ - التذاءب -
اَلتَّکَاءُدُ - رنجانیدن -
اَلتَّزَاءُدُ - بایکدیگر بانگ کردن شیر -
اَلتَّنَاؤُشُ - التباعد والتناول خذ من النئیس وہو الحرکۃ فی الابطار وقیل من النأش وہو التطلب
اَلتَّسَائُلُ - یکدیگر را پرسیدن و ازیکدیگر خواستن
اَلتَّضَائُلُ - نزار شدن -
اَلتَّدَاءُمُ - انبوہی کردن کار بر کسے
اَلتَّشَاءُمُ - خود را بشام نسبت کردن بسوی چپ گرفتن فی الحدیث تشاءمت ای اخذت نحو الشام -

ومن الناقص المہموز العین

اَلتَّرَاءِی - یکدیگر را دیدن و در برابر یکدیگر افتادن وفلان یتراءی لی ای ینظر الی وجہہ فی المرآۃ او السیف وتراءی لہ شیء من الجن ای عرض لہ فی الحدیث لیتراءون اہل علیین ای ینظرون فی حدیث آخر تراءینا الہلال ای تکلفنا النظر ہل تراہ ام لا -
اَلتَّنَاءِی - ای التباعد -
اَلتَّنَائِی - مثلہ -

ومن المہموز اللام

اَلتَّخَاجُؤُ - التباطؤ -
اَلتَّدَارُؤُ - بایکدیگر خلاف کردن و زخم بشتن نمودن کہ بر خطام و نباشی -
اَلتَّکَافُؤُ - بایکدیگر برابر آمدن -
اَلتَّدَاکُؤُ - گرد آمدن و مزاحمت کردن و راندن تداکا القوم ازدحموا -
اَلتَّمَالُؤُ - ہم پشت شدن -
اَلتَّجَانُؤُ - بر روی افتادن یقال تجانأ علیہ ای کب علیہ -
اَلتَّنَاوُءُ - التباغض -

ومن المعتل المہموز اللام

اَلتَّوَاطُؤُ - موافقت و اتفاق و سازواری کردن تواطؤ علی الامر ای اتفقوا -

باب الافعلال

اَلِاحْسِبَابُ - سیاہ و سپید و سرخ شدن چنانکہ این ہمہ رنگہا در وی بازیابی -
اَلِاشْہِبَابُ - سپید شدن اسپ -
اَلِارْفِئْبَابُ - ریزیدہ شدن -
اَلِاکْمِیَاتُ - کمیت شدن اسپ -
اَلِاغْبِنَاثُ - الابغثاث وقیل ہو مقلوب منہ
اَلِاغْرِجَاجُ - سیاہ و سپید شدن -

اَلْاِدْلِهَامُ - سیاہ و سپید شدن گوسپند
اَلْاِرْبِدَادُ - خاکستر گون شدن -
اَلْاِرْقِدَادُ وَالْاِرْمِدَادُ - بشتافتن -
اَلْاِحْمِرَارُ - سرخ شدن -
اَلْاِخْضِرَارُ - سبز شدن -
اَلْاِصْفِرَارُ - زرد شدن -
اَلْاِغْبِرَارُ - گرد آلودہ شدن -
اَلْاِخْلِسَاسُ - سیاہ شدن کہ باسرخی زند
اَلْاِدْبِسَاسُ - سیاہ و سرخ شدن اسپ مرغ چنانکہ لون او باہر دو زند ادبس القوم بہوا
اَلْاِبْرِشَاشُ - رخش شدن اسپ -
اَلْاِرْفِضَاضُ - پاشیدہ شدن اشک وآب وانچہ بدان ماند -
اَلْاِرْقِطَاطُ - سیاہ و سپید شدن -
اَلْاِلْطِاطُ - سپید شدن لب زیرین اسپ
اَلْاِبْلِقَاقُ - ابلق شدن و آن سپیدی باشد کہ بان رنگے دیگر باشد -
اَلْاِرْمِقَاقُ - ضعیف شدن -
اَلْاِزْرِقَاقُ - گربہ چشم شدن -
اَلْاِرْمِكَاكُ - سخت سرخ شدن اشتر چنانکہ باسیاہی زند -
اَلْاِخْضِلَالُ - تر شدن -
اَلْاِشْعِلَالُ - سپید شدن برے از دنبال اسپ

اَلْاِمْلِلَالُ - الفتور والاسترخاء -
اَلْاِدْلِمَامُ - سیاہ شدن خر -
اَلْاِدْهِمَامُ - سیاہ شدن اسپ -
اَلْاِرْشِمَامُ - سپید شدن لنب پن اسپ
اَلْاِزْلِمَامُ - کوچ کردن و سر بپائی شدن چیزے فی الحدیث فازلم بقیل ذھب وقیل قبض
اَلْاِقْعِمَامُ - گرد رنگی شدن کہ باسرخی زند -

ومن الاجوف الواوی

اَلْاِعْوِجَاجُ - کژ شدن -
اَلْاِسْوِدَادُ - سیاہ شدن -
اَلْاِقْوِدَادُ - دراز گردن شدن -
اَلْاِخْوِدَارُ - سپید و سیاہ چشم سخت سیاہ و سپید شدن
اَلْاِزْوِرَارُ - بچسپیدن -
اَلْاِغْوِرَارُ - یکچشم شدن -
اَلْاِقْوِرَارُ - انجوغ گرفتن باریک میان شدن
اَلْاِحْوِلَالُ - احول شدن -

ومن الیائی

اَلْاِبْيِضَاضُ - سپید شدن -

ومن الناقص

اَلْاِقْتِوَاءُ - خدمت کردن اذا عد من ہذا الباب یکون ماخوذا من القتو -
اَلْاِزْعِوَاءُ - والاستیدن یعدی بعن

ومن اللفیف المقرون

الاحواء۔ سیاہ شدن و تصریفہ کتصریف ارعوی

باب الافعیلال

الاشہیباب۔ الاشتہاب۔

الاشخیتات۔ فرو نشستن آماس جراحت

الاکمیتات۔ الاکمتات۔

الایلجاج۔ سپید شدن الاخجاج الاخراج

الاہیجاب۔ آمیختہ شدن کار الہاب اللبن الخثر حتی یختلط بعضہ ببعض و لم تخثر تہ وکذلک کل مختلط۔

الارغیداد۔ الایلجاج۔

الابہیرار۔ دراز شدن شب و ابہار اللیل اذا تنام طلوع النجوم واستنارت جہۃ معظمہ واکثرہ وذلک بعد ان تذہب مجمہ اللیل ومنہ الشیء الباہر ای المضیء ویقال اتصف اللیل ہذا کانہ اصح لان بہرۃ اللیل وسطہ۔

الاحمیرار الاخضیرار۔ الاخضرار۔

الاسحیرار۔ بہم واز شدن کشت۔

الاشمیرار۔ گندم گون شدن۔

الاصحیرار۔ خشک شدن نبات۔

الاصفیرار۔ الاصفرار۔

الاغفیرار۔ با بزہ شدن جامہ۔

الاقطیرار۔ خشک شدن گرفتن گیاہ و درپیچیدن اقطار النبت تہیا للیبس۔

الازمیزار۔ جنبیدن۔

الاملیساس۔ نسوشدن۔

الارقیطاط۔ الارقطاط۔

الارمیقاق۔ الارمقاق۔

الازریقاق۔ الازرقاق۔

الاخضیلال۔ بسیار شاخ و بزرگ شدن درخت

الادلیماء۔ سیاہ شدن آدمی و خر۔

الادہیماء۔ سیاہ شدن منہ قولہ تعالی مدہامتان ای سوداوان من شدۃ الخضرۃ من الری

الازئماء۔ خشم گرفتن۔

الاصیحماء۔ زرد شدن تردہ۔

الاشعیلاء۔ کالیدہ موی شدن۔

ومن المعتل

الایزیداد۔ وردگردیدن اسپ و گلون شدن تقول ایرادۃ الفرس صار ورداوا صلہ ارواد صار الواویاء لکسرۃ ما قبلہا۔

ومن الاجوف الواوی

الاسویداد۔ الاسوداد۔

الازریرار۔ الازورار۔

ومن الیائی

الابیضاض۔ الابیضاض

الابیئبان۔ آراستہ شدن۔

ومن اللفیف المقرون

الاحویاء۔ الاحوداد۔

باب الفعللة

اَلجَرْدَبَةُ - چیزی کہ بر تو باشد برخواندن دست
براو نہادن تا کسی از ان نخورد -
اَلجَرْشَبَةُ - بہ شدن از بیماری -
اَلخَرْبَقَةُ - سخت بزہ کردن کمان و سخت خلق گردانیدن
اَلدَّرْبَةُ - خوار مئی و فروتنی نمودن فی المثل ورد بما
عضه الثقاف ای خضع ذل الثقاف خشبة تسوی بہا الرماح وہو فعل من رب
اَلمَرْجَبَةُ - وسعت دادن غذا را مرجبك اللہ من الرحب المیم زائدة -
اَلمَشْرَعَبَةُ - ببریدن بدراز -
اَلمَغْرَبَةُ - پای بپای کسی پیچیدن در کسی -
اَلمَعْقَبَةُ - میان شرید برآوردن -
اَلمَلْحَبَةُ - برغسمہ گرفتن آب -
اَلمَرْطَبَةُ - خواندن گوسپند -
اَلمَقْبَلَةُ - کنارہ چیزی ازو دریدہ شدن یقال
ثوبی مقبلب ای مہدم مکسور -
اَلمَرْقَبَةُ - پے کردن -
اَلمَعْقَرَبَةُ - کژدم ناک شدن چیزی یقال ارض معقربة
کثیر العقارب وصدغ معقرب بفتح الراء معطوف -
اَلمَقْطَبَةُ - شمشیر بزور کسی بردن و بفگندن کسی را
اَلمَقْضَبَةُ - ببریدن و منہا سمی اللحد مقضبة -
اَلمَرْطَبَةُ - برقفا افگندن -
اَلمَعْضَبَةُ - ازبن برکندن
اَلمَشْنَبَةُ - آویختن عشق بادال والنون زائدة

عن ابن عمر -
اَلمَهْنَبَةُ - الاختلاط فی القول ویقال الامر المشتبہ
اَلمَهْرَجَةُ - چیز بر ایخوف عشتار و جزان از راہ غیر مسلوک
آوردن فی الحدیث انی بحراب لولو بہرجای ردی
وقال القتیبی احسبہ بحراب لولو بہرجای عدل آی
عن الطریق البنہرج وفی الحدیث اما اذا بہرجتہ
معناہ اہدرتنی باسقاط الحد عنی -
اَلمَحْذَرَجَةُ - نیک محکم تافتن -
اَلمَحْشَرَجَةُ - بجست کردن کسی کہ در
جا نگنجیدن باشد -
اَلمَحْلَبَةُ - سخت تافتن -
اَلمَخْرَفَجَةُ - خوش عیش شدن -
اَلمَدْحَرَجَةُ والدَّحْرَاجُ - بسیار گردانیدن
اَلمَدْعَجَةُ - آمدوشد کردن -
اَلمَدْلَجَةُ - سیر شدن کل رو المدلج المدرج للمس -
اَلمَدْهَجَةُ - بند وار رفتن سیر -
اَلمَزْبَرَجَةُ - آراستن -
اَلمَشْمَرَجَةُ - بخیہ دوز شدن -
اَلمَصْهَرَجَةُ - بصار وج کردن برکہ و بخیہ بدان ماند
اَلمَعْزَلَجَةُ - نیکو پرورد ن -
اَلمَعْنَجَةُ - شاخہای نازک بیاوردن درخت
اَلمَعْلَجَةُ - احمق و بیہودہ گوئی شدن -
اَلمَهْرَجَةُ - الاختلاط فی الخبر والمشی -

اَلْبَهْلَجَةُ - راه وارفتن -
اَلْبَلْدَحَةُ - خویشتن بر زمین افگندن
اَلْجَلْحَةُ - سر بستردن -
اَلطَّرْحَةُ - بلند بلند کردن -
اَلْفَرْشَحَةُ - باز از هم وا نهادن -
اَلْفَرْطَحَةُ وَالْفَلْطَحَةُ وَالطَّلْفَحَةُ همین کردن
اَلْقَرْدَحَةُ - القرار علی الضیم وهی فی الحدیث
اَللُّرْتَحَةُ وَاللُّرْدَحَةُ وَاللُّرْهَحَةُ عدو لقصیر
یقرمط ویسرع -
اَلدَّرْبَخَةُ - مطیع بودن کبوتر ماده نر را -
اَلسَّرْهَدَةُ - نیک پروردن -
اَلْعَرْدَةُ - برهنه کردن -
اَلْعَرْبَدَةُ - ندیم را آزردن -
اَلْعَلْعَدَةُ - السرعة -
اَلْقَرْمَدَةُ - بخشت پخته کردن -
اَلطَّرْمَذَةُ - لاف زدن ولیست من کلام
اهل البادیة -
اَلْبَحْتَرَةُ - البعثرة والتبختر اللبن تقطع
وتجبب البعثرة شوراندن وآشکارا کردن
اَلتَّفَجُّرُ - التفجیر -
اَلتَّعَجُّرُ - رنجین خون وجز آن
اَلْجَمْهَرَةُ - گرد گردانیدن یقال جمعت الحمار
اَلْجَهْرَةُ - بطرفی از چیزی آگاه کردن

وفی الحدیث جمهروا قبره جمهرة ای جمعوا
علیه التراب ولا تطینوه -
اَلْجَنْدَرَةُ - نوکردن نبشته ونقش -
اَلدَّعْثَرَةُ - بیفگندن ودریران کردن
اَلدَّعْمَرَةُ - شوریده کردن وآمیختن
اَلدَّمْثَرَةُ - نرم شدن -
اَلزَّعْفَرَةُ - بزعفران رنگ کردن -
اَلزَّعْجَرَةُ - باخویشتن لندیدن -
اَلزَّهْمَرَةُ - چشیم سرخ شدن باخشم
اَلزَّنْجَرَةُ - قرع الابهام علی الوسطی
بالسبابة والاسم الزنجیر -
اَلشَّنْزَرَةُ - دریدن جامه -
اَلصَّنْبَرَةُ - باریک شدن بن درخت
خرما یا پوست باز شدن وی -
اَلطَّمْزَرَةُ - کمان بزه کردن وپر کردن مشک
اَلطَّهْرَةُ - برجستن -
اَلْعَبْقَرَةُ - درخشیدن سراب -
اَلْعَسْكَرَةُ - لشکر ساختن -
اَلْعَصْفَرَةُ - بکاریزه رنگ کردن -
اَلْغَدْمَرَةُ - باخویشتن لندیدن واز
بن بستیدن وفازان بدادن وبگزاف وخشم
اَلْغَشْمَرَةُ - ایتان الامر من غیر ثبت -
اَلْقَمْطَرَةُ - سر مشک بستن -

اَلْقَنْطَرَةُ - نیک بستن پل و آنچه بدان ماند
وفی الحدیث قنطر فی الجاهلیة ای صار له قنطار من المال
اَلْكَبْرَةُ - بشمشیر یا رد کردن منه سمی المکبر
الضبی لانه ضرب قوما بالسیف -
اَلْجَرْدَبَةُ - گرینده کردن و همی معربه -
اَلْجَرْهَمَزَةُ - الاجتماع الی ناحیة و جرمزت
عن الطریق و نکصت -
اَلْعَرْطَزَةُ - العطسة -
اَلْعَلْهَزَةُ - نیک ناکختن گوشت -
اَلْهَنْدَزَةُ - اندازه کردن الا انهم صیروا الزای سینا فقالوا
مهندس لانه لیس فی کلام العرب دال بعد هاز اوز -
اَلْبَهْلَسَةُ - خرامیدن -
اَلْخَلْبَسَةُ - دل بردن یقال خلبس قلبه ای فتنه و وهبه
اَلدَّعْكَسَةُ - لعب المجوس یدورون قداحا خذ
بعضهم بید بعض کالرقص یسمونه الدستبند
اَلدَّهْمَسَةُ - باهم راز گفتن و به بدی تعریض
کردن فی الحدیث للحجاج قال لرجل
من اهل الرس و الرهسة انت یقال هو یرهس
و یرهسم اذا کان یسار و یسار -
اَلطَّرْمَسَةُ - الانقباض و النکوص -
اَلْعَرْطَسَةُ - بلکیسو شدن از بیکاری
اَلْعَرْكَسَةُ - برهم افگندن -
اَلْعَلْمَسَةُ - تاریک شدن -

اَلْعَنْبَسَةُ - روی ترش کردن و النون زائدة
اَلْعَتْرَسَةُ - به عنف فراگرفتن فی الحدیث
التعترسه و رواه المصحفون بغیر نقیة و هذا خطا
اَلْقَطْرَسَةُ - کبر کردن و العطران لا عجاب
بالشی و التطاول علی الاقران
قاله اللیث -
اَلْفَرْدَسَةُ - خفته کردن -
اَلْقَرْطَسَةُ - برنشانه زدن -
اَلْكَرْدَسَةُ - گروه گروه کردن و بند برنهادن
کسی و بندی دار رفتن -
اَلْكَرْكَسَةُ - تردید الشی -
اَلْهَنْدَسَةُ - مهندسی کردن و اصلها الزای
لانها مشتقة من الهندزة الا ان الزای
قلبت لما ذکرت -
اَلْبَرْقَشَةُ - رنگارنگ کردن ماخوذ من
ابی براقش -
اَلْخَرْبَشَةُ - افساد الکتاب و نحوه و هی فی الحدیث
اَلْبَرْطَشَةُ - اشتر را بکره دادن -
اَلدَّنْقَشَةُ وَالطَّرْفَشَةُ - چشم شکستن و نگاه تیز
نقل من عیون الحقتان -
اَلْخَلْيَصَةُ - بگریختن -
اَلْقَرْفَصَةُ - ان تجمع الانسان و تشد علیه
و یدیه و شد الیدین تحت الرجلین ایضا -

اَلْقَرْلَصَةُ - بسرمایہ گرفتن -
اَلْقَرْمَضَةُ - بزغمسہ گرفتن سرآب -
اَلْعَلْهَضَةُ - کاویدن وسرشیشہ وجز آن بر کشیدن وکسی را نیک علاج کردن وقیل ہذہ الکلمۃ بالصاد والضاد تصحیف وقع من اللیث
اَلْبَرْقَطَةُ - بازپس نگریستن در رگ تین وکام خود را نہادن
اَلْخَلْمَطَةُ - سر بستر زدن -
اَلزَّعْمَطَةُ - النون والمیم زائدۃ عن الجوہری
اَلْفَرْشَطَةُ - ان تفرج بین جلیک قائما اوقاعدا
اَلْقَرْمَطَةُ - خرد نبشتن وگام خرد نہادن -
اَلْجَحْظَةُ - سخت کردن ودست کسے بردوزانو زدن ویرا -
اَلْجَلْفَظَةُ - الجلفاظ ہو الذی یسوے السفن ویصلحہا وفی الحدیث جلفظہا -
اَلْعَظْمَةُ - گوشت از استخوان باز کردن
اَلْبَرْقَعَةُ - روی پوش پوشانیدن -
اَلْبَرْكَعَةُ - بر چہار دست وپای ایستادن وافگندن
اَلدَّرْقَعَةُ - بشتافتن در رگ تین -
اَلزَّهْنَقَةُ - آراستن کردن خترو غیرہ را یقال زہنقت الجاریۃ اوزینتہا -
اَلشَّرْجَحَةُ - کرانہ پہلوی چیزے برابر کردن یقال اسطرقہ مشرجحۃ لاحروف لنواحیہا -
اَلصَّلْفَقَةُ - بالفاء والقاف جمیعا گردن زدن ومفلس شدن
اَلصَّلْمَعَةُ - موی سترون ومفلس شدن وچیزی ازبن برکندن -
اَلْقَرْقَعَةُ - ترک از انگشتان بیاوردن
اَلْقَرْصَعَةُ - زشت رفتن مع الانقباض والاستخفاء ایضا -
اَلْقَبْعَةُ - در غلاف شدن شکوفہ درخت
اَلْكَرْسَعَةُ - بشمشیر زدن بر کرسوع یقال کرسعت الرجل ضربت کرسوعہ -
اَلْخَطْرَفَةُ - بشتاب رفتن ویکگام را دوگردانیدن یقال خطرف البعیر فی سیرہ اذا اسرع ووسع الخطف بالظاء المعجمۃ -
اَلْخَنْدَفَةُ - مشیۃ کالحولۃ ومنہا سمیت خندف واسمہا لیلی وقد خندف الرجل اذا مشی مفاجا یقلب قدمیہ کانہ یغترف بہما الزلفۃ کالدحرجۃ والدفع -
اَلزَّحْرَفَةُ - آراستن -
اَلشَّرْعَفَةُ وَالشَّرْهَفَةُ - نیک پروردن
اَلْفَطْرَفَةُ - التکبر -
اَلْقَرْقَفَةُ - لرزانیدن -
اَلْحَذْلَقَةُ - گردانیدن چشم وقت دیدن وتیز نگریستن ومدلق الرجل اذا اراد حدقتہ فی النظر مدلق الرجل بالذال وزیادۃ اللام عن الجوہری اذا ظہر الحذق وادعی اکثر ما عندہ

اَلْحَرْذَقَةُ۔ واداشتن کسی تنگ فرا گرفتن بر وے
ویقال ہی الحزقة بتقدیم الراء علی الزاء۔
اَلْحَمْلَقَةُ۔ چشم فاکشادن و نیک نگریستن۔
اَلْخَرْقَةُ والخَرْبَقَةُ۔ پارہ پارہ کردن۔
وخربق عملہ ای افسدہ۔
اَلْخَرْمَقَةُ۔ دروغ گفتن قالوا المخرمق الرجل والمیم
زائدة ماخوذ من اختراق وہی مولدة لا اصل
مخرمق والصحیح متخرق لانہم یقولون تخرمق فلان بالمعروف
اَلدَّغْرَقَةُ۔ تیرہ کردن آب۔
اَلدَّعْفَقَةُ۔ آب ریختن۔
اَلدَّمْلَقَةُ۔ کرد و نسو شدن۔
اَلدَّهْدَقَةُ والدَّهْمَقَةُ۔ بزیادة المیم عن الجوہری
الدہق والدمقة طعام وجزآن نسم کردن فی الحدیث
لو شئت ان یدہمق الی الفعلت۔
اَلزَّرْزَقَةُ۔ زرد کردن۔
اَلزَّحْلَقَةُ۔ کالدحرجة۔
اَلزَّهْرَقَةُ۔ نیک بخندیدن۔
اَلسَّرْدَقَةُ۔ سرای بردہ کردن۔
اَلشَّبْرَقَةُ والشَّبْرَاقُ والشَّرْبَقَةُ پارہ پارہ کردن
اَلدَّمْلَقَةُ۔ کرد و نسو کردن۔
اَلصَّعْلَكَةُ۔ درویش شدن۔
اَلْبَسْمَلَةُ۔ بسم اللہ گفتن۔
اَلْبَرْمَلَةُ۔ وژالوان خوردن۔

اَلْجَدْلَقَةُ۔ بیفگندن و بنداختن۔
اَلْجَعْفَلَةُ۔ تملیا۔
اَلْخَرْدَلَةُ۔ پارہ خورد کردن گوشت
اَلْخَرْعَلَةُ۔ لنگ وار رفتن۔
اَلرَّعْبَلَةُ۔ پارہ پارہ کردن۔
اَلسَّبْحَلَةُ۔ سبحان اللہ گفتن۔
اَلسَّرْبَلَةُ۔ پیراہن پوشانیدن۔
اَلسَّغْبَلَةُ۔ چرب کردن سر و طعام۔
اَلسَّنْبَلَةُ۔ بیرون آمدن خوشہ کشت
اَلْمَسْهَلَةُ۔ آسان و سہل گردانیدن
وقالوا مسہلک اللہ من السہولة والمیم زائدة
اَلشَّمْعَلَةُ۔ متفرق شدن شمعلة الیہود قرا تہم
اَلطَّرْبَلَةُ۔ بالا رفتن چیزے یقال طربل الرجل اذا مد اہ الی فوق
اَلْعَبْهَلَةُ۔ مہمل گذاشتن۔
اَلْعَشْكَلَةُ۔ ہموج بیاراستن والماضی عشکل۔
اَلْعَنْدَلَةُ۔ بانگ کردن بلبل۔
اَلْغَرْبَلَةُ۔ بغربال کردن کشتن و پارہ پارہ کردن
اَلْغَرْقَلَةُ۔ گندہ شدن خایہ۔
اَلْفَسْكَلَةُ۔ درنگ کردن و پس ماندن فی الحدیث فسکلتنی
امکم اخذ من الفسکل وہو الفرس الذی یجیء فی الحلبة اخر الخیل
اَلْقَصْمَلَةُ۔ بریدن۔
اَلْكَرْبَلَةُ۔ رخاوة فی القدمین تہذیب الخطة۔
اَلْمَرْمَلَةُ۔ بیالودن بگل وجزآن۔

اَلْبَعْثَلَةُ - الخندقة -
اَلْبَهْلَةُ - پیر شدن -
اَلْهَتْمَلَةُ - سخن نرم گفتن -
اَلْهَرْجَلَةُ - الاختلاط فی المشی -
اَلْهَرْمَلَةُ - موی بر کندن -
اَلْهَنْبَلَةُ - مشیة الضبع العرجاء والنون زائدة عن الجوهری -
اَلْبَرْسَمَةُ - علت برسام گرفتن یقال برسم الرجل فهو مبرسم -
اَلْبَرْشَمَةُ - پیوسته نگریستن وبرشم الرجل اذا وجم واظهر الحزن -
اَلْبَرْطَمَةُ - خشم گرفتن -
اَلْبَرْعَمَةُ - بیرون آوردن غلاف شکوفه
اَلْبَرْهَمَةُ - ادامت النظر وسکون الطرف -
اَلْبَلْعَمَةُ - الابتلاع -
اَلْبَلْدَمَةُ - نرسیدن خاموش شدن للبهم الرجل اذا وقف وسکت
اَلتَّرْجَمَةُ - بیان کردن چیزی را بزبان دیگر ترجمه کلام افلوطرسبان آخر
اَلْجَرْجَمَةُ - بیفگندن وهی فی الحدیث -
اَلْجَرْدَمَةُ - الجردبة -
اَلْجَرْشَمَةُ - الجرشبة وتیز نگریستن -
اَلْحَضْرَمَةُ - سخت بزه کردن کمان -
اَلْحَضْرَمَةُ - لحن کردن در کلام حضرم الرجل اذا لحن وخالف الاعراب فی کلامه

اَلْحَلْقَمَةُ - حلقوم بریدن -
اَلْخَرْمَةُ - بین بین گردانیدن والمخرم لشاعر الذی ادرک الجاهلیة والاسلام مثل لبید والرجل الدعر واللحم الذی لایدری امن ذکر او انثی والمخرمة المرأة المخفوضة التی قطع طرف اذنها -
اَلشَّرْطَمَةُ - فراخ گلو شدن -
اَلصَّلْقَمَةُ - تصادم الانیاب -
اَلضَّرْزَمَةُ - شدة العض والتصمیم علیه -
اَلطَّرْمَةُ - الطعمة -
اَلطَّرْسَمَةُ والطَّلْسَمَةُ - سر در پیش افگندن
اَلْغَلْصَمَةُ - سر حلقوم بریدن -
اَلْفَرْطَمَةُ - دوختن موزه بینی او رو دریدگشتن فی الحدیث خفافهم مفرطمة ای لها منقار -
اَلْقَرْطَمَةُ - بدپرورون -
اَلْكَرْزَمَةُ - نیم روزی خوردن -
اَلْكَلْثَمَةُ - گرد روی گردانیدن
اَلْلَغْمَةُ - دورنگ گردن فلیست لغمة معناه انه لاتوقف فی ذکر قبیحة
اَلْلَهْذَمَةُ - بریدن -
اَلْلَهْزَمَةُ - سپید کاندموی آمدن -
اَلْهَدْرَمَةُ - خواندن وگفتن -
اَلْحَلْقَمَةُ - دوبرخ از انخوک خرما ریطب شارین
اَلْبَرْهَنَةُ - لغامة البرهان علی الشیء وهو الحجة النون اصلیة عند ابن الاعرابی وعند الازهری

النون زائدة قال والصواب ان يقال برهن
مكان برهن والبرهنة كلمة مولدة۔

الزرفنة مثل زنجبر ساختن نفط يقال زرفن عمده كذا يا خود بلوطي من زيبر

الشحتنة - گلو بريدن۔

العربنة - ربون فرا دادن۔

العرثنة - پوست پير استن گياه رتن يقال ا ديم
معرتن اذا كان مدبوغا بالعرتن وهو نبت۔

العرجنة - شاخ خرما زدن و صورت وي جامه
كردن والنون زائدة في قول الزجاج في قول غيره
اصلية وعلل الزجاج الكلمة من الانعراج۔

الفرجنة - شانه زدن ستور۔

ومن الملحق بها بتكرار اللام

الجلببة - چادر بر كسي پوشيدن۔

الصعررة - گرد كردن۔

الشملة - شتافتن۔

الهلهمة - خوندن كسي را بلفظ هلم يقال هلمت
بالرجل اذا قلت له هلم۔

ومن الملحق بها بزيادة واو وبين الفاء والعين

الجوربة - بورب پوشانيدن۔

السوجرة - ساجور در گردن سگ كردن

العرمرة - رفع الرجل صوته بالصراخ۔

الصومعة - بلند كردن بنا يا باريك شدن سر ان

القوزعة - بگرختين خروه۔

الحولقة - لاحول ولا قوة الا بالله گفتن

الثوبلة - ديگ فراز در ديگ كردن۔

الحوصلة - پر كردن حوصله۔

الحوقلة والحيقال - سخت پير شدن و
عاجز شدن از جماع وهي ايضا مثل الحولقة

الودقلة - قل فلان اذا اختص شيئ من ماكول

النودلة - سست رفتن۔

الهوذلة - لرزيدن۔

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين الفاء والعين

البيطرة - بيطاري كردن۔

البيقرة - ماندة شدن واز زمين نميني شدن

الطأطاة - سر فرو بردن يقال
اسراع يطاطي الرجل فيه راسه واقامة الرجل

بالحضرمة ترك قومه بالبادية۔

السيطرة - گماشته شدن۔

الخيضعة - بانگ كردن در حرب۔

الهيتعة - بانگ كردن شمشير در زخم۔

الحيعلة - حي على الصلوة گفتن۔

الخيعلة - پيراهن بي آستين پوشيدن

الهيللة - لا اله الا الله گفتن۔

الهينمة - با خويشتن سخن نرم گفتن۔

الشيطنة - سركشي و نافرماني گردانيدن يقال
شيطن الرجل اذا صار كالشيطان وفعل فعله۔

ومن الملحق بها بزيادة واو بين العين واللام

الرَّهْوَجَةُ - رهوار رفتن -

اللَّهْوَجَةُ - گوشت تمام ناپختن و تمام نابریان کردن و محکم ناکردن کار -

الدَّهْوَرَةُ - کمر بزرگ کردن و دهورت الشئ اذا جمعته ثم قذفته فی مهواة -

اَلْهَوْرَةُ - بمردن -

اَلْهَلْوَجَةُ - شتافتن -

اَلْهَوْقَةُ - کل ما لم یبالغ فیه من کلام وعمل وقیل هی ان تحسن بالشئ وان تظهر شیئاً باطنک علی خلافه کالتسخی والتحلم ونحوهما -

اَلسَّرْوَلَةُ - ازار پوشانیدن -

اَلْقَعْوَلَةُ - پیش در آمدن نابینای بر پای گرد در رفتار وقول الرجل اذا مشی مشیة من یخشی السرب او حدی قدامه الا خر لیقبل فیها

اَلْهَرْوَلَةُ - بویدن -

اَلْعَلْوَنَةُ وَالْعَنْوَنَةُ - کتاب عنوان کردن -

ومن الملحق بها بزيادة ياء بين العين واللام

اَلْعُثَيْرَةُ - برانگیختن کردن -

اَلْعَذْيَطَةُ - مصدر العذیوط وهو الذی یجری عند الجماع -

اَلشَّرْيَفَةُ - افزونی بر گیاهی کشت بریدن

اَلْحَزْيَلَةُ - زراندود کردن -

ومن الملحق بها بزيادة النون بين العين واللام

اَلْقَلْنَسَةُ - کلاه پوشانیدن -

ومن المضاعف

اَلْجَحْبَحَةُ - نماز پیشین و جز آن بخنکی کردن ورخاوة الشئ واضطرابه -

اَلذَّبْذَبَةُ - فاواگردانیدن و شتافتن در رفتن ومن هذا قراءة من قرأ مذبذبین بکسر الذال الثانیة ومعناه یحیدون تارة الی هؤلاء وتارة الی هؤلاء -

اَلْقَبْقَبَةُ - بانگ کردن شیر وشکم -

اَلْكَبْكَبَةُ - نگونسار کردن -

اَلْلَّبْلَبَةُ - مهربانی کردن ویعدی بعلی -

اَلْكَتْكَتَةُ - فی الضحک مثل الخنین

اَلْبَثْبَثَةُ - آشکارا کردن خبر وگرد برانگیختن

اَلْحَثْحَثَةُ - برافروختن -

اَلثَّلْثَلَةُ - یتیم شدن و آمد و شد کردن و واداشتن -

اَلْتَّمْتَمَةُ - التخلیط والزمزمة ایضاً -

اَلْبَهْبَهَةُ - نواختن کودک -

اَلْبَجْحَةُ - پر کردن -

اَلْبَحْبَحَةُ - فراهم آمدن از بیم و نهان داشتن اندیشه خویش و با دلسخت جستن -

اَلدَّجْدَجَةُ - مرغ خانگی را خواندن ویعدی بالباء وتاریک شدن شب -

اَلتَّجَرْجَحَةُ - جنبان شدن -
اَلتَّجْعَجَةُ - بانگ کردن ویا راجیم گردانیدن
جون باعین باشد واین قبیله قضاعه
کنند وگویند وهذا راعج خرج معج آنرا راعی
خرج معج -
اَلتَّلْجَلَجَةُ - لقمه در دهن فاگردانیدن و
سخن شوریده کردن -
اَلتَّمَجْمُجُ - نبشته مشوش کردن ومجمج الرجل
فی خبره اذا لم یبین -
اَلتَّنَخْنُخَةُ - جنبانیدن وتردید الشیء الرائی
علی الحوض والجولة عند الفزع -
اَلتَّهَجْهُجَةُ - بانگ سباع زدن وبعدی یا لبار
اَلتَّهَجُّرُ - بانگ کردن باگرفتگی گلو -
اَلتَّهَخْهُخَةُ - صوت فیه بحة عند اللهاة فی
الحدیث ام بجحة ای کافة -
اَلتَّهَزْهُزُ - دور کردن -
اَلتَّهَشْهُشُ - بریدن زود -
اَلتَّهَضْهُضُ - ترقرق السراب -
اَلتَّهَطْهُطُ - شکستن وپراگندگردن وطهطه
بهم طهطة وطهطاها اذا بددهم -
اَلتَّهَلْهُلُ - التلبح -
اَلتَّهَنْهُنُ - التنحنح -
اَلتَّهَنْهُهُ - نج نج کردن کسی را وبانگ کردن

اَلتَّوَجُّرُ - مست وبخبوا عنکم من الطیرة ای
ابردوا واشتل خنجبوا -
اَلتَّوَخْوَخَةُ - حکایة صوت -
اَلتَّهَجْهُجُ - بانگ کردن فی الحدیث فجمجم
فی جشمها ای اودع بها تفاخر معک وبفگندن
کسی را وجمجم اضطجع وتمکن واستحی فسر الحدیث بهذا -
اَلتَّهَدْهُدُ - وام کردن وخوار کردن -
اَلتَّهَنْهُنُ - فروخوابانیدن اشتر -
اَلتَّوَدْوُدُ - آواز زدن تشمشیر در وقت
روشن کردن آن -
اَلتَّهَدْهُدُ - بانگ کردن مرغی که طوق
دارد واشتر فحل وجنبانیدن کودک تا بخسپد -
اَلتَّهَزْهُزُ - الصوت بکلام فی غضب -
اَلتَّهَرْهُرُ - جنبانیدن -
اَلتَّهَرْهُرُ - کثرة الکلام وتردیده -
اَلتَّهَرْهُرُ - بانگ کردن وریختن وبکلیهما
فسر قوله صلی الله علیه وآله وسلم انما یجرجر فی بطنه
نار جهنم فمن رفع الراء من النار حمله علی المعنی الاول
ومعناه ان الذی یدخل جوفه هو النار -
اَلتَّهَدْهُدُ - جنبانیدن -
اَلتَّهَزْهُزُ - بانگ کردن سارج -
اَلتَّهَرْهُرُ - پاره پاره کردن -
اَلتَّهَرْهُرُ - بانگ کردن باز وچرغ ونحوه بدان ماند

اَلْعَرْعَرَةُ - سر شیشه بر کشیدن -
اَلْغَرْغَرَةُ - گردیدن جان در گلو ومنها الحدیث مالم یغرغر ای مالم یبلغ روحه حلقومه و گردانیدن شبان آواز را در گلو ویعدی بالباء وشکستن بانی بینی و سر شیشه -
اَلْفَرْفَرَةُ - تگافتن ومنها الحدیث یفرفر الدنیا ای یخیرها بالذم لها کما یفرفر الدیب الشاة وجنبانیدن یقال فرفر الفرس اذا ضرب بفاس لجامه لسانه وحرک راسه وناس یرویه بالقاف فی شعر امرء القیس والخفة والطیش الفَقْرَقَةُ - بانگ کردن تشکم ونیک نخندیدن وآواز گردانیدن -
اَلْكَرْكَرَةُ - آسیا کردن وهذه فی الحدیث وصلها من الکرضوعف لتکرار عود الرمی فی رجوعها فی الطعن مرة بعد اخری وغایت خندیدن وخواندن مرغ وگردانیدن باد ابر را از بهر گرد کردن وکرکرته عنی ای دفعته ورددته
اَلْهَرْهَرَةُ - جنبانیدن وخواندن گوسپند
اَلْبَزْبَزَةُ - سرعة السیر -
اَلْمَزْمَزَةُ - الهزهزة جنبانیدن -
اَلْحَسْحَسَةُ - براخگر افگندن
اَلْتَرْتَرَةُ - جنبیدن اشتر بر خاستن سر من البعیر حین یطلع رأسه
اَلْعَسْعَسَةُ - گردیدن گان بشب وعسعس اللیل ای اقبل بظلامه ویقال دبر فعلی هذه الکلمة من الاضداد ومنه قوله تعالی واللیل اذا عسعس ویدل علی ان الاختیار ادبر قوله والصبح اذا تنفس وقیل مقلوب من سعسع وهذا التکریب اعنی سعسع یدل علی ذهاب الشئ هذا قول ابن فارس
اَلْغَسْغَسَةُ - گرد را غس کردن -
اَلْقَسْقَسَةُ - ولج اللیل الراسب -
اَلْمَسْمَسَةُ - شوریدن شدن -
اَلنَّسْفَسَةُ - شتافتن مرغ در پریدن -
اَلْخَشْخَشَةُ - آواز بیاوردن از سلاح و جامه وگیاه وخشک کاغذ وانچه بدان ماند -
اَلْقَشْقَشَةُ - پرواز کردن مرغ -
اَلْكَشْكَشَةُ - بانگ کردن ماربپوست وکاف خطاب را بشین بدل کردند در موضع تانیث واین قبیله بنی اسد گفتند -
اَلنَّشْنَشَةُ - زود زود باز کردن -
اَلْبَصْبَصَةُ - دنبال جنبانیدن -
اَلْحَصْحَصَةُ - هویدا شدن حق ومنها قوله الآن حصحص الحق وتحریک الشئ فی الشئ حتی یستکن ویستقر فیه ومنه الحدیث حل سبیلها یا حصحص وتحریک الشئ تقلیبه ومنه الحدیث لان احصحص فی یدی جمر تین احب الی من ان احصحص کعبتین والاسراع فی السیر -

اَلدَّصْدَصَةُ - دست بدست ویرن باز زدن در حال بحتین -
اَلْمَصْمَصَةُ - مثل المضمضة الا ان المصمصة بطرف اللسان وفی الحدیث القتل فی سبیل اللہ یمصمصة ای مطهرة تماسلة من الذنوب یقال مصمص ناره اذا جعل فیه الماء وحرکه ومضمضه کذلک عن الاصمعی -
اَلنَّضْنَضَةُ - جنبانیدن ومنها الحدیث وهو ینضنض لسانه وقد روی بالضاد والمعنی واحد
اَلْخَضْخَضَةُ - جنبانیدن آب وانچه بدان ماند والاستنجاء بالید وهذا فی الحدیث -
اَلزَّمْزَخَةُ - شکستن -
اَلْغَضْغَضَةُ - کم کردن آب -
اَلْفَهْفَهَةُ - فراخ شدن جامه وزره وعیش
اَلْقَضْقَضَةُ - صوت کسر العظام والاعضاء عند الاخذ والعز -
اَللَّضْلَضَةُ - کثرة تلفت الدلیل یمینا وشمالا
اَلْمَضْمَضَةُ - جنبانیدن ماء از دهان بجنبش وبانگ کردن او -
اَلْعَطْعَطَةُ - نعره زدن وغوغا کردن -
اَلْقَطْقَطَةُ - باران خرد باریدن -
اَلنَّطْنَطَةُ - کشیدن -
اَلشَّطْشَطَةُ - فعل رب الغلام عند الیوم -

اَلْفَظْفَظَةُ - پیچیدن تیر در انداختن -
اَلتَّعْتَعَةُ - فی الکلام التردد فیه من حصر او عی وربما قالوا فی الدابة اذا ارتطمت فی الوحل
اَلْجَعْجَعَةُ - بانگ کردن آسیا وداشتن کسے را بجای بدوا زجای نگیختن وبکلیه ما فسر بن جعجع بالحسین رضی اللہ عنه وقیل معناه ضیق علیه وفرو خشن اشتر وفراخوا بانیدن آن -
اَلدَّعْدَعَةُ - خواندن گوسفند وبر کردن جفنه وکسی را که بفتید دع دع گفتن ومعناه تم فانتشر اے دع السقوط والفشار -
جنبانیدن پیمانه تا بیشتر گنجد -
اَلدَّغْدَغَةُ - پراگنده وآشکارا کردن راز
اَلزَّعْزَعَةُ - برباد انیدن کودک -
اَلزَّعْزَعَةُ - جنبانیدن -
اَلشَّعْشَعَةُ - آمیختن شراب با آب -
اَلصَّعْصَعَةُ - الصعصاع پراگنده کردن وغیسانیدن
اَلضَّعْضَعَةُ - ویران کردن بزمین وخوار کردن
العفعفة - بانگ برگوسفند زدن -
اَلْقَعْقَعَةُ وَالْقِعْقَاعُ - بانگ کردن سلاح وکاغذ ویوست خشک وانچه بدان ماند وبشدن در زمین -
اَللَّعْلَعَةُ - واداشتن -
اَللَّعْلَعَةُ - بشکستن استخوان -

اَلْمَعْمَعَةُ - بانگ کردن آتش در سوختن نی وجز آن و مرد کارزاری رحرب و در گرمای گرم رفتن -

اَلْبَغْبَغَةُ - حکایۃ ضرب من الهدیر -

اَلتَّغْتَغَةُ - حکایۃ صوت اوضحک -

اَلثَّغْثَغَةُ وَالثَّغْثَغُ - الذی اذا تکلم حرک اسنانہ فی فیہ اضطرابا شدیدا کالمتمضغ

اَلدَّغْدَغَةُ - غلغلج کردن -

اَلزَّغْرَغَةُ - ان تردد الماء کل یوم متی ثمارت وافاغت العیش ایضا -

اَلزَّغْزَغَةُ - السخریۃ -

اَلسَّفْسَفَةُ - نیک کردن پنہان کردن خاک

اَلشَّغْشَغَةُ - جنبانیدن سنان رمطعوم

اَلضَّغْضَغَةُ - لوک الدردار -

اَلْمَغْمَغَةُ - الاختلاط -

اَلدَّفْدَفَةُ - الاسراع وهی فی الاثر -

اَلزَّفْزَفَةُ - پرواز کردن مرغ ہر چیز یکہ خواہد کہ برود فرود آید -

اَلزَّفْزَفَةُ - حنین الریح وصوتہا فی الشجر والحشیش

اَلشَّفْشَفَةُ - یختن والمسفف اللئیم الطبنہ -

اَلشَّقْشَقَةُ - نزار کردن -

اَلْقَفْقَفَةُ - لرزیدن ولرزانیدن -

اَلْفَلْفَلَةُ - وا داشتن -

اَلْهَفْهَفَةُ - باریک میان کردن -

اَلْبَقْبَقَةُ - بانگ کردن کوزہ چون آب در وی شود وکذلک کل صوت یشبہ

اَلْجَقْجَقَةُ - نیک در رفتن وگفتہ اند کہ اول شتاب را در رفتن -

اَلْخَقْخَقَةُ - صوت اضطراب القتب والعروج اذا عصف

اَلدَّقْدَقَةُ - آواز دادن سم ستوران در فاوا شتدن -

اَلزَّقْرَقَةُ - آب راندن -

اَلزَّقْزَقَةُ - بر جہانیدن کودک -

اَلسَّقْسَقَةُ - ریدن کنجشک وہی فی الحدیث

اَلشَّقْشَقَةُ - بانگ کردن فحل وکنجشک

اَلطَّقْطَقَةُ - الدقدقۃ -

الفقفقۃ - نباح الکلب عند الفرق -

اَلْقَلْقَلَةُ - شدۃ الصوت وکذلک کل صوت فی حرکۃ واضطراب وتعلقت الشاری قلقلۃ ای حرکۃ -

اَلنَّقْنَقَةُ - بانگ کردن بزغ -

اَلْهَقْهَقَةُ - جنبانیدن نیک رفتن -

اَلضَّلْضَلَةُ - ضرب من المشی فیہ سرعۃ -

اَلتَّلْتَلَةُ - جنبانیدن چیزے -

اَلْجَلْجَلَةُ - بانگ کردن رعد وجنبانیدن زنگ وانچہ بدان ماند -

اَلْحَلْحَلَةُ - ازجای بنیکختن وحلحلت بالناقة اذا قلت لها حل بالتسکین زجر الناقة -

اَلدَّلْدَلَةُ - جنبانیدن چیزی آویخته -

اَلزَّلْزَلَةُ - الزلزال - جنبانیدن -

اَلسَّلْسَلَةُ - پیوست کردن ومنها الحار فی الخلق ای صبت -

اَلسَّلْسَلَةُ - بجنبانیدن -

اَلصَّلْصَلَةُ - بانگ کردن آهن وانچه بدان ماند -

اَلْغَلْغَلَةُ - زود رفتن وَالْغُلْغَلَةُ بانگ کردن والرسالة المحمولة من بلد الی بلد -

اَلْفَلْفَلَةُ - پلید در طعام یا شراب کردن -

اَلْقَلْقَلَةُ - بانگ کردن وَالْقِلْقَالُ جنبانیدن

اَلْهَلْهَلَةُ - سست یافتن -

اَلتَّمْتَمَةُ - باتاگستن زمان کسع -

اَلْجَمْجَمَةُ - پوشیدانا کردن سخون من غرغی -

اَلْحَمْحَمَةُ - بانگ کردن اسپ وقت علف خواستن

اَلْخَمْخَمَةُ - الخمخمة وهو ان یتکلم الرجل کانه مجنون تکبر وهی ایضا نوع من الاکل قبیح -

اَلدَّمْدَمَةُ - هلاک کردن وخشم گرفتن وبعدیان بعلی وبکلیهما فسر قوله تعالی فدمدم علیهم ربهم وقال الزجاج والازہری اطبق علیهم العذاب یقال دمدمت علی البقر وغیره اذا اطبقت علیه فاذا کررت الاطباق قلت دمدمت علیه ودمدمت الشیء ذا لزقته بالارض

اَلطَّطْطَحَةُ - والترکیب یدل علی غشیان الشیء بالشیء من ناحیة ان یطلی به -

اَلزَّمْرَمَةُ - تحریک الشفتین -

اَلزَّمْزَمَةُ - بانگ کردن رعد ودندیدن گبر ان نان خوردن -

اَلْغَمْغَمَةُ - بانگ کردن مبارزان در جنگ وگاوان در حال ترسیدن

اَلْقَمْقَمَةُ - گرد کردن وفاهم آوردن یقال قمقم الله غضبه ای جمعه وقبضه -

اَلْلَمْلَمَةُ - بانگ کردن -

اَلْنَّمْنَمَةُ - آراستن چیزی ونیکو نشستن -

اَلْهَمْهَمَةُ - آواز گردانیدن در سینه وبانگ کردن وگرفتگی گلو -

اَلْخَنْخَنَةُ - سخون گفتن در بینی چنانکه پیدا نباشد وبانگ کردن خوک -

اَلدَّنْدَنَةُ - سخون گفتن چنین که شنوند ودر نیابند ومنها الحدیث حولها مدندن -

اَلْعَنْعَنَةُ - همزه را بعین بدل کردن واین قبیله بنی تمیم کنند یقولون عن موضع ان -

اَلْتَّهْتَهَةُ - مثل اللکنة -

اَلْجَهْجَهَةُ - مثل البهجة -
اَلدَّهْدَهَةُ - از جای واگردانیدن
وتبدل الیاء من الهاء الاخیرة فیقال دہدیتہ
ودہداۃ ودہداء والاصل الهاء لقولهم دہدهته
الجعل لاحروجته -
اَلصَّهْصَهَةُ - بهم خاموش شدن ویقال
صهصهت الرجل قلت له صه ویقال صهصه بمعناه
اَلْقَهْقَهَةُ - بآواز خندیدن ومقلوب
الهقهقة ایضًا -
اَلْكَهْكَهَةُ - غریدن شیر -
اَلْلَهْلَهَةُ - تنگ بافتن جامه را -
اَلْمَهْمَهَةُ - زجر کردن ویعدی بالباء -
اَلنَّهْنَهَةُ - باز داشتن کسی را از کار -
ومنع وزجر کردن یقال نهنهت الرجل
عن الشیء اذا کففته وزجرته -

ومن المعتل

اَلْوَحْوَحَةُ - بانگ کردن باگرفتگی گلو -
اَلْوَسْوَسَةُ وَالْوَسْوَاسُ - وسوسه کردن
یعنی اندیشه افگندن ویعدی بالی وقوله تعا
فوسوس لهما الشیطان یرید الیهما ورجل موسوس
بکسر الواو لان نفسه توسوس الیه قال الله تعالی
ویعلم ما توسوس به نفسه ولا یقال موسوس
اَلْوَشْوَشَةُ - کلام فی اختلاط -
اَلْوَصْوَصَةُ - نزدیک گردانیدن وی تندیم بخشیم
اَلْوَعْوَعَةُ - بانگ کردن سگ وگرگ
اَلْوَقْوَقَةُ - بانگ کردن چون بتیر سد -
اَلْوَلْوَلَةُ وَالْوَلْوَالُ - گریستن با آواز واویلا گفتن
اَلْوَهْوَهَةُ - غریدن وبانگ کردن کسے یقال
وهو ه الاسد فی زئیره مثل کهکه ووهوه
الحمار حول عانته اشفاقا علیها مثله -

ومن الیائی

اَلْيَهْيَهَةُ - زجر کردن بهیهات الا بل اذا قلت یا ہاء ای اقبل

ومن الناقص

اَلْجَبْجَاةُ وَالْجُبَاءُ - بینگندن -
اَلْخَنْذَاةُ - نکوهش کردن وفحش شنوانیدن ورمانیدن
یقال خنذی بالحار والخار اذا دبه واسمه المکراه
اَلْقَلْسَاةُ - کلاه پوشانیدن -
اَلْخَنْظَاةُ وَالْخَنْظَى - یقال خنظی بالحار
والخار وخنظی بالعین مثل خنذی -
اَلتَّرْقَاةُ - برجیز گردن زدن -
اَلسَّلْقَاةُ وَالسَّلْقَاءُ - برپشت افگندن
اَلْعَرْقَاةُ - چوب برسر دلو بستن -

ومن مضاعف الواوی

اَلزَّوْزَاةُ - مصدر زوزی الرجل وهو
ان ینصب ظهره ویسرع ویقارب الخطو
وزوزیت به اذا طردته -

اَلضَّوْضَاۃُ۔ بانگ کردن۔
اَلْقَوْقَاۃُ وَالْقِیْقَاءُ۔ بانگ کردن باکیان

ومن الیائی

اَلْحِیْحَاءُ وَالْحِیْحَاۃُ۔ خواندن بزیقال خاتبہا
اَلْھِیْھَاءُ وَالْھِیْھَاۃُ۔ خواندن اشتر یقال ھاھیت بالابل۔

ومن المھموز الفاء الملحق بالواو

اَلْاَوْلَقَۃُ۔ مصدر الاولق ھو المجنون الھمزۃ اصل وھذا القول ھو الصحیح۔ لقولھم بالوق ولم یقولوا مولوق۔ وقیل یجوز ان یکون الھمزۃ بدلاً من الواو فیکون اصلہ ولق

ومن المھموز اللام

اَلْاَبْرَۃُ۔ پرزہ گردیدن جامہ یقال زابر الثوب والثوب مزابر ومزابیر اذا اخرج پرزہ
اَلْبَلَاءَۃُ۔ بگریختن۔
اَلْبَلَاصَۃُ۔ بگریختن۔
اَلزَّاْبَقَۃُ۔ سیماب بدون درہم مزابق والعامۃ یقول مزبق۔
اَلْبَرَاْلَۃُ۔ موی گردن بسر انگیختن خردہ
اَلطَّاْشَۃُ وَالصَّلَاتَۃُ۔ غلبہا فرد وشتن قال ابن السراج واما طامن فلیس احد یقول فیہ طان وطامنت منہ بکذت۔

اَلزَّرْفَاۃُ۔ افزون شدن امر وغیرہ کرفاللہ السحاب فرقتہ
اَلزَّنَاۃُ۔ گرانبار آمدن وبجنبار نگین نمودن چیزی وبزیادۃ یار فی اول قولھم بزیا الرجل لحیتہ اذا اصبغہا بالزیار وھو الحناء فیزنا یفعل وبزیا یفعل وقد امتثال عزیمن ابن حجر

ومن الناقص المھموز اللام

اَلزَّھْیَاۃُ۔ تنگ زدیگر تنگ گران کردن و تکبر کردن وبرای خویش محکم ناکردن وبزیان شدن اشتک وبیات السحابۃ اذا تمخضت للمطر قال ابو علی ھزیا فعیل ان کان ھذا من الشواذ فی امتناۃ الفعل قال لانا لو جعلنا الیاء اصلاً والھمزۃ زائدۃ لادی الی شیئین مکروھین احدھما امتثال فعلاً والثانی زیادۃ الھمزۃ غیر اول وفی القول الاول المکروہ شیٔ واحد وکلما قل المکروہ کان اقیس فیکون علی ھذا من باب العشیرۃ

ومن المضاعف المھموز

اَلْبَاْبَاۃُ۔ بابا گفتن کودک یقال باْبات الصبی اذا قلت لہ بابی انت وامی۔
اَلتَّاْتَاۃُ۔ کنکلاج گردیدن تایقال تاْتا الرجل اذا غلب علی لسانہ التاء۔
اَلتَّاْنَاۃُ۔ سیراب کردن اشتر وذرکردن ان کسی
اَلْحَاْحَاۃُ۔ اشتر را باب خواندن۔
اَلدَّاْدَاۃُ وَالدَّیْدَاءُ۔ اشد عدو البعیر

اَلتَّرَاءَاةُ سیاہی چشم برگردانیدن و درخشیدن یقال رأیت السراب لمع ورأیت العین اذا تحرکت من ضعف

اَلسَّأْسَأَةُ - خرباب خواندن -

اَلصَّأْصَأَةُ صاصا الجرواذا التمس النظر قبل ان یفتح عینه

اَلطَّأْطَأَةُ - سرفرود اشتن -

اَلفَأْفَأَةُ - ان یغلب علی لسان الرجل الفار

اَللَّأْلَأَةُ - دنبال جنبانیدن آہو -

اَلنَّأْنَأَةُ - سست شدن -

اَلهَأْهَأَةُ - استر ابالعلف خواندن -

باب التفعلل

اَلتَّدَمْلُبُ - الانطلاق فی الاختفاء

اَلتَّشَغْزُبُ - التشغزب یقال تشغزب -

اَلتَّعَرْقُبُ - پیادہ در وادی رفتن و دشوار رفتن

اَلتَّدَحْرُجُ - واگردیدن -

اَلتَّبَخْتُرُ - خرامیدن -

اَلتَّمَعْثُرُ مشوریدہ دل گردیدن

اَلتَّزَعْفُرُ خواستن بزعفران رنگ کردن وہو فی الحدیث

اَلتَّعَصْفُرُ - بکاریزہ رنگ کردن -

اَلتَّعَذُّرُ - باخویشتن دندیدن -

اَلتَّغَمُّرُ مقہور کردن فی الحدیث لقد تغمرنا

ای اخذنا بالجفاء وعنف ولی راہ رفتن -

اَلتَّجَرْمُزُ - بگذشتن بشب وواہم امدن

وبرش کردن در کارے

اَلتَّبَرْنُسُ - برنس پوشیدن وہو قلنسوة

طویلة وکان الساک یلبسونہا فی صدر الاسلام

اَلتَّحَنْبُسُ - التبختر -

اَلتَّدَرْبُسُ - فراپیش شدن -

اَلتَّفَطْرُسُ - بیداد وگردنکشی کردن -

اَلتَّلَرْدُسُ فراہم آمدن اذا ہم اکدرس بعضہم بعضا

اَلتَّقَرْمُصُ - پنہان شدن در قرموص

وہی حفرة صغیرة یستکن فیہا الانسان من البرد

اَلتَّعَظْمُطُ - بانگ کردن باگرفتگی گلو

اَلتَّبَرْقُعُ - برقع پوشیدن -

اَلتَّبَرْكُعُ - الوقوع علی الاست -

اَلتَّبَلْتُعُ - زبان درازی کردن والمتبلتع

الذی یتظرف ویتکبس -

اَلتَّفَرْقُعُ - بانگ از انگشتان بیامدن

اَلتَّزَحْلُفُ - مطلوع الزحلقة -

اَلتَّعَجْرُفُ - کوررفتن بیشتر از قوت ونشاط

در رفتن وفلان یتعجرف علی اذا کان یرکبہ

بما یکرہ والایہاب شیئا -

اَلتَّعَنْتُرُ وَالتَّعَطْرُفُ - کبرکردن -

اَلتَّحَذْلُقُ - خودرا حاذق وزیرک نمودن

یقال تحذلق الرجل اذا اظہر الحذق وادعی اکثر مما عندہ

اَلتَّزَحْلُقُ - التدحرج -

اَلتَّزَنْدُقُ - زندیق شدن وہو معرب

من المنهمز هو کتاب لهم فی الحدیث ولو ترافقتما ولو استقیت بالاجر وقبل لو تفسیت غیبة للذاد والراحلة

اَلتَّدَرُّعُ - کرته پوشیدن -

اَلتَّدَلْمُكُ - کردن ونسوشدن -

اَلتَّصَعْلُكُ - درویش شدن -

اَلتَّحَفُّلُ - فاهم آمدن -

اَلتَّسَرْبُلُ - پیراهن پوشیدن -

اَلتَّشَكُّلُ - بسیار شاخ شدن خرما بن -

اَلتَّبَرْطُمُ - خشم آمدن از سخن تقال برطم ای غضب من کلام

اَلتَّجَرْهُمُ - فراهم آمدن وگرفتن از خیر وترهم الشیء ای اجتمع

اَلتَّحَزُّمُ - خشتافتن یقال حزم تحزیما ای مر کانه یتدحرج

اَلتَّعَلْتُمُ - درکارے درنگ کردن -

اَلتَّلَمُّمُ - سولع شدن بچیزے -

اَلتَّدَهْقُنُ - دهقانی کردن والنون اصل

اَلتَّفَرْقُنُ - نافرمانی کردن -

ومن الملحق به بتکرار اللام

اَلتَّجَلْبُبُ - مطاوع الجابته -

اَلتَّمَدُّدُ - درشت میدان گزیدن وبآنها نستعو

ودر شدت عیش یقال تمعدد الرجل اذا تزیا بزی معد او تنسب

الیهم او بصبر علی عیشهم وتمعدد الغلام اے

شیب وغلظ والیمم اصل -

اَلتَّصَعْرُرُ - گردشدن -

اَلتَّغَزُّلُ - بزرگ آمدن غم برکسی وصبر نمودن بر و

فی الحدیث تعزز وا ای کونوا اشد صبراً

من المعز وهو الشدة فان فی صبت بالی العز

فالیمم زائدة فیکون من باب تمرس وتمسکن

اَلتَّبَعْصُصُ - جنبان شدن -

ومن الملحق بزیادة الواو بین الفاء والعین

اَلتَّجَوْرُبُ - جوربپوشیدن -

اَلتَّكَوْثُرُ - بسیار شدن -

وبزیادة یاء بینهما

اَلتَّبَيْطُرُ - البیطرة یقال بیطرت علی ای تحذقت حین عولا

اَلتَّعَيْهُرُ - بسیامان شدن -

اَلتَّعَيْهُقُ - شنادمان شدن یقال

تعیهق الرجل ای توسع فی کلامه وفتح فاه

اَلتَّجَيْعُلُ - مطاوع الجعلة -

اَلتَّشَيْطُنُ - الشیطنة -

وبزیادة الواو بین العین واللام

اَلتَّفَوْهُجُ - اللهوجة فی اللحم یقال تاهو

جبت اللحم -

اَلتَّقَعْوُسُ - سخت پیر شدن مردم و

ویران شدن خانه -

اَلتَّلَهْوُقُ - خویشتن راسخاوتی نمودن

که در طبع نباشد -

اَلتَّرَهْوُكُ - التحرک فی رخاوة ومر

فلان تیرهوک کانه موج فی مشیته -

التَّهَوُّكُ - ای ادبر وہلک یقال سہوک فتہوک۔
التَّهَرُّوْلُ - شلوار پوشیدن۔

وبزیادۃ یاء

التَّهَيُّمُ - بسیار گفتن۔

وبزیادۃ نون

التَّقَلْنُسُ - کلاہ پوشیدن۔

وبزیادۃ تاء

التَّعَفْرُتُ - درگذشتن در امور ردیہ ی نمودن و پوشیدن قالوا التعفرت الرجل ذا صار عفریتا ای خبیثا وہذا امتثال غریب لان زنۃ تفعلت عن ابن جنی

ومن المضاعف

التَّبَجُّحُ - قدید کردن۔
التَّذَبْذُبُ - جنبیدن۔
التَّصَبْصُبُ - ریختہ شدن و تصبصب الشئی الحق ووجبت۔
التَّلَتْلُتُ - شد آمد کردن۔
التَّرَحْرُحُ - التحریک۔
التَّلَجْلُجُ - التردد فی الکلام وفی الحدیث فما تلجلج ای تردد فی حدیث آخر فتلجلج ای تحرک
التَّنَجُّخُ - سست شدن گوشت و بسیار شدن آن۔
التَّبَجُّحُ - جای فراخ گرفتن در فرود آمدن
التَّرَحْرُحُ - لرزیدن و جنبیدن یقال ترحرحت الفرس فوائمہا التبول۔

التَّتَرُّحُ - دور شدن۔
التَّصَهْصُهُ - دویدن آب۔
التَّغَضْغُضُ - رفتن سراب۔
التَّلَهْلُهُ - باستیدن۔
التَّنَجُّخُ - خیدن۔
التَّبَخُّخُ - کم شدن گرما۔
التَّغَطْرُطُ - سیاہ شدن میغ۔
التَّنَخُّخُ - فروختن استر۔
التَّخَرْخُرُ - نطنہ اذا اضطرب مع العظم
التَّدَدُّدُ - مثل الصنۃ تمدوراتہ خرج معنا ویجیء بصب
التَّنَرُّغُرُ - بگشتن آواز در گلو۔
التَّكَرْكُرُ - شد آمد کردن در کاری۔
التَّمَرْمُرُ - لرزیدن تن از نماز کی و فربہی
التَّزَحْزُحُ - التزحرح۔
التَّهَزْهُزُ - جنبیدن۔
التَّعَسْعُسُ - انبوئیدن و جستن صید بشب
التَّشَبْلُشُ - شاہا نمودن۔
التَّغَضْغُضُ - بالحار والخار التحرک۔ والحار فی الحدیث
التَّغَشْغُشُ - از بیماری بہ شدن و تطلب الاکل من بنہا وبینا۔
التَّبَصْبُصُ - البصبصۃ والتملق ایضا۔
التَّغَضْغُضُ - جنبیدن آب و آنچہ بدان ماند

اَلتَّرَضْرُضُ - شکستہ شدن۔
اَلتَّغَضْغُضُ - کاستہ شدن آب و فی الحدیث لم تغضغض۔
اَلتَّقَضْقُضُ - التفرق۔
اَلتَّمَضْمُضُ - آب در دہن کردن و تمضمض النساء فی عینہ۔
اَلتَّوَجُّعُ - خویشتن بزمین افگندن از درد
اَلتَّدَغْدُغُ - پراگندہ شدن۔
اَلتَّرَعْرُعُ - بر بالیدن کودک۔
اَلتَّوَعْوُعُ - جنبیدن۔
اَلتَّسَعْسُعُ - سخت پیر شدن و بیشتر ماہ گذشتن و حال کسی در نشیب افتیدن والباب یدل علی ذہاب الشیء۔
اَلتَّصَعْصُعُ - پراگندہ شدن و جنبیدن
اَلتَّضَعْضُعُ - ویران شدن و خوار شدن
اَلتَّقَعْقُعُ - جنبیدن۔
اَلتَّكَعْكُعُ - بد دل شدن و وا ایستیدن
اَلتَّلَعْلُعُ - از گرسنگی بیچیدن و شکستہ شدن ستوان
اَلتَّنَعْنُعُ - دور شدن۔
اَلتَّسَعْسُعُ - الدخول یقال تسعسع فی الارض ای دخل۔
اَلتَّجَفُّفُ - خشک شدن چنانکہ اندکی نم در وی
اَلتَّرَقْرُقُ - فادا شدن آب و اشک در چشم

و در رفتیدن چیزے۔
اَلتَّلَقْلُقُ - التقلقل۔
اَلتَّدَكْدُكُ - بالا یکہا شدن از خاک و گل
اَلتَّبَلْبُلُ - شوریدہ شدن لغتہا۔
اَلتَّجَلْجُلُ - بزمین فرو شدن۔
اَلتَّحَلْحُلُ - التحرک۔
اَلتَّخَلْخُلُ - خلخال در پای افتیدن تحول عن مکانہ ای زال
اَلتَّدَلْدُلُ - جنبیدن چیزی آویختہ
اَلتَّزَلْزُلُ - جنبیدن۔
اَلتَّسَلْسُلُ - جری الماء فی سبب یقال تسلسل الماء فی الحلق ای جری فی یقال معنی تسلسل انہ اذا جری و ضربۃ الریح یصیر کالسلسلۃ والباب یدل علی الجری فی رفق و خفا۔
اَلتَّشَلْشُلُ - سخت الجوع گرفتن گوشت و فی الحدیث تشلشل ما ای تیقاطر۔
اَلتَّصَلْصُلُ - الصلصلۃ
اَلتَّغَاغُلُ - در رسیدن یقال تغلغل الماء فی الشجر اذا تخللہا۔
اَلتَّفَلْفُلُ - سر پستان سیاہ شدن و فی الحدیث فاذا ہو تفلفل ای یستاک ورد القتیبی ہذا و قال لعلہ تیفلفل لان من استاک تفل۔

اَلتَّقَلْقُلُ - جنبان شدن -
اَلتَّمَلْمُلُ - بی آرام شدن بر بستر و سره کاته علی ملة ویعدی ببعلی -
اَلتَّجَهُّمُ - سخون ہویدا نا کردن -
اَلتَّجَهُّمُ - الحمحمة -
اَلتَّرَمْرُمُ - بتحریک الفم للکلام والحدیث فلم ترمرم ای لم تحرک
اَلتَّغَمْغُمُ - التجهم -
اَلتَّكَلُّكُ - کلاه پوشیدن -
اَلتَّحَيُّرُ - باز راندن یقال تحجمه عنی ویعدی ببعن
اَلتَّدَهْدُهُ - در گردیدن ویبدل الهاء الاخیرة من البارفیقال تدهدی تدهدیا -
اَلتَّهَفُّكُ - والیستیدن -

ومن المعتل

اَلتَّوَهُّجُ - خمیدن شیر الاسد توهج فی سرده ومثل للملکة تجوهها

ومن الناقص

اَلتَّجَبِّي - افتاده شدن -
اَلتَّقَلِّسِي - کلاه پوشیدن -
اَلتَّسَلِّقِي - برنشست افتیدن -

ومن المهموز العین

اَلتَّرَأُّسُ - سوزدشدن پا بطور خودبی سردار کار زار کردن فلان تیرا بالی یعز علی الناس ویفعل فعل الاسد اختلف فی ہذہ الہمزة فعدہا بعضہم اصلا وبعضہم بدلا -

اَلتَّطَأْمُنُ - سرافگنده شدن -

ومن الناقص المهموز اللام

ترہیات السحابة اذا تخصت للمطر والمراة ترهیا فی مشیتها ای تکفی کما ترہیا النخلة العبدانة و الباب یدل علی قلة اعتداد الشی

ومن المضاعف المهموز

اَلتَّدَأْدُؤُ - پنہان شدن بچیزی فی الحدیث تدادأ من قدوم ضمان ای تدہدہ قلبت الہاء ہمزة -
اَلتَّزَأْزُؤُ - ترسیدن پوشیدہ گردیدن از کسی
اَلتَّطَأْطُؤُ التطامن -
اَلتَّكَأْكُؤُ - بدل شدن -
اَلتَّدَأْدُؤُ - درفشیدن -
اَلتَّنَأْنُؤُ - سست شدن -

باب الافعلال

اَلِادْغِمَامُ - الدخول فی الشی والاستتار فیہ
اَلِابْلِنْدَاحُ - فراخ شدن جائگاہ و ویران شدن حوض وپہن و دراز گشتن
اَلِاسْلِنْطَاحُ - برقفا خفتن و پہن واشدن
اَلِانْفِجَارُ - ریختہ شدن -
اَلِاجْنِجَارُ - میدہ شدن از خشم اجنجر ای انتفخ من الغضب
اَلِاحْنِفَارُ - بگذشتن ویعدی بفی -
اَلِاصْنِفَارُ - پراگندہ شدن گورخر -

اِلْاِجْرِنْهَازُ - فراہم آمدن -
اِلْاِقْعِنْفَازُ - الاستیفاز -
اِلْاِخْرِنْمَاسُ - خاموش شدن -
اِلْاِغْرِنْكَاسُ - فاہم آمدن و سیاہ شدن مجے
اِلْاِغْلِنْكَاسُ - سیاہ شدن -
اِلْاِبْرِنْدَاعُ - للامر الاستعدادی -
اِلْاِقْرِنْفَاعُ - دابہ اگندن -
اِلْاِقْرِنْبَاعُ - فراہم آمدن -
اِلْاِهْلِنْقَاعُ - بر سر انگشت پای نشستن
اِلْاِهْرِمَّاعُ - شتابی کردن و بہ دروغ کسی گریستن یقال
احرمع الرجل اسرع فی مشیہ وکذلک اذا کان سریع البکاء
اِلْاِبْرِنْشَاقُ - شاد شدن -
اِلْاِخْرِنْبَاقُ - الاطراق مع السکوت -
اِلْاِذْرِنْقَاقُ - شتافتن در رفتن -
اِلْاِخْرِنْشَامُ - الاجماع اِلْاِخْرِنْجَامُ مثلہ اِلْاِذْرِمَّاعُ
اِلْاِخْرِنْشَامُ - بزرگ منشی و تکبر کردن والمخرنشم
المتعظم والمتکبر فی نفسہ ومتغیر اللون لذا ہب بالمخرنشم
اِلْاِخْرِنْطَامُ - سر بنی بلند کردن المخرنظم للغضبان المتکبر
اِلْاِعْرِنْدَامُ - الاجتماع -

ومن الملحق بتکرار اللام

اِلْاِقْعِنْسَاسُ - واپس شدن و سخت شدن -
اِلْاِحْنِنْكَاكُ وَاِلْاِسْحِنْكَاكُ - تاریک سیاہ شدن
اِلْاِعْلِنْكَاكُ - اسوداد الشعر واجتماعہ -

ومن الملحق بزیادۃ یاء

اِلْاِخْرِنْبَاءُ - موی و تیغ خاستن -
اِلْاِعْلِنْبَاءُ - آمادہ بدی و جنگ گشتن والاعلنباء
ان یشرف الرجل او شخص نفسہ کما یقول عند المخصومۃ والشتم
اِلْاِبْرِنْشَاءُ - لک الامر الاستعدادی -
اِلْاِسْرِنْدَاءُ - غلبہ کردن خواب مردم
وجزآن اعلندی الجمالی غلظ واشتد -
اِلْاِعْرِنْدَاءُ - الاسرنداء -
اِلْاِسْلِنْقَاءُ - ستادہ از خفتن -
اِلْاِعْنِنْقَاءُ - داہی شدن -

ومن المہموز اللام

اِلْاِخْبِنْطَاءُ - برخشم شدن بزرگ تکبر شدن
اِلْاِحْلِنْظَاءُ - الجیلنظی الذی استلقی علی ظہرہ وقمع
رجلیہ ویقال احلنظیت بالباء ایضا -
اِلْاِطْلِنْفَاءُ - دوشیدہ شدن بزمین

باب الافعیعال

اِلْاِحْدِيدَابُ - کنج شدن -
اِلْاِخْشِيشَابُ - درشت شدن -
اِلْاِغْدِيدَابُ - خوش آمدن آب -
اِلْاِغْشِيشَابُ - باگیاہ بسیار شدن زمین
اِلْاِعْصِيصَابُ - فاہم آمدن قوم -
اِلْاِعْلِيلَابُ - الیدان کما اعلوی الغصن ای تثنی والتف
اِلْاِمْلِيلَاءُ - شوریدن -

اَلْاِخْضِیْضَارُ - پیر شدن -
اَلْاِعْنِیْنَاسُ - وفور لہب و نباتہ و طولہ
اَلْاِحْمِیْمَاضُ - ترش شدن
اَلْاِقْطِیْطَاءُ - مصدر قولک جارت الخیل مقطوطعات ای سراعًا بعضًا فی الشر بعض
اَلْاِحْرِیْرَافُ - بگشتن -
اَلْاِحْقِیْقَافُ - کوز شدن -
اَلْاِغْرِیْرَافُ - بافش شدن اسب و سر آمدن موج و ساختہ شدن شترا -
اَلْاِخْرِیْرَاقُ - دریدہ شدن جامہ -
اَلْاِخْلِیْلَاقُ - کہنہ شدن جامہ مدور شدن رسم سرای و خوان و اخلولق السحاب استوی یقال صار خلیقًا للمطر -
اَلْاِغْرِیْرَاقُ - ریزان شدن اشک -
اَلْاِحْلِیْلَاکُ - سیاہ شدن -
اَلْاِخْضِیْضَالُ - تر شدن -
اَلْاِفْعِیْعَامُ - پر شدن جوے -
اَلْاِخْشِیْشَانُ - نیک درشت شدن و خوے کردن و درشت پوشیدن -
اَلْاِقْدِیْدَانُ - دراز و تمام شدن خوے و سبز شدن نبات چنانکہ با سیاہی زند

ومن الناقص

اَلْاِکْتِیْفَاءُ - پر خشم گردیدن و نیک ستودن و ذم را یقال

اَلْاِکْتِوَاءُ - الرجل ذا بال فی صفۃ نفسہ من غیر عمل و الکتوی اذا تمنع -
اَلْاِحْدِیْدَاءُ - ملازم چیزی شدن -
اَلْاِطْرِیْدَاءُ - ناگوار دگرفتن و برآماہیدن
اَلْاِعْرِیْدَاءُ - بر اسپ برہنہ نشستن و بہ متعد و یقال اعرویت منہ امرًا قبیحًا ای برکبت -
اَلْاِقْطِیْطَارُ - القطر -
اَلْاِخْلِیْلَاءُ - شیرین شدن و قد عدے فی الشعر -
اَلْاِدْلِیْلَاءُ - تنسافتن -
اَلْاِذْلِیْلَاءُ - الانطلاق والاستخفاء -
اَلْاِقْلِیْلَاءُ وَالْمَقْلُوْلِیُّ - المستجاف المستوفر وہو فی الحدیث ای ارتفع و اقتلولی اشرف -
اَلْاِحْمِیْمَاءُ - سیاہ شدن -
اَلْاِثْنِیْنَاءُ - دو تا شدن -

باب الافعوال

اَلْاِجْلِوَاذُ - تیز رفتن و رفتن باران یقال اجلوذ بہم السیر اجلوذا ای دام مع السرعۃ وہو من سیر الابل و فی الحدیث و اجلوذ المطر ای امتد وقت تاخرہ -
اَلْاِخْرِوَاطُ - الاجلواظ -
اَلْاِغْلِوَاطُ - از گردن شتر برنشستن بر پشت وی

اذا تعلق بعنفه وعلاه واعلوطی فلان ای اجبر

باب الافعلال

اَلْاِجْلِعْبَابُ۔ بسیار شدن و بر پہلو خفتن و پراگندہ شدن و نیک برفتن۔

اَلْاِذْلِعْبَابُ۔ پر شدن۔

اَلْاِزْلِعْبَابُ۔ بسیار شدن سیل و جز آن

اَلْاِزْلِعْبَابُ۔ برآمدن برجوزہ وقیل اللام زائدۃ۔

اَلْاِسْلِحْبَابُ۔ راست شدن یقال طریق مسلحب ای ممتد۔

اَلْاِجْهِدَادُ۔ شتافتن۔

اَلْاِسْمِدَادُ۔ براماہیدن۔

اَلْاِصْلِخْدَادُ۔ برپای ایستادن

اَلْاِصْمِعْدَادُ۔ الانطلاق السریع۔

اَلْاِبْذِعْرَارُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلْاِبْتِغْرَارُ۔ سبقت بردن سیان بدویدن

اَلْاِزْمِهْرَارُ۔ سرخ شدن چشم از خشم و درخشیدن ستارہ۔

اَلْاِسْمِطْرَارُ۔ بازیدہ شدن و پہن شدن

اَلْاِسْمِكْرَارُ۔ تمام بالا شدن جوان۔

وَالْاِسْبِطْرَارُ۔ ایضاً۔

اَلْاِسْمِجْرَارُ۔ سپید شدن۔

اَلْاِسْمِدْرَارُ۔ ضعیف بصر شدن

تزدیک مستر وخواب و سرگردانی۔

اَلْاِسْمِقْرَارُ۔ بالسین والصاد یوم مسمقر و مصمقر شدید الحر

اَلْاِسْمِهْرَارُ۔ سخت شدن و راست شدن

اَلْاِشْمِلْزَارُ۔ پراگندہ شدن۔

اَلْاِشْمِخْزَارُ۔ بلند شدن۔

اَلْاِقْشِعْرَارُ۔ برفراخیدن و خشک و تنک سال گردیدن والقشعریرۃ بالضم وفتح السین فراخہ والصحیح انہا اسم اقیم مقام المصدر کما یقال اخذتہ القشعریرۃ۔

اَلْاِقْمِطْرَارُ۔ پراگندہ شدن و سخت شدن و بگریختن و فراہم آمدن واقمطرت العقب اذا عطفت ذنبہا وجمعت نفسہا۔

اَلْاِكْفِهْرَارُ۔ سخت ترشروئی شدن و برہم نشستن ابر سیاہ۔

اَلْاِمْذِقْرَارُ۔ آمیختہ شدن منہ الحدث فما امذقرمہ وروی فما ابذقرمہ بالباء وہی لغۃ ای اتعرف۔

اَلْاِطْرِعْشَاشُ۔ از بیماری بہ شدن

اَلْاِخْرِعْطَاطُ۔ از خشم برآماہیدن۔

اَلْاِكْرِهْفَافُ۔ روے ترش کردن و تیرہ رنگ شدن روے و آشکار گردیدن نمایان شدن ستارہ و روشنی آن و سخت تاریکی والصواب الاکرہفاف قلب الاکفرار۔

اَلْاِتْمِهْلَالُ۔ دراز شدن وقیل التمہل اعتدال

الافعلال - لعاب از کودک وجوش
از بریان دویدن -
الافعلال - بالعین والغین پیاپی شدن
اشک والرنجمل الرشد -
الازغلال - تر شدن جامہ بآب
والاسغلال مثلہ -
الاشعلال - الاسراع مع التفرق
یقال اشعل القوم فی الطلب اذا بادروا فیہ وتفرقوا
الاضحلال - نیست شدن واشدن میغ
الاقدغلال - دشوار شدن -
الاقفعلال - از سرما فراہم آمدن -
الامضحلال - قلب الاضمحلال -
الاجلخام - الاجتماع -
الادرھام - بزادبر آمدن -
الادلھام - سخت تاریک شدن -
الاسلھام - بگردیدن لون وبوی -
الاصلخام - بربای بایستادن -
الاطرخام - گردنکشی کردن -
الاطرھام - راست ونیکو قد شدن جوان
الاطلخام - الاطرحام والاسحنکاک
الارتعنان - سست شدن -
الارجحنان - چسپیدن چیزی بیکبار
بیفتادن وارجحن الشئی اہتز وثقل مرخمۃ اتی تثقیلہ

ومن الملحق بزیادۃ الواو

الاوھداد - لرزیدن چوزہ پستان مادر خود تبرو
اکوہد الفرخ اکوہدادا وہدارتعادہ الے
ادبہ لتنزقہ واللہ اعلم -

باب الافعیلال

الاتیلباب - راست بایستادن -
الاشربباب - گردن بیفراشتن -
الاسمیداد - از خشم برا ماہیدن -
الاتیزار - سخت شدن یقال اتیزر الشئی طال واشتد
الازبیرار - سوی واتیغ خاستن -
الاشمیزاز - فراہم آمدن وبرمیدن -
الاجرنیشاش - مصدر قولک اجرنشر
اذا تاب الیہ حشمتہ ابعد ہزال -
الاضمیکاک - سخت شدن وخشم گرفتن
ومعتبر شدن شیر چون شیر اضماک الارض
واعبا کت ایضا اضمیکاکا اذا خرج نبتا
الاجتیلاد - سوی برواتیغ خاستن
واجتال الرجل اذا غضب وتہیا للقتال
الاخریلاد - الارتفاع وفی الحدیث
عمر رضی اللہ عنہ غرمل فی المجلس اذا اضم بعضہا الی بعض
الاغمیلال - باریک میان شدن
وکوتاہ شدن ومنہ اذا استمال التبع اے
ربل النقال لی اصل العود وسخت شدن

اَلْاِهْ صِیْلَالُ۔ سخت شدن وبہم درشدن

اَلْاِهْ عِضْیَلَالُ۔ بسیار شدن ودرہم پیچیدن شاخ یقال اعضالت الشجر بالثمر اذا کثر غصاتہا۔

اَلْاِزْلِیْمَامُ۔ فاہم آمدن۔

اَلْاِزْلِیْغَامُ۔ فاہم آمدن وروز دور برآمدن ودبر کشتن زدد وبار برگرفتن از جای۔

اَلْاِزْفِیْثَانُ۔ برمیدن پس بیارامیدن

اَلْاِهْ طِبْیَنَانُ وَاَلْاِهْ طِمْیَانُ وَالطَّمَانِیَۃُ بیارامیدن والبار بدل من المیم عند بعضہم والصحیح ان الطمانیۃ اسم اقیم مقام المصدر

اَلْاِهْ قِلْیِنَانُ۔ الالبینان۔

اَلْاِهْ قِسْیِنَانُ۔ سخت تاریک شدن شب واقسان الرجل کبر وعسا۔

اَلْاِهْ کِبْیِنَانُ۔ فاہم آمدن۔

تمت — فہرس ابواب تاج المصادر — تمت

صفحہ	باب	صفحہ	باب
۲	باب فَعَلَ یَفْعُلُ نَصَرَ یَنْصُرُ	۳۹۵	بَابُ التَّفَعُّلِ
۶۱	باب فَعَلَ یَفْعِلُ ضَرَبَ یَضْرِبُ	۴۳۴	بَابُ التَّفَاعُلِ
۱۱۰	باب فَعَلَ یَفْعِلُ مَنَعَ یَمْنَعُ	۴۴۹	بَابُ الْاِفْعِلَالِ
۱۳۸	باب فَعِلَ یَفْعَلُ عَلِمَ یَعْلَمُ	۴۵۱	بَابُ الْاِفْعِیْلَالِ
۱۷۸	باب فَعُلَ یَفْعُلُ شَرُفَ یَشْرُفُ	۴۵۲	بَابُ الْفَعْلَلَۃِ
۱۸۷	باب فَعِلَ یَفْعِلُ حَسِبَ یَحْسِبُ	۴۶۷	بَابُ التَّفَعْلُلِ
۱۸۹	بَابُ الْاِفْعَالِ	۴۷۱	بَابُ الْاِفْعِنْلَالِ
۲۵۷	بَابُ التَّفْعِیْلِ	۴۷۲	بَابُ الْاِفْعِیْعَالِ
۳۱۰	بَابُ الْمُفَاعَلَۃِ	۴۷۳	بَابُ الْاِفْعِوَّالِ
۳۳۵	بَابُ الْاِفْتِعَالِ	۴۷۴	بَابُ الْاِفْعِلَّالِ
۳۶۸	بَابُ الْاِنْفِعَالِ	۴۷۵	بَابُ الْاِفْعِیْلَالِ
۳۷۷	بَابُ الْاِسْتِفْعَالِ	۴۷۷	خاتمہ کتاب

خاتمة الطبع

تاج سر سخن نام نامی سخن آفرین تواند بود که بسفتن گوهر یکدانه دو حرف کرد چندین سلک گران بها بر شته انتظام و التیام کشید و پیکر انسان خاکی بنیان را بجلعت عنایت لقد کرمنا بخی آدم تشریف سرفرازی بخشید افسر فرق بیان اقسم بسامی نبی امی تواند شد که گوهر شبچراغ هدایتش شمع راه گم گشتگان تیه ضلالت گردیده بشاهراه مقصود رسانیدند تاجداران تخت جهت چه اعلی چه ادنی همه حلقه بگوش آن فرمانروای قلمرو رسالت اند و باج گزاران هفت کشور چه اصغر و چه اکبر تمامی غاشیه بردوش آن تهمتوار عرصه جلالت اند اللهم صل علی سیدنا و مولانا محمد صاحب التاج والمعراج والعلم سلطان العرب والعجم اما بعد احقر عباد الله الصمد ابو سلیمان ظهیر الدین احمد الملقب بمحمد اشرف علی الکهنوی صانه الله عن الشر الصوری والمعنوی بر آئینه ضمیر واقفان اسرار بلاغت مرات خاطر داتایان رموز فصاحت پرداخت منطبع میسازد که علم لغت مبدا علوم ست و منشا قواعد و رسوم بلکه برای ارتقای مدارج اعلی سلم بهت و ترقی اذهان سلیم بدان مسلم لهذا پیشینیان که اهتمام در مهام آن پیش و عزم شان بیش از پیش بوده معادن ثمینه را شگافته گوهرهای گرانبهای موزیافته درین علم شریف تصانیف معتبره ساخته از شبهه شک و شبهه پرداخته اند لیکن مجهلان این عهد بنابر اشتغال علوم لایعنی از توجه این علم لطیف غافل و شاهد این فن از جلیه رواج عاطل گشته بعضی از راه صعوبت مسالک و وعورت مناهج عروج بر شوامخ آن متشکل شده بهت و بعضی را از کربت موانع درین مراحل پای در گل بدین جهت این متاع گرامی را کم خریدار و این جواهر گران قیمت را کساد بازار ست کندن این معدن بجان کندن برابر ست و لعل و یاقوت برآوردن خون خوردن خون جگر چونکه درین زمان اشرف احیان بسیاری از خلان و اکثری از اخوان بطبع کتاب تاج المصادر امام بیهقی از حاقظ حاجی خواجه قطب الدین احمد متنی مطبع نامی سلمه الله السامی استدعا فرمودند برای انجاح این مسئول و اسعاف این مامول امر بر دو استبداد نمودند ایشان بطاق همت بر میان جان کرده و باهتمام کوشش تمام بکار برده و از در انیایش و نیز دان راستائش که نقش مراد بر کرسی نشسته آن نسخه صحیفه شریفه بتاریخ یکم ماه رجب المرجب ۱۳۱۳ھ مطابق

بہ ماہ جنوری سنہ ۱۸۹۳ء رنگا رنگ طبع برسبتہ از تائید مالک الملک متوقع کہ در نظر اہل نظر
این کتاب مستطاب مطبوع آید تیقین کہ این عجب العجاب بجمیع صفات احسن بنماید خیشہ داشت از
ناظرین آنکہ اگر خطائی دریابند در اصلاح کوشند و بذیل اغماض پوشند ؎

بپوشش گر بخطائے رسی وطعنہ مزن | کہ ہیچ نفس بشر خالی از خطا نبود

قطعۂ تاریخ

یادگار بیہقی تاج المصادر طبع شد | در میان مطبع نامی کہ نام آور بود
خوش جلائے دادہ این آئینہ را از حسن سعی | صاحب مطبع کہ قطب الدین نیک اختر بود
قدر این گنج ہنر آرے ہنرمندان کنند | جوہری باشد کسے کو صاحب جوہر بود
اشرف ار داری خیال مصرع تاریخ طبع | بینی این تاج المصادر معدن گوہر بود

اشعار آبدار ترا و یدۂ خامۂ بلاغت ختامہ زینت قدسی سعی حزین جناب خواجہ نور الدین صاحب دام فیوضہ

این نسخہ در عالم کم است اہل ہنر را غم است | از بیہقی در عالم ست این یادگار کہ علم
در پیش ای اہل ہنر چون گل گرہ بکشا زر | گل کرد زین مطبع نگر باغ و بہار کہ علم
قدرش فزود از حسن خط شد جلوہ گر بر خط نقط | از یک دہ آمد زین نمط نقش نگار کہ علم
میزان نقد کاملان مقیاس جنس این و آن | این شرح و بسط و این بیان آید عیار کہ علم
طبعش چہ باہر آمدہ سالش چہ نادر آمدہ | تاج المصادر آمدہ آموزگار کہ علم

ادرج الفاضل الادیب والکامل الاریب المورخ اللبیب والشاعر الحسیب
مولانا محمد عبد العلی المدراسی دام اللہ ظلالہ علی روس الاکابر والاعادی

تَخَرَّجَ مِنَ الْمَعَانِی فِی هٰذِهِ الْمَبَانِی | قَدْ جَاءَ كُلُّ مَاضٍ فَجُلَّ بَابٍ غَابِرْ
اَلْفَاظُهُ لَآلِی اَقْوَالُهُ غَوَالِی | اَسْرَارُهُ عَوَالٍ سَرَتْ بِهَا الْخَوَاطِرْ
فِی طَبْعِهِ صَفَاءٌ فِی خَطِّهِ ضِیَاءٌ | كَالنُّوْرِ فِی الدَّرَارِیِّ وَالضَّوْءِ فِی الْجَوَاهِرْ
هٰذَا الْكِتَابُ نُوْرٌ اَبْوَابُهُ بُدُوْرٌ | مَضْمُوْنُهُ صُدُوْرٌ مِنْ مَصْدَرِ النَّوَادِرْ
طَرَفٌ لِكُلِّ حَرْفٍ مِنْ لَدُنْ اَهْلِ صَرْفٍ | حُسْنُ النَّوَادِرِ يَجْلُوْ فِی كُلِّ عَيْنٍ نَاظِرْ
اَعَانَهُ قُطْبُ دِيْنٍ بِالطَّبْعِ كُلَّ حِيْنٍ | اَرَّخْتُ بِالْخَرِيْنِ قَدْ تَمَّ تَاجُ الْمَصَادِرْ

۱۲۹۳ھ

عرض

ہرین علم ادب اور شائقین لغات و مصادر عرب کی خدمت مین گذارش ہے کہ کتاب تاج المصادر قبل اسکے بمبئی مین طبع ہو چکی ہے جو کہ بسبب عزیز الوجود ہونے کے فروخت ہو گئی اور اکثر شائقین کی خواہش خریداری دل کی دل ہی مین رہ گئی اس لیے نیازمند نے چاہا کہ یہ کتاب مکرر طبع کرکے شائع کیجاے چنانچہ نسخہ مطبوعہ کو منقول عنہ قرار دیکے [illegible] یا مگر وقت تصحیح اکثر جا عبارت بالکل بے ربط دیکھنے مین آئی مجبوراً قلمی نسخہ کی [illegible] رنی پڑی عرصہ کے بعد ایک نسخہ قلمی مولانا ابوالحسنات محمد عبدالحی مرحوم منفور لکھنوی فرنگی محلی [illegible] ے لتبخانہ سے دستیاب ہوا جب نسخہ مطبوعہ کو قلمی سے ملایا تو معلوم ہوا کہ یہ تاج المصادر کا خلاصہ ہے بلکہ کتاب مین سے دو حصہ کے قریب کسی مصلحت سے عبارت کم کرکے طبع کیا ہے ناچار ہوکے سب کا پیان رد کرکے قلمی نسخہ کو منقول عنہ قرار دیکر مکرر لکھوانا شروع کیا اور پھر بھی وقت صحت جہان کہین شبہہ واقع ہوا تا امکان دوسری کتب [illegible] تصحیح کر دیگئی اور بغرض آسانی طلبا لغات غیر مستعملہ اور مصادر مستکلہ پر جا بجا اعراب دیدیے گئے اور جسقدر لغات غیر مستعمل پاے گئے اور سکی فرہنگ جداگانہ جناب مولوی خواجہ محمد اشرف علی صاحب قبلہ سے تالیف کراکے طبع کیگئی چونکہ اس کتاب کی درستی اور صحت مین بڑی جانفشانی اور معمول سے زائد ہرج اوقات اور صرف زر ہوا ہے لہذا کوئی صاحب بلا اجازت مطبع نامی کو قصد چھاپنے اور چھپوانیکا نفرماوین

العبد

ابوالحسنات قطب الدین احمد غفرلہ اللہ الصمد

اعلان

اس

مطبع مین ہر ایک

قسم کی کتابین عربی - فارسی - اُردو

ناگری - موجود ہین عند الطلب شائقین علوم

و تاجران کتب مطبع سے ارسال کیجاتی ہین جن صاحب

کو کئی کتاب طبع کرانا منظور ہو وہ بھی بعد انفصال قیمت

طبع کر دیجاویگی - اگر کوئی کتاب مفید عام کسی صاحب نے

تالیف فرمائی یا کسی کتاب عربی - فارسی - انگریزی ہندی کا

ترجمہ اردو مین کیا ہو وہ بعوضہ مطبع طبع کرویگا

فہرست کتب و دیگر اشیاء بلا قیمت ۔ ٹکٹ

بھیجنے سے پیڈ والا بیرنگ رسال ہوگی

العبد

ابو الحسنات

قطب الدین احمد عفا اللہ عنہ مالک مطبع نامی لکھنؤ

کٹرہ ابو ترابخان مکان نمبر

(۵۴)